အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ် (၂၂) ကျမ်းစာ

ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ

နှင့်

ကစ္စာယနသာရဘာသာဋီကာ

(ဒုတိယအကြိမ်)

သာသနာ ၂၅၃၈ ကောဇာ ၁၃၅၇ ခရစ် ၁၉၉၅

စဉ်ဆက်သာသနာ တည်စေသော်ဝ်

အကယ်၍သာ–

မြတ်ဗုဒ္ဓါသည် လူ့ရွာထင်ရှား မပွင့်ငြားက ဤကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် ထိုထိုဘုံဘဝ မသိရ များလှ အပြစ်တွေ။

ယခုသော်ကား–

ဘုရားရှင်တော် ပွင့်ထွန်းပေါ်၍ ဟောဖော်ညွှန်ကြား မြတ်တရားကြောင့် ဤကားကုသိုလ် အကုသိုလ်နှင့် ထိုထိုဘုံဘဝ သိကြရ များလှကျေးဇူးပေ။

ဂန္ထာရုံရှင် တို့သခင်သည်–

ထွတ်တင်ဗုဒ္ဓ ဟောညွှန်ပြသည့် ဓမ္မဒေသနာ အဖြာဖြာကို များစွာ ဗိုလ်လူ သိစိမ့်ဟူ၍ ဆူဆူကျမ်းစာ ကိုယ့်ဘာသာဖြင့် ဖွင့်ရာပြရာ များဋီကာဟု စာဝါမျိုးမျိုး ကမ္ပည်းထိုးခဲ့၊ နောင် ကျိုးကိုမျှော် ဆရာတော်၏ ဉာဏ်တော်စေစား နှလုံးသားမှ ကိုးစားလောက်ဖွယ် ကျမ်းသွယ်သွယ်ကို မကွယ်မပျောက် စဉ်ထွန်းတောက်ဖို့ မြားမြောက်ကျေးဇူး အထူးထူးကို ညွှတ်နူးရည်လျက် တို့ဆောင်ရွက်သည် စဉ်ဆက်သာသနာ တည်စေသော်ဝ်။

ဣဒံ နော ပုညံ နိဗ္ဗာနဿ ပစ္စယော ဟောတု။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

၏

အမှတ်(၂၂) ကျမ်းစာ

ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ

၁၃၂၃-ခု

နယူးဘားမားပိဋကပုံနှိပ်တိုက်
အမရပူရမြို့။

ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ

အချီနိဒါန်း

ဝိဘဇ္ဇဝါဒကော နာထော, ဘေဒစိန္တိန နာယကော၊

အယံခေါ ဗျာချာ သဒ္ဒတ္တ–ဘေဒစိန္တာယစိန္တနာ။

နာထော–ငါ၏ ကိုးကွယ်, ငါ့ကိုကယ်၍, ငါ့နှယ် မခြား, လူနတ်များ၏, အားထားရာ သခင်, ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်သည်၊ ဝိဘဇ္ဇဝါဒကော–ပယ်သင့်ယူသင့်, ခွဲဝေချင့်၍, မလင့်ပုံသေ, ဟောတော်မူတတ်ပါပေ၏၊ ဘေဒစိန္တိန်–ခွဲခြားဝေဖန်, စဉ်းစားဉာဏ်ဖြင့်, အမှန်မြင်သိ, ပညာရှိတို့၏၊ နာယကော–ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်, ဉာဏ်တော်ရောင်ဖြင့်, ထွန်းပြောင် ထိန်ညီး, အကြီးအကဲလည်း ဖြစ်တော်မူပါပေ၏။

အယံ– ယခုခါဝယ်, အစုံခြယ်၍, အကျယ်ဖွင့်ရာ, ဤဋီကာသည်ကား၊ သဒ္ဒတ္တဘေဒစိန္တာယ–သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒစိန္တာ, မည်သညာဖြင့်, မြန်မာတင့်လွှမ်း, စာငယ်ကျမ်း၏၊ စိန္တနာ–အနက်မကွယ်, ဓိပ္ပာယ် မထောင့်, ဖြောင့်ဖြောင့် ပိုင်ပိုင်, နားလည်နိုင်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ဗျာချာ–နိဿယည်း အဓိပ္ပာယ်, ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ်မှီရာ, ဘာသာဋီကာ တစ်မျိုးပါတည်း။

မရေးလိုဘဲရေးရခြင်း။ ။မိမိသည် အချိန်ကုန်ရ ဉာဏ်ဝင်စားရချင်းတူလျှင် ပိဋကတ်တော်၌သာလျှင် ဉာဏ်ဝင်စားလို အချိန်ကုန်စေလို၏၊ ပိဋကတ်တော်၏ အစွန်အဖျားကျသော ဤသဒ္ဒါငယ်ကျမ်းမျိုး၌ အချိန်မကုန်စေလိုပါ၊ သို့ရာဝယ် မိမိကို အားကိုးသော စာသင်သားတို့သည် ခေတ်အားလျော်စွာ စာမေးပွဲများကို ဖြေလိုကြသည်၊ ထို့ကြောင့် မိမိကို အားကိုးသော စာသင်သားများအတွက် ဤ ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာကို မရေးလိုဘဲလျက် ပို့ချရင်း ရေးသားရပါသည်။

ကျမ်းဆရာ၏ နေရာ။ ။ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာ အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီသည်“အရိမဒ္ဒန”မည်သော ပုဂံပြည်၌ သီတင်းသုံးစဉ် ဤဘေဒစိန္တာကျမ်းကို စီရင်သတတ်၊ မိမိတို့ ပုဂံညောင်ဦးရောက်စဉ်က ထိုအရှင်၏ ဤကျမ်းစာကို ရေးသားရာဌာနဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သော

အုတ်တံတိုင်း အကာအရံကြီးကိုကပ်၍ အုတ်ကျောင်း ခန်းဆောင်ငယ်များကို စီတန်းဆောက်ထားသော နေရာကို တွေ့မြင်ခဲ့ရပါသည်။

ကျမ်းပြုချိန်။ ။အရှင်အရဟံတို့ ပုဂံကြွရောက်ပြီးနောက် ပိဋကတ်ကျမ်းစာများကို လေ့လာကြရာဝယ် သဒ္ဒါနှင့်ဆိုင်ရာကိုလည်း အထူးလေ့လာကြရသော ခေတ်ဖြစ်ဟန် တူသည်၊ ထိုအချိန်မှာ ဤသဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာနှင့် အလားတူ ကျမ်းငယ်အများ ရေးသားရာဝယ် အခြားကျမ်းစာများ၏ အဓိပ္ပာယ်အားလုံး ဤကျမ်း၌ ပါဝင်နေသောကြောင့် ဤကျမ်းကိုသာ အတည်ပြု၍ အခြားကျမ်းများ ကွယ်ပျောက်စေကြသည်-ဟု တစ်ဆင့်ကြားရဖူးပါသည်၊ [ထိုအချိန်မှာ "သဒ္ဒနီတိ" သဒ္ဒါကျမ်းကြီးလည်း ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာပြီးဖြစ်၏။]

ဘာသာဋီကာ၏ မှီရာ။ ။မိမိသည် ဤကျမ်းကို ပို့ချသောအခါ ဆရာများထံမှ မှတ်မိသော အဓိပ္ပာယ်များကို မှီငြမ်းပြုလျက် ယခုတွေ့ရသော ဋီကာ-ဒီပနီနှင့် မဟာဋီကာတို့ကို ကြည့်ရှု၍ ရေးသားပါသည်၊ အကယ်၍ မိမိ၏ ဉာဏ်မမီမှု သတိချွတ်မှုကြောင့် အမှားအယွင်းကို တွေ့ကြပါလျှင် ပြင်ဆင်၍ ရှုစားနိုင်ကြပါစေသတည်း။

ဂစ္ဆတံ ခလနံ က္វာပိ, ဘဝတ္យေဝ ပမာဒတော၊
ဟသန္တိ ဒုဇ္ဇနာ တတ္ထ, သမာဒဟန္တိ သဇ္ဇနာ။

က္វာပိ-တစ်စုံတစ်ရာ, ကုန်းသောပြေပြင်၌သော်မှလည်း၊ ဂစ္ဆတံ-အေးအေးသာသာ, သွားလာရသူတို့၏၊ ပမာဒတော-သတိလွတ်ကင်း, မေ့လျော့ခြင်းကြောင့်၊ ခလနံ-ချွတ်ချော်တိမ်းပါး, လဲသွားခြင်းသည်၊ ဘဝတ္យေဝ-တစ်ရံတစ်ခါ, ဖြစ်တတ်သေးသည်သာ၊ တတ္ထ-ထိုသို့တိမ်းပါး, လဲသွားရာ၌၊ ဒုဇ္ဇနာ-စိတ်ထားသေးနုပ်, လူယုတ်လူညံ့တို့သည်၊ ဟသန္တိ-ပြောင်လှောင်အားရ, ရယ်မောကြကုန်၏၊ သဇ္ဇနာ-စိတ်ထားရင့်ပြီး, လူကြီးလူကောင်းတို့သည်ကား၊ သမာဒဟန္တိ-ကိုယ်ချင်းစာနာ, သနားစွာဖြင့်, ညှာတာဖေးမ, ထူပေးကြလေကုန်၏။ [အမရကောသ နိဿယ။]

အရှင် ဇနကာဘိဝံသ
၁၃၂၃-ခု

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အကမ္ဗကစသည်၏သဘော	၂၃၇
အညတ္တာပေါဟန	၁၂၄
အတိတ် အနာဂတ်ကာလ	၃၀၆
အတ္တ၏အရကောက်	၄၁
အနိစ္စသဒ္ဒါကျမ်း ပြုရပုံ	၂၈
အနုဝါဒရုပ်နှင့် ဝိဓိရုပ်	၂၁၃
အနုသာဝန	၉
အနေကပဒပုဒ်	၁၃
အနက် ၅ ပါးကို ၂ ပါး၌သွင်းပုံ	၁၂၆
အနက်မဲ့သဒ္ဒါမရှိ	၁၈၀
အနှင့် ကတွာ ဗြာဟ္မဏာတို့ တုလျာဓိကရဏဖြစ်ပုံ	၂၅၈
အပါဒါန်၏သဘော	၉၉
အပါဒါန် ၃ မျိုး	၁၀၂
အဘိဓိယတေ	၂
အဘေဒဝိဝါချုပစာ	၁၁၀
အယုတ္တတ္ထ၏ ယုတ္တတ္ထဖြစ်ပုံ	၂၅၆
အသတိတ္တာ=အသတ္တိတ္တာ	၂၇
အသမာသ၏ လက္ခဏာ	၂၅၁
အသရထော၌မှတ်ဖွယ်	၂၆၁
အာချာတပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟ	၃၁၆
အာချာတ်နှင့်ကိတ်တို့ ဟောနက်များ	၂၄၂
အာချာတ်၌ ကေသေသ်မရှိ	၃၁၀
အာချာတ်ကနာမ်ဖြစ်ပုံ	၃၁၄
အာချာတ်၌ ကြိယာပြဋ္ဌာန်းပုံ	၃၁၇
အာချာတ်နှင့် ကိတ်အထူး	၃၁၈
အာဓာရ ၄ ပါး	၁၀၆
အာဓာရ ၂ ပါး	၁၀၇
အာမေဍိတ၏ သဒ္ဒါနက်	၂၈၄
ဥတ္တ, အနုတ္တလက္ခဏာ	၁၉၅
ဥတ္တ, အနုတ္တလက္ခဏာ၏ပုံစံ	၁၉၆
ဥတုဇသဒ္ဒ	၄

မှတ်ဖွယ်အက္ခရာစဉ် မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဥပကာရသဒ္ဒါ၏ အနက်မှန်	၉
ဥပဂ္ဂဟ	၃၁၄
ဥပလက္ခဏနည်း	၁၂၃
ဥရကဏ္ဍာဒိ သိရဇော	၇
ကေသေသ်အကြောင်း	၂၇၄
ကေသေသ်၌ ဝိဂြိုဟ်နှင့် စသဒ္ဒါထည့်ရကျိုး	၂၇၇
ကေသေသ်ကို သုဒ္ဓနာမ်စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးခေါ်ပုံ	၂၇၉
ဝေဖလတ္တ	၁၂၄
ဩကာသ၏သဘော	၁၀၄
ဩဒနော့အတွက် မုချ–ဥပစာ	၂၂၂
ကတ္တားပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ	၈၇
ကတ္တုကာရက ၃ မျိုး	၈၈
ကမ္မကာရက၏သဘော	၉၁
ကမ္မာဒိစတုက္ကပုံစံ	၁၄၀
ကာရက၏ ဝစနတ္ထ	၇၃
ကာရက အကာရကလက္ခဏာ	၈၂
ကာရကအပြား	၈၆
ကာရကနှင့် သာမနအထူး	၁၁၁
ကာရိတ်ကံ, ဓာတ်ကတ္တား	၂၃၁
ကာရိတ် ၃ ဆင့် သက်ရိုး	၂၃၃
ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဥပသာရတို့က ဓာတ်ကိုအထူးပြုပုံ	၂၃၈
ကာလ၏ သဘောလက္ခဏာ	၃၀၇
ကရဏကာရက၏ သဘော	၉၀
ကိတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ	၃၂၉
ကြိယာ	၉၀
ကြိယာအမျိုးမျိုး၌ အနက်အားဖြင့် အစပ်ပြောင်းပုံ	၃၅၇
ကြိယာကာရကသမ္ဗန်	၅၇
ကြိယာကိုဒြပ်ဟု ခေါ်ပုံ	၃၂၈
ကြိယာတစ်ခု၌ ကာရက ၆ ပါးမရှိရ	၂၄
ကတ္တားကံတို့ ဩကာသအမည်မခံပုံ	၁၀၅
ကြိယာသဒ္ဒါ၌ သကတ်–ဒြပ်ခွဲ	၁၇၃
ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဝိဘတ်သက်သုတ်သီးခြားမဆို	၂၉၇

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကြိယာဝိသေသနၶ ပဠမာဒုတိယာ ၂ မျိုးသက် ...	... ၂၉၈
ကြိယာဝိသေသနၶ နပုံသကဒုတိယေကဝစနန္တဝါဒ ...	... ၂၉၉
ကြိယာဝိသေသနၶ တတိယန္တ, ဆဌီယန္တရှိပုံ ...	... ၃၀၃,၄
ကြိယာဝိသေသန ၂ မျိုး ...	... ၃၀၅
ကြိယာပြား၍ ကာလပြားပုံ ...	... ၃၀၈
ကံ ၃ မျိုး ...	... ၉၃
ဂမကသမာသ်၌ အဆင့်ဆင့်စပ်ပုံ ...	... ၂၅၅
ဂုဏ၏ သဘောလက္ခဏာ ...	... ၄၇
ဂုဏသဒ္ဒါ၌ သကတ်ဒြပ်ခွဲ ...	... ၁၆၉
စတုက္ကတ္ထ ၂ မျိုး ...	... ၁၃၆
စိတ္တဇသဒ္ဒ ...	... ၄
ဆဋ္ဌီကံ, ဆဋ္ဌီကတ္တား ...	... ၃၄၅
ဇာတိ, ဇာတိ၏ နိစ္စတ္တ, မဟတ္တ ...	... ၄၄,၅
ဇာတိ ပဒတ္ထိကဝါဒ ...	... ၁၆၀
ဇာတိသဒ္ဒါ၌ သကတ်, ဒြပ်ခွဲ ...	... ၁၆၈
ဇာတျတ္တေရှင္ဒိယာ ...	... ၁၈၇
ဇာတိ-အာဏာ-ဝိသယခေတ် ...	... ၁၉၈
တဂ္ဂုဏ, အတဂ္ဂုဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ...	... ၂၄၇
တဒ္ဒေသာ၌ "သော သော" ဝိစ္ဆာသည် သမာသ်မဟုတ် ...	... ၂၈၇
တဒ္ဓိတ်၌ အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသော်လည်း ဒြပ်သာရပုံ ...	... ၂၁၈
တဒ္ဓိတ်တို့ ဝိသေသျဟောပုံ ...	... ၂၆၈
တဒ္ဓိတ်တို့ ဝိသေသနဟောပုံ ...	... ၂၇၀
တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို ပဌမပုဒ်နောင်သက်ပုံ ...	... ၂၇၂
တဒ္ဓိတ်အမည်ရှိသော သဒ္ဒါများကိုကောက်ပြပုံ ...	... ၂၇၃
တျာဒျန္တ(အာချာတ်) ပုဒ်များ၏ ဆဋ္ဌီကံကတ္တား ...	... ၃၄၆
တဝေတုံတို့၏ ကစ္စည်းအလို လာကနှင့် သာဓနေ ...	... ၃၅၈
တသီလစသည်ဝယ် တနှင့်သမာသ်တွဲနည်း ...	... ၃၄၃
တသီလာဒိပစ္စည်းများ ကတ္တုသာဓနေ၌သွင်း ...	... ၄၄၁
တာယေ တုံစသော ပစ္စည်းတို့၏ မောဂ္ဂလ္လာန်အလို ကာလနှင့်သာဓနေ ...	... ၃၄၉
တုန်စသောပစ္စည်းတို့၏ အနက်အမျိုးမျိုး ...	... ၃၅၁

အကြောင်းအရာ ... စာမျက်နှာ

တွာဒ္ဓန္တတို့၏ ဝိသေသနအနက် ၃၅၄
တွာဒိပစ္စည်းတို့၏ ပုဗ္ဗကာလစသောအနက် ၃၅၅
တွာဒိပစ္စည်းတို့၏ ဘာဝလက္ခဏ ဟိတ်အနက် ၃၆၀
ပုရိန္ဒဒေါကို အတီတဝိဂ္ဂဟပြုရခြင်း ၃၃၅
တေကာလိကဝိဂ္ဂြိုဟ် တပြိုင်နက်ပြုနိုင်ပုံ ၃၃၇
တေကာလိကပစ္စည်းတစ်ခုတည်းသက်နိုင့်ပုံ ၃၃၈
တေကာလိကဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ကတ္တားတစ်ခုတည်းရှိနိုင်ပုံ ... ၃၃၉
တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန် ၃၃၆
ဒဗ္ဗ ၆၃
ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဝါဒ ၁၆၀
ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ၌ သကတ်-ဒြပ်ခွဲ ၁၇၁
ဒဗ္ဗန္တရော ပစာရ ၁၇၇
ဒြပ်ကို သကတ်နှင့် ဇာတိနောက်ထားပုံ ၁၂၁
ဒြပ်နောက်၌ လိင်္ဂနှင့်သချာထားပုံ ၁၂၂
ဒိပင်္ကရော၌ နအက္ခရာလာချိန် ၃၄၀
ဒိပင်္ကရော၌ လုတ္တ-အလုတ္တသမာသ် ၃၄၁
ဒုက, တိက ကမ္မာဒိစတုက္က၌ ဝါစက ၁၅၀
ဒေါဏကိကံ၌ ဆက္ကတ္ထရပုံ ၁၄၇
ဒွိကမ္မိကဓာတ်များ ၂၂၄
ဒွန်၌ ဧကတ္တိဘာဝဖြစ်ပုံ ၂၆၅
ဒွန်-ဒိဂု-ကမ္မဓာရယ်တို့၏ ဝါစ္စ ၂၄၉
ဓာတ်၌ ဒွိကတ္တစသည် ၁၄၆
ဓာတုရူပ၌ ဂမကသာပေက္ခ ၃၁၃
ဓာတုရူပ(နာမ)ဓာတ် ၃၁၁
ဓာတ်နက်တိုင်း၌ သတ္တာသဘော, ကရဏသဘော ပါဝင်ပုံ ... ၂၉၆
နာနာကြိယာတို့၏ ကတ္တားတစ်ပါးတည်းနေနိုင်ပုံ ၃၅၂
နာမသဒ္ဒါ၏ အရကောက်အမျိုးမျိုး ၁၁၇
နာမသဒ္ဒါ၌ သကတ်-ဒြပ်ခွဲ ၁၆၇
ပကတိနှင့် ပစ္စယ အခွဲ ၁၃၁
ပစိတွာ ဘုဉ္စတေ၏ကံ၌ ပဌမန္တ ၃၅၆
ပဉ္စကတ္တပုံစံ ၁၄၁
ပဉ္စကတ္တ, သချာစတုကတ္တ၌ ဇောတက ၁၅၀

အကြောင်းအရာ — စာမျက်နှာ

ပညတ္တိသဒ္ဒ ၁၀
ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏ အပိုင်းအခြား ၁၁
ပဋိသမ္ဘိဒါယ ပစ္စယော ၉
ပဋိစ္စ၌ ဒွိကတ္တ, တိကတ္တ ၁၃၄
ပတိသေဓ ၂ မျိုး ၂၅၇
ပထဝီ၊ပေ၊ ဃဋ္ဋနဇော ၅
ပဒပူရဏသန္ဓိတို့၌ ကေကတ္တဖြစ်ပုံ ၁၄၇
ပဒပူရဏ၌ သကတ်-ဒြပ်ခွဲ ၁၇၉
ပဓာန, အပဓာနအနက် ၁၆၅
ပဓာန, အပဓာနကံ ၂၂၆
ထို ၂ မျိုးသည် အာချာတ်နှင့် ကိတ်အတွက်သာ ၂၂၈
ပဗ္ဗတနှင့် မုဏ္ဍာကို အာယနှင့်တွဲရပုံ ၃၁၂
ပယောဂသိဒ္ဓိယာ သုတ္တောပဒေသော ၁၉၈
ပရမတ္ထသဒ္ဒ ၁၀
ပဝတ္တိနိမိတ် ၁၈၄
ပုဒ်တစ်ပါးငဲ့ပါသော်လည်း မိမိကပဓာနဖြစ်လျှင် သမာသ်ဖြစ် ... ၂၅၃
ပုဗ္ဗပဒတ္ထ ပဓာနသမာသ်စသည် ၂၆၂
ပုရိသံစသည်၌ ပဋ္ဌကတ္တ ၁၄၅
"ပုရိသာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြစ်ပုံ ... ၂၈၀
ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ် ၁၈၄
ဘာဝသာဓနေ၌ ပစ္စည်းသက်ရကျိုး ၂၃၀
ဘာဝ ၂ မျိုး ၃၂၁
ဘာဝ၌စပ်သော ပုဒ်များ၏အနက် ၃၂၃
ဘာဝ၏ ဗဟုဝုစ်ပြားပုံ ၃၂၄
ဘာဝကို ဒြပ်ဟု သိရပုံ ၃၂၇
ဘော၏သဘော ၂၈၈
ဘောဟောအာချာတ်၌ ပဌမပုရိသ် ဧကဝုစ်သာ ၂၈၉
ဘောဟောအာချာတ်၌ ဗဟုဝုစ်ရှိပုံ ၂၈၉
ဘောဟောပုဒ်က ကတ္တားဖြစ်နိုင်ပုံ ၃၂၅
ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တား၌ ပဌမာ
ဝါဒနှင့်, ထိုပဌမာ၏ တတိယတ္ထဝါဒ ၂၉၂
မာန-အဋ္ဌတို့၏ ကာလနှင့်သာဓနအနက် ၃၄၈

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
မာသဇာတော်၌ ဝါဒအမျိုးမျိုး	...	...	၁၃၆
မုံချသဒ္ဒါ, ဥပစာသဒ္ဒါ	...	...	၁၀၈
မြင်းပေါ်မှ လူကျရာ၌ အပါဒါန်	...	...	၉၉
ယထာကထဋ္ဌိ ဗျုပ္ပတ္တိ	...	...	၁၉၃
ရှိလျက် ဝတ္တိစ္ဆာမဖြစ်, မရှိဘဲလည်း ဝတ္တိစ္ဆာဖြစ်ပုံ	...	...	၂၉၅
ရူပံဘူယတော်၌ ကမ္မကတ္တား, ဘာဝ ၂ ဝါဒ	...	...	၂၉၁
လိင်္ဂတ္ထ	...	...	၆၅
လိင်္ဂတ္ထငှဲ၍ ပဌမာဝိဘတ်သက်	...	...	၂၁၄
လိင်္ဂေကသေသ်စသော ၃ မျိုး	...	...	၂၇၇
လောကသိဒ္ဓအတိုင်း ဝိသေသန ဝိသေသျခွဲရ	...	...	၂၁၂
ဝတ္တိစ္ဆာအတိုင်းရှေ့နောက်စဉ်နိုင်ပုံ	...	...	၁၂၇
ဝတ္တမာန်ကာလကို ဝိပ္ပကတခေါ်ပုံ	...	...	၃၀၅
ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အဓိပ္ပာယ ၂ မျိုး	...	...	၃၅၉
ဝါကျ၏ လက္ခဏာ	...	...	၁၇
ဝါကျအစိတ် ၅ ပါး	...	...	၂၀,၁
ဝါကျတုန်းက ဝိသေသ,ပုဒ်ပြီးတော့ သာမညဟောပုံ		...	၂၀၉
ဝါစ္စ, ဝါစက	...	...	၂၀၃
ဝါဒ ၂ ရပ် နှီးနှောပုံ	...	...	၈
ဝါဒီနံ ပဝရံ	...	...	၂
ဝါသိဒ္ဓေါကို ပုံစံမထုတ်ပုံ	...	...	၂၆၉
ဝိဂ္ဂဟတ္ထ, အဝိဂ္ဂဟတ္ထ	...	...	၁၈၃
ဝိစ္ဆာနှင့် အာမေဍိတ်	...	...	၂၈၄
ဝိစ္ဆာ၌ ဒွိရုပ်ပြု	...	...	၂၈၄
ဝိဘတ်များကို ဓောတကဆိုပုံ	...	...	၁၄၉
ဝိဘတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွ ဓာတ်ကို အာချာတ်ဟု ခေါ်ရပုံ		...	၃၁၆
ဝိသေသျနှင့် ဝိသေသနလိင်စသည် တူ-မတူ	...	...	၂၁၆
ဝိသေသနနှင့် ဝိသေသျအမည်များ	...	...	၂၁၄
ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိနောင် ဆဋ္ဌီသက်	...	...	၅၅
ဝုစ်အမျိုးမျိုး	...	...	၁၅၅
သကတ္ထကို ဦးစွာပြုရပုံ	...	...	၁၁၉
သကတ္တော၏ ဝစနတ္ထ	...	...	၃၈
သကတ် ၆ ပါးကို ခြပ်၍သွင်းပုံ	...	...	၁၂၇

အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
သင်္ကောဟုတ္တာန နိဗ္ဗတ္တိ၏အနက်မှန်	...	... ၃၆၂
သချိုာ	...	... ၇၂
သန္တသဒ္ဒါ၏ ဒဗ္ဗ, ကမ္မ, ဂုဏာဌ်ဖြစ်ပုံ	...	... ၁၉၀
သတ္တိ, ဒဗ္ဗ, သဒ္ဒကာရက	...	... ၈၀
သဒ္ဒဘေဒစသည်	...	... ၃
သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ	...	...(၂)၁၃၀
သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်အပြား	...	... ၁၈၁
သဗ္ဗကြိယာ, ဝိသေသကြိယာဗျာပိ	...	... ၈၈
သမ္ဗန္ဓ၏သဘော	...	... ၉၄
သမ္ဗန္ဓမဖြစ်ရာ ပုံစံ	...	... ၉၆
သမ္ဗန်	...	... ၄၉
သဒ္ဒါ၏ ပဥ္စကတ္ထ	...	... ၃၇
သဒ္ဒါ၏ဘူတာ ဘူတတ္ထဝါစက	...	... ၃၆၅
သာဝတ္ထိ ဂန္ဓာစရတိ၌ မှတ်ဖွယ်	...	... ၃၅၇
သာသညာဃ ဟတော	...	... ၃၅၈
သံယောဂေါ ဇာယတေ၌ မှတ်ဖွယ်	...	... ၃၆၃
သဒ္ဒါက အနက်ကိုသိစေရာ၌ အကြောင်း ၂ ပါး	...	... ၁၅
သဒ္ဒါကို နိစ္စစသည်ဟု ဆိုပုံ	...	၂၅(၃၁,၃၄)
သဒ္ဒါတစ်ခု၌ ဒွိကတ္ထအမြဲရပုံ	...	... ၁၃၅
သဒ္ဒါ ၅ မျိုး	...	... ၁၁၄
သမာသ်စသည်က သာမညဟော၍ ဝိဘတျန္တကဝိသေသဟော		... ၂၀၉
သမာသ်အပြား	...	... ၂၅၉
သမာသ်တဒ္ဓိတ်အထူး	...	... ၂၇၃
သာပေက္ခအဖြစ်ကိုမငဲ့လျှင် သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပုံ	...	... ၂၅၂
သုက္ကော၌ အဘိန္နရူပစသည်	...	... ၁၈၉
သုတိ, သရူပ, သဒ္ဒတာ	...	... ၄၃
သုတိနှင့် ဇာတိကို ရှေ့ထားရပုံ	...	... ၁၂၀
သုပ္ပိကံနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်	...	... ၁၄၃
သောယမိတိ သမ္ဗန္ဓူပစာ	...	... ၁၁၀

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ

ဘာသာဋီကာ

၁။ သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒီနံ, ပဝရံ ဝရဝါဒိနံ၊
အဘိဝါဒိယ သဒ္ဒတ္ထ-ဘေဒစိန္တာ·ဘိဓိယတေ။

၁။ (မယာ-သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာ ငါသည်၊) သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒီနံ- သဒ္ဒါအပြား, အနက်အပြား, သဒ္ဒါအပြားဖြင့် သိအပ်သော အနက်အပြားကိုပြောဟောလေ့ရှိကုန်သော ဆရာတို့တွင်၊ ဝါ-တို့ထက်၊ ပဝရံ- မြတ်တော်မူထသော၊ ဝရဝါဒိနံ-မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို ဟောတော်မူလေ့ရှိထသော၊ (ဗုဒ္ဓံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊) အဘိဝါဒိယ-အန္တ ရာယ်ကင်းပျောက်, ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့, ချီးမြှောက်ထောမနာ, လွန်စွာကြည်နူး, အထူးအားဖြင့်ရှိခိုးပြီး၍၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ-သဒ္ဒါအပြား, အနက်အပြား, သဒ္ဒါအပြားဖြင့်သိအပ်သော အနက်အပြားကို သိရာသိကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် "သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ" မည်သော ကျမ်းကို၊ အဘိဓိယတေ- ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-ဆိုအပ်တော့လတ္တံ့။

အနုသန္ဓေ။ ။ကျမ်း၏အစ၌ ပဏာမ မင်္ဂလာနှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် "သဒ္ဓတ္ထ၊ပေ၊ ဘိဓိယတေ" ဂါထာကိုမိန့်၊ ထိုဂါထာ၌ "သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊အဘိ ဝါဒိယ"သည် ပဏာမ, "သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဘိဓိယတေ"ကား ပဋိညာဉ်တည်း၊ "သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒီတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်လျက် ဝရဝါဒီ ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပြီး၍ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာမည်သော ကျမ်းကို ဆိုပေအံ့" ဟူလို။

သဒ္ဒတ္ထ၊ပေ၊ပဝရံ။ ။သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒီနန္တိ-သဒ္ဒဘေဒဝါဒီ အတ္ထဘေဒ ဝါဒီ သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒီဟိ အာစရိယေဟိ ပဝရန္တိ အတ္ထော၊ ဒွန္ဒတော ပရံ သုယျမာနတ္တာ, ကေသေသတ္တာစ၊-(ဒီပနီ)၊ "သဒ္ဒေါစ+အတ္ထောစ သဒ္ဒတ္ထာ"ဟု ဒွန်, "သဒ္ဒတ္ထာစ+ သဒ္ဒတ္ထာစ သဒ္ဒတ္ထာ"ဟု ကေသေသ်ပြု၊ ကေသေသ်လည်း ဒွန်နှင့် သဘောတူ ပင်ဖြစ်သောကြောင့် "ဒွန္ဒတော ပရံ သုယျမာနတ္တာ" ဟုဆိုသည်၊ ဒွန်နောက်က ဘေဒဝါဒီကို ဒွန်၏ ပုဒ်တိုင်းမှာ ယှဉ်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို၊ "သဒ္ဒတ္ထာနံ+ဘေဒေါ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ၊ ဝဒန္တိသီလေနာတိ ဝါဒိနော၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒံ+ဝါဒိနော သဒ္ဒတ္ထ ဘေဒဝါဒိနော"ဟု ပြု။

ဝါဒိနံ ပဝရံ။ ။ဝါဒိနံ၌ နံဝိဘတ်ကို "ထက်"ဟု ပေးရသော ဝိဘတ္တိဝိဘဇနအပါဒါန်–ဟု ယူဆ၍ "ဝါဒီဟိ အာစရိယေဟိ"ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ ပဝရံပုဒ်က အပါဒါန်ကိုငဲ့သောကြောင့် ကောင်းလည်း ကောင်းပါပေ၏၊ သို့သော် "အရဟတံ အာနန္ဒော ပညဝါ"ကဲ့သို့ နိဒ္ဓါရဏအနက်လည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် "တို့တွင်"ဟုလည်းပေးထားသည်၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒီ အများတွင် ဘုရားရှင်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်တော်မူသည်–ဟူလို။

ပရဝါဒီနံ။ ။ဝရဝါဒိနန္တိ–ဗုဒ္ဓံ၊ ဗုဒ္ဓေါ ဟိ ဝရံ (နိဗ္ဗာနံ) ဝဒတိ သီလေန႒တိဝရဝါဒီ၊–(ဒီပနီ)၊ ဤအလို"ဝရဝါဒိနံ"သည် နာမဝါစက (ဘုရားရှင်နာမည်တော်ကို ဟောသော)ပုဒ်တည်း၊ မှန်၏–ဘုရားရှင်မှာ ဂုဏ်တော် ကြောင့်ရအပ်သော နာမည်တော်များ အသချေ်ရှိသည်၊ "ဝရော ဝရညူ" ဟူသော ရတနသုတ် ပါဠိတော်၏ အဋ္ဌကထာ၌ကား "ဝရညူတိ နိဗ္ဗာနညူ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝရသဒ္ဒါသည် အမြတ်ဆုံးနိဗ္ဗာန်အနက်ကို ဟော၏။ [ဒဏ္ဍိနံကဲ့သို့ ဒုတိယန္တဖြင့် "ဝါဒိနံ"၌ ဒိဟု ရဿရှိစေ။]

အထဝါ။ ။သဒ္ဒတ္ထဘေဒဝါဒိနံ ပဝရံ, ဝရဝါဒိနံတိ ဒွယံပိ ဝိသေသနံ၊ ဝိသေသိတဗ္ဗံ ပန ဗုဒ္ဓံတိ အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗံ၊ ပဝရံပုဒ် ဝရဝါဒိနံပုဒ် ၂ ပုဒ်လုံးပင် ဝိသေသနဖြစ်၏၊ "ဗုဒ္ဓံ"ဟု ဝိသေသျကို ဆောင်ယူထည့်စွက်ပါ၊ ဤနည်း၌ "ဝရဝါဒိနံ"သည် ဂုဏဝါစကပုဒ်တည်း၊ နိဿယ၌ ဤအတိုင်း ပေးထားသည်၊ ရှေ့နည်းအလိုအားဖြင့်ကား–"ဗုဒ္ဓံ"ဟု မထည့်ဘဲ "ဝရဝါဒိနံ–မြတ်သောနိဗ္ဗာန်ကို ဟောတော်မူလေ့ရှိသော မြတ်စွာဘုရားကို"ဟု ပေးပါ။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။ ။"စိတိစိန္တာယံ ဓာနနေ"ဟူသော ဓာတွတ္ထသင်္ဂဟနှင့်အညီ စိန္တဓာတ်သည် ဓာနနအနက်ဟောတည်း၊ စိန္တေတိ ဝိဇာ နာတိ ဓေတေန ဇ္ဈာဝါတိ စိန္တာ၊ [စိန္တာသဒ္ဒါသည် အမြဲဣတ္ထိလိင်တည်း။] သဒ္ဒတ္ထကို ရှေ့အတိုင်း ဒွန်ဇကသေသ်ပြု၍ ဘေဒနှင့် ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်တွဲပြီးမှ "သဒ္ဒတ္ထဘေဒဿ+စိန္တာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ"ဟု ပြု။ [ကရဏသာဓ်, အဓိကရဏသာဓ်, နောက်ရှိလတ်, ရှေ့ပါဌ်ဆဋ္ဌီ တွဲမြဲတည်း။]

အဘိဓိယတော။ ။"ဝိပုဗ္ဗော ဓာ–ကရောတျတ္ထေ, အဘိပုဗ္ဗောတု ဘာသနေ"နှင့်အညီ အဘိပုဗ္ဗ ဓာဓာတ်သည် ဘာသနအနက်ဟောတည်း၊ တောဝိဘတ်လည်း သမိပဝတ္တမာန် (ဆိုခါနီး, ဆိုတော့မည့်ဆဲဆဲ) အနာဂတ် အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဘာသိယိဿတော မယာ"ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ အဘိဓါဒိယ၌ တွာပစ္စည်းသည် ကစ္စည်းကျမ်း အလိုအားဖြင့် ကတ္တားဟော တည်း၊ သို့သော် အပဓာနကြိယာဖြစ်၍ သူ့ကိုမငဲ့ဘဲ ပဓာနဖြစ်သော အဘိဓိယတောကိုငဲ့၍ "မယာ"ဟု အဝုတ္တကတ္တား ထည့်ရသည်။

သဒ္ဒဘေဒစိန္တာအခဏ်း

၂။　သဒ္ဒေါ ဟိ ဒုဗ္ဗိ ဓော စိတ္တ–ဓော·ကာရာဒေါ·တုဓောဒရ၊
သဒ္ဒါဒျတ္တော·ပကာရတ္တာ, စိတ္တဓောဝိစ ဂယှတေ။

၂။　ဟိ–ပဋိညာဉ်မှ တစ်ပါး ပဋိညာတ ပကရဏကို ပြဆိုပေအံ့၊ (တစ်နည်း) ဟိ–ချဲ့တော့အံ့၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ အကာရာဒိ–အ အက္ခရာ အစရှိသော၊ စိတ္တဓော–စိတ္တဇသဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ ဥဒရသဒ္ဒါဒိ–ဝမ်းရုတ်သံအစရှိသော၊ ဥတုဓော–ဥတုဇသဒ္ဒါလည်းကောင်း၊ (ဣတိ–ဤသို့၊)ဒုဗ္ဗိဓော–၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ (တတ္ထ–ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ စိတ္တဇဿ–စိတ္တဇသဒ္ဒါ၏၊) အတ္တော·ပကာရတ္တာ–အနက်အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ စိတ္တဓောဝ–စိတ္တဇသဒ္ဒါကိုသာ၊ ဣဓ–ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာဟူသော စကားရပ်၌၊ ဂယှတေ–ယူအပ်၏။

၂။　သဒ္ဒေါ ဟိ။　။"သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အဘိဓီယတေ" ဟူသော ပဋိညာဉ် အားလျော်စွာ ပဋိညာတ ပကရဏကို ပြုတော်မူလိုသော အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် "သဒ္ဒေါ ဟိ" စသည်ကိုမိန့်။ [ဤသို့ ကျမ်းတက်သော် လည်း ဟိသဒ္ဒါသည် ဝိတ္ထာရဇောတကသာတည်း၊ ပဋိညာတ–ဝန်ခံအပ်ပြီး သော+ပကရဏ–ကျမ်း။] တစ်နည်း "သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ"ဟူသော အကျဉ်း စကားရပ်၌ သဒ္ဒဘေဒ, အတ္ထဘေဒ, သဒ္ဒတ္ထဘေဒတို့ကို အကျယ်ပြလိုရာ ဝယ် ရှေးဦးစွာ သဒ္ဒဘေဒကို ပြလိုသောကြောင့် "သဒ္ဒေါ ဟိ" စသည်ကို မိန့်။ [သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ၌ "သဒ္ဒတ္ထဘေဒ" သည် သခေ်ပ, "သဒ္ဒေါ ဒုဗ္ဗိ ဓော" စသော တစ်ကျမ်းလုံးသည် ဝိတ္ထာရ၊ ဟိကား ဝိတ္ထာရဇောတက။]

မှတ်ချက်။　။အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် ဤကျမ်းကို သဒ္ဒဘေဒခဏ်း, အတ္ထဘေဒခဏ်း, သဒ္ဒတ္ထဘေဒခဏ်း, ပကိဏ္ဏကခဏ်းဟု ၄ ခဏ်း ပိုင်းခြား၍ စီရင်ထား၏၊ ထိုတွင် ယခုပြမည့် ပဌမအခဏ်းသည် သဒ္ဒဘေဒခဏ်းတည်း။ [သဒ္ဒတ္ထဘေဒ–ပုဒ်၏ ဝိဂ္ဂဟကို (၁၀၇)ဂါထာ၌ ဖွင့်ထားသည်။]

သဒ္ဒဘေဒစသည်။　။သဒ္ဒဘေဒဟူသည် ဤအခဏ်း၌ လာလတ္တံ့သော စိတ္တဇသဒ္ဒ ဥတုဇသဒ္ဒ စသောအပြားတည်း၊ "အတ္ထဘေဒ"ဟူသည် "သကတ္ထ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ"စသော (၂၆)ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သချ်ာ, ကာရကတို့တည်း၊ "သဒ္ဒတ္ထဘေဒ"ဟူသည် (၁၁၂) ဂါထာစသည်၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း "ပဋိ–လိမ္မာသောမိန်းမ"ပုံစံဝယ် ပဋ္ဋ+ဤဟူသော သဒ္ဒါအပြား ဖြင့် သိအပ်သော လိမ္မာသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သကတ်နှင့် မိန်းမဒြပ်စသော

အနက်အပြား, စသည်တည်း။ [ဇတ္တစ သဒ္ဒေဘေဒေါ-စိတ္တောတုဇာတျာဒီ၊ အတ္ထဘေဒေါစ-သကတ္တောတျာဒီ၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါတု ပဋ္ဌိ, ပဋ္ဌ-သလ္လဝိဒ္ဒေါ, မာသဇာတော, သုပ္ပိကံတျာဒီ၊-ဋီကာ။]

သဒ္ဒေါ ဒုဝိဓော။ ။"သဒ္ဒ"ဟူသည် ရုပ် (၂၈)ပါး၌ ပါသော သဒ္ဒ (အသံ) ရုပ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒေါ စိတ္တော-တုဇော"နှင့် အညီ စိတ္တဇသဒ္ဒ, ဥတုဇသဒ္ဒဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ၂ မျိုးပြား၏၊ ထို သဒ္ဒ ၂ မျိုးလုံးနှင့်ဆိုင်အောင် သဗ္ဗတိ (သောတဝိညာဏာရမဏဘာဝံ ဂစ္ဆတိ)-သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံ၏ အဖြစ်သို့ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ-သဒ္ဒေါ"ဟု ပြု၊ သက္ကတ၌ "သဗ္ဗ"သည် ပါဠိ၌ "သဒ္ဒ"ဟုဖြစ်၏၊ ထို "သဗ္ဗ"ကို မှီး၍ "သဗ္ဗတိ"ဟုဝိဂြိုဟ်ပြုသည်၊ သဗ္ဗဓာတ်, အပစ္စည်း၊ တစ်နည်း-စုရာဒိ သဒ္ဒဓာတ်, ဏယပစ္စည်းကြံ၍ "သဒ္ဒယတိ-အသံပြုတတ်၏၊ ဣတိ သဒ္ဒေါ"ဟုလည်း ပြုပါ၊ "သဒ္ဒိယတိ(ဥစ္စာရီယတိ) ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ သဒ္ဒေါ"ဟု ပြုသော ဝိဂ္ဂဟကား နှုတ်ဖြင့်ရွတ်အပ်သော စိတ္တဇသဒ္ဒနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

စိတ္တဇောကာရာဒီ။ ။စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (ပြောဆိုလိုသော စိတ်ကို အရင်းခံ၍ဖြစ်သော) "စိတ္တဇသဒ္ဒါ"ဟူသည် အ,အာ, စသော အက္ခရာ သံတည်း။ [ပါဠိလို, မြန်မာလို, အင်္ဂလိပ်လို စသည်ဖြင့် ပြောချင်ရာ ပြောအပ်သောအသံ ဟူသမျှသည် စိတ္တဇသဒ္ဒါချည်းတည်း။]

ဥတုဇော ဥဒရသဒ္ဒါဒီ။ ။ဝမ်းတွင်း၌ အအေးအပူဥတုကြောင့် ရုတ်ရုတ် မြည်သံကို "ဥဒရသဒ္ဒ"ဟု ခေါ်၏၊ အာဒိဖြင့် လေသံ ရေသံ လျှော်လှုပ်သံ စသော ကိုယ်ပအသံဟူသမျှကို ယူပါ၊ ["စိတ္တဇော+အကာရာဒီ၊ ဥတုဇော+ ဥဒရသဒ္ဒါဒီ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဥဒရေ+ပဝတ္တော+သဒ္ဒေါ-ရုတ်ရုတ် (ဂျုတ်ဂျုတ်) မည်သံတည်း၊ ဥဒရသဒ္ဒေါ-သံ။]

အတ္ထောပကာရတ္တာ စိတ္တဇော။ ။ဤ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ ဟူသော စကားဝယ် "သဒ္ဒ"အရ၌ စိတ္တဇသဒ္ဒါကိုသာ ယူရသည်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း... ဆိုလိုအပ်သောအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အသံဖြင့်ပြောရာ၌ စိတ္တဇသဒ္ဒ (စကားပြောသံ) ၏သာ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုသိဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုနိုင်သော ကြောင့်တည်း၊ ("ဟိတ်ဆိုက်လေရာ, ကြိယာ၏, ကံကတ္တားကို, ဟိတ်၏ သမ္ဘန်ခံမြဲ"နှင့်အညီ) "အတ္ထောပကာရတ္တာ"ဟူသော ဟိတ်၏စပ်ရာ ဆိုက်ရာ ဂယှတေကြိယာ၏ ကံပုဒ်ဖြစ်သော (စိတ္တဇော)ပုဒ်ကို "စိတ္တဇဿ"ဟု ထိုဟိတ်၏သမ္ဗန်အဖြစ်ဖြင့် ခံရသည်၊ စိတ္တဇောဝ၌ ဧဝဖြင့် ဥတုဇသဒ္ဒ ကိုကန့်။ [ဤဂါထာဖြင့် "စိတ္တဇသဒ္ဒ, ဥတုဇသဒ္ဒဟု သဒ္ဒ ၂ မျိုး အပြားကိုပြသည်"ဟု မှတ်၊ ဥပကာရပုဒ်၏ အနက်ကို (၅) ဂါထာ၌ ဖွင့်ပြအံ့။]

၃။ သောစ ကဏ္ဍာဒိဌာနေ·ဘိ-ဗျတ္တိတော တတ္ထ စိတ္တဇ၊ ပထဝီသတ္တိ ဝိညတ္တိ-ဘူသံ ဃဋ္ဋနဇော မတော။

၃။ သောစ-ထို စိတ္တဇ သဒ္ဒါကိုလည်း၊ ကဏ္ဍာဒိဌာနေ-ကဏ္ဍ အစရှိသော ဌာန်၌၊ ဝါ-လည်ချောင်း အစရှိသော အရပ်၌၊ အဘိ ဗျတ္တိတော-ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ တတ္ထ-ထို ကဏ္ဍအစရှိသော ဌာန်၌၊ ဝါ-ထို လည်ချောင်းအစရှိသော အရပ်၌၊ စိတ္တဇပထဝီသတ္တိ ဝိညတ္တိ ဘူသံဃဋ္ဋနဇော-စိတ္တဇပထဝီဓာတ်၏ အစွမ်းသတ္တိဖြစ်သော ဝစီဝိညတ် ကြောင့်ဖြစ်၏ဟူ၍၊ မတော-သိအပ်၏။

၃။ **သောစ၊ပေ၊မတော။** ။စိတ္တဇသဒ္ဒ၏(ဖြစ်ရာအရပ်) ဌာန်တို့ကို ပြလိုသော ကြောင့် "သောစ၊ပေ၊မတော"ဟု မိန့်၊ "ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် ကဏ္ဍစသော ဌာန်၌ဖြစ်၏"ဟု ရှေးဆရာတို့ အသိအမှတ် ပြုအပ်, ပြောဆိုအပ်သည်-ဟူလို။

ကဏ္ဍာ၊ပေ၊ဗျတ္တိတော။ ။"အဘယ်ကြောင့် ကဏ္ဍအစရှိသော ဌာန်၌ ဖြစ်၏"ဟု အသိအမှတ်ပြုကြပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကဏ္ဍာဒိ ၊ပေ၊အဘိဗျတ္တိတော"ဟုမိန့်၊ [အဘိဗျတ္တိတောကို မတော၌စပ်။] "အ, အာ, က, ခ, ဂ, ဃ, င, ဟ" ဤ သဒ္ဒရှစ်လုံးကို ရွတ်ဆိုသော အခါ အ-စသော အသံ သည် လည်ချောင်းအရပ်၌ ထင်ရှား၏၊ ဣ, ဤ, စ, ဆ-စသော သဒ္ဒရှစ်လုံးကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ဣ-စသော အသံသည် အာဇောက် (အာခေါင်)အရပ်၌ ထင်ရှား၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုအက္ခရာ အသံတို့၏ ကဏ္ဍစသောအရပ်၌ ထင်ရှားသောကြောင့် "ထိုကဏ္ဍစသော အရပ်၌ဖြစ်၏"ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။ကဏ္ဍာဒိ၌ အာဒိဖြင့် တာလု, မုဒ္ဓ, ဒန္တ, ဩဋ္ဌ, နာသိကာ ဌာန်တို့ကိုလည်းကောင်း, အချို့ဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ဥရ, သိရဌာန်တို့ကို လည်းကောင်း ယူပါ၊ ထိုဌာန်များကိုလည်းကောင်း, ထိုဌာန်၌ဖြစ်သော အက္ခရာ များကိုလည်းကောင်း, ရူပသိဒ္ဓိ-ပဒ်စစ် စသော ကျမ်းများ၌ ရှုပါ။

ပထဝီ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋနဇော။ ။"ထိုစိတ္တဇသဒ္ဒါသည် လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် "ဘူသံဃဋ္ဋနဇော"ဟုမိန့်၊ "ကမ္မဇပထဝီနှင့် စိတ္တဇပထဝီဓာတ်တို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်"ဟူလို၊ ထိုဓာတ် ၂ ပါးသည် အဘယ့်ကြောင့်

ထိခိုက်ကြသနည်း–ဟု ထပ်၍မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပထဝီသတ္တိ ဝိညတ္တိ" ဟု မိန့်၊ "ပထဝီဓာတ်၏ အစွမ်းသတ္တိဟု ခေါ်ရသော ဝစီဝိညတ်ကြောင့် ထိုဓာတ် ၂ ပါးတို့ ထိခိုက်ကြသည်" ဟူလို။

ဒီပနီ။ ။ဘူနံ (ကမ္မဇပထဝီ စိတ္တဇပထဝီ ဓာတူနံ)+သံဃဋ္ဋနံ ဘူသံ ဃဋ္ဋနံ၊ စိတ္တဇပထဝီသတ္တိဝိညတ္တိကာရဏာ+ဘူသံဃဋ္ဋနံ စိတ္တဇပထဝီသတ္တိ ဝိညတ္တိဘူသံ ဃဋ္ဋနံ၊ ("ဝိညတ္တိကာရဏာ"ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် ဝိညတ္တိနှင့် ဘူသံဃဋ္ဋနံ ပုဒ်ကို ဟေတွတ္ထ တတိယာတပ္ပုရိသ်ပြုပါ–ဟု သိစေ၏၊) တဲတော+ဇာတော စိတ္တဇပေ၊ ဘူသံဃဋ္ဋနဇော။

ရှဲ့ဦးအုံ။ ။စကားမပြောဘဲနေသောအခါ၌လည်း လည်ချောင်းစသော အရပ်ဝယ် ကမ္မဇရုပ်တွေခဏတိုင်းဖြစ်နေကြ၏၊ [သင်္ဂြိုဟ် ရုပ်ပိုင်းက "ခဏေခဏေ သမုဋ္ဌာပေတိ"ကို ထောက်ပါ။] စိတ္တဇရုပ်များလည်း စိတ်၏ ဥပါဒ်တိုင်း လည်ချောင်းစသောအရပ်၌ ဖြစ်နေကြ၏၊ သို့သော် ထိုသို့ စကားမပြောဘဲ နေသောအခါ၌ "ဝစီဝိညတ်"ဟု ခေါ်အပ်သော ဝိကာရရုပ်များ မဖြစ်ကြ၊ ထိုသို့ ဝစီဝိညတ်မဖြစ်သောကြောင့် ပထဝီဓာတ်ချင်းလည်း မထိခိုက်ကြ၊ ထိုသို့ မထိခိုက်သောကြောင့် အသံသဒ္ဒရုပ်လည်း မပေါ်လာချေ။

စကားပြောလိုသောစိတ် ဖြစ်သောအခါ၌ကား စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်များတွင် ပထဝီဓာတ်သည် သတ္တိလွန်ကဲနေ၏၊ ထိုလွန်ကဲသော သတ္တိကိုပင် "ဝစီဝိညတ်"ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထို ဝိညတ်ကို "ဝိကာရရုပ်–ထူးခြားသောအမူအရာ" ဟုလည်း ခေါ်၏၊ [အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့် ဝိညတ်ရုပ်ခန်းများမှာ ရှုပါ၊] ပထဝီဓာတ်၏ (သတ္တိ)ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ် ပါလာသောကြောင့် လည်ချောင်းအရပ်၌ ဖြစ်သော စိတ္တဇပထဝီဓာတ်ပေါင်း များစွာသည် (ဝိညတ်မပါသောကာလ၌ ဖြစ်ပုံမျိုးမဟုတ်ဘဲ) ထိုလည်ချောင်း အရပ်၌ပင် အမြဲဖြစ်လျက်ရှိသော ကမ္မဇ ပထဝီဓာတ်တို့နှင့် ပွတ်တိုက်လျက် ဖြစ်လေရာ (သစ်ကိုင်း ၂ခုပွတ်မိရာ၌ အသံ မြည်သကဲ့သို့) "အာ–အာ" စသောအသံများ ထွက်ပေါ်လာရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် "စိတ္တဇ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋ နဇော မတော"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။စိတ္တဇပထဝီဓာတ်သည် လည်ချောင်းအရပ်၌ရှိသော ဥတုဇအာဟာရ ပထဝီဓာတ်များနှင့်လည်း ထိခိုက်မည်သာ၊ သို့ရာဝယ် ကမ္မဇ ပထဝီနှင့် စိတ္တဇပထဝီတို့ ထိမှုသာပဓာနဖြစ်သောကြောင့် "ဘူသံ ဃ ဋ္ဋန"၌ ဘူ(မြေ) ဟူ ရာဝယ် ကမ္မဇပထဝီနှင့် စိတ္တဇပထဝီကိုသာ ဒီပနီဖွင့် သွားလေသည်၊ တာလုဇစသော အက္ခရာသံများဖြစ်ပုံ၌လည်း ဤနည်းပင်။

၄။ နာဘိတောစွာရဏ·သာဟ–ဘူတပါဏော·ပရောပရိ၊
သံဃဋ္ဋနော·ရကဏ္ဍာဒီ–သိရဇောတျ·ပရေ ဝိဒူ။

၄။ (သော–ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည်၊)နာဘိတော–ချက်မှစ၍၊ ဥစ္စာရဏ·သာဟဘူတပါဏော ပရောပရိ သံဃဋ္ဋနောရ ကဏ္ဍာဒီ သိရဇောတိ–ရွတ်ဆိုခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်လေ၏ အဆင့်ဆင့် ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ရင်ဘတ်, လည်ချောင်း အစရှိသောအရပ်, ဦးခေါင်းတို့၌ဖြစ်၏ဟူ၍၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ဓိနိန္ဒဗုဒ္ဓိအစရှိသော ပညာရှိတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။)

၄။ **နာဘိတောတျာဒိ။** ။အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရိဆရာသည် မိမိ၏ဝါဒကို ပြပြီး၍ "အရှင်ဓိနိန္ဒဗုဒ္ဓိ"စသော အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလိုသောကြောင့် "နာဘိတော"စသည်ကိုမိန့်၊ "ရွတ်ဆိုဖို့ရန် အားထုတ်မှုကြောင့်ဖြစ်သော ထွက်သက်လေသည် ချက်မှစ၍ အထက်အထက်သို့တက်လေရာ...ရင်ဘတ်, လည်ချောင်း, အာဇောက်, အာထိပ်, နှုတ်ခမ်း, ဦးခေါင်း တိုင်အောင် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ထိခိုက်၏၊ ထိုထိခိုက်မှုကြောင့် (အ အာစသော) စိတ္တဇအသံများ ဖြစ်၏" ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြသည်–ဟူလို။

နာဘိတော။ ။ထွက်သက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံးကို ပြသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ (အနာပါနအဖွင့်)၌ "ဗဟိနိက္ခမနဝါတဿ ဟိ နာဘိ အာဒိ (ချက်သည်အစ), ဟဒယံ မဇ္ဈံ (ရင်သည်အလယ်), နာသိကာ ပရိယောသာနံ (နှာခေါင်းသည်အဆုံး)" ဟုဆို၏၊ ထို့ကြောင့် "ထွက်သက်လေသည် ချက်မှစ၍ အထက်သို့ ထိခိုက်တက်သွား·သည်" ဟု မှတ်။

ဥစ္စာရဏ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋန။ ။ထွက်သက်လေသည် အမြဲဖြစ်လျက်ရှိ၏၊ သို့သော် အက္ခရာတစ်စုံတစ်ခုကို ရွက်ဆိုလိုသောအခါကျမှ ရင် စသော အရပ်တို့၌ ထူးထူးခြားခြားထိခိုက်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ဥစ္စာရဏ၊ပေ၊ သံဃဋ္ဋန"ဟု မိန့်သည်။ [ဥစ္စာရဏာယ–ငှာ+ဥဿာဟော၊ ဥစ္စာရဏုဿာ ဟော၊ ဥစ္စာရဏုဿာဟေန+ဘူတာ ဥစ္စာရဏုဿာဟဘူတာ၊ ဥစ္စာရဏ ဿာဟဘူတာစ+ တော+ပါဏာစာတိ ဥစ္စာဏုဿာဟဘူတပါဏာ၊ တေသံ+ဥပရူပရိသံဃဋ္ဋနံ ဥစ္စာ၊ပေ၊သံဃဋ္ဋနံ။]

ဥရကဏ္ဍာဒီ သိရဇော။ ။ဥရောစ+ကဏ္ဍာဒယောစ–ကဏ္ဍာစသော ဌာန် ၅ ပါး (၆)ပါးတို့လည်း+သိရောစ ဥရကဏ္ဍာဒီသိရာ၊ တေသု+ဇာတော ဥစ္စာရဏ၊ပေ၊ သိရဇော၊ ဥစ္စာရဏုဿာဟဘူတပါဏောပရောပရိ သံဃဋ္ဋနေန+ဥရကဏ္ဍာ ဒီသိရဇော ဥစ္စာ၊ပေ၊သိရဇော၊ ဤဂါထာဖြင့် "အ အာ"စသော အက္ခရာရှစ်လုံးသည်

၅။ သာသနဿုပကာရတ္တာ, မာဂဓေဝိဓ ဂယှတေ၊ သော ဟာနုဿာဝနံ ပဋိ–သမ္ဘိဒါယစ ပစ္စယော။

၅။ (မာဂဓေဿ–မာဂဓသဒ္ဒါ၏၊) သာ့သနဿ–သာသနာတော်အား၊ ဥပကာရတ္တာ–လျော်သော ကျေးဇူးကိုပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣဓ–ဤ "စိတ္တဇေ ဝိဓ ဂယှတေ"ဟူသော စကားရပ်၌၊ မာဂဓော၀–မာဂဓ သဒ္ဒါကိုသာ၊ ဂယှတေ–ယူအပ်၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ သော–ထို မာဂဓသဒ္ဒါသည်၊ အနုဿာဝနံ–ကမ္မဝါစာသည်လည်း၊ ဟောတိ–ဟုတ်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါယ–ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊ ပစ္စယောစ–ကျေးဇူးပြုတတ်သည်လည်း၊ ဟောတိ–ဟုတ်၏။

ကဏ္ဍဌာန်၌သာမက နာဘိ, ဥရ, သိရဌာန်တို့၌လည်းဖြစ်၏၊ "တာလုဇစသော အက္ခရာများသည် မိမိတို့ ရိုးရာဌာန်များအပြင် နာဘိ, ဥရ, သိရဌာန်တို့၌လည်း ဖြစ်ကြသည်" ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဤစကားအရ နာဘိ, ဥရ, သိရဟု– ဌာန်သုံးမျိုး တိုးလာသည်ဟု မှတ်။]

ဝါဒ ၂ ရပ် နှီးနှောပုံ။ ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရိစသောဆရာတို့သည် "စိတ္တဇ သဒ္ဒါ (အက္ခရာ)တို့၏ အထင်အရှား အသံထွက်ရာဌာနကို သတ်မှတ်၍ ကဏ္ဍစသော အရပ်၌ဖြစ်သည်"ဟု ဆိုကြသည်၊ "နာဘိ, ဥရ, သိရ အရပ်များ၌ လုံးလုံး မဖြစ်"ဟု မတားမြစ်လိုကြ၊ ထို့ကြောင့် "ကဏ္ဍာဒိဌာနေ အဘိဗျတ္တိတော" ဟု အဘိဗျတ္တိ စကားလုံးကို သုံးစွဲကြသည်၊ အရှင်ဇိနိန္ဒဗုဒ္ဓိစသော ဆရာတို့ကား ထင်ရှား–မထင်ရှားကို မလိုက်ဘဲ ဖြစ်ထိုက်သမျှ ဌာန်အားလုံးကို ပြကြသည်၊ ထင်ရှားရာကိုသာ လိုက်၍ ဌာန်ကို သတ်မှတ်မည်ဆိုလျှင် ရှေ့ဝါဒအတိုင်းပင် သဘောတူနိုင်စရာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ၂ ဝါဒလုံး အချင်းချင်း မဆန့်ကျင်–ဟု နှီးနှောကြသည်။

[ဆောင်] အက္ခရာများ, ဖြစ်ဖို့အားဖြင့်, ထင်ရှားရာမျှ, ထုတ်ဖော်ပြ၍,
ကဏ္ဍစသည်, ဌာန်ခေါ်မည်၏၊ တစ်လီထင်ရှား, မထင်ရှားလည်း,
ဖြစ်ငြားမှန်လျှင်, ဌာန်ခေါ်ချင်, ချက်–ရင်–ဦးခေါင်းပါ။

၅။ **သာသနဿာတျာဒိ။** ။"စိတ္တဇေ ဝိဓ ဂယှတေ"ဟု ၂ နံပါတ်ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် မာဂဓ, သက္ကတ, ပြာကရိုတ်, ဟိန္ဒီ, အင်္ဂလိပ်, မြန်မာသဒ္ဒါအားဖြင့် အလွန်များ၏၊ "ထို စိတ္တဇသဒ္ဒါတို့တွင် အဘယ် သဒ္ဒါကို ယူရမည်နည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "မာဂဓေဝိဓ ဂယှတေ" ဟု မိန့်။

"စိတ္တဇော ဝိဓ ဂယှတေ" ဟူသော ဤပါဠိ၌ "မာဂဓသဒ္ဒါဖြစ်သော စိတ္တဇကို သာ ယူပါ၊ မြန်မာသဒ္ဒါစသော စိတ္တဇကို မယူပါနှင့်" ဟူလို။

သာသနဿုပကာရတ္တာ။ ။"အဘယ်ကြောင့် မာဂဓသဒ္ဒါကိုသာ ယူရမည်နည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သာသနဿုပကာရတ္တာ"ဟု မိန့်၊ မာဂဓသဒ္ဒါက သာသနာတော်အားလျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သောကြောင့် မာဂဓသဒ္ဒါကိုသာ ယူရသည်–ဟူလို။ ဥပကာရ သဒ္ဒါသည် "အနုဂ္ဂဟျသမ္ဗာဒန–လျော်သော အကျိုးကျေးဇူးကို ပြီးစေခြင်း"အနက်ကို ဟော၏–ဟု ဋီကာဆရာဆို၏၊ ဒွါလိသည် အနုကူလအနက်ဟောတည်း၊ ထိုအနက်၌စပ်ဖို့ရန် "သာသနဿ–အား"ဟု သမ္ပဒါန် ပေးရသည်။

သောဟိ၊ပေ၊ပစ္စယော။ ။"သာသနဿုပကာရတ္တာ" ဟူသော ဟိတ်ကို ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် "သောဟိ၊ပေ၊ပစ္စယော"ဟု မိန့်၊ "ဟိ"သည် ဒဠှီကရဏ ဇောတက၊ ထိုမာဂဓသဒ္ဒါသည် ကမ္မဝါစာလည်းဟုတ်၏၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား လည်း ကျေးဇူးပြုတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သာသနဿုပကာရတ္တာ"ဟူသော ဟိတ်သည် မှန်ကန်သော ဟိတ်ဖြစ်သည်–ဟူလို။

အနုဿာဝနံ။ ။အနု(အဖန်ဖန်)+သာဝိယတေ ဧတေနာတိ အနုဿာဝနံ–ရဟန်းခံပေးခြင်းစသောကိစ္စကို အဖန်ဖန်ထပ်၍ သံဃာကို ကြားသိစေအပ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္မဝါစာကို "အနုဿာဝန"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုကမ္မဝါစာကို မာဂဓဘာသာဖြင့်သာရွတ်ဆိုရ၏၊ အခြားဘာသာဖြင့်ရွတ်လျှင် ကံ မမြောက်၊ ထို့ကြောင့် "သော+အနုဿာဝနံ–ထိုမာဂဓသဒ္ဒါသည် ကမ္မဝါစာလည်းဟုတ်၏"ဟု ဆိုသည်၊ ကမ္မဝါစာမရှိလျှင် ဥပသမ္ပဒစသောကံများ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘုရားသာသနာတော်ကွယ်ပဖို့သာ ရှိတော့၏၊ မာဂဓဘာသာသည် ထိုသို့ မကွယ်ပနိုင်အောင် သာသနာတော်အား လျော်စွာ ကျေးဇူးပြု၏" ဟူလို။ ["အနုဿာဝနံ (အနုဿာဝနယုတ္တံ)–ကမ္မဝါစာနှင့် ယှဉ်၏"ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

ပဋိသမ္ဘိဒါယ ပစ္စယော။ ။နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် မာဂဓဘာသာဟူသော အသံကိုကြားရလျှင် ထိုသဒ္ဒါ၏ အမှားအမှန်ကို နားလည်, အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါကလည်း အတ္ထကို နားလည်၍, ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါကလည်း ဓမ္မကို နားလည်၏၊ သက္ကတဘာသာစသော အခြားအသံကိုကြားလျှင် နားမလည်၊ ထို့ကြောင့် "မာဂဓသဒ္ဒါသည် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုနိုင်၏" ဟု ဆိုသည်၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ကြည့်၍ "ပစ္စယော"အရ "အသံကို အာရုံပြုသော အာရမ္မဏပစ္စည်းသာမက, အနက်အဓိပ္ပာယ် အမှားအမှန်ကို သိဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုသော ပကတူပနိဿယ ပစ္စည်းလည်း ရနိုင်သည်"ဟု မှတ်။ ["အာရမ္မဏပစ္စယော"ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

၆။ အနိဋ္ဌိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော, ပရမတ္ထော သုနိဋ္ဌိတံ၊
ပဒံ ပညတ္တိသဒ္ဒေါတိ, သဒ္ဒေါ ဘဝတိ ဒုဗ္ဗိဓော။

၆။ အနိဋ္ဌိတေ–ရွတ်ဆို၍ မပြီးသေးသော၊ ပဒေ–ပုဒ်၌၊ ဝါ–ပုဒ်တွင်၊ ဝဏ္ဏော–တစ်လုံးတစ်လုံးသော ဝဏ္ဏသည်၊ ပရမတ္ထော–ပရမတ္ထသဒ္ဒါမည်၏၊ သုနိဋ္ဌိတံ–ကောင်းစွာပြီးပြီးသော၊ ဝါ–အားလုံးပြီးပြီးသော၊ ပဒံ–ပုဒ်သည်၊ ပညတ္တိသဒ္ဒေါ–ပညတ္တိသဒ္ဒါမည်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ သဒ္ဒေါ–မာဂဓသဒ္ဒါသည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော–၂ပါးအပြားရှိသည်၊ ဘဝတိ–၏။ ["ပဒေနှင့် ဝဏ္ဏော"ကို "အပေါင်း အာဓာရ+အစိတ် အာဓေယ်" အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊တစ်နည်း–"နိဒ္ဓါရဏာသမုဒါယ+နိဒ္ဓါရဏီယ"စပ်၊ အက္ခရာ ၂ လုံးရှိသော ပုဒ်၌ ၂ လုံးရွတ်ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း, ၃–၄–၅ စသည် ရှိသောပုဒ်၌ ထိုအက္ခရာအားလုံး ရွတ်၍ပြီးသည်ကိုလည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ "သုနိဋ္ဌိတံ"ဟု သုသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။]

၆။ **အနိဋ္ဌိတေတျာဒိ**။ ။ပရမတ္ထသဒ္ဒ, ပညတ္တိသဒ္ဒအားဖြင့် သဒ္ဒဘေဒ (သဒ္ဒ ၂ မျိုးအပြား)ကို ပြလို၍ "အနိဋ္ဌိတေ" စသည်ကိုမိန့်၊ "ပုရိသော"ပုဒ်ကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ရွတ်ဆို၍မပြီးသေးမီ "ပု"ဟူသောအသံ, "ရိ"ဟူသောအသံ "သော"ဟူသောအသံသည် "ပရမတ္ထသဒ္ဒ"မည်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ရွတ်ဆိုအပ်သောအသံသည် ရုပ် ၂၈ ပါးတွင် "သဒ္ဒရုပ်"ဟူသော ပရမတ္ထတရားဖြစ်သော်ကြောင့်တည်း၊ "ပုရိသော"ဟု ရွတ်၍ပြီးဆုံးသောအခါ ထိုပုရိသောသဒ္ဒါသည် "ပညတ္တိသဒ္ဒ"မည်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–"အတ္ထံ ပညပေ တီတိ ပညတ္တိ"နှင့်အညီ "ပုရိသော"ဟု ရွတ်ဆိုပြီးမှသာ "ယောကျ်ား"ဟူသော အနက်ကိုသိစေတတ်သောကြောင့်တည်း။ ["ပု+ရိ+သော" တစ်လုံးစီ အသံ ဖြစ်ခိုက်၌ကား ထိုတစ်လုံးစီက "ယောကျ်ား"ဟူသော အနက်ကို မသိစေနိုင်။]

အက္ခရာတစ်လုံးသဒ္ဒါ။ ။"ဂေါ"ဟူသော အက္ခရာတစ်လုံးဖြင့် "နွား" ဟူသောအနက်တစ်ခုကို သိစေနိုင်သောကြောင့် "ဂေါ" သည် ပညတ္တိသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုသို့တစ်လုံးတည်းသာရှိသော ပညတ္တိသဒ္ဒါမျိုး၌ ဝီထိအစဉ်အားဖြင့် "ပရမတ္ထသဒ္ဒ, ပညတ္တိသဒ္ဒ"ဟုခွဲရသည်၊ "ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုလိုက်သောအခါ ထို ဂေါ ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်အသံကို အာရုံပြုသော သောတဒွါရဝီထိဖြစ်၏၊ ထို့နောက် ချုပ်ပြီးသော ထို "ဂေါ"အသံကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရဝီထိဖြစ်၏၊ ဤ ၂ ဝီထိ၏အာရုံဖြစ်သော "ဂေါ"အသံသည် ပရမတ္ထသဒ္ဒါတည်း၊ ထို့နောက် အသံကို အာရုံမပြုဘဲ "ဂေါ"ဆိုသော နာမည်ပညတ်ကို အာရုံပြုသော တတိယ မနောဒွါရဝီထိဖြစ်၏၊ ထိုတတိယဝီထိဖြင့် သိအပ်သော "ဂေါ" ဟူသော

**၇။ နေကာပိ သုတိယာ သဒ္ဒါ, လောကေနေကောတိ ဝုစ္စရေ၊
ကေတ္တဝါစကတ္တေနေ–ကောတိ သင်္ကေတဘာဝတော။**

၇။ သုတိယာ–နား၌ကြားရခြင်းအားဖြင့်၊ အနေကာပိ–တစ်လုံးမက များသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သဒ္ဒါ–သဒ္ဒါတို့ကို၊ ဝါ–အသံတို့ကို၊ လောကေန–လူအပေါင်းသည်၊ ဧကောတိ–တစ်ခုသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စရေ–ဆိုအပ်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) ဧကတ္တဝါစကတ္တေန–တစ်ခုသောအနက်ကို ဟောတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–တစ်ခုသောအနက်ကို ဟောတတ်သည့်အတွက်၊ ဧကောတိ–တစ်ခုသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ သင်္ကေတဘာဝတော–လောက၌ မှတ်သားအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [သဝနံ–ကြားရခြင်း၊ သုတိ–ခြင်း။]

နာမည်သည် ပညတ္တိသဒ္ဒါတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ထို "ဂေါ" ဟူသော နာမည်ပညတ်က နွားဟူသောအနက်ဒြပ်ကို သိစေတတ်သောကြောင့်တည်း။ [ထိုနာမည်ပညတ်ကို သိပြီးမှ နွားဟူသော အနက်ဒြပ်ကို စတုတ္ထမနောဒွါရ ဝီထိဖြင့် သိရသည်၊ "နွား"ဟူသော မြန်မာအသံကို ကြားရာ၌လည်း ပရမတ္ထ သဒ္ဒ ပညတ္တိသဒ္ဒကို ဤအတိုင်းခွဲပါ။]

သဒ္ဒံ ပဌမစိတ္တေန, တီတံ ဒုတိယစေတသာ၊
နာမံ တတိယစိတ္တေန, အတ္ထံ စတုတ္ထစေတသာ။

၇။ **နေကာပိ၊ပေ၊ ဝုစ္စရေ။** ။ပရမတ္ထသဒ္ဒါ ပညတ္တိသဒ္ဒါအားဖြင့် သဒ္ဒါအပြားကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပညတ္တိ သဒ္ဒါတစ်ခု၏ အပိုင်း အခြားကို ပြလိုသော ကြောင့် "နေကာ" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်၊ [နေကာကို "န်+ဧကာ"ဟု ဖြတ်၊] "ဣ+တ္ထိ"ဟုလည်းကောင်း၊ "ပု+ရိ+သော"ဟု လည်းကောင်း နား၌ ကြားရခြင်းအားဖြင့် အက္ခရာ ၂ လုံး, ၃ လုံး ဖြစ်၍ များသော်လည်း ထိုသဒ္ဒါကို လူအပေါင်းက(သဒ္ဒါကျမ်းကို စီရင်သော ရှေးလူကြီး များက) သဒ္ဒါတစ်ခု (ပုဒ်တစ်ခု) ဟု ပြောဆိုအပ်သည်–ဟူလို။ [နေကာပိ၌ ပိဖြင့် ဧကောကိုပေါင်း၊ တစ်နည်း–သမ္ဘာဝနာ။ "အက္ခရာအများကိုတောင်မှ တစ်ပုဒ်"ဟု ပိုင်းခြားထားလျှင် "ဂေါ"စသော အက္ခရာတစ်လုံးသာရှိသော သဒ္ဒါကို ပုဒ်တစ်ခုဟု အထူး ပြောဖွယ် မလိုတော့ပါ–ဟူလို။]

ဧကတ္တ၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။"အဘယ့်ကြောင့် အနေကက္ခရသဒ္ဒါတို့ကို တစ်ပုဒ်ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဧကတ္တ၊ပေ၊ ဘာဝတော" ဟု မိန့်၊ "ဣတ္ထိ"ဟူသော အနေကက္ခရ သဒ္ဒါသည် "မိန်းမ" ဟူသော အနက်

၈။ ကေကၡရေဟုနေကောပေ–ကတ္တဝါစကသမ္ဗတော၊
သရော တံသဟိတော ဗျဥ္ဇ–နောစေ·က္ခရသမ္ဗတော။

၈။ ကေကၡရေပိ–တစ်လုံးသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါကိုလည်း ကောင်း၊ အနေကောပိ–တစ်လုံးမကများသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါကို လည်းကောင်း၊ ကေတ္ထဝါစကသမ္ဗတော–တစ်ခုတည်းသော အနက်ကို ဟောတတ်၏ဟု သမုတ်အပ်၏၊ သရောစ–သရကိုလည်းကောင်း၊ တံသဟိတော–ထို သရနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဗျဥ္ဇနောစ–ဗျည်းကိုလည်း ကောင်း၊ ကေက္ခရသမ္ဗတော–တစ်လုံးသောအက္ခရာဟုသမုတ်အပ်၏။

တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်၏၊ "ပုရိသော"လည်း "ယောကျ်ား" ဟူသော အနက် တစ်ခုကိုသာ ဟောနိုင်၏၊ ထိုသို့ တစ်နက်စီကိုသာ ဟောနိုင်သည့်အတွက် သဒ္ဒါတစ်ခုဟုသာ (တစ်ပုဒ်ဟုသာ) လောက၌ သတ်မှတ် ထားသောကြောင့် အနေကက္ခရသဒ္ဒါတို့ကိုလည်း တစ်ပုဒ်ဟုပင် ဆိုအပ် ကြသည်–ဟူလို၊ [ကေတ္ထ ဝါစကတ္တေနသည် "သင်္ကေတဘာဝတော"ဟိတ်၏ အကူအညီမူလိဟိတ်တည်း၊ သံပုဗ္ဗကိတဓာတ်သည် ဥဒ္ဒာအနက်ဟောတည်း၊ "သံကေတိယတေ– အသိအမှတ်ပြုအပ်၏၊ ဣတိ သင်္ကေတော"ဟု ပြု။]

၈။ **ကေပေ၊ဝါစကသမ္ဗတော။** ။"အက္ခရာတစ်လုံးသာရှိသော ပုဒ်က (သဒ္ဒါက) အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောခြင်းသည် သင့်ပါစေတော့၊ အက္ခရာ အများရှိသော သဒ္ဒါက အဘယ့်ကြောင့် အနက်တစ်ခုကိုသာ ဟောရသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကေက္ခရော၊ပေ၊ ဝါစက သမ္ဗတော"ဟု မိန့်၊ လောကီသဒ္ဒါဆရာတို့က "အက္ခရာတစ်လုံးသာရှိသော သဒ္ဒါလည်း တစ်နက်ကို ဟော၏၊ အက္ခရာအများရှိသော ပိဘတျန္တသဒ္ဒါတစ်ခု လည်း တစ်နက်ကိုသာ ဟော၏"ဟု ဘမုတ်ထားကြ၏၊ "သဒ္ဒါ"ဟူသည် ရှေးလူကြီးတို့ သမုတ်အပ် သည့်အတိုင်း အနက်ကို ဟောရသည်၊ ထို့ကြောင့် တစ်ပုဒ်ဟု သတ်မှတ် ရာ၌ (တစ်နက်ကို ဟောခြင်းမှ တစ်ပါးသော) အကြောင်းကို ရှာဖွယ်မလိုပါ–ဟူလို။

သရော၊ပေ၊သမ္ဗတော။ ။ပုဒ်တို့ကို "ကေက္ခရ အနေကက္ခရ"ဟု အက္ခရာဖြင့် ခွဲပြရာ၌ အဘယ်ကို "အက္ခရာတစ်လုံး"ဟု ခေါ်ပါ သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် "သရော၊ပေ၊ သမ္ဗတော"ဟု မိန့်၊ အ–အာစသော သရကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသရနှင့်တကွဖြစ်သော "က, ကာ, ကိ, ကီ, ကု, ကူ, ကေ, ကော" စသော ဗျည်းကို "အက္ခရာတစ်လုံး" ဟု သမုတ်ထားသည်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဣတ္ထိမှ၌ ဣသည် အက္ခရာတစ်လုံး, တ္ထိသည် အက္ခရာတစ်လုံး"ဟု သိပါ။

၉။ အနေကေဝ သမာနေပိ, ပဒမေက·မိတျူစွတေ၊
ဆိန္နတ္တာ စိနိပါတေန, တေသံ စေကတ္တဘာဝတော။

၉။ (ပဒါနံ–"ယံ+ကိံ+စိ" ဟူသောပုဒ်တို့၏၊) အနေကေဝ– များကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်သာလျှင်၊ သမာနေပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဧကံ ပဒန္တိ–တစ်ပုဒ်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ (ကသ္မာ–နည်း၊) စိနိပါတေန–စိနိပါတ်သည်၊ ဆိန္နတ္တာ–ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ တေသံ–ထို ယံ, ကိံ, စိ, ဟူသောပုဒ်တို့၏၊ ဧကတ္တဘာဝတော စ–တစ်ခုသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။

၉။ **အနေကေဝတျာဒိ**။ ။ဤဂါထာသည် အနေကပဒပုဒ်ကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ "ယံ+ကိံ+စိ"ပုဒ်၌ ယံနောင် သိဝိဘတ်, ကိံနောင်သိ ဝိဘတ်, စိနောင် သိဝိဘတ်တို့ကို ချေထားသောကြောင့် ဝိဘတျန္တ ပုဒ် ၃ ခုဖြစ်၍ ပုဒ်တွေများသော်လည်း "တစ်ပုဒ်"ဟုသာ ခေါ်ရသည်။

ဆိန္နတ္တာပေ၊ဘာဝတော။ ။"ပုဒ်တွေများပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းဟု ဆိုရသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဆိန္နတ္တာ၊ပေ၊ ဘာဝတော"ဟု မိန့်၊ စိနိပါတ် ပုဒ်သည် ပုဒ်အဆုံး၌သာနေလေ့ရှိ၏၊ ထိုစိနိပါတ်ပုဒ်က "ယံ+ကိံ+စိ"ကို အဆုံးကနေ၍ တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းဖြတ်ထားသောကြောင့်လည်းကောင်း, ထိုသုံးပုဒ်ပေါင်းမှ "အလုံးစုံ" ဟူသော တစ်နက်ကိုသာ ဟောနိုင်သောကြောင့်လည်းကောင်း "ယံ+ကိံ+စိ"ဟု ၃ ပုဒ်ရှိ၍ ပုဒ်တွေများသော်လည်း "ယံကိဉ္စိ" တစ်ပုဒ်တည်းဟု ဆိုရသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။"ဆိန္နတ္တာ စိနိပါတေန"ဟူသော ဟိတ်သည် စိနိပါတ်ဆုံးသော "ကောစိ, ကေစိ, ယောကောစိ, ယေကေစိ" စသော အနေကပဒ ပုဒ်များနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ နောက်၌ လာမည့် "အပေတိ" စသော ပုဒ်များ နှင့်ကား မဆိုင်၊ "တေသံ ဧကတ္တဘာဝတော"ဟူသော ဟိတ်ကား "အနေက ပဒ ပုဒ်အားလုံးနှင့် ဆိုင်သည်"ဟု မှတ်။

အနေကေ။ ။အနေကေဝ သမာနေ၌ "အနေကေ"ကို "အနေကတ္တေ" ဟု ဒိပနိဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် "အနေကေ"၌ ဘာဝအနက်ကို ပဓာန ကောက်ရသော "ဘာဝပဓာန" တစ်နည်း–ဘာဝပုဒ်ချေထားသော "ဘာဝ လောပ"ဟု သိစေ၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း အနေကေနှင့် ပဒံတို့၏ ဝိဘတ်ချင်း မတူသောကြောင့် အနက်အရလည်း မတူအောင်ဖွင့်ခြင်းဖြစ် သည်၊ ဆရာတို့ကား–ပဒံနှင့်အရတူအောင် "အနေကံဝသမာနမ္ပိ, ပဒမေက မိတျူစ္စတေ" ဟုလည်းကောင်း, "တဿ စေကတ္တဘာဝတော" ဟုလည်း ကောင်း, ပြင်တော်မူကြသည်။

**၁၀။ အာဘုသောဂတိယန္တျေက–က္ခရော·တ္တိ ပုရိသောတိစ၊
နေကော ယံကိဉ္စိ·ပေတိတျေ–ကတ္တံ နေကပဒသဿစ။**

၁၀။ အာ–အာသဒ္ဒါသည်၊ ဘုသော–အလွန်အကဲဟူသော်အနက်ရှိ၏၊ ဣ–ဣသဒ္ဒါသည်၊ ဂတိယံ–ဂတိအနက်၌၊ (ဝတ္တတိ–ဖြစ်၏၊) ဣတိ–ဤပြယုဂ်၌၊ (အာ–အာသည်လည်းကောင်း၊ ဣ–ဣသည်လည်းကောင်း၊) ဧကက္ခရော–တစ်လုံးသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဣတ္ထိတိစ–ဣတ္ထိဟူ သော သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ ပုရိသော တိစ–ပုရိသော ဟူသော သဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း၊ အနေကော–များသော အက္ခရာရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ယံကိဉ္စိ ဣတိ–ယံကိဉ္စိ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ အပေတိ ဣတိ–အပေတိ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ အနေကပဒသဿစ–များသော ပုဒ်၏လည်း၊ ဧကတ္တံ–တစ်ပုဒ်တည်း၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။ [ယံကိဉ္စိ–အလုံးစုံ၊ အပေတိ–ဖဲ၏။]

ဒီပနီ။ ။ပဒန္တိစ သဒ္ဒေါတိစ အနတ္ထန္တ ရံ–ပဒနှင့် သဒ္ဒသည် အနက်ထူး မရှိ၊ (အနက်တူပင်ဖြစ်၏–ဟူလို၊) ဤသို့ ဖွင့်ရခြင်းကား ရှေ့၌ "ပဉ္စတ္တိသဒ္ဒ" ဟု သဒ္ဒကိုသုံးစွဲခဲ့၍ ဤဂါထာ၌"ပဒ"ဟု သုံးစွဲထားရကား ပဒနှင့်သဒ္ဒကို တစ်မျိုးစီ ထင်မည်စိုးသောကြောင့် "အဓိပ္ပာယ်အနက်မှာ မထူး"ဟု ဖွင့်သည်၊ [ရှေ့ဂါထာနှင့် ဤဂါထာကိုကြည့်၍ "ဧကက္ခရပုဒ်, အနေကက္ခရပုဒ်, အနေက ပဒပုဒ်"အားဖြင့် ပုဒ် ၃ မျိုး (သဒ္ဒါ ၃ မျိုး) ပြားသည်"ဟု သဒ္ဒတ္ထဘေဒ စိန္တာ အခ‌ကျ်းအတွက် သဒ္ဒါအပြားကို မှတ်သားပါ။]

၁၀။ **အာဘုသောတျာဒိ။** ။["အာဘုသေ ဂတိယံ"၌ ဘုသေကို "ဘုသော+ဣ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်။] ဤဂါထာသည် ပြခဲ့သော ၈–၉–ဂါထာ တို့၏ ပုံစံတည်း၊ "အာ"သဒ္ဒါသည် ဘုသအနက်တစ်ခုကို ဟောနိုင်၏၊ ဣသဒ္ဒါသည် ဂတိအနက် တစ်ခုကို ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့ တစ်လုံးတည်းဖြင့် တစ်နက်ကို ဟောနိုင်သော အာသဒ္ဒါ ဣသဒ္ဒါတို့သည် ဧကက္ခရသဒ္ဒါ အတွက် ပုံစံများဖြစ်ကြသည်၊ "ဘူ–သတ္တာယံ, ခိ–ခယေ"စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်တို့ကိုပြရာ၌ ဘူ–ခိ–စသော တစ်လုံးဓာတ်ဟူသမျှ အနက်တစ်ခု ကို ဟောသော ဧကက္ခရသဒ္ဒါချည်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။"ဘုသော–ဂတိယံ"တို့သည်·ပုံစံထုတ်လိုရင်းမဟုတ်, အာ–ဣတိတို့၏ (တစ်နက်ကို ဟောနိုင်ကြောင်းပြလို၍) ဟောနက်ကို ထည့်ပြခြင်းသာ တည်း၊ ပုံစံမှာ "အာ–ဣ" ၂ ပုဒ်သာတည်း၊ "ဘုသော" ဟူရာ၌ "ဘုသေ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "ဘုသေ–အလွန်ဟူသော အနက်၌"ဟု ပေးကြ၏၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်

**၁၁။ သောတာလမ္ဗန မာပန္နော, သင်္ကေတေန ဝဝတ္ထိတော၊
အတ္ထသာ ဉာပကော သဒ္ဒေါ, နာသန္တေ ကာရဏဒွယေ။**

၁၁။ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ သောတာလမ္ဗနံ–သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံ၏အဖြစ်သို့၊ အာပန္နော–ရောက်သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတေန–(ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏ဟူသော) အမှတ်အသားဖြင့်၊ ဝဝတ္ထိတော–မှတ်သားအပ်ပြီးသည်လည်းကောင်း၊ (သမာနော–ဖြစ်လသော်၊ ဝါ–ဖြစ်မှ၊) အတ္ထသာ–အနက်ကို၊ ဉာပကော–သိစေတတ်၏၊ ကာရဏဒွယေ–သောတာလမ္ဗန မာပန္န, သင်္ကေတေန ဝဝတ္ထိတ ဟူသော အကြောင်း ၂ ပါးအပေါင်းသည်၊ အသန္တေ–မရှိလသော်၊ အတ္ထသာ–အနက်ကို၊ နဉာပကော–မသိစေတတ်။

မပျက်ပါ၊ သို့ရာတွင် "ဘုသော–အတိရေကတ္ထောတိ အဓိပ္ပာယော"ဟု ပဋ္ဌမန္တဖွင့်သော ဋီကာနှင့်ကား "ဘုသော" ဟူသာ ရှိသင့်ပါသည်၊ ဂါထာ၌ကား "ဘုသော+ဣ" ကို သန္ဓိစပ်ထားသောကြောင့် "ဘုသေ" ဟူသာရှိရမည်၊ ဘုသော၌ ဩကို ချေ၊ ဣကို ဧ အသဝဏ်ပြု။

ဣတ္ထိုးပေးအပေတိ။ ။ဣတ္ထိနှင့် ပုရိသောတို့၏ အနေကက္ခရသဒ္ဒါအတွက် ပုံစံဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပြီ၊ ဗုဒ္ဓေါ, ဒသဗလော စသော နာမ်ပုဒ်, ဂစ္ဆတိ–ပစတိ, စသော အာချာတ်ပုဒ်တို့သည် အနေကက္ခရ သဒ္ဒါတို့ချည်း တည်း၊ ယံကိဉ္စိနှင့် အပေတိတို့ကား အနေကပဒသဒ္ဒါအတွက် ပုံစံတို့တည်း၊ [ယံ ကိဉ္စိ၏ အနေပဒဖြစ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ။] အပေတိ၌ "အပ" ဥပသာရ နောင် သိဝိဘတ်ကို ချေထားသောကြောင့် အပသည် ဝိဘတ္တန္တ တစ်ပုဒ်, ဧတိ၌ ဣဓာတ်, တိဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ္တန္တ တစ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုဝိဘတ္တန္တ ၂ ပုဒ်မှ အပဂမန (ဖဲခြင်း) တစ်နက်ကိုသာ ဟောနိုင်သောကြောင့် အပေတိ သည် အနေကပဒပုဒ်တည်း၊ "ဩလောကေတိ–ကြည့်၏၊ ဥပေတော– ပြည့်စုံ၏" စသည်ဖြင့် ဥပသာရ ရှေးရှိသော အာချာတ်ပုဒ် ကိတ်ပုဒ်တို့ သည် အနေကပဒသဒ္ဒါတွေချည်းသာ ဖြစ်ကြသည်။

၁၁။ **သောတာလမ္ဗနတျာဒိ။** ။သဒ္ဒါ(ပုဒ်)အမျိုးမျိုးကို ပြပြီး၍ ၂ နံပါတ်ဂါထာ၌ "အတ္ထောပကာရတ္တာ"ဟု ဆိုခဲ့သည့်အားလျော်စွာ "ထို သဒ္ဒါသည် အဘယ်အကြောင်း(အင်္ဂါ)စုံမှ အနက်ကို သိစေနိုင်ပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သောတာလမ္ဗန"စသော ဂါထာကို မိန့်သည်၊ (၁) သောတာလမ္ဗနမာပန္န–နား၌ ကြားရခြင်း, (၂) "ဤသဒ္ဒါသည် ဤ အနက်ကိုဟော၏"ဟု အမှတ်

(သင်္ကေတ) ရှိဖူးခြင်း, ဤအကြောင်း (အင်္ဂါ) ၂ ပါးစုံမှ သဒ္ဒါသည် အနက်ကို သိစေနိုင်၏–ဟူလို။

သောတာလမ္ဗန မာပန္နော။ ။နားဖြင့် "ပု+ရိ+သော"ဟု တစ်လုံးချင်း ကြားရသည်ကို "သောတဝိညာဉ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ရောက်သည်"ဟု ဆိုသည်။ [သောတ အရ သောတဝိညာဉ်ကို ယူပါ၊ ဌာန ပသာဒ၏ သောတ အမည်ကို ဌာနီဝိညာဉ်၌ တင်စားသော ဌာနူပစာတည်း၊ တစ်နည်း– အကြောင်းပသာဒ၏ သောတ အမည်ကို အကျိုးဝိညာဉ်၌ တင်စားသောကြောင့် ကာရဏူပစာဟုလည်း ဆိုကြ၏။] အလမ္ဗနဌလည်း "အာလမ္ဗန ဘာဝ"ဟုဆိုလိုလျက် ဘာဝပ္ပစ္စယ ဘာဝလောပ ကြံပါ၊"သဗ္ဗတိ သောတ ဝိညာဏာလမ္ဗနဘာဝံဂစ္ဆတီတိ သဒ္ဒေါ"၌ "အလမ္ဗနဘာဝံ" ဟု ဘာဝထည့်၍ ဝိဂ္ဂဟပြုသည်။]

သင်္ကေတေနဝဝတ္ထိတော။ ။"ပုရိသော" ဟူသော အသံကို မကြားမီ ရှေ့က (ယခု နီးကပ်သော ရှေ့ကဖြစ်စေ, အတော်ဝေးသော ရှေးရှေးက ဖြစ်စေ) ပုရိသောသဒ္ဒါသည် "ယောကျ်ား"ဟူသော အနက်ကိုဟော၏–ဟု သုတသတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်သည် မှတ်သားခဲ့ဖူး၏၊ ထိုသို့မှတ်သားဖူးခြင်း ဟူသော အကြောင်းနှင့် လည်းပြည့်စုံမှ ယောကျ်ားဟူသောအနက်ကို ပုရိသော သဒ္ဒါက သိစေနိုင်သည်။

နာသဒ္ဒေ ကာရဏဒွယေ။ ။ထိုအကြောင်း ၂ ပါးတွင် တစ်ပါးပါးမရှိ လျှင် (နား၌ မကြားရလျှင်, နား၌ကြားရသော်လည်း ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏ဟု မမှတ်ဖူး (မသင်ဖူးလျှင်) အနက်ကို မသိစေနိုင်၊ ယခုအခါ ပါဠိ ဘာသာကို မသင်ဖူးသူတို့၏ ပါဠိစကားသံကို နား၌ ကြားရပါလျက် အနက်ကို မသိခြင်းမှာ ထိုအမှတ်သင်္ကေတ မရှိခြင်းကြောင့် တည်း၊ မိမိတို့၏ ပြောရိုးဘာသာမှ တစ်ပါးသော ဘာသာစကားကို နား၌ ကြားပါလျက် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားမလည်ခြင်းမှာလည်း သင်ယူမှတ်သားဖူးခြင်း မရှိသောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။အသံ(သဒ္ဒ)သည် အရင်းခံဖြစ်သောကြောင့် "သောတာ လမ္ဗနမာပန္န"ကို အကြောင်းတစ်ခုဟုဆိုထားသည်၊ စာဖတ် စာကြည့်ရာ၌ ကား "စက္ခုဝိညာဉ်၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း"ဟု စက္ခာလမ္ဗန မာပန္န"အကြောင်းကို လဲလှယ်ရသည်၊ ထို့ပြင် "သောတာလမ္ဗန မာပန္နော" စသော ၂ ပုဒ်သည် အကြောင်းအင်္ဂါ ၂ ပါးကိုပြသော ဝိသေသနဖြစ်သော ကြောင့် ဒီပနီ၌ "အာဂတတ္တာ, ဝဝတ္ထိတတ္တာ"ဟု ဟိတ်အနက်ကို ဖွင့်ပြသည်၊ ထို အဖွင့်ကို ယူ၍ကား "အပန္နော–အာပန္နတ္တာ"ဟုလည်းကောင်း, "ဝဝတ္ထိတော–ဝဝတ္ထိတတ္တာ" ဟုလည်းကောင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးဖွယ်⸗မလိုပါ။

၁၂။ ဘေဒါဘေဒက ဘူတတ္ထံ, ပုဏ္ဏံ ဝေါဟာရနိဿိတံ၊
နာနာပဒံ ဝိဘာဝေတိ, ယံ တံ ဝါကျန္တိ ဝုစ္စတိ။

၁၂။ ဝေါဟာရနိဿိတံ–လူတို့၏ ပြောရိုးဆိုစဉ်၌ မှီသော၊ ယံ နာနာပဒံ–အကြင်အမျိုးမျိုးသောပုဒ်သည်၊ ဘေဒါဘေဒကဘူတံ–ဝိသေသန ဝိသေသျဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏံ–ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အလိုအတိုင်း ပြည့်စုံ သော၊ အတ္ထံ–အနက်ကို၊ ဝိဘာဝေတိ–ထင်စွာ ပြတတ်၏၊ တံ နာနာပဒံ–ထိုအမျိုးမျိုးသော ပုဒ်ကို၊ ဝါကျန္တိ–ဝါကျဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ– ဆိုအပ်၏။

၁၂။ **ဘေဒါဘေဒကတျာဒိ**။ ။ပြခဲ့သောပုဒ်များကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ဝါကျ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝါကျကို ပြလိုသောဆရာသည် "ဘေဒါဘေဒက" စသည်ကိုမိန့်၊ ပြောရိုးဆိုစဉ်၌မှီသော အကြင်ပုဒ်အပေါင်းသည် ဝိသေသန ဝိသေသျဖြစ်၍ ပြည့်စုံသောအနက်ကိုပြနိုင်၏၊ ထိုပုဒ်အပေါင်းကို "ဝါကျ" ခေါ်သည်–ဟူလို။

ဝေါဟာရနိဿိတံ။ ။ဤ ဝေါဟာရနိဿိတံပုဒ်သည် နာနာပဒံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ "နာနာပဒံ"အရ တွေ့ရာသောင်းပြောင်း ပုဒ်အပေါင်းကို မယူရ, လူတို့၏ ပြောရိုးဖြစ်သော ပုဒ်အပေါင်းကိုယူပါ–ဟူလို၊ [ဝေါဟာ ရေ–လူတို့ပြောရိုးဆိုစဉ်၌+နိဿိတံ, ဝေါဟာရနိဿိတံ။] ဤစကားဖြင့် "ကုသလာ, ရူပံ, စက္ခုမာ, ဒသ, ဒါဠိမာ"ကဲ့သို့ "တစ်ပုဒ်နှင့် တစ်ပုဒ် ဆက်စပ်၍ ပြောရိုး မရှိသောပုဒ်အပေါင်းကို ဝါကျမခေါ်ရ"ဟု ပြသည်။ [ကုသလာ–ကုသိုလ်တို့၊ ရူပံ–ရူပါရုံ၊ စက္ခုမာ–မျက်စိရှိသူ၊ ဒသ–ဆယ်လုံးကုန်သော၊ ဒါဠိမာ–သလဲသီး တို့၊...ဤပုဒ်များ၌ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်၍ မဖြစ်။]

ဘေဒါဘေဒကဘူတံ။ ။[ဘေဒ–ခွဲခြားတတ် အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသန+အဘေဒက–ဝိသေသနမဟုတ်, ဝိသေသျ။] "ဝိသေသန ဝိသေသျ" ဟူရာ၌ "မဟန္တော ပုရိသော"ကဲ့သို့ တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသန ဝိသေသျ တစ်မျိုးသာမက, "တပသာ ဥတ္တမော, ရညော ပုရိသော" စသော ဝိသေသန ဝိသေသျအမျိုးမျိုးကိုလည်းကောင်း, "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" စသော ကာရကကြိယာ များကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ [ရညောသည် ဝိသေသန သမ္ဗန္ဓီ, ပုရိသောကား ဝိသေသျသမ္ဗန္ဓီဟု ခွဲပါ၊ "ဂစ္ဆတိ" ဟူရာဝယ် "ယောက်ျားသွား, မိန်းမသွား, တိရစ္ဆာန်သွား" စသည်ဖြင့် သွားသူအမျိုးမျိုး နှင့် ရောနေသောကြောင့် "ပုရိသော"ဟု အထူးပြုရကား ပုရိသောကတ္တားသည် ဝိသေသျတည်း။]

**၁၃။ အနိဋ္ဌိတေ ပဒေ ဝဏ္ဏော, ဝါ·က္ခရံ နိဋ္ဌိတေ ပဒံ၊
ဝါကျံ တဿမုဒါယော တ–မဉောညာပေက္ခလက္ခဏံ။**

၁၃။ ဝါ–တစ်နည်း၊ အနိဋ္ဌိတေ–ရွတ်ဆို၍မပြီးသေးသော၊ ပဒေ–ပုဒ်၌၊ ဝါ–ပုဒ်တွင်၊ ဝဏ္ဏော–တစ်လုံးတစ်လုံးသော ဝဏ္ဏသည်၊ အက္ခရံ–အက္ခရာမည်၏၊ နိဋ္ဌိတေ–ရွတ်ဆို၍ပြီးလသော်၊ ပဒံ–ပုဒ်မည်၏၊ တဿမုဒါယော–ထို ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝါကျံ–ဝါကျမည်၏၊ တံ–ထို ဝါကျသည်၊ အညောညာပေက္ခ လက္ခဏံ–အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

ပုဏ္ဏံ။ ။ရွတ်ဆိုသော ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း ပြည့်စုံလျှင် ပုဏ္ဏဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်“နီလောပဋော–ပုဆိုးညို”ဟုဆိုလျှင် ပုဏ္ဏဖြစ်၏၊ “ပုရိသော ဂစ္ဆတိ–ယောကျ်ားသွား၏”ဟုဆိုလျှင်လည်း ပုဏ္ဏပင်တည်း၊ ဤသို့ဝိသေသန+ ဝိသေသျလည်းဖြစ်နိုင်သော (ဆိုလိုအပ်သည့်အတိုင်းလည်း) ပြည့်စုံသောအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြနိုင်သော ပုဒ်အပေါင်းကိုသာ “ဝါကျ”ဟု ခေါ်ပါ–ဟူလို၊ ဤကား–မဟာဋီကာကိုမှီ၍ ရေးအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ် တည်း။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီ၌ကား “ဘေဒါဘေဒကံဘူတံ အတ္ထံ ဝိဘာဝေတိ”ကို အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ်ယူ၍ “နီလဥ္စ+တံ+ဥပ္ပလဉ္စ” ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျ, “ရညော+ ပုရိသော”ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျကို ပုံစံထုတ်၏၊ “ပုဏ္ဏံ အတ္ထံစ ဝိဘာဝေတိ– ကြိယာ ကာရကတို့နှင့် ပြည့်စုံသောအနက်ကို ထင်ရှားပြ၏” ဟု အဓိပ္ပာယ်တစ်ရပ် ယူ၍ “ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ပစိတ္ဘာ ဩဒနော ဘုဉ္ဇတေ” ဟု ပုံစံတစ်ရပ်ထုတ်သည်၊ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ် ၂ ရပ်ခွဲဖို့ရာ စသဒ္ဒါ မပါသောကြောင့် ထိုစကားသည် ဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာ၏ အလိုကျမည် မထင်။

၁၃။ အနိဋ္ဌိတေတျာဒိ။ ။ဝါကျ၏ လက္ခဏာကို တစ်နည်းပြလို၍ “အနိဋ္ဌိတေ” စသည်မိန့်၊ “ပု+ရိ+သော”ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တစ်လုံး တစ်လုံးသော ဝဏ္ဏသည် “အက္ခရာ”မည်၏၊ ရွတ်၍ပြီးပြီးသော “ပုရိသော”ဟူသော အက္ခရာ အပေါင်းသည် “ပဒ”မည်၏၊ “ပုရိသော ဂစ္ဆတိ”ကဲ့သို့သော ပုဒ်အပေါင်း သည် ဝါကျမည်၏၊ ထိုဝါကျသည် တစ်ပုဒ် နှင့်တစ်ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းလက္ခဏာ (ဆက်သွယ်ခြင်းသဘော) ရှိရမည်။[“ဧကေကဝဏ္ဏော အက္ခရံ, အက္ခရသမူဟော ပဒံ, ပဒသမူဟော ဝါကျံ”ဟု ဆိုရိုးအတိုင်းပင်ဖြစ်သည်။] တဿ–ထိုပုဒ်၏+ သမုဒါယော–အပေါင်းတည်း၊ တဿမုဒါယော–ပေါင်း။

အဗျောညာပေက္ခလက္ခဏံ။ ။"အချင်းချင်း ငဲ့"ဟူသည် တစ်ပုဒ်နှင့် တစ်ပုဒ် အနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဆက်သွယ်နေခြင်း, သဒ္ဒထုံးစံအတိုင်း စာစပ်၍ ရခြင်းတည်း၊ ဥပမာ–"ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ ပုရိသောသည် ကတ္တာအဖြစ်ဖြင့် ဂစ္ဆတိကိုငဲ့နေ–ဆက်သွယ်နေ၏။ [ကတ္တား+ကတ္တိ အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ရ၏၊] ဂစ္ဆတိကလည်း ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် ပုရိသောကို ငဲ့နေ–ဆက်သွယ်နေ၏၊ မဂ္ဂံနှင့် ဂစ္ဆတိတို့လည်း ကံ+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့် ငဲ့နေ–ဆက်သွယ်နေကြ၏၊ [ကမ္မ+ကမ္မီ အဖြစ်ဖြင့် စာစပ်၍ရ၏၊] ထို့အတူ "နီလံ+ဥပ္ပလံ"တို့လည်း ဝိသေသန+ဝိသေသျ အဖြစ်ဖြင့် ငဲ့နေကြ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သိပါလေ၊ ဤ "အဗျောညာပေက္ခလက္ခဏံ"ပါဠိဖြင့် အချင်းချင်းမငဲ့ကြသော"ကုသလာ, ရူပံ, စက္ခုမာ" ကဲ့သို့သော ပုဒ်အပေါင်း သည် "ဝါကျ"အမည် မရ–ဟု သိစေသည်။

အဘိဓာန်။ ။"ကောချာတော ပဒစယော, သိယာ ဝါကျံ သ ကာရကော" (၁၀၆) အဘိဓာန်ဂါထာ၌ "ပုရိသော+ဂစ္ဆတိ"ကဲ့သို့ အာချာတ် ကြိယာနှင့် ကာရကပါသော ပုဒ်အပေါင်းကို "ဝါကျ"ဟုဆို၏၊ ထိုအဆိုကား "သမဏောစ ဗြာဟ္မဏောစ"–"ရညော+ပုရိသော" ဤသို့ စသော (ကြိယာ နှင့် ကတ္တုစသော ကာရကတို့ လုံးလုံးမပါဘဲ သမ္ဗန္ဓနှင့် လိင်္ဂတ္ထချည်းသာ ပါသော) ဝါကျ, "သတ္ထာရာ ဒေသိတော အယံ ဓမ္မော"ကဲ့သို့ အာချာတ် ကြိယာ မပါသော ဝါကျ များကို မသိမ်းယူနိုင်ရကား "များသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားတည်း"ဟု မှတ်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ဘောဒစိန္တာ၌ ပြအပ်သော ဝါကျလက္ခဏာ ၂ မျိုး, အဘိဓာန်၌ ပြအပ်သော ဝါကျလက္ခဏာ တစ်မျိုးအားဖြင့် ဝါကျလက္ခဏာ ၃ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဘောဒစိန္တာပဌမနည်း၌ "ဘေဒါဘေဒက"အရ ရိုးရိုး ဝိသေသန ဝိသေသျကိုသာလည်းကောင်း, "ပုဏ္ဏံ"အရ ကြိယာကာရက ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်း ကောင်း ယူ၍ ထိုပဌမနည်းနှင့် အဘိဓာန်နည်းသည် "သရာ သရေ လောပံ" စသည်ကဲ့သို့ ဝိသေသန ဝိသေသျမပါ, "အက္ခိနာ ကာဏော" စသည်ကဲ့သို့ ကြိယာကာရကမပါသော ဝါကျတို့ကို မသိမ်းယူနိုင်၊ "အနိဋ္ဌိဘေ ပဒေ"စသော ဒုတိယနည်းသာ ဝါကျအားလုံးကို သိမ်းကျုံး ယူနိုင်၏–ဟု ဒီပနီ၌ ဆို၏။

သို့သော်–"ဘေဒါဘေဒက"အရ တုလျာဓိကရဏဝိသေသနသာ မကဘဲ ဘိန္နာဓိကရဏဝိသေသန, အဘိန္နဝိသေသန, "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ကဲ့သို့ ကြိယာကို အထူးပြုသော ကာရကဝိသေသနနှင့်တွဲဖက် ဝိသေသျတို့ကိုပါ ယူနိုင်သော ကြောင့် ပဌမနည်းလည်း ဝါကျအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

၁၄။ ပဋိညာ ဥပမာ ဟေတု-ဥဒါဟရဏ နိဂ္ဂမ၊
ဝသေနာ·ဝယဝါ ပဥ္စ-ဝိဓာ ဝါကျေ ယထာရဟံ။

၁၄။ ဝါကျေ-ဝါကျ၌၊ ပဋိညာ ဥပမာ ဟေတု ဥဒါဟရဏ နိဂမဝသေန-ပဋိညာဉ်, ဥပမာ, ဟိတ်, ဥဒါဟရုဏ်, နိဂုံး, တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ အဝယဝါ-အစိတ်အစိတ်သော အပိုင်းအခြားတို့သည်၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ၊ပဥ္စဝိဓာ-ငါးပါးအပြားရှိကုန်၏။

၁၄။ **ပဋိညာတျာဒိ**။ ။ဝါကျကိုပြလိုသောအရာဝယ်သက္ကတ-နျာသကျမ်း၌လာသော ဝါကျအစိတ်အပိုင်း ငါးပါးကိုလည်း ဗဟုသုတအဖြစ်ဖြင့် မှတ်သားစေလိုသောကြောင့် "ပဋိညာ"စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဝါကျ၌ "ပဋိညာ" စသော အစိတ်အပိုင်း ငါးပါးကို ထိုက်သလိုရနိုင်သည်-ဟူလို။

ပဋိညာ။ ။အများပြောရိုးအားဖြင့် ဝန်ခံခြင်းအနက်ကို "ပဋိညာ" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပဋိညာဉ်မျိုးကို ဤဂါထာ၌ မဆိုလိုပါ၊ လိုရင်းပဓာန ဖြစ်သော ဝါကျအစိတ်အပိုင်းကိုသာ "ပဋိညာ"ဟုဆိုလိုသည်၊ ဥပမာ, ဟိတ်, ဥဒါဟရုဏ်, နိဂုံးတို့သည် ထို ပဋိညာ၏ အခြံအရံတို့သာတည်း။

ဥပမာ, ဟိတ်, ။ ။ဥပမာ-ဟူသည် (အများနားလည်ပြီးသော) အလားတူ ဝတ္ထုတည်း၊ ဟိတ်-ဟူသည်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌လာသော ဇနကဟိတ်, သမ္ပာပကဟိတ်, ဉာပကဟိတ်တို့ပင်တည်း၊ ဉာပကဟိတ်လည်း သဘာဝ ဉာပက, ဗျတိရေကဉာပက, ကာရိယ ဉာပကဟု သုံးမျိုးပြား၏၊ ပုံစံကို ပုဒ်စစ် စသည်မှာ ရှုပါ။

ဥဒါဟရဏ။ ။တစ်ခုလောက်ထုတ်ပြလျှင် အလားတူအများကိုလည်း သိစေနိုင်သော စကားသည် ဥဒါဟရဏမည်၏၊ သဒ္ဒါကျမ်းက ဥဒါဟရုဏ် များပင်တည်း၊ မှန်၏-ယဿိန္ဒြိယာနိ "ယဿ+ဣန္ဒြိယာနိ"ဟု တစ်ခုကို ထုတ်ပြလိုက်ခြင်းဖြင့် ရှေ့သရ ချေ၍ နောက်သရသို့ ကပ်ရသော အလားတူ ပုဒ်များကိုလည်း သိရသည်။

နိဂမ။ ။[ဆန်းတဲ့အောင် "နိဂ္ဂမ"ဟု ပြင်ကြ၏၊] "နိဂမျတေ အတြ (အနေန ဝါ) တိ နိဂမော"ဟု ထောမနိဓိ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ အတြ-ဤဝါကျ၌၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အနေန-ဖြင့်၊ နိဂမျတေ-(မူလအနက်ကို) ဆုံးဖြတ်သော အားဖြင့် သိအပ်၏၊ ဣတိ နိဂမော၊ မူလအနက်ကိုဆုံးဖြတ်ရာ အတည်ပြုရာ (ဆုံးဖြတ်ကြောင်း အတည်ပြုကြောင်း)ဖြစ်သော နောက်ဆုံးဝါကျကို "နိဂုံး" ဟုခေါ်သည်၊ "ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ...ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာ" ဟူရာ၌ "ဣမေ ဓမ္မာ

၁၅။ ယထာ မဟာနသေ ဧဝ, မဂ္ဂိ ဒဟာနရူမတော၊ မနျတေ ကတ္ထ ခမ္ဘိနော–သိဒ္ဓိတော·စလမတ္တကေ။

၁၅။ မဟာနသေ–စဖိုအိမ်၌၊ အဂ္ဂိ–မီးကို၊ ဒဟာနရူမတော–ပူခြင်း, မီးခိုးကြောင့်၊ မနျတေ ယထာ–(မီးရှိမှန်းကို) သိအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ–ဤအတူ၊ (အဂ္ဂိ–မီးကို၊ ဒဟာနရူမတော–ပူခြင်းမီးခိုးကြောင့်၊ မနျတေ–သိအပ်၏၊) ကတ္ထ–အဘယ်အရပ်၌၊ (အဂ္ဂိ–ကို၊ မနျတေ–သနည်း၊) ခမ္ဘိနော–ဥပမေယျဖြစ်သော မီး၏၊ အသိဒ္ဓိတော–မထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ အစလမတ္တကေ–တောင်ထိပ်၌၊ အဂ္ဂိ–ကို၊ မနျတေ–၏၊ (ဣတိ–ဤသို့၊ နိဒဿီယတေ–ညွှန်ပြအပ်၏။)

ကုသလာ"သည် မူလအနက်ကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာဖြစ် သောကြောင့် "နိဂုံး"တည်း၊ ယခုကာလ၌ မူလစကားကို ပြန်၍ အုပ်ဖုံးရာ ဝါကျကို "နိဂုံး"ဟုခေါ်၍ "နိဂမိယတိ အပ္ပိယတိ (အပ်နှံသွင်းဖုံးအပ်၏) ဧတ္ထ (ဧတေန ဝါ) တိ နိဂမော" ဟုလည်း ဝစနတ္ထပြုကြသည်။

ယထာရဟံ။ ။"ယထာရဟံ–ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝါကျတိုင်း၌ ဤအစိတ်အပိုင်း ၅ ပါးလုံး ရထိုက်သည်ဟု မမှတ်ရ၊ ၁ ပါး, ၂ ပါး, ၃ ပါး, ၄ ပါး ရသည်လည်းရှိ၏၊ ၅ ပါးလုံး ရသည်လည်းရှိ၏၊ ဤသို့ ရထိုက်သလို ရကြ၏–ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဆက်ဦးအံ့၊–ဤဝါကျာဝယဝတို့ကို တစ်ဝါကျတည်း၌ ရနိုင်သည်ဟုမဆိုလို၊ ပဋိညာနှင့် နိဂုံးသည် တစ်ဝါကျတည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဥပမာ, ဟေတု, ဥဒါဟရဏ တို့လည်း ရံခါ တစ်ဝါကျတည်း၌ စုမိ၍, ရံခါ ကိုယ့်ဝါကျနှင့်ကိုယ်လည်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟုမှတ်။

၁၅။ **ယထာတျာဒိ**။ ။ဝါကျာဝယဝ ၅ ပါးလုံးပါသော ပုံစံကိုပြလို၍ "ယထာ"စသည်မိန့်၊ စဖိုအိမ်၌ မီးကိုပူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း, မီးခိုးကြောင့်လည်းကောင်း, မီးရှိမှန်းသိရသကဲ့သို့, ဤအတူ မီးကိုပူခြင်းမီးခိုးကြောင့် ရှိမှန်းသိရ၏၊ (ဥပမာဖြစ်သော မီးသည် "စဖိုအိမ်ထဲကမီး"ဟု ထင်ရှားသကဲ့သို့ ဥပမေယျမီးကား ဘယ်အရပ်ကမီးဟု မထင်ရှား၊) ထို့ကြောင့် "ကတ္ထ–အဘယ် အရပ်၌ မီးလဲ"ဟုမေးလျှင် "အစလမတ္တကေ–တောင်ထိပ်၌ မီး, ဝါ–တောင်ပေါ်က မီး"ဟု ညွှန်ပြပါ–ဟူလို။

ဝါကျအစိတ် ၅ မျိုး။ ။"ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိ"သည် ဥပမာ၊ ဧဝံ သည် နိဂုံး၊ "ဧဝံ အဂ္ဂိမနျတေ"၌ ပါသော "အဂ္ဂိမနျတေ"သည် ပဋိညာ၊ "ဒနဟာရူမတော" သည် ဟိတ်၊ "အစလမတ္တကေ"သည် ဥဒါဟရဏ်တည်း။ [ခမ္ဘိနော+အသိဒ္ဓိတော

ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဂုဏ်ဝိသေသနံ အပဓာနကိုဟော၏၊ ဓမ္မိသဒ္ဒါကား ဂုဏ်ဝိသေသနရှိသော ပဓာနကိုဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ဥပမေယျမီးသည် ဆိုလိုရင်း ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် "ဓမ္မိ" တည်း။]

ရှင်းပြချက်။ ။ဥပမာသည် ယခုခေတ်၌ ဥပမာနဝါကျပင်ဖြစ်၍ ထင်ရှားပြီ၊ "ဇဝံ အဂ္ဂိ မနျတေ"ကို ယခုခေတ်၌ "ဥပမေယျဝါကျ"ဟု ခေါ်၏၊ ဤဝါကျာဝယဝ ၅ ပါးခွဲရာ၌ကား ဇဝံ(တထာ)ပုဒ်မျိုးသည် ဆိုခဲ့ပြီး ဥပမာကို ပြန်၍ဖုံးသောကြောင့် "နိဂုံး"မည်၏၊ ဇဝံနောက်က "အဂ္ဂိမနျတေ"ကိုလည်း ဆိုလိုရင်းပဓာနဖြစ်သော ကြောင့် "ပဋိညာ"ဟု ခေါ်သည်။

ဒဟနရူမတော။ ။ဤပုဒ်၏ ဟိတ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားပြီ၊ ဤ ပုဒ်ကို ဥပမာ ဥပမေယျ ၂ ဖက်လုံး၌လိုက်စေ၍အနက်ပေးပါ၊ဘာ့ကြောင့် နည်း...စဖိုအိမ်ကမီးကို ပူခြင်းကြောင့်လည်း ရှိမှန်းသိရ, မီးခိုးကြောင့်လည်း ရှိမှန်းသိရသကဲ့သို့, အခြားမီးကိုလည်း ပူခြင်းနှင့် မီးခိုးအတွက် ရှိမှန်းသိရ သောကြောင့်တည်း။

သဘာဝ, ကာရိယ။ ။ဟိတ်သုံးမျိုးတွင် "ဒဟန ရူမတော"သည် မီးရှိ ကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာပကဟိတ်တည်း၊ ဉာပကဟိတ် ၃ မျိုးတွင်ကား "ဒဟန"သည် မီး၏သဘော (ထုံးစံ)ဖြစ်သော ပူခြင်းကိုဟော သောကြောင့် သဘာဝဉာပကဟိတ်၊ "ရူမ"ကား မီးသည် ပြုအပ်သော (မီးကြောင့်ထွက်သော) အကျိုးမီးခိုးကို ဟောသောကြောင့် ကာရိယဉာပက ဟိတ်တည်း။ [ကာရိယ၌ ကရဓာတ်, ဏျပစ္စည်း၊ ကရိယတေ–ပြုအပ်၏၊ ဣတိ–ကာရိယံ။]

ကတ္ထ၊ပေ၊အစလမတ္တကော။ ။သဒ္ဒါကျမ်း၌ ဥဒါဟရဏ်ကိုပြလိုသော အခါ "တေန ကွတ္တော (ကွ+အတ္တော)" စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးမှ "သရာသရေ လောပံ"ဟု ဥဒါဟရဏ်ကိုပြ၏၊ "[တတ္တောဒန္တာ သရာအဋ္ဌ" သုတ်၏ ဝုတ္တိကို ကြည့်ပါ၊]ထို့အတူဤ၌လည်း ဥပမေယျမီးကို "ဇဝံ အဂ္ဂိ မနျတေ" ဟု သာမည ဆိုထားသဖြင့် မထင်ရှားသောကြောင့် "ကတ္ထ" ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ "အစလမတ္တကော" ဟု မီး၏ တည်ရာဌာနကိုပါ ဥဒါဟရဏ် အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသည်၊ တောင်ပေါ်က မီးကို ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ပြသဖြင့် အခြားမီးဟူသမျှကိုလည်း "ဒဟနရူမ" အကြောင်းရှိလျှင် "မီးရှိကြောင်း" သိရသည်–ဟူလို။ [ဋီကာ၌ "အသိဒ္ဓိတော" ကိုလည်း "ဗျတိရေကဟိတ်"ဟု ဆို၏၊ မိမိကား "ပုစ္ဆာထုတ်လို၍ အပိုထည့်ပြ အပ်သော ဟိတ်"ဟုသာ ထင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဇဝံကို "နိဂုံး"ဟု သုံးစွဲခြင်းသည် "ဇဝံ သဒ္ဒေါ ဥပမာ ကာရနိဂမနတ္တော"ဟူသော ဖြဟ္မဇာလသုတ် "ဇဝံ မေ သုတံ"အဖွင့် ဋီကာ တို့နှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်၏၊ သို့သော် ဝါကျအရာ၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသော နိဂုံးမျိုး

၁၆။ ကြိယာယ သဟ အဍ္ဍောဍ်, ကာရကာန မပေက္ခတာ၊
ကြိယာကာရက သမ္ဗန္ဓော, န ဆဋ္ဌီဝိသယော အယံ။

၁၆။ ကာရကာနံ–ကာရကတို့၏၊ ကြိယာယ–ကြိယာနှင့်၊ သဟ–တကွ၊ အဍ္ဍောဍ်–အချင်းချင်း၊ အပေက္ခတာ–ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော–ကြိယာကာရက သမ္ဗန်မည်၏၊ ဝါ–ကြိယာနှင့် ကာရကတို့၏ စပ်ခြင်းမည်၏၊ အယံ–ဤကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည်၊ န ဆဋ္ဌီဝိသယော–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ သက်ရာအနက် မဟုတ်။ [အပေက္ခနံ အပေက္ခာ၊ အပေက္ခာ ယေသံ အတ္ထိတိ အပေက္ခာ၊ အပေက္ခာနံ+ဘာဝေါ အပေက္ခတာ။]

ကားမဟုတ်ပါ၊ ဝါကျအရာ၌ကား ပဓာနစကားကို ပြန်၍အုပ်ဖုံးမှ "နိဂုံး"ဟု ခေါ်လေ့ရှိသည်၊ ထောမနိဓိ၌လည်း "ပဗ္ဗတော ဝဟ္နိမာ–တောင်သည် မီးရှိ၏" ကို "ပဋိညာ" ဟု ဆို၍ "တသ္မာ ဝဟ္နိမာ–ထို့ကြောင့် မီးရှိ၏"ဟု မူလအနက်ကို ပြန်၍ ဖုံးသောစကားကို "နိဂမန" ဟုဆိုသည်၊ ထို့ပြင် ဤဂါထာ၌ "ကတ္တ, ဓမ္မိနော, သိဒ္ဓိတော"ဟု အပိုစကားတွေ ပါနေသဖြင့် မရှင်းလင်း၊ ထို့ကြောင့် နိဂုံးဝါကျလည်း ရိုးရာကျ, အပိုလည်း မပါရအောင် အောက်ပါဂါထာကို ဆရာတို့ ပြင်တော်မူကြသည်။

ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိ, မန္သတေ ဒါဟရူမတော၊
တထာ သော ပဗ္ဗတဂ္ဂမှိ, ဓဝံ အဂ္ဂိနိ မန္သတေ။

ဤဂါထာ၌ "ယထာ၊ပေ၊အဂ္ဂိ"သည် ဥပမာ၊ "တထာ(အဂ္ဂိ) မန္သတေ" သည် ပဋိညာ၊ "ဒါဟရူမတော"သည် ဟိတ်၊ "ပဗ္ဗတဂ္ဂမှိ"သည် ဥဒါဟရဏ်၊ "ဓဝံ၊ပေ၊ မန္သတေ"သည် နိဂုံး၊ ဤနည်းကိုမှီ၍ ဝါကျာဝယဝ ၁ ပါး, ၂ ပါး, စသည်ရသော ဝါကျများကိုလည်း သိပါလေ၊ ဒီပနီ၌ "ယထာ မဟာနသေ အဂ္ဂိ ဒဟာနရူမတော မန္သတေ၊ (ကတ္တအဂ္ဂိတိ) အစလမတ္တကေ" ဝါကျ၌ "ဓဝံ" ဟု နိဂုံးမပါသောကြောင့် အဝယဝ ၄ ပါးဆို၍ "သရာ သရေ လောပ"ကိုကား "ပဋိညာ တစ်ခုသာပါသော ဝါကျ" ဟု ဆိုသည်။

၁၆။ ကြိယာယတျာဒိ။ ။"ဝါကျံ တဿမုဒါယောတ–မဍ္ဍောညာ ပေက္ခလက္ခဏံ"ဟု ဆိုခဲ့သော (၁၃) ဂါထာ၌ "ပုဒ်တွေကို ပေါင်းလိုက်လျှင် ဝါကျဖြစ်၏၊ ထိုဝါကျသည် အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏"ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော စကား၌ ဝါကျတစ်ခုတည်းဝယ် ကြိယာနှင့် ကာရကဟူသော ပုဒ်တို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းကို အဘယ်သို့ ခေါ်ပါသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်

၁၇။ နာနတ္တာ သတ္တိယာ နာနာ, ကြိယာ ဟောတိ ယထာရဟံ၊
ကေကြိယာယ ဆန္နန္တု, နတ္ထိ ကာရကတာ သဒါ။

၁၇။ သတ္တိယာ–ကာရကသတ္တိ၏၊ နာနတ္တာ–ထူးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ၊ ကြိယာ–ကြိယာသည်၊ နာနာ–ထူးသည်၊ ဟောတိ–၏၊ တု–ဆက်ဦးအံ့၊ ကေကြိယာယ–တစ်ခုတည်းသောကြိယာ၌၊ သဒါ–အခါခပ်သိမ်း၊ ဆန္နံ–၆ ပါးသော သတ္တိတို့၏၊ ကာရကတာ–ကာရကတို့၏ အဖြစ်သည်၊ နတ္ထိ–မရှိနိုင်။

"ကြိယာယ"စသည်မိန့်၊ ကြိယာနှင့် ကာရကတို့၏ အႏွင်းချင်းငဲ့ခြင်း (သဒ္ဒါသဘော အားဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်သွယ်၍ ရခြင်းကို) "ကြိယာ ကာရက သမ္ဗန်" ခေါ်သည်–ဟူလို၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" ဝါကျ၌ "ပုရိသော မဂ္ဂံ" ဟူသော ကာရကတို့၏ "ဂစ္ဆတိ" ကြိယာနှင့် ကတ္တာ+ကတ္တိ, ကမ္မ+ကမ္မိ, အဖြစ်ဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း စသည်တည်း။ [ကာရကာနံ+သမ္ဗန္ဓော ကာရက သမ္ဗန္ဓော၊ ကြိယာယ+ကာရကသမ္ဗန္ဓော ကြိယာကာရကာ မ္ဗန္ဓော။]

န ဆဋ္ဌီ ဝိသယော။ ။ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် သမ္ဗန်အနက်၌သက်၍ အမ္ဗန် အနက်ကို ဟောရကား ဤကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ သက်ရာ သမ္ဗန်ပါလော–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "န ဆဋ္ဌီဝိသယော–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ သက်ရာ အမ္ဗန်အနက်မဟုတ်"ဟု တားမြစ်ရသည်၊ ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်၏ သက်ရာ သမ္ဗန်ကိုကား "သမ္ဗန္ဓေ ကာရကေဟညော" စသော (၃၅) ဂါထာ၌ သီးခြား ပြလတ္တံ့။

၁၇။ **နာနတ္တာတျာဒိ။** ။ကြိယာနှင့် ကာရကတို့ စပ်ရာဝယ် အဘယ့် ကြောင့် "ဂစ္ဆတိ–ပစတိ" စသည်ဖြင့် ကြိယာအမျိုးမျိုးဖြစ်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနတ္တာ၊ပေ၊ဟောတိ"ဟု မိန့်၊ ["သတ္တိမုချေန ကာရကံ"ဟု (၆၁) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း ကာရကနှင့် သတ္တိကို သဘောတူဟုမှတ်ပါ။] ကာရကမည်သော သတ္တိက အမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် ထိုသတ္တိအတွက် ဖြစ်ရသော ကြိယာလည်း အမျိုးမျိုးအစားစား ရှိရသည်– ဟူလို။

ယထာရဟံ။ ။နွားလားကြီး၌ သွားနိုင်စွမ်းသော ကတ္တုသတ္တိရှိ၏၊ ထို သတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒေါ ဂစ္ဆတိ"ဟု ဂစ္ဆတိကြိယာဖြစ်ရ၏၊ ကြိယာဖြင့် ရောက် အပ်သော ကြိယာပါပုဏ(ကမ္မ)သတ္တိလည်းရှိ၏၊ ထို သတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒံ ပဿတိ"ဟု ပဿတိကြိယာဖြစ်ရ၏၊ ကြိယာကို အထူးပြီးစေနိုင်သော (ကြိယာ သာဓကတမ) ကရဏသတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒေန ဒါရုက္ခန္ဓံ အာကၯတိ–

၁၈။ သဒ္ဒသန္တတိယံ သဒ္ဒေါ၊ ကာသာဒိဝ မကာရိယော၊
နိစ္စောတိ ကေစိ တေသန္တု၊ နာပသဒ္ဒေါ ကဒါစိပိ။

၁၈။ သဒ္ဒသန္တတိယံ–အစမထင် သဒ္ဒါအစဉ်၌၊ (ပဝတ္တော–ဖြစ်သော၊) သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဝါ–သဒ္ဒါကို၊ အာကာသာဒိဝ–ကောင်းကင် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ အကာရိယော–မပြုအပ် မပြုနိုင်၊

နွားလားဖြင့် သစ်တုံးကို ဆွဲငင်၏" ဟု အာကမုတိကြိယာ ဖြစ်ရ၏၊ ထို့အတူ သမ္ပဒါန်, အပါဒါန်, အဓိကရဏသတ္တိကြောင့် "ဗလိဗဒ္ဒဿ တိဏံ ဒေတိ, ဗလိဗဒ္ဒမှာ သေဒေါ ပတတိ, ဗလိဗဒ္ဒေ နိသီဒတိ"၌ "ဒေတိ, ပတတိ နိသီဒတိ" ဟူသော ကြိယာများ ဖြစ်ကြရသည်၊ ဤသို့ သတ္တိအားလျော်စွာ ကြိယာ အမျိုးမျိုးဖြစ်ရသည်ကို "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသည်။

ကေ၊ပေ၊သဒ္ဒါ။ ။ပြခဲ့သောနည်းသည် ကာရကအသီးသီးနှင့်ကြိယာ အသီးသီး စပ်ပုံကိုပြသော စကားတည်း၊ ယခုအခါ ကြိယာတစ်ခု၌ ကာရက သတ္တိအများ စပ်နိုင်ပုံကိုပြလိုသောကြောင့် "ကေကြိယာယ" စသည်မိန့်၊ ကြိယာတစ်ခု၌ ကာရကအများလည်း စပ်နိုင်၏၊ သို့သော် ကြိယာတစ်ခုတည်း၌ ကာရက ၆ ပါးလုံးကား ဘယ်အခါမှ ပြိုင်၍မစပ်နိုင်၊ ၂ ပါး ၃ ပါး ၄ ပါးနှင့် အလွန်ဆုံး ငါးပါးသာ စပ်နိုင်သည်–ဟူလို။]

မှန်၏–"ကေကြိယာယ ဆန္နံ နတ္ထိ ကာရကတာ"ဟု ကာရက ၆ ပါးပြိုင်၍ ဖြစ်မှုကို တားမြစ်သဖြင့် "ဧကကြိယာယ ဒွိန္နံဝါ တိဏ္ဏံဝါ စတုန္နံဝါ ပဉ္စန္နံဝါ ကာရကတာ အတ္ထိ" ဟု ခွင့်ပြုရာရောက်သည်၊ ကာရက ၂ ပါး ပုံစံကား–ပုရိသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ၊ ၃ ပါး ပုံစံကား–ပုရိသော ဂါမံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ၊ ၄ ပါး ပုံစံကား–ပုရိသော ဝိဟာရာ ဂါမံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ၊ ၅ ပါးပုံစံကား–ပုရိသော ဝိဟာရာ ဂါမံ ဝသနတ္ထာယ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ" ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုံစံထုတ်ကြည့်ပါ။

မဟာဋီကာ။ ။မဟာဋီကာ၌ "ပုရိသော ဂေါဏာတော တိဏံ ဂေါဏဿ ဟတ္ထေန ဒေါဏိယံ ဓာရယတိ"ဟု ထုတ်၏၊ "ယောကျ်ားသည် နွားတစ်ကောင်မှ မြက်ကို အခြား နွားတစ်ကောင်အား လက်ဖြင့် နွားစား ကျင်း၌ ဆောင်ပို့ပေး၏။] ထိုပုံစံဝယ် "ဂေါဏာတော" ဟူသော အပါဒါန်သည် ဓာရယတိကြိယာ၌ မစပ်နိုင်၊ "ဂဟေတွာ" စသော ကြိယာတစ်ခုခု ကိုထည့်မှ အစပ်ရနိုင်စရာရှိသည်၊ ထို့ပြင်–ထိုးဆောင်းခြင်း, ကြွေးဆပ်ခြင်း အနက်ကို ဟောရာ၌သာ သမ္ပဒါန်ကိုင်၍ အခြားနေရာ၌ သမ္ပဒါန်မငဲ့သော "ဓာရယတိ" ကြိယာကို ဤနေရာ၌ သုံးစွဲပုံကို လည်း စဉ်းစားကြပါလေ။

နိစ္စော–မြဲ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကေစိ–အချို့သော နိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊) တု–ဆက်ဦးအံ့၊ တေသံ–ထို နိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏၊ ဝါဒေ–အယူ၌၊ ကဒါစိပိ–တစ်ရံတစ်ခါ၌လည်း၊ အပသဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါပျက်သည်၊ န–မဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ (ဣတိ–ဤကား စောဒနာတည်း။)

၁၈။ သဒ္ဒသန္တတိယံ တျာဒိ။ ။ဘေဒစိန္တာကျမ်းဆရာသည် ရှေးဦးစွာ ပရမတ္ထ ပညတ္တိအားဖြင့် သဒ္ဒဘေဒကိုပြ၏၊ ထို့နောက် အက္ခရာ, ပုဒ်, ဝါကျ တို့ကို အစဉ်အတိုင်းပြ၏၊ "ဝါကျသမူဟော ဂန္ထော"နှင့် အညီ ယခုအခါ ထိုဝါကျအပေါင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါကျမ်းကိုပြခွင့်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြရာဝယ် နိစ္စ–အနိစ္စဝါဒကို အခြေတည်၍ ပြလိုသောကြောင့် "သဒ္ဒသန္တတိယံ သဒ္ဒေါ" စသော ဂါထာကိုမိန့်သည်။ ["သဒ္ဒါဟူသည် မြဲ၏"ဟု ပြောလေ့ရှိသော "နိစ္စဝါဒီ"ဆရာ, မမြဲဟု ပြောလေ့ရှိသော "အနိစ္စဝါဒီ" ဆရာ, ၂ မျိုးလုံးကို ပြောလေ့ရှိသော "နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီ" ဆရာဟု ဆရာ ၃ မျိုးကို သိနှင့်ပါ။]

သဒ္ဒ၊ပေ၊နိစ္စော။ ။[ဤကား နိစ္စဝါဒီ ဆရာတို့၏ဝါဒကို ပြသော စကားတည်း၊] အစမရှိသော ကမ္ဘာအဆက်ဆက်ဝယ် ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဒါ အဆက်ဆက်လည်း အစမရှိပင်ဖြစ်၏၊ "ပုရိသော" သဒ္ဒါတစ်ခုသည်ပင် ရှေးရှေး ကမ္ဘာအဆက်ဆက်၌လည်း "ပုရိသော" ချည်းဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုရိသော" သဒ္ဒါဖြစ်အောင် မည်သူတစ်ယောက်မျှ မပြုအပ်, ပြုဖွယ်လည်း မလို၊ ထို့ကြောင့် ပုရိသောနှင့်တကွ သဒ္ဒါဟူသမျှသည် မပျက်နိုင်ဘဲ အမြဲ ရှိပြီးဖြစ်သော နာမည်ပညတ် တည်း၊ ဥပမာ–ကောင်းကင်သည် မည်သူမျှ မပြုအပ်ဘဲ အမြဲတည်ရှိနေသကဲ့သို့ တည်း၊ အာကာသာဒိ၌ အာဒိဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ယူ။

တေသံ၊ပေ၊ ကဒါစိပိ။ ။[ဤကား နိစ္စဝါဒဝယ် စောဒနာဖွယ်ရှိသော ကြောင့် ထိုစောဒနာကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်ပြသော စကားတည်း၊] "နိစ္စ"ဖြစ်သော အရာဝတ္ထုသည် ဘယ်အခါမှ မပျက်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "ဤသဒ္ဒါလည်း နိစ္စဖြစ်လျှင် တစ်ခါတစ်ရံမျှသဒ္ဒါပျက်(သဒ္ဒါအမှား) မရှိတော့"ဟု မှတ်ရမည်လောဟု စောဒနာ သည်။ ["သဒ္ဒတော+မှန်ကန် သော သဒ္ဒါမှ+အပေတော–ကင်းသော သဒ္ဒါများတည်း၊ ဝါ–သဒ္ဒါပျက်တည်း၊ အပသဒ္ဒေါ–များ၊ ဝါ–ပျက်" ဟု ဒီပနီဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ထောမနိဓိ၌ကား "အပကဋ္ဌော–မှန်ကန်သော မူလသဘောမှ ယုတ်လျော့သော+ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါများတည်း၊ အပသဒ္ဒေါ" ဟု ပြုသည်။]

၁၉။ အသတိတ္တာ·လသတ္တာစ, အပ္ပသဒ္ဒေပိ သာဓုတာ၊
အတ္ထေသနေ ယထာမ္ဗုတိ, ဝတ္တေ·ပျမ္ဗာတိ မန္ျတေ။

၁၉။ အသတိတ္တာ–သတိမရှိခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဝါ–အမှတ်တမဲ့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) အသတ္တိတ္တာ–မှန်အောင်ဆိုခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ အလသတ္တာစ–ပျင်းရိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ အပသဒ္ဒေ–မှားယွင်းသော သဒ္ဒါကို၊ ဝါ–သဒ္ဒါပျက်ကို၊ (ဝတ္တေ) ပိ–ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထေသနေ–အနက်ကို ရှာခြင်းသည်၊(သတိ–ဖြစ်လသော်၊) သာဓုတာ–ကောင်းသော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ–သဒ္ဒါမှန်၏ အဖြစ်ကို၊ မန္ျတေ–သိအပ်၏၊ ယထာ–ဥဒါဟရဏ်ကား၊ အမ္ဗုတိ–အမ္ဗုဟူ၍၊ အပသဒ္ဒေ–မှားယွင်းသော သဒ္ဒါကို၊ (ဝတ္တေ)ပိ–ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထေသနေ–အနက်ကို ရှာခြင်းသည်၊ (သတိ–သော်၊) အမ္ဗာတိ–အမ္ဗာဟူ၍၊ မန္ျတေ ယထာ–သိအပ်သကဲ့သို့တည်း။

၁၉။ **အသတိတ္တာတျာဒိ**။ ။[ဤကား ထို ဓာတ်နှာ၏ အဖြေတည်း။] သတိကင်းသောကြောင့်ဖြစ်စေ, (တစ်နည်း–မှန်အောင် မရွတ်စွမ်းနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်စေ,) သို့မဟုတ်–ပျင်းရိသောကြောင့်ဖြစ်စေ မှားယွင်းသော သဒ္ဒါ(သဒ္ဒါပျက်)ကို ဆိုမိစရာရှိပါ၏၊ သို့သော် ထိုသဒ္ဒါ၏အနက်ကို ရှာဖွေ (စဉ်းစား) သောအခါ သဒ္ဒါပျက်လည်း သဒ္ဒါမှန်ဖြစ်လာရသည်။

ယထာ၊ပေ၊အမ္ဗာတိ မန္ျတေ။ ။ဥပမာ–"အမ္ဗာ"ဟု ရွတ်ဆိုရမည် ဖြစ်ပါလျက် ပြခဲ့သောအကြောင်းတစ်ပါးပါးကြောင့် "အမ္ဗု"ဟု ရွတ်ဆို မိသော် လည်း ကြားရသူတို့က ထိုအမ္ဗုသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ရှာသောအခါ (စဉ်းစားသော အခါ) "မိခင်"ကို ပြောတာပဲဟု သိပါလိမ့်မည်၊ ထိုအခါ "အမ္ဗု" မဟုတ်, "အမ္ဗာ" ဖြစ်သည်–ဟု မှန်ရင်းသဒ္ဒါကိုပင် သိရပါသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား–ရွတ်ဆိုနိုက်၌ ပျက်သောသဒ္ဒါသည် မူလနိစ္စသဒ္ဒါ မဟုတ်၊ မူလနိစ္စသဒ္ဒါနှင့် ဆင်တူယိုးမှား သဒ္ဒါသာဖြစ်၏၊ အနက်မှန်ရှာသောအခါ တွေ့ရ သိရသော သဒ္ဒါမှ မူလနိစ္စ သဒ္ဒါဖြစ်သည်–ဟု ဆိုလိုသည်။

အသတိတ္တာ။ ။နတ္ထိ+သတိ ယဿာတိ အသတိ၊ [အနဿတိ ကဲ့သို့ သဒ္ဒ ဒွေဘော်။] အသတိနော+ဘာဝေါ အသတိတ္တံ၊ ဤစကား ဖြင့် "နကိုက ပြီသအောင် ရွတ်စွမ်းနိုင်ပါလျက် အမှတ်တမဲ့ ပေါ့ပေါ့ ဆဆ ရွတ်မိသောကြောင့်

၂၀။ အတ္ထေ သာစုတ္တမတ္တေန, နိစ္စတ္တေပိ ကရီယတေ၊ နိစ္စေန သာဒိသာနိစ္စံ, ရဂ်ဟတ္ထာဒယော ယထာ။

၂၀။ နိစ္စတ္တေ-သဒ္ဒါတို့၏ မြဲကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) အတ္ထေ-နိစ္စသဒ္ဒါ၏အနက်၌၊ သာစုတ္တမတ္တေန-အနက်ထင်ကြောင်း, ကောင်းသည်၏အဖြစ်မျှကြောင့်၊ နိစ္စေန-နိစ္စသဒ္ဒါနှင့်၊ သဒိသံ-တူသော၊ အနိစ္စံ-အနိစ္စဖြစ်သော သဒ္ဒါကျမ်းကို၊ ကရီယတေ-ပြုအပ်၏၊ ယထာကိံ-ဥပမာ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊ ရဂ်ဟတ္ထာ ဒယောယထာ-(ရဂ်ဟတ္ထိ+အာဒယော ယထာ)-ဆေးဖြင့်ရေးအပ်သော ဆင်ရုပ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့တည်း။

သဒ္ဒါမှားဖြစ်ရသည်" ဟု ပြ၏၊ တစ်နည်း-"အသတ္တိတ္တာ"ဟု မူကွဲရှိ၏၊ နတ္ထိ+သတ္တိ ယဿာတိ အသတ္တိ-ရွတ်စွမ်းနိုင် သောသတ္တိ မရှိသူ၊ အသတ္တိနော+ဘာဝေါ အသတ္တိတ္တံ၊ နှုတ်ခမ်းပဲ့နေခြင်း, သွားခေါနေခြင်း စသည်ကြောင့်ဖြစ်စေ, ထိုသဒ္ဒါ၏အမှန်ကို သိသောဉာဏ် မရှိသောကြောင့်ဖြစ်စေ, ဤအကြောင်းတစ်ပါးပါးကြောင့် သဒ္ဒါမှန်ဖြစ်အောင် မရွတ်စွမ်းနိုင်ခြင်းတည်း၊ ဥပမာ-သွားခေါသော ဘုန်းကြီးတစ်ပါးက သရဏဂုံပေးရာ၌ သွားနှင့် အောက်နှုတ်ခမ်း ထိနေသောကြောင့် "ဗုဒ္ဓံ"ဟု ပြီသအောင် မရွတ်နိုင်ဘဲ "ဝုဒ္ဓံ"ဟု ရွတ်သကဲ့သို့တည်း။

အလသတ္တာ။ ။အလသဿ+ဘာဝေါ အလသတ္တံ၊ ဤစကားဖြင့် "သတိလည်းရှိ, နှုတ်ခမ်းပါးစပ်လည်းကောင်း, အမှန်ကိုသိသောဉာဏ်လည်း ရှိပါလျက်ပျင်းပျင်းရိရိ (မဆိုချင့်ဆိုချင်နှင့်) ဆိုမိသောကြောင့် အသံထွက် အမှားထွက်နေရသည်"ဟု ပြ၏။

၂၀။ **အတ္ထေတျာဒိ**။ ။သဒ္ဒါသည် နိစ္စဖြစ်လျှင် (နိစ္စဖြစ်သောကြောင့်) သဒ္ဒါ ကျမ်းကို ပြုဖွယ်မလိုသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဥပမာ-"ဆိန္နဟတ္ထော" သဒ္ဒါသည် နိစ္စသဒ္ဒါဖြစ်နေလျှင် "ဆိန္နဟတ္ထော" ဟူသာ အမြဲရှိနိုင်၍ "ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယဿ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြုလုပ်ဖို့ရာ ဆိန္နာတစ်ပုဒ် ဟတ္ထာတစ်ပုဒ် ခွဲ၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထိုသို့ခွဲ၍မဖြစ်လျှင် ဆိန္နဟတ္ထောပြီးဖို့ရန် သဒ္ဒါကျမ်းလည်း မလိုတော့ပါ၊ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့်သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုအပ်ပါသေးသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အတ္ထေ သာစုတ္တ မတ္တေန" စသည်ကို မိန့်။

ဤဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား-ဆင်အစစ်ကို သိကြဖို့ ဆင်အရုပ်ရေးပြရသကဲ့သို့, ထို့အတူ ပါဠိတော်စသည်၌ လာသော သဒ္ဒါအစစ်၏ အနက်ကိုသိဖို့ရန် (အနက်ထင်မြင်ဖို့ရန်) သဒ္ဒါအတုကို (လိင်, ဓာတ်, ပစ္စည်း, ဝိဘတ်တို့ဖြင့် ခွဲခြား၍)

ပြုလုပ်ပြရသည်၊ ဆင်အရုပ်သည် ဆင်အစစ်၏ အတုဖြစ်သကဲ့သို့ သဒ္ဒါကျမ်း၌ ရှိသော ပြယုဂ်ပုံစံများသည် သဒ္ဒါအတုများ ဖြစ်၏၊ ဆင်ရုပ်ဖြစ်အောင် ဆေးဖြင့် ရေးပြရသကဲ့သို့ သဒ္ဒါအတု (သဒ္ဒါ အရုပ်) ဖြစ်အောင်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းသုတ်များဖြင့် စီရင်(ရုပ်တွက်)၍ ပြရ ပါသည်-ဟူလို၊ ဤစကားအရ "သဒ္ဒါကျမ်းလာ သုတ်ဖြင့် ရုပ်တွက်ခြင်းဟူသည် သဒ္ဒါအရုပ်ဖြစ်အောင် တွက်ချက်ပြခြင်းတည်း" ဟု မှတ်။

အတ္ထေ သာဓုတ္တမတ္ထေန။ ။အတ္ထေတိ နိစ္စသဒ္ဒါနံ အတ္ထေ၊ သာဓုတ္တံတိ သဒ္ဒပဋိရူပကာနံ သာဓုတ္တံ-အတုသဒ္ဒါတို့၏ ကောင်းကုန်သည်၏အဖြစ်၊ ထိုသာဓုတ္တဟူသည်လည်း "နိစ္စသဒ္ဒတ္ထ ဉာပကဟေတုဘာဝေါ-နိစ္စသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို သိစေတတ် (အနက်ထင်စေတတ်) သောအကြောင်းပင်"တည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့-ပါဠိ၌လာသော "ဆိန္နဟတ္ထော"သည် သဒ္ဒါအစစ်ဖြစ်၍ သဒ္ဒါ ကျမ်း၌လာသော ဆိန္နဟတ္ထောကား သဒ္ဒါအတုတည်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းလာ သုတ်များဖြင့် ဆိန္နဟတ္ထောကို ရုပ်စီရင်မပြလျှင် "ပြတ်သောလက်"ဟုသာ အနက်အလွဲထင်စရာရှိ၏၊ "ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယဿ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြု၍ "ဆိန္နဟတ္ထော" ဖြစ်အောင် သမာသ်ရုပ်စီရင်၍ (ရုပ်တွက်၍) ပြသောအခါ ကျမှ "ပြတ်သောလက်ရှိသူ"ဟု အနက်အမှန် ထင်မြင်နိုင်သည်။

ဝါသိဋ္ဌောဟူသော နိစ္စသဒ္ဒါကို "ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ဝါကျပြု၍ ရုပ်စီရင်သောအခါ "ဝါသိဋ္ဌော"ဟု ရုပ် (အရုပ်)ပြီး၏၊ ထိုအခါ "ဝသိဋ္ဌ၏ သား"ဟူသော အနက်မှန်ကိုလည်း သိရ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနက်အမှန် ထင်မြင်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို "သာဓုတ္တ"ဟု ဆိုသည်၊ [သာဓူနံ-ကောင်းသော သဒ္ဒါအတုတို့၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (နိစ္စသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကို သိစေနိုင်သော သတ္တိ) တည်း၊ သာဓုတ္တံ။]

နိစ္စတ္ထောပိ၊ပေ၊ယထာ။ ။သဒ္ဒါအစစ်တို့က နိစ္စဖြစ်သော်လည်း ထို သာဓုတ္တမတ္တကြောင့် (သာဓုတ္တဂုဏ်ကလေးမျှ ရဖို့အတွက်) နိစ္စသဒ္ဒါစစ်နှင့် တူသော အနိစ္စသဒ္ဒါအတုတို့ကို ပြဖို့ရာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုစီရင်ရသည်၊ ဆင်အစစ်ကို သိဖို့ရာ ရင်္ဂဟတ္ထိ(ဆင်အရုပ်)ကို ပြုလုပ်၍ ပြရသကဲ့သို့ တည်း။ ["ရင်္ဂေန-ဆေးဖြင့်+ကတော-ပြုလုပ်အပ် ရေးအပ်သော+ဟတ္ထိ-ဆင်တည်း၊ ရင်္ဂဟတ္ထိ"ဟု ပြု၊ ဋီကာ၌ "ရင်္ဂေန စိတ္တကာရေန (ပန်းချီ သမားသည်)+လိခိတာ ဟတ္ထာဒယော"ဟု ပြု၏၊ ရင်္ဂသဒ္ဒါသည် စိတ္တကာရအနက်ဟောမဟုတ်။] ဟတ္ထိအာဒယော၌ အာဒိဖြင့် နွားရုပ် လူရုပ်စသော ဆေးဖြင့် ရေးအပ်သော အရုပ်များကို ယူ၊ တစ်နည်း-ရင်္ဂဟတ္ထိ၌ အာဒိဖြင့် ကဋ္ဌဟတ္ထိ(သစ်သား ဆင်ရုပ်) မတ္တိကာဟတ္ထိ (မြေညက်ဆင်ရုပ်) စသည်နှင့် တကွ နွားရုပ် စသော အရုပ်များကို ယူ။]

၂၁။ ဂုဠံဝ ဂိလိတေ နိဂ္ဂု-ဟိတံ သိဒ္ဓေဒ·မုစ္စတေ၊
မရူဝ မရုဇိမ္မမှာ-သိဒ္ဓေဒံ သိဒ္ဓ·မုစ္စတေ။

၂၁။ (ဂုဠေ-ဂေါ်လီတစ်လုံးကို၊) ဂိလိတေ-မျိုအပ်ပြီးသော်၊ နိဂ္ဂုဟိတံ-ဝှက်ထားအပ်သော၊ ဂုဠံ-ဂေါ်လီတစ်လုံးကို၊ (နိဒဿေတိက္ကဝ-ထုတ်ပြသကဲ့သို့၊) တထာ-ထို့အတူ၊ ဣဒံ-ဤသဒ္ဒါအတုကို၊ သိဒ္ဓေါ-မြဲသောသဒ္ဒါဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ မရုဇိမ္မမှိ-နတ်ရုပ်၌၊ မရု-နတ်ဟူ၍၊ (ဥစ္စတေ ဣဝ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊) အသိဒ္ဓံ-မမြဲသော၊ ဣဒံ-ဤသဒ္ဒါအတုကို၊ သိဒ္ဓေါ-နိစ္စသဒ္ဒါ အစစ်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-၏။

၂၁။ **ဂုဠံဝါတျာဒီ**။ ။ဤဂါထာ၌ ဥပမာ ၂ ရပ်ပါ၏၊ ဤဥပမာ ၂ ရပ်ဖြင့် "သဒ္ဒါအတုများကိုပင် (သဒ္ဒါကျမ်းသင်ယူသူတို့က) သဒ္ဒါအစစ် ဟု မှတ်ထင်နေကြ၏"ဟု ထင်ရှားပြ၏၊ ထိုသို့ပြသဖြင့် "သဒ္ဒါကျမ်းလာ အတုသဒ္ဒါများသည် သဒ္ဒါအစစ်ဟု ထင်ရလောက်အောင်ပင် သာမုတ္တ (အကောင်းဂုဏ်) ရှိကြသည်"ဟုလည်း သဒ္ဒါကျမ်း၏အကျိုးကိုပြသည်၊ ထိုသို့ပြခြင်းဖြင့် "ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ လာသော သဒ္ဒါအစစ်များကို အနက်ထင်အောင် သဒ္ဒါအတုတွေကိုပြသော သဒ္ဒါကျမ်းကို ကြိုးကြိုး ပမ်းပမ်း သင်ယူကြပါ"ဟုလည်း တိုက်တွန်းရာရောက်သည်။

ဂုဠံဝ၊ပေ၊ဒမုစ္စတေ။ ။[ကျောက်လုံးကလေးစသော ဂေါ်လီလုံးကို "ဂုဠ"ဟု ခေါ်၏၊ "ဂိဠိတေ" ဟူသော လက္ခဏာ၏ လက္ခဏာဝန္တ ဂါထ္ထားကို "ဂုဠေ" ဟုထည့်ရသည်၊ သိဒ္ဓေဒံကို "သိဒ္ဓေါ+ဣဒံ"ဟု ဖြတ်၊ သိဒ္ဓသဒ္ဒါကား နိစ္စနှင့် အနက်တူတည်း။] လူလည်တစ်ယောက်သည် ကလေးများနှင့် ကစားလို၍ ကျောက်လုံးကလေးတစ်လုံးကို ဝှက်ထားပြီးလျှင် အခြားကျောက်လုံးကလေး တစ်လုံးကို လက်ဝါးပေါ်တင်ပြလျက် "ကြည့်ကြ ကွ, ဟောဒီကျောက်လုံးကလေးကို ဝမ်းထဲမျိုချပြီး ချက်က ထုတ်ပြမယ်" ဟု ပြော၏၊ ကလေးများက ကြည့်နေကြသည်၊ ထိုအခါ လက်၌ပြထားသော ကျောက်လုံးကို မျိုချလိုက်၏၊ (သို့မဟုတ်, ပါးစပ်ထဲသွင်း၍ ပါးစောင်ကပ်ထားလိုက်၏၊) ထို့နောက် လက်မနှင့် လက်ညှိုး အကြား စသည်၌ ဝှက်ထားသော ကျောက်လုံးကလေးကို ဗိုက်ထဲမှ ဖြစ်ညှစ်၍ ချက်မှထုတ်ယူဟန်လုပ်ပြီး ပြ၏၊ ကလေးများက ထိုကျောက်လုံးကို တကယ် မျိုချလိုက်သော ကျောက်လုံးဟု ထင်ကြသည်။

ထို့အတူပင် "ဆိန္ဓာ+ဟတ္ထာ ယဿ" စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ ဝိဘတ် စသည်ချေလျက် ရုပ်စီရင်ပြီးလျှင် "ဆိန္နဟတ္ထော"ဟု ရုပ်ပြီးသောအခါ ထိုသဒ္ဒါ အတုကိုပင် ပါဠိတော်လာ "ဆိန္နဟတ္ထော"သဒ္ဒါ အစစ်ဟု ထင်မှတ်ကြလေ

၂၂။ အနိစ္စော ခဏိကော သဒ္ဒေါ, ဃဋာဒိဝိယ ကာရိယော၊
ဣစ္စေကေ သတ္တကာရာ တေ, ယေ နိစ္စာနိစ္စဝါဒိနော။

၂၂။ သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါကို၊ ဝါ-သဒ္ဒါသည်၊ အနိစ္စော-မမြဲ၊ ခဏိကော-တစ်ခဏာ၌ယှဉ်၏၊ ဝါ-တစ်ခဏာမျှသာ ကြာ၏၊ ဃဋာဒိဝိယ-အိုးအစရှိသည်ကိုကဲ့သို့၊ ကာရိယော-ပြုအပ် ပြုနိုင်၏၊ ဝါ-ပြု၍ ရကောင်း၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဧကေ-အချို့ကုန်သော အနိစ္စဝါဒီ ဆရာတို့သည်၊

သည်၊ "လူလည်နှင့် သဒ္ဒါကျမ်းစီရင်သူ, မိုးချအပ်သော ကျောက်လုံးနှင့် သဒ္ဒါအစစ်, ဝှက်ထားပြီးမှထုတ်ပြအပ်သော ကျောက်လုံးနှင့် သဒ္ဒါအတုတို့ တူကြသည်" ဟု ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျကို ယှဉ်တွဲကြည့်ပြီး လျှင် ကလေးများနှင့် သဒ္ဒါသင်ယူသော စာသင်ငယ်တို့ တူကြပုံကိုလည်း သိပါလေ။

မရူဝါဒေယမုစ္စတေ။ ။"မရုစိမ္ဗိ+အသိဒ္ဓ+ဣဒံ"ဟုလည်းကောင်း, သိဒ္ဓမုစ္စတေ၌ "သိဒ္ဓေါ+ဥစ္စတေ"ဟုလည်းကောင်း ဖြတ်၊ (မ်)အာဂုံ၊ ဒွ၏ ဩကို ချေ၊ ထိုနေရာ၌(အ)လာ။] သစ်သား, ကျောက်တုံးစသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော နတ်အရုပ်ကို ကလေးများက နတ်အစစ်ဟုထင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် နတ်ရုပ်ကို ပန်းစသည်ဖြင့် ပူဇော်ပြီးသောအခါ "ဘိုးဘိုးကြီးနတ်ကို ငါ ပူဇော်ခဲ့တယ်" စသည်ဖြင့် ပြောကြလေသည်၊ ထို့အတူ အနိစ္စဖြစ်သော သဒ္ဒါအတုကိုလည်း နိစ္စသဒ္ဒါစစ်ဟု ယူဆ၍ ရုပ်တွက်ပြီးသောအခါ "ဆိန္န ဟတ္ထော ဟူသော သမာသ်ရုပ်ကား ပြီး၏"ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်၊ "ငါသည် ဆိန္နဟတ္ထောဟူသော သမာသ်ရုပ်ကို စီရင်၍ ပြီးပြီ"ဟု ပြောကြလိုရင်းတည်း။

ဤ ဥပမာ၌လည်း နတ်ရုပ်နှင့် သဒ္ဒါကျမ်းလာ သဒ္ဒါတု, နတ်အစစ် နှင့် ပါဠိတော်၌လာသော သဒ္ဒါစစ်,နတ်ရုပ်ကို ပူဇော်ရာဝယ် နတ်အစစ်ကို ပူဇော်သည်ဟု ထင်မှတ် ပြောဆိုမှုနှင့် သဒ္ဒါအတုကိုဓာတ်ပစ္စည်း ဝိဘတ် တို့ဖြင့် ရုပ်စီရင်ခြင်းကိုလည်း သဒ္ဒါအစစ်ကို စီရင်ခြင်းဟု ထင်မှတ်မှု, "ဘိုးဘိုးနတ်ကြီးကို ပူဇော်ခဲ့တယ်"ဟု ပြောမှုနှင့် ရုပ်တွက်၍ ပြီးသောအခါ "ဆိန္နဟတ္ထောပြီး၏"စသည်ဖြင့် ပြောဆိုမှုများ တူကြပုံကိုလည်း နှီးနှောပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာကို ကောက်ချက်ချလျှင် "ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ အနက်မှန်ကို နားမလည်သေးခင် (အနက်ဉာဏ်မကြီးသေးခင်) သဒ္ဒါကျမ်းသည် အနက်မှန်သိရန် အရေးတကြီး သင်ယူထိုက်သော ကျမ်းဖြစ်၏၊ အနက်မှန်သိ၍ အနက်ဉာဏ်ကြီးသောအခါ၌ကား သဒ္ဒါကျမ်းသည် အရေးမကြီးတော့၊ (သို့သော် သဒ္ဒါစည်းကမ်းကိုကား မကျော်လွန်စေရ)" ဟု မှတ်ချက်ရပေသတည်း။

ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊ ယေ–အကြင်ဆရာတို့သည်၊ နိစ္စာနိစ္စ ဝါဒိနော–နိစ္စဟု ပြောလေ့ရှိကုန်, အနိစ္စဟု ပြောလေ့ရှိကုန်၏၊ တေ–ထို နိစ္စဝါဒီ အနိစ္စဝါဒီ ဆရာတို့သည်၊ သတ္တကာရာ–သဒ္ဒါကျမ်းပြုဆရာတို့ ချည်းတည်း။

၂၂။ **အနိစ္စောတျာဒိ**။ ။အနိစ္စဝါဒီ ဆရာတို့၏ အယူကို ပြလို၍ "အနိစ္စောပေ၊ကာရိယော"ဟူသော ၂ ပါဒကိုမိန့်၊ ဤအနိစ္စဝါဒီဆရာတို့ သည် ရုပ် ၂၈ ပါး၌ပါဝင်သော သဒ္ဒရုပ်ကို "သဒ္ဒါ"ဟု ယူဆ၍ "သဒ္ဒါ ဟူသည် အနိစ္စတည်း၊ ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် ဟူသော ခဏ ၃ ပါးအချိန်မျှသာ တည်ရှိ၏၊ "အိုး"ဖြစ်အောင် တမင်္ဂလာပြုလုပ်ရသကဲ့သို့ ထိုသဒ္ဒါဖြစ်အောင်လည်း "(ရွတ်ဆို သောအားဖြင့်) ပြုလုပ်အပ်၏, ပြုလုပ်၍ ရကောင်း၏" ဟု ဆိုလိုကြသည်။

အနိစ္စော ခဏိကော။ ။သဒ္ဒရုပ်တရားဖြစ်၍ ဥပါဒ်ပြီးလျှင် ပျက်ရသော ကြောင့် သဒ္ဒါဟူသည် အနိစ္စတည်း၊ ခဏော–ဥပါဒ်ခဏ ဋ္ဌီခဏ ဘင် ခဏဒွ+ နိယုတ္တော–ယှဉ်သည်တည်း၊ ခဏိကော–သည်၊ "ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ရသောကြောင့် တစ်ခဏမျှသာကြာသည်"ဟူလို၊ ဤ ခဏိကောပုဒ်သည် အနိစ္စော၏ နောက်၌ နေသော်လည်း အနိစ္စဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြ သော ဟေတုမန္တဝိသေသနတည်း၊ "တစ်ခဏမျှသာ တည်သောကြောင့် အနိစ္စဖြစ်သည်" ဟူလို။

ဃဋ္ဋာဒိဝိယ ကာရိယော။ ။အိုးလုပ်တတ်သူက (အိုးထိန်းသည်က) မြေညက်တွေကို ရေဖြင့်နယ်၍ အိုးဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်သကဲ့သို့, ထို့အတူ ရွတ်ဆို သောပုဂ္ဂိုလ်က "ဆိန္နဟတ္ထော" စသော အသံသဒ္ဒဖြစ်အောင် ပြုလုပ်အပ် ရွတ်ဆိုအပ်သည်။ ["အာကာသာဒိဝ အကာရိယော" ၏ ပြောင်းပြန် "ဃဋ္ဋာဒိဝိယ ကာရိယော"ဟု ဆိုသည်၊ ဤကာရိယောဖြင့် သဒ္ဒါကျမ်းပြုအပ်သော "အပြု" ကို မဆိုလို၊ သဒ္ဒါဖြစ်အောင် ရွတ်ဆိုမှုကို "အပြု"ဟုဆိုလိုသည်၊ ဒီပနီ၌ "ကာရိယတ္တာ သတ္တံ ကရောန္တိ"ဟု ဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ဒီပနီအမှား။ ။"သဒ္ဒေါ စိတ္တသဟဘူစိတ္တာနုပရိဝတ္တိတ္တာ အနိစ္စော" ဟု ဖွင့်၏၊ သဒ္ဒရုပ်သည် စိတ္တာနုပရိဝတ္တိမဟုတ်, ဝိညာဉ်ရုပ်သာ စိတ္တာနုပရိ ဝတ္တိ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတ္တာ"ဟူသော စကားသည် မှား၏၊ "စိတ္တာနုပရိဝတ္တိတရား"ဟု ထင်မှားသောကြောင့် "ခဏိကော"ကို လည်း "ဧကစိတ္တက္ခဏယုတ္တော–စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်နှင့် ယှဉ်၏"ဟု ထပ်၍ ဖွင့်မှား လေသည်၊ အမှန်မှာ–"ရုပ်ထုံးစံအတိုင်း စိတ္တက္ခဏ ၁၇ ချက် (ခဏငယ် ၅၁ ချက်)နှင့်ယှဉ်၏" ဟုမှတ်၊ ထို "ခဏိကော"၏ ဆိုလိုရင်း မှာ–"တစ်ခဏမျှသာ ကြာ၏"ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။

၂၃။ နိစ္စတ္တေ ပိသလာဒီနံ, သညာ ရဠိ၀ မနျတေ၊
အနိစ္စ၀ါဒိနံ ၀ါဒေ, အန္ဝတ္ထာပိ ပတီယတေ။

၂၃။ ပိသလာဒီနံ–ပိသလအစရှိသော နိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့၏၊ ၀ါဒေ–အယူ၌၊ နိစ္စတ္တေ–သဒ္ဒါတို့၏ မြဲကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်၊) သညာ–သမာသနှင့် ဂ–ပ–ဈ–လ အစရှိသော အမည်ကို၊ ရဠိ၀–အထင်ရဠိအမည်ဟူ၍သာလျှင်၊ မနျတေ–သိအပ်၏၊ အနိစ္စ၀ါ ဒီနံ–အနိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့၏၊ ၀ါဒေ–အယူ၌၊ အန္ဝတ္ထာပိ–အန္ဝတ္ထအမည်ကိုလည်း၊ ပတီယတေ–သိအပ်သေး၏။

သဒ္ဒါကျမ်းပြုရပုံ။ ။ဤ အနိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ထိုရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါအစစ်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ဖို့ရန် လိင်ဓာတ်+ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ဖြင့်ခွဲခြား၍ ပြီးစေအပ်သော သဒ္ဒါအတု(သဒ္ဒါအရုပ်)နှင့် ထိုသဒ္ဒါအတု (သဒ္ဒါအရုပ်ဖြစ်အောင်) စီရင်သော သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုစုအပ် (ရေးစီရင်အပ်) သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဣစ္စေတေ၊ပေ၊ ၀ါဒိနော။ ။နိစ္စ၀ါဒီ, အနိစ္စ၀ါဒီ ဆရာ ၂ မျိုးတွင် အဘယ်၀ါဒကို "အသင့်"ဟု မှတ်ရမည်နည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဣစ္စေတေ၊ပေ၊ ၀ါဒိနော"ဟုမိန့်၊ ထိုဆရာ ၂ မျိုးတို့သည် ကျမ်းပြု ပညာရှိကြီးများချည်းဖြစ်ကြ၏၊ နိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့သည် "ပုရိသော" စသော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဒါကို "သဒ္ဒါ"ဟုယူ၍ "သဒ္ဒါဟူသည် မြဲ၏"ဟု ဆိုကြ၏၊ အနိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့ကား "ပု"စသော ရွတ်ဆိုနိုက်အသံ သဒ္ဒရုပ်ကို "သဒ္ဒါ"ဟုယူ၍ ရုပ်တရားဖြစ်သောကြောင့် "သဒ္ဒါဟူသည် မမြဲ"ဟု ဆိုကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ၀ါဒ ၂ မျိုးလုံးပင် (ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ်) အသင့်ချည်း ဖြစ်သည်–ဟူလို။

၂၃။ နိစ္စတ္တေတျာဒိ။ ။ထိုဆရာတို့၏ နိစ္စ၀ါဒ အနိစ္စ၀ါဒ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌ သမာသ်အမည် တဒ္ဓိတ်အမည် စသည်နှင့် ဂ–ပ–ဈ–လ–ယ စသော အမည်တို့၏ အန္ဝတ္ထအမည် ရဠိအမည် ကွဲပြားပုံကိုပြလို၍ "နိစ္စတ္တေ" စသည်မိန့်၊ နိစ္စ၀ါဒီဆရာကို "ပိသလ (ပိသလ)"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် သမာသ်စသော ဂ–ပ စသော အမည်ကို ရဠိအမည်ဟုသာ တစ်ထစ်ချသိပါ၊ အနိစ္စ၀ါဒီဆရာတို့ အလိုအားဖြင့်ကား အန္ဝတ္ထအမည်လည်း ရှိပါသေး၏–ဟူလို။ [အနက်သို့ အစဉ်လိုက်သော (အနက်အားလျော်သော) အမည်သည် အန္ဝတ္ထအမည်တည်း၊ အနက်သို့ အစဉ်မလိုက်ဘဲ သက်သက်မှည့်အပ်သော အမည်သည် ရဠိအမည်တည်း။]

၂၄။ နိစ္စော နိက္ကာရဏော နိစ္စော, ကာရဏာနုဂတော·ရိတော၊
နာယံ ကဏ္ဍာဒိဝုတ္တိတ္တာ, နိစ္စော ဝုမေ တု ဝုတ္တိတော။

၂၅။ သင်္ကေတေန စ ဝုတ္တိတ္တာ, နာပျနိစ္စောတိ ဝုစ္စတေ၊
တေန သတ္တန္တု သင်္ကေတ–ကရဏတ္တံ ကရိယတေ, တိ။

၂၄–၅။ နိက္ကာရဏော–အကြောင်းမရှိသော အနက်ဟူသမျှကို၊ နိစ္စော–မြဲ၏ဟူ၍၊ ဤရိတော–ဆိုအပ်၏၊ ကာရဏာနုဂတော–အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော အနက်ဟူသမျှကို၊ အနိစ္စော–မမြဲဟူ၍၊ ဤရိတော–ဆိုအပ်၏၊ အယံ–ဤသဒ္ဒါကို၊ ကဏ္ဍာဒိဝုတ္တိတ္တာ–လည်ချောင်း အစရှိသော အရပ်၌ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိစ္စော–

ရုဠ္ဟီသညာ။ ။"သမာသနံ+သမာသော"နှင့်အညီ ၂ ပုဒ်စသည်ကို ချုံးစပ်မှသာ သမာသ်အမည်သည် အန္ဝတ္ထအမည်ဖြစ်နိုင်၏၊ "ဆိန္နဟတ္ထော" သဒ္ဒါသည် ကမ္မာအစဉ်အဆက်၌ အမြဲ"ဆိန္နဟတ္ထော"အဖြစ်ဖြင့် ပုဒ်တစ်ခု ဖြစ်နေသောကြောင့် ၂ ပုဒ်စပ်စရာမလို၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌ သဒ္ဒါအတု ကို ရုပ်စီရင်ဖို့ရာ "သမာသ်"ဟု မှည့်အပ်သောအမည်သည် သဒ္ဒါဆရာတို့၏ ထင်ရှားရာလိုက်၍ မှည့်အပ်သော အထင်ရုဠ္ဟီအမည်သာဖြစ်သည်– ဟူလို၊ ဘာအကြောင်းမျှရှာ၍မရသော "ဂ–ပ–ရျ–လ–ဃ" စသော အမည်တို့၏ အထင်ရုဠ္ဟီ အမည်ဖြစ်ကြောင်းကာ အထူးဆိုဖွယ်မလို။

အန္ဝတ္ထာပိ။ ။အနိစ္စဝါဒီတို့အ၏ အလိုအားဖြင့် "သမာသ" စသော အမည်သည် အန္ဝတ္ထအမည်လည်းဖြစ်နိုင်သေး၏၊ မှန်၏၊–နကိုက "ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ" ဟု ၂ ပုဒ်ကွဲနေ၏၊ ထို ၂ ပုဒ်ကိုစပ်မှ "သမာသ်" ဟူသော အမည်ဖြစ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ချုံ့.စပ်အပ်"ဟူသော အနက်အား လျော်သောကြောင့် "သမာသ" ဟူသော အမည်သည် အန္ဝတ္ထအမည်တည်း၊ တဒ္ဓိတ, အာချာတ,ကိတစသော–အမည်တို့၏ အန္ဝတ္ထအမည်ဖြစ်ပုံကိုလည်း သိပါလေ၊ ပိဖြင့် "ဂ–ပ"စသော အမည်တို့၏ ရုဠ္ဟီအမည်အဖြစ်ကို ပေါင်းပါ၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း၌ အကြောင်း မရှိဘဲ ထိုထိုသုတ်၌ ခေါ်ဖို့သက်သက် မှည့်အပ်သော အမည်ဟူသမျှကို ဝါဒ ၂ မျိုးလုံး အလိုအားဖြင့်ပင် "ရုဠ္ဟီအမည်"ချည်းမှတ်။

၂၄–၅။ နိစ္စောတျာဒိ။ ။နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "နိစ္စော"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ "နိစ္စော၊ပေ၊ရိတော"ဟူသော ၂ ဝါဒဖြင့် နိစ္စ အနိစ္စအမည်ရသောတရားတိုင်း၏ ထုံးစံကိုပြ၏၊ အကြောင်း မရှိသော ကောင်းကင်,

မြဲ၏ဟူ၍၊ န ဝုစ္စတေ-မဆိုအပ်၊ တု-ထိုမှ တစ်ပါး၊ ဝုဓေ-ရှေး လူကြီး သူမတို့၏ စကားအစဉ်အဆက်ဥ္စ၊ ဝုတ္တိတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတေန-ရှေးလူကြီးသူမတို့၏ အမှတ်အသား အားဖြင့်၊ ဝုတ္တိတ္တာစ-ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနိစ္စော တိပိ-မမြဲဟူ၍လည်း၊ န ဝုစ္စတေ-မဆိုအပ်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိစ္စဟူ၍လည်း မဆိုအပ်, အနိစ္စဟူ၍လည်း မဆို

နိဗ္ဗာန်, ပညတ်, အရုပ်ရုပ်ကို "နိစ္စ"ဟု ခေါ်ရိုးဖြစ်၏၊ အကြောင်းသို့ အစဉ် လိုက်သော (အကြောင်းရှိမှ ဖြစ်နိုင်သော) ရုပ်နာမ်တရားစုကို "အနိစ္စ"ဟု ခေါ်ရိုးထုံးစံဖြစ်သည်-ဟူလို။

နာယံပေနိစ္စော။ ။ဤသဒ္ဒသည် ကဏ္ဍာစသော ဌာန်၌ ရွတ်ဆိုလို သောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရကား စိတ်တည်းဟူသော အကြောင်းသို့အစဉ်လိုက်၏၊ ထိုသို့ ကာရဏာနုဂတ-စိတ်ဟူသော အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ကြောင့် "နိစ္စ"ဟု မဆိုနိုင်၊ "အနိစ္စ"သာဖြစ်သည်-ဟူလို။ ["ပု+ရိ+သော"ဟူသော ရွတ်ဆိုခိုက်ဖြစ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဒကိုရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။] ဤစကားဖြင့် သဒ္ဒါ၏ နေဝနိစ္စဖြစ်ကြောင်းကိုပြ၏။ [ကဏ္ဍာဒိမှိ+ဝုတ္တိ ယဿာတိ ကဏ္ဍာဒိဝုတ္တိ(သဒ္ဒေါ)။]

ဝုဓေ တု ဝုတ္တိတော။ ။["နာပိ+အနိစ္စော"ဟု ဖြတ်။] ရှေးလူကြီး တို့သည် "ပုရိသော"ဟု ရွတ်ဆိုခဲ့ကြ၏၊ ယခု ရွတ်ဆိုအပ်သော "ပုရိသော"သည် အသစ် အဆန်း မဟုတ်, ရှေးလူကြီးတို့ အစဉ်အဆက် ရွတ်ဆိုအပ်ခဲ့ သော (ယခုလည်း ထိုအတိုင်း ထပ်၍ရွတ်ဆိုအပ်သော) "ပုရိသော"ပင်တည်း၊ ဤသို့ ရှေးလူကြီးတို့၏ စကာ အစဉ်၌ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း,...

သင်္ကေတေနစ ဝုတ္တိတ္တာ။ ။"ပုရိသော"ဟု ပြောသူတို့မှာ "ပုရိသော သဒ္ဒါသည်ယောကျ်ားဒြပ်အနက်ကိုဟော၏"ဟု မှတ်သားအပ်ဖူးသော သင်္ကေတ ရှိ၏၊ ထိုသင်္ကေတအတိုင်း (ပြောသူ၏ နှုတ်မှာ) "ပုရိသော သဒ္ဒါ" ဖြစ်ရခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း,...

ဤပြခဲ့သော အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ပုရိသောသဒ္ဒါဖြစ်ဖို့ရာ နိက္ကာရဏ- အကြောင်းမရှိ, ရှေးကရှိပြီး ပုရိသောသဒ္ဒါကို ထပ်၍ပြောခြင်းသာဖြစ်၏- ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "အနိစ္စ"ဟုလည်း မဆိုလိုနိုင်၊ ဤစကားဖြင့် သဒ္ဒါ၏ "န+အနိစ္စ"ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏၊ အဓိပ္ပာယ်ရပ်ကို ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ "နေဝနိစ္စ နာနိစ္စ"ဟူသော ဝါဒတစ်မျိုး ထင်ရှားပြန်သည်။ [ဝုတ္တိ+ယဿာတိ ဝုတ္တိ၊ ဝုတ္တိနော+ဘာဝေါ ဝုတ္တိတ္တံ။]

အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊) သင်္ကေတကရဏတ္ထံ–အမှတ်အသားကို ပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ သတ္တန္တု–သဒ္ဒါကျမ်းကိုကား၊ ကရီယတေ–ပြုစီရင်အပ်၏၊ ဣတိ–အပြီးတည်း။ သဒ္ဒဘေဒစိန္တာ–သဒ္ဒါအပြားကို သိရာသိကြောင်းဖြစ်သောအခဏ်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ–ပြီ။

ဝုဓေဝုတ္တိနှင့် သင်္ကေတေနဝုတ္တိ။ ။ပုရိသောသဒ္ဒါ၏ ရှေ့ရှေးလူကြီးတို့ ပြောရိုးဆိုစဉ်ဖြစ်ခြင်းကို "ဝုဓေဝုတ္တိ"ဟု ဆိုသည်၊ ထို ဝုဓေဝုတ္တိ ဖြစ်သော သဒ္ဒါကိုပင် ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်က "ယောက်ျားအနက်ကို ဤ ပုရိသောသဒ္ဒါက သိစေနိုင်၏"ဟုမှတ်ထားအပ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုအမှတ်သင်္ကေတ အတိုင်း ပြောဆိုခြင်းကို "သင်္ကေတေန ဝုတ္တိ"ဟုဆို၏၊ ဤသို့ ဝုဓေဝုတ္တိ အတွက် အကြောင်းတစ်မျိုး, သင်္ကေတေနဝုတ္တိအတွက် အကြောင်းတစ်မျိုးဟု အကြောင်း ၂ မျိုးကို ခွဲပါ၊ ထိုသို့ခွဲမှ "သင်္ကေတေနစ"၌ စသဒ္ဒါဖြင့် ဝုဓေဝုတ္တိကို ဆည်းစရာရှိနိုင်မည်။

တေန၊ပေ၊ကရီယတေ။ ။သဒ္ဒါဟူသမျှကို "နေဝနိစ္စနာနိစ္စ"ဟု ဆရာဆို၏၊ နိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည် "အတ္ထေ သာဓုတ္တာ–နိစ္စသဒ္ဒါတို့၌ အနက်ထင်ဖို့" အကျိုးငှာ သဒ္ဒါကျမ်းကိုပြုကြ၏၊ အနိစ္စဝါဒီဆရာတို့သည် မမြဲသောကြောင့်ပင် သဒ္ဒါအမှန် နားလည်ဖို့ရာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုကြ၏၊ ဆရာကား နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီဖြစ်ပါလျက် အဘယ်အကျိုးငှာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုရပါသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တေနသတ္တန္တု သင်္ကေတ ကရဏတ္ထံ ကရီယတေ"ဟုမိန့်၊ (နေဝနိစ္စ နာနိစ္စဝါဒီ ဖြစ်သော) ငါဆရာလည်း "ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကိုဟော၏"ဟု အမှတ် သင်္ကေတကို ပြုပေးခြင်းအကျိုးငှာ သဒ္ဒါကျမ်းကို ပြုအပ် စီရင်အပ်သည်–ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့–"သင်္ကေတေန ဝုတ္တိတ္တာ"နှင့်အညီ ရှေးရှေးကလာခဲ့သော သဒ္ဒါများ၌ "ဤသဒ္ဒါသည် ဤအနက်ကို ဟော၏"ဟု သင်္ကေတရှိ၏၊ ထို သင်္ကေတကို ရှေးရှေးသဒ္ဒါကျမ်းများက ပြုခဲ့ကြသောကြောင့် နောက်နောက် ပုဂ္ဂိုလ်များက မှတ်ကြရသည်၊ ထိုသင်္ကေတသည် ကာလကြာသောအခါ မေ့ပျောက် သွားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါကျမ်း အသစ်အသစ်ဖြင့် ထပ်၍ ထပ်၍ သင်္ကေတပြုပေးရသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဌမသဒ္ဒါကျမ်းဖြစ်စေ, နောက်နောက် သဒ္ဒါကျမ်းဖြစ်စေ သင်္ကေတကိုပြုပေးခြင်းအကျိုးငှာ စီရင် အပ်သော ကျမ်းများချည်း ဖြစ်ကြသည်–ဟူလို။

သဒ္ဒဘေဒစိန္တာအဖွင့် ပြီး၏။

အတ္ထဘေဒစိန္တာ အခဏ်း

၂၆။ သကတ္တ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ, သင်္ချာ ကမ္မာဒိကာရကံ၊
ဉ္ဇတိ သဒ္ဒသ ဝိညေယျာ, ပဉ္စကတ္ထာ ယထာရဟံ။

၂၆။ သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ–သကတ်, ဒြပ်, လိင်တို့လည်းကောင်း၊ သင်္ချာ–ဧကတ္တ ဗဟုတ္တသင်္ချာလည်းကောင်း၊ ကမ္မာဒိကာရကံ–ကံ အစ ရှိသော ကာရက ၇ ပါးလည်းကောင်း၊ ဉ္ဇတိ–ဤအပြား အားဖြင့်၊ သဒ္ဒသ–သဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထာ–အနက်တို့ကို၊ ယထာရဟံ–ရထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ပဉ္စကာ–၅ပါးတို့ဟူ၍၊ ဝိညေယျာ–သိအပ်ကုန်၏။

၂၆။ **သကတ္ထာတျာဒိ။** ။ဤဂါထာဖြင့် "သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သင်္ချာ, ကာရက"အားဖြင့် အနက် ၅ ပါးကိုသာအချုပ်မှတ်သားနိုင်ပါ၊ သကတ်ခေါ်ပုံ ဒြပ်ခေါ်ပုံ စသည်နှင့် သကတ်အပြား ဒြပ်အပြား စသည်များကို ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တိုင် ချဲ့ပါလိမ့်မည်။

သင်္ချာ ကမ္မာဒိကာရကံ။ ။သင်္ချာ၌ "ဧကတ္တ ဗဟုတ္တသင်္ချာ"ဟု ဒီပနီ အတိုင်းပေးသည်၊ "ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ်သင်္ချာလည်းကောင်း" ဟု မပေးနိုင်၊ "ဝစန=ဝုစ်" ဟူသည် အနက်မဟုတ် သဒ္ဒါတည်း၊ သင်္ချာကား သဒ္ဒါမဟုတ် "တစ်ခုအဖြစ်, အများအဖြစ်" ဟူသော အနက်တည်း။ [ဧကဿ–တစ်ခု သောအနက်၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ "တစ်"ဟူသော အရေအတွက် သင်္ချာတည်း၊ဧကတ္တံ–ချာ၊ ဗဟူနံ+ဘာဝေါ ဗဟုတ္တံ။] ကမ္မာဒိကာရကံ၌ ကာရက ၆ ပါးဟုသာ ပြောရိုးရှိသော်လည်း ဘာဝကို ထည့်၍ ၇ ပါးဟု ပြလတ္တံ့။

ပဉ္စကတ္ထာ။ ။"သဒ္ဒသ အတ္ထာ ပဉ္စကာတိ ဝိညေယျာ" ဟု ဒီပနီအဖွင့် အတိုင်း အနက်ပေးသည်၊ "ပဉ္စကာ+အတ္ထာ"ဟု ပုတ်ဖြတ်၊ ပဉ္စကာလည်း ဗဟုဝုစ်ဖြစ်၍ "ပဉ္စန္နံ+သမူဟော"ဟု သမူဟတဒ္ဓိတ်မလုပ်သင့်၊ "သမူဟ"ဆိုလျှင် အပေါင်းဖြစ်၍ ဧကဝုစ်ထားရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် "ပဉ္စဝေ ပဉ္စကာ" ဟု သွတ္ထ၌ ကပစ္စည်းသက်၊ တစ်နည်း–"ပဉ္စ+ပရိမာဏံ ယေသံတိ ပဉ္စကာ–၅ ပါး အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော အနက်တို့"ဟုလည်း ပရိမာဏ အဿတ္ထိအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်။

ယထာရဟံ။ ။အမြဲပဉ္စကတ္ထ ရသည်မဟုတ်၊ တချို့သဒ္ဒါ၌ ဒွိကတ္ထ, တချို့သဒ္ဒါ၌ တိကတ္ထ, စတုက္ကတ္ထလည်းရ၏၊ နောက်၌ ဧကကတ္ထ, ဆက္ကတ္ထ တို့ကိုလည်း ပြလိမ့်ဦးလတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသည်။

၂၇။ အရိယတျ·တ္ထတေ ဝါ·နေ-နာတျတ္ထော သောဝသဿ ဝါ၊
ဧသော သကော သကော၀·တ္ထော, သကတ္ထော သ ဝိသေသနံ။

၂၇။ (ယောအဘိဓေယျော-အကြင်အနက်ကို၊) အရိယတေ-သိအပ် ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သော အဘိဓေယျော-ထိုအနက်သည်၊) အတ္ထော-အတ္ထမည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ အနေန-ဤဝိသေသနဖြင့်၊ (ဝိသေသိတဗ္ဗ-ဝိသေသျသည်၊) အတ္ထတေ-ဖြစ်၏၊ ·ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ဝိသေသျ၏ ဖြစ်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုဝိသေသနသည်၊ အတ္ထော-အတ္ထမည်၏၊ သော၀-မိမိဟူသောဝိသေသျ၏ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင်၊ သကော-သကမည်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ သဿ-မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏၊ ဧသော-ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနတည်း၊ သကော-မိမိဟု သော ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသန၊ သကော၀-မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင်၊ အတ္ထော-အနက်တည်း၊ သကတ္ထော-မိမိဟူသော ဝိသေသျ၏ဥစ္စဖြစ်သော ဝိသေသနသည်ပင် အနက်၊ သ(သော)-ထို သကတ္ထဟူသည်၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနတည်း။

၂၇။ **အရိယတျာဒီ။** ။သကတ္ထဒဗ္ဗစသော အနက် ၅ ပါးတွင် သကတ္ထ၏ အစိတ်အစိတ် ဝစနတ္ထနှင့် အရကောက်ကို ပြလိုသောကြောင့် "အရိယတျတ္ထတေ" စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ "အရိယတျတ္ထတေ ဝါနေနာတျတ္ထော"ဖြင့် အတ္ထ၏ ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ "သော၀၊ပေ၊သကော"ဖြင့် သက၏ ဝစနတ္ထကို ပြ၏၊ "သကော၀တ္ထော သကတ္ထော"ဖြင့် သကနှင့် အတ္ထ၏ သမာသ်တွဲပုံကို ပြ၏၊ "သ ဝိသေသနံ"ဖြင့် သကတ္ထ၏အရကောက် (အဘိဓေယျ) ကို ပြသည်။

အရိယ၊ပေ၊တျတ္ထော။ ။"အရိယတေတိ အတ္ထော"ဟု ကမ္မသာဓ် ဝစနတ္ထ ပြု၊ အရဓာတ်, ထပစ္စည်း၊ "အရ-ဂတိမှိ"ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ဂတိ အနက်ရှိလျှင် ဗုဒ္ဓိ(သိခြင်း) အနက်လည်းရှိ၏၊ [ယေ ဂတျတ္ထာ, တေ ဗုဒ္ဓျတ္ထာ။] ထို့ကြောင့် "အရိယတေ"ကို "ဉာယတေ"ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်၊ နိဿယအတိုင်း အနက်ပေးပါ၊ တစ်နည်း-အတ္ထဓာတ်, အပစ္စည်းဖြင့် "အတ္ထတေ (ပဝတ္တတေ) အနေနာတိ အတ္ထော"ဟု ကရဏသာဓ်ဝစနတ္ထပြု။ [အခြားနေရာ၌ "အတ္ထ"ဟု ဆိုလျှင်·သကတ်ဒြပ်စသော အနက် ၅ မျိုးလုံးကိုရသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား

၂၈။ သုတိဇာတိ ဂုဏော ဒဗ္ဗံ, သမ္ဗန္ဓောစ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာကာရက သမ္ဗန္ဓော, ဧတ္တျဝံ သတ္တဝိဓော·ထဝါ။

၂၉။ နေယျော အဠဝိဓော သာဒိ–သျာဒိနာစ သကတ္တကော၊
ဝိသေသျသ ဝိသေသောတိ, တညုနာ သော ပတီယတေ။

၂၈, ၉။ သုတိ–သုတိလည်းကောင်း၊ ဇာတိ–ဇာတ်လည်းကောင်း၊ ဂုဏော–ဂုဏ်လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်လည်းကောင်း၊ သမ္ဗန္ဓောစ–သမ္ဗန်လည်းကောင်း၊ ကြိယာ–ကြိယာလည်းကောင်း၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓော–ကြိယာကာရကသမ္ဗန်လည်းကောင်း၊

"သကတ်" ဟူသော အနက်တစ်မျိုးကိုသာ ယူလိုသောကြောင့် "အနေနှ" အရ ဝိသောနကိုစွဲ၍ အတ္ထတော၏ ကတ္တားကိုလည်း "ဝိသေသိ တဗ္ဗံ" ဟု ထည့်ရသည်။]

သော၀၊ပေ၊သကော။ ။"သော၀ေ+သကော"ဟု ပဌမနည်းပြု၊ ကပစ္စည်းကို သွတ္တဠ္ဌသက်စေ၊ သသဒ္ဒါ၏အနက်တွင် (၈၀၈) အဘိဓာန်၌ "မိမိ, မိမိဥစ္စာ" ဟူသော အနက်တို့လည်း ပါ၏၊ ထိုတွင် မိမိအနက်၌ နပုံလိင်, မိမိ၏ ဥစ္စာ အနက်၌ အဘိဓေယျလိင်လိုက်၍ ၃ လိင်ဟုဆို၏၊ ဤ၌ အတ္တော၏ လိင်သို့ လိုက်၍ "သော၀ေ" ဟု ပုလ္လိင်ပြထားသောကြောင့် (မိမိ၏ဥစ္စာ) အနက်ဟော ပုဒ်သာဖြစ်သင့်၏၊ ဒီပနီ၌ "သော၀"ကို မိမိအနက်ဟောကြံ၍ "သယံ ဧ၀" ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။

"သသ+ဧသော" ဖြင့် သကောကို ဣဒံတဒ္ဓိတ်ပုဒ်ဟု သိစေ၏၊ ဤနည်း ဝယ် သသ၌"သ"သည် မိမိဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ ၁မိမိဟူသည်လည်း (အရာဌာနအားလျော်စွာ)" ဝိသေသိတဗ္ဗ" ခေါ်သော ဝိသေသျတည်း၊ ထို့ကြောင့် "သသ" ကို "ဝိသေသိတဗ္ဗသခ်ါတသ အတ္တနော"ဟု ဖွင့်သည်၊ ၂ နည်းလုံး ၌ပင် "သက" အရ ဝိသေသနကိုချည်း ယူရသည်။

သကော၀တ္တော။ ။ဤစကားဖြင့် သကနှင့် အတ္ထကို အ၀ဓာရဏ ကမ္မ ဓာရည်း တွဲပြ၏၊ "သကော၀+အတ္တော သကတ္တော"ဟု တွဲ၍ ထို "သကတ္တ" ဟူသည် "ဝိသေသနတည်း"ဟု အရကောက်ကို ပြလိုသောကြောင့် "သ+ဝိသေသနံ"ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားဖြင့် "နောက်၌လာမည့် သကတ်အပြား ၇ ပါး, တစ်နည်း–၈ ပါးသော အနက်များသည် ဝိသေသနချည်းဖြစ်သည်"ဟု အချုပ်မှတ်ပါ၊ ထိုအနက်များ၌ ဝိသေသန ဖြစ်ပုံမှာလည်း ဉာဏ်ကောက်– ကောက်ခဏ်း၌ ထင်ရှား၏၊ ဥပမာ–ဆိန္နဟတ္ထောပုဒ်ကို ဉာဏ်ကောက်ရာ၌ ပြတ်သော လက်ဒြပ်၏+ထိုလက်ပြတ်ရှိသူယောကျ်ားဒြပ်နှင့် သံ+သာမိ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည် "ဝိသေသနသကတ်မည်၏" ဟု သကတ်ကိုပင် ဝိသေသန အဖြစ် ကောက်ပြရခြင်းမျိုးတည်း။

က္ကတိဝေ-ဤအပြားအားဖြင့်၊ (သကတ္တကော-သကတ္တသည်၊) သတ္တဝိဓော-၇ပါးအပြားရှိ၏၊ အထဝါ-ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ သာဒိသျာဒိနာ-သဒိသဘော အစရှိသည်နှင့်တကွ၊ သကတ္တကော-သကတ္တကို၊ အဋ္ဌဝိဓော-၈ ပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍၊ နေယျော-သိအပ်၏၊ သော-ထိုသကတ္တကို၊ ဝိသေသျဿ-ဝိသေသျ၏၊ ဝါ-ကို၊ ဝိသေသောတိ-အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနအနက်ဟူ၍၊ တညုနာ-ထို သကတ်မြင်သိ ပညာရှိသည်၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

၂၈, ၉။ ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် သကတ် ၇ ပါး, တစ်နည်း-၈ ပါးရှိကြောင်းကိုသာမှတ်သားခဲ့ပါ၊ ထို သုတ်စသည်တို့၏ ဝစနတ္ထနှင့်အရကောက်ကို နောက်၌ကိုယ်တိုင်ပြပါလိမ့်မည်။[သာဒိသျနှင့်သဒိသဘာဝသည် အနက်တူ၏၊ "သဒိသဿ+ဘာဝေါ" ဟု ပြု၍ ဘာဝအနက်၌ ဏျသက်လျှင် "သာဒိသျံ" ဖြစ်၏။]

သာဒိသျာဒိ။ ။သကတ်ကို ၇ ပါးဟုသာ ပြလိုသော ဆရာတို့သည် သာဒိသျာဒိသကတ်ကို သမ္ဗန်၌ သွင်းလိုကြ၏၊ မှန်၏-လူမိုက်ကို "နွား"ဟု ပြောဆိုရာ၌ လူမိုက်၏ နွားနှင့် တူသည်၏အဖြစ်သည် တော်စပ်မှုသမ္ဗန်တည်း၊ ဉာဏ်ကောက်-ကောက်သောအခါ "လူမိုက်နှင့် နွား၏ တူသည်၏အဖြစ်" ဟူသော သဒိသ+သဒိသီသမ္ဗန်သည် သကတ်မည်၏-ဟု ဆို၍ ဉာဏ်ကောက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် သာဒိသျကို သမ္ဗန္ဓသကတ်၌ သွင်းသောဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့် သကတ် ၇ ပါးသာရှိ၏၊ သီးခြားယူကြသော ဆရာတို့၏ အလိုအားဖြင့်ကား သကတ် ၈ ပါးရှိရသည်။ ["အာဒိဖြင့် ဌာနီ+ဌာန, အဝယဝီ+အဝယဝ" စသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်စသော ဥပစာဆိုင်ရာများကို ယူပါ။]

မေးဖွယ်။ ။ရှေ့ဂါထာ "သကတ္တော သ ဝိသေသနံ"နှင့် "ဝိသေသျဿ ဝိသေသောဝ၊ပေ၊ပတီယတေ"ဟူသော စကား ၂ ရပ်သည် (သကတ္တဟူသည် ဝိသေသနတည်းဟူသော) အနက်အားဖြင့် ထပ်နေသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ ထပ်နေလျှင် ပုနရုတ္တိဒေါသ ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-"သကတ္တော သ ဝိသေသနံ"ဟူသော ရှေ့စကားဖြင့် "သကတ်ဟူသည် ဝိသေသနတည်း" ဟု သကတ်၏ အရကောက်သရုပ်မျှကိုသာ ပြ၏၊ "ဝိသေသျဿ၊ပေ၊ပတီယတေ"ဟူသော ဤစကားဖြင့် သကတ်၏ သဘောကိုပြ၏၊ "သကတ်သည် ဝိသေသျဒြပ် အထူးပြုတတ်သော သဘောသတ္တိရှိသည်" ဟူလို။ [ဟေဋ္ဌာ "သ ဝိသေသန" န္တိ ဧတေန သကတ္တဿ သရူပမတ္တံ ဒဿေတိ၊ ဣဓ "ဝိသေသျဿ ဝိသေသော" တိ ဣမိနာ ပန သကတ္တဿ သဘာဝံ ဒီပေတိ၊-ဒီပနီ။]

၃၀။ သဒ္ဒေနုစ္စာရိတေနေဝ, ယံ ဝတ္ထုံ ပတိပဇ္ဇတေ၊
တဿ သဒ္ဒဿ တံဝတ္ထုံ, အတ္ထနာမေန ဈာယတေ။

၃၀။ ဥစ္စာရိတေနေဝ–ရွတ်ဆိုအပ်သည်နှင့် တပြိုင်နက်ဖြစ်သော၊ သဒ္ဒေန–သဒ္ဒါဖြင့်၊ ယံဝတ္ထုံ–အကြင်ဝတ္ထုကို၊ ဝါ–အကြင်အကြောင်းအရာကို၊ ပတိပဇ္ဇတေ–သိအပ်၏၊ တံဝတ္ထုံ–ထိုဝတ္ထုကို၊ ဝါ–ထို အကြောင်းအရာကို၊ တဿ သဒ္ဒဿ–ထိုသဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထနာမေန–အနက်ဟူသော အမည်အားဖြင့်၊ ဝါ–အနက်မည်၏ ဟူ၍၊ ဈာယတေ–သိအပ်၏။

၃၀။ **သဒ္ဒေနုစ္စာတျာဒိ**။ ။သကတ် ၇ ပါး, ၈ ပါးတို့တွင် အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် သုတိကို တစ်ခါတည်းပြလိုသော်လည်း "သုတိ"ဟူသည် သဒ္ဒ (အသံ) ဖြစ်နေရကား အတ္ထ၌ သွင်းယူပုံကို နားမလည်မည်စိုးသောကြောင့် ရှေးဦးစွာ အတ္ထအမည်ရနိုင်သော အရာဝတ္ထုများကိုပေါင်း၍ ပြလိုရကား "သဒ္ဒေန"စသော ဂါထာကိုမိန့်သည်၊ သဒ္ဒါတစ်ခုခုကို ရွတ်ဆိုသောအခါ ရွတ်လျှင် ရွတ်ချင်း ထိုသဒ္ဒါကြောင့် သိရသောအရာဝတ္ထု အကြောင်းအရာ ဟူသမျှကို "အတ္ထ" ဟု အသိအမှတ်ပြုရသည်–ဟူလို။ [ယောသဒ္ဒေါ–အကြင်အသံကို၊ သူယတိ–နား၌ ကြားအပ်၏၊ ဣတိ, သော (သဒ္ဒေါ) သုတိ၊ ရွတ်ဆိုသူကို ဝဒန္တ, ကြားသူကို သုဏန္တ ဟု, မှတ်နှင့်ပါ။]

ဆိုလိုရင်းကား–ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်ဆိုလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်၌ ကြားသိရသောအကြောင်းအရာဟူသမျှကို အတ္ထ၌ သွင်းယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က "ပုရိသော" ဟု ရွတ်လိုသောအခါ "ပု" ဟု ရွတ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်မှာလည်း "ပု"ဟု ကြားသိရ၏၊ ထိုသို့ ရွတ်ဆို–ကြားသိရာ၌ ရွတ်ဆိုအပ်သော "ပု" အသံသည် သဒ္ဒ, နား၌ ကြားသိအပ်သော "ပု"အသံသည် အတ္ထဟု ခွဲပါ၊ "ရိ–သော" စသည် ရွတ်ဆိုခိုက်–ကြားသိရခိုက်၌ သဒ္ဒ–အတ္ထ ကွဲပြားပုံလည်း ဤနည်းပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် နား၌ကြားသိရသော အသံကိုပင် "အတ္ထ"ဟု ခေါ်ဆိုရကား "သုတိကိုလည်း အတ္ထ၌ သွင်းယူနိုင်သည်"ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥစ္စာရိတေနေဝ ပတိပဇ္ဇတေ။ ။"ဥစ္စာရိတေနေဝ"၌ ဧဝ ဖြင့်ရွတ်၍ ပြီးသော "ပုရိသော" စသောပုဒ်ကို ကန့်သည်၊ မှန်၏–"ပုရိသော"ဟု တစ်ပုဒ် လုံးပြီးမှ ယောကျ်ားဟူသောအနက်ကို သိရသော်လည်း "ပု" ဟူသော သုတိကို ကား "ထိုသို့ တစ်ပုဒ်လုံးပြီးအောင် မစောင့်ရဘဲ) ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်လျှင် ရွတ်ခြင်းပင် သိရသည်" ဟူလို။ [ပတိပဇ္ဇတေ၌ "ပတိပုဗ္ဗ+ပဒ–ဂတိမှီ" ဓာတ် နောင် တေဝိဘတ် ယပစ္စည်းတည်း။]

၃၁။ ဒီပတာ ဝိယ ဒီပေန, ဇဝံ သဒ္ဒေန ဒီပိတာ၊
သရူပက္ချာ သုတိ သဒ္ဒ–တာ သဒ္ဒါနုဂတာ သဒါ။

၃၁။ ဒီပေန–ဆီမီးသည်၊ ဒီပတာ–ဆီမီး၏အဖြစ်ကို၊ (ဝါ–ဆီမီးဖြစ်ကြောင်းကို၊) ဒီပိတာပိယ–ပြအပ်သကဲ့သို့၊ ဇဝံ–ဤအတူ၊ သဒ္ဒေန–သဒ္ဒါသည်၊ သရူပက္ချာ–သရူပဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော၊ သဒ္ဒတာ–အပေါင်းသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သော၊ ဝါ–ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဖြစ်သော၊ သဒါ–အခါခပ်သိမ်း၊ သဒ္ဒါနုဂတာ–သဒ္ဒါသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သုတိ–သုတိကို၊ ဒီပိတာ–ပြအပ်၏။

တံဝတ္ထု အတ္ထနာမေန။ ။ဝတ္ထုဟူသည် သဒ္ဒါ၏ တည်ရာအနက် အဓိပ္ပာယ် (အကြောင်းအရာအားလုံး)တည်း၊ ဝသတိ ဧတ္ထာတိ ဝတ္ထု၊ ဧတ္ထ–ဤအနက်၌၊ သဒ္ဒေါ–သည်၊ ဝသတိ–တည်နေရ၏၊ ဣတိ, ဝတ္ထု–မည်၏၊ "ဝတ္ထု"နှင့် "အတ္ထ"သည် ဤဂါထာ၌ သဘောတူ (အရကောက်တူ)တည်း၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထနာမေနကို တံဝတ္ထုမနျတေနှင့် အရ မပြားသော "အဘိန္နဝိသေသန"ဟုသာ မှတ်ပါ၊ ဒီပနီ၌ "ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏ"ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားကြပါလေ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာ၌ "သဒ္ဒေါဉာပကဟေတု, အတ္ထောဉာပေတဗ္ဗဖလံ" ဟူသော ရှေးစကားကို အချုပ်မှတ်ထားပါ၊ သဒ္ဒါဟူသည် နားထောင်သူတို့ကို သိစေတတ်သောအကြောင်း၊ အနက်ဟူသည်ကား ထိုသဒ္ဒါဖြင့် (နားထောင်သူတို့ကို) သိစေအပ် အသိပေးအပ်သော အကျိုးတည်း။

[ဆောင်] သိစေတတ်မှု, အသံစု, မှတ်ရှုသဒ္ဒခေါ်၊
ကြားသိမှုမှ, စဉ်ထွေထွေ, သိစေအပ်သမျှ, ကျိုးဖလ,
အတ္ထဟူရှုခေါ်။

၃၁။ ဒီပတာတျာဒိ။ ။ဤဂါထာကား သုတိ၏ သရုပ် (အရကောက်) ထင်ရှားအောင် ဥပမာကိုလည်းကောင်း, သုတိ၏ ပရိယာယ်နာမည်များနှင့် သဘောကိုလည်းကောင်းပြသောဂါထာတည်း၊ ရှေ့ဦးအံ့–"ဒီပတာဝိယဒီပေန" ဖြင့် ဥပမာကို ပြ၏၊ "ဇဝံ သဒ္ဒေန ဒီပိတာ"ဖြင့် သုတိဟူသည် ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံဖြင့် ပြအပ်သော နား၌ကြားအပ်သောအသံတည်း–ဟု သုတိ၏ သရုပ်ကို သိစေ၏၊ "သရူပက္ချာ, သဒ္ဒတာ" သုတိ၏ ပရိယာယ် နာမည်များကို ပြ၏၊ သုတိကို "သရူပ"ဟုလည်းကောင်း, "သဒ္ဒတာ"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်သည်–ဟူလို၊ "သဒါသဒ္ဒါနုဂတာ"ဖြင့် သုတိ၏ သဘောကိုပြသည်။

ဒီပတာ ဝိယ ဒိဿေန။ ။ဆီမီးထွန်းလိုက်သောအခါ ထိုဆီမီးသည် (ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသမျှ အရာဝတ္ထုကို ပြရုံသာမက) မိမိ၏ ဆီမီးဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ထင်ရှားပြ၏၊ ["ဒီပိတာ ဝိယ"ဟု စာအများရှိ၏၊ ဋီကာ၌ "ဒီပတာ=ဒီပဘာဝေါ"ဟု ဖွင့်သောကြောင့် "ဒီပတာ"ဟု ရှိမှ အဓိပ္ပာယ်လည်းရ, မူရင်းလည်း ကျမည်၊ "ဒီပိတာဝိယ"သည် မူရင်းဆိုလျှင် ဥပမေယျဝါကျ၌လည်း "ဒီပိတာ" တစ်ပုဒ်ပါနေသောကြောင့် ဂါထာတစ်ခုဝယ် ထိုကဲ့သို့ ကြိယာတူ ၂ ခုရှိခြင်းသည် မကောင်း။]

ဓဝံသဒ္ဒေန ဒီပိတာ။ ။ဤ ဥပမေယျဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို "သဒ္ဒေနစ္စာရိတေနေဝ ယံဝတ္ထုံ ပတိပဇ္ဇတေ" တုန်းကအတိုင်းသိပါ၊ မီးက မီးမှန်းကို သိစေသကဲ့သို့ ပုရိသောဝယ် "ပု"ဟု ရွတ်ဆိုလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုသဒ္ဒါက "ပု"ဟူသောအသံကို ကြားစေ သိစေသည်–ဟူလို။ [ဆီမီးနှင့် "ပု"ဟု ဝတ္တုပုဂ္ဂိုလ်ရွတ်အပ်သောအသံ, ဆီမီး၏ ဆီမီးမှန်းကို သိစေခြင်းနှင့် သုတာန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို "ပု"ဟု ကြားသိစေခြင်းတို့ တူကြသည်။]

သရူပက္ချာသုတိ။ ။သမာနံ+ရူပံ ယဿာတိ သရူပေါ၊ ယဿ–အကြင်ကြားအပ်သောအသံ၏၊ သမာနံ–ရွတ်အပ်သောအသံနှင့်တူသော၊ ရူပံ–သဘောသည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, သရူပေါ၊ ရွတ်အပ်သောအသံနှင့် တစ်ထပ်တည်း တူသောကြောင့် ကြားအပ်သော အသံကို "သရူပ"ဟု ခေါ်သည်၊ "သရူပေါတိ+အာချာယတီတိ သရူပက္ချာ၊ [အာပုဗ္ဗ+ချာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောပက အာပစ္စည်းထပ်သက်၊ (က်) လာ၍ ရသပြုထားသည်။] သူယတီတိသုတိ။ [ဋီကာ၌ "သဝနံ+သုတိ" ဟု ဘာဝသာဓ်ပြုသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

သဒ္ဒတာ။ ။သဒ္ဒဿ–ပုရိသောကဲ့သို့သော အပေါင်း သဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစိတ်အစိတ် သဒ္ဒါတည်း၊ သဒ္ဒတာ–ပု+ရိ+သော စသော အစိတ်အစိတ် သဒ္ဒါ (တစ်နည်း) သဒ္ဒဿ–အနက်ကိုပြတတ်သော ပညတ္တိသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပရမတ္ထသဒ္ဒါတည်း၊ သဒ္ဒတာ–ဒ္ဒါ၊ ဤနောက်နည်းကား "ဂေါ"ကဲ့သို့ အက္ခရာတစ်လုံးတည်းရှိသော သဒ္ဒါအတွက် ပြအပ်သောနည်းတည်း။

သဒ္ဒါနုဂတာ။ ။သဒ္ဒံ–ဝတ္တုပုဂ္ဂိုလ် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသို့+အနုဂတာ (ရွတ်တိုင်းရွတ်တိုင်း ကြားရသောအားဖြင့်) အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ သဒ္ဒါနုဂတာ–သည်။ [ဤဂါထာ၌ ဒီပနီဖွင့်ပုံမှာ "ဣဒါနိ၊ပေ၊ သုတိနာမ"တိုင်အောင် မကောင်းလှ၊ မဟာဋီကာ၌လည်း ဤကျမ်းကယူအပ်သော အဓိပ္ပာယ်များကို ပယ်သွားလေ၏၊ ထိုသို့အဓိပ္ပာယ်အယူအဆ မတူကြခြင်းမှာလည်း "ဒီပတာဝိယ" ပါဌ်၌ "ဒီပိတာဝိယ"ဟူသော ပါဌ်များကို အတည်ယူ၍ အဓိပ္ပာယ်ပြောကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။]

၃၂။ သ ဗလာဒီသု ဘိန္နေသု, ယာဃ ဝတ္တန္တိ·ဘိန္နဓိ၊
သဒ္ဒါသာ ဇာတိရေသာစ, မာလာသုတ္တမိဝါ–န္ဝိတာ။

၃၂။ ယာယ–အကြင်သာမညသဘောဖြင့်၊ သ ဗလာဒီသု–ပြောက်ကျားသောနွား အစရှိကုန်သော၊ ဘိန္နေသု–ကွဲပြားသော အနက်ဒြပ်တို့၌၊ အဘိန္နဓိသဒ္ဒါ–မကွဲပြားသော အသိဉာဏ်, သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဝတ္တန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ သာ–ထို သာမညသဘောသည်၊ ဇာတိ–ဇာတိမည်၏၊ စ–ဆက်ဦးအံ့၊ မာလာ–ပန်းတို့သို့၊ သုတ္တံ–ပန်းသီကြိုးသည်၊ အန္ဝိတံဣဝ–အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့၊ (တထာ–ထို့အတူ၊) ဧသာ–ဤဇာတိသည်၊ (ဒဗ္ဗာနိ–ဒြပ်တို့သို့၊) အန္ဝိတာ–အစဉ်လိုက်၏။

၃၂။ သဗလာဒီသုတျာဒိ။ ။သုတိကို အကျယ်ပြပြီး၍ ဇာတိကို အကျယ်ပြလိုသောဆရာသည် ဇာတိ၏ ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း, သဘောကိုလည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့် "သ ဗလာဒီသု"စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ထိုဂါထာ၌ "သ ဗလာဒီသု၊ပေ၊သာ ဇာတိ"ဖြင့် ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ "ဧသာ၊ပေ၊အန္ဝိတာ" ဖြင့် ဇာတိ၏ သဘောကိုပြသည်။

သဗလာဒီသု၊ပေ၊ဇာတိ။ ။"နွားဇာတ်, လူဇာတ်"စသည်ဖြင့် ဇာတိကို "ဇာတ်"ဟု မြန်မာပြန်ကြ၏၊ ထိုတွင် နွားဇာတ်ဟူသည် (ဦးခေါင်း, ဦးချို, နားရွက်, ကိုယ်, ခြေ, လက်, အမြီးတို့၏ ဖြစ်ပုံချင်းအားဖြင့်) တကောင်နှင့် တစ်ကောင် တူနေသောသဘောတည်း၊ ထိုသဘောကို "သာမည"ဟု ခေါ်သည်၊ [သမာနာနံ–တူသောနွားတို့၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တူသောအခြင်းအရာတည်း၊ သာမညံ–ရာ၊ "ယောကျ်ားတို့၏ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် တူသော အခြင်းအရာသည် ယောကျ်ားဇာတ်တည်း၊"၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဇာတိ၏သဘောကို သိပါ။]

ဆက်ဦးအံ့–ပြောက်ကျားသော နွားတစ်ကောင်ကို မြင်ရသောအခါ ထို သာမညသဘောကိုကြည့်၍ "နွား"ဟု သိသောဉာဏ်, "နွား"ဟူသော မြန်မာသဒ္ဒါ (ဂေါဟူသော ပါဠိသဒ္ဒါ)တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏၊ နက်သော နွားကို မြင်ရာ၌လည်း ထိုအသိဉာဏ်နှင့် ထိုသဒ္ဒါပင်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဤသို့လျှင် နွားအကောင်ဒြပ်က နွားကြောင်နွားကျားစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော်လည်း ထိုအသိဉာဏ် သဒ္ဒါကား နွားဒြပ်အပေါ်၌ မကွဲပြားချေ၊ ထိုသို့ မကွဲပြားသော အသိဉာဏ် သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပြခဲ့သော (တူသော အခြင်းအရာ) သာမညသဘောကို "ဘိန္နေသုပိ အဘေ္ဒသု အဘိန္နဓိသဒ္ဒါ ဇာယန္တိ ဧတာယာတိ ဇာတိ"ဟု ကရဏသာဓ်ဝစနတ် ပြုရသည်၊ ဇာတိ၌ ဇနဓာတ်တိပစ္စည်း၊

၃၃။ ယာ နိစ္စတ္တာ မဟတ္တာစ, သတ္တ သတ္တဂဝါဒိသု၊ မဟာဝိသေသသာမည–မိစ္စေတံဟု ယထာက္ကမံ။

၃၃။ ယာသတ္တာ–အကြင် သာမညဇာတ်သည်၊ နိစ္စတ္တာစ–မြဲသော သဘောလည်းရှိ၏၊ မဟတ္တာစ–များသောသဘောလည်းရှိ၏၊ ဇော်–ဤသာမညဇာတ်ကို၊ သတ္တဂဝါဒိသု–သတ္တာဇာတ်, နွားဇာတ် အစရှိ သည်တို့၌၊ ယထာက္ကမံ–အစဉ်အားလျော်စွာ၊ မဟာဝိသေသသာမည က္ကတိ–မဟာသာမည, ဝိသေသသာမညဟူ၍၊ ဝါ–များသောဇာတ်, ထူးသောဇာတ်ဟူ၍၊ အာဟု–ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

ထို့ကြောင့် "ဇာယန္တိ"ဟု ကြိယာထည့်ရသည်၊ [ဤဝိဂြိုဟ်၏ ဇာယန္တိနေရာဝယ် ဂါထာ၌ "ဝတ္တန္တိ"ဟု ရှိခြင်းသာထူး၏၊ ထိုဝတ္တန္တိကား ဇာယန္တိ၏ အနက်ဖွင့် တည်း၊ ထိုဂါထာကြည့်၍ ဇာတိ၏ ဝစနတ္ထကို နှုတ်ရကျက်ထားပါ။]

သောစပေးအနွိတာ။ ။ပန်းသီကုံးရာ၌ ပန်းသီကုံးစရာချည်သည် တစ်ချောင်းတည်းဖြစ်သော်လည်း (ရာထောင်မက)များသော ပန်းခြပ်သို့ လိုက် နိုင်သကဲ့သို့, ထိုအတူနွားဇာတ်သည် တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း နွားခြပ်ရှိသမျှ ကို အစဉ်လိုက်ပါနိုင်၏၊ လူဇာတ်တစ်ခုတည်းက လူခြပ်အများသို့ အစဉ်လိုက်ပုံ စသည်ကိုလည်း ဇာတ်တိုင်းမှာ ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါလေ။

အမှာ။ ။ဇာတိရေသာ၌(ရဲ)အက္ခရာ အပိုမလာလျှင် "ဇာတျောသာ"ဟု သန္ဓိ စပ်၍ ဂါထာ၏အက္ခရာလုံးရေ မပြည့်ဘဲရှိရာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာ၌ ဆန်းတဲ့ အောင်(ရဲ)လာထားသည်၊ မာလာသုတ္တံကို တစ်ပုဒ်တည်းယူ၍ "မာလာသုတ္တံ– ပန်းသည်ချည်သည်"ဟု ပေးကြ၏, မကောင်းပါ၊ "မာလာအနုဂတ်" ဟူသော ဒီပနီကိုကြည့်၍ မာလာတစ်ပုဒ်, သုတ္တံတစ်ပုဒ်ခွဲ၍ အနက်ပေးလိုက်သည်၊ အနုဂတံနောက်၌ "မာလာသုတ္တံ"ဟု ဒီပနီ၌ ရှိသည်ကား သာမန် ချည်ကို ယူမည်စိုး၍ သုတ္တံကို "မာလာသုတ္တံ"ဟု ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။

၃၃။ ယာ နိစ္စတ္တာ, မဟတ္တာ။ ။ဇာတိ၏အခြင်းအရာကိုပြလို၍ "ယာနိစ္စတ္တာ" စသည်မိန့်၊ အတ္ထသဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောတည်း၊ "ဇာတ်"ဟူသည် ပရမတ္ထတရား မဟုတ်၊ "ဂေါ"စသည်ဖြင့် ရှေးလူကြီးတို့ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ပညတ်သာတည်း၊ "ပညတ်"ဟူသမျှလည်း သင်္ခါရတရား မဟုတ်သောကြောင့် "သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ"၌ မပါဝင်၊ ထို့ကြောင့် "နွား" အကောင်ခြပ်တွေ

သေကျေပျက်စီး၍ အနိစ္စဖြစ်ကြသော်လည်း နွားဇာတ်ကား မပျက်စီးသော သဘောရှိသည်၊ "နိစ္စော+အတ္ထော+ယဿာ သတ္တာယာတိ နိစ္စတ္တာ" ဟု ပြု၊ ထိုဇာတ်သည် လူဇာတ်, နွားဇာတ်, စသော အားဖြင့် မရေတွက်နိုင်အောင် မြားမြောင်သော သဘောလည်းရှိ၏၊ "မဟန္တ၁–များကုန်သော+အတ္ထာ–သဘော တို့သည်၊ ယာယ သတ္တာယာတိ မဟတ္တာ"ဟုပြု။ [အတ္တ၏ အနက်ဖြစ်သော သဘောကိုပင် ဒီပနီ၌ "အခြင်းအရာ"ဟု ယူ၍ "ဣဒါနိ ဇာတိယာ အာကာရံ ဒဿေတုံ"ဟု ကျမ်းတက်သည်။]

သတ္တာ။ ။ကြိယာအခဏ်း၌ အများနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညကြိယာကို "သတ္တာ"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဓာတ်အများနှင့် ဆက်ဆံသော ဘူဓာတ်ကို "ဘူ-သတ္တာယံ"ဟု သတ္တာသဒ္ဒါဖြင့် ဓာတ်နက်ဆိုရသည်၊ (၃၀၀)ဂါထာ၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားဦးလတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် "ဤသတ္တာသဒ္ဒါသည် သာမည သဒ္ဒါ ဇာတိသဒ္ဒါတို့နှင့် အနက်တူ၏"ဟု မှတ်။ [သတ္တာယာတိ ဇာတိယာတျတ္ထော။] သတော–ထင်ရှားရှိသောဝတ္ထု၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း တည်း၊ သတ္တာ–ခြင်း၊ ဤဂါထာ၌ "နွားဇာတ်"စသော အနက်သည် ပရမတ် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ပညတ်သဘောအားဖြင့်ကား (အများ ပြောဆိုဖို့ရန်) ထင်ရှားရှိသည်။

သတ္တဂဝါဒီသုပေ၊သာမည်။ ။"သတ္တ(သတ္တာ)" ဟူသော ဓာတ်သည် သက်ရှိအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သတ္တဓာတ်ကို "မဟာသာမည"ဟု ခေါ်၏၊ မဟန္တော၁–ကျယ်ဝန်းများပြားသည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော–ထိုကျယ်ဝန်းများပြားသောအရာဟူသည်၊ သာမည်စ–အများနှင့် ဆက်ဆံ သည်လည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ မဟာသာမည်၊ "ဂေါဓာတ်–နွားဓာတ်"သည် နွားဟူသော သတ္တာအထူးနှင့်သာဆိုင်သော ဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဝိသေသောစ+ သော+သာမညဉ္စာတိ ဝိသေသသာမည်"နှင့်အညီ ထူးသောဓာတ်မည်၏။

အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်။ ။"သတ္တာဒိ ဂဝါဒိ"ဟု ၂ မျိုးခွဲ၍ သတ္တာဒိ၌ အာဒိ ဖြင့် သတ္တာမဟုတ်သော ရုက္ခ, ဝန, ပဗ္ဗတ, နဒီ စသောအများနှင့် သက်ဆိုင် သောဓာတ်ကိုယူ၊ ဂဝါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ခဒိရ (ရှားပင်ဟူသော သစ်ပင်အထူး) မဟာဝုန်တော စသော တောအထူး, ဟိမဝန္တ၁တောင် စသော တောင်အထူး, ဂင်္ဂါမြစ်စသော မြစ်အထူးစသော တစ်မျိုးနှင့်သာဆိုင်သော ဓာတ်ကိုယူ၊ ထိုအားလုံး ပင် အများနှင့် ဆက်ဆံသောရုက္ခစသည်ကို "မဟာသာမည"ဟုလည်းကောင်း, ထူးသောဓာတ်နှင့် ဆက်ဆံသော ခဒိရစသည်ကို "ဝိသေသ သာမည"ဟုလည်း ကောင်း အစဉ်အတိုင်းခွဲပါ။

၃၄။ ဒဗ္ဗသိတော တတော ဘိန္နော, တဗ္ဘေဒညာဏဟေတုကော၊
ဝိပရာဝတ္တိမေမွာစ, နိဂ္ဂဟော ဂမျတေ ဂုဏော။

၃၄။ ဒဗ္ဗသိတော–ဒြပ်၌ မှီသည်လည်းဖြစ်သော၊ တတော–ထို ဒြပ်မှ၊ ဘိန္နော–ကွဲပြားသည်လည်းဖြစ်သော၊ တဗ္ဘေဒညာဏဟေတုကော–ထိုဒြပ်အထူးအပြားကို သိခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ်သော၊ ဝိပရာဝတ္တိမေမွာစ–ပြောင်းလွဲခြင်းသဘောရှိသည်း ဖြစ်သော၊ နိဂ္ဂဟော–ဂုဏ်တစ်ပါးမရှိသော၊ (ပဒတ္ထော–ပုဒ်၏ အနက်ကို၊) ဂုဏော–ဂုဏ်ဟူ၍၊ ဂမျတေ–သိအပ်၏။

၃၄။ ဒဗ္ဗသိတောတျာဒိ။ ။ဇာတိသကတ်ကို ပြပြီး၍ ဂုဏသကတ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗသိတော" စသည်မိန့်၊ ဒဗ္ဗသိတ–စသော လက္ခဏာ ၅ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောအနက်ကို "ဂုဏ်"ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သည်–ဟူလို။

ဂုဏ။ ။ဂုဏသဒ္ဒါသည် "အပဓာန"အနက်ဟောတည်း၊ ပဓာန အနက်ကို ကား "ဒဗ္ဗ"ဟုခေါ်သည်၊ ထိုအပဓာနကိုပင် "ဂုဏ်–ဝိသေသန"ဟုခေါ်၍ ပဓာနကို "ဂုဏီ, ဝိသေသျ"ဟုလည်း ခေါ်သည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "ဂုဏ်" ဟူသည် ဝိသေသနတစ်မျိုးဖြစ်ရကား ကောင်းဂုဏ် မကောင်းဂုဏ် အလုံးစုံကိုပင် "ဂုဏ်"ဟုမှတ်ပါ။ ["အတ္တနောဒဗ္ဗ–မိမိတည်ရာဒြပ်ကို+ဂုဏေတိမန္တေတိ–ပြောပြသိစေတတ်၏၊ ဣတိဂုဏော"ဟု ပြု၊ "ဂုဏ(စု)–မန္တနေ"ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ဋီကာ၌ "ဂုဏ–ပကာသနေ"ဟု ဓာတ်နက်ဆို၍ "ဂုဏီယတေ ပကာသီယတေ ယေနာတိ ဂုဏော"ဟု အဝုတ္တကတ္တုသာဓနပြု၏၊ ဒီပနီ၌လည်း "ဂုဏေတိ ပကာသေတီတိ (မိမိတည်ရာဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သောကြောင့်) ဂုဏော"ဟု ပါဌ်မှန်ရှိစေ။]

ဒဗ္ဗသိတော။ ။ဘုရားရှင်၏ "အရဟံ" စသော ဂုဏ်တော်သည် ဘုရား ဒြပ်တော်၌မှီ၏, တည်၏၊ "နီလော–ညိုသောပုဆိုး"ဟူရာ၌ အညိုဂုဏ်သည် ပုဆိုးဒြပ်ပေါ်၌ တည်၏၊ "ဓာလော–လူမိုက်"ဟူရာ၌ အမိုက်ဂုဏ်သည် လူမိုက် ဒြပ်ပေါ်၌တည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဂုဏ်၏ဒြပ်၌ မှီပုံကိုသိပါ။ [ဒဗ္ဗေ–၌+သိတော နိသိတော, ဒဗ္ဗသိတော။]

တတော ဘိန္နော။ ။ဂုဏ်နှင့်ဒြပ်တို့ တစ်ခုတည်းမဟုတ်ဘဲ ကွဲပြားသည်ကို "တတောဘိန္န"ဟု ဆိုသည်၊ အရဟံစသောဂုဏ်တော်သည် ဘုရားဒြပ်တော် မဟုတ်, ဘုရားဒြပ်တော်က တခြား, အရဟံစသော ဂုဏ်တော်ကတခြားတည်း၊ နီလော၌လည်း အညိုဂုဏ်ကတခြား, ပုဆိုးဒြပ်က တခြား၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒြပ်မှ ကွဲပြားသည်ကို "တတော ဘိန္နော"ဟု ဆိုသည်။

တဗ္ဗေဒညာဏဟေတုကော။ ။ဟိန္ဒူဘုရားကိုလည်း ဘဂဝါ, ငါတို့ ဘုရားကိုလည်း ဘဂဝါဟုခေါ်ဝေါ်ကြသဖြင့် ဘုရားဒြပ် သာမညအားဖြင့် တူနေသော်လည်း "အရဟံ"ဟု အထူးပြုလိုက်သောအခါ "ဟိန္ဒူဘုရားမဟုတ်, ငါတို့ ကိုးကွယ်ရာ အရဟံဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသောဘုရား"ဟု အသိဖြစ်လာ၏၊ ပုဆိုးကို "ပဋော"ဟု သာမညအားဖြင့်ခေါ်လျှင် အဖြူ အနီ ပုဆိုးအားလုံးနှင့် ရောနေ၏၊ "နီလော ပဋော-ညိုသောပုဆိုး"ဟု အညိုဂုဏ်ဖြင့် အထူးပြုလိုက်သောအခါ အဖြူ အနီ စသောပုဆိုးတို့မှ တစ်မျိုးတခြားဖြစ်သော "ပုဆိုးညို"ဟုသိရ၏၊ ဤသို့ ဒြပ်အထူးကို သိစေတတ်သော (သိခြင်းအကြောင်းဖြစ်သော) လက္ခဏာလည်း "ဂုဏ်"မှာ ပါရှိသည်။

ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မော။ ။ဝိပရာဝတ္တိ-ပြောင်းလွဲခြင်းဟူသော+ဓမ္မော-သဘောသည်၊ ယသာတိ ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မော၊ ပုဆိုးညို၌ ပုဆိုးဒြပ်မပျက်မီပင် ကာလကြာသောအခါ သူ့ဘာသာသူလည်း အညိုရောင်ပြောင်း၍ အပြာရောင်စသည် ဖြစ်တတ်သည်၊ ဖွပ်လျှော်ခြင်း, ထပ်၍ ဆေးဆိုးခြင်းကြောင့်လည်း အညိုရောင်(အညိုဂုဏ်) ပြောင်းလွဲတတ်သည်၊ "မဟန္တော-မြင့်သော ယောကျ်ား"ဟူရာ၌ သီလစသော အမြတ်ဂုဏ်သည် ထိုသီလစသည်က ပျက်ပြားသောအခါ အယုတ်ဂုဏ်သို့ ပြောင်းလွဲတတ်၏၊ ဗာလ-အမိုက်ဂုဏ်လည်း လူကောင်းသူကောင်းဖြစ်လာသောအခါ အမိုက်ဂုဏ်မှ အလိမ္မာဂုဏ်သို့ ပြောင်းလွဲတတ်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောင်းလွဲခြင်းသဘောရှိသည်ကို "ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မ"ဟုဆိုသည်၊ ဒီပနီ၌ "ဝိနာသသဘာဝေါ-ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၏"ဟုဖွင့်၏၊ "ပြောင်းလွဲခြင်း" ဟူသော အနက်သာ ဝိပရာဝတ္တိ၏ သဒ္ဒတ္ထလည်းကျ, သဘာဝတ္ထလည်း ကျသည်။

မပြောင်းလွဲသောဂုဏ်။ ။"ဝိပရာဝတ္တိဓမ္မောစ"၌စဖြင့် "မပြောင်းလွဲခြင်းသဘော (မပျက်ခြင်းသဘောကို) ဆည်း၏"ဟု ဆို၍ "အာကာသော သုညော"ပုံစံထုတ်၏၊ သုညော-အရာဝတ္ထုတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ အာကာသော-ကောင်းကင်၊ ဤပုံစံ၌ အာကာသ၏ သုညဂုဏ်သည် ဘယ်အခါမှ မပြောင်းလွဲမပျက်စီးနိုင်"ဟု ဒီပနီမိန့်သည်။

နိဂ္ဂုဏော၊ ။"ဂုဏ်"ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သောအနက်မှာ အခြားဂုဏ်တစ်မျိုးမရှိနိုင်၊ အကယ်၍ အခြားဂုဏ် (ဝိသေသန)တစ်မျိုးရှိလာလျှင် မူလဂုဏ်သည် ဂုဏ်မဟုတ်တော့, ဒြပ်ဖြစ်သွားပြီ၊ ဥပမာ-"လှသော+ယောကျ်ား"ဟူရာ၌ "လှသော"သည် ဂုဏ်တည်း၊ "အလွန်+လှသော"ဟု ဆိုပြန်လျှင်ကား "အလွန်"သည် သူ့တစ်ပါးထက် လွန်ကဲခြင်းဂုဏ်ဖြစ်၍ "လှသော"က "အလှဒြပ်" ဖြစ်သွားသကဲ့သို့တည်း။

၃၅။ သမ္ဗန္ဓော ကာရကေဟ·ညော, ကြိယာကာရက ပုဗ္ဗကော၊
သမ္ဗန္ဓိဗုဒ္ဓိဇနကော, သမ္ဗန္ဓိဒွယ နိဿိတော။

၃၅။ ကာရကေဟိ–ရာဇာ ပုရိသဿ အစရှိသော ကာရက ၆ ပါး တို့မှ၊ အညော–တစ်မျိုးတခြားသော၊ ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော–ပေးခြင်း ယူခြင်းစသော ကြိယာ, ရာဇာ ပုရိသဿစသော ကာရက တို့လျှင် ရှေ့သွားရှိသော၊ သမ္ဗန္ဓိဗုဒ္ဓိဇနကော–သမ္ဗန္ဓိဒြပ်နှစ်ပါးကို သိခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ သမ္ဗန္ဓိဒွယနိဿိတော–သမ္ဗန္ဓိဒြပ်နှစ်ပါး အပေါင်း၌ မှီသော၊ (ပဒတ္ထော–ပုဒ်အနက်ကို၊) သမ္ဗန္ဓော–သမ္ဗန်မည်၏ ဟူ၍၊ ဝိညောယျော–သိအပ်၏

၃၅။ **သမ္ဗန္ဓောတျာဒိ**။ ။သကတ် ၈ ပါးတွင် ဂုဏသကတ်ကိုပြပြီး၍, အစဉ့် အတိုင်းဆိုလျှင် ဒဗ္ဗသကတ်ကို ပြခွင့်ရှိ၏၊ သို့သော် သကတ်အားလုံး ပြီးဆုံး သောအခါ ဒြပ်ကို သီးခြားပြရလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗကို ဤနေရာ၌ မပြသေးဘဲ ခုန်ကျော်၍ သမ္ဗန္ဓသကတ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "သမ္ဗန္ဓော" စသော ဂါထာ ၅ ရပ်ကို မိန့်အပ်သတည်း။

သမ္ဗန္ဓော။ ။သမ္ဗန္ဓ်–ဆက်စပ်ခြင်း၊ သမ္ဗန္ဓော–ခြင်း၊ ထိုစပ်ခြင်းသည် အနက်တစ်ခု (ဒြပ်တစ်ခု)တည်း၌ မဖြစ်နိုင်၊ မင်းဒြပ်+မင်းချင်းယောကျ်ား ဒြပ်" စသည်ဖြင့် ဒြပ် ၂ ခုပေါင်းမိမှဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပျဉ်ပြား ၂ ချပ်ကိုကပ်၍ စပ်ခြင်းကဲ့သို့ ရှင်ဘုရင်နှင့် ထိုရှင်ဘုရင်ကိုခစားသော အမှုထမ်း ယောကျ်ားတို့၏ "မင်း+မင်းချင်းယောကျ်ား" အဖြစ်ဖြင့်ဆက်စပ်ခြင်း, သားနှင့်အမိ၏ "သား+အမိ" အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းစသည်ကို "သမ္ဗန်"ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ ဆက်စပ်မှုကို မြန်မာလို "တော်"ဟုလည်းကောင်း, "စပ်"ဟုလည်းကောင်း, "ဆက်သွယ်" ဟုလည်းကောင်း ပြောကြ၏၊ ဥပမာ–ဤကလေးနှင့် ဤမိန်းမသည် "သား+ အမိတော်၏" "ဒီယောကျ်ားနှင့် ဒီမိန်းမဟာ ဘယ်လိုစပ်သလဲ, ဘယ်လို အဆက်အသွယ်ရှိသလဲ" စသည်တည်း။

[ဆောင်] ပျဉ်ပြား ၂ ချပ်, ချင်းချင်းကပ်, စပ်၍နေသလို။
မင်းနှင့်ယောကျ်ား, သားနှင့်အမိ, စရှိ ၂ သွယ်,
တော်စပ်တွယ်, မှတ်ဖွယ်သမ္ဗန်ဆို။

ကာရကေဟညော။ ။"ကာရကေဟိအညော" စသော ဝိသေသန ၄ ပါး ဖြင့် သမ္ဗန်အနက်ကို ထင်ရှားအောင် ဝိုင်းဝန်း၍ ဝိသေသနပြုသည်၊ သမ္ဗန် အနက်သည် ကာရက ၆ ပါးမှ တမျိုးတခြားဖြစ်သော အနက်တည်း၊ ဥပမာ– " ရာဇာပုရိသဿဋ္ဌာနန္တရံ အဒါတိ " ဟူရာ၌ ရာဇာ၏ အနက် ဖြစ်သော

ကတ္တုကာရက, ပုရိသသ၏ အနက်ဖြစ်သော သမ္ပဒါနကာရက, ဠာနန္တ ရုံ၏ (ရာထူး-ဟူသော)အနက်ဖြစ်သော ကမ္မကာရက, ဤသို့စသော ကာရက ၆ ပါး လုံးသည် သမ္ဗန် မဟုတ်သေး-ဟူလို။

ကြိယာကာရကပုဗ္ဗကော။ ။"မင်း၏+အကျင်းယောကျ်ား"ဟူရာ၌ "မင်း+အချင်းယောကျ်ား"အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်မဖြစ်မီ ရှေ့က "ရာဇာ ဒဒါတိ-ရှင်ဘုရင်သည် ရာထူးပေး၏၊ ပုရိသော ဂဏှာတိ-ယောကျ်ားက ထိုရာထူးကို ယူ၏" ဤသို့ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာ, ရာဇာ ပုရိသော၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တုကာရကတို့ဖြစ်နှင့်ရ၏၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပြီးမှ "မင်း(၏) အချင်းယောကျ်ား"ဟု တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ကြိယာကာရက ပုဗ္ဗကော"ဟု သမ္ဗန်၏သဘောကိုပြသည်၊ "ကြိယာစ-ပေးခြင်း ယူခြင်း စသော ကြိယာတို့လည်း+ကာရကာနိ-မင်း အချင်း ယောကျ်ား စသော ကာရကတို့လည်း၊ ကြိယာ ကာရကာနိ-တို့၊ ပုဗ္ဗံ-ရှေးဦးစွာ+ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ပုဗ္ဗဂါနိ၊ ဂကို ကပြု၍ "ပုဗ္ဗက"ဟုဖြစ်၏၊ ကြိယာကာရကာနိ+ပုဗ္ဗကာနိ ယဿာတိ ကြိယာကာရက ပုဗ္ဗကော။

မှတ်ချက်။ ။နောက်ဂါထာ၌ "ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ဂဏှာတိ" ဟု ရှိသောကြောင့် ကတ္တုကာရက ၂ ပါး ရှေ့သွားရှိပုံကို ဖွင့်ပြလိုက်သည်၊ ဒီပနီ၌ "ရာဇာ ပုရိသဿ ဒဒါတိ"ကို ရည်ရွယ်၍ "ရာဇာ ပုရိသဿတို့၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တုကာရက သမ္ပဒါနကာရက ရှေ့သွားရှိ၏"ဟု ဆို၏။

ယေဘုယျနည်း။ ။"ကြိယာနှင့် ကာရကတို့ ရှေ့ကဖြစ်ပြီးမှ သမ္ဗန်ဖြစ်ရသည်" ဟူသော စကားသည် များသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ "အမ္ဗဝနဿ-သရက်ဥယျာဉ်၏+အဝိဒူရေ-အနီး၌"ဟူသော ပုံစံမျိုးဝယ် ရှေးက ကြိယာကာရကတို့ဖြစ်ပြီး မရှိဘဲလည်း သရက်ဥယျာဉ်နှင့်အနီးဂုဏ်တို့၏ "သမီပီ+သမီပ" အဖြစ်ဖြင့် တော်စပ်မှု သမ္ဗန်ရှိနိုင်သည်သာ။

သမ္ဗန္ဓိဗုဒ္ဓိဇနကော။ ။ရှင်ဘုရင်နှင့် ယောကျ်ားတစ်ယောက်ကို မြင်နေပါသော်လည်း အရှင်သခင်မှန်း, မင်းခစားယောကျ်ားမှန်း မသိရသေး၊ သူတို့ ၂ ယောက်၏ တော်စပ်ပုံကို ကိုယ်တိုင်မြင်ရသောကြောင့်ဖြစ်စေ, တစ်ယောက်ယောက်က ပြောသောကြောင့်ဖြစ်စေ တော်စပ်မှုသမ္ဗန်ကိုသိပြီးမှ "ဤမင်းသည် အရှင်သခင်, ဤသူကား အခစားယောကျ်ား"ဟု သိရသည်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်သည် သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ခုကို သိစေတတ်သောသဘောသတ္တိရှိ၏-ဟု ဆိုသည်။

သမ္ဗန္ဓိဒွယနိဿိတော။ ။"မင်း+အချင်းယောကျ်ား"ဟု ဆက်စပ်မှုလည်း မင်းဒြပ်, ယောကျ်ားဒြပ် ၂ ခု ပေါင်းမိမှဖြစ်နိုင်သောကြောင့် "သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ခုကို မှီသည်" ဟု ဆိုသည်၊ [ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော မင်းဒြပ်, ယောကျ်ားဒြပ်ကို "သမ္ဗန္ဓီ"ဟု ခေါ်သည်၊ သမ္ဗန္ဓော ယဿ အတ္ထီတိ သမ္ဗန္ဓီ။]

၃၆။ သမ္ဗန္ဓီဝိယ သမ္ဗန္ဓော႑ရူပတော န ကဒါစနံ၊
ဒဋ္ဌုံ သက္ကာတိ ဝိညူဟိ, မန္တဗ္ဗော သော·နုမာနတော။

၃၆။ သမ္ဗန္ဓီဝိယ–သမ္ဗန္ဓီဒြပ်ကဲ့သို့၊ သမ္ဗန္ဓော–သမ္ဗန်သည်၊ ဝါ–သမ္ဗန်ကို၊ ရူပတော–သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ကဒါစနံ–တစ်ရံတဆစ်မျှ၊ ဒဋ္ဌုံ–မြင်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ–မတတ်ကောင်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သော–ထိုသမ္ဗန်ကို၊ အနုမာနတော–လျော်စွာ မှန်းဆသောအားဖြင့်၊ ဝိညူဟိ–ပါးနပ်သိမြင်, ပညာရှင်တို့သည်၊ မန္တဗ္ဗော–သိအပ်၏။

၃၆။ **သမ္ဗန္ဓီဝိယာတျာဒိ။** ။"ထိုသမ္ဗန်ကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ သိနိုင်ပါသလော, အဘယ်သို့ သိရပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သမ္ဗန္ဓီဝိယ" စသည်မိန့်၊ "မင်း+အချင်းယောက်ျား" စသော သမ္ဗန္ဓီဒြပ်များကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ သိနိုင်သကဲ့သို့, တော်စပ်မှု သမ္ဗန်ကို မသိနိုင်ပါ၊ အကဲခတ်တတ် ပါးနပ်သော ဉာဏ်ရှိသူတို့သာ "အနုမာနဉာဏ်" ဟူသော မှန်းဆတတ်သော ဉာဏ်အားဖြင့် သိနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

ဒဋ္ဌုံ သက္ကာတိ။ ။"သက္ကောတိ" ဟု စာအများရှိ၏၊ ထိုအတိုင်း အမှန်ယူလျှင် "သမ္ဗန္ဓော" သည် ကတ္တားဖြစ်၍ "သမ္ဗန်သည် မြင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်" ဟု မလိုအပ်သော အဓိပ္ပာယ် ထွက်နေ၏၊ သမ္ဗန်မှာ နဂိုရ်ကပင် မြင်တတ်သော ကတ္တားလေလားဟု ယုံမှားဖွယ်မရှိ၊ မြင်အပ်-မမြင်အပ် (မြင်ကောင်း, မမြင်ကောင်း) ကံအတွက်သာ ယုံမှားဖွယ်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဋ္ဌုံ၌ စပ်ဖို့ရာ "ကေနစိ–တစ်စုံတစ်ယောက်သည်" ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကတ္တားလာ၍ "ဒဋ္ဌုံ န သက္ကာ–မြင်ခြင်းငှာ မတတ်ကောင်း, ဝါ–မမြင်အပ် မမြင်ကောင်း" ဟု မှတ်ပါ၊ သက္ကာတိကို "သက္ကာ+ဣတိ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်။

အနုမာနတော။ ။အနု=အစဉ်လိုက်၍+မာန–နှိုင်းချိန်တတ်သောဉာဏ်၊ နောက်ဂါထာ၌ "ရာဇာ ဒဒါတိ, ဂဏှာတိ" ဟု လာလတ္တံ့အတိုင်း ပေးခြင်း ယူခြင်း ကြိယာကို မြင်ရသောအခါ ထိုကြိယာကို အစဉ်လိုက်၍ စဉ်းစားလျှင် "ဤမင်းနှင့် ဤယောက်ျားသည် (အရှင်သခင်+မင်းခစားယောက်ျား အဖြစ်ဖြင့်) တော်ကြ စပ်ကြ၏" ဟု သမ္ဗန်ကို သိနိုင်၏၊ အကြောင်းဖြစ်သော ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာကို မြင်၍ အကျိုးဖြစ်သော သမ္ဗန်ကို ကာရဏူပစာ နာနန္တရိက နည်းဖြင့် သိနိုင်သည်–ဟူလို။ ["တသ္မာ ကြိယံ အနုမာနေန သမ္ဗန္ဓော ဉာယတေ နာနန္တရိကဝသေနာတိ အဓိပ္ပာယော"။–၃၇ ဂါထာ၌ ဖွင့်လတ္တံ့. သောဒိပနီ။]

၃၇။ ရာဇာဒါတိ ဂဏှာတိ, ပုရိသောတိ ပဝတ္တတိ၊
ကြိယံ နိဿာယ သမ္ဗန္ဓော, အညောညာပေက္ခလက္ခဏော။

၃၇။ ရာဇာ–မင်းသည်၊ ဒဒါတိ–တစ်စုံတစ်ခုကိုပေး၏၊ ပုရိသော–ယောကျ်ားသည်၊ ဂဏှာတိ–ယူ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကြိယံ–ပေးခြင်း ယူခြင်း ကြိယာကို၊ နိဿာယ–မှီ၍၊ အညောညာပေက္ခ လက္ခဏော–အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသော၊ သမ္ဗန္ဓော–သမ္ဗန်သည်၊ ပဝတ္တတိ–ဖြစ်၏။

၃၈။ ကြိယာကာရကတော သေသေ, ဆဋ္ဌီဇာယတိ သာပန၊
သမ္ဗန္ဓမပိ ဇောတေတိ, ဥတ္တေ သာ ဟိ ပလုဇ္ဇတေ။

၃၈။ ကြိယာကာရကတော–ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ပုရိသော စသော ကာရကမှ၊ သေသေ–ကြွင်းသော ရာဇစသော သမ္ဗန္ဓီ ဒြပ်အနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်သည်၊ ဇာယတိ–ဖြစ်၏၊ ဝါ–သက်၏၊

၃၇။ **ရာဇာတျာဒိ**။ ။"သမ္ဗန်သည် အဘယ်သို့ဖြစ်ပေါ်လာ၍ အဘယ် လက္ခဏာ ရှိပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ရာဇာ" စသည်မိန့်၊ "ရညော+ပုရိသော–မင်း၏+အချင်းယောကျ်ား" ဟူရာ၌ မင်းနှင့် ယောကျ်ား တို့၏ ဆက်သွယ်မှု သမ္ဗန်သည် "ရာဇာ ဒဒါတိ၊ ပုရိသော ဂဏှာတိ" ဟူသော ပေးခြင်း ယူခြင်း ကြိယာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ အကယ်၍ ရှင်ဘုရင်သည် ယောကျ်ားအား ရာထူးကို မပေးလျှင် လည်းကောင်း, ပေးသော်လည်း ယောကျ်ား က မယူလျှင် လည်းကောင်း, ပေးခြင်း ယူခြင်းကြိယာကို မမှီရသောကြောင့် "မင်း၏+အချင်းယောကျ်ား" ဟု သမ္ဗန်မဖြစ်နိုင်–ဟူလို။

အညော၊ ပေ၊ လက္ခဏော။ ။ထိုသို့ ပေးကြ ယူကြသောအခါ မင်းက လည်း "ငါ၏ အချင်းယောကျ်ား" ဟု ငဲ့၏၊ ယောကျ်ားကလည်း၊ "ငါ၏ အရှင်သခင်" ဟု ငဲ့၏၊ "စိတ်အားဖြင့် အာရုံပြုနေခြင်းကို ငဲ့ခြင်း" ဟုဆိုလိုသည်၊ ဤသို့ အချင်းချင်းငဲ့ကြခြင်းသည် သမ္ဗန်၏ အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာပင် ဖြစ်၍ သမ္ဗန် သည် အညောညာပေလက္ခဏာရှိသည်။

၃၈။ **ကြိယာကာရကတောတျာဒိ**။ ။"သမ္ဗန်" ဟု ခေါ်အပ်သော အနက်သည် ထို သမ္ဗန္ဓီဒြပ် ၂ ပါးကို မှီ၍ ထိုဒြပ် ၂ ပါး၏အကြား၌ ဖြစ်လျှင် "သမ္ဗန်အနက်ကိုဟောသော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် အဘယ်ဌာန၌ သက်ရမည် နည်း, အဘယ်ဌာန၌သက်မှ ထိုသမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သနည်း" ဟု

ပန–ထိုသို့ပင် ရှေ့သမ္ဗန္ဓိဒြပ်အနက်၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်ပါသော်လည်း၊ သာ–ထို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ သမ္ဗန္ဓမပိ–သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ ဓောတေတိ–ထွန်းပြနိုင်၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ ဥတ္တေ–သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့က သမ္ဗန်အနက်ကိုဟောအပ်ပြီးသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်၊) သာ–ထိုဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ပလုဇ္ဇတေ–ကြေပျောက်ရ၏။

မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကြိယာကာရကတော"စသည်ကို မိန့်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော "ပုရိသော" စသော ကာရကမှ ကြွင်းသော ရာဇာစသော သမ္ဗန္ဓိဒြပ်၌ သက်ရ၏၊ ထိုသမ္ဗန္ဓိဒြပ်၌ သက်မှလည်း ထိုဆဋ္ဌီဝိဘတ်က သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သည်–ဟူလို။

ကြိယာကာရကတော။ ။"ရာဇ+ပုရိသ"ဟု သမ္ဗန္ဓိ ၂ ခုကို စဉ်းစားကြည့်ပါ၊ ထို ၂ ခုတွင် "ပုရိသ" သည်သာ "ရာဇပုရိသော+ဂစ္ဆတိ" ၌ ဂမနကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တုကာရက ဖြစ်၏၊ "ရာဇာပုရိသံ+ပဿတိ"၌ ဒဿနကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကမ္မကာရက ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကရဏ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, အဓိကရဏကာရကဖြစ်ပုံကို သိပါ၊ ထို့ကြောင့် "ကြိယာကာရက" အရ ရာဇနောက်၌ရှိသော "ပုရိသော" စသော ကာရကကို ဆိုသည်ဟုလည်းကောင်း, "ကာရက"အရလည်း ကတ္တုကာရကသာမက, ကာရက ၆ ပါးလုံးရသည်ဟု လည်းကောင်း မှတ်ပါ။ [ရာဇပုရိသောကို ပုံစံထုတ်ထားသောကြောင့် "ပုရိသော" စသော ဟု ဆိုသည်၊ [ရာဇပုတ္တော" ဟုဆိုလျှင် "ပုတ္တော စသော ကာရက" ဟုဆိုပါ။]

သေသေ ဆဋ္ဌီဓာယတိ။ ။ရာဇာ+ပုရိသ" ဟု သမ္ဗန္ဓိ ၂ ခုတွင် ပုရိသမှ ကြွင်းသော "ရာဇ" ဟူသော သမ္ဗန္ဓိကို "သေသ" ဟုခေါ်သည်၊ ထိုသေသဖြစ်သော ရာဇ (သမ္ဗန္ဓိ)၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်သည်–ဟူလို။ ["သေသေ" ဟု အာဓာရဖြင့် ဆိုသော်လည်း ထိုသမ္ဗန္ဓိဒြပ်ပေါ်၌ ဝိဘတ်သက်၍ မဖြစ်ရကား "တတောစ ဝိဘတ္တိယော"နှင့်အညီ ထိုသမ္ဗန္ဓိဒြပ်ကို ဟောသော ရာဇလိင် နောင် သက်ရသည်–ဟုမှတ်ပါ။]

သာ ပန သမ္ဗန္ဓမပိဓောတေတိ။ ။ရှေ့သမ္ဗန္ဓိဒြပ်ဖြစ်သော ရာဇလိင်နောင်သက်လျှင် သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ခု၏ ဆက်စပ်မှုသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြနိုင်ပါ၏လော (သမ္ဗန်အနက်ကို ဟောနိုင်ပါ၏လော) ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သာပန၊ပေ၊ဓောတေတိ" ဟု မိန့်၊ ရှေ့သမ္ဗန္ဓိဒြပ်ဟော ရာဇလိင် တစ်ခုနောင် သက်ရသော်လည်း သမ္ဗန္ဓိရဒြပ် ၂ ခု၏ ဆက်စပ်မှု သမ္ဗန်ကို သဟာစရဏနည်းအားဖြင့် ထွန်းပြနိုင်ပါ၏–ဟူလို။ [မင်းဟူသော သမ္ဗန္ဓိဒြပ်၏ ဆက်စပ်မှုသမ္ဗန်နှင့်အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းကို "သဟာစရဏ" ဟုဆိုသည်။] သမ္ဗန္ဓမပိ၌ အပိဖြင့်

ဧကတ္တဗဟုတ္တသင်္ချာကို ဆည်းပါ၊ ဧကဝုစ် "သ" ဖြစ်လျှင် ဧကတ္တသင်္ချာကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်သေး၏၊ ဗဟုဝုစ် "နံ" ဝိဘတ်ဖြစ်လျှင် ဗဟုတ္တသင်္ချာကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်သေး၏-ဟူလို။

ဥတ္တေသာဟိ ပလုဗ္ဗတေ။ ။အခြားဝိဘတ် များသည် ကံဟော လိင်နောင်သက်လျှင် "ပုရိသံ-ကို" ဟု ကံအနက်ကိုသာ ထွန်းပြရ၏၊ အဓိ ကရဏဟော လိင်နောင်သက်လျှင် "ပုရိသေ-၌" ဟု အဓိကရဏ အနက်ကိုသာ ထွန်းပြရ၏၊ ဤသမ္ဗန်အရာ၌ကား သမ္ဗန္ဓိဒြပ်ဟောလိင်နောင်သက်သော ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ်က သမ္ဗန္ဓိဒြပ်အနက်သာမကဘဲ "သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြနိုင်၏" ဟု ဆိုရာ၌ အဘယ်ကိုထောက်၍ ယုံကြည်လောက်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် "ဥတ္တေ သာ ဟိ ပလုဗ္ဗတေ" ဟု မိန့်သည်၊ "သမာသ်တဒ္ဓိတ်တို့က သမ္ဗန်အနက်ကို ဟောသောအခါ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်က ကြေပျောက်ရပုံကိုထောက်၍ သမ္ဗန်အနက်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်က ဟောကြောင်း ယုံကြည်လောက်ပါသည်" ဟူလို။ ["သာဟိ" ၌ ဟိသည် ဒဠှီကရဏဇောတက၊ ဉာပကဟေတုဇောတက လည်းသင့်၏။]

မှတ်ချက်။ ။"သမာသတဒ္ဓိတေဟိ ဥတ္တေသတိ" ဟု ဒီပနီ ဖွင့်ရာ၌ သမ္ဗန် အနက်ကို အာချာတ်ကိတ် ဝါစကတို့က မဟော၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့က သာ ဟောသောကြောင့် ထိုသို့ဖွင့်ရသည်ဟုမှတ်၊ ထို့ပြင် "ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်" ဟု ဝါစ္စအနက် ရှစ်ပါးကို ဟောနိုင်သော ဝါစကသဒ္ဒါသည် (ပဌမာဝိဘတ်မှ ကြွင်းသော) ဝိဘတ် ၆ ပါးနှင့် သမာသ်တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်အားဖြင့် ၁၀ ပါးရှိ၏၊ ထိုတွင် သမာသ်စသော ၄ ပါးကို ဝါစကကြီး, ဝိဘတ် ၆ ပါးကို ဝါစကငယ်ဟု ခွဲခြား၍, "ဝိဘတ်ဟူသော ဝါစကငယ် တို့သည် မိမိတို့ဟောအပ်သော အနက်ကို မိမိတို့ထက်သတ္တိထက်သော ဝါစက ကြီးကဟောလာလျှင် ရှောင်ဖယ်ပေးရ-ကြေပျောက်ရရိုးဖြစ်သည်" ဟု မှတ်ပါ။

ဝါစကကြီးရောက်၍ ဆဋ္ဌီပျောက်ရပုံ။ ။"သမာသ် မစပ်ရသေးခင် ဆိန္နာ+ဟတ္ထာ ယဿ" ဟု ဝါကျအခိုက်၌ သမ္ဗန်အနက်ကို ယဿ၌ သဝိဘတ် က ဟောနေ၏၊ အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗီဟိ, နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော သုတ်တို့ဖြင့် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် တွဲစပ်ပြီးသောအခါ ထိုသမ္ဗန်အနက် ဝိဘတ် ထက် သတ္တိထက်သော သမာသ် ဝါစကကြီးက ဟောပြီးဖြစ်၍ သဝိဘတ် ကြေပျောက်ရသည်၊ "ဆိန္နဟတ္ထော-လက်ပြတ်ရှိသူ" ဟူရာ၌ "၏" ဟု သမ္ဗန် အနက်ကို မြန်မာပြန်ရာ၌ မတွေ့ရသော်လည်း "ထိုသူ၏+လက်ပြတ်" ဟု (ယောကျ်ားနှင့် လက်ပြတ်တို့၏) ဆက်စပ်မှု သမ္ဗန်အနက်ကိုကား ဆိန္န ဟတ္ထော သမာသ်က ဟောပြသည်သာ။ [ဝါသိဋ္ဌော ဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝါစက ရောက်၍ ဝသိဋ္ဌဿ၌ သဝိဘတ်ကြေပျောက်ရပုံကိုလည်း သိပါလေ။]

၃၉။ ဝိသေသျှဿ ဝိသေသေဝါ, သမ္ဗန္ဓိဒွယဇောတိတံ၊
သမ္ဗန္ဓံ ဇောတိတုံဆဋ္ဌီ, သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော။

၃၉။ ဝါ–တစ်နည်း၊ သမ္ဗန္ဓိဒွယဇောကိတံ–သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ပါး အပေါင်းသည် ထွန်းပြအပ်သော၊ သမ္ဗန္ဓံ–သမ္ဗန်ကို၊ ဇောတိတုံ – ထွန်းပြခြင်းငှာ၊ ဝိသေသျှဿ – ဝိသေသျှဖြစ်သော သမ္ဗန္ဓီ၏၊ ဝါ– ဝိသေသျှဖြစ်သော သမ္ဗန္ဓီကို၊ ဝိသေသေ–အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသန သမ္ဗန္ဓီ၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ (ဇာယတိ–ဖြစ်၏၊ ဝါ–သက်၏၊ ကသ္မာ–နည်း၊) သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တည်းဟူသော သဒ္ဒါ၏ ဝိသေသန နောင်သက်မှ သမ္ဗန်အနက် ထွန်းပြနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၃၉။ **ဝိသေသျှဿာတျာဒိ။** ။ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီဟောသော လိင်နောင် ဆဋ္ဌီဝိဘတ် သက်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှေ့ဂါထာဖြင့် ပြပြီး၍, ယခုတစ်ဖန် အကြောင်းတစ်မျိုးကို ပြပြန်လိုသောကြောင့် "ဝိသေသျှဿ" စသော ဂါထာကို မိန့်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီကို ဟောသော လိင်နောင် သက်မှ သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ပါး၏ ဆက်စပ်မှုသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြနိုင်သော သတ္တိသဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓီကို ဟောသောလိင်၌ သက်ရသည်–ဟူလို။

ဝိသေသျှဿဝိသေသေ။ ။"ရာဇပုရိသော" ၌ "ပုရိသော" သည် "မင်း၏အချင်းယောကျ်ား, ပုဏ္ဏားတို့၏ မိတ်ဆွေယောကျ်ား, ဝေဿသုဒ္ဒ တို့၏မိတ်ဆွေယောကျ်ား" ဤသို့ ယောကျ်ားအမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမန် ဖြစ်နေသောကြောင့် "မည်သူ၏ ယောကျ်ား" ဟု ထင်ရှားအောင် အထူး· ပြုထိုက်သောဝိသေသျှတည်း၊ ရာဇသဒ္ဒါကား "ပုဏ္ဏားတို့၏ ယောကျ်ား" စသူ တို့နှင့် ကွဲပြားအောင် အထူးပြုတတ်သောကြောင့် ဝိသေသနတည်း၊ "အခြား သူ၏+ အချင်းယောကျ်ား မဟုတ်, မင်း၏+အချင်းယောကျ်ား" ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓိဒွယဇောတိတံ။ ။"ရာဇာ ဒဒါတိ, ပုရိသော ဂဏှာတိ" ပုံစံကို ကြည့်ပါ၊ မင်း၏ ပေးခြင်း ယောကျ်ား၏ ယူခြင်းကို မြင်ရသူ–ကြားရသူတို့က မင်းနှင့်ယောကျ်ား၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို သိရသောကြောင့် မင်းနှင့် ယောကျ်ား ဟူသော သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ပါးက ထိုဆက်သွယ်မှု သမ္ဗန်ကို သိစေ၏၊ "သိအောင် ထွန်းပြအပ် ထင်ရှားပြအပ်ပြီး ဖြစ်သည်" ဟူလို။

သမ္ဗန္ဓံဇောတိတုံဆဋ္ဌီ။ ။ထိုသို့ သမ္ဗန္ဓိဒြပ် ၂ ပါးက ထွန်းပြအပ်ပြီး ဖြစ်သော သမ္ဗန်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်က ထပ်၍ ထွန်းပြခြင်းငှာ ဝိသေသနသမ္ဗန္ဓိဒြပ် ကို ဟောသော လိင်နောင်သက်ရသည်။

၄၀။ ဓာတွတ္ထော၀ ကြိယာနာမ, ကာစိဟာ ကာစ စေဋ္ဌကာ၊
ကာစ ကာယိကဗျာပါရော, သော ကြိယာတိ ပတီယတေ၊

၄၀။ ဓာတွတ္ထော၀–ဓာတ်၏ အနက်သည်ပင်၊ ကြိယာနာမ – ကြိယာမည်၏၊ (သာ–ထိုကြိယာဟူသည်၊) ကာစ–အဘယ်နည်း၊ ဤဟာ–ဤဟာတည်း၊ (သာ–ထို ဤဟာဟူသည်၊) ကာစ–အဘယ်နည်း၊ စေဋ္ဌကာ–စေ့ဆော်ခြင်းတည်း၊ သာ–ထိုစေဋ္ဌကာဟူသည်၊ ကာစ အဘယ်နည်း၊ ကာယိကဗျာပါရော–ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဗျာရပါတည်း၊ သော–ထိုကာယိကဗျာပါရကို၊ ကြိယာတိ – ကြိယာ ဟူ၍၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ "ကာစ ဓေဋ္ဌကာ" ဟု လည်းကောင်း၊

သဒ္ဒသတ္တိသဘာ၀တော။ ။အဘယ်ကြောင့် ၀ိသေသန သမ္ဗန္ဓီဒြပ် ဟောလိင်နောင် သက်ရသနည်း၊ ပုရိသောစသော ၀ိသေသျသမ္ဗန္ဓီ ဟောလိင်နောင် အဘယ့်ကြောင့် မသက်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သဒ္ဒသတ္တိ သဘာ၀တော"ဟု မိန့်သည်၊ ဆဋ္ဌီ၀ိဘတ်ဟူသော သဒ္ဒါမှာ ၀ိသေသန လိင် နောင် သက်မှ သမ္ဗန်အနက်ကိုထွန်းပြနိုင်သော"သတ္တိသဘော–ထုံးစံ"ရှိ၍ ပုရိသ နောင် သက်လျှင် ထိုသို့ သတ္တိမရှိသောကြောင့် ၀ိသေသနသမ္ဗန္ဓီ လိင်နောင် သက်ရသည်–ဟူလို။

ဆက်ဦးအံ့–"ရညော+ပုရိသော" ဟု ရာဇနောင် ဆဋ္ဌီသက်လျှင် "မင်း၏+ ယောကျ်ား"ဟု မင်းနှင့်ယောကျ်ား၏ ဆက်သွယ်မှုသမ္ဗန်ကို ထွန်းပြနိုင်ပုံကို လည်းကောင်း"ရာဇ ပုရိသဿ"ဟု ပုရိသနောင်သက်လျှင် "မင်း+ ယောကျ်ား၏"ဟု အနက်ထွက်၍ မင်းနှင့်ယောကျ်ား၏ ဆက်သွယ်မှု သမ္ဗန်ကို မထွန်းပြနိုင်ပုံကို လည်းကောင်း ကြည့်ပါ၊ မြန်မာစကား၌ သမ္ဗန်အနက်ကို ထွန်းပြလိုလျှင် ရှေ့၀ိသေသနလိင်နောင် "၏" ဟူသောစကားကို သုံးစွဲရ၏၊ ထို (၏) ဟူသော စကားသည် ဆဋ္ဌီ၀ိဘတ်ပင်တည်း။ [သဒ္ဒဿ–ဆဋ္ဌီ၀ိဘတ်ဟူသော သဒ္ဒါ၏+ သတ္တိ–ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတည်း၊ သဒ္ဒသတ္တိယာ+သဘာ၀ေါ သဒ္ဒသတ္တိ သဘာ၀ေါ၊ ဤ၌ သဘာ၀ဟူသည် အစမထင်သော သဒ္ဒါအစဉ်၀ယ် ထင်ရှားခဲ့သော ထုံးစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် "တဿာ သဘာ၀ေါ သရူပေါ် အနာဒိသိဒ္ဓေါ" ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

၄၀။ **ဓာတွတ္ထော၀ါတျာဒိ။** ။သကတ်ရှစ်ပါးတွင် သမ္ဗန္ဓသကတ်ကို ပြပြီး၍ ကြိယာသကတ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဓာတွတ္ထော၀ ကြိယာနာမ" ဟု မိန့်၊ "ကြိယာ–ဟူသည် ဓာတ်နက်ပင်ဖြစ်သည်" ဟူလို၊ ချဲ့ဦးအံ့၊– "ဂမု–

"ကာစ ကာရကဗျာပါရော" ဟု လည်းကောင်းရှိ၏၊ ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် "ဇေဋ္ဌကာ–အကြီးအကဲတည်း၊ ကာရကဗျာပါရော–ကာရတို့၏ ဗျာပါရတည်း" ဟု ပေးပါ။]

ဂတိမှိ၊ ပစ–ပါကေ" စသည်ဖြင့် ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ "ဂတိမှိ–ပါကေ" စသော ဓာတ်နက်များကို ပြထား၏၊ ထို "ဂတိမှိ–ပါကေ" တို့အရ "သွားခြင်း, ချက်ခြင်း" စသော ဓာတ်နက်ကိုပင် "ကြိယာ" ဟုခေါ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "သွားခြင်းကြိယာ, ချက်ခြင်း (ချက်ခြင်း) ကြိယာ" ကိုလည်းကောင်း, ဘူဓာတ်၏ ထင်ရှားခြင်း ကြိယာ၊ လာဘဓာတ်၏ ရခြင်းကြိယာကို လည်းကောင်း, ဤသို့စသော ကြိယာများကို "ဓာတ်နက်" ဟု သိပါ။

ကာစီဟာ။ ။[ကာစ+ဤဟာ။] ယခုအခါ စာသင်သားတို့သည် သွားခြင်း ကျက်ခြင်း စသော ဓာတ်အနက်ကို "ကြိယာ" ဟုခေါ်ကြောင်း နားလည်ကြပြီးဖြစ်၏၊ ရှေးအခါ၌မူ ဓာတ်နက်ကို ကြိယာဟု နားမလည်ကြ၊ ထို့ကြောင့် နားမလည်သူတို့အတွက် "ကာစ" ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ "ဤဟာ" ဟု အဖြေ ပြသည်။

ကာစဇေဋ္ဌကာ။ ။ထိုဤဟာသည် စေဋ္ဌာအနက်, ဥယျာမ (အားထုတ်ခြင်း)အနက်, ဝါဉ္ဆာ (အလို) အနက်အားဖြင့် အနက် ၃ မျိုးကို ဟောသောကြောင့် "ဤဟာ" ဟူသည် အဘယ်နည်း ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ "စေဋ္ဌကာ" ဟု ဖြေသည်၊ စေ့ဆော်ခြင်းကို "ဤဟာ" ခေါ်သည်–ဟူလို၊ မှန်၏–"သွားခြင်းကြိယာ" ဟူသည် သွားလိုသော စိတ်စေတနာ၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထိုအကြောင်း လှုံ့ဆော်မှု၏" ဤဟာ–စေဋ္ဌကာ" အမည်ကို အကျိုးသွားခြင်း၌ တင်စား၍ အကျိုးသွားခြင်းကိုလည်း "ဤဟာ, စေဋ္ဌကာ=လှုံ့ဆော်ခြင်း=စေ့ဆော်ခြင်း" ဟု ဆိုထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ "ဇေဋ္ဌကာ" ဟု ရှိ၍ ဋီကာ၌လည်း "ဇေဋ္ဌကာ–ပစာဟီပစာဟိတိ ဣဿရဝစနေနကထနံ–ချက်လော ချက်လော ဟု အစိုးရသူ ပိုင်နိုင်သူ အကြီးအကဲဖြစ်သူတို့၏ စကားဖြင့် ပြောဆိုခြင်းကို ဇေဋ္ဌကာခေါ်သည်" ဟု ဖွင့်မှားလေသည်၊ ,"ကျက်ခြင်း" ဟူသော ပစန ကြိယာသည် ထိုပြောခြင်းနှင့် လုံးဝမသက်ဆိုင်ရကား "ပါဠ်ပျက်ကို တွေ့၍ သင့်တော်အောင် ဖွင့်ရခြင်း" ဟု မှတ်ပါ။ [ထောမနိဓိ၌ "ဤဟ–စေစနေ" ဟု ဖွင့်၍ "စေစ–ဤဟာယံ" ဟု အပြန်အလှန်ဖွင့်ခြင်းကြောင့် "ကာစီဟာ, ကာစ စေဋ္ဌကာ" ဟု ပါဠ်မှန်ရှိပါစေ၊ ဤဟာသဒ္ဒါ၏ အနက် ၃ မျိုးကိုလည်း ထောမနိဓိ၌ပင် ပြထားသည်၊ စေစဓာတ်ဟူသည်လည်း ပါဠိ၌ "စေတ–ဤဟာယံ" ဟူသော ဓာတ်ပင်တည်း။]

၄၁။ သာ ဒဇ္ဇံဝ အယံဝါတိ, သရူပေနာပျ·ဒဿနာ၊
ပါဒက္ခေပမုဒတ္တာဒိ–မနုမာနေန မချတေ။

၄၁။ သာ–ထိုကြိယာကို၊ ဒဇ္ဇံဝ–ဒြပ်ကိုကဲ့သို့၊ အယံဝါတိ–ဤ အရာပင်တည်းဟူ၍၊ သရူပေန–သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ အဒဿနာ– မမြင်အပ် မမြင်နိုင်သည်၊ (သမာနာ) ပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပါဒက္ခေပ မုဒတ္တာဒိ–ခြေကိုမြှောက်ခြင်း, ထမင်း၏ နူးညံ့သည်၏အဖြစ် အစရှိသည် ကို၊ အနုမာနေန–မှန်းဆသော အားဖြင့်၊ မချတေ–သိအပ်၏။

ကာယိက ဗျာပါရော။ ။"သွားခြင်း" ဟူသည် ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဗျာပါ ရတည်း၊ ထမင်း၏ ကျက်ခြင်းကြိယာ၌လည်း "ကျက်အောင် ချက်မှု" ဟူသော ကာယိကဗျာပါရ ဖြစ်ရ၏၊ စကားပြောရာ၌ နှုတ်၏ ဗျာပါရလည်း ကာယိက ဗျာပါရပင်တည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–နှုတ်ဟူသည် ကိုယ်တွင် ပါဝင်သော ကြောင့်တည်း။ [ရှေးက "ကာရကဗျာပါရော" ဟု ပါဌ်ပျက်ကို တွေ့ရ၍ "ကာရကာနံ ဗျာပါရော" ဟု ဖွင့်ကြသည်၊ ထောမနိဓိ၌ "ဤဟာ, စေဋ္ဌာ, ကာယိကဗျာပါရ" တို့ကို အနက်တူ ဖွင့်ရကား ယခုပြခဲ့သည့် အတိုင်းသာ ပါဌ်မှန်ဟု မှတ်ပါ။]

မှတ်ချက်။ ။"ဝါကျအရာ၌ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တို့သည် နောက်ပုဒ်လိင်သို့ လိုက်ရမည်" ဟူသော ဥပဒေကို ကိုးကား၍ "ကောစ ကာယိကဗျာပါရော, သာ ကြိယာတိ ပတီယတေ" ဟု ပြင်လိုကြ၏၊ ဝါကျတစ်ခုအတွင်း၌ နောက်ပုဒ် နှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးရမည့် သဗ္ဗနာမ်ဖြစ်လျှင်သာ နောက်ပုဒ်လိင်သို့ လိုက်ရ သည်၊ ဤ၌ကား ရှေ့ဝါကျက စေဋ္ဌကာ ကာယိကဗျာပါရောတို့ကို ငဲ့သော ကြောင့် မူလစာရှိအတိုင်းသာ ပါဌ်မှန် ဟု မှတ်ပါ။ [ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ ကမ္မဓာရဲသမာသ်ခဏ်း, တသဒ္ဒါ၏ လိင်လိုက်ပုံကိုလည်း ကြည့်ပါ။]

၄၁။ သာ ဒဇ္ဇံဝတျာဒိ။ ။"ထိုကြိယာကို မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်ရကား အဘယ်နည်းဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သာ ဒဇ္ဇံ ဝ"စသည်မိန့်၊ ယောက်ျားဒြပ်ကို မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သကဲ့သို့, ယောက်ျား၏ သွားခြင်း ကြိယာစသည်ကို မျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော်လည်း မှန်းဆတတ်သော ဉာဏ် (စိတ်) ဖြင့် သိနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

သာ၊ ပေ၊ အဒဿနာ။ ။ယောက်ျား–ထမင်းစသောဒြပ်ကို "ယောက်ျား ဆိုတာ ဟောဒီပုဂ္ဂိုလ်ပဲ" စသည်ဖြင့် သရုပ်သကောင် (အကောင်အထည်) အား·ဖြင့် မြင်နိုင်၏၊ ကြိယာကိုကား ထိုသို့ အကောင်အထည် မမြင်နိုင်၊

၄၂။ မန္တဗ္ဗာပျ·နုမာနေန, သုတာ သာဓနေသတ္တိယာ၊
လောကသမ္မုတိယာ သိဒ္ဓါ, ဒဗ္ဗံ နိဿာယ မန္ဒတော။

၄၂။ (သာ–ထိုကြိယာကို၊) အနုမာနေန–မှန်းဆတတ်သော ဉာဏ်ဖြင့်၊ မန္တဗ္ဗာ–သိအပ်သည်၊ (သမာနာ) အပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ သာဓနေသတ္တိယာ–ကာရကတို့၏ သတ္တိနှင့်တကွ၊ သုတာ – ထင်ရှား

[သရူပေနာပိမှ အပိကို အဒဿနာနှင့်တွဲ၍ "အဒဿနာ သမာနာပိ" ဟု အနက်မှတ်ပါ၊ အပိအတွက် လက္ခဏာအရစိ အနက်ကို ပြသည်၊ ထိုအဒဿနာ လည်း သာနှင့် အရတူ, ဣတ္ထိလိင်တည်း၊ "န–ဒဿီယတေတိ အဒဿနာ" ဟုပြု၊ ဋီကာဒီပနီတို့၌ "အဒဿနတော–အဒဿနတ္တာ" ဟု ဖွင့်ကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။] ထို့ပြင် "သာ ဒဗ္ဗံဝ ဣမာ" ဟု အချို့စာရှိ၏၊ ဣမာသည် ဗဟုဝုစ်သာဖြစ်သောကြောင့် ဣမာနေရာဝယ် "အယံ" ဟု ရှိပါစေ၊ ဒီပနီ ၌လည်း "အယံ" ဟု ပင်ရှိသည်။

ပါဒုက္ခေပ မုဒုတ္တာဒိ။ ။သွားခြင်းကြိယာအတွက် "ပါဒုက္ခေပ" ကျက်ခြင်းကြိယာအတွက် "မုဒုတ္တ" ဟု ဆိုသည်၊ ယောက်ျားသည် "ခြေကို အထက်မြှောက်လိုက် (ရှေ့တိုးပြီး) အောက်ချလိုက်" ပြုနေ၏၊ ထိုခြေမြှောက်ခြင်း ချခြင်းသည် သွားခြင်း မဟုတ်သေး၊ ထိုမြှောက်ခြင်း ချခြင်းကို မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍, သွားခြင်း ကြိယာကို စိတ်ဖြင့် သိရသည်၊ အနု–(မြင်ရ ကြားရသော အရာဝတ္ထုကို) အစဉ်လိုက်၍+မာန–သိသောဉာဏ်ကို (စိတ်ကို) "အနုမာနသိ" ဟု ခေါ်သည်၊ယခုကာလ၌ "မှန်းဆ၍ သိခြင်း" ဟု ပြောကြသည်။

ထို့ပြင်–ထမင်းကျက် မကျက်ကို သိဖို့ရာ ချက်အပ်ပြီးသော ထမင်းကို လက်ဖြင့် စမ်း၍ကြည့်၏၊ စမ်း၍ကြည့်အပ်သော ထိုထမင်း၏ နူးနူးနပ်နပ်ရှိပုံ ကို အစဉ်လိုက်၍ ကျက်ခြင်းကြိယာကို သိရသည်။ [အနု–(နူးနူးနပ်နပ်ရှိပုံကို) အစဉ်လိုက်၍+မာန–ကျက်ခြင်းကြိယာကို သိသောဉာဏ် (စိတ်)၊ ပါဒဿ– ခြေကို + ဥက္ခေပနံ – မြှောက်ကြွခြင်း၊ မုဒုနော – နူးနပ်သောထမင်း၏ + ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နူးနပ်ခြင်း (နူးညံ့ခြင်း) တည်း၊ မုဒုတ္တံ–ခြင်း။]

၄၂။ **မန္တဗ္ဗာတျာဒိ**။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ "ကြိယာကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်၏" ဟု ဆိုသောကြောင့် "ကြိယာ မည်သော ထိုအနက်သည် မထင်မရှား ဖြစ်နေပါသလား, အဘယ်ကို မှီ၍ သိရပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "မန္တဗ္ဗာပိ" စသည်မိန့်၊ "ကြိယာကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့်

သည်၊ လောကသမ္မုတိယာ - လူအပေါင်း၏ သမုတ်ခြင်းအားဖြင့်၊ သိဒ္ဓါ-ပြီးစီးထင်ရှားသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊) ဒဗ္ဗ-ယောက်ျားစသော ဒြပ်, ထမင်းစသောဒြပ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ မနျတေ-၏။

မှန်းဆ၍ သိအပ်သည်" ဟု ဆိုသော်လည်း "မထင်မရှား သိရခြင်း မဟုတ်, ယောက်ျား-ထမင်းစသော ဒြပ်ကို မှီ၍ ထင်ထင်ရှားရှားပင် သိအပ် သိနိုင်ပါသည်" ဟူလို။

သုတာ သာဓနသတ္တိယာ။ ။[ကာရကကိုပင် သာဓနဟု ဆိုသည်။] "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" ဟူသော ဝါကျ၌ ယောက်ျားတည်းဟူသော ကတ္တုကာရက၏ သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိနှင့်တကွ သွားခြင်းကြိယာသည် ထင်ရှား၏၊ ထိုသွားနိုင်သော ကာရက သတ္တိမရှိလျှင် သွားခြင်းကြိယာသည်လည်း မထင်ရှားနိုင်၊ "ဩဒနံ ပစတိ" ဟူသော ဝါကျ၌ ထမင်းတည်းဟူသော ကမ္မကာရက၏ ကြိယာပါပုဏနသတ္တိနှင့် တကွ ကျက်ခြင်း ကြိယာသည် ထင်ရှား၏၊ မီး၏ နည်းပါးခြင်းစသည်တို့ကြောင့် ထမင်း၌ကျက်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိလျှင် ထိုကျက်ခြင်း ကြိယာသည် မထင်ရှား၊ "ဒတ္တေန ဝီဟိံ လုနာတိ" ဟူသော ဝါကျ၌ တစင်၏ကြိယာသာဓက တမသတ္တိနှင့်တကွ ရိတ်ခြင်း ကြိယာ ထင်ရှားပုံစသည်ကို ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။

လောကသမ္မုတိယာ သိဒ္ဓါ။ ။ခြေကို မြှောက်၍ ရှေ့တိုးပြီးလျှင် အောက် သို့ ချခြင်းကို လူတို့က "သွားခြင်း" ဟု သမုတ်ထား၏၊ ထမင်း၏ နူးနပ်ခြင်း ကို လူတို့က "ကျက်ခြင်း" ဟု သမုတ်ထား၏၊ ပစ္စည်းတစ်စုံတစ်ခု၏ မိမိပိုင် အဖြစ်ဖြင့် ရောက်လာခြင်းကို "ရခြင်း" ဟု သမုတ်ထား၏၊ ဤသို့ "ကြိယာ"ဟူသမျှသည် လူအများ၏ သမုတ်ခြင်းအားဖြင့် ပြီးစီးထင်ရှားလျက် ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။"သုတာ"အရ "ထင်ရှားခြင်း" ဟူသည် သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားခြင်းတည်း၊ "သိဒ္ဓါ" အရ ပြီးစီးထင်ရှားခြင်းကား နာမည်အားဖြင့် ထင်ရှားခြင်းတည်း၊ ဤသို့ ထင်ရှားပုံ ၂ မျိုးကို ခွဲခြား၍ သုတာနှင့် သိဒ္ဓါ အတွက် အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ဒဗ္ဗနိဿာယ။ ။"ယောက်ျားသည်သွား၏" ဟူရာ၌ သွားခြင်း ကြိယာသည် ယောက်ျားဒြပ်ကို မှီ၏၊ "ထမင်းသည်ကျက်၏" ဟူရာ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ထမင်းဒြပ်ကို မှီ၏၊ "ဖဿသည် ဖြစ်၏" ဟူရာ၌ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာသည် ဖဿဟူသော တရားဒြပ်ကို မှီ၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒြပ်တစ်ခုခုကို မှီ၍ (ဒြပ်နှင့်ကပ်၍) ကြိယာကို အထင်အရှား သိအပ်သည်။

၄၃။ အဒဗ္ဗာ ကတ္တုကမ္မဋ္ဌာ, ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ၊ ကြိယာနာမာတိ ဝိညေယျာ,တညုနာတျပရေ ဝိဒူ။

၄၃။ အဒဗ္ဗာ–ဒြပ်မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသော၊ ဝါ–ဒြပ်မဟုတ်သော၊ ကတ္တုကမ္မဋ္ဌာ–ပုရိသော စသော ကတ္တား, ဩဒနံစသော ကံတို့၌ တည်သော၊ ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ–ကာရကအပေါင်းသည် ပြီးစေအပ်သော ပုဒ်အနက်ကို၊ ကြိယာနာမာတိ–ကြိယာမည်၏ ဟူ၍၊ တညုနာ–ထိုကြိယာမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဝိညေယျာ–သိအပ်၏၊ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။ [သမ္ဗန္ဓစိန္တာကျမ်းကို စီရင်သော ဆရာကိုပင် "အပရေ ဝိဒူ" ဟုဆိုသည်။]

၄၃။ **အဒဗ္ဗာတျာဒိ**။ ။အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "အဒဗ္ဗာ" စသည်မိန့်၊ "ကြိယာ" ဟူသည် ဒြပ်မှတစ်မျိုးတခြား ဖြစ်၏၊ ကတ္တား၌ ဖြစ်စေ, ကံ၌ဖြစ်စေ တည်၏၊ ကာရကအပေါင်းသည် ပြီးစေအပ် ဖြစ်စေအပ်၏" ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

အဒဗ္ဗာ။ ။ကြိယာသည် ဒြပ်ကို မှီရကား "ဒြပ်ကိုပင် ကြိယာခေါ်လေသလား" ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အဒဗ္ဗာ" ဟု မိန့်သည်၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ" ၌ "သွားခြင်းကြိယာသည် ယောကျ်ားဒြပ် မဟုတ်, ယောကျ်ား ပြမှ တစ်မျိုးတခြားဖြစ်သည်" ဟူလို။

ကတ္တုကမ္မဋ္ဌာ။ ။"ပုရိသော ဂစ္ဆာတိ" ၌ သွားခြင်းကြိယာသည် ယောကျ်ားတည်းဟူသော ကတ္တားပေါ်၌ တည်ရ၏၊ "ဩဒနံပစတိ–ထမင်းကို ကျက်အောင်ချက်၏" ဟူရာ၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ထမင်းတည်းဟူသော ကံပေါ်၌တည်ရ၏၊ [ဆန်ဆေးခြင်း, ထမင်းအိုးတည်ခြင်း, မီးထိုးခြင်း, ထမင်းရည်ငှဲ့ခြင်း, စသော ချက်ခြင်းကြိယာကား စဖိုသည်ဟူသော ကတ္တား၌ တည်သည်။]

ကာရကဂ္ဂါမသာဓိယာ။ ။"ကရောတိ (ကြိယံအဘိနိပ္ဖာဒေတိ) တိ ကာရကံ" နှင့် အညီ ကာရကဟူသမျှသည် ကြိယာကို ပြီးစေ ဖြစ်စေနိုင် ရကား "ကာရကအပေါင်းက ပြီးစေအပ်သော အနက်ကို ကြိယာခေါ်သည်" ဟု ဆိုသည်၊ "ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ဩဒနံ ပစတိ" စသည်၌ ကတ္တုကာရက, ကမ္မကာရကတို့က ဆိုင်ရာကြိယာ ပြီးစေပုံ, "ဒတ္တေနဝီဟိံ လုနာတိ"၌ တံစဉ်ဟူသော ကရဏကာရကက ရိတ်ခြင်းကြိယာ ပြီးစေပုံ စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ ပါးလုံးက ဆိုင်ရာကြိယာပြီးစေပုံကို သိပါ။

မုချ ဥပစာအားဖြင့် ပြီးစေပုံ။ ။ကာရကတို့၏ ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ ကတ္တုကာရကသည် မိမိကိုယ်တိုင် ပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေ၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုကာရကသည် မုချအားဖြင့် ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်၏၊ ကံ အစရှိသော ကာရကတို့ကား ကတ္တုကာရက၏ ကြိယာကို ပြီးစေရာ၌ အကြောင်းအထောက် အပံ့မျှသာ ဖြစ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကံ အစရှိသော ကာရကတို့သည် ဖလူ ပစာရအားဖြင့် ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်ကြသည်" ဟုမှတ်။

ကာရကပေါင်းမိမှ ပြီးစေသည်မဟုတ်။ ။"ကာရကင်္ဂါမသာမိယာ" ဟုဆိုသောကြောင့် "ကာရက ၂ ခု ၃ ခု စသည် ပေါင်းမိမှ ကြိယာကို ပြီးစေ ဖြစ်စေသည်" ဟု ယူမှားဖွယ်ရှိ၏၊ အမှန်မှာ ကာရကအများ ပေါင်းမိမှ ကြိယာကို ဖြစ်စေသည် မဟုတ်၊ "ဖလော ဟောတိ" စသည်၌ ဖလဟူသော ကတ္တုကာရကတစ်ခု တည်းသည်ပင် ဖြစ်ခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ "ကာရကင်္ဂါမ" ဟု အပေါင်းနာမည်ကို တပ်ထားခြင်းကား အပေါင်းကာရက ၏ "ကာရကင်္ဂါမ" အမည်ကို အစိတ်၌တင်စားသော ဧကဒေသူပစာတည်း။

ဋီကာ။ ။ဋီကာ၌ကား "ဒေဝဒတ္တော ယဇတ္ထံ အဂ္ဂိံ ကဋ္ဌေဟိ ထာလိယံ သြဒနံ ပစတိ–ဒေဝဒတ်သည် ယဇ်ပူဇော်ခြင်းငှာ မီးကို ထင်းတို့ဖြင့် ထမင်း အိုး၌ ထမင်းကိုချက်၏" ဟု ကာရက ၆ ပါးလုံးပါသော ဝါကျပုံစံကို လုပ်ပြ ၏၊ ထိုပုံစံ၌ အဂ္ဂိံကဋ္ဌေဟိတို့၏ စပ်ဖို့ရာ ကြိယာမပါရုံသာမက, ထိုကဲ့သို့ "ကာရက အပေါင်းက ကြိယာကိုပြီးစေသည်" ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က ပြလိုခြင်း မဟုတ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်၊ မှန်၏– ထို (၁၇) ဂါထာ၌ "ကြိယာတစ်ခုတည်းဝယ် ကာရက ၆ ပါးပေါင်း၍ မရှိနိုင်" ဆိုထားပြီး ဖြစ်သည်။

မှန်၏၊–ရှေ့ (၁၇) ဂါထာ၌လည်း "ဧကကြိယာယ ဆန္နံတု, နတ္ထိကာရက တာ သဒါ–ကြိယာတစ်ခုတည်း၌ ကာရက ၆ ပါးလုံး မရှိနိုင်" ဟု ဆိုခဲ့သော ကြောင့်လည်း ဋီကာလုပ်ပြအပ်သော ထိုပါဠိသည် ဘေဒစိန္တာဆရာ၏ အလိုကျ မဟုတ်နိုင်ပါ။

အမှာ။ ။သကတ် ၇ ပါးတွင် ကြိယာသံကတ်၏ နောက်၌ ကြိယာ ကာရကသမ္ဗန္ဓသကတ်ရှိ၏၊ ထိုကြိယာကာရက သမ္ဗန္ဓသကတ်ကို ရှေ့ (၁၆) နံပါတ် ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထပ်၍ပြဖွယ် မလို၊ သကတ် ၈ ပါ. ပြရာ၌ကာ· "သာဒိသျ (သဒိသဘော) စသော သကတ်" ဟု ရှိသေး၏၊ ထိုသာဒိသျစသော သကတ်လည်း သမ္ဗန္ဓသကတ်တွင် ပါဝင်ပြီဖြစ်၍ အထူ· ပြဖွယ် မလို၊ သမ္ဗန္ဓသကတ်၌ ပါဝင်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း (၂၉) ဂါထာအဖွင့် ၌ပြခဲ့ပြီ.။

၄၄။ ယံယံ ဝိသေသျတော တံတံ, ဒဗ္ဗံ တံ သဝိသေသနံ၊
ဝိသေသျံ နိဿယော ဝါ·ဏ္ဍော, ဝိသေသျော သဝိသေသနော။

၄၄။ ယံယံ–အကြင်အကြင်ပဓာနဝတ္ထုကို၊ ဝိသေသျတော–အထူး ပြုအပ်၏၊ တံတံ–ထိုထို ပဓာနဝတ္ထုသည်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်မည်၏၊ တံ–ထို ဒြပ်ဟူသည်၊ သဝိသေသနံ–ဝိသေသနနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝိသေသျံ– ဝိသေသျတည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ နိဿယော–ဓာတ်စသည်တို့၏ မှီရာ ဖြစ်သော၊ သဝိသေသနော–ဝိသေသနနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝိသေသျော– ဝိသေသျဖြစ်သော၊ အဏ္ဍော–အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်မည်၏။

၄၄။ **ယံယံတျာဒိ**။ ။"သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ"ဟု အတ္ထ ၅ ပါးကို ခေါင်းစဉ် ခဲ့သည့်အားလျော်စွာ သကတ်အပြားကိုပြပြီး၍ ဒြပ်အပြားကို ပြလိုသောကြောင့် "ယံယံ" စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဤဂါထာဖြင့် ဒြပ်၏ သရုပ်သကောင်ကိုပြ သည်၊ ထိုသို့ပြရာဝယ် ပဌမနည်းဖြင့် "ဝိသေသျအနက်ဟူသမျှကို ဒြပ်ခေါ် သည်"ဟု ပြ၏၊ ဒုတိယနည်းဖြင့် "ဓာတ်စသည်တို့၏ မှီရာဝိသေသျကိုသာ ဒြပ် ခေါ်သည်" ဟု ပြသည်။

ယံယံ၊ပေ၊ဝိသေသျံ။ ။"သကဏ္ဍော သ ဝိသေသနံ"ဟု (၂၇)ဂါထာ၌ သကတ်ကို ဝိသေသနဟုဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို သကတ်ဟူသော ဝိသေသန အနက်က အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျအနက်ကို "ဒြပ်"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုဒြပ်သည် ဘယ်အခါမှ ဝိသေသနသကတ်နှင့်ခွဲမဖြစ်၊ ဝိသေသနသကတ်လည်း ဝိသေသျ ဒြပ်နှင့်ခွဲ၍ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "သဝိသေသနံ ဝိသေသျံ"ဟုလည်းကောင်း, "ဝိသေသျော သ ဝိသေသနော"ဟုလည်းကောင်းဆိုသည်။ [သ ဝိသေသနံတိဝါ သ ဝိသေသနောတိဝါ ဣမေဟိ ပန သကတ္ထဒဗ္ဗာနံ အညမညံ အဝိယောဂ ဘာဝံ (ကွဲကွာခြင်း မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကို) ဒဿေတိ၊–ဒီပနီ။]

နိဿယောဝါဏ္ဍော။ ။ဤနည်း၌ "နိဿယော"ဟူသော စကားသာပို၏၊ "နိဿယော"ဟုဆိုသောကြောင့် "ဂေါ–နွား၊ ဓဝလော–ဖြူသော နွား၊ ဂစ္ဆာ– သွားသော နွား၊ ဝိသာဏီ–ဦးချိုရှိသော နွား၊ စိတ္တော–စိတ္တ မည်သောနွား"ဟု ပုံစံထုတ်ပါ၊ ထိုတွင် ဂေါဖြင့် နွားဓာတ်၏မှီရာ နွားဒြပ်ကိုပြ၏၊ ဓဝလောဖြင့် အဖြူဂုဏ်၏မှီရ နွားဒြပ်ကိုပြ၏၊ ဂစ္ဆာဖြင့် သွားခြင်းကြိယာ၏ မှီရာ နွားဒြပ် ကိုပြ၏၊ ဝိသာဏီဖြင့် ဦးချိုဒြပ်၏မှီရာ နွားဒြပ်ကိုပြ၏၊ စိတ္တောဖြင့် စိတ္တအမည်၏ မှီရာနွားဒြပ်ကိုပြသည်–ဟုမှတ်။ [စိတ္တောနေရာ၌ "ဒေဝဒတ္တော"ဟုလည်း တွေ့ရ ၏၊ နောက်၌ နာမည်ကိုပြရာဝယ် "စိတ္တော–ဒိတ္တော"တို့ကို ပုံစံထုတ်လတ္တံ့။]

၄၅။ ဒဝန္ဒွေတ္ထ ဝိသေသာတိ, ဒဗ္ဗံ တန္တု စတုဗ္ဗိဓံ၊ ဇာတိဂုဏ ကြိယာဒဗ္ဗ–ဘေဒေနေဝ ပဘိဇ္ဇတေ။

၄၅။ ဧတ္ထ–ဤဝိသေသျှ၌၊ ဝိသေသာ–ဝိသေသနတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဣတိ––ထို့ကြောင့်၊ ဝါ–ထိုသို့ ဝိသေသနတို့၏ ဖြစ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံ–ထိုဝိသေသျသည်၊) ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်မည်၏၊ တု–ဆက်ဦးအံ့၊ တံ–ထိုဒြပ်သည်၊ စတုဗ္ဗိဓံ–၄ ပါးပြားသည်၊ (ဟုတ္တာ–ဖြစ်၍၊) ဇာတိ ဂုဏ ကြိယာ ဒဗ္ဗဘေဒေနေဝ–ဇာတ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဒြပ်တို့၏ အပြာအားဖြင့်ပင်လျှင်၊ ပဘိဇ္ဇတေ–ပြား၏။

၄၅။ ဒဝန္ဒွေတ္ထာ တျာဒိ။ ။"ဒြပ်ဟူသည် အဘယ်နည်း, အဘယ်မျှပြား ပါသနည်း"ဟုမေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒဝန္ဒွေတ္ထ"စသည်မိန့်၊ ဝိသေသနသကတ်တို့ဖြစ်ရာ ဝိသေသျကို ဒဗ္ဗဟုခေါ်ရသည်၊ ထိုဒြပ်သည် ဇာတိ, ဂုဏ, ကြိယာ, ဒဗ္ဗအားဖြင့် ၄ ပါးပြားသည်–ဟူလို။[တချို့ဆရာတို့က နာမကိုထည့်၍ ဒြပ်အပြား ၅ ပါးဟုဆိုကြ၏၊ ထိုနာမဟူသည်လည်း နာမည်ဒြပ်တစ်မျိုးပင်ဖြစ်၍ ဤဆရာက နာမကို ဒဗ္ဗ၌ သွင်းယူသည်။]

ဒဝန္ဒွေတ္ထ။ ။ယခုစာအုပ်များ၌ "ဒုယန္ဒွေတ္ထ"ဟု တွေ့ရ၏၊ ဂတိအနက်ရှိသော ဒုဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဂိုဏ်း၌သာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ထောမနိဓိ၌ ဒြုဓာတ်သည် ပါဠိ၌ ဒုဓာတ်ဖြစ်လာ၍, ထိုဒြုမှ "ဒြဝတိ"ဟု ရုပ်ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ဒုမှလည်း "ဒဝတိ"ဟု ရုပ်ဖြစ်ရသောကြောင့်လည်းကောင်း "ဒဝန္ဒွေတ္ထ"သာ ပါဌ်မှန်တည်း၊ "ဝဒန္တိ ဝိသေသာ ဧတ္ထာတိ ဒဗ္ဗံ"ဟုပြု၊ ထို့ပြင်–ထောမနိဓိ၌ ဒြုဓာတ်နောင် ယတ်ပစ္စည်းသက်, ဥကို ဩပြု, ဩကို အဝပြု၍ "ဒြဗျ"ဟုရှိ၏၊ ပါဠိ၌ "ဒဗ္ဗ"ဟု ပြီးရသည်၊ ဋီကာ၌ "ဏျပစ္စည်းသက်၍, ဘူတောဗ္ဗသုတ်၌ အဗ္ဗဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဓာတွန်ဥနှင့်တကွ ဏျကို အဗ္ဗပြု"ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားပါ။

မေးဖွယ်။ ။သကတ်အပြား၌လည်း "ဇာတိ, ဂုဏ, ကြိယာ, ဒဗ္ဗ"တို့ပါခဲ့၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် သကတ်၌ပါသော ဇာတိစသည်နှင့် ဤဒြပ်၌ပါသော ဇာတိစသည်တို့ အဘယ်သို့ထူးကြသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–"သကတ္တော ‿ သဝိသေသနံ"နှင့်အညီ, ဝိသေသနဖြစ်သော ဇာတိစသည်ကို သကတ်ဟု ခေါ်၍, သိသေသျဖြစ်သော ဇာတိစသည်ကို ဒြပ်ဟုခေါ်ရသည်၊ ဤသို့ ဝိသေသနအဖြစ်, ဝိသေသျအဖြစ်အားဖြင့် ထူးကြပါသည်။ [၁၄၅ မှ ၁၄၉ တိုင်အောင်) ဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် တွဲစပ်ကြည့်ပါ။]

၄၆။ ကောကာရော ပုမတ္တာဒိ, ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော၊
ဝေါဟာရတ္တော၀ လိင်္ဂတ္တော, ပုမဘာဝါဒယော ယထာ။

၄၆။ ဗုဒ္ဓိယာ–အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝါ–စိတ်ဖြင့်၊ ပရိကပ္ပိတော–ကြံဆအပ်သော၊ ဝေါဟာရတ္တော–ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရိုးအနက်ဖြစ်သော၊ ပုမဘာဝါဒယောယထာ–ပုရိသိန္ဒြေအစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၊ ပုမတ္တာဒိ–ပုမတ္တ အစရှိသော၊ ဝါ–ပုမသဒ္ဒါ, ယောကျ်ားဟုသိသောဉာဏ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာအစရှိသော၊ ကောကာရော၀–တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာသည်ပင်၊ လိင်္ဂတ္တော–လိင်ဟူသော အနက်မည်၏။

၄၆။ ကောကာရောတျာဒိ။ ။"သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ"ဟူသော ခေါင်းစဉ်အရ ဒြပ်ကိုပြပြီး၍ လိင်္ဂကိုပြလိုသောကြောင့် "ကောကာရော" စသည်မိန့်၊ ထိုဂါထာ၌ "ကောကာရော လိင်္ဂတ္တော"သည် လိုရင်းတည်း၊ "သန့်ရှင်းသောအခြင်းအရာ" စသော အခြင်းအရာ(အမူအရာ)တစ်မျိုးသည် "လိင်္ဂ"မည်၏–ဟူလို။

ပုမတ္တာဒိ ကောကာရော။ ။ပုမသာ–ယောကျ်ားဟု သိသောဉာဏ်, ပုမသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အခြင်းအရာတည်း၊ ပုမတ္တံ–ရာ၊ လူတစ်ယောက်၏ သွားမှု စားမှု စကားပြောမှု စသည်တို့၌ "ဝိသဒါကာရ–ရှင်းလင်းသော အခြင်းအရာ" တစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုအခြင်းအရာကိုကြည့်၍ "ဤသူဟာ ယောကျ်ား"ဟု သိရ၏၊ ပါဠိလိုပြောလျှင် "အယံ ပုမာ"ဟု ပြောရ၏၊ ဤသို့ "ယောကျ်ား"ဟု သိသောဉာဏ်နှင့် ပုမသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဟူသည် သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာတည်း၊ ထိုသန့်ရှင်းသော (ရှင်းလင်းသော) အခြင်းအရာကို "ပုံလိင်" ဟုခေါ်သည်။

အာဒိဖြင့်ယူဖွယ်။ ။ပုမတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဣတ္ထိတ္တဟူသော အဝိသဒါကာရ, နပုံသကတ္တဟူသော နေဝဝိသဒ နာ ဝိသဒါကာရတို့ကို ယူပါ။[အဝိသဒ–မသန့်ရှင်းသော+အာကာရ–အခြင်းအရာ၊ နေဝဝိသဒ–သန့်ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်သော+နာဝိသဒ(န+အဝိသဒ)–မသန့်ရှင်းလည်းမဟုတ်သော+အာကာရ၊] သွားမှုစသည်တို့၌ မရှင်းလင်းသော အခြင်းအရာ တစ်မျိုးသည် ဣတ္ထိတ္တ(မိန်းမဟုသိသောဉာဏ်, ဣတ္ထိသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း)တည်း၊ ထို မရှင်းလင်းသောအခြင်းအရာကို "ဣတ္ထိလိင်"ဟု ခေါ်၏၊ သွားမှုစသည်၌ ရှင်းသည်လည်းမဟုတ်, မရှင်းသည်လည်းမဟုတ်သော အခြင်းအရာ တစ်မျိုးသည် နပုံသကတ္တ(နပုံးဟု သိသောဉာဏ် နပုံသကသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း)တည်း၊ ထိုအမူအရာကို "နပုံလိင်"ဟု ခေါ်သည်။

၄၇။ ယေန ယံ သဒ္ဒိသံနာမ, တမေဝ နစ တံ ဘဝေ၊

ဘိန္နာနံ သဒ္ဒိသတ္တေန, တေသ·မောပမတာ ဘဝေ။

၄၇။ ယံ–အကြင်သားအစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ ယေန–အကြင် အဘအစရှိသော ဝတ္ထုနှင့်၊ သဒိသံနာမ–တူသည်မည်သည်၊ ဘဝေ– ဖြစ်၏၊ စ–ထိုသို့ပင် တူပါသော်လည်း၊ တံ–ထို သားအစရှိသော

ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော။ ။[သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ "ဗုဒ္ဓိ"အရ ဉာဏ်, သညာ, စိတ်တစ်ခုခုကို သင့်သလိုယူရသည်။] ထိုအခြင်းအရာသည် မျက်စိဖြင့်လည်းမမြင် နိုင်, လက်စသည်ဖြင့်လည်း စမ်း၍မရ၊ စိတ်မှန်းဖြင့်သာ "ဒီသွားပုံက ရှင်းလင်း သည်, ဒီသွားပုံက မရှင်းလင်း, ဒီသွားပုံကတော့ ရှင်းသည်လည်း မဟုတ်, မရှင်း သည်လည်းမဟုတ်" ဟု အတော်အတန် အကဲခတ်တတ် ပါးနပ်သူတို့သာ ကြံဆ၍သိနိုင်သည်။

ဝေါဟာရတ္ထော။ ။ထို ဝိသဒါကာရစသော အခြင်းအရာသည် ပရမတ္ထ တရားမဟုတ်၊ လူအများတို့က ဒီလိုသွားပုံကို "သန့်ရှင်းသည်" ဟုလည်းကောင်း, ဒီလိုသွားပုံကို "မသန့်ရှင်း"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ် ပညတ်ထားသော ပညတ် အနက်တစ်မျိုးသာတည်း။

လိင်္ဂတ္ထော။ ။လိင်္ဂေါ်စ+သော+အတ္ထောစာတိ လိင်္ဂတ္ထော၊ ထိုလိင်သည် သကတ္ထ စသော ငါးပါးတွင် ပါဝင်ရကား(သဒ္ဒါမဟုတ်) အနက်တစ်မျိုးတည်း၊ လိင်္ဂမည်ခြင်း၏အကြောင်းကိုကား (၄၉)ဂါထာ၏ ဒီပနီ၌ "လိင်္ဂိယတေ ဂမျတေ ပုရိသာဒိဒဗ္ဗံ အနေနာတိ လင်္ဂံ=ယောကျ်ားစသော ဒြပ်ကို သိအပ်ကြောင်းဖြစ် သောကြောင့် လိင်္ဂမည်၏"ဟုဆိုသည်။ [ဂတိအနက်ဟော လိဂိဓာတ်, အပစ္စည်း။] လိင်္ဂ၏ ဝိဂ္ဂဟအမျိုးမျိုးကို "လိင်္ဂ ဋ္ဌ နိပစ္စတေ"သုတ်အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။

ပုမဘာဝါဒယော။ ။ပုမဿ–ပုမဟုသိသောဉာဏ်, ပုမသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ– ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း၊ ပုမဘာဝေါ–ရာ၊ ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုရသောကြောင့် ပုမတ္တနှင့် ပုမဘာဝသည် တူ၏၊ သို့သော် ဤပုမဘာဝ အရ၌ကား ဝိသဒစသော အခြင်းအရာ ပညတ်ကိုမကောက်ရဘဲ, ပုရိသိန္ဒြေ (ပုရိသဘာဝရုပ်) ဟူသော ပရမတ်တရားကို ကောက်ရသည်၊ အာဒိဖြင့် ဣတ္ထိဘာဝ, နပုံသကဘာဝကိုယူ၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ဟူသော ပရမတ်သည် ဣတ္ထိဘာဝမည်၏၊ ထို ဘာဝရုပ် ၂ မျိုးလုံး မရှိခြင်းသည် နပုံသကဘာဝမည်၏။ [တ္တေဟိ ပုမ ဘာဝါဒိကော ပရမတ္ထောဝိယ, ပုမတ္တာဒိဟေတုကော=ပုမတ္တာဒိကော ကောပညတ္တိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊–ဋီကာ။]

ဝတ္ထုသည်၊ တမေဝ-ထို အဘာအစရှိသော ဝတ္ထုသည်ပင်၊ နဘာဝေ-မဖြစ်နိုင်၊ ဘိန္နာနံ-ကွဲပြားကုန်သော သားနှင့် အဘာအစရှိကုန်သော ဝတ္ထုတို့၏၊ သဒိသတ္တေန-တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသံ-ထို သားနှင့် အဘာအစရှိသော ဝတ္ထုတို့၏၊ ဥပမတာ-ဥပမေယျ, ဥပမာနတို့၏ အဖြစ်သည်၊ ဘာဝေ-ဖြစ်၏။

၄၇။ **ယေန ယံ တျာဒိ။** ။ရှေ့ဂါထာ၌ "ပုမတ္တာဒိ"ဟူသော ဥပမေယျ နှင့် "ပုမဘာဝါဒယော ယထာ"ဟူသော ဥပမာနတို့သည် သဒ္ဒါအနေအားဖြင့် ဘာဝ အနက်ဟောချည်းဖြစ်၍ တူနေရကား အနက်အရလည်း တူသည်မဟုတ် လော၊ ထိုသို့ အနက်တူပါလျှင် ဥပမေယျဥပမာန ပြုနိုင်ပါသလော"ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် "ယေန ယံ" စသည်ကို မိန့်။

"သားသည်အဘနှင့်တူ၏"ဟု ဆိုရာ၌ "သားသည်ပင် အဘ, အဘသည် ပင်သား"ဟု တစ်ယောက်တည်းမဟုတ်၊ သားသည် လူတစ်ယောက်, အဘ လည်းလူတစ်ယောက်ဟု ၂ ယောက်ကွဲပြား၏၊ သားအဘနှစ်ယောက်တို့ ရုပ်ချင်း တူသောကြောင့်သာ ဥပမေယျ ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြုရသည်၊ ထို့အတူပုမတ္တ-ပုမ္ဘာဝတို့လည်း သဒ္ဒါချင်းတူစေကာမူ အနက်အားဖြင့် အတူမဟုတ်၊ "ပုမတ္တ" အရသည် မိသဒါကာရ ပညတ်ဖြစ်၍, "ပုမဘာဝ"အရကား ပုရိသိန္ဒြေ (ပုရိသဘာဝရုပ်) ပရမတ်ဖြစ်သည်၊ ထို ၂ မျိုးလုံးပင် "ယောကျ်ား"ဟု သိသော ဉာဏ်နှင့် ပုမသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာချင်းကား တူ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုမတ္တကို ဥပမေယျ, ပုမဘာဝကို ဥပမာနအဖြစ်ဖြင့် ပြုရသည်-ဟူလို။

ယေန၊ပေ၊ဘာဝေ။ ။"ယံ ပုတ္တာဒိဝတ္ထု ယေန ပိတာဒိဝတ္ထုနာ"ဟု အာဒိ ဖြင့် ဖွင့်သောကြောင့် "ဥပမေယျဝတ္ထုနှင့် ဥပမာနဝတ္ထု"ဟု ၂ မျိုးခွဲ၍ ပြသ သမျှ "(မည်သည့်ဥပမေယျ ဥပမာနမဆို) အရာဝတ္ထုကွဲပြားရိုးထုံးစံဖြစ်သည်" ဟု ပြသည်၊ "သမီးသည် အမိနှင့်တူ၏၊ ဘုရား၏ မျက်နှာတော်သည် လမင်း နှင့်တူ၏"စသည်ဖြင့် ဥပမေယျ, ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ပါးတို့ နေရာတိုင်း၌ ကွဲပြား ပုံကိုကြည့်၍ ရှေ့ဂါထာဝယ် ပုမတ္တဟူသော ဥပမေယျနှင့် ပုမဘာဝဟူသော ဥပမာနတို့၏ အနက်အရအားဖြင့် ကွဲပြားပုံကိုသိပါ-ဟူလို။

ဥပမတာ။ ။ဥပမေယျဝတ္ထု, ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ခုတို့၏ တူသည်၏အဖြစ် ကို "ဥပမာ"ဟု ခေါ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဥပမတာကို "ဥပမေယျော ပမာနဘာဝေါ-ဥပမေယျ ဥပမာနတို့၏ အဖြစ်" ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပမာယေဝ-ဥပမေယျဝတ္ထု ဥပမာနဝတ္ထု ၂ ခုတို့ တူသည်၏အဖြစ်သည်ပင်၊ ဥပတော-မည်၏၊ တာပစ္စည်း သွတ္ထ၌ သက်။

၄၈။ သန္တာနေ ပုမဘာဝါဒိ, သဟိတော ပရိကပ္ပိတော၊ မဟန္တ ကရသဏ္ဌာနာ–ဒျဋ္ဌသာလိနိယာ မတော။

၄၈။ သန္တာနေ–ယောကျာ်းစသူတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်၌၊ ပုမဘာဝါဒိ သဟိတော–ပုရိသိန္ဒြေ အစရှိသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပရိကပ္ပိတော–ကြံဆအပ်သော၊ ဝါ–ကြံဆ၍သိအပ်သော၊ မဟန္တ ကရသဏ္ဌာနာဒိ–ကြီးသော လက်သဏ္ဌာန်အစရှိသည်ကို၊ အဋ္ဌသာလိနိယာ–အဋ္ဌသာလိနီ၌၊ ဝါ–အဋ္ဌသာလိနီ အလိုအားဖြင့်၊ (လိင်္ဂ္ဂ–လိင်မည်၏ဟူ၍၊) မတော–သိအပ်၏။

၄၈။ **သန္တာနေတျာဒိ**။ ။အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၌ လာသော "လိင်္ဂ" အရကို ပြလို၍ "သန္တာနေ၊ပေ၊မတော"ဟု မိန့်သည်၊ အဋ္ဌသာလိနီ, ရူပကဏ္ဍ, ဣတ္ထိန္ဒြိယ နိဒ္ဒေသ၌ "လိင်္ဂန္တိ သဏ္ဌာနံ"ဟု စတည်ပြီးလျှင် မိန်းမတို့၏ လက်ခြေမျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်တို့ သေးသွယ်ယယ်ပုံကိုလည်းကောင်း, ယောကျာ်းတို့၏ လက်ခြေမျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်ကြီးမားပုံကိုလည်းကောင်း ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကြီးမားသော လက်ခြေမျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်သည် ပုံလိင်တည်း၊ သေးငယ်သော လက် ခြေ မျက်နှာ ပုံသဏ္ဌာန်သည် ဣတ္ထိလိင်တည်း"ဟု ခွဲပါ၊ အဋ္ဌသာလိနီ၌ မလာသော်လည်း "လက် ခြေ မျက်နှာတို့၏ အလယ်အလတ် ပုံသဏ္ဌာန်ကို နပုံလိင်"ဟု ဆိုလိုသည်။

ပုမဘာဝါဒိ သဟိတော။ ။ထို ကြီးမားသော လက်စသည်တို့သည် ပဋိသန္ဓေတည်စဉ်ကပါလာသော ပုရိသဘာဝရုပ် (ပုရိသိန္ဒြေ)ကြောင့် ဖြစ်၏၊ ပုရိသဘာဝရုပ်သည် မျိုးစေ့နှင့်တူ၏၊ ကြီးမားသော လက်ခြေ စသည်ကား မျိုးစေ့ကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသော သစ်ပင် အကိုင်းအခက်နှင့် တူသည်၊ ထို့ကြောင့် အရင်းခံဘာဝရုပ်နှင့်တကွ ကြီးသော လက်စသည်ကို "ပုံလိင်" ဟု ဆိုသည်၊ "ဣတ္ထိဘာဝရုပ်နှင့်တကွ သေးငယ်သော လက်စသည်ကို ဣတ္ထိလိင်" ဟုလည်းကောင်း, "ဘာဝရုပ် မပါသော အလယ်အလတ် လက် စသည်ကို နပုံလိင်" ဟုလည်းကောင်း မှတ်ပါ။

ပရိကပ္ပိတော။ ။မျက်စိဖြင့် ရူပါရုံကိုသာ မြင်နိုင်၏၊ ပုံသဏ္ဌာန်ကိုမမြင်နိုင်၊ လက်စသည်၌တည်သော ရူပါရုံကို မျက်စိဖြင့် မြင်ပြီးမှ ထိုရူပါရုံ၏ တည်ရာ လက်စသည်၏ ကြီးပုံ သေးငယ်ပုံကို မနောဒွါရဝီထိဖြင့် သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကြီးသော လက်ခြေ သဏ္ဌာန်စသည်ကို "ပရိကပ္ပိတော–မျက်စိဖြင့် မမြင်ရဘဲ မနောဒွါရဖြင့် ကြံဆ၍ သိအပ်သော အရာဝတ္ထု"ဟု ဆိုသည်။

၄၉။ ဝိသဒါဒိပ္ပဘေဒေန, တိဝိဓော ဂမနာဒိကော၊

လိင်္ဂတ္တော့ တျ ပရေ ကေစိ, မသုကေသာဒယောတိစ။

၄၉။ ဝိသဒါဒိပ္ပဘေဒေန–သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ အစရှိသည်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော–၃ ပါးအပြားရှိသော၊ ဂမနာဒိကော–သွားခြင်း အစရှိသော အမူအရာ ကြိယာသည်၊ လိင်္ဂတ္တော–လိင်ဟူသော အနက်မည်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–အခြားသော ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊) ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ မသုကေသာဒယော–မုတ်ဆိတ်, ဆံပင် စရှိသည်တို့သည်၊ လိင်္ဂတ္တော–လိင်ဟူသော အနက်မည်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။)

၄၉။ ဝိသဒါတျာဒိ။ ။ဤဂါထာဖြင့် အပရေဝါဒ, ကေစိဝါဒဟူသော ဝါဒ ၂ မျိုးကိုပြ၏၊ ထိုတွင် အပရေဝါဒ၌ ဝိသဒ–သန့်ရှင်းသော (ဂမနာဒိ) သွားပုံ ထိုင်ပုံစသော အမူအရာကြိယာကို ပုလ္လိင်, အဝိသဒ–မသန့်ရှင်းသော သွားပုံ ထိုင်ပုံစသော အမူအရာကြိယာကို ဣတ္ထိလိင်, နေဝဝိသဒနာဝိသဒ–သန့်ရှင်း လည်းမဟုတ် မသန့်ရှင်းလည်း မဟုတ်သော အမူအရာကြိယာကို နပုလ္လိင်ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။(၄၆) ဂါထာ၌ သွားခြင်း, ထိုင်ခြင်းစသော ကြိယာ၏ သန့်ရှင်း–မသန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာအာကာရကို "လိင်္ဂ"ဟုဆိုခဲ့၏၊ ["ကောကာရော"စသည်ဖြင့် အခြင်းအရာအာကာရကို အရကောက်ထားပုံကြည့်ပါ။] ဤဂါထာ၌ သန့်ရှင်းသောအားဖြင့် သွားခြင်း ကြိယာစသည်ကို အရကောက်ပုံ ကြည့်ပါ။] ဤသို့ "ဝိသဒ"စသည်ကို သုံးစွဲထားချင်းတူသော်လည်း အခြင်းအရာ အာကာရကို အရကောက်ရခြင်း, ကြိယာကို အရကောက်ရခြင်းအားဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ကွဲပြားပုံကို မှတ်ပါ။

အမှာ။ ။ဤဝါဒကို ရူပသိဒ္ဓိဝါဒဟု ဋီကာဆရာဆို၏၊ သို့သော် ရူပ သိဒ္ဓိ, န္ ယသိဒ္ဓိမနပုံသကာနိသုတ်၌ ဆိုပုံမှာ ဤဝါဒနှင့် မတူပါ၊ "ဝိသဒါ ဝိသဒါ ကာရ–ဝေါဟာရောဘယ မုတ္တကာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် (၄၆)ဂါထာဆိုပုံနှင့်သာ တူပါသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိအဖွင့်များကို ကြည့်ပါ။

ကေစိပေ၊တိစ။ ။မသုသည် ပုလ္လိင်အတွက် သရုပ်ပြ, ကေသာကား ဣတ္ထိလိင်အတွက် သရုပ်ပြတည်း၊ အာဒိဖြင့် နှုတ်ခမ်းမွေး သားမြတ်တို့ကိုယူ၊ မုတ်ဆိတ် နှုတ်ခမ်းမွေးတို့ကိုမြင်ရလျှင် "ယောကျာ်း"ဟုသိရ၏၊ ထို့ကြောင့်

၅၀။ ဓသေသေတန္တိ သိဒ္ဓတ္တ-မတ္တံ စန္ဒြာဒိ သဒ္ဒိစ္ဆိတံ၊ ကလာပါဒိသု-နိပ္ပန္န-သဒ္ဒတ္တော တညုနိစ္ဆိတော။

၅၀။ ဓသေသေတန္တိ-ဓသော, သော, တော်ဟူ၍၊ သိဒ္ဓတ္တ မတ္တံ-ပြီးပြီးသော နိပ္ပန္နသဒဒါ၏အနက်မျှကို၊ (လိင်္ဂတ္တော-လိင်္ဂတ္ထမည်၏ဟူ၍၊) စန္ဒြာဒိသု-စန်းကျမ်းအစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ ဣစ္ဆိတံ-အလိုရှိအပ်၏၊၊ ကလာပါဒိသု-ကလာပ်အစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ အနိပ္ပန္နသဒ္ဒတ္တော-မပြီးသေးသော အနိပ္ပန္နသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို(လိင်္ဂတ္တော-ဟူ၍၊) တညုနာ-ထိုလိင်္ဂတ္ထမြင်သိ ပညာရှိတို့သည်၊ ဣစ္ဆိတော-အပ်၏။

မုတ်ဆိတ် နှုတ်ခမ်းမွေးတို့သည် (ယောကျ်ားဟုသိရကြောင်းဖြစ်၍) ပုမလိင်-ပုလ္လိင်တည်း၊ ရှည်သောဆံပင်, ကြီးသော သားမြတ်ကို မြင်ရလျှင် "မိန်းမ"ဟုသိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဆံပင်ရှည်နှင့် ကြီးသော သားမြတ်တို့သည် ဣတ္ထိလိင်-ဣတ္ထိလိင်တည်း၊ ဆံပင်လည်း မရှည်, မုတ်ဆိတ်လည်းမရှိလျှင် နပုံဟု သိမှတ်ကြောင်းဖြစ်၍ နပုံသကလိင်-နပုံလိင်တည်း။

ထနကေသဝတီ ဣတ္ထီ, မဿုဝါ ပုရိသော သိယာ၊
ဥဘိန္နမန္တရံ တော်, ဣတရောဘယမုတ္တကော။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သော ဝါဒတို့သည် သက်ရှိလူသတ္တဝါ၌ ရထိုက်သော လိင်တို့ကိုပြသော ဝါဒတို့တည်း၊ ထိုဝါဒအားလုံးကိုပင် "လိင်္ဂီယတေ အနေနာတိ လိင်္ဂံ"နှင့် အညီ ယောကျ်ားဒြပ်, မိန်းမဒြပ်, နပုံဒြပ်တို့ကို သိအပ်ကြောင်းဖြစ်ရကား ကိုယ့်နည်းနှင့်ကိုယ် သင့်ကြသည်ချည်းသာ၊ သို့သော် ယခုအခါ၌ကား သက်ရှိသတ္တဝါ၏ သကတ်, ဒြပ်, လိင်ကိုကောက်လျှင် "သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိင်"ဟု အများကောက်ရိုးပြုကြသောကြောင့် "ပဌမဆုံး ဝါဒသာလျှင် ယခုအခါ တွင်ကျယ်သည်"ဟု မှတ်၊ သက်မဲ့သတ္တဝါ၏ လိင်အတွက်ကား တစ်မျိုးမှတ်ရလိမ့်ဦးမည်။

၅၀။ ဓသော၊ပေ၊သသိစ္ဆိတံ။ ။ဤ ၂ ပါးဖြင့် သက္ကတစန်းကျမ်းကို စီရင်သော သိရိမေဃဒါသ ဆရာစသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဝါဒကိုပြ၏၊ ထိုဆရာတို့ကား သက်ရှိဖြစ်ဖြစ် သက်မဲ့ဖြစ်ဖြစ် "ဓသော"ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် ပုလ္လိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိယောကျ်ားကို "ဓသော (ပုရိသော)"ဟုလည်းကောင်း, သက်မဲ့သစ်ပင်ကို "ဓသော (ရုက္ခော)"ဟုလည်းကောင်း ညွှန်ပြသည်၊ "သော" ဟုညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် ဣတ္ထိလိင်၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိ မိန်းမကို "သော (ဣတ္ထီ)"ဟုလည်းကောင်း သက်မဲ့မြစ်ကို "သော (နဒီ)" ဟုလည်း

ကောင်း ညွှန်ပြရသည်၊ "ဇတံ" ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အနက်သည် နပုလ္လိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် သက်ရှိအမျိုးကို "ဇတံ (ကုလံ)"ဟုလည်းကောင်း, သက်မဲ့ဥစ္စာကို "ဇတံ (ဓနံ)ဟုလည်းကောင်း ညွှန်ပြရသည်။

သိဒ္ဓတ္တမတ္တံ။ ။သိဒ္ဓသ–ပြီးပြီးသော (ရုပ်တွက်၍ ပုရိသောဟု ပြီးပြီးသော) နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါ၏+အတ္တော–အနက်တည်း၊ သိဒ္ဓတ္တော–နက်၊ မတ္တသဒ္ဒါသည် သာမညအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုမတ္တဖြင့် ကာရကသချာဟူသော ဝိသေသအနက်တို့ကို တားမြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဆရာ အလိုအားဖြင့် ပုရိသောကဲ့သို့သော ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်ပြီးပြီးသော နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါ၏ သကတ်, ဒြပ်, လိင်ဟူသော အနက်ကို "လိင်္ဂတ္ထ"မည်၏ဟု မှတ်။ [ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်ဖြင့် "ပုရိသံ" စသော နိပ္ဖန္နပုဒ်များ၌ ကမ္မကာရကပါနေပြီးဖြစ်၍ ထိုပုရိသံ စသော နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို မဆိုလို။]

ချဲ့ဦးအံ့–ယောကျ်ားဇာတ်ဟူသော သကတ်နက်, ယောကျ်ားဒြပ်နက်, ဝိသဒါကာရလ္လိင်နက်ဟူသော အနက် ၃ ပါးသည် "ပုရိသော, ပုရိသာ, ပုရိသံ, ပုရိသေ၊ ပေ၊ ပုရိသသ္မိံ, ပုရိသေသု"ဟူသော သဒ္ဒါအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၏၊ ထို့ကြောင့် ထို အနက် ၃ ပါးကို သဒ္ဒါအများနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမညအနက်ဟုခေါ်၏၊ သချာနှင့် ကမ္မကာရကစသော ကာရကအနက်တို့ကား ပုရိသံ ပုရိသေ စသော ပုဒ်အနက်၌ ရှိနိုင်၏၊ ထိုကြောင့် သချာကာရကအနက်များကို ဝိသေသအနက်ဟု ခေါ်သည်။

ကလာပါဒိသု အနိပ္ဖန္နသဒ္ဒတ္တော။ ။"ကလာပ်"ဟုလည်းကောင်း, "ကာတန္တ"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းကို စီရင်သော "သဗ္ဗဝမ္မ" စသော ဆရာတို့ကား ရုပ်မပြီးသေးသော "ပုရိသ" စသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို "လိင်္ဂတ္ထ"ဟု ဆိုသည်၊ ထို ပုရိသ၏အနက်လည်း ယောကျ်ားဟူသော သကတ်, ယောကျ်ားဒြပ်, ဝိသဒါကာရပုလ္လိင်, ဤအနက် ၃ ပါးပင်တည်း၊ ဤသို့လျှင် စန်းကျမ်းနှင့် ကလာပ်ကျမ်းတို့၏ ဆိုပုံ၌ နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါနှင့် အနိပ္ဖန္နသဒ္ဒါသာ ကွဲ၍ အနက်မှာ သကတ်, ဒြပ်, လိင်ဟူသော အနက်အားဖြင့် တူကြသည်၊ လိင်္ဂတ္ထအကျယ်ကို လိင်္ဂတ္ထေပဌမာသုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိစသည်၌ ရှုပါ။

မှတ်ချက်။ ။"သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သချာ, ကာရက"ဟု အနက် ၅ ပါးကို ပြရာ၌ "လိင်္ဂတ္ထ"ဟူသည် ၄၆,၈,၉ ဂါထာတို့၌ ပြအပ်သော ဝိသဒါကာရစသော အနက်သာတည်း၊ ဤ ၅၀ ဂါထာ၌ပြအပ်သော လိင်္ဂတ္ထမှာ လိင်္ဂတ္ထေပဌမာသုတ်၌ သုံးစွဲအပ်သော (လိင်္ဂမည်သော နာမ်၏ အနက်) လိင်္ဂတ္ထတည်း၊ "လိင်္ဂတ္ထချင်း နာမည်တူသောကြောင့် စကားစပ်လျှဉ်း၍ ထည့်သွင်းပြခြင်းဖြစ်သည်"ဟု မှတ်ပါ။

၅၁။ သင်္ချေကတ္တံ ဗဟုတ္တဉ္စ, သာသနေ သက္ကတေ ပန၊
ဒွိတ္တဉ္စ ပက္ခိပိတွာန, သင်္ချာ ဝုစ္စတိ တညုနာ။

၅၁။ သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ ကေတ္တံ-တစ်ခု၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟုတ္တံ-၂ ခုစသား, အများ၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သင်္ချာ-သင်္ချာမည်၏၊ သက္ကတေပန-သက္ကတ၌ကား၊ ဒွိတ္တဉ္စ-၂ ခု၏အဖြစ်ကို လည်း၊ ပက္ခိပိတွာန-ထည့်၍၊ သင်္ချာ-သင်္ချာကို၊ တညုနာ-ထိုသင်္ချာမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၅၂။ ကမ္မာဒိကာရကံနာမ, ဘာဝသတ္တမကာရကံ၊
ကတ္တုသာဓနေတော ဧဝ ယုံ, ဘာဝသာဓနေတောပိဝါ။

၅၂။ ဘာဝသတ္တမကာရကံ-ဘာဝကာရကလျှင် ၇ ခုမြောက်ရှိသော ကာရကသည်၊ ကမ္မာဒိကာရကံနာမ-ကမ္မာဒိကာရကမည်၏၊ ဝါ-ကံအစရှိသော ကာရကမည်၏၊ (တံ-ထိုကမ္မာဒိကာရကကို၊) ကတ္တုသာဓနေတော-ကတ္တုသာဓနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘာဝသာဓနေတောပိဝါ-ဘာဝသာဓနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဧဝ ယုံ-သိအပ်၏။

၅၁။ **သင်္ချေကတ္တံတျာဒိ။** ။ဤဂါထာ၌ အထူးမှတ်ဖွယ်မှာ ပါဠိနှင့် သက္ကတတို့ သင်္ချာထားပုံချင်း မတူပုံသာတည်း၊ ပါဠိ၌ "၁-သင်္ချာကို ကေတ္တ, ၂-မှစ၍ အများသင်္ချာကို ဗဟုတ္တ"ဟု ၂ မျိုးသာခွဲ၏၊ သက္ကတ၌ကား "၁-သင်္ချာကိုန ကေတ္တ, ၂-သင်္ချာကို ဒွိတ္တ, ၃-မှစ၍ အများသင်္ချာကို ဗဟုတ္တဟု ခွဲသည်၊ ဝိဘတ်ကိုလည်း "ကေဝစန, ဒွိဝစန, ဗဟုဝစန"ဟု ၃ မျိုးထားသည်။ [ကေသ-တစ်ခုသော အနက်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ "တစ်" ဟူသော အရေအတွက် သင်္ချာတည်း၊ ကေတ္တံ-ချံ။]

၅၂။ **ကမ္မာဒိးပေးတောပိဝါ။** ။သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သင်္ချာဟူသော အနက်၄ ပါးကို အကျယ်ပြပြီး၍ ကာရကကို ပြလိုသောကြောင့် "ကမ္မာဒိကာရကံနာမ" စသည်မိန့်၊ ကာရက ၆ ပါးဟု မှတ်သားရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ဘာဝကိုထည့်၍ ကာရက ၇ ပါးဟု သိပါ၊ ထိုကာရကပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓနဝိဂ္ဂဟလည်းပြုရ၏၊ ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟလည်း ပြုရ၏-ဟူလို။ [ကတ္တု သာဓနပြုပုံကို ၅၃ ဂါထာ၌, ဘာဝသာဓန ပြုပုံကို ၅၅ ဂါထာ၌ ကိုယ်တိုင်ပြလတ္တံ့။

၅၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိ–နာမဘေဒေန ပဉ္စကော၊

ယော ကရောတိ ကြိယံ ကတ္တု–ကမ္မဋ္ဌန္တိ သံ ကာရကော။

၅၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိနာမဘေဒေန–ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဇာတ်, နာမ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စကော–ငါးပါးအတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ယော–အကြင်ပုဒ်အနက်သည်၊ ကတ္တုကမ္မဋ္ဌံ–ကတ္တားဌ်တည်ကံဌ်တည်သော၊ ကြိယံ–ကြိယာကို၊ ကရောတိ–ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဝါ–ပြီးစေတတ်၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ ဝါ–ထိုသို့ ကြိယာကို ပြုလုပ်တတ်ပြီးစေတတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သ (သော)–ထို ပုဒ်နက်သည်၊ ကာရကော–ကာရကမည်၏။

၅၃။ ဒဗ္ဗ၊ပေ၊ကာရကော။ ။"ကတ္တုသာဓနေတော ဥေယျံ" ဟူသော စကားအရ ကာရကောပုဒ်ကို ကတ္တုသာဓန ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ပြလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗ" စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ "ကရောတီတိ ကာရကော"သာ လိုရင်းတည်း၊ "ကရောတိ" ဟူသော ကတ္တုသာဓနဝစနတ္တကြောင့် "ကာရက"မည်သည် ဟူလို။ ["ပြု"ဟူသည် ကိစ္စတစ်ခုကိုပြီးအောင်လုပ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရောတိကို "အဘိနိပ္ဖာဒေတိ–ပြီးစေ၏"ဟု ဖွင့်ကြသည်။]

ပဉ္စကော ယော။ ။"ဝိသာဏီ ဂစ္ဆတိ"၌ ဝိသာဏီသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုဝိသာဏီ၏ ပုဒ်နက်ဖြစ်သော နွားဒြပ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို ပြုလုပ်တတ် (သွားတတ်)၏၊ "ဝဝလော–ဖြူသောနွား"ဟူသော ဂုဏ သဒ္ဒါ၏ အနက်, "ဂန္တာ–သွားတတ်သော နွား"ဟူသော ကြိယာသဒ္ဒါ၏ အနက်, "ဂေါ–နွား" ဟူသော ဇာတိသဒ္ဒါ၏ အနက်, "စိတ္တော–စိတ္တမည်သော နွား" ဟူသော နာမ သဒ္ဒါ၏ အနက်များလည်း သွားခြင်းစသော ကြိယာကို ပြုလုပ်တတ်ကြသည်၊ "ပဉ္စ+ပရိမာဏာ ယဿာတိ ပဉ္စကော"ဟု ပြု။ ["ပဉ္စပရိမာဏော ယောပဒတ္ထော"–ဋီကာ။]

ကတ္တုကမ္မဋ္ဌံကြိယံ။ ။"ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ" စသည်၌ သွားခြင်း ကြိယာသည် "ယောကျ်ား" ဟူသော ကတ္တား၌ တည်၏၊ "ပုရိသော ဩဒနံ ပစတိ"၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသည် ဩဒနံဟူသော ကံ၌တည်၏၊ ဤသို့ ကြိယာဟူသမျှ ကတ္တား၌ဖြစ်စေ, ကံ၌ဖြစ်စေ တည်ရသောကြောင့် "ကတ္တုကမ္မဋ္ဌ ကြိယံ"ဟု ဆိုသည်။ [ဖလကြိယာ, ဗျာပါရကြိယာဟု ကြိယာ ၂ မျိုးရှိပုံကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ "ယော ကရောတိ သကတ္တာ" သုတ်အဖွင့်၌ ကြည့်ပါ။]

ကာရကံနှင့် ကာရကော။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ "ကာရကံ"ဟု နပုလ္လိင်ထား၍ ဤဂါထာ၌ "ကာရကော"ဟု ပုလ္လိင်ထားပြန်ရာ အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည်နည်း–

၅၄။ လောကေနာ·ဝိဇ္ဇမာနောပိ, ဝိဇ္ဇမာနောတိ သမ္မတော၊

ဣတိ ဉာယေန ဘာဝေါပိ, ကတ္တုသာဓနတော မတော။

၅၄။ လောကေန–လူအပေါင်းသည်၊ အဝိဇ္ဇမာနောပိ–ထင်ရှား မရှိသော အနက်ကိုလည်း၊ ဝိဇ္ဇမာနောတိ–ထင်ရှားရှိသည်ဟူ၍၊ သမ္မတော–သမုတ်အပ်၏၊ ဣတိ ဉာယေန–ဤသို့သော နည်းလမ်းဖြင့်၊ ဘာဝေါပိ–ဘောကိုလည်း၊ ကတ္တုသာဓနတော–ကတ္တုသာဓနအားဖြင့်၊ မတော–ကာရကဟု သိအပ်၏။

ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား–"ကြိယာနိမိတ္တံ–ကာရကံ"နှင့်အညီ "နိမိတ္တံ" ဟူသော နပုလ္လိင်အနက်ကိုရည်ရွယ်၍ "ကာရကံ"ဟု နပုလ္လိင်ထားခဲ့သည်၊ ဤဂါထာ၌ "ယော ပဒတ္ထော"ဟု "အတ္ထော"ဟူသော ပုလ္လိင်အနက်ကိုရည် ရွယ်၍ "ကာရကော"ဟု ပုလ္လိင်ထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ [ဒီပနီ၌ "ကတ္တု သာဓနေ ဏွုပစ္စယော ပုလ္လိင်ေ ဝတ္တတီတိ ကာရကောတိ ဝုတ္တံ"ဟု ဆို၏၊ ကာရကံ၌ လည်း ကတ္တုသာဓနတော ဏွုပစ္စည်းပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ဒီပနီစကား ကို စဉ်းစားပါ။]

၅၄။ လောကေနာတျာဒိ။ ။"ဘာဝ"ဟူသည် ကြိယာတည်း၊ ထိုကြိယာသည် သရုပ်သကောင် (အကောင်အထည်) ထင်ရှားမရှိ၊ ထိုသို့ သရုပ်သကောင် အထင်အရှားမရှိလျှင် ကြိယာတစ်ပါးကို မပြုလုပ် မပြီးစေနိုင်၊ ထိုသို့ မပြုလုပ် မပြီးစေနိုင်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် "ကြိယံ ကရောတိ"ဟူသော ကတ္တုသာဓ်အရ "ဘာဝသည် ကာရက မည်နိုင်ပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "လောကေ န၊ပေ၊မတော" ဟု မိန့်သည်။

ဤလူ့လောကသည် ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း ထင်ရှားရှိသည့် အနေအားဖြင့် သမုတ်ကြ (အများအသိအမှတ်ပြုကြ)၏၊ ဥပမာ–ယုန်မှာ ဦးချို မရှိသော်လည်း "သသ ဝိသာဏံ–ယုန့်ချို"ဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်ထားကြပုံများတည်း၊ ဤသို့သော လောကပြောရိုးနည်းလမ်းအားဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို ပြုလုပ်တတ်– ပြီးစေတတ်သော သတ္တိမရှိသော ဘာဝသာဓနကိုလည်း သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စား၍ တဒ္ဓမ္မူပစာရအားဖြင့် "ကြိယံ ကရောတိ"ဟူသော ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ်အရ "ကာရက"ဟုခေါ်ဆိုရသည်–ဟူလို။

စူဠနိရုတ္တိ။ ။"ဘယံ ဇာယတိ–ကြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏" ဟူရာ၌ ဘယံ သည် ဘာဝသာဓနတည်း၊ ထို ဘာဝသာဓနအနက်ကို ပြတတ်သောကြောင့် "ဘာဝသာဓနတ္တံ ကရောတီတိ ကာရကံ"နှင့် အညီ ဘာဝသာဓနကိုပင်

၅၅။ကရဏံ ဝါ ကြိယာ ကာရေ၊ ကာရော ဧဝ စ ကာရကော၊ တေနဝ ကာရကော သတ္တိ-ကြိယာဘေဒေ န ဒွိဓာ။

၅၅။ ဝါ-တစ်နည်း၊ ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ကာရော-ပြုခြင်း၊ ကြိယာ-ကြိယာတည်း၊ စ-ဆက်ဦးအံ့၊ ကာရောဧဝ-ကြိယာသည်ပင်၊ ကာရကော-ကာရက မည်၏၊ တေနေဝ-ထိုသာဓန ၂ ပါးကြောင့်ပင်၊ ကာရကော-ကာရကသည်၊ သတ္တိကြိယာဘေဒေန-သတ္တိကာရက, ကြိယာကာရက တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိဓာ-၂ ပါးအပြားရှိ၏။

"ကာရက"ဟုလည်း ခေါ်ရသည်။ [ဘာဝသာဓနၓ၏ ကာရက အမည်ရဖို့ရန် ကတ္တုသာဓနဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ "ကြိယံ ကရောတီတိ ကာရကံ"ဟု မပြုဘဲ"ဘာဝ သာဓနတ္တံ ကရောတီတိ ကာရကံ" ဟု ပြုပါ-ဟူလို။] ဤကား ဋီကာ၌လာ သော ဓူဋ္ဌနိရုတ္တိကျမ်း၏ အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ ထိုဓူဋ္ဌနိရုတ္တိ အဆိုကို "လောကေ နာဝိဇ္ဇာမာနော်ပိ"ဂါထာမှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသောနည်းဟု မှတ်ပါ။

၅၅။ ကရဏံဝါတျာဒိ။ ။"ဘာဝသာဓနတောပိဝါ"ဟု ဆိုအပ်သော စကား အရ ဘာဝဓနအားဖြင့် ကာရကအမည်ရပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ကရဏံဝါ" စသည်မိန့်၊ "ကရဏံ ကာရော"ဟု ဘာဝသာဓနပြု [ကရဓာတ်+ဏပစ္စည်း။] ထို့နောင် "ကာရောဧဝ ကာရကော" ဟု သွတ္ထ၌ ကပစ္စည်းသက်၍ "ကာရက" ဟု ပြီးသည်။

မှတ်ချက်။ ။"ကရောတီတိ ကာရကော"ဟု ကတ္တုသာဓနပြုခြင်းသည် ကာရက ၇ ပါးလုံးအတွက် ပြုခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ပြုရာ၌ ဘာဝကာရကအတွက် ပြုတတ်သောသတ္တိ မရှိပါဘဲ သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စားသော တဒ္ဓမ္မူပစာရနည်း အားဖြင့် ကာရကမည်၏-ဟု (ရှေ့ဂါထာအလို) မှတ်ပါ၊ ဤဂါထာ၌ ဘာဝသာဓန ပြုခြင်းကား "ဘာဝကာရက တစ်ပါးတည်းအတွက် (ကြိယာကို အရကောက်ဖို့ရာ) ပြုခြင်းတည်းဟု မှတ်ပါ။

တေနေဝ၊ပေ၊ဒွိဓာ။ ။ဤ ၅၃,၅၅ ဂါထာပုဒ်၌ ပြအပ်သောဝါဒအရ ကာရကသည် သတ္တိကာရက, ကြိယာကာရကဟု ၂ မျိုးပြားကြောင်းကို သိရ၏၊ ထိုတွင် သတ္တိကာရကဟူသည် (မုချသတ္တိရှိသော) ရှေ့ကာရက ၆ ပါးတည်း၊ [တဒ္ဓမ္မူပစာရအားဖြင့် တင်စားအပ်သော သတ္တိပါဆိုလျှင် ကာရက ၇ ပါးလုံး ပင်တည်း။] ကြိယာကာရကကား ဘာဝကာရက ၁ ပါးသာဖြစ်သည်။

၅၆။ နနုဝိနာဝ ဒဗ္ဗာဒိံ, သတ္တိနာမ န ဒိဿတိ၊

ဒိဋ္ဌံ ဝတ္ထုံ ဝိဟာယေတ္ထ, အဒိဋ္ဌ ကိံ န ကပ္ပသိ။

၅၆။ ဒဗ္ဗာဒိံ–ဖြစ်အစရှိသော ဝတ္ထုကို၊ ဝိနာ–ကြဉ်၍၊ သတ္တိနာမ–သတ္တိမည်သည်၊ န ဒိဿတိဝေ နနု–မထင်ရှားသည်သာလျှင် မဟုတ်ပါလော၊ ဧတ္ထ–ဤ ကာရကသဒ္ဒါ၏ အရကို ကောက်ပြရာ၌၊ ဒိဋ္ဌံ–တိုက်ရိုက်တွေ့မြင်အပ်သော၊ ဝတ္ထုံ–အထည်ဝတ္ထုကို၊ ဝိဟာယ–ပယ်စွန့်၍၊ အဒိဋ္ဌံ–တိုက်ရိုက်မတွေ့မြင်အပ်သော သတ္တိကို၊ ကိံ–အဘယ့်ကြောင့်၊ (ကာရကောတိ–ကာရကမည်၏ ဟူ၍၊) ကပ္ပသိ–အလိုရှိဘိသနည်း၊ (ကတိ–ဤကား စောဒနာတည်း။)

၅၇။ ဒဗ္ဗဿ ယံ ကရောတ္တျေတံ, သမတ္ထံ သတ္တိ တာယ တုံ၊

ကတ္တုတာ ယဿ တဿေဝ, ဘဝေယျ ကရဏာဒိတာ။

၅၇။ ဒဗ္ဗဿ–ဖြစ်၏၊ ယံ–အကြင် စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (ကြိယံ–ကြိယာကို၊) ကရောတိ–ပြုလုပ်တတ်၏၊ ဝါ–ပြီးစေတတ်၏၊

၅၆။ နနုပေ၊ ကပ္ပသိ။ ။ဤဂါထာသည် စောဒနာပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ "ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာဇာတိ–နာမဘေဒေန ပဉ္စကော"ဟု ၅၃ ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့သော ဖြစ်စသည်တို့သည်သာ အထင်အရှားတွေ့ရ၍ သတ္တိကို အထင်အရှားမတွေ့ရသည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် ထင်ရှားသော ဖြစ်စသော ဝတ္ထုကိုဖယ်၍ မထင်ရှားသောသတ္တိကို အဘယ့်ကြောင့် ကာရကဟု ဆိုလိုပါသနည်း၊–ဤကား စောဒနာပုံတည်း။

ဒဗ္ဗာဒိံ, ဝတ္ထုံ။ ။ဒဗ္ဗာဒိံ၌ အာဒိဖြင့် ၅၃ ဂါထာ၌ပြခဲ့သော ဂုဏ, ကြိယာ, ဇာတိ, နာမတို့ကိုယူ၊ ဒိဋ္ဌံဝတ္ထုံ၌ ဝတ္ထုအရ၌လည်း ထိုဖြစ်စသော ၅ ပါးလုံးပင်ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီနှင့် ဋီကာတို့၌ "ဒိဋ္ဌံ ဒဗ္ဗံ"ဟု ဝတ္ထုအတွက် ဖြစ်ကိုသာ ဖွင့်ခြင်းကို နောက်ဂါထာ၌ "ဒဗ္ဗဿ ယံ ကရောတိ"ကို ကြည့်၍ဖွင့်ခြင်းဟု မှတ်၊ ထို "ဒဗ္ဗဿ"အရလည်း ၄ မျိုး, တစ်နည်း ၅ မျိုးပြားသော ဖြစ်ကိုပင် အရကောက်ပါ၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗာဒိံနှင့် ဝတ္ထုပုဒ်တို့အရ "ဖြစ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, ဇာတ်, နာမ် ၅ မျိုးချည်းရသည်" ဟု မှတ်။

၅၇။ ဒဗ္ဗဿတျာဒိ။ ။ဤကား အဖြေဂါထာတည်း၊ နွားဖြစ်မှာ (မကျိုးမကန်းလျှင်) သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိ၏၊ ထိုသတ္တိကြောင့် နွားဖြစ်သည်

တော်သာမတ္တျံ–ဤစွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတ္တိ–သတ္တိမည်၏၊ တု–ဆက်ဦးအံ့၊ တာယ(သတ္တိယာ)–ထို သတ္တိကြောင့်၊ ယဿ–အကြင်ဒြပ်၏၊ ကတ္တုတာ–ကတ္တား၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ–၏၊) တဿေဝ–ထို ဒြပ်၏ပင်၊ ကရဏာဒိတာ–ကရဏအစရှိသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဘဝေယျ–ဖြစ်နိုင်၏၊ (ဣတိ–ဤကား အဖြေတည်း။)

သွားခြင်းကြိယာကိုပြု၏၊ ထိုအစွမ်းကို "သတ္တိ" ဟု ခေါ်သည်။ ["သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိလောက်အောင် ကျိုးနေသောနွားဒြပ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို မပြုနိုင်"ဟု ဗျတိရေကနည်းအားဖြင့် ပြောင်းပြန်ပြန်၍လည်း ကြည့်ပါ။]

တာယ ကတ္တုတာ။ ။ထိုသွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိကြောင့် နွားဒြပ်မှာ ကတ္တား (ကတ္တုကာရက)ဟု အမည်ရ၏၊ အစစ်အမှန်အားဖြင့် သတ္တိသာလျှင် မုချ ကတ္တုကာရကဖြစ်၏၊ ဌာနီသတ္တိကို ဌာနဒြပ်ပေါ်တင်စား၍ နွားဒြပ်လည်း ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကတ္တုကာရက အမည်ရသည်–ဟူလို။ (၆၁)ဂါထာ၌ ဤအဓိပ္ပာယ် လာဦးလတ္တံ့။ [ကတ္တုတာ၌ တာပစ္စည်းသည် နာမဘာဝအနက် ကို ဟော၏၊ ကတ္တုနော–ကတ္တုသဒ္ဒါ, ကတ္တားဟုသိသောဉာဏ်၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကတ္တားဟူသော အမည်သညာတည်း၊ ကတ္တုတာ–ကတ္တားဟူသော အမည်သညာ။]

ကရဏာဒိတာ။ ။"တာယသတ္တိယာ"ကိုလိုက်စေ၊ ထိုသတ္တိကြောင့်ပင် နွားဒြပ်မှာ ကရဏ, ကမ္မ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, ဩကာသကာရက ဟူသော အမည်များလည်းဖြစ်ကြသည်၊ "တာယသတ္တိယာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "သတ္တိ တစ်ခုတည်းကြောင့် ကရဏကာရကစသော အမည်များ ဖြစ်ကြသည်"ဟု မမှတ်လင့်၊ ကရဏကာရကအမည်ရကြောင်း သတ္တိသည် တစ်မျိုးတခြား, ကမ္မစသော ကာရက အမည်ရကြောင်းသတ္တိလည်း တစ်မျိုးတခြားစီပင်တည်း၊ သတ္တိချင်းတူသောကြောင့် "တာယသတ္တိယာ"ဟု ဧကဝုစ်ထားသည်။ [ထိုကတ္တုသတ္တိ စသော သတ္တိ ၆ ပါးကို နောက် (၆၆)ဂါထာ၌ ပြအံ့။]

သတ္တိ။ ။သကဓာတ်, တ္တိပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ သတ္တိသည် ပါဠိ၌ သတ္တိဟု ဖြစ်လာ၏၊ [သကဓာတ် တိပစ္စည်းတည်း။] ထို့ကြောင့် "သက္ကောတိ ဧတာယာတိ သတ္တိ"ဟုပြု၊ ဧတာယ–ဤအစွမ်းဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်သည်၊ သက္ကောတိ–သွားမှုစသည်ကို ပြုစွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ–ဤသွားခြင်း စသောအမှုကို ပြုစွမ်းနိုင်ကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ–ထိုအစွမ်းသည်၊ သတ္တိ–မည်၏၊ ဋီကာ၌ကား "သန္ဓ–သင်္ဂေ"ဟူသောဓာတ်ဖြင့် "သန္ဓတိ အလ္လီယတိ ဧတာယာတိ သတ္တိ" ဟု ပြုလေသည်။

၅၈။ ကတ္တာဒိ သတ္တိယောဂေန, ဒဗ္ဗဓေ့ကမ္ပိ ဘိဇ္ဇတေ၊
ယထေကောပိ ပဋော နီလ-ပီတာဒိဂုဏယောဂတော။

၅၈။ ပဋော-အဝတ်သည်၊ ဧကော-တစ်ထည်တည်းသည်၊ (သမာနောပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) နီလပီတာဒိဂုဏယောဂတော-အညိုအရွှေ အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိဇ္ဇတေ ယထာ-အမျိုးမျိုး ပြားရသကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) ဒဗ္ဗာဒိ-ဒြပ်အစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ ဧကံ-တစ်မျိုးတည်းသည်၊ (သမာနံပိ-လည်း၊)ကတ္တာဒိ သတ္တိယောဂေန-ကတ္တုအစရှိသော သတ္တိတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိဇ္ဇတေ-အမျိုးမျိုး ပြားရ၏။

၅၈။ **ကတ္တာဒိတျာဒိ**။ ။၅၇ ဂါထာ၌ "ဒဗ္ဗဿ ကတ္တုတာ, တဿေဝ ကရဏာဒိတာ"စကားအရ "ဒြပ်တစ်ခုတည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ်နည်းဖြင့် ကတ္တား ကရိုဏ်းစသည် ကွဲပြားနိုင်သနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကတ္တာဒိ သတ္တိယောဂေန"စသည်မိန့်၊ ဒြပ်တစ်ခုတည်းပင်ဖြစ်သော်လည်း ကတ္တုသတ္တိစသော သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့်ယှဉ်ရသောကြောင့် ကတ္တား ကရိုဏ်းစသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုးပြား ရသည်-ဟုလို။ [ဒဗ္ဗာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဂုဏ ကြိယာ ဇာတိ နာမတို့ကို ယူ။]

ယထေကောပိပေ၊ယောဂတော။ ။အဝတ်သည် နဂိုက အဖြူရောင် ရှိအံ့၊ "သြဒါတော-ဖြူသောအဝတ်"ဟုဖြစ်၏၊ ထိုအဝတ်ကို အညိုဆေးဆိုးလျှင် "နီလော-ညိုသောအဝတ်"ဟု ဖြစ်ပြန်၏၊ အညိုရောင်ကို မကြိုက်သေး၍ ဆေးကို ချွတ်ပြီးနောက် အဝါရောင်ဆိုးပြန်လျှင် "ပီတော-ဝါသော (ရွှေသော) အဝတ်" ဟု ဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့လျှင် အဝတ်တစ်ထည်တည်းဖြစ်ပါလျက် အရောင်အမျိုးမျိုးနှင့် တွဲယှဉ်ရသောကြောင့် အဝတ်နာမည်အမျိုးမျိုးပြားရ သကဲ့သို့, ထိုအတူဒြပ်တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်ပါသော်လည်း ကတ္တု သတ္တိစသော သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် ကတ္တားကရိုဏ်းစသည်ဖြင့် အမည်အမျိုးမျိုး ပြားရသည်။

ဒဗ္ဗာဒိ၌ အာဒိအရ။ ။"ဓဝလ-(နွား၏) အဖြူဂုဏ်, ဂမန-(နွား၏) သွားခြင်းကြိယာ၊ ဂေါ-နွားဇာတ်၊ စိတ္တော-စိတ္တမည်သောနွား" စသည်ကိုယူ၍ ထို ဂုဏ်စသည်တို့၌လည်း "ဓဝလော ဘဝတိ-အဖြူဂုဏ်ဖြစ်၏၊ ဓဝလံပဿတိ-အဖြူဂုဏ်ကိုကြည့်၏၊ ဓဝလေန သောဘတိ-အဖြူဂုဏ်ဖြင့်တင့်တယ်၏၊ ဓဝလဿ ရောစတေ-အဖြူဂုဏ်အား နှစ်သက်၏၊ ဓဝလမှာ ဝိဂတော-အဖြူဂုဏ်မှ ကင်း၏၊ ဓဝလသ္မိံ ပတိဋ္ဌိတော-အဖြူဂုဏ်၌တည်၏" ဤသို့ သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့်ယှဉ်၍ ကတ္တား ကရိုဏ်းစသည်ပြားပုံကို သိပါ။

၅၉။ ဗုဒ္ဓေါ စရတိ ဘောဗုဒ္ဓ, ဗုဒ္ဓံ အနုစရာဟိ တွံ၊
ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော ဓမ္မော, ဓမ္မော ဗုဒ္ဓေန တိဋ္ဌတေ။
၆၀။ ဓမ္မဋ္ဌော ဒေတိ ဗုဒ္ဓဿ, ဓမ္မော ဗုဒ္ဓါ ဝိနိဂ္ဂတော၊
ဓမ္မော ဗုဒ္ဓဿ ပသတ္ထော, လောကော ဗုဒ္ဓေ ပသီဒတိ။

၅၉, ၆၀။ ဗုဒ္ဓေါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စရတိ-လှည့်လည်တော်မူ၏၊ ဘောဗုဒ္ဓ-အိုမြတ်စွာဘုရား၊ (မည်သည့်ကြိယာ၌မျှမစပ်ဘဲ ရပ်ထားလိုက်ပါ။) တွံ-သင်သည်၊ ဗုဒ္ဓံ-ဘုရားသို့၊ အနုစရာဟိ-အစဉ်လိုက်ပါလော၊ ဗုဒ္ဓေန-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မော-တရားကို၊ ဒေသိတော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဓမ္မော-သည်၊ ဗုဒ္ဓေန-ဖြင့်၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊ ဓမ္မဋ္ဌော-တရား၌တည်သောသူတော်ကောင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓဿ-အား၊ ဒေတိ-ပေးလှူ၏၊ ဓမ္မော-သည်၊ဗုဒ္ဓါ-မှ၊ ဝိနိဂ္ဂတော-ထွက်ပေါ်လာ၏၊ ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဓမ္မော-ကို၊ ပသတ္ထော-ချီးမွမ်းအပ်၏၊ လောကော-သတ္တဝါအပေါင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓေ-၌၊ ပသီဒတိ-ကြည်ညို၏။

၅၉, ၆၀။ ဤ ၂ ဂါထာကား ဒြပ်တစ်ပါးတည်းက သတ္တိအမျိုးမျိုးနှင့် ယှဉ်ရသောကြောင့် အမျိုးမျိုးပြားပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ် ဂါထာတို့တည်း။

၁။ "ဗုဒ္ဓေါစရတိ"သည် ဝုတ္တကတ္တုသတ္တိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ဝုတ္တကတ္တုကာရကဖြစ်ပုံတည်း။

၂။ "ဘောဗုဒ္ဓ"သည် ကြိယာ၌ မစပ်သဖြင့် ကြိယာကို မပြီးစေတတ်ရကား ကာရကသတ္တိမဟုတ်၊ "အာလုပ်" ခေါ် အကာရကပုံစံတည်း။

၃။ "ဗုဒ္ဓံအနုစရာဟိ"သည် ကမ္မသတ္တိနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကမ္မကာရကဖြစ်ပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း။ [ဘောဗုဒ္ဓ-ဟူသော အာလုပ်နှင့်တွဲဖက်၍ အနက်ပေးပြီးလျှင် "ဗုဒ္ဓံ-ရှေးနှောင်တော်ဘုရားသို့"ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် ဒြပ်တစ်မျိုးတည်းက အမျိုးမျိုးပြားပုံကို ပြသော ပုံစံများဖြစ်၍ ဘုရားဒြပ်တော် ၂ ဆူဖြစ်နေရကား ထိုအနက်သည် မသင့်။]

ဗုဒ္ဓေနစသည်။ ။ဗုဒ္ဓေနစသည်၌လည်း နိဿယအနက်ပေးပုံကိုကြည့်၍ အဝုတ္တကတ္တုသတ္တိ, ကရဏသတ္တိစသည်နှင့် ယှဉ်ပုံကိုသိပါ။ ["ဗုဒ္ဓဿ ဓမ္မော" ကား ကာရကသတ္တိ မဟုတ်, "သမ္ဗန်"ဟူသော အကာရကဖြစ်ပုံကို ပြသော ပုံစံတည်း။

၆၁။ ကာရကတ္တာ ကြိယာယေဝ, သတ္တိမုချေန ကာရကံ၊

ဒဗ္ဗံ ဥာနျူပစာရေန, တဿာ အာဓာရဘာဝတော။

၆၁။ ကြိယာယံ-ကြိယာကို၊ ကာရကတ္တာ-ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တိဧဝ-သတ္တိသည်သာလျှင်၊ မုချေန-မုချအားဖြင့်၊ ဝါ-အစစ်အမှန်အားဖြင့်၊ ကာရကံ-ကာရကမည်၏၊ ဒဗ္ဗံ-ဒြပ်သည်၊ တဿာ-ထိုသတ္တိ၏၊ အာဓာရဘာဝတော-တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥာနျူပစာရေန-ဥာနျူပစာရနည်းအားဖြင့်၊ ကာရကံ-ကာရကမည်၏။

၆၁။ ကာရကတ္တာ၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။မုချကာရက ဥပစာကာရကကို ခွဲပြလို၍ "ကာရကတ္တာ" စသည်မိန့်၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ-ယောကျ်ားသည် လမ်းကိုသွားတတ်၏"ဟူရာ၌ သွားခြင်းကြိယာကို ယောကျ်ားဒြပ်က ပြီးစေသည်မဟုတ်, သွားစွမ်းနိုင်သောသတ္တိကသာ ပြီးစေသည်၊ မှန်၏-ကျိုးပဲ့နေသော, သို့မဟုတ်-ဒူလာစွဲ၍ ပုံလဲနေသော ယောကျ်ားဒြပ်သည် သွားခြင်းကြိယာကို မပြီးစေနိုင်၊ ကျန်းကျန်းမာမာနှင့် ဓာတ် ၄ ပါးညီညွတ်သောအခါ၌ကား သွားစွမ်းနိုင်သော သတ္တိတစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုသတ္တိကသာ သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် သတ္တိကို မုချ(အစစ်အမှန်) "ကာရက"ခေါ်သည်ဟုမှတ်၊ ယောကျ်ားဒြပ်ကိုကား ထိုသတ္တိ၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဥာနီသတ္တိ၏ ကာရကအမည်ကို ဥာနဒြပ်၌ တင်စားသော ဥာနျူပစာရအားဖြင့် "ကာရက"ဟု ခေါ်ရသည်။ [နောက်ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း ပုရိသော သဒ္ဒါကား အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကာရကဏူပစာရအားဖြင့် ကာရကအမည် ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ၌ ပုရိသောကို ကတ္တုကာရကဟု နားလည်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ၌ ပုရိသောကို ကတ္တုကာရကဟု နားလည်နေကြရသည်။

အမှာ။ ။ကြိယာယေဝ၌ ဧဝကို သတ္တိနောင်ရွှေ့၍ "သတ္တိဧဝ"ဟု အနက်ပေးဖို့ရန် ဒီပနီ၌ "သတ္တိယေဝကြိယာယ ကာရကတ္တာ မုချေနကာရကံ နာမ"ဟု ဖွင့်၏၊ "တဒါ ဓာရဏဘာဝတော"ဟု စာရှိသော်လည်း "အာဓာရဏ" ဟု ထားရိုးမရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း, "တဿာ သတ္တိယာ အာဓာရ ဘာဝတော"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့်လည်းကောင်း "တဿာ အာဓာရ ဘာဝတော"ဟု ဆရာတို့ပြင်တော်မူကြသည်၊ ထို့ပြင်-"ဒဗ္ဗံ ဥာနျူပစာရေန"၌ ဒဗ္ဗအရလည်း ယောကျ်ားစသော အကောင်အထည်သာမက, ဒဗ္ဗအပြား၌ပြခဲ့သော ဂုဏ ကြိယာ ဇာတိ(နာမ) တို့ကိုလည်း ယူပါ။

၆၂။ သဒ္ဒေါတ္ထံ ဝဒတီတျေတ္ထ, သဒ္ဒေါ ဒဗ္ဗေဝ ဂယှတေ၊
အတ္ထသာဝါစကော သဒ္ဒေါ, ပျတ္တဒ္ဒါရေန ကာရကော။

၆၂။ သဒ္ဒေါ-ပုရိသော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထံ-ယောကျ်ား အစရှိသောအနက်ကို၊ ဝဒတိ-ဟော၏၊ ဣတိ ဧတ္ထ-ဤပြယုဂ်၌၊ သဒ္ဒေါ-ပုရိသော အစရှိသောသဒ္ဒါကို၊ ဒဗ္ဗေ ဝ-ဒြပ်၌သာလျှင်၊ ဂယှတေ-သွင်းယူအပ်၏၊ အတ္ထသ-အနက်ကို၊ ဝါစကော-ဟောတတ်သော၊ သဒ္ဒေါပိ-သဒ္ဒါသည်လည်း၊ အတ္ထဒ္ဒါရေန-အနက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ-ကာရကရူပစာရအားဖြင့်၊ ကာရကော-ကာရကမည်၏။

၆၂။ **သဒ္ဒေါ၊ပေ၊ဂယှတေ။** ။"သဒ္ဒေါ အတ္ထံ ဝဒတိ" ပြယုဂ်၌ ပါဠိဖြစ်သော "သဒ္ဒေါ"၏ အနက်ဖြစ်သော ပုရိသော စသောသဒ္ဒါသည် ဒြပ်အပြား ၄ ပါး ၅ ပါးတို့တွင် မပါဝင်လျှင် ကာရကအမည်မရဘဲရှိရာ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊..."ဒဗ္ဗံ ဌာန်ျူပစာရေန"ဟုဆိုရကား ဒဗ္ဗတွင်း၌ ပါဝင်မှသာ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကာရကအမည် ရနိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဒြပ်အပြားတွင် အဘယ်၌သွင်းမည်နည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သဒ္ဒေါ၊ပေ၊ ဂယှတေ"ဟု မိန့်သည်၊ "သဒ္ဒေါ၏အနက်ဖြစ်သော ပုရိသောစသော သဒ္ဒါကို ဒြပ်၌သွင်းပါ"ဟူလို၊ မှန်၏-"ဂေါ"စသော အက္ခရာတစ်လုံးဖြစ်စေ, ပုရိသော စသော အက္ခရာအများဖြစ်စေ, ဂုဏ်, ဇာတ်, ကြိယာ, နာမ်တို့ကဲ့သို့ အကောင်အထည် မထင်မရှား မဟုတ်, အကောင်အထည် ထင်ရှားသော သဒ္ဒဒြပ်များသာ ဖြစ်သည်။

အတ္ထသ၊ပေ၊ကာရကော။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် သဒ္ဒါဟူသမျှ၏ ကာရက အမည်ရပုံကို ပြသည်၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ ပုရိသောသဒ္ဒါ ဖြစ်စေ, "သဒ္ဒေါ အတ္ထံ ဝဒတိ"၌ "သဒ္ဒေါ"ဟူသော သဒ္ဒါဖြစ်စေ, အနက်ကိုအကြောင်းပြု၍ ကာရကူပစာရအားဖြင့် ကာရကအမည်ရသည်၊ ဤစကားစဉ်အရ "သဒ္ဒေါ အတ္ထံ ဝဒတိ"၌ မုချ, ဌာနျူ, ကာရကူပစာရအားဖြင့် ကာရကအမည်ရပုံကို ကောက်ကြည့်ရာ၏၊ ပုရိသော စသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် မုချအားဖြင့် ကတ္တုကာရကမည်၏၊ ပုရိသောစသော သဒ္ဒါသည် ထိုသတ္တိ၏တည်ရာဖြစ်၍ ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကာရကမည်၏၊ သဒ္ဒေါ အတ္ထံ၌ သဒ္ဒေါကား မိမိ၏ဟောနက်ဖြစ်သော ပုရိသော စသော သဒ္ဒါကို အကြောင်းပြု၍ ကာရကူပစာရအားဖြင့် ကာရကမည်၏၊ [ရှေ့ဂါထာ၌ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"ကို ပုံစံထုတ်၍ ပုရိသောအတွက် ကောက်ပြခဲ့ပြီ။]

၆၃။ ကြိယာနိမိတ္တမေကန္တံ, ကြိယတ္တံ ကာရကီရိတံ၊
ကြိယာနိမိတ္တမတ္တံပိ, မကြိယတ္တံ မကာရကံ။

၆၃။ ကြိယာနိမိတ္တံ–ကြိယာ၏အကြောင်းသည်၊ (ဟုတ္វာ–၍၊) ဧကန္တံ–စင်စစ်၊ ကြိယတ္တံ–ကြိယာဟူသောအကျိုးရှိသောအနက်ကို၊ ကာရကံ–ကာရကဟူ၍၊ ဤရိတံ–ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာနိမိတ္တံ–ကြိယာ၏အကြောင်းမျှသည်၊ (သမာနံပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) အကြိယတ္တံ–ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိသောအနက်ကို၊ အကာရကံ–, အကာရက ဟူ၍၊ ဤရိတံ–ဆိုအပ်၏။

၆၃။ **ကြိယာ၊ပေ၊မကာရကံ။** ။ကာရက၏လက္ခဏာနှင့် အကာရက၏ လက္ခဏာကိုပြလို၍ "ကြိယာ၊ပေ၊မကာရကံ"ဟု မိန့်သည်၊ နိဿယအတိုင်း မြန်မာပြန်ပါ၊ ဆိုလိုရင်းကား–ကြိယာ၏အကြောင်းရင်းဖြစ်ခြင်း စင်စစ် ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိခြင်းအားဖြင့် ကာရက၏ လက္ခဏာ ၂ ပါးရှိသည်၊ "ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှဖြစ်စေကာမူ ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိခြင်း"ဟု အကာရကလက္ခဏာမှာ ၁ ပါးသာရှိသည်–ဟူလို။

ကြိယာ၊ပေ၊ကာရကီရိတံ။ ။"ပုရိသော ဂစ္ဆတိ"ပုဒ်၌ ယောကျ်ား၏ သွားစွမ်းနိုင်သောသတ္တိသည် သွားခြင်းကြိယာ၏ အကြောင်းလည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသတ္တိကြောင့် သွားနိုင်ရကား ထိုသတ္တိမှာ သွားခြင်းကြိယာဟူသော အကျိုးလည်းရှိ၏၊ ဤသို့ လက္ခဏာ ၂ ပါးနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် ယောကျ်ား၏ သွားနိုင်သောသတ္တိသည် ကတ္တုကာရကမည်၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အခြား ကာရကများ၌လည်း ဤနည်းမှီး၍ သိပါ။

မှတ်ချက်။ ။"ဧကန္တံ ကြိယတ္တံ=ဧကန်မုချ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ကြိယာ အကျိုးရှိခြင်း"ဟုဆိုသောကြောင့် အကြား၌အကြောင်းတစ်ခုခြားပြီးမှ သွယ်ဝိုက် ၍ ကြိယာအကျိုးရှိခြင်းကို"ဧကန္တကြိယတ္တ"ဟု မဆိုလိုကြောင်းကိုသတိပြုခဲ့ပါ။

ကြိယာနိမိတ္တ မတ္တံပိ။ ။၆၅ ဂါထာ၌ ပြအပ်လတ္တံ့သော ဘာဝလက္ခဏာ စသော အနက်များသည် ကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ရသောကြောင့် (ကြိယာ၌ စာစပ် ရသောကြောင့်) ကြိယာ၏အကြောင်းရင်းကား ဟုတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် ကြိယာ အကျိုးရဖို့ရာ ဧကန်မဟုတ်သောကြောင့် "ဧကန္တံ ကြိယတ္တံ" ဟူသော လက္ခ ဏာနှင့် မညီညွတ်ရကား ကာရကဟု မဆိုရ၊ "အကာရက"သာ ဖြစ်သည်၊ မတ္တံပိ၌ အပိသည် ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်ခြင်းကို မြှောက်သော အနုဂ္ဂဟတ္ထ

၆၄။ သာမျာ·လပန နိဒ္ဒါရ–ဏ ဘာဂျာဒိ·မကာရက၊
ကြိယာယေ၀ တဒါ ယောဂါ–ဘာ၀တော တျူပလက္ခယေ။

၆၄။ သာမျာလပန . နိဒ္ဒါရဏဘာဂျာဒိ–သာမိ, အာလုပ်, နိဒ္ဒါရဏဘာဂီ အစရှိသော အနက်ကို၊ တဒါ–ထိုသာမိ, အာလုပ်, နိဒ္ဒါရဏဘာဂီအစရှိသည်တို့၏ အခိုက်အတန့်၌၊ ကြိယာယ–ကြိယာနှင့်၊ ယောဂါ·ဘာ၀တောဧ၀–ယှဉ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်ပင်၊ အကာရကံ–အာကာရကဟူ၍၊ ဥပလက္ခယေ–မှတ်ရာ၏။

ဓောတကတည်း၊ ကြိယာ၏အကြောင်း ဖြစ်တောင်မှ အကာရက မည်ရသေး၏၊ ကြိယာ၏အကြောင်းမျှ မဖြစ်သော (၆၄ ဂါထာ၌လာသော) သမ္ဗန် စသည်တို့၏ အာကာရမည်ကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်ရာ မလို"ဟု ဂရုဟာကို ဆည်းပါ၊ ဒီပနီ၌ကား– "အပိသဒ္ဒေါ ဝက္ခမာနလက္ခဏံ (ဆိုအပ်လတ္တံ့သော လက္ခဏာရှိသော) အကာရကံ (သမ္ဗန်စသော အကာရကကို) အပေက္ခတိ" ဟု အပိအတွက် အပေက္ခာအနက်ဟု ဆို၏၊ စဉ်းစားကြပါလေ။

၆၄။ သာမျာပေ၊လက္ခယေ။ ။ဆိုအပ်ခဲ့သော ကာရကလက္ခဏာ ၂ မျိုးလုံး မရှိသော အကာရကတို့ကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ မှန်၏–"ရညော ပုရိသော" ဟူသော သမ္ဗန်၏ပုံစံ၌ ရညောသည် ပုရိသော၌သာ စပ်၏၊ ကြိယာ၌ လုံး၀ စပ်ခြင်းမရှိ၊ ဤသို့ ကြိယာနှင့် မစပ်သောကြောင့် ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှ မဖြစ်ရကား အကာရကတည်း၊ "ဘောပုရိသ–အို ယောကျ်ား"ဟူသော အာလုပ်အနက်လည်း ကြိယာနှင့်မစပ်၊ ထို့ကြောင့် အကာရကတည်း။

နိဒ္ဒါရဏဘာဂီ။ ။တေသွံ–ဤအပေါင်း၌၊ နိဒ္ဒါရဏဘာ၀ေါ–ခွဲထုတ်ဖို့ရာ အဖို့ဘာဂသည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, နိဒ္ဒါရဏဘာဂီ၊ ဤ ၀စနတ္ထနှင့်အညီ "ကဏှာ ဂါဝီနံ"၌ ကဏှာကဲ့သို့ ခွဲထုတ်ဖို့ရာ အဖို့ဘာဂရှိသော ဂါဝီနံကို နိဒ္ဒါရဏဘာဂီ ဟု ခေါ်၏၊ နိဒ္ဒါရဏသမုဒါယဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုဂါဝီနံလည်း ကဏှာ၌သာ စပ်၍ ကြိယာ၌ မစပ်ရသောကြောင့် အကာရကမည်၏၊ ဘာဂျာဒိ (ဘာဂီ+ အာဒိ)၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် "ဂေါတ္တေန ဂေါတမော"၌ ဂေါတ္တေနကဲ့သို့သော ဝိသေသန, "အက္ခိနာ ကာဏော"၌ အက္ခိနာကဲ့သို့သော အင်္ဂဝိကာရ, တိဒဏ္ဍကေန ပရိဗ္ဗာဇကံ"၌ တိဒဏ္ဍကေနကဲ့သို့သော ဣတ္ထမ္ဘူတလက္ခဏစသည်ကိုယူ။

၆၅။ ဘာဝလက္ခဏ ဟေတွာဒိ, ကြိယတ္ထဿ အဘာဝတော၊
တံယောဂေ တံနိမိတ္တေပိ, ကာရကတ္တံ န ဝုစ္စတိ။

၆၅။ ဘာဝလက္ခဏဟေတွာဒိ–ဘာဝလက္ခဏ, ဟိတ် အစရှိသော အနက်ကို၊ ကြိယတ္ထဿ–ကြိယာဟူသော အကျိုး၏၊ အဘာဝတော–မရှိခြင်းကြောင့်၊ တံယောဂေ–ထို ကြိယာနှင့် ယှဉ်ခြင်းသည်၊ တံနိမိတ္တေ–ထို ကြိယာ၏ အကြောင်းသည်၊ (သတိပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ကာရကတ္တံ–ကာရကဟူ၍၊ န ဝုစ္စတိ–မဆိုအပ်။

၆၅။ ။"ကြိယာနိမိတ္တမတ္တံပိ အကြိယတ္ထမကာရကံ"ဟု ၆၃ ဂါထာ၌ ဆိုအပ်ခဲ့သော စကားရပ်၏ သရုပ်ကိုပြသောဂါထာတည်း၊ ဘာဝလက္ခဏနှင့် ဟိတ် (ဟေတွာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ယူအပ်သော) နိမိတ်တို့သည် ကြိယာ၌ တာစပ်ရသဖြင့် ကြိယာနှင့် ယှဉ်ရ, ကြိယာ၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်ရသော်လည်း ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိသောကြောင့် ကာရကဟုမဆိုရ၊ "အကာရကသာဖြစ်သည်" ဟူလို။

ဘာဝလက္ခဏပုံစံ။ ။"ဂေါသု ဒုယှမာနာသု ဂတော ပုရိသော" သည် ဘာဝလက္ခဏ၏ပုံစံတည်း၊ "ဒုယှမာနာသု"အရ ဒုယှန (နို့ညှစ်ခြင်း) ကြိယာသည် "ဂတော"အရ ဂမနကြိယာကို မှတ်သားကြောင်းဖြစ်၏၊ "ဘယ်အချိန်သွားတုံး"ဟု မေးလျှင် "နို့ညှစ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် (နို့ညှစ်ချိန်)သွား၏"ဟု နို့ညှစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် သွားခြင်းကို မှတ်သား၍ ပြောပြရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုယှန ကြိယာကို လက္ခဏ (ဘာဝလက္ခဏ)ဟု ခေါ်သည်။ [ဘာဝဿ–(ဂတောစသော) လက္ချကြိယာကို့+လက္ခဏံ–မှတ်သားကြောင်း ကြိယာ၊ ဒီပနီကား "ဘာဝေါစ–ကြိယာလည်းဟုတ်၏+သော+လက္ခဏဉ္စာတိဘာဝလက္ခဏံ"ဟု ပြုစေလို၏။]

တံ ယောဂေပိ။ ။ထို "ဒုယှမာနာသု"သည် ဂတော၌ (လက္ခဏ+လက္ချ အဖြစ်ဖြင့်) တာစပ်ရသောကြောင့် ကြိယာနှင့် စပ်ရသည်ကား မှန်ပေ၏၊ သို့သော်လည်း ယောကျ်ားသည် နို့ညှစ်ခြင်းကြောင့် သွားသည်မဟုတ်, သူ့ကိစ္စကြောင့် သူ့ဘာသာသွားသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် "ကြိယတ္ထဿ အဘာဝတော–နို့ညှစ်ခြင်း၌ သွားခြင်းကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိသောကြောင့် ဒုယှမာနာသု ဟူသော ဘာဝလက္ခဏကို ကာရကဟုမဆိုရ၊ အကာရကသာဖြစ်သည်။ ["ထို ကြိယာနှင့် ယှဉ်သော်လည်း ကာရကဟု မဆိုရ" ဟူလို၊ တာယ–ထိုကြိယာနှင့်+ယောဂေါ–ယှဉ်ခြင်းတည်း၊ တံယောဂေါ–ခြင်း။]

ဟေတုပုံစံ။ ။အန္နေန ဝသတိ၊ ဤကား ဟေတုပုံစံတည်း၊ အန္န-(အစာ) သည် နေခြင်း၏အကြောင်းတည်း၊ "ဘာ့ကြောင့် နေသနည်း"ဟု မေးလျှင် "အစာကြောင့်+နေ၏"ဟု ဖြေရ၏၊ ဤသို့လျှင် အန္နသည် တံ နိမိတ္တ-ထိုကြိယာ ၏ အကြောင်းဖြစ်၏၊ သို့သော်လည်း ထိုအစာသည် နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်၊ အတူတကွမဖြစ်လျှင် နေခြင်းကြိယာဟူသော ကေန်အကျိုး ရှိသည်မဟုတ်၊ နေပြီးနောက် အတော်ကြာမှ စားရမည့် ထမင်းကြောင့် မျှော်လင့်၍နေခြင်းဖြစ်ရကား အန္နက တခြား, ဝသနကြိယာကတခြားဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကြိယတ္တသ အဘာဝတော"အရ ဟိတ်ကိုလည်း အကာရကဟု ဆိုရသည်။

ကြိယာနှင့်တကွဖြစ်မှ ကာရကခေါ်ရသည်။ ။"ပုရိသော မဂ္ဂံ ပါဒေန ဂစ္ဆတိ"၌ ကာရက ၃ မျိုးပါ၏၊ ယောကျ်ားဟူသော ကတ္တားသည် သွားတုန်းဆဲဆဲ၌ သွားခြင်းကြိယာနှင့်လည်း တကွဖြစ်၏၊ လမ်းပေါ်၌သွားရသောကြောင့် လမ်းဟူသော ကံသည်လည်း သွားခြင်းကြိယာနှင့် တကွဖြစ်၏၊ ခြေဖြင့်သွားရသောကြောင့် ခြေဟူသော ကရိဏ်းလည်း သွားခြင်းကြိယာနှင့်တကွဖြစ်၏၊ ဤသို့ ကြိယာနှင့် အတူတကွဖြစ်မှသာ "ကေန္တ ကြိယတ္တ-ကေန်ကြိယာဟူသော အကျိုးရှိသည်"ဟု ဆိုရသည်၊ ပြခဲ့သော ဟေတုပုံစံ၌ကား ထမင်းသည် နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်၊ နေခြင်းက ရှေ့, စားရမည့်ထမင်းက နောက်မှ ဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကေန္တ ကြိယတ္တ"ဟု မဆိုနိုင်ရကား အန္နေနသည် ကရဏကာရက အမည်မရဘဲ အကာရကသာ မည်ရလေသည်။

နိမိတ်ပုံစံ။ ။ကုဉ္စရော ဒန္တေသု ဟညတေ၊ ဤပုံစံ၌ ဒန္တေသုသည် ဟညတေ၌ ([အစွယ်တို့ကြောင့်+သတ်အပ်"ဟု နိမိတ်+နိမိတ္တဝန္တ အဖြစ်ဖြင့်) စာစပ်ရ၍ ကြိယာ၏ နိမိတ္တ ဖြစ်ပါသော်လည်း သတ်ခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်, ဆင်ကောင်ဒြပ်သည်သာ သတ်ခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကေန္တ ကြိယတ္တ-စင်စစ် ကြိယာဟူသော အကျိုးမရှိရကား ကာရကဟု မဆိုရ, အကာရကသာ ဖြစ်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။"တံ နိမိတ္တေပိ" ၌ ပိသည် ဟေတွာဒိအတွက် လက္ခဏာ အရစိပုဒ်တည်း၊ ဟိတ်နှင့် နိမိတ်သည် ကြိယာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော်လည်း ကာရကဟု မဆိုရ-ဟူလို၊ "သော်"ဟု လက္ခဏာအနက်၌လည်းကောင်း, "လည်း"ဟု မနှစ်သက်အပ်သော အရုစိအနက်လည်းကောင်း, ပေးရသောပုဒ်ကို "လက္ခဏာ အရုစိ"ဟု ခေါ်သည်။]

၆၆။ ကာရကော ဆဗ္ဗိဓော ကတ္တု-ကာရဏကမ္မသမ္ပဒါ၊

နာဝဓေကာသဘေဒေန, သတျာဝတ္ထပ္ပဘေဒတော။

၆၆။ ကာရကော-ကာရကသည်၊ သတျာဝတ္ထပ္ပဘေဒတော-သတ္တိအခိုက်အတန့်၏ ပြားခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တုကရဏကမ္မသမ္ပဒါနာဝဓေကာသဘေဒေန-ကတ္တုကာရက, ကရဏကာရက, ကမ္မကာရက, သမ္ပဒါနကာရက, အဝဓိကာရက, ဩကာသ ကာရက တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆဗ္ဗိဓော-၆ ပါးအပြားရှိ၏။

၆၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကာရက ၆ ပါးအပြားကို ပြ၏၊ [ဆန်းကြောင့် "ကရဏက္က"ဟု ကဒ္ဒေဘော်ပြုထားသည်၊] အပါဒါန ကာရကကိုပင် မောဂ္ဂလ္လာန်စသော ကျမ်းများ၌ "အဝဓိ"ဟု နာမည်တပ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌လည်း "အဝဓိ"ဟု ဆိုထားသည်၊ အဝဓိ, သီမာ, မရိယာဒါသဒ္ဒါတို့သည်၊ (အပိုင်းအခြား အနက်အားဖြင့်) တူသော အနက်ရှိကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် "အဝဒဓာတိ (ပရိစ္ဆိန္ဒတိ)-ကြိယာကို ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ဣတိအဝဓိ"ဟုပြု၊ "ဂါမာ အပေန္တိ"၌ ဂါမသည် ဖဲခြင်းကြိယာကို ("ဤရွာမှ ဖဲသွား၏"ဟု) ပိုင်းခြားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အဝဓိအမည်ရသည်။

တစ်နည်း။ ။"အဝဓီယတေ ယတောတိ အဝဓိ"ဟု အပါဒါန သာဓနလည်း ပြုကြ၏၊ ယတော-အကြင်ရွာအစရှိသော အရပ်မှ၊ အဝဓီယတေ-တစ်စုံတစ်ခုသောဝတ္ထုကို ပိုင်းခြားအပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ပိုင်းခြားခဲ့ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုရွာအစရှိသောအရပ်သည်၊ အဝဓိ-မည်၏၊ [ယတော ဝဓီယတေ ကိဉ္စိ, ကြိယာပုဗ္ဗံ ကုတောစန။...အမှတ်မရှိသောအနက်မှ တစ်စုံတစ်ခု သောဝတ္ထုကို ကြိယာရှေးရှိသည်ဖြစ်၍ (ဂမန-ဒါနစသော ကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍) သူတစ်ပါးသည် ပိုင်းခြားအပ်၏။...(မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၌ လာသော) ဟရိကာရိကာ။]

သတျာဝတ္ထပ္ပဘေဒတော။ ။[သတ္တိ+အဝတ္ထာ-သတ္တိ၏ အခိုက်အတန့်၊] "ဗုဒ္ဓေါစရတိ"စသော ဂါထာကိုပြန်ကြည့်ပါ၊ ထိုဂါထာ၌ ဘုရားဒြပ်တော်အားဖြင့် တစ်ဆူတည်းဖြစ်သော်လည်း "ဗုဒ္ဓေန ဒေသိတော"၌ ဟောတော်မူစွမ်းနိုင်သော သတ္တိအခိုက်ဝယ် "ဗုဒ္ဓေန"ဟု ကတ္တုကာရကဖြစ်၏၊ "ဗုဒ္ဓံ အနုစရာဟိ"၌ အစဉ်လိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော (ကြိယာပါပုဏန) သတ္တိအခိုက်ဝယ် "ဗုဒ္ဓံ"ဟု ကမ္မကာရကဖြစ်၏၊ ဤနည်းအတိုင်း "ဗုဒ္ဓေန တိဋ္ဌတေ, ဗုဒ္ဓသ ဒေတိ, ဗုဒ္ဓါ ဝိနိဂ္ဂတော, ဗုဒ္ဓေ ပသီဒတိ"တို့၌လည်း ကရဏကာရက စသည် ဖြစ်ပုံကို သိပါ။

၆၇။ သဗ္ဗဘာဝါ·ဝိနာဘာဝိ, ကရဏာဒိပုရေက္ခတော၊
ယော ကရောတျတ္တကမ္မဋ္ဌံ, ကြိယံ ကတ္တာ သ ကာရကော။

၆၇။ သဗ္ဗဘာဝါဝိနာဘာဝိ–အလုံးစုံသော ကြိယာတို့နှင့် မကင်းမူ၍ဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ကရဏာဒိပုရေက္ခတော–ကရဏအစရှိသော ကာရကတို့သည် ရှေ့သွားပြုအပ်သော၊ ယော–အကြင်ကာရကသည်၊ အတ္တကမ္မဋ္ဌံ–မိမိ၌တည်, ကံ၌တည်သော၊ ကြိယံ–ကြိယာကို၊ ကရောတိ–ပြုတတ်၏၊ သ(သော)–ထိုကာရကသည်၊ ကတ္တာ–ကတ္တားမည်၏။

၆၇။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ သဘောကိုလည်းကောင်း, ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ ချဲ့ဦးအံ့–"သဗ္ဗ၊ပေ၊ပုရေက္ခတော"ဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ သဘောကိုပြ၏၊ ကတ္တုကာရကသည် အားလုံးသော ကြိယာတို့နှင့် ကင်း၍မဖြစ်, "ကြိယာတိုင်းမှာ ကတ္တုကာရက အမြဲပါရှိသည်"ဟူလို၊ ကရဏကာရက စသော ကာရက ၅ ပါးသည် ကတ္တုကာရကကို ရှေ့သွားပြုရ၏၊ ကြိယာကို ပြီးစေရာဝယ် ကရဏ စသည်တို့ထက် ကတ္တုကာရကက ပဓာနဖြစ်သည်ကို "ရှေ့သွား"ဟု ဆိုသည်။ [သဗ္ဗဘာဝေဟိ–အလုံးစုံသော ကြိယာတို့နှင့်+အဝိနာဘာဝီ–မကင်းမူ၍ ဖြစ်လေ့ရှိသည်တည်း၊ သဗ္ဗဘာဝါဝိနာဘာဝီ–သည်၊ ကရဏာဒီဟိ+ပုရေက္ခတော ကရဏာဒိ ပုရေက္ခတော။]

ယော၊ပေ၊ကတ္တာ။ ။ဤစကားဖြင့် ကတ္တာ၏ ဝစနတ္ထကိုပြ၏၊ "ကရော တီတိ ကတ္တာ"ဟု ဝစနတ္ထပြုပါ–ဟူလို၊ "ကရောတိ–ပြု" ဟူသည် "တစ်စုံတစ်ခု သော ကြိယာကို ပြီးစီးစေခြင်း–ပြီးအောင် ပြုလုပ်ခြင်း"တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကရောတိကို "အဘိနိပ္ဖါဒေတိ–ပြီးစီးစေတတ်၏"ဟု အနက်ဖွင့်ကြသည်၊ အတ္တာစ–မိမိဟူသော ကတ္တားလည်း+ကမ္မဥ္စ–ကံလည်း၊ အတ္တကမ္မံ–မိမိ, ကံ၊ အတ္တကမ္မနိ+တိဋ္ဌတီတိ အတ္တကမ္မဋ္ဌာ။

ဆက်ဦးအံ့။ ။"ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ သွားခြင်း ကြိယာသည် ယောကျ်ားဟူသော ကတ္တား၌တည်၏၊ "ပုရိသောဩဒနံ ပစတိ"၌ ကျက်ခြင်း ကြိယာသည် ထမင်းတည်းဟူသော ကံ၌တည်၏၊ ဤသို့လျှင် မိမိတည်းဟူသော ကတ္တား၌တည်သော သွားခြင်း စသော ကြိယာကိုဖြစ်စေ, ထမင်းစသောကံ၌ တည်သော ကျက်ခြင်း စသော ကြိယာကိုဖြစ်စေ ယောကျ်ားစသော ကတ္တားသည်သာ ပြီးစီးစေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကတ္တုကာရက"ကို ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော (ကြိယာကို ပြီးအောင် ပြုလုပ်တတ်သော) ကာရကဟု ခေါ်ရသည်။

၆၈။ ကတ္တာ သဗ္ဗကြိယာဗျာပီ, သေသံ ကမ္မာဒိပဥ္စကံ၊
ဝိသေသကြိယာဗျာပီတိ, ကာရကံ ဒွိဓိခံ မတံ။

၆၈။ ကတ္တာ–ကတ္တုကာရကသည်၊ သဗ္ဗကြိယာဗျာပီ–အလုံးစုံသော ကြိယာတို့၌ ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိ၏၊ သေသံ–ကတ္တုကာရကမှ ကြွင်းသော၊ ကမ္မာဒိပဥ္စကံ–ကံအစရှိသော ကာရက ငါးပါး အပေါင်းသည်၊ ဝိသေသကြိယာဗျာပီ–ထူးသောကြိယာတို့၌ ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကာရကံ–ကာရကို၊ ဒွိဓိခံ–၂ ပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍ မတံ–သိအပ်၏။

၆၉။ ကတ္တာယံ တိဝိဓော သုဒ္ဓ–ဟေတု ကမ္မပ္ပဘေဒတော၊
ဒတ္တော ကရောတိ ကာရေတိ, ပီယတေ ပါနီယံ သယံ။

၆၉။ အယံ ကတ္တာ–ဤကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓဟေတုကမ္မပ္ပဘေဒတော–သုဒ္ဓကတ္တား, ဟေတုကတ္တား, ကမ္မကတ္တားတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော–သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ဒတ္တော ကရောတိ ကာရေတိ ပီယတေ ပါနီယံ သယံ–ဒတ္တော၊ပေ၊ သယံတို့ကား ပုံစံတည်း။

၆၈။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကာရက ၂ မျိုးပြားပုံကို ပြ၏၊ "ကတ္တုသုညာကြိယာ နာမနတ္ထိ"နှင့်အညီ ကြိယာဟူသမျှ၌ ကတ္တားပါရှိရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုကာရကသည် သဗ္ဗကြိယာဗျာပီ ကာရကမည်၏၊ ကံစသော ကာရက ၅ ပါးကား ဝိသေသကြိယာ ဗျာပီကာရကမည်၏။ [ဗျာပနံ–ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ ဗျာပေါ–ခြင်း၊ (ထိုကြိယာ၌ ပါဝင်နိုင်ခြင်းကိုပင် "ပျံ့နှံ့ခြင်း"ဟု ဆိုသည်၊) ဗျာပေါ ယဿ အတ္ထီတိ ဗျာပီ (ကတ္တာကိုငဲ့၍ ပုလ္လိင်, သေသံငဲ့လျှင်ကား "ဗျာပိ" ဟု နပုလ္လိင်)၊ သဗ္ဗကြိယေသု+ဗျာပီ သဗ္ဗကြိယာဗျာပီ၊ ဝိသေသ ကြိယာသု+ဗျာပီ ဝိသေသကြိယာဗျာပီ။]

မှန်၏–ကမ္မကာရကသည် "ဩဒနံ ပစတိ" စသည်ဖြင့် ကံပါမှ အဓိပ္ပာယ် ပြည့်စုံသော သကမ္မက ကြိယာများ၌သာ ပျံ့နှံ့၏၊ သယတိ တိဋ္ဌတိစသော အကမ္မကကြိယာများ၌ မပျံ့နှံ့၊ ကရဏစသော ကာရကများလည်း "ဒါတ္တေန ဝီဟိံ လုနာတိ, ဘိက္ခုဿ ဒီယတေ, ဂါမာ အပေန္တိ, တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ" စသည်ဖြင့် မိမိနှင့် စပ်ဆိုင်ရာ ကြိယာအထူး၌သာ ပျံ့နှံ့ (ပါဝင်) နိုင်၏၊ ထိုကြိယာအားလုံး၌ပင် "ပုရိသော" စသော ကတ္တားကား ပါဝင်နိုင် သည်။

[ဒတ္တော–ဒေဝဒတ်သည်၊ ကရောတိ–ကိုယ်တိုင်ပြုတတ်၏၊ယညဒတ္တော–သည်၊ ဒတ္တံ–ဒေဝဒတ်ကို၊ ကာရေတိ–ပြုစေတတ်၏၊ ပါနီယံ–သောက်ရေသည်၊ သယံ–ကိုယ်တိုင်၊ ပီယတေ–သောက်တတ်၏။]

၆၉။ ။ကတ္တုကာရက၏ ၃ ပါးပြားပုံကိုပြလိုသောကြောင့် "ကတ္တာယံ" စသည်မိန့်၊ ကတ္တုကာရသည် "သုဒ္ဓကတ္တား, ဟေတုကတ္တား, ကမ္မကတ္တား" ဟု ၃ မျိုးပြားသည်၊ "ဒတ္တော ကရောတိ" ဒတ္တောသည် သုဒ္ဓကတ္တား "ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တံ ကာရေတိ"၌ ယညဒတ္တောသည် ဟေတုကတ္တား၊ [ဂါထာဖြစ်၍ ပုံစံကို ချုံးထားသည်၊] ပီယတေ "ပါနီယံ"၌ ပါနီယံသည် ကမ္မကတ္တားတည်း။

သုဒ္ဓကတ္တား။ ။သုဒ္ဓေါ–ဟိတ်အနက် ကံအနက်တို့နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သော (နောက်ပုံစံများကဲ့သို့ ဟိတ်အနက် ကံအနက်မပါသော)+ ကတ္တာ–ကတ္တားတည်း၊ သုဒ္ဓကတ္တာ–တ္တား၊ ဤသုဒ္ဓကတ္တားသည် သူတစ်ပါး မနိုင်းဘဲ ကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့် "သယံကတ္တား"လည်း မည်၏၊ ["ဒတ္တော"၌ ဒေဝဒတ္တောဟု ဆိုလိုလျက် "ဒေဝ" ဟူသောပုဒ်ကို ချေထားသော ပုဗ္ဗပဒလောပ တပ္ပုရိသ်သမာသ်တည်း။]

ဟေတုကတ္တား။ ။"ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန (သည်, ဝါ–ကို၊) ကမ္မံ ကာရေတိ"၌ ယညဒတ်၏ အပြုနိုင်းမှုကြောင့် ဒေဝဒတ်သည် အလုပ်ကို လုပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ယညဒတ်သည် ဒေဝဒတ် ပြုလုပ်ရခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် "ဟေတု"လည်း ဟုတ်၏၊ ပြုစေခြင်း (ပြုဖို့ရန်ဖစနိုင်းခြင်း) ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကတ္တားလည်း ဟုတ်၏။ [ဟေတုစ+သော+ ကတ္တာစာတိ ဟေတုကတ္တာ၊] စေနိုင်းတတ်သောကြောင့် "ပယောဇကကတ္တား" လည်းခေါ်၏၊ ဒီပနီ၌ "ဒတ္တော ကာရေတီတိယောဇနာ"ဟု ဆိုသော်လည်း သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ကာရိတ်ဝင်လာသောအခါ သုဒ္ဓကတ္တားက ကာရိတ်ကံ ဓာတ်ကတ္တာ ဖြစ်ရိုး ထုံးစံတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ယညဒတ္တော ဒေဝဒတ္တေန (ဒေဝဒတ္တံ) ကမ္မံ ကာရေဟိ" ဟု ပုံစံထုတ်သည်။

ကမ္မကတ္တား။ ။ပါနီယံ ပီယတေ၊ ဤပုံစံ၌ သောက်ရေသည် သောက်အပ်သော (ကံ)ပင်တည်း၊ တစ်ရံတစ်ခါမျှ သောက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိမရှိ၊ သို့သော် အလွန်ရေငတ်သောအခါ သောက်ရသည်ရှိသော် သောက်၍လွယ်ကူ လှသောကြောင့် ရေသည် သူ့ဘာသာသောက်တတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား (မသောက် တတ်သော်လည်း သောက်တတ်သကဲ့သို့ တင်စား၍ တဒ္ဒမ္မူပစာရအားဖြင့်) "သောက်တတ်သောကတ္တား"ဟု ခေါ်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုသတ္တိပေါ်အောင် "ပီယတေ–သောက်တတ်၏" ဟု ပေးရသည်။ [ကမ္မမေဝ–အစစ်အမှန် ကံဖြစ်ပါ

၇၀။ ယံ ကြိယာသာဓနေ ကတ္တု-ပကာရံ တိသယေန တံ၊
ကရဏံ ကတ္တုတော·ညေသ, မဓိကန္တိ မုဒီရိတံ။

၇၀။ ယံ-အကြင် ကာရကသည်၊ ကြိယာသာဓနေ-ကြိယာကို ပြီးစေခြင်း၌၊ အတိသယေန-အလွန်အကဲအားဖြင့်၊ ကတ္တု-ကတ္တားကား၊ ဥပကာရံ-လျော်သောကျေးဇူးကိုပြုတတ်၏၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ကရဏံ-ကရိဏ်းမည်၏၊ တံ-ထိုကရိဏ်းကို၊ ကတ္တုတော-ကတ္တုကာရကမှ၊ အညေသံ-အခြားသော ကာရကတို့ထက်၊ အဓိကန္တိ-သတ္တိလွန်ကဲ၏ဟူ၍၊ ဥဒီရိတံ-ဆိုအပ်၏။

လျက်ပင်+ကတ္တာ-တင်စားအပ်သော ကတ္တားတည်း၊ ကမ္မကတ္တာ-ကံသည်ပင် ကတ္တား။] ဤကတ္တား ၃ မျိုး၏ အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ "ယော ကရောတိ သကတ္တာ"စသော သုတ်တို့မှာ ရှုပါဦး။

၇၀။ ကရဏကာရက၏ သဘောကိုပြလို၍ "ယံ ကြိယာ" စသည်မိန့်၊ ["ဒတ္တေန ကမ္မံ ကရီယတေ" စသည်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်သည် ကတ္တား အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "တတိယာဝိဘတ်၏အနက်ချင်းတူရကား ကတ္တုကာရက၏ အခြားမဲ့၌ ကမ္မကာရကကို မပြသေးဘဲ ကရဏကာရကကို ပြသည်"ဟု မှတ်။]

ယံ၊ပေ၊တိသယေနတံ။ ။"ပုရိသော ဒါတ္တေန ဝီဟိံ လုနာတိ"၌ ရိတ်ခြင်း ကြိယာကို ယောကျ်ားသည် ပြီးစေ၏၊ ထိုသို့ပြီးစေရာ၌ "တံစဉ်"သည် ယောကျ်ားအား အလွန်ကျေးဇူးများသကဲ့သို့ ထို့အတူကတ္တားအား အလွန်ကျေးဇူး များသော ကာရကကို "ကရဏ ကာရက"ဟု ခေါ်သည်။ ["ကရောတိ အနေနာတိ ကရဏံ"ဟုပြု၊ အနေန-ဤ တံစဉ်စသည်ဖြင့်၊ ကရောတိ-ရိတ်ခြင်း ကြိယာကို ပြုရ၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ ပြုကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထို တံစဉ် စသော အနက်သည်၊ ကရဏံ-ကရိဏ်းမည်၏။]

ကတ္တုတော၊ပေ၊အဓိတံ။ ။"ကရိဏ်းသည် ကတ္တား၏ အလုပ်ကို ကူညီသော အားဖြင့် ကတ္တားအား ကျေးဇူးပြုရသောကြောင့် ပဓာနဖြစ်သော ကတ္တားလောက် သတ္တိမထက်ချေ၊ ကတ္တားမှ တစ်ပါးသော ကျန် ကာရက ငါးပါးထက်ကား သတ္တိလွန်ကဲသည်"ဟု ဆိုအပ်လေသည်။

၇၁။ ဗာဟိရဇ္ဈတ္တတော ဗာဟျ-ဇ္ဈတ္တ ရေနစ ဒုဗ္ဗိဓံ၊
ဝီဟိံ လုနာတိ ဒါတ္တေန, စက္ခုနာ စန္ဒ·မိက္ခတေ။

၇၁။ (ကရဏံ-ကရဏကာရကသည်၊) ဗာဟိရဇ္ဈတ္တတော-ဗာဟိရ ကရိဏ်း, အဇ္ဈတ္တကရိဏ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဗာဟျဇ္ဈတ္တ ရေနစ-ဗာဟျကရိဏ်း, အဇ္ဈတ္တ ရကရိဏ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗိဓံ-၂ ပါး အပြားရှိ၏၊ ဝီဟိံ လုနာတိ ဒါတ္တေန, စက္ခုနာ စန္ဒ·မိက္ခတေ-ဝီဟိံ ၊ပေ၊ မိက္ခတေတို့ကားပုံစံတည်း၊ ဝီဟိံ-ကောက်ကို၊ ဒါတ္တေန-တံစဉ် ဖြင့်၊ လုနာတိ-ရိတ်၏၊ စက္ခုနာ-မျက်စိဖြင့်၊ စန္ဒံ-လကို၊ ဣက္ခတေ-ကြည့်ရှု၏။

၇၂။ ယံကြိယာယာ·ဘိဂန္တုဗ္ဗံ, တံ ကမ္မံ ယံ ကရီယတေ၊
ဣတိ သတ္တိ တဒါ ကမ္မံ, ကရဏန္တိ ကြိယာ တထာ။

၇၂။ ယံ-အကြင် ကာရကကို၊ ကြိယာယ-ကြိယာသည်၊ အဘိဂန္တဗ္ဗံ-ကပ်ရောက်အပ်၏၊ (တစ်နည်း) ကြိယာယ-နှင့်၊ အဘိဂန္တဗ္ဗံ-စပ်အပ်၏၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ယံ ကရီယတေဣတိ-ယံကရီယတေ ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ကမ္မံ-ကမ္မမည်၏၊ [ယံ-အကြင်ကာရကကို၊ ကရီယတေ-ပြုအပ်၏၊ ဝါ-စပ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တံ-ထိုကာရကသည်၊ ကမ္မံ-ကမ္မမည်၏။] တဒါ-ကမ္မသာဓ်ဝစနတ်ပြုရာ ထိုအခါ၌၊ သတ္တိ-ကြိယာပါပုဏနသတ္တိသည်၊ ကမ္မံ-မည်၏၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ ကရဏံ-ပြုခြင်း၊ ဣတိ-ဤဘာဝသာဓ်ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ကြိယာ-ကြိယာသည်၊ ကမ္မံ-မည်၏။

၇၁။ ။ကရဏကာရကသည် ဗာဟိရ (ဗာဟိယ) ကရိဏ်းအဇ္ဈတ္တ ကရိဏ်းအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊. ဗာဟိရ(ယ) ကရိဏ်းကို ဗာဟျကရိဏ်းဟု လည်းကောင်း, အဇ္ဈတ္တကရိဏ်းကို အဇ္ဈတ္တ ရကရိဏ်းဟုလည်းကောင်း ခေါ်သေး၏၊ ထိုတွင် ဒါတ္တေနသည် ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြင်ပ၌ဖြစ်သောကြောင့် ဗာဟိရ(ဗာဟျ) ကရိဏ်းတည်း၊ စက္ခုနာသည် ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါဝင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တ (အဇ္ဈတ္တ ရ)ကရိဏ်းတည်း။

၇၂။ ။"ယံ ကြိယာဘိဂန္တဗ္ဗံ, တံ ကမ္မံ"ဖြင့် ကမ္မကာရက၏ သဘော ကို ပြ၏၊ "ကြိယာသည် ကပ်ရောက်အပ်သောအနက်ကို ကမ္မကာရကခေါ်သည်" ဟူလို၊ "အဘိဂန္တဗ္ဗ-ကြိယာသည် ကပ်ရောက်" ဟူသည် ကြိယာက ကံပေါ်၌

ရောက်နေ ကပ်နေ စပ်နေခြင်းတည်း၊ "မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ သွားခြင်းကြိယာသည် လမ်းပေါ်၌ကပ်လျက် စပ်လျက် အပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ကပ်သံ စပ်သံ ရောက်သံ ပါအောင် ကံဟောအနက်ပေးရာ၌ "အပ်"ဟု ပေးရသည်။ ["ကျော ချင်းကပ် ရင်ချင်းအပ်" ဟူရာ၌ စပ်နေခြင်းကိုပင် "ကပ်=အပ်" ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ တည်း။]

ယံ ကရီယတေ၊ပေ၊ ကမ္မံ။ ။ဤစကားဖြင့် ကမ္မပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် အရကောက်ကိုပြ၏၊ ကမ္မံ၌ ကရဓာတ် ကံ့ဟော ရမ္မပစ္စည်းဖြစ်၍ "ကရီယတေတိ ကမ္မံ" ဟု ကမ္မသာဓ် ဝစနတ်ပြုပြီးလျှင် ကြိယာပါပုဏာန (ကြိယာသည် ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော) သတ္တိကို အရကောက်ပါ-ဟူလို။

ကရီယတေ။ ။ကရီယတေ၌ကရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ကရဓာတ်က အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်၌ ပျံ့နှံ့သောကြောင့် ကရီယတေကို မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စိကာ၌ "ပါပုဏီယတေ"ဟု ဖွင့်၍ ဗာလာဝတာရ၌ "သမ္ဗန္ဓီယတေ"ဟု ဖွင့် သည်၊ ပဉ္စိကာအဖွင့်ကိုလိုက်၍ ကမ္မသတ္တိကို "ကြိယာပါပုဏာနသတ္တိ-ကြိယာ သည် ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောသတ္တိ"ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြသည်။

မေးဖွယ်။ ။သမ္ဗန္ဓီတဗ္ဗ-ကြိယာနှင့်စပ်အပ်သော အနက်ကို "ကံ"ဟု ခေါ်လျှင် ကတ္တား ကရိုဏ်းစသော ကာရကများလည်း ကြိယာနှင့် စပ်အပ်သည် ချည်း ဖြစ်သောကြောင့် "ကမ္မ"ဟူသော အမည်သည် ထိုကာရကအားလုံးနှင့် ဆိုင်နေသည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ကတ္တု စသော ကာရကများသည် ကြိယာဘိနိပ္ဖါဒနသတ္တိစသော သတ္တိထူးများဖြင့် မှတ်သားအပ် သောကြောင့် ကတ္တုစသော အမည်ထူးကိုရပြီးဖြစ်ရကား "ကမ္မ"အမည်ကို မခံယူကြ၊ ကမ္မကာရကကား ကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းဟူသော သတ္တိမျှဖြင့်သာ မှတ်သားရသောကြောင့် "ကမ္မ"ဟူသော အမည်မှ တစ်ပါး အခြားအမည်ကို မရနိုင်တော့ချေ။

ကရဏံတိကြိယာ။ ။ကမ္မသာဓနမပြုဘဲ "ကရဏံ ကမ္မံ" ဟု ဘာဝသာဓန ပြုလျှင်- ပြုခြင်းကြိယာကို အံရကောက်ရသည်၊ "ကမ္မ"အရ ကြိယာကို အရ ကောက်ရသောဌာနကား "ကမ္မပ္ပဝစနီယ ယုတ္တေ" သုတ်၌လာသော ကမ္မတည်း၊ မှန်၏-ကမ္မပ္ပဝစနီယကို သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း၌ "ကမ္မံ(ကြိယံ)ပဝုတ္တဝန္တော‌ဘိ ကမ္မပ္ပဝစနီယာ"ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ အကျယ်ကို ပစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကမ္မပ္ပဝစနီယသုတ် အဖွင့်မှာ ရှုပါ၊ ဘာဝသာဓန ဝိဂ္ဂဟပြုခြင်းသည် ဤ ကမ္မကာရကနှင့် မဆိုင်၊ ကမ္မပုဒ်ကို ရသင့်သမျှ ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ (အတ္ထုဒ္ဒါရ အဖြစ်ဖြင့်) ပြခြင်းသတည်း။

၇၃။ နိပ္ဖတ္တိ ဝိကတိ ပတ္တိ, ဘေဒါ ကမ္မံ တိဓာ မတံ၊
ကဋံ ကရောတိ ရူပေတိ, ကဏ္ဍာ·ဒ္ဒိစံ နမဿတိ။

. ၇၃။ ကမ္မံ–ကံကို၊ နိပ္ဖတ္တိ ဝိကတိ ပတ္တိဘေဒါ–နိပ္ဖတ္တိကံ, ဝိကတိကံ, ပတ္တိကံတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ–သုံးပါး အပြားအားဖြင့်၊ မတံ–သိအပ်၏၊ ကဋံကရောတိ ရူပေတိ ကဏ္ဍာ·ဒိစ္စံ နမဿတိ–ကဋံ ကရောတိ၊ပေ၊ နမဿတိတို့ကား ပုံစံတည်း၊ ကဋံ–သင်ဖြူးကို၊ ကရောတိ–ပြု၏၊ ကဏ္ဍံ–ထင်းကို၊ ရူပေတိ–လောင်စေ၏၊ ဝါ–မီးရှို့၏၊ အာဒိစ္စံ–နေကို၊ နမဿတိ–ရှိခိုး၏။

၇၃။ ။ကံသုံးမျိုးပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "နိပ္ဖါဒိယတေ–ဖြစ်စေအပ် (ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်အပ်)၏၊ ဣတိ နိပ္ဖတ္တိ"နှင့်အညီ, ပြုလုပ်အပ်သောကံကို "နိပ္ဖတ္တိကံ"ဟုခေါ်၏၊ "ကဋံ ကရောတိ"ပုံစံ၌ ကဋသည် သင်ဖြူးဖြစ်အောင် ပြုလုပ်အပ်သောကြောင့် နိပ္ဖတ္တိကံမည်၏။

ဝိကတိကံ။ ။ဝိကရိယတေ–ပင်ကိုယ်သဘောမှ ထူးအောင် ပြုအပ်၏၊ ဣတိ ဝိကတိ၊ "ကဏ္ဍံ ရူပေတိ"ပုံစံ၌ ထင်းကို ထင်းအဖြစ်မှ ထူးခြား၍ မီးကျိုးဖြစ်အောင် ပြုအပ်သောကြောင့် ကဏ္ဍသည် ဝိကတိကံမည်၏၊ [ဝိ–တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြောင်းအောင်+ကတိ–ပြုအပ်သောကံ။]

မှတ်ချက်။ ။"ကဋံ ကရောတိ, ကဏ္ဍံ ရူပေတိ"ဤပုံစံ ၂ရပ်ကို ကြည့်လျှင် ဖြစ်အောင် ပြုအပ်သောကံကို (သင်းဖြူးဖြစ်အောင် စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သောကံကို) နိပ္ဖတ္တိကံဟု ခေါ်၍ တစ်မျိုးတစ်ဖုံပြောင်းသွားအောင် ပြုအပ်သောကံကို ဝိကတိကံဟု ခေါ်ကြောင်း ထင်ရှား၏၊ သို့သော် အဖွင့်များ၌ကား ရှေ့က ပကတိကံမရှိလျှင် နိပ္ဖတ္တိကံ, ရှေ့က ပကတိကံရှိလျှင် ဝိကတိကံဟု ခွဲခြား၍ ပြခဲ့သော နိပ္ဖတ္တိကံပုံစံ၌ "ဗီရဏာနိ–သင်မြက်တို့ကို၊ ကဋံ–သင်းဖြူးကို၊ ကရောတိ–၏"ဟု သင်းဖြူးရက်ဖို့ရာ ပင်ကိုယ်ပကတိဖြစ်သော ဗီရဏာနိ သည် ပတိကံ, ကဋံသည် ဝိကတိကံဟုဆို၏၊ "ကဏ္ဍံ အင်္ဂါရံ (မီးကျိုးကို) ကရောတိ"၌ ကဏ္ဍသည် ပကတိကံ, အင်္ဂါရံသည် ဝိကိကံဟုဆို၍ အင်္ဂါရံမပါဘဲ ကဏ္ဍချည်းဖြစ်လျှင် နိပ္ဖတ္တိကံဟု ဆိုလိုသတတ်။

နိပ္ဖတျွဥ္စ ဝိကတျွဥ္စ, ဘေဒေန နောပလဗ္ဘတေ၊
ယံတု နောနိဿိတံ ပုဗ္ဗံ, တံ နိပ္ဖတ္တီတိဟိဿတေ။

နိပ္ဖယျွဥ္စ–နိပ္ဖတ္တိကံကိုလည်းကောင်း၊ ဝိကတျွဥ္စ–ဝိကတိကံကိုလည်းကောင်း ဘေဒေန–အထူးအပြားအားဖြင့်၊ နောပလဗ္ဘတေ–မရအပ်၊ [ထို ကံ ၂ မျိုးမထူးဟုလို၊] တု–ထူးပုံကား၊ ယံ–အကြင်ကံသည်၊ ပုဗ္ဗံ–ရှေ့ကံတစ်ပါးကို၊ (ပကတိ

၇၄။ သမ္ပာ ပဒီယတေ ယဿ, သမ္ပဒါနံ တဒုစ္စတေ၊

ဝတ္ထုဿဝါ ပဋိဂ္ဂါဟ-လက္ခဏံ တံ ကြိယာယဝါ။

၇၄။ယဿ-အကြင်ကာရကအား၊ သမ္ပာ-ကောင်းစွာ၊ ပဒီယတေ-ပေးအပ်၏၊ တံ-ထိုကောင်းစွာပေးရာ ကာရကကို၊ သမ္ပဒါနံ-သမ္ပဒါန်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-ထို သမ္ပဒါန်သည်၊ ဝတ္ထုဿဝါ-ဝတ္ထုကို သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာယဝါ-ကြိယာကိုသော်လည်းကောင်း၊ ပဋိဂ္ဂါဟလက္ခဏံ-ခံယူခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

ကံကို) နော နိသိတံ-မမှီ၊ (ရှေ့မှာ ပကတိကံ မရှိ)၊ တံ-ထိုကံကို၊ နိပ္ဖတ္တိတိ-နိပ္ဖတ္တိကံဟူ၍၊ ဣဟ-ဤကံအရာ၌၊ ဣဿတေ-အလိုရှိအပ်၏။

ပတ္တိကံ။ ။"အာဒိစ္စံ နမဿတိ"ပုံစံ၌ဖြစ်စေအပ်သော နိပ္ဖတ္တိသဘောလည်းမရှိ၊ ထူးသွားအောင်ပြုအပ်သော ဝိကတိသဘောလည်းမရှိ၊ သက်သက်ကြိယာပါပုဏနံ(ရှိခိုးခြင်းကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော) သဘောသာရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အာဒိစ္စံသည် ပတ္တိကံသာမည်၏၊ ဤစကားအရ "နိပ္ဖတ္တိ ဝိကတိကံ မဟုတ်လျှင် ပတ္တိကံချည်း"ဟု မှတ်။

အမှာ။ ။ဝုတ္တကံ-အဝုတ္တကံ, ပဓာနကံ-အပဓာနကံ, ကထိတကံ-အကထိတကံ, ပကတိကံ-ဝိကတိကံ, ဣစ္ဆိတကံ-အနိစ္ဆိတကံ, နေဝိစ္ဆိတ နာနိစ္ဆိတကံ, စသော ကံအပြားများရှိသေး၏၊ ရူပသိဒ္ဓိနှင့် ပုဒ်စစ်ကို ကြည့်ကြပါလေ။

၇၄။ သမ္ပာ၊ပေ၊ဥစ္စတေ။ ။ဤစကားဖြင့် သမ္ပဒါနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် သဘောကိုပြ၏၊ "သံ+ပ+ဒါန"ဟုခွဲ၍ သံကို "သမ္ပာ"ဟုလည်းကောင်း၊ ပ+ဒါန ကို "ပဒီယတေ ယဿ"ဟုလည်းကောင်း အနက်ဖွင့်သည်၊ "သမ္ပာ ပဒီယတေ ယဿာတိ သမ္ပဒါနံ"ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ကောင်းစွာ+အပြားအားဖြင့် ပေးရာဖြစ်သော အနက်သဘောကို "သမ္ပဒါန ကာရက" ခေါ်ပါ-ဟူလို။

ဝတ္ထုဿ၊ပေ၊ဝါ။ ။ဤစကားဖြင့် သမ္ပဒါန်၏ လက္ခဏာကိုပြ၏၊ သမ္ပဒါန်မည်သည် "သမဏဿ စီဝရံ ဒဒါတိ"၌ကဲ့သို့ ဝတ္ထုကို ခံယူခြင်း လက္ခဏာသော်လည်းရှိ၏၊ "သမဏဿ ရောစတေ သစ္စံ"၌ နှစ်သက်ခြင်းကြိယာကို ခံယူခြင်းကဲ့သို့ ကြိယာကို ခံယူခြင်းလက္ခဏာသော်လည်း ရှိရသည်၊ "ဝတ္ထုပဋိဂ္ဂါဟက, ကြိယာပဋိဂ္ဂါဟကဟု သမ္ပဒါန် ၂ မျိုးပြားသည်" ဟူလို။

၇၅။ ပူဇာနုဂ္ဂဟကာမေန, ဒိန္နံ သမ္မာတိ မည္ဇတေ၊ ဒိန္နသ္သ သာမိကတ္တေပိ, သမ္ပဒါနံ တဒုစ္စတေ။

၇၅။ ပူဇာနုဂ္ဂဟကာမေန–အငယ်ကပူဇော်လို, အကြီးက ချီးမြှောက်လိုသည်၊ (ဟုတွာ–ဖြစ်၍၊) ဒိန္နံ–ပေးအပ်သော ဝတ္ထုကို သမ္မာတိ–သမ္မာဟူ၍၊ ဝါ–ကောင်းစွာပေးအပ်သည်ဟူ၍၊ မည္ဇတေ–သိအပ်၏၊ ဒိန္နသ္သ–ပေးအပ်သောဝတ္ထု၏၊ သာမိကတ္တေပိ–ဥစ္စာရှင်၏ အဖြစ်သည်လည်း၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်၊ ဝါ–ဖြစ်မှ၊) တံ–ထိုပေးရာ ကာရကကို၊ သမ္ပဒါနံ–သမ္ပဒါန်ဟူ၍၊ ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

၇၅။ **ပူဇာ၊ပေး၊မည္ဇတေ**။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ "သမ္မာ+ပဒီယတေ–ကောင်းစွာ+ပေးအပ်"ဟူရာဝယ် အဘယ်သို့သောအလိုဆန္ဒဖြင့် ပေးမှ "ကောင်းစွာ+ပေး" ဖြစ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပူဇာ၊ပေး၊မည္ဇတေ"ဟုမိန့်သည်၊ ငယ်သူ(သို့မဟုတ်) ဂုဏ်အားဖြင့်နိမ့်သူက ကြီးသူ (သို့မဟုတ်) ဂုဏ်ကြီးမြင့်သူအား ပူဇော်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ပေးခြင်း, ကြီးသူ–ဂုဏ်မြင့်သူက ငယ်သူ–ဂုဏ်နိမ့်သူအား ချီးမြှောက်လိုသောဆန္ဒဖြင့် ပေးခြင်းကို "ကောင်းစွာ+ပေးခြင်း" ဖြစ်သည်–ဟူလို။

ဒိန္နသ္သ၊ပေး၊တဒုစ္စတေ။ ။ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို၍ပေးလျှင် "သမ္ပဒါန်" ဟု ခေါ်နိုင်ပြီလော–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒိန္နသ္သ၊ပေး၊တဒုစ္စတေ"ဟု မိန့်သည်၊ ပူဇော်ချီးမြှောက်လို၍ ပေးရုံမျှဖြင့် သမ္ပဒါန်မခေါ်နိုင်သေး၊ ပေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်က ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ (အပိုင်လည်းရမှ) သမ္ပဒါန်ခေါ်နိုင်၏–ဟူလို၊ မှန်၏–တပည့်က ပူဇော်လို၍ ဆရာအားပေးစေကာမူဆရာက ထိုဝတ္ထုကို လက်မခံလျှင် ဆရာသည် ဥစ္စာရှင်မဖြစ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်။

သာမိကတ္တေပိ။ ။သာမိကတ္တေပိ–၌ ပိသည် ရှေ့က သမ္မာအပေး၌ ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း၊ သမ္မာအပေးဖြစ်ရုံသာမက ထိုဝတ္ထုကိုလက်ခံ၍ ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ "သမ္ပဒါန်"ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို၊ ဒီပနီ၌ကား–ယဿ ပဋိဂ္ဂါဟကဿ (အကြင်ခံယူသူကို) ပူဇာယ သင်္ဂဟဿ ကရဏောပိ သတိ, ယေန ပဋိဂ္ဂါဟကေန ဒိန္နဿဝတ္ထုနော သာမိကတ္တေပိ လဒ္ဓေ (ဥစ္စာရှင်အဖြစ်ကို ရအပ်သော်လည်း ကောင်း) ဒိန္နံ သမ္မာတိ မည္ဇတေ"ဟုဖွင့်၏၊ ထိုဒီပနီအလိုမှာ ပိသည် ပူဇာနုဂ္ဂဟကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း၊ "ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လိုရုံသာမက, ဥစ္စာရှင်လည်းဖြစ်မှ သမ္ပဒါန်ဖြစ်သည်" ဟူလို။

၇၆။ ရဇကဿ ဒဒေ ဝတ္ထံ, ရညော ဒဏ္ဍန္တိအာဒိသု၊
နဘဝေ သမ္ပဒါနတ္တံ, ပူဇာဒိနံ·မဘာဝတော။

၇၆။ ရဇကဿ–ကဝါသည်၏၊ (ဟတ္ထေ–လက်၌၊) ဝတ္ထံ–အဝတ်ကို၊ ဒဒေ–ပေး၏၊ ရညော–မင်း၏၊ဒဏ္ဍံ–ဒဏ်ငွေကို၊ ဒဒေ–ပေး၏၊ ဣတိ အာဒိသု–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပူဇာဒိနံ–ပူဇော်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏၊ အဘာဝတော–မရှိခြင်းကြောင့်၊ သမ္ပဒါနတ္တံ–သမ္ပဒါန်၏အဖြစ်သည်၊ န ဘဝေ–မဖြစ်။

၇၆။ ဤဂါထာဖြင့် သမ္မာအပေးမဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်သော ပုံစံများကိုပြ၏၊ "ရဇကဿ ဝတ္ထံ ဒဒါတိ, ရညော ဒဏ္ဍံ ဒဒါတိ"ဟု ပုံစံထုတ်လိုရင်းတည်း၊ ဤပုံစံများ၌ "ဒဒါတိ"ဟု သမ္ပဒါန်၏ရိုးဖြစ်သော ဒါဓာတ်ပါသော်လည်း ပူဇော်လို ချီးမြှောက်လို၍ ပေးခြင်းမဟုတ်သောကြောင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် "ရဇကဿ(ဟတ္ထေ)ဝတ္ထံဒဒါတိ"ဟု ဟတ္ထေထည့်၍လည်းကောင်း "ရညော–မင်း၏"ဟုလည်းကောင်း, သမ္ဗန္ဓအနက်ပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာ၌ကား မင်း၏အပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော ဒဏ်ငွေ မဟုတ်, ယောကျ်ား၏ ဒဏ်ငွေဖြစ်သောကြောင့် "ရညော"ကို ဒဏ္ဍံ၌ မစပ်စေဘဲ "ရညော ပုရိသော ဒဏ္ဍံ ဒဒါတိ"ဟု ပုရိသောထည့်ပါ၍၌ စပ်စေလေသည်။

အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်၊ ။ဒဏ္ဍန္တိအာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် "ပဟာရကဿ ပိဋ္ဌိံ ဒဒါတိ–ရိုက်သူ၏ (ဘက်သို့) ကျောက်ကုန်းကိုပေး၏] စသည်ကိုလည်းကောင်း, ပူဇာဒိနံ၌ အာဒိဖြင့် အနုဂ္ဂဟစသည်ကိုလည်းကောင်း ယူပါဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

သမ္ပဒါန်ဖြစ်သည်ဟု ယူပုံ။ ။"ရဇကဿ ဒဒေ ဝတ္ထံ" စသော ပုံစံ၌ သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်းတို့အလိုအားဖြင့် သမ္ပဒါန်မဖြစ်ဟုဆိုသော်လည်း ပါဠိ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ သမ္ပဒါန်ဖြစ်သည်ပင်၊ "ဘိက္ခုဿ ပဟာရံ ဒဒေယျ=ရဟန်းအား ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုပေးအံ့" (ပါစိတ်ပါဠိတော်)၊ ဧကော ပုရိသော ကိလိဋ္ဌ ဝတ္ထံ ရဇကဿ အဒါသိ–ယောကျ်ားတစ်ယောက်သည် ညစ်ပေသောအဝတ်ကို ကဝါသည်အား ပေး၏–(အဋ္ဌသာလိနီ)စသည်ကားပုံစံ။

ထိုကဲ့သို့ သမ္မာမဟုတ်ရာ၌ "သမ္မာ ပဒီယတေ ယဿ"ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် မလျော်ရကား စတုတ္ထီသဝိဘတ်သက်ရချင်း တူသောကြောင့် သဒိသူပစာသမ္ပဒါန်ဟု မှတ်၊ သတ္တဝေ–ရန်သူအား၊ ဘယံ–ဘေးကို၊ ဒဒါတိ–ပေး၏၊ ဣတိ အာဒိ ပယောဂေါတု–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်သည်ကား ဥပစာရာတိ-ဥပစာအားဖြင့်၊ ဘဝေ–သမ္ပဒါန်ပြယုဂ်ဖြစ်၏ . . .(မုခ္ဓဗောဓဋီကာ)။ [အခြား ဝိဂ္ဂဟတစ်မျိုးကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ–ယဿဒါတုကာမောသုတ်မှာ ရှုပါ။]

၇၇။ အနုမတ္ယာ·နိရာကတ္တာ–ရာဓကေ ဘေဒတော တိဓာ၊
သမ္ပဒါနံ ဒဒေ ဘိက္ခု–နော ရုက္ခဿ·တ္ထိကဿစ။

၇၇။ သမ္ပဒါနံ–သမ္ပဒါန်သည်၊ အနုမတျာ·နိရာကတ္တာ·ရာဓကေ ဘေဒတော–အနုမတိသမ္ပဒါန်, အနိရာကတ္တု သမ္ပဒါန်, အာရာဓကေ သမ္ပဒါန်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဓာ–သုံးပါးပြား၏၊ ဒဒေ ဘိက္ခုနောစ–ဒဒေဘိက္ခုနောသည်လည်းကောင်း၊ ရုက္ခဿစ–ရုက္ခဿသည်လည်းကောင်း၊ အတ္ထိကဿစ–အတ္ထိကဿသည်လည်းကောင်း၊ ဥဒါဟရဏံ–ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ [ဘိက္ခုနော–အား၊ စီဝရံ–ကို၊ ဒဒေ–ပေး၏၊ ရုက္ခဿ–သစ်ပင်အား၊ ဇလံ–ရေကို၊ ဒဒေ–လောင်းပေး၏၊ အတ္ထိကဿ–တောင်းရမ်းသူအား၊ ဘတ္တံ–ထမင်းကို၊ ဒဒေ–ပေး၏။]

၇၇၊ သမ္ပဒါန် ၃ မျိုးပြားပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုတွင် ခွင့်ပြုတတ်သော (ခွင့်ပြုရာရောက်သော) သမ္ပဒါန်သည် အနုမတိသမ္ပဒါန်မည်၏၊ ပေးသည်ကို မပယ်ရှားတတ်သောသမ္ပဒါန်သည် အနိရာကတ္တုသမ္ပဒါန်မည်၏၊ [နိ+အာကရောတိ–ကင်းအောင်ပြုတတ် ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဏ္တုတိ နိရာကတ္တာ၊ န+နိရာကတ္တာ အနိရာကတ္တာ၊] ဥစ္စာရှင်ကို နှစ်သက်စေတတ် (နှစ်သက်အောင် ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းတတ်)သော သမ္ပဒါန်သည် အာရာဓက သမ္ပဒါန်မည်၏။ [အာရာဓေတိ–နှစ်သက်စေတတ်၏၊ ဏ္ဏုတိ အာရာဓကော။]

ပုံစံများ။ ။"ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ"၌ ဘိက္ခုသည် လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို ခွင့်ပြုသောအားဖြင့် လက်ခံ၏၊ ထို့ကြောင့် အနုမတိသမ္ပဒါန်ဖြစ်၏၊ "ရုက္ခဿ ဇလံ ဒေတိ" ဝယ် ရုက္ခသည် ခွင့်ပြုတတ်သောစိတ်မရှိ၊ လောင်းအပ်သော ရေကို ကင်းအောင်မပြု, ဖယ်၍မပစ်၊ ထို့ကြောင့် အနိရာကတ္တာမည်၏၊ [ဘိက္ခုဿတုန်းက သင်္ကန်းကို ကင်းအောင်မပြုသော်လည်း ခွင့်ပြုမှုသဘောက ပို၍ထင်ရှားသောကြောင့် အနုမတိဟု ဆိုရသည်။]

အတ္ထိကသဒ္ဒါသည် တောင်းစားသူကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "အတ္ထိကဿ ယာစကဿ"ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ တောင်းစားသူသည် ပေးသူကိုနှစ်သက်စေတတ်၏၊ နှစ်သက်လောက်အောင် "အိုးအိမ်ကြီးရှင်တို့ ဒါနရှင်တို့"စသည်ဖြင့် နှစ်သက်စရာ စကားများကိုပြောဆို၍ တောင်းတတ်၏၊ တောင်း၍ရသောအခါလည်း နှစ်သက်လောက်အောင် ဆုပေးစကားပြောတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အာရာဓက သမ္ပဒါန်မည်၏။ ["အတ္ထ–ယာစနေ"ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် "အတ္ထိကဿ"ဟု ပါဌ်မှန်ရှိပါစေ၊ "အဋ္ဌိကဿ"ဟု ပါဌ်ပျက်တတ်သည်။]

၇၈။ သမ္ပဒါနံ ဒွိဓာ ကာယ-စိတ္တသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗတော၊
ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ, ဗလိံ နာရာယဏဿစ။

၇၈။ သမ္ပဒါနံ-သည်၊ ကာယစိတ္တသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗတော-ကာယသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗသမ္ပဒါန်, စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗသမ္ပဒါန်အားဖြင့်၊ ဒွိဓာ-၂ ပါးပြား၏၊ ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိစ-ဘိက္ခုဿစီဝရံဒေတိသည်လည်းကောင်း၊ ဗလိံနာရာယဏဿစ-ဗလိံနာရာယဏဿသည်လည်းကောင်း၊ ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ [ဘိက္ခုဿ-ရဟန်းအား၊ စီဝရံ-ကို၊ ဒေတိ-ပေး၏၊ နာရာယဏဿ-ဗိဿဏိုးနတ်မင်းအား၊ ဗလိံ-ပူဇော် ဖွယ်ကို၊ ဒေတိ-၏။]

၇၈။ ။ကာယသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗသမ္ပဒါန်, စိတ္တသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗသမ္ပဒါန်အားဖြင့် သမ္ပဒါန် ၂ မျိုးပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ကာယေန+သမ္ပတ္တိကာယသမ္ပတ္တိ-ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ကာယသမ္ပတ္တိ+ပုဗ္ဗံ ယဿာတိ ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗံ၊ ယဿ-အကြင် သမ္ပဒါန်၏၊ ပုဗ္ဗံ-(မပေးမီ)ရှေ့၌၊ ကာယသမ္ပတ္တိ-ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းစွာရောက်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ, ဣတိ, တံ-ထိုသမ္ပဒါန်သည်၊ ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗံ-ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗမည်၏၊ စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗလည်း နည်းတူ၊

ပုံစံ။ ။ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ"၌ သင်္ကန်းမလှူမီ ရဟန်းထံရောက်အောင် ကိုယ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာသွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းလှူရာဖြစ်သော ရဟန်းသည် ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗသမ္ပဒါန်မည်၏၊ ဤပုံစံ၌ ပေးလှူလိုသောစိတ်သည် မလှူမီ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ရသေးသောကြောင့် "စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗ"ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း ကိုယ်ဖြင့်သွားရောက်ခြင်းက ထင်ရှားသောကြောင့် [ယာက သမ္ပတ္တိပုဗ္ဗ" ဟု နာမည်တပ်ရသည်။

"ဗလိံနာရာယဏဿ ဒေတိ"၌ ဗိဿဏိုးနတ်မင်းကို "နာရာယဏ" ဟု ထောမနိဓိဖွင့်၏၊ ဒီပနီ၌ "ဝါသုဒေဝ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုဝါသုဒေဝကိုလည်း "ဗိဿဏိုး"ဟုပင် ထောမနိဓိဖွင့်၏၊ ထိုနတ်အား ပူဇော်ရာ (နတ်တင်)ရာအခါ၌ ကိုယ်ဖြင့် နတ်အထံသို့မရောက်နိုင်၊ စိတ်ဖြင့်သာ ရောက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗ သမ္ပဒါန်"ဟုဆိုသည်။ ["ကမ္မာဘိပ္ပေတ သမ္ပဒါန်, ကြိယာဘိပ္ပေတ သမ္ပဒါန်, ကာရကန္တရပ္ပတ္တ သမ္ပဒါန်" စသော သမ္ပဒါန်အပြားကို ပုဒ်စစ်မှာ ရှုပါ။]

၇၉။ သမေပျပဂမေ ဒွိန္နံ, ပုဗ္ဗရူပါ ယံ·ဒဿုတံ၊
ဝုစ္စတေ တံ·ဒပါဒါန–မေတဒ္ဓာဝဓိလက္ခဏံ။

၇၉။ ဒွိန္နံ–ဂါမမုနိ အစရှိသော ၂ မျိုးသောဝတ္ထုတို့၏၊ အပဂမေ–ကင်းကွာခြင်းသည်၊ သမေပိ–တူမျှပါသော်လည်း၊ ယံ–အကြင် ရွာအစရှိသော ဝတ္ထုသည်၊ ပုဗ္ဗရူပါ–တည်မြဲတိုင်းသော ရှေ့သဘောမှ၊ အဿုတံ–မရွေ့လျော၊ တံ–ထိုရွာအစရှိသော ဝတ္ထုကို၊ အပါဒါနံ–အပါဒါန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ စ–ဆက်ဦးအံ့၊ ဧတံ–ဤအပါဒါန်သည်၊ အဝဓိ လက္ခဏံ–ပိုင်းခြားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

၇၉။ ။အပါဒါန်၏သဘောနှင့် လက္ခဏာကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ "သမေ၊ ပေ၊တဒပါဒါနံ"ဖြင့် အပါဒါန်၏သဘောကိုပြ၏၊ "အပ+အာဒါန" ဟုခွဲ၊ အပနေတွာ အာဒဒါတိ ဣတောတိ အပါဒါနံ၊ ဣတော–ဤရွာ အစရှိသော ကာရကမှ၊ အပနေတွာ–ဖဲခွာ၍၊ အာဒဒါတိ–အခြားဝတ္ထုကို ယူတတ်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ဖဲခွာရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အပါဒါန်–မည်၏။

သမေ၊ပေ၊တဒပါဒါနံ။ ။"ဂါမာ အပေန္တိ မုနယော–ရသေ့မုနိတို့သည် ရွာမှ ဖဲကုန်၏"ဟူသောပုံစံ၌ မုနိတို့သည် ရွာနှင့်ကင်းကွာသွားကုန်၏၊ ရွာလည်း မုနိတို့နှင့် ကွဲကွာနေရစ်၏၊ ဤသို့ ရွာ–မုနိ ၂ ဘက်လုံးတို့၏ ကွဲကွာခြင်းအား ဖြင့်တူကြသော်လည်း နကိုအနေမှ မရွေ့သော ရွာစသည်ကို "အပါဒါန်" ဟု ဆိုရသည်။

မြင်းပေါ်မှ လူကျ။ ။"မြင်းစီးယောက်ျားသည် ပြေးနေသောမြင်းမှ ကျရစ်၏" ဟူရာ၌ မြင်းသည် နကိုပြေးမြဲသဘောမှမပြောင်းဘဲ ပြေးမြဲပြေးနေ၏၊ လူသာလျှင် စီးမြဲသဘောမှ ရွေ့လျော၏၊ ထို့ကြောင့် မြင်းနှင့်လူ ၂ မျိုးတို့၏ ကွဲကွာခြင်း တူသော်လည်း မြင်းကိုသာ အပါဒါန်ဟု ဆိုရသည်။

ဧတဒ္ဓာဝဓိလက္ခဏံ။ ။အဝဒီဓာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိ အဝဓိ၊ ဤသို့ ကတ္တု သာဓ်ပြု၍ ပိုင်းခြားတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ပိုင်းခြားခြင်းကြိယာကို ဘာဝပ္ပဓာန နည်းအားဖြင့် ယူပါ၊ အဝဓိ–ပိုင်းခြားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော+လက္ခဏံ ယဿာတိ အဝဓိလက္ခဏံ၊ ရွာနှင့် မုနိတို့ကို မရောစေဘဲ ပိုင်းခြားခြင်း (ခွဲခြားခြင်း)သည် ဤအပါဒါန်၏ အမှတ်အသားတည်း။ [အရာဝတ္ထု ၂ မျိုးကို တခြားစီဖြစ်အောင် ပိုင်းခြားခြင်းအမှတ်အသားသည် ကတ္တုစသော ကာရက များ၌ မရှိရကား ဤပိုင်းခြားခြင်းကိုပင် အပါဒါန်၏ ထူးခြားသော အမှတ် လက္ခဏာဟု ဆိုရသည်။]

၈၀။ အပါဒါနံ ဒွိဓာ ဗုဒ္ဓိ–ကာယသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗတော၊
စလာစလဝသေနာပိ, စောရာဂါမာတိ အာဒိသု။

၈၀။ အပါဒါနံ–အပါဒါန်သည်၊ စောရာဂါမာတိ အာဒိသု–စောရ ဂါမာ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဗုဒ္ဓိကာယသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗတော–စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာရောက်ခြင်းရှေးရှိသော အပါဒါန်, ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်းရှေးရှိသော အပါဒါန်အားဖြင့်၊ ဒွိဓာ–၂ ပါးပြား၏၊ စလာ စလဝသေနာပိ–စလအပါဒါန် အစလအပါဒါန်တို့၏ အပြားအားဖြင့် လည်း၊ ဒွိဓာ–၂ ပါးပြား၏၊ စောရာ–ခိုးသူမှ၊ ဘယံ–ကြောက်ခြင်း သည်၊ ဇာယတေ–ဖြစ်၏၊ (စောရာ–ခိုးသူမှ၊ ဝိဘေတိ–ကြောက်၏၊ ဤသို့ သက္ကတ၌ ပုံစံရှိ၏၊) ဂါမာ–ရွာမှ၊ မုနယော–ရသေ့တို့သည်၊ အပေန္တိ–ဖဲသွားကုန်၏။

၈၀။ ။အပါဒါန် ၂ မျိုးပြားပုံကို ၂ နည်းပြသော ဂါထာတည်း၊ သဒ္ဒါ ကျမ်းတို့၌ "ဗုဒ္ဓိ"ဟုလာလျှင် များသောအားဖြင့် စိတ်ကိုသာယူရသည်၊ ထို့ကြောင့် စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗကကို "ဗုဒ္ဓိသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗက" ခေါ်ထားသည်ဟု မှတ်။

စောရာ ဘယံ ဇာယတိ။ ။ဤပုံစံ၌ စောရာသည် စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗကလည်း ဟုတ်၏၊ စလအပါဒါန်လည်းဟုတ်၏၊ ချဲ့ဦးအံ့–စောရကိုမြင်သောအခါ စောရ ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် ရှေးဦးစွာစိတ်ရောက်၏၊ [စောရနှင့် စိတ်တို့ အာရုံ+ အာရမဏိကအဖြစ်ဖြင့် ပေါင်းမိကြ၏၊ အပါဒါန်ဟူသမျှ ရှေးဦးစွာ ပူးပေါင်း ခြင်းရှိရသည်။] ထိုသို့ စိတ်ဖြင့်ရောက်ပြီးနောက်မှ ကြောက်ရွံ့ခြင်းဖြစ်၏၊ ထိုကြောက်ခြင်းကား စိတ်အားဖြင့် ဆုတ်နစ်ခွဲခွာလာခြင်းတည်း၊ ထိုစောရသည်ပင် ရွေ့ရှားတတ်သောကြောင့် စလအပါဒါန်လည်း မည်၏။

ဂါမာအပေန္တိမုနယော။ ။ဤပုံစံ၌ မုနိတို့သည် ကိုယ်အားဖြင့် ဂါမနှင့် ပေါင်းမိကြ၏၊ မခွဲခွာမီ ရှေးဦးစွာ ကိုယ်အားဖြင့် ပေါင်းမိကြခြင်းကို "ကာယ သမ္ပတ္တိပုဗ္ဗ"ဟုခေါ်၏၊ ထို့နောက် ရွာမှ မုနိတို့ခွဲခွာကြသောအခါ ရွာသည် ကာယသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗက အပါဒါန်ဖြစ်၏၊ ရွာသည်ပင် မရွေ့ရှားတတ်သောကြောင့် အစလအပါဒါန်လည်း မည်၏။

တတွဗောဓိနီ။ ။ပုဗ္ဗံ ဟိ ဗုဒ္ဓိယာ ပါပံ သမ္ပတ္တာ တတော ဒေါသ ဒဿနေန နိဝတ္တတိတျတ္ထောဝါတြ ဗုဒ္ဓိကတော အပါယော၊ [ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် မကောင်းမှု (ခိုးသူ)သို့ ရောက်၍ ထိုမှ အပြစ်မြင်သဖြင့် ဆုတ်နစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ "ပါပါ ဒ်ဂုစ္ဆတိ (စောရာ ဘာယတိ)" ပြယုဂ်၌ စိတ်ပြုအပ်သောခွဲခွာမှု ရှိသည်သာ။]

၈၁။ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံကိဉ္စိ, ဥပါတ္တဝိသယံ တထာ၊
အနပေက္ခိတဝိသယဉ္စ, အပါဒါနံ တိဓာ မတံ။

၈၂။ အပေန္တိ မုနယော ဂါမာ, ကုသုလာ တဏ္ဍုလံပစေ၊
ပါဋလိပုတ္တကေဟိစ, အဘိရူပတရာ ဣမေ။

၈၁။ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ–တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြအပ်သော အပါဒါနသညာ၏ ဖြစ်ရာ ကြိယာရှိသော၊ ကိဉ္စိ–အချို့သောအပါဒါန်လည်းကောင်း၊ ဥပါတ္တ ဝိသယံ– ဆောင်ယူအပ်သော အပါဒါနသညာ၏ ဖြစ်ရာ ကြိယာရှိသော၊ ကိဉ္စိ–အချို့သော အပါဒါန်လည်းကောင်း၊ တထာ–

ဒိပနီ။ ။ဒိပနီ၌"ပုဗ္ဗ"ကို"ရှေးဦးစွာ အနက်"ဟု မယူဘဲ ပဓာန အနက်ဟု ယူ၍ "ဗုဒ္ဓိယာ အပဂမနဘာဝံ သမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗာ ယဿာတိဗုဒ္ဓိ သမ္ပတ္တိပုဗ္ဗံ" ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍"စိတ်ဖြင့်ခွဲခွာခြင်းသို့ရောက်ခြင်းဟူသော ပဓာနရှိသော အပါဒါန်"ဟု အနက်ဆိုပါ၊ခွဲခွာရာ၌ စိတ်ကပဓာနဖြစ်လျှင် ဗုဒ္ဓိ သမ္ပတ္တိပုဗ္ဗအပါဒါန်တည်း၊ မုနိတို့ခွဲခွာရာ၌ ကိုယ်က ပဓာနဖြစ်သော ကြောင့် ဂါမာသည် ကာယသမ္ပတ္တိ ပုဗ္ဗအပါဒါန် ဖြစ်၏၊ ဤဒိပနီ အဖွင့်သည် သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းများနှင့် မညီ။

ကာယဗုဒ္ဓိမရှိသော အပါဒါန်။ ။ရုက္ခာ ပဏ္ဏံ ပတတိ–သစ်ပင်မှ သစ်ရွက်သည် ကြွေကျ၏၊ ဤ၌ ပဏ္ဏံသည် ကိုယ်လည်းမရှိ, စိတ်လည်းမရှိ၊ အဘယ်သို့အပါဒါန်ဖြစ်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။အဖြေကား–ကာယစိတ္တ မရှိ သော်လည်း ရုက္ခနှင့်ပဏ္ဏသည် ပင်ကိုကပင်ပူးပေါင်းပြီးဖြစ်၏၊ ထိုသို့ပူးပေါင်းရာမှ ခွဲခွာခြင်းအပဂမန သဘောရှိသောကြောင့်(ကာယ– စိတ္တသမ္ပတ္တိပုဗ္ဗက မဟုတ်သော) သာမည အပါဒါန်အမည် ရနိုင်သည်။

ဂါမာ၏ ကာရကဖြစ်ပုံ။ ။"ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတီတိ ကာရကံ"နှင့်အညီကြိယာကိုပြီးစေတတ်မှ ကာရကအမည်ရနိုင်၏၊ တစ်စုံ တစ်ခု ကိုမျှ မပြုလုပ်တတ်သောဂါမသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ကာရကမည်နိုင် သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား–ဂါမသည် တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မပြုလုပ်တတ်သော် လည်း ဖဲခွာခြင်းကြိယာ၏ ကင်းကွာခဲ့ရာ အပဂမန သတ္တိကား ပင်ကို သဘောအတိုင်းပင် ရှိနေ၏၊ ထိုသို့ရှိသောကြောင့် ခွဲခွာခြင်းကြိယာဖြစ်ပေါ် ရ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဂါမသည် ဖဲခွာခြင်းကြိယာ ကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် အပါဒါနကာရက အမည်ရနိုင်ပေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး၊အနုမေယျဝိသယဥ္စ–မှန်းဆအပ်သော အပါဒါနသညာ၏ ဖြစ်ရာ ကြိယာရှိသော၊ ကိဉ္စိ–အချို့သော အပါဒါန်လည်းကောင်း၊ (ဣတိ–ဤသို့၊) အပါဒါနံ–အပါဒါန်ကို၊တိဓာ–သုံးပါးပြား၏ ဟူ၍၊ မတံ–သိအပ်၏။

၈၂။ မနုဿာ– ရသေ့တို့သည်၊ ဂါမာ–ရွာမှ၊ အပေန္တိ–ဖဲကုန်၏၊ ကုသုလာ–ကျီမှ၊(နီဟရိတွာ–ထုတ်ဆောင်၍၊) တဏ္ဍုလံ–ဆန်ကို၊ ပစေ–ချက်၏၊ ဣမေ–ဤမထုရာပြည်သားတို့သည်၊ ပါဋလိပုတ္တကေဟိ– ပါဋလိပုတ် ပြည်သားတို့ထက်၊ အဘိရူပတရာ–သာ၍ လွန်ကဲသော အဆင်းရှိကုန်၏၊(ဣတိ–ဤသည်တို့ကား ဥဒါဟရဏ်တည်း။)

၈၁,၂။ အပါဒါန်သုံးမျိုးပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော+ ဝိသယော ယဿာတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယော၊ ယဿ – အကြင်အပါဒါန်၏၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌော– တိုက်ရိုက် ညွှန်ပြအပ်သော၊ ဝိသယော၊ယဿ–အပါဒါန်အမည်၏ဖြစ်ရာကြိယာ သည်၊ အတ္ထိ,ဣတိ,နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊“ဂါမာအပေန္တိမုနယော”ကားပုံစံတည်း၊ ဤ၌ “အပေန္တိ”ဟုကြိယာတိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့်ဂါမာသည်နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယ အပါဒါန် ဖြစ်၏၊[အပါဒါနသညာဝိသယဿကြိယာဝိသေသဿနိဒ္ဒိဋ္ဌတ္တာ နိဒ္ဒိဋ္ဌဝိသယံ၊– ရူပသိဒ္ဓိ(ကာရက)။]

ဝိသယ။ ။“ဝိသေသေန+သေန္တိဧတ္ထာတိ ဝိသယော” နှင့်အညီ အပါဒါန်သညာ၏ အထူးဖြစ်ရာကြိယာကို“ဝိသယ”ဟုခေါ်၏၊အပေန္တိ ကြိယာကြောင့် ဂါမာသည် အပါဒါန်အမည်ရ၏၊ အပေန္တိကြိယာ မရှိလျှင် ဂါမာသည် အပါဒါန် အမည်မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အပေန္တိသည် အပါဒါန သညာ၏ အထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာကြိယာတည်း။ [အချို့က “အပါဒါန်ပုဒ်၏ စာစပ်ရာကို“ဝိသယ”ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ထိုအယူကို ရူပသိဒ္ဓိ–ယသ္မာဒပေတိ သုတ်အဖွင့်၌“ဝါဒန္တရ”ဟု ခေါင်းတပ်၍ စိစစ်ထားသည်။]

ဥပါတ္တဝိသယ။ ။[ဥပ+အာတ္တ၊အာတ္တ၌ အာပုဗ္ဗဒါဓာတ်တပစ္စည်း၊ အာဒီယတေတိ အာတ္တံ ၊ဥပဂန္တွာ+အာတ္တံ =ကပ်၍ယူ အပ်သောကြိယာ။] တိုက်ရိုက်မပါသောကြောင့်ကပ်၍ယူအပ်သော(ဆောင်ယူအပ်သော) ကြိယာကို ဥပါတ္တဝိသယဟုခေါ်၏၊ ဤဥပါတ္တကိုပင် “အဇ္ဈာဟရိတဗ္ဗ–ခေါ်သည်။ [“ဥပ္ပတ္တဝိသယ, ဥပ္ပတ္တိဝိသယ, ဟု ရှိကြသည်ကားပါဠ်ပျက် ချည်းသာ။]

**၈၃။ ကြိယာနိဿယ ဘူတာနိ, ကတ္တုကမ္မာနိ တိဋ္ဌရေ၊
ယတ္ထော့ကာသောတိ သောယေ၀, ပရံပရူပစာရတော။**

၈၃။ ယတ္ထ – အကြင် ကာရကၥ၌၊ ကြိယာနိဿယဘူတာနိ – ကြိယာ၏မှီရာဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ကတ္တုကမ္မာနိ – ကတ္တားကံတို့သည်၊ တိဋ္ဌရေ – တည်ကုန်၏၊ သောယေ၀ – ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော

ကုသုလာ တဏ္ဍုလံပစေ။ ။ဤ၌ "ကျီမှဆန်ကိုချက်ရာ၏"ဟု ဆိုလျှင် မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ် နား·လည်နိုင်သော်လည်း " ကုသုလာ" ၏ အပါဒါန သညာမှည့်ဖို့ရာ ကြိယာမပါသေး၊ ထို့ကြောင့် " ကုသုလာ–မှ၊ နီဟရိတွာ– ထုတ်ဆောင်၍" ဟု နီဟရဏကြိယာ ထည့်ရသည်၊ ဤသို့ အပါဒါန အမည် ရဖို့ရာ ကြိယာကို ဆောင်ယူရသောကြောင့် ကုသုလာသည် ဥပါတ္တ၀ိသယ အပါဒါန် အမည်ရသည်၊ " ၀လာဟကာ ၀ိဇ္ဇောတတေ စန္ဒော – တိမ်တိုက်မှ (ထွက်၍) လသည် တောက်၏၊"လည်း "နိက္ခမိတွာ"ဟု ထည့်ရသော ဥပါတ္တ ၀ိသယ အပါဒါန်မင်တည်း။

အနုမေယျ၀ိသယ။ ။အနု + မာဓာတ်, ဏျကို ယေျပြု၊ "အနုမာန" ပုဒ်ကဲ့သို့ "မှန်းဆ" ဟူသော အနက်ဟောတည်း၊ တိုက်ရိုက်လည်း ကြိယာ မပါ, ထုတ်ယူစရာ (ထည့်စရာ) ကြိယာလည်း မရှိ၊ သို့သော် အပါဒါန် မှည့်ဖို့ရာ မှန်းဆအပ်သော ကြိယာကား ရှိ၏၊ ထိုသို့ မှန်းဆအပ်သော ကြိယာ ရှိသော အပါဒါန်သည် အနုမေယျ၀ိသယ အပါဒါန်မည်၏။

ပါဋလိပုတ္တကေဟိ အဘိရူပတရာ။ ။[ဂါထာဖြစ်၍ "တရ" ပါနေ၏၊ အခြားကျမ်းများ၌ "အဘိရူပါ" ဟုသာ ရှိ၏၊] ဤပုံစံ၌" ပါဋလိပုတ္တကေ ဟိ" ကို အပါဒါန် မှည့်ဖို့ရာ ကြိယာမရှိ၊ ကြိယာ မရှိလျှင် " ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတိ "နှင့် မညီသောကြောင့် ကာရကအမည် မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် မှန်းဆအပ်သော ကြိယာတစ်ခု ရှိရဦးမည်၊ ထိုကြိယာကား ဥက္ကံသ(သာလွန် ခြင်း) ကြိယာတည်း၊ ချဲ့ဦးအံ့ – "ဤ မထုရာပြည်သားတို့သည် ပါဋလိပုတ် ပြည်သားတို့ထက် အထူးအားဖြင့် အလွန် အဆင်းလှကုန်၏" ဟု ဆိုလျှင် "ပါဋလိပုတ်ပြည်သားတို့ထက် မထုရာပြည်သားတို့က ကံအားဖြင့်လည်းကောင်း, ဥတုရေမြေ အာဟာရအားဖြင့် လည်းကောင်း,အပြုအပြင်အားဖြင့် လည်းကောင်း, ဥက္ကံသ–သာလွန်၏"ဟု မှန်းဆ၍သိနိုင်၏၊ ဤသို့ မှန်းဆ၍သိအပ်သော ဥက္ကံ သကြိယာသည် ပါဋလိပုတ္တကေဟိ၏ အပါဒါန်အမည်ရဖို့ရာ အကြောင်းတည်း။ [ဧတ္ထအဘိရူပတရဂ္ဂဟဏေန ဥက္ကံသနိမိတ္တကြိယာ အနုမာနိတဗ္ဗာ။] အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ–"ယသ္မာဒပေတိ"သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။

ကတ္တားကံတို့၏ တည်ရာ ကာရကကိုပင်၊ ပရဲပရူ ပစာရတော–အဆက် ဆက် တင်စားအပ်သော ဌာနျူပစာရအားဖြင့်၊ ဩကာသောတိ– ဩကာသဟူ၍၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်၏။

၈၃။ ဩကာသကာရကၢ၏ သဘောကိုလည်းကောင်း, ဩကာသအမည် ရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ပြသောဂါထာတည်း၊ မှန်၏– "ကြိယာ၊ပေ၊ယတ္တော ကာသောတိ" ဖြင့် ဩကာသကာရက၏ သဘောကို ပြ၏၊ ကြိယာ၏ မှီရာ ဖြစ်သော ကတ္တားကံတို့၏ တည်ရာသဘောရှိသော ကာရကကို"ဩကာသ" ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို၊ "သောယေဝ ပရမ္ပရူပစာရတော" ဖြင့် "ဩကာသအမည် သည် မုချမဟုတ်,ဉပစအမည်ဖြစ်သည်" ဟု ပြသည်။

ကြိယာ၊ ပေ၊ တိဋ္ဌရေ။ ။ဒေဝဒတ္တော ကဋေ နိသီဒတိ–ဒေဝဒတ်သည် သင်ဖြူး(ဖျာ) ပေါ်၌ ထိုင်၏၊ ဤပုံစံ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ဒေဝဒတ်အပေါ်၌ မှီ၏၊ ဒေဝဒတ်ဟူသော ကတ္တားကား သင်ဖြူးပေါ်၌တည်၏၊ဤသို့လျှင် ကဋ (သင်ဖြူး)သည် ထိုင်ခြင်းကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ဒေဝဒတ် တည်းဟူ သော ကတ္တား၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဩကာသကရက အမည်ရသည်။

ထာလိယံ ဩဒနံပစတိ–ထမင်းအိုး၌ ထမင်းကိုချက်၏၊ ဤပုံစံ၌ချက်ခြင်း ကြိယာသည် ဩဒနံဟူသောကံ၌ မှီ၏၊ ဩဒနံဟူသော ကံကား ထမင်းအိုး၌ တည်၏၊ ဤသို့လျှင် ထာလီသည် ချက်ခြင်းကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ဩဒနံ ဟူသော ကံ၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဩကာသကာရက အမည်ရသည်၊ [ဩကာသ ပုဒ်နှင့် အာဓာရပုဒ် တို့၏ ဝစနတ္ထကို ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ "ယောဓာရော တ မောကာသံ" သုတ်အဖွင့်မှာရှု။]

ပရမ္ပရူပစာရတော။ ။"ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတီတိ ကာရကံ" နှင့် အညီ ကြိယာကို ပြီးစေတတ်မှ ကာရကအမည် ရနိုင်၏၊ ဤပုံစံများ၀ယ် ကြိယာသည် ကတ္တားကံ၌ တည်သောကြောင့် " ဒေဝဒတ္တဩဒန " ဟူသော ကတ္တားကံတို့သာ ဩကာသအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်း ဖြင့် ကြိယာ၏ မှီရာ မဟုတ်သော ကဋ – ထာလီတို့က ဩကာသ အမည် ရသနည်း–မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပရမ္ပရူစာရတော" ဟု မိန့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား– "ဒေဝဒတ္တော ကဋေ နိသီဒတိ" ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ဒေဝဒတ်၌ တည်သောကြောင့် ဒေဝဒတ်သာ မုချအားဖြင့် ဩကာသမည်၏၊ သို့သော် " ဒေဝဒတ်၏ ဩကာသ အမည်ကို ကဋ၌ တင်စားလိုက်သော အခါ ကဋလည်း အဆက်ဆက် တင်စားခြင်းအားဖြင့် ဩကာသ အမည် ရနိုင်သည်" ဟူလို၊ ဉပစာ ၁၂ ပါး တွင်ကား ဌာနီ ဒေဝဒတ် ၏ ဩကာသ အမည်ကို ဌာန ဖြစ်သော ကဋ၌ တင်စားသောကြောင့် ဌာနျူပစာတည်း၊ ပရသ –တစ်ပါးသော

၈၄။ လဒ္ဒနာမ ဝိသေသွော, နေသံ နောကာသတာ သိယာ၊
သာမညဿ ဝိသေသော၀, ဗာဓကောတိ ဟိ ဝုစ္စတေ။

၈၄။ နေသံ–ထိုကတ္တားကံတို့၏။ လဒ္ဓနာမ ဝိသေသတ္တာ–ရအပ် ပြီးသော ကတ္တားဟူသော အမည်ထူး,ကံဟူသောအမည်ထူးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ – ကတ္တား ကံဟူသော အမည်ထူးကို ရကုန်ပြီးအဖြစ်ကြောင့်၊ ဩကာသတာ–ဩကာသ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ–ဩကာသ အမည်သည်၊ န သိယာ– မဖြစ်ငြားရာ၊ ဟိ–မှန်၏၊ သာမညဿ–သာမည အစီအရင်ကို၊ ဝိသေသော၀– ဝိသေသ အစီအရင်ကသာ၊ ဗာဓကောတိ–တားမြစ်နိုင်၏ဟူ၍၊ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

ဒေဝဒတ္တ၏+နာမံ–ကြိယာ၏ တည်ရာ ဩကာသအမည်ကို + ပရမှိ–တစ်ပါးသော ကဋ္ဌ+ဥပစာရော – တင် စား၍ ခေါ်ခြင်းတည်း၊ ပရမ္ဟိ ပစာရော – ခြင်း။ [•"ထာလိယံဩဒနံ ပစတိ" ၌လည်း ဤနည်းမှီး၍ သိပါ၊ ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ၌လည်း ပြထားသည်။]

၈၄။ လဒ္ဓ၊ပေ၊သိယာ။ ။ကတ္တားကံတို့က (ကြိယာ၏မှီရာ ဩကာသ မှန်ပါလျက်) ဩကာသအမည် မခံခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောဂါထာတည်း၊ ဤဂါထာ၌ ဩကာသအမည်မခံခြင်း၏ အကြောင်းကား " လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္တာ " တည်း၊ ကတ္တားသည် ကတ္တားဟူသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်၏၊ ကံလည်း ကံဟူသော နာမည်ထူးကို ရပြီးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တားနှင့် ကံတို့သည် (ကတ္တားနှင့်လည်းဆိုင်, ကံနှင့်လည်းဆိုင်, အာဓာရနှင့်လည်း ဆိုင်သောကြောင့်) သာမညဖြစ်နေသော ဩကာသနာမည်ကို လက်မခံကြတော့၊ "ကတ္တားက`ဟူသော ဝိသေသ နာမည်က ဩကာသ ဟူသော သာမည နာမည်ကို တားမြစ်ထားသည်" ဟူလို။

သာမညဿ၊ပေ၊ဝုစ္စတေ။ ။မှန်၏ – လောက၌ ဝိသေသနာမည်ကသာ သာမည နာမည်ကို တားမြစ်ရိုးရှိ၍, သာမည နာမည်က ဝိသေ သနာမည်ကို တားမြစ်ရိုး မရှိ၊ ဥပမာ – ရဟန်းဟူသော ဝိသေသ နာမည်က လူဟူသော သာမည နာမည်ကို တားမြစ်နိုင်၍ , လူဟူသော သာမညနာမည်က ရဟန်း ဟူသော ဝိသေသ နာမည်ကို မတားမြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ " သရာ သရေ လောပံ " စသော ရှေးရှေးသုတ်၏ သာမည အစီအရင်ကို "ဝါပရော အသရူပါ" ဟူသော နောက်နောက်သုတ်၏ ဝိသေသ အစီအရင်က တားမြစ်ခြင်းလည်း ဤသဘောပင်တည်း။]

၈၅။ အာဓာရော စတုဓာဗျာပိ–ကော တိလေသုပသိလေသိကော၊ ထာလီဝေသယိကော·ကာသော,ဂင်္ဂါသာမီပိကောတိစ။

၈၅။ အာဓာရော–အာဓာရသည်၊ဗျာပိကော–ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသော၊ တိလံ–နှမ်းလည်းကောင်း၊ဩပသိလေသိကော–ကပ်ယှဉ်ခြင်းရှိသော၊ ထာလီ–ထမင်းအိုးလည်းကောင်း၊ဝေသယိကော–အထူးဖြစ်ရာနယ်ဟူသော၊ အာကာသော–ကောင်းကင်လည်းကောင်း၊သာမီပိကော–အနီးရှိသော၊ဂင်္ဂါ–ဂင်္ဂါမြစ်လည်းကောင်း၊ဣတိ–ဤသို့၊စတုဓာ–လေးပါးပြား၏။

၈၅။ အာဓာရော စတုဓာ။ ။ဩကာသကာရက ကို အာဓာရကာရက ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သောကြောင့် ထို အာဓာရကာရက ၄ မျိုးပြားပုံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ဗျာပိကာဓာရသည် တိလံ , ဩပသိလေသိကာဓာရသည် ထာလီ , ဝေသယိကာဓာရသည် အာကာသော, သာမီပိကာဓာရသည် ဂင်္ဂါ တည်း၊ တိလံ စသည်ကား အကျဉ်းချုပ်ပြထားသော စကားတည်း၊ အကျယ် အားဖြင့် " တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ , ထာလိယံ ဩဒနံ ပစတိ, အာကာသေ သကုဏာ ပက္ခန္ဒန္တိ,ဂင်္ဂါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ" ဟု ပုံစံထုတ်လိုရင်းတည်း။

ဗျာပိကာဓာရ။ ။ဗျာပနံ–ပျံ့နှံ့ခြင်း၊ ဗျာပေါ–ခြင်း၊ ဗျာပေါ ယဿအတ္ထီတိ ဗျာပိကော၊ [အာဓာရ၌တည်သော ဝတ္ထုကို အာဓေယျ(အာဓေယ်)ဟု ခေါ်၏၊] အာဓေယ်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသော အာဓာရသည် " ဗျာပိကာအာဓာရ" မည်၏၊ တိလေသုတေလံတိဋ္ဌတိ "နှမ်းတို့၌ ဆီသည် တည်၏" ဤပုံစံ၌ တေလံသည် အာဓေယ် တည်း၊ ထိုအာဓေယ်ဖြစ်သော ဆီသည် နှမ်းတစ်ခုလုံး၌ ပျံ့နှံ့သောကြောင့် တိလသည် ဗျာတိကာဓာရမည်၏၊ [သက္ကတ၌ "ဗျာပက အဘိဗျာပက" ဟု ရှိ၏၊ ထိုမှုကွဲ နှင့်တကွ သကလဗျာပက ဧကဒေသ ဗျပကဟု နှစ်မျိုးပြားပုံကိုပါ ရူပသိဒ္ဓိ– ယောဓာရောသုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။]

ဩပသိလေ သိကာဓာရ။ ။ဥပသိလိဿနံ–ကပ်ငြိခြင်း၊ဥပသိလေသော–ခြင်း၊ ဥပသိလေသော ယဿ အတ္ထီတိ ဩပသိလေသိကော၊ ထာလိယံ ဩဒနံပစတိ၊ဤ ပုံစံ၌ ထမင်းအိုးသည် ထမင်း၏ ငြိကပ်၍တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် "ဩပသိ လေသိက အာဓာရ" မည်၏၊ အလ္လီယန–အနလ္လီယန ဩပသိလေသိကာဓာရ အပြားကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ။

ဝေသယိကာဓာရ။ ။" ဝိသေသေန + သေန္တိ ပဝတ္တန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝိသယော " နှင့်အညီ အထူးသဖြင့် ဖြစ်ရာအရပ်,အာရုံ, ကာလစသည်ကို"ဝိသယ" ဟု ခေါ်၏၊ "နယ်ပယ်"ဟုလည်း မြန်မာပြန်ကြ၏၊ ဝိသယောဧဝ ဝေသယိ ကော(သွတ္ထ၌ ဏိကသက်) အာကာသေသကုဏာ ပက္ခန္ဒန္တိ–ကောင်းကင်၌

၈၆။ ပဓာနပရိကပ္ပာနံ, ဝသာဓာရော ဟိ ဒုဗ္ဗိဓော၊
မုချောပစာရတော ဝါပိ, တိလဂင်္ဂါဒယော ယထာ။

၈၆။ ဟိ–ဂင်္ဂါယံကို အာဓာရဆိုခြင်းသည် မှန်၏၊ အာဓာရော– အာဓာရသည်၊ ပဓာန ပရိကပ္ပာနံ–ပဓာနာဓာရ ပရိကပ္ပာဓာရတို့၏၊ ဝသာ–အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊မုချောပစာရတောဝါပိ–မုချာဓာရ ဥပစာဓာရအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗိဓော–၂ပါး အပြား ရှိ၏၊ယထာ– ဥဒါဟရဏ်ကား၊ တိလဂင်္ဂါဒယော–တိလဂင်္ဂါအစရှိသည်တို့တည်း။

ငှက်တို့သည် ပျံကုန်၏၊ ဤပုံစံ၌ ကောင်းကင်အရပ်သည် ငှက်တို့၏ ပျံသန်းရာ အထူးအရပ် (နယ်) တည်း၊ ထို့ကြောင့် အာကာသေသည် ဝေသယိက အာဓာရ မည်၏။[ဒေသန္တ ရာဝဠော္ဒ, အညတ္ထာဘာဝ ဝိသယာဓာရ အပြားကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာ ဋီကာ၌ရှုပါ။]

သာမိပိကာဓာရ။ ။ သမီပေ+နိယုတ္တော သာမိပိကော–အနီး၌ ယှဉ်သော အရပ်၊ ဂင်္ဂါယံဃောသော တိဋ္ဌတိ = ဂင်္ဂါမြစ်၌ နွားကျောင်းသားရွာသည် တည်၏၊ [ဃောသောကို "ဂေါပဂါမ" ဟု ထောမနိဓိဖွင့်၏၊ တချို့အရာ၌ "ဝဇော– နွားခြံ" ဟုလည်း ဖွင့်၏၊] ဤပုံစံဝယ် ဂင်္ဂါမြစ်ထဲ၌ ရွာ(ခြံ)မတည် နိုင်၊ ဂင်္ဂါမြစ်နှင့် ဆက်စပ်နေသော ကမ်းနား၌သာ တည်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂင်္ဂါယံသည် သမီပအနက်၌ သတ္တမီသက်ထားသော သာမိပိကာဓာရတည်း၊ "ဂင်္ဂါယံ– ဂင်္ဂါမြစ်အနီး၌"ဟု အနက်ပေး။

၈၆။ ပဓာန။ပေ။ဒုဗ္ဗိဓော။ ။ ဤဂါထာသည် ဂင်္ဂါယံမှ ထွက်လာသော ဂါထာတည်း၊ " ဂင်္ဂါယံကို အာဓာရ ဆိုခြင်းသည် မှန်၏ " ဟူလို၊ ပဓာန အာဓာရ, ပရိကပ္ပအာဓာရ ဟု အာဓာရ နှစ်မျိုးပြား၏၊ မူရင်းအနက်သည် ပဓာန, ထိုအနက်မှတစ်ပါးသော ဆက်သွယ်အပ် ကြံဆအပ်သော အနက်သည် ပရိကပ္ပတည်း၊ ပဓာနနှင့် မုချ , ပရိကပ္ပနှင့် ဥပစာရသည် အနက်အရတူ၏၊ "တိလေသု တေလံ တိဋ္ဌတိ" ၌ တိလေသုသည် မုချအားဖြင့် ဆီ၏တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာန (မုချ) အာဓာရမည်၏၊ "ဂင်္ဂါယံ ဃောသော တိဋ္ဌတိ"၌ ဂင်္ဂါမြစ်သည် အစစ်အမှန်အားဖြင့် နွားကျောင်းသား ရွာ၏တည်ရာ မဟုတ်, ရေ၏တည်ရာဖြစ်၏၊ ဂင်္ဂါအမည်ကို ကမ်းနားပေါ်၌ တင်စားထားသော သမီပူပစာရ အားဖြင့် ကမ်းနားအရပ်ကို ဂင်္ဂါဟု ခေါ်ထားသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂင်္ဂါယံသည် ပရိကပ္ပ (ဥပစာရ) အာဓာရတည်း။

၈၇။ မုချာ·မုချ၀သေနေ၀, သဗ္ဗော သဒ္ဒေါ ပဘိဇ္ဇတေ၊
ဂင်္ဂါယံ နှာယတေ ဂင်္ဂါ–ယံ သဿန္တိ ယထာက္ကမံ။

၈၇။ ဝေ–ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ သဗ္ဗော–အလုံးစုံသော၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊မုချာ·မုချ၀သေန–မုချသဒ္ဒါ၊ ဥပစာသဒ္ဒါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဘိဇ္ဇတေ–ကွဲပြား၏၊ ဂင်္ဂါယံ–ဂင်္ဂါ မြစ်၌၊ နှာယတေ–ရေချိုး၏၊ ဂင်္ဂါယံ–၌၊ သဿံ–ကောက်ပင်သည်၊ တိဋ္ဌတေ– တည်၏၊ ဣတိ–ဤကား၊ ယထာက္ကမံ–အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟ ရဏ်တည်း။

၈၇။ **မုချော၊ပေ၊ပဘိဇ္ဇတေ**။ ။အာဘောရ၏မုချ–ပရိကပ္ပ ၂ မျိုးပြားပုံနှင့် စပ်၍ အခြားသော သဒ္ဒါများလည်း ထိုကဲ့သို့ ၂ မျိုးပြားနိုင်ကြောင်းကို ပြလို သောကြောင့် ဤဂါထာကို မိန့်သည်၊ "မုခေ(ပဓာနေ)+ ဘဝံ မုချံ" နှင့် အညီ အစစ်အမှန် ပဓာနအနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါသည် မုချသဒ္ဒါမည်၏၊ ဥပစာ တင်စားအပ်သော အနက်ကို ဟောသောသဒ္ဒါသည် အမုချသဒ္ဒါမည်၏။

ပုံစံ။ ။"ဂင်္ဂါယံ နှာယတေ–ဂင်္ဂါမြစ်၌ ရေချိုး၏" ပုံစံ၌ ဂင်္ဂါမြစ်သည် မုချရေချိုးရာအရပ် ဖြစ်သောကြောင့် ဂင်္ဂါယံသည် မုချသဒ္ဒါတည်း၊"ဂင်္ဂါယံ သဿံ တိဋ္ဌတိ" ၌ ကောက်ပင်သည် ဂင်္ဂါမြစ်ထဲ၌ မတည်နိုင်, မြစ်၏အနီး ဖြစ်သော လယ်မြေ၌သာ တည်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤပုံစံ၌ ဂင်္ဂါယံသည် အမုချ (သမီပျူပစာ) သဒ္ဒါတည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါဟူသမျှ မုချသဒ္ဒါ, ဥပစာ သဒ္ဒါအားဖြင့် ၂ မျိုးပြားနိုင်သည်–ဟူလို။

အမှာ။ ။တတိယပါဒ အဆုံးနှင့် စတုတ္ထပါဒ အစဝယ် အလယ်၌ ရပ် နား၍ ရွတ်ရသော ထုံးစံရှိ၏၊ သို့ပါလျက် "ဂင်္ဂါ–ယံ" ဟု ရပ်၍မဖြစ်အောင် ရေးစီထားသောကြောင့် အလင်္ကာကျမ်းလာ ယတိဟီနဒေါသ ရောက်၏၊ ထို့ ကြောင့် "ဂင်္ဂါယံ နှာယိ ဂင်္ဂါယံ, သဿံ ဌာတိ နိုဿနံ" ဟု ဆရာတို့ ပြင် ကြသည်။

ဋီကာ။ ။ကာရကသဒ္ဒါသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော ကတ္တုကာရကကို ဟောရာ၌ မုချသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ကံ အစရှိသော ကာရကတို့သည် သူတို့ကိုယ်တိုင် ကြိယာကို မပြီးစေတတ်ဘဲ ကြိယာပြီးခြင်း၏ အကြောင်းသာ ဖြစ်ကြ၏၊ထို့ ကြောင့် ကံအစရှိသော ကာရကကို ကာရကသဒ္ဒါက ဟောရာ၌ အမုချ(ဖလူပစာ) သဒ္ဒါတည်း၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည် ပုဏ္ဏားအစစ်ကို ဟောရာ၌ မုချသဒ္ဒါ, ပုဏ္ဏား နှင့်တူသော (ပုဏ္ဏားတု) ကို ဟောရာ၌ အမုချ (သဒိသူပစာ)သဒ္ဒါတည်း။ ဤသို့ ဋီကာ၌ ပြထားသည်။

၈၈။ ဘူတမတ္ထ·မတိက္ကမ္မ, ယေနာဘူတ·မပေက္ခတိ၊
ဘူတတ္ထသောကဒေသံဝါ, သော ပစာရောတိ ဝုစ္စတိ။

၈၈။ ယေန – အကြင်သီဟ အစရှိသော ဝေါဟာရဖြင့်၊ (ဝတ္တု ကာမော – ပြောဆိုလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) ဘူတံ – ဟုတ်မှန်သော၊ အတ္ထံ–ခြင်္သေ့စသော အနက်ကို၊ အတိက္ကမ္မ–ကျော်လွန်၍၊အဘူတံ– မဟုတ်မမှန်သော၊အတ္ထံ–ယောကျ်ားစသော အနက်ကို၊အပေက္ခတိ– ရှုငဲ့၏၊ ဝါ–ရှုငဲ့၍ပြောဆို၏၊ဝါ–တစ်နည်း၊ဘူတတ္ထဿ–ဟုတ်မှန်သော ခြင်္သေ့ အစရှိသောအနက်၏၊ ကေဒေသံ–တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သော၊ (အတ္ထံ – ရဲရင့်ခြင်းစသောအနက်ကို၊) အပေက္ခတိ–ရှုငဲ့၏၊ဝါ–ရှုငဲ့၍ ပြောဆို၏၊ သော – ထို သီလစသော ဝေါဟာရကို၊ ဥပစာရောတိ– ဥပစာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏။

၈၈။ **ဘူတ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ။** ။၈၆ ဂါထာ၌ "မုချောပစာရတော" ဟူသော စကားဝယ် အဘယ်ကို " ဥပစာရ " ခေါ်ပါသနည်း – ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် "ဘူတမတ္ထ" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်၊ သီဟစသော အကြင်အခေါ် အဝေါ်ဖြင့် လူတစ်ယောက်ကို ပြောလိုသူသည်(ပြောဆိုရိုး အစဉ်အလာအားဖြင့်) မှန်သောအနက်ကိုကျော်၍ မမှန်သောအနက်ကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ သို့မဟုတ်– မှန်သောအနက်၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ ထိုအခေါ်အဝေါ်ကို "ဥပစာရ" ဟု ဆိုရမည်၊ ဤပြောပုံကို နောက်ဂါထာ၌ ထင်ရှားပြလိမ့်မည်၊ ဤဂါထာဖြင့် "ဘူတောပစာရ, ဘူတေကဒေသော ပစာရ" ဟု ဥပစာနှစ်မျိုး ကိုသာ မှတ်ခဲ့ပါ။ [ဘူတောပစာရကို " အဘူတောပစာရ" ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။]

ဥပစာရ။ ။အဘိဓာန် (၁၀၀၁) ဂါထာ၌ ဥပစာရသဒ္ဒါ၏ အနက် တို့တွင် အညာရောပန(ဟောရိုးအနက်မှ တစ်ပါးသော အနက်၌ တင်စားခြင်း) အနက်ပါ၏၊ ဤ ဂါထာ၌ ကား အခြားအနက်၌တင်စား၍ ပြောဆိုကြောင်း စကား (သဒ္ဒါ) ကို "ဥပစာရ" ဟု ခေါ်ပါ၊ [ဒီပနီ၌ "အညသ္မိံ ပုရိသာဒိ အတ္ထေ ဥပစရီယတေ ဝေါဟရီယတေတိ ဥပစာရော" ဟု ကမ္မသာဓ်ပြုသော် လည်း "ယေန+အပေက္ခတိ" ကို ထောက်လျှင်"ဥပစရီယတေ ဝေါဟရီယတေ ယေနာတိ ဥပစာရော"ဟု ကရဏသာဓ် ပြုသင့်မည် ထင်ပါသည်၊ ဥပ+စရ– ဏပစ္စည်း၊ ဥပရှေး ရှိသောကြောင့် စရဓာတ်လည်း ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုခြင်း (ဝေါဟာရ) အနက်ကို ဟောနိုင်သည်။]

၈၉။ သီဟောဂါယတိ သီဟောယံ, မာဏဝေါစွာဒိဒုဗ္ဗိဓော၊
အဘေဒဝိဝါချာ သောယ, မိတိသမ္ဗန္ဓတော ပျယံ။

၈၉။ သီဟော- သီဟမည်သော ယောကျ်ားသည်၊ ဂါယတိ- သီချင်းဆို၏၊ သီဟော - သီဟမည်သူသည်၊ အယံ မာဏဝေါ-ဤလုလင်တည်း၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့အစရှိသည်ကား၊ ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ အယံ - ဤ ဥပစာသည်၊ အဘေဒဝိဝါချာ - အဘေဒဝိဝါချုပစာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ဝါ-မကွဲမပြားတသားတည်းပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝါ-သော+အယံဟု ဆက်စပ်၍ ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုဗ္ဗိဓော-၂ ပါးအပြား ရှိ၏။

၈၉။ "သီဟော ဂါယတိ" ကား "ဘူတမတ္ထ မတိက္ကမ္မ, ယေနာဘူတမပေက္ခတိ " ၏ ပုံစံတည်း၊ သီဟောသဒ္ဒါ၏ ခြင်္သေ့ ဟူသော အနက်သည် မှန်သောအနက်(ဘူတအတ္ထ) တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ထိုအနက်ကို ကျော်လွန်၍ (ထိုအနက်ကို မဆိုလိုဘဲ) မမှန်သော ယောကျ်ားအနက်ကို ငဲ့လျက်ပြော၏၊ ထို့ကြောင့် သီဟောသဒ္ဒါသည် ဥပစာသဒ္ဒါတည်း၊ [ဋီကာ၌ ဤဥပစာကို "အဘူတတ္ထုပစာရ" ဟု တွေ့ရ၏။ ဒီပနီ၌ "အဘူတောပစာရ" ဟု တွေ့ရ၏၊ ဠာနနာမည်ကို ဠာနီပေါ် တင်စားရာ၌ " ဠာနူပစာရ " ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ဟုတ်မှန်သော သီဟနာမည်ကို မဟုတ်မှန်သော ယောကျ်ားပေါ်၌ တင်စားသောကြောင့် " ဘူတောပစာရ , ဘူတတ္ထောပစာရ " ဟုသာ ခေါ်သင့်မည် ထင်သည်။]

သီဟောယံ မာဏဝေါ။ ။"ဘူတတ္ထေကဒေသံ အပေက္ခတိ" ၏ ပုံစံတည်း၊ ခြင်္သေ့သည် ရဲရင့်၏၊ လုလင်သည်လည်း ရဲရင့်၏၊ ထို့ကြောင့်ခြင်္သေ့နှင့် လုလင်သည် ကိုယ်အနေအားဖြင့် မတူသော်လည်း ရဲရင့်ခြင်းအားဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တူ၏၊ ထိုသို့ ဟုတ်မှန်သောအနက်၏ တစ်စိတ်ကိုငဲ့၍ လုလင်အပေါ်၌ သီဟဟူသောအမည်ကို တင်စားလျက် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုကြောင်း စကားသည် ဘူတတ္ထေကဒေသူပစာရတည်း၊ ဥပစာ ၁၂ပါးတွင်ကား ရဲရင့်ခြင်း တူသောကြောင့် " သဒိသူပစာရ" ဟု ခေါ်သည်။

အဘေဒ၊ ဝေ၊ သမ္ဗန္ဓတော။ ။ "ဘူတောပစာရ (ဋီကာ - ဒီပနီစာရှိ အတိုင်း အဘူတောပစာရ - အဘူတတ္ထောပစာရ) ကိုပင် " အဘေဒဝိဝါချုပစာရ" ဟု လည်းကောင်း, ဘူတေကဒေသူပစာရကိုပင် "သော အယံတိ သမ္ဗန္ဓုပစာရ"ဟုလည်းကောင်း တစ်နည်း နာမည်တပ်၍ပြသည်၊"သီဟောဂါယတိ"

၉၀။ ပရဘာဝပဒါပေက္ခံ, သ အမာဒိတု ကာရကံ၊
ပစ္စယဿ သဓာတုဿ, အတ္ထဘူတန္တု သာဓနံ။

၉၀။ တု–ကာရကနှင့် သာဓနအထူးကို ဆက်၍ပြဦးအံ့၊ ပါစကံ ပဿတိတိဧတ္ထ – ပါစကံ ပဿတိအစရှိသော ဤပြယုဂ်၌၊ ပရဘာဝ ပဒါပေက္ခံ–ပစနကြိယာမှ တစ်ပါးသောပဿတိစသောကြိယာပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသော၊ သ အမာဒိ–အံ အစရှိသောဝိဘတ်နှင့် တကွဖြစ်သော

ပုံစံ၌ သီဟောသည် ခြင်္သေ့နှင့် ယောကျ်ားကို မခွဲခြားဘဲ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အဘေဒဝိဝါချုပြစာရတည်း၊ [အဘေဒဿ – မခွဲ မခြား တစ်သားတည်းကို + ဝိဝါချာ (ဝိ+အဝ+အာ+ချာ) – အထူးသဖြင့် သက်ဝင် တင်စား၍ ပြောဆိုခြင်း၊] " သီဟော အယံ မာဏဝေါ " ပုံစံ၌ သီဟောကို သောဟု လည်းကောင်း,အယံမာဏဝေါကို"အယံ"ဟုလည်းကောင်း ညွှန်းပြ၍ "သော+အယံ"ဟု ဆက်သွယ်လျက် ပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် "သီဟော အယံ မာဏဝေါ"ကို "သောယံ ဣတိ သမ္ဗန္ဓူပစာရ" ဟု ဆိုသည်။

အမှာ။ ။"သိလာပုတ္တကဿ သရီရံ" ကဲ့သို့ အဘေဒကို ဘေဒကဲ့သို့ တင်စားသော အဘေဒဘေဒူပစာမှ တစ်ပါး ကျန်ဥပစာများကို "အဘေဒဝိဝါ ချုပြစာရ " ဟု လည်း ခေါ်နိုင်စရာ ရှိသည်၊ "မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တိ" ဟူသော ဌာနူပစာ၌ " တေ + ဣမေ " ဟု ဆက်သွယ်၍ ပြောလျှင် သောယံတိ သမ္ဗန္ဓူပစာလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏၊ " တေ–ထို မဉ္စတို့သည်၊+ဣမေ–ဤမဉ္စ ပေါ်က လူတို့တည်း" ဟု အနက်ပေး၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဘေဒဘေဒူပစာမှတစ်ပါး ကျန်ဥပစာများကို "သောယံတိသမ္ဗန္ဓူပစာ"ဟုလည်း ခေါ်နိုင်စရာရှိသည်။

၉၀။ ။"သကတ္ထဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ, သင်္ချာ ကမ္မာဒိကာရကံ" ဟူသောအနက် ငါးပါးတို့ကို အကျယ်ပြရာ၌ ယခုအခါ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ကာရက၏ အကျယ်ကိုပါ ပြ၍ပြီးပြီ၊ ဤ ကာရကဟူသည် ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိတည်း၊ သာဓနဟူသည်လည်း "သာဓေတိတိ သာဓနံ"နှင့်အညီ ကြိယာ ကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကာရကနှင့် သာဓနသည် အဘယ်သို့ ထူးသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား "ပရဘာဝ"စသည်ကို မိန့်။

အမှာ။ ။ " အံစသော ဝိဘက်၏ အနက်သည် ကာရက , တွာ စသော ကိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်သည် သာဓန " ဟု မှုရင်းမှတ်ပါ၊ သို့သော် ဝိဘတ်ပစ္စည်း တို့သည် သူတို့ချည်းသက်သက် မနေနိုင်ရကား လိင်ဓာတ်တို့နှင့် တွဲဖက်၍ လည်းကောင်း၊ ကြိယာရှိမှ ကာရကဖြစ်နိုင်ရကား ကြိယာနှင့်တွဲဘက်၍လည်းကောင်း

ပါစကသဒ္ဒါ၏ အနက်သည်၊ ကာရကံ – ကာရကမည်၏၊သဓာတု သႆ – ဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပစ္စယာဿ– ဏွုစသေပစ္စည်း၏၊ အတ္ထဘူတံတု – အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အရာသည်ကား၊ သာဓနံ– သာဓနမည်၏။

"ပါစကံ ပဿတိ"ဟု ပုံစံထုတ်လေ့ရှိသည်၊ ဤပုံစံ၌ ပါစကံဝယ် အံဝိဘတ်သည် ကံကိုငဲ့သော (ပဿတိကဲ့သို့)ကြိယာရှိမှ သက်နိုင်၏၊ ထိုသို့ကြိယာမရှိလျှင် လိင်္ဂတ္ထမျှသာဖြစ်၍ ပဌမဝိဘက်သာ သက်ခွင့်ရှိသည်၊ ဤအားလုံးကို ရှေးဦးစွာ နားလည်ပြီးမှ ဂါထာ၏ဆိုလိုရင်းကို သဘောပေါက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ပရ၊ပေ၊ကာရကံ။ ။ပစနကြိယာမှ တစ်ပါးသော "ပဿတိ" ဟူသော ကြိယာပုဒ်ကိုငဲ့သော အံဝိဘက်နှင့် တကွသော ပါစကံ သဒ္ဒါ၏ အနက်သည် ကမ္မကာရကတည်း။ [အနက်က မုချကာရကဖြစ်၍ "အနက်" ဟု ဆိုသည်၊ ထိုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ပါစကံသဒ္ဒါလည်း ကမ္မကာရကပင်တည်း။]

အာဒိဖြင့်ယူဖွယ်။ ။သ အမာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "ပါစကေန အဿံ ကီဏာတိ–စဖိုသည်ဖြင့် မြင်းကိုဝယ်၏၊ (လဲလှယ်၏)"၌ ကီဏာတိကြိယာတစ်ပါးကို ငဲ့သော နာဝိဘက်နှင့်တကွ ပါစကေန၏ အနက်သည် ကရဏကာရကတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် –ပါစကေန ဘုဉ္ဇတေ(ကတ္တုကာရက), ပါစကဿ ဒေတိ (သမ္ပဒါနကာရက) , ပါစကသ္မာ သေဒေါ ပတတိ (အပါဒါနကာရက), ပါစကသ္မိံ ဝတ္တံ ပတိဋ္ဌာတိ" ၌ ပတိဋ္ဌာနကြိယာတစ်ပါးကို ငဲ့သော သ္မိံဝိဘက်နှင့်တကွသော ပါစကသ္မိံ၏ အနက်သည် ဩကာသကာရကတည်းဟု သိပါ။

ပစ္စယာဿ၊ပေ၊သာဓနံ။ ။ကြိယာတစ်ပါးကိုလည်း မငဲ့သေး, အံစသော ကာရကအနက်ဟော ဝိဘတ်များကိုလည်း မသက်ရသေးသော ပစဓာတ် ဏွုပစ္စည်းဖြင့် "ပါစကော"ဟု ပြီးနိုက်ပုဒ်၏ အနက်သည် ကတ္တုသာဓနတည်း၊ "ပစိတော–ချက်အပ်သောထမင်း" ဟူရာ၌ ပစဓာတ် တ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုက်ပုဒ်၏ အနက်သည် ကမ္မသာဓနတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို မငဲ့သေးသော ကိတ်ပြီး၏ အနက်ကိုပင် ကရဏသာဓနစသည်ဖြင့်ခေါ်သည်။

[ဆောင်] ကြိယာပုဒ်ပါ၌ , ငဲ့တုံလတ်သည့် , ဝိဘတ်ရောဘက် , နာမ်ပုဒ်နက်ကို , ခေါ်ဆိုလေရ , ကာရကရှင့်၊ ဓာတ်နှင့် ရောဖက် , ပစ္စည်းနက်မှာ, ဆက်ဆက်မှတ်ကြ, သာဒနသည်, ဘေဒ–စိန္တာ အမိန့်တည်း။

၉၁။ ဝါကျေ ဝါကာရကော ယော တံ, ပသိဒ္ဓေ ယဋ္ဌသာခနံ၊
ကာရကံ ပုန မေတသ္မိံ, အယမေသံ ဝိသေသတာ။
၉၂။ ပစ္စတေဩဒနော ယေန, ဣတိသော ပါစကော ·ဒနော၊
ဘုဉ္ဇတေ ပါစကေနေဝ, မာဒျုဒါဟရဏံ မတံ။

၉၁။ ဝါ–တစ်နည်း၊ဝါကျေ–ပစ္စတေယေနဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌၊ ယော ကာရကော–အကြင်ယေနဖြင့်ညွှန်ပြအပ်သော ကတ္တုကာရကသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ တံ–ထို·ယေနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ကတ္တုကာရကသည်၊ ပသိဒ္ဓေ– ပါစကောဟု ကိတ်ပြီးလေသော်၊ ဝါ–ပါစကောဟု ကိတ်ပြီးပုဒ်၌၊ သာခနံ–သာခနသည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ ဧတသ္မိံ–ဤ ကိတ်ပြီးပုဒ်၌၊ ယဋ္ဌသာခနံ–အကြင်သာခနသည်လည်း၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ တံ–ထို သာခနသည်၊ ပုန–တစ်ဖန်၊ ကာရကံ–ကာရက ဖြတန်သည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်ပြန်၏၊ အယံ–ဤကာရက၏ သာခနဖြစ်ခြင်း, သာခန၏ ကာရကခြောက်တန် ဖြစ်နိုင်ပြန်ခြင်းသည်၊ ဧသံ–ဤကာရကသာခန တို့၏၊ဝိသေသတာ–ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။

၉၂။ ယေန–အကြင်စဖိုသည်သည်၊ဩဒနော–ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ– ချက်အပ်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ချက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော– ထိုစဖိုသည်သည်၊ ပါစကော–ပါစကမည်၏၊ ပါစကေန – စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော–ထမင်းကို၊ ဘုဉ္ဇတေ–စားအပ်၏၊ ဧဝမာဒိ– ဤသို့အစ ရှိသော၊ ဥဒါဟရဏံ–ဥဒါဟရုဏ်ကို၊ မတံ–သိအပ်၏။

၉၁,၉၂။ ။၉၁ ဂါထာဖြင့် ကာရကနှင့် သာခနအထူးကို တစ်နည်းပြ၍, ၉၂ ဂါထာဖြင့် ထိုနည်းအရ ပုံစံကို ပြသည်။ ["ယော ပစတီတိ ပါစကော" ဟု ဝုတ္တကတ္တုသာခနပြုလျှင် "ယော" သည် အစစ်အမှန် အားဖြင့် ကတ္တားကို မဟော, လိင်္ဂတ္ထမျှသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အဝုတ္တကတ္တုသာခန ပြုရသည်။] "ပစ္စတေ ဩဒနော ယေန " ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအခိုက်၌ ယေနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော စဖိုသည်၏ ချက်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိသည် ကတ္တုကာရကတည်း၊ ထို ကတ္တုသတ္တိသည်ပင် "ပါစကော" ဟု ကိတ်ပြီးသောအခါ ကတ္တုသာခန ဖြစ်လာ၏။ ထိုပါစကောဟူသော ကတ္တုသာခနသည်ပင် "ပါစကံ ပဿတိ, ပါစကေန–သည် ဘုဉ္ဇတေ၊ ပါစကေန အဿံ ကိဏာတိ, ပါစကဿ ဒေါတိ, ပါစကမှာ သေဒေါ ပတတိ, ပါစကသ္မိံဝတ္တံပတိဋ္ဌိတံ" ဟု ကာရက ဖြိုးလုံး ဖြစ်နိုင်ပြန်၏၊ ဤသို့ ဝါကျအခိုက်၌ ကာရက၏ ကိတ်ပြီးသောအခါ သာခန

၉၃။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမ, ဇာတိဘေဒေန ပဉ္စဓာ၊
အတ္ထော အတ္ထမုခေနေဝ, သဒ္ဒေါပိ·တျပရေဝိဒူ။

၉၃။ အတ္ထော – အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမ ဇာတိဘေဒေန–ဒြပ်,ဂုဏ်,ကြိယာ,နာမ်,ဇာတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဓာ–ငါးပါးပြား၏၊ အတ္ထမုခေနေဝ–အနက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ပင်၊သဒ္ဒေါပိ–သဒ္ဒါသည်လည်း၊ ပဉ္စဓာ–ငါးပါးပြား၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

ဖြစ်ခြင်း, ထိုသာဓနက တစ်ဖန် ကာရက ၆ တန်ဖြစ်နိုင်ပြန်ခြင်းသည် ကာရကနှင့် သာဓနတို့၏ ထူးခြားချက်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"ပစ္စတေ ဩဒနော ယေန" စသည်ဖြင့် ကတ္တုကာရက၏ ကတ္တုသာဓနဖြစ် ပုံကိုပြသကဲ့သို့ "လုနာတိ အနေနာတိ လဝိတ္တံ (ရိတ်ကြောင်းတံစဉ်)" ဟု ပုံစံထုတ်၍ "လုနာတိ အနေန" ဟူသောဝါကျ၌ "အနေန"အရ ကရဏသတ္တိသည် လဝိတ္တံ ဟု ကိတ်ပြီးသော အခါ ကရဏသာဓန ဖြစ်၏၊ ထိုကရဏသာဓနသည်ပင် "လဝိတ္တံ ပဿတိ, လဝိတ္တေန ကတံ–တံစဉ်သည် ပြုအပ်၏" စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ ပါး ဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါ။

[ဆောင်] ဝိဂြိုဟ်တွင်းရှိ, ထိုသတ္တိကို, ခေါ်ဘိကာရက, ကိတ်ပြီးမှမူ,
သာဓနဟူ၏၊ မှတ်ယူသာဓန, ဖြစ်ပြီးမှလည်း, ကာရက ၆ တန်,
ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်, မှတ်ရန်တစ်နည်း, အထူးတည်း။

၉၃။ အတ္ထဘေဒစိန္တာ အစ (၂၆) ဂါထာ၌ "သဒ္ဒါတစ်ခု၏ ဟောနက်သည် သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သချ်ာ, ကာရကအားဖြင့် ၅ ပါးရှိ၏" ဟု ဆိုပြီးလျှင် ထို ၅ ပါးလုံး၏အကျယ်ကိုပြ၍ ပြီးဆုံးပေပြီ၊ ယခုအခါ"သဒ္ဒါအမျိုးမျိုးအတွက် အနက် ၅ မျိုးရှိ၏"ဟုလည်းကောင်း"ထိုအနက်၅မျိုးကို အကြောင်းပြု၍ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဒါလည်း ၅ မျိုးရှိ၏"ဟုလည်းကောင်း ပြောဆိုကြသော အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလိုသောကြောင့်"ဒဗ္ဗဂုဏ"စသောဂါထာကို မိန့်သည်။[သဒ္ဒါပိ၌ ပိသည် အတ္ထော၌ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနမ။]

ဤဝါဒက ရှေ့ဝါဒကို မထား။ ။ ဤ အပရေဝါဒကား "ဒဗ္ဗသဒ္ဒါအတွက် ဒြပ်အနက်တစ်မျိုး,ဂုဏသဒ္ဒါအတွက် ဂုဏ်အနက်တစ်မျိုး"ဤသို့စသည်ဖြင့် သဒ္ဒါတစ်ခုအတွက် အနက်တစ်မျိုးကိုပြသော ဝါဒတည်း၊ ဤဝါဒဖြင့် "ရှေ့ကပြခဲ့သော ဒဗ္ဗစသော သဒ္ဒါ၌ ရထိုက်သော သကတ်စသော ပဉ္စကတ္တကိုလည်း မတားမြစ်" ဟု မှတ်ပါ။

၉၄။ ဝိသာဏီ ဓဝလော ဂန္တာ, စိတ္တောဂေါတိစ တညုနာ၊
ဒဗ္ဗာဒိ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိ, ပစ္စေကံ ဝေါဟရီယတေ။

၉၄။ ဝိသာဏီ – ဦးချိုရှိသော နွား၊ ဓဝလော – ဖြူသောနွား၊ ဂန္တာ–သွားတတ်သောနွား၊ စိတ္တော – စိတ္တမည်သော နွား၊ ဂေါ – နွား၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ တညုနာ–ထိုအနက်သဒ္ဒါ, နှစ်ဖြာမြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဒဗ္ဗာဒိ–ဒြပ်အစရှိသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိ– ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ အစရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စေကံ–အသီးအသီး၊ဝေါဟရီယတေ–ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏။

၉၄။ **ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ**။ ။ဒြပ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော သဒ္ဒါသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါတည်း၊ "ဝိသာဏီ – ဦးချိုရှိသော နွား (ဦးချိုရှည်သော နွား) " ဟူသော ပုံစံ၌ ဦးချိုဒြပ်သည် ဝိသာဏီသဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဦးချိုသည် ဒြပ်အနက်, ဝိသာဏီသည် ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ" ဟု ခွဲပါ။

ဓဝလော, ဂန္တာ။ ။"အဖြူသည် ဂုဏ်ဟူသော အနက်တစ်မျိုးတည်း၊ ထိုဂုဏ်ကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော " ဓဝလော " သည် ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ သွားခြင်းသည် ကြိယာအနက်တည်း၊ ထိုကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော "ဂန္တာ" သဒ္ဒါသည် ကြိယာသဒ္ဒါတည်း၊

နာမ, ဇာတိ။ ။"စိတ္တ" ဟူသည် နွားတစ်ကောင်၏ နာမည်တည်း၊ထို နာမည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်သော "စိတ္တော" သဒ္ဒါသည် နာမသဒ္ဒါတည်း၊ နွားတို့၏ တစ်ကောင်နှင့်တစ်ကောင် တူသော အခြင်းအရာသည်ဇာတ်တည်း၊ ထိုဇာတ်ကို အကြောင်း ပြု၍ နွားဟူသမျှကို "ဂေါ" ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဖြစ်သော "ဂေါ" သဒ္ဒါသည် ဇာတိသဒ္ဒါတည်း၊

မှတ်ချက်။ ။"ဂစ္ဆတီတိဂေါ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ မူလက သွားခြင်း ကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ ဂေါသဒ္ဒါ ဖြစ်ပေါ်လာ သော်လည်း ယခု အခါ၌သွားသည်ဖြစ်စေ, မသွားသည် ဖြစ်စေ နွားအမျိုးဇာတ်ပါရှိသော သတ္တာ ဟူသမျှကို "ဂေါ" ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် "ဂေါ" သည် ယခုအခါ၌ ဇာတိ သဒ္ဒါဖြစ်ရတော့၏။

ပဥ္စကတ္တ ။ ။ " ဂေါ " ဟူသော ဤ ဇာတိသဒ္ဒါ၌ နွားဇာတ်သည် ဇာတိသကတ်, နွားဒြပ်သည် ဒြပ်, နွား၏ထီးအတွက် ဝိသဒါကာရသည် ပုလ္လိင်, တစ်ကောင်တည်း ဖြစ်လျှင် ကေဝုစ်သင်္ချာ, "ဂေါဂစ္ဆတိ" စသည်၌ သွားခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောသတ္တိသည် ကတ္တုကာရက၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှေး၌ ပြခဲ့သော ပဉ္စကတ္တတို့ကို သဒ္ဒါတိုင်းမှာ များသောအားဖြင့် ရနိုင်ပုံကို သိပါ။

**၉၅။ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ, ပါဠိယေကေကမက္ခရံ၊
ဝိသေသုပ္ပတ္တိယာ နာမ-ပညတ္တိတိ ဟိ ဝုစ္စတေ။**

၉၅။ နိရုတ္တိပဋိ သမ္ဘိဒါပါဠိယံ-နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါကို ပြသောပါဠိတော်၌၊ ဧကေကံ-တစ်လုံးတစ်လုံးသော၊ အက္ခရံ-အက္ခရာကို၊ ဝိသေသုပ္ပတ္တိ ယာ-ထူးသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နာမပညတ္တိတိ-နာမပညတ်ဟူ၍၊ (ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊) ဝုစ္စတေ- ဟောတော်မူအပ်၏။

၉၅။ ။(၉၃) ဂါထာ၌ လာသော အတ္ထ ၅ မျိုးတို့တွင် ဒဗ္ဗကို (၄၅) ဂါထာ၌လည်းကောင်း, ဂုဏကို(၃၄)ဂါထာ၌လည်းကောင်း, ကြိယာကို(၄၀)ဂါထာ၌ လည်းကောင်း,ဇာတိကို(၃၂)ဂါထာ၌လည်းကာင်း, ပြပြီးဖြစ်၏၊ နာမကိုကား အကျယ်မပြရသေး၊ ထို့ကြောင့် နာမ၏ သရုပ်သကောင်ကို ပြလို၍ "နိရုတ္တိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါကိုပြသော ပါဠိတော်၌(ပုရိသောကဲ့သို့ ပုဒ် တစ်ပုဒ်တွင် (ပု) ဟူသော (ရိ) ဟူသော (သော) ဟူသော အက္ခရာတစ်လုံး တစ်လုံးကို "နာမပညတ်ဟု ဟောတော်မူအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပု" စသော အက္ခရာ တစ်လုံးတစ်လုံးကို "နာမ" ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။

နိရုတ္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိ။ ။ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ "ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိဘင်း"ဟု ပါရှိ၏၊ ထိုဝိဘင်း၌ "ယာယ နိရုတ္တိယာ တေသံဓမ္မာနံ ပညတ္တိဟောတိ၊ တတြ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံနိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ" ဟူသော ပါဠိတော်, "နိရုတ္တိပဋိ သမ္ဘိဒါ ပစ္စုပ္ပန္နာရမဏာ" ဟူသော ပါဠိတော်များ ပါရှိ၏၊ ထို ပါဠိတော်များကို "နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါပါဠိ"ဟု ဆိုသည်။ [အကြင် သဒ္ဒါ(နာမည်)ဖြင့် ထိုဓမ္မတို့ကို သိစေရခြင်းဖြစ်၏၊ ဓမ္မတို့ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြောင်း ထိုသဒ္ဒါ၌ ဖြစ်သော ဉာဏ်သည် နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါမည်၏။]

ဆက်ဦးအံ့-ဖဿ, ဝေဒနာ, စသော ဓမ္မတို့ကို သိစေကြောင်း "နိရုတ္တိ" ဟူသည် " ဖဿော ဝေဒနာ" စသော သဒ္ဒပညတ်များတည်း၊ သဒ္ဒပညတ်နှင့် နာမပညတ်ဟူသည်လည်း သဘောတူပင် ဖြစ်၏၊ [သဂြိုဟ်, ပစ္စည်းပိုင်း, သဒ္ဒ ပညတ်အခဏ်းကို ထောက်ပါ၊] "နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သည် ပစ္စုပ္ပန်သဒ္ဒကို အာရုံပြု၏" ဟူသော နောက်ပါဠိတော်ကို ထောက်လျှင် " ထိုနာမပညတ်ဟူ သည်လည်း ရွတ်ဆိုအပ်ခိုက် ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော (ဖဿ်)ဟူသော (သော)ဟူသော အက္ခရာတစ်လုံးတစ်လုံးတည်း" ဟု သိရ၏၊ "ရွတ်ပြီးသောအခါ အတိတ်ဖြစ် သွားပြီ" ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် (ပု) (ရိ) (သော) ဟု တစ်လုံးတစ်လုံးသော အက္ခရာ ကို "နာမ" ခေါ်သည်-ဟု မှတ်ပါ။

၉၆။ အက္ခရာဝဠိသန်္ဒါတော, သမူဟော ပရိဗျတ္တိယာ၊
နာမန္တိ ကေစိ ယဒျေဝံ, သုတျက္ခရသမူဟတော။
၉၇။ နာမတာပတ္တိ သဗ္ဗေသံ, ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိနံ သိယာ၊
နာမန္တု လောကသင်္ကေတ, မေကံ သညီနိဒဿနံ။

၉၆,၇။ အက္ခရာဝဠိသန်္ဒါတော–အက္ခရာအစဉ်ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမူဟော–အပေါင်းသည်၊ ပရိဗျတ္တိယာ–အနက်ကို ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊နာမံ–နာမမည်၏၊ဣတိ–ဤသို့၊ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊(ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊)ယဒျေဝံ–ယင်းသို့ ဖြစ်လသော်၊ သဗ္ဗေသံ–အလုံးစုံကုန်သော၊ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဒိနံ–ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ အစရှိသည်တို့၏၊ နာမတာပတ္တိ–နာမ၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ တု–စင်စစ်ကား၊ နာမံ–နာမည်ဟူသည်၊ သညီနိဒဿနံ–သညီဒြပ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော၊ ဧကံ–တစ်မျိုးသော၊လောကသင်္ကေတံ–လူတို့၏ အမှတ်အသားတည်း။

ဝိသေသုပ္ပတ္တိယာ။ ။ (ပု) ဟူသော အသံသဒ္ဒနှင့် (ရိ) ဟူသော အသံသဒ္ဒသည် နား၌ ကြားရခြင်းအားဖြင့် မတူချေ၊ ထိုသို့ ကြားရခြင်း အားဖြင့် ထူးခြား ကွဲလွဲလျက်ဖြစ်ခြင်းကို "ဝိသေသုပ္ပတ္တိ"ဟု ဆိုသည်၊ "ပုရိသော"ဟု ပြွတ်သိပ်၍ တစ်သံတည်း မကြားရဘဲ,"ပု+ရိ+သော" ဟု တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး မတူဘဲကြားရခြင်းကြောင့် တစ်လုံးစီကို "နာမ"ဟု ခေါ်ရသည်–ဟူလို၊ ["သဝနဝသေန ဝိသေသုပ္ပတ္တိယာ"–ဒီပနီ။]

၉၆,၇။ ။ပါဠိတော်၌ လာသော "နာမ" မှ တစ်ပါး အဋ္ဌကထာ၌လာသောနာမကို ပြလို၍ "အက္ခရာ၊ ပေ၊ နာမန္တိ ကေစိ" ဟု မိန့်သည်၊ ဤ၌"ပုရိသော–ဟူသော အက္ခရာအပေါင်းသည် နာမမည်၏"ဟု ဆိုအပ်သော စကားသည် ပုဂ္ဂလပညတ် စသော အဋ္ဌကထာစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာကိုပင် "ကေစိ" ဆိုသည်ဟု မှတ်ပါ၊ [ကေစိအဋ္ဌကထာစရိယာ ပုရိသော•တျာဒိအက္ခရသမူဟောသု ပုရိသာဒိအတ္ထဿ ပရိဗျတ္တိဘာဝတော အက္ခရာဝဠိသန်္ဒါတော အက္ခရသမူဟော နာမံနာမာတိ ဝဒန္တိ ။–ဒီပနီ။]

ဆက်ဦးအံ့–အများသိအပ်ပြီးသော သဂြိုဟ်၌ "နာမ–နာမကမ္မ" စသည်ဖြင့်ပြအပ်သော သဒ္ဒပညတ်ဟု ခေါ်အပ်သော နာမပညတ်သည် ဝိဇ္ဇမာနပညတ်, အဝိဇ္ဇမာန ပညတ် စသောအားဖြင့် ၆ ပါးပြား၏၊ ထိုတွင်ရူပ,ဝေဒနာ"စသည်

ကို ဝိဇ္ဇမာနပညတ်, "ဘူမိ ပဗ္ဗတော ဣတ္ထိပုရိသော" စသည်ကို အဝိဇ္ဇမာန ပညတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲထား၏၊ ထိုပညတ်များသည် အက္ခရာတစ်လုံး တစ်လုံး မဟုတ်, "ဖသော, ပုရိသော" စသော အက္ခရာအပေါင်းတည်း၊ ထို သို့ ပုဒ်တစ်ပုဒ်ဖြစ်အောင် အက္ခရာတွေ ပေါင်းမိမှလည်း "ယောက်ျား" စသော အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုရိသော-စသော အက္ခရာအပေါင်း (ပုဒ်)တစ်ပုဒ်ကို နာမ ခေါ်သည်" ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ဆိုကြသည်-ဟူလို။

ယဒျေဝံ။ ။ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြအပ်သော နာမသည် "ဒဗ္ဗ, ဂုဏ,ကြိယာ, နာမ, ဇာတိ" ဟု အတ္ထ ၅ မျိုး မခွဲဘဲ သာမညအားဖြင့် သဒ္ဒါ ဟူသမျှကို ခေါ်သော နာမတည်း၊ ဤဘေဒစိန္တာ၌ကား အတ္ထ ၅ မျိုးကိုခွဲခြား ပြသောအရာ ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ တို့၌ လာသော နာမကို "သူ့နေရာနှင့်သူ သင့်သော်လည်း အတ္ထ ၅ မျိုးကို ခွဲပြနေသော ဤဘေဒစိန္တာအရာ၌ မသင့်"ဟု ပယ်ချလိုသောကြောင့် "ယဒျေဝံ" စသည်ကို မိန့်သည်။

သုတျက္ခရ၊ ပေ၊ သိယာ။ ။ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် တစ်လုံးတစ်လုံးသော သုတိကို နာမဟု ခေါ်လျှင်လည်းကောင်း, အဋ္ဌကထာအလိုအားဖြင့် အက္ခရာအပေါင်း ဖြစ်သော ပုဒ်ကို နာမဟု ခေါ်လျှင် လည်းကောင်း, ဒဗ္ဗ, ဂုဏ-စသော သဒ္ဒါ ၅ မျိုးလုံးပင် နာမသဒ္ဒါချည်း နာမည်ရလေရာ၏၊ သဒ္ဒါ ၅ မျိုး-အတ္ထ ၅ မျိုး ခွဲစရာ မရှိတော့ပြီ၊ မှန်၏-"ဝိ+သာ+ဏီ" ဟု ရွတ်ဆိုခိုက်၌ အက္ခရာ တစ်လုံး တစ်လုံးသည် (သုတိ) ဖြစ်၏၊ "ဝိသာဏီ" ဟု ပေါင်းမိသောအခါ အက္ခရာအပေါင်း ဖြစ်သည်။[သုတိအခဏ်း၌ ရွတ်ဆိုခိုက်ဝယ် အက္ခရာတစ်လုံးတစ်လုံးကို သုတိ ဟု ခေါ်ကြောင်း ပြခဲ့ပြီ။]

နာမန္တု၊ ပေ၊ သညီနိဒဿနံ။ ။ထိုသို့ ရှေ့ ၂ ဝါဒသည် ဤနေရာ၌ မသင့်လျှင် ဤနေရာ၌ အဘယ်အနက်ကို "နာမ" ဟု မှတ်ရပါမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် " နာမန္တု၊ ပေ၊ နိဒဿနံ" ဟု မိန့်သည်၊ "နာမ" ဆိုသည်မှာ အမည်သညာရှိသော ဒြပ်ကို ညွှန်ပြသော အမှတ်အသားတစ်မျိုးပင် ဖြစ်သည် - ဟူလို၊ ဤသူ့ကို "စိတ္တ" ဟု ခေါ်ပါ, ဤသူ့ကို "ဒတ္တ" ဟု "မောင်ဘ" ဟု ခေါ်ပါ စသည်ဖြင့် မိဘတို့က သတ်မှတ်ထားသော အမည်ကို "လောကသင်္ကေတ" ဟု ဆိုသည်၊ ထိုနာမည်သည် နာမည့်ရှင်ကို ညွှန်ပြတတ် ၏၊ "တိဿ" ဟူသော အမည်သည် ထိုအမည်ရှိသော တိဿကို ညွှန်ပြ တတ်၏- ဟူလို။ [သညာရှိသော အရာဝတ္ထုကို "သညီ" ဟု ခေါ်သည်။]

၉၈။ **သကဋ္ဌောဝါဒိတော ဗုဒ္ဓိ, နာပ္ပတီတ ဝိသေသနာ၊**
ယေဘုယျေန ဝိသေသျေတိ, ဉာယတောပတိပဒျတေ။

၉၈။ အပ္ပတီတဝိသေသနာ – မသိအပ်သော ဝိသေသနရှိသော၊ ဝါ – **ဝိသေသနကို** မသိရသေးသော၊ ဗုဒ္ဓိ–အသိဉာဏ်သည်၊ **ယေဘုယျေန–များသောအားဖြင့်၊** ဝိသေသျေ–ဝိသေသျ၌၊ န (ဥပ္ပဇ္ဇတိ)–**မဖြစ်နိုင်၊** ဣတိ ဉာယတော – ဤသို့သော နည်းလမ်းကြောင့်၊ သကဋ္ဌောဝ–ဝိသေသနဖြစ်သော သကတ်ကိုသာ၊ အာဒိတော–ဒြပ် အစ ရှိသည်တို့၏ ရှေးဦးအစ၌၊ ပတိပဒျတေ–သိအပ်၏။

၉၀။ ။ သကတ်စသော အနက်များကို အကျယ်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ထို သကတ်စသည်တို့၏ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "သကဋ္ဌောဝါဒိ တော" စသည်ကိုမိန့်၊ " သကဋ္ဌော သဝိသေသနံ" နှင့်အညီ သကတ်ဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ များသောအားဖြင့် ထို ဝိသေသနသကတ်ကို မသိသေးဘဲ ဝိသေသျဒြပ်ကို အလျင် (ရှေးဦးစွာ) သိရိုးထုံးစံ မရှိ၊ "ဝိသေသနသကတ်ကို အလျင်သိပြီးမှ ဝိသေသျဒြပ်ကို သိရသည်" ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် အလျင်သိအပ် ရိုးဖြစ်သော သကတ်ကို ("သကဋ္ဌ ဒဗ္ဗလိင်္ဂါနိ, သချာကမ္မာဒိ ကာရကံ" ဟူသော ဂါထာ၌ ရှေးဦးစွာ ခေါင်းစဉ်၍ ပြခဲ့ရသည်။

နာပ္ပတီတသေနာ။ ။ပတိ+ဣဓာတ်သည် သိခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ပတီတံ+ဝိသေသနံယဿာ ဗုဒ္ဓိယာတိ ပတီတဝိသေသနာ၊ န+ပတီတဝိသေသနာ အပ္ပတီတဝိသေသနာ(ဗုဒ္ဓိ)၊ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က "နီလုပ္ပလ–ညိုသောကြာ" ဟု ပြော သောအခါ သုဏန္တ (နားထောင်သော) ပုဂ္ဂိုလ်မှာ "အညို" ဟူသော ဝိသေသန၌ ရှေးဦးစွာ အသိဉာဏ်ဖြစ်၏၊ ထို့နောက်မှ "ကြာ" ဟူသော ဝိသေသျ၌ အသိ ဉာဏ်ဖြစ်သည်၊ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က "ဒေဝဒတ္တံ အာနယ ယဋ္ဌိဓာရကံ" ဟု ဝိသေသ နကို နောက်ချ၍ပြောစေကာမူ, သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်မှာ "အိုးကို ဆောင်ယူသော+ ဒေဝဒတ်" ဟု "ယဋ္ဌိဓာရကံ" ဝိသေသနပေါ်၌ အသိဉာဏ်အလျင်ဖြစ်၏၊ ဤ သို့ ဝိသေသနကို အစစွာ သိရိုးထုံးစံရှိသည်ကိုပင် "ဉာယ+နည်းလမ်း" ဟု ဆိုသည်။

ယေဘုယျေန။ ။ဝိသေသနကို အလျင်သိရိုးရှိသော်လည်း "တထူပမံ ဓမ္မဝရံ" ဟူသော ရတနသုတ်ပါဠိတော်ဝယ် "ဓမ္မဝရံ–တရားမြတ်" ဟု ဝရံ ဟူသော ဝိသေသနက နောက်ကျနေရာ၌ အသိဉာဏ်လည်း "ဓမ္မ" ဟူသော ဝိသေသျ၌ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍ "ဝရ" ဟူသော ဝိသေသန၌ နောက်မှဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ယေဘုယျေန" ဟု ဆိုသည်။

၉၉။ သဒ္ဒသေဝါနုသင်္ဂတ္တာ, နေယျတ္တာ တဒသရူပတော၊
သာမညတ္တာစ အာဒေါဝ, သုတိဇာတိစ မနျတေ။

၉၉။ သဒ္ဒသေဝ – ရွတ်ဆိုအပ်သော အသံတို့သာလျှင်၊ အနုသင်္ဂတ္တာ–အစဉ်ငြိကပ်လိုက်ပါတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တဒသရူပတော – ထိုရွတ်ဆိုအပ်သော အသံ၏ သရုပ်သကောင်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန, ဘာဝလော်ပကြံ၊) နေယျတ္တာ – သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊သုတိ–သုတိကို၊အာဒေါဝ–အစ၌ပင် မနျတေ–သိအပ်၏၊ သာမညတ္တာ–အများနှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–အများနှင့်ဆက်ဆံ သာမန်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇာတိ–ဇာတိကို၊ အာဒေါဝ–ပင်၊ မနျတေ–၏။

၉၉။ ။"သကတ် ၇ ပါးတို့တွင် အဘယ့်ကြောင့် သုတိကိုလည်းကောင်း,ဒြပ်လေးပါးတို့တွင် အဘယ့်ကြောင့် ဇာတိကို လည်းကောင်း ရှေးဦးစွာ ထားရပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သဒ္ဒသေဝ" စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၏ ဆိုလိုရင်းကား–ရှေးဦးစွာ သိအပ်သော အနက်ဖြစ်သောကြောင့် သုတိနှင့်ဇာတိကို ရှေးဦးစွာ ခေါင်းစဉ်ထားသည်–ဟု ဆိုလိုသည်။

သဒ္ဒသေဝါနုသင်္ဂတ္တာ။ ။သုတိဟူသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ရွတ်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နား၌ ကြားအပ်သောအသံ (သဒ္ဒ)တည်း၊ ဤသို့ရွတ်အပ်တိုင်း ရွတ်အပ်တိုင်းသော သဒ္ဒသို့ သုတိက အစဉ်လိုက် ပါနေသောကြောင့် လည်းကောင်း,...

နေယျတ္တာတဒသရူပတော။ ။[တဒသ+သရူပ် တဒသရူပ်၊] "ပု+ရိ+သော" သည်ကြားအပ်သော အသံ(သုတိ)၏ သရုပ်သကောင်တည်း၊ ထိုသို့အသံ၏ သရုပ်သကောင် အဖြစ်ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, ရွတ်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထိုအသံ၏ သရုပ်သကောင် ပေါ်လာသောကြောင့် လည်းကောင်း" ဟူလို။...ဤအကြောင်း ၂ ပါးဖြင့် "သုတိသည် ရှေးဦးစွာ သိအပ်သော အနက်ဖြစ်၏" ဟု ပြ၏၊ ထိုအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် သုတိကို သကတ် ၇ ပါးတွင် ခေါင်းစဉ်၌ အစဆုံး ထားရသည်–ဟူလို။

သာမညတ္တာစ ဇာတိ။ ။သာမညတ္တာဟူသော ဟိတ်သည် ဇာတိအတွက် ဟိတ်တည်း။ [ဇာတိကို "သာမည" ဟု ၃၃ ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ။] အများနှင့် ဆက်ဆံ၍ သာမန်ဖြစ်နေသော အနက်ကို ရှေးဦးစွာ ပြရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် "ဇာတိဂုဏကြိယာဒဗ္ဗ–ဘေဒေနေဝ ပဘိဇ္ဇတေ" ၌ ဇာတိကို ဂုဏစသည်တို့၏ ရှေးဦးစွာ ပြထားသည်။

၁၀၀။ ဝိသေသာနုဂတံ ဒဗ္ဗံ, သာမညာနုဂတဥ္စ တံ၊
ပစ္ဆုတ္တံ လိင်္ဂသင်္ချာနံ, နိသ္သယတ္တာဝ အဒိတော။

၁၀၀။ ဒဗ္ဗ–ဒြပ်သည်၊ ဝိသေသာနုဂတံ – ဝိသေသနသို့ အစဉ်လိုက်၏၊ သာမညာနုဂတဥ္စ–သာမညဇာတ်သို့လည်း အစဉ်လိုက်၏၊ (တသ္မာ – ထို့ကြောင့်၊) တံ ထိုဒြပ်ကို၊ ပစ္ဆာ–ဝိသေသနသကတ်၏ နောက်၌၊ ဥတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊ လိင်္ဂသင်္ချာနံ–လိင်သင်္ချာတို့၏ နိသ္သယတ္တာဝ–မှီရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်ကား၊ အာဒိတော–လိင်သင်္ချာ တို့၏ အစ၌၊ ဥတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ။

၁၀၀။ ။သကတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒြပ်ကို ထားရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ "ဝိသေသာ··နုဂတံဒဗ္ဗံ" ဟု မိန့်သည်၊ ဒြပ်သည် ဝိသေသနရှိလျှင် ဝိသေသနသို့ အစဉ်လိုက်၏။ ဝိသေသန မရှိလျှင် သာမညဇာတ်သို့ အစဉ်လိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနသကတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒြပ်ကို ထားရသည်၊ လိင်, သင်္ချာတို့ကား ဒြပ်ကိုမှီရသောကြောင့် မှီရာဒြပ်ကို လိင် သင်္ချာတို့၏ ရှေ့က ထားရသည်။

ဝိသေသာ·နုဂတံ။ ။"နီလုပ္ပလ"၌ နီလံကဲ့သို့သော ဝိသေသန ရှိရာဝယ် ကြာဒြပ်ကဲ့သို့သော ဒြပ်သည် ဝိသေသန၏ နောက်လိုက်တည်း။ [အညိုဂုဏ် ဝိသေသနကို ရှေးဦးစွာ သိပြီးမှ ကြာဒြပ်ကို သိရသောကြောင့် (အသိအားဖြင့် နောက်ကျရကား) ဒြပ်ကို "ဝိသေသန၏ နောက်လိုက်" ဟု ဆိုသည်။]

သာမညာနုဂတဥ္စ။ ။[သာမညဟူသည် ဇာတ်ပင်တည်း။] ပုရိသောကဲ့သို့ ဝိသေသနမရှိရာ၌ "ယောကျ်ားတို့၏ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် တူသည်၏ အဖြစ်" ဟူသော သာမညဇာတ်ကို သိပြီးမှ ယောကျ်ားဒြပ်ကို သိရ၏၊ ဤစကားဖြင့်လည်း (ဇာတ်သည် ဝိသေသန, ဒြပ်သည် ဝိသေသျ ဖြစ်ရကား) ဒြပ်သည် ဝိသေသန၏ နောက်လိုက်ပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနဖြစ်သော သကတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဒြပ်ကို စဉ်ရသည်။

ပစ္ဆုတ္တံ၊ ပေ၊ အာဒိတော။ ။ယောကျ်ားစသော ဒြပ်၏ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာ စသည်ကို လိင်ဟု လည်းကောင်း, တစ်ယောက်တည်း၏အဖြစ်၊ အများ၏ အဖြစ်ကို ဧကတ္တသင်္ချာ, ဗဟုတ္တသင်္ချာဟု လည်းကောင်း ခေါ်ရကား လိင်နှင့် သင်္ချာ တို့သည် ဒြပ်ကို မှီကြရ၏၊ လောက၌လည်း မှီရာနှင့်မှီသူသည် မှီရာကအလျင် ရှိရမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် မှီရာဒြပ်၏ နောက်မှ မှီတတ်သော လိင်နှင့် သင်္ချာကို စဉ်၍ ထားရသည်။

၁၀၁။ ဒဗ္ဗသောဝါဓိနတ္တာ တံ, ပစ္ဆာလိင်္ဂံတတောပရံ၊
သင်္ချာစ တဒဓီနေပိ, ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော။

၁၀၁။ ဒဗ္ဗသာ – ဒြပ်၏၊ အဓီနတ္တာဝ–စပ်သော ဥစ္စာ၏အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ တံပစ္ဆာ–ထိုဒြပ်မှ နောက်၌၊ လိင်္ဂံ–လိင်ကို၊ ဥတ္တံ–ဆိုအပ် ပြီ၊ သင်္ချာစ–သင်္ချာကိုကား၊ တဒဓီနေပိ–ထိုဒြပ်၏ စပ်သော ဥစ္စာ ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော–တစ်ပါးသောသင်္ချာကို တား မြစ်ရခြင်းကြောင့်၊ တတော–ထိုလိင်မှ၊ ပရံ–နောက်၌၊ ဥတ္တော–ဆို အပ်ပြီ။ [အဓီနသဒ္ဒါသည် သမ္ဗန်ကိုငဲ့သော သဒ္ဒါတည်း။]

၁၀၁။ ။ဒြပ်နောက်မှ လိင်ကိုလည်းကောင်း, လိင်နောက်မှ သင်္ချာကိုလည်း ကောင်း စဉ်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလို၍ "ဒဗ္ဗသောဝါဓိနတ္တာ" စသည်ကိုမိန့်၊ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လိင်သည် ဒြပ်၏ စပ်သောဥစ္စာဖြစ်၏၊ "ဒြပ်နှင့်စပ်နေ၏"ဟူလို ထို့ကြောင့်ပင် ဒြပ်၏နောက်၌ လိင်ကိုစဉ်ရသည်၊ သင်္ချာလည်း ဒြပ်နှင့်ဆက်စပ် နေ၏၊ သို့သော် အခြားသသင်္ချာတစ်မျိုးကို တားမြစ်မှု ဗျာပါရတစ်ခုအပိုပါ နေသောကြောင့် လိင်၏နောက်မှသင်္ချာကို စဉ်ပြရသည်။ [တဿ+ပစ္ဆာ တံပစ္ဆာ။]

ပရသင်္ချာနိဝတ္တိတော။ ။"ပုရိသော"၌ ဧကတ္တသင်္ချာသည် ဗဟုတ္တသင်္ချာ ကို ဆုတ်နစ်စေရ- တားမြစ်ရခြင်းဟူသော ဗျာပါရတစ်ခု အပိုပါနေ၏၊"ပုရိ သာ" ၌ ဗဟုတ္တသင်္ချာလည်း ဧကတ္တသင်္ချာကို ဆုတ်နစ်စေရ, တားမြစ်ရခြင်း ဟူသော ဗျာပါရတစ်ခု အပိုပါနေ၏၊ တာဝန်အပိုပါသော ပုဂ္ဂိုလ်(အရာဝတ္ထု) သည် တာဝန်မရှိသူလောက် အလျင်မရောက်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ တာဝန်အထူး မရှိသော လိင်လောက်အရောက်မမြန်ရကား လိင်၏ နောက်မှ သင်္ချာကို စဉ်ရ သည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။လိင်လည်း ပုလ္လိင်ဆိုလျှင် ဣတ္ထိလိင်နပုံလိင်များကို တား မြစ်ရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် "ပရသင်္ချာ နိဝတ္တိတော" ဟူသောအကြောင်းပြကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ထိုအကြောင်းပြမျိုးကို ပြရလျှင် လိင်အတွက်လည်း "ပရလိင်္ဂ နိဝတ္တိတော" ဟု ပြခွင့်ရှိသည်၊ (မိမိအယူမှာ)လိင်သည် ဒြပ်၌ကပ်၍ ပါနေသော အတွင်းနက်တည်း၊ သင်္ချာကား အပြင်နက်တည်း၊ မှန်၏–လိင် ဟူသည် "ပုရိသ" ဟူသော အတွင်းပကတိ၏ အနက်ဖြစ်၏၊ သင်္ချာကား "ဝိဘတ်" ဟူသော အပြင်သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "အတွင်းကျသောလိင်ကို ရှေ့, အပြင်ကျသော သင်္ချာကိုနောက်ထားရသည်" ဟု ဆိုမှ သဘာဝကျမည် ထင်သည်။

၁၀၂။ သဒ္ဒေါ·ပလက္ခဏာဒီဟိ, ပတီတတ္ထေ နိဝတ္တိတံ၊
ကရောတေ၀ဖလတ္တေန, အညတ္ထာပေါဟနေနဝါ။

၁၀၂။ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဥပလက္ခဏာဒီဟိ–ဥပလက္ခဏနည်း အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပတီတတ္ထေ–သိအပ်သော အနက်သည်၊ (သမ္ဗတ္ထေ–ရောက်လသော်၊) ဝေဖလတ္တေန–ဝေ၏ အကျိုးရှိသော သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အညတ္ထာပေါဟနေနဝါ–တစ်ပါးသော အနက်ကို ပယ်ရှားခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နိဝတ္တိတံ–တားမြစ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ– ပြုနိုင်၏။

၁၀၂။ ။"သချာတို့သည် အဘယ်နည်းဖြင့် အပြန်အလှန် တားမြစ်နိုင်ပါသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ရှေ့နောက်စဉ်တွင် မပါသော"သဒ္ဒေါ" စသောဂါထာကို(ကြားစကားအဖြစ်ဖြင့်) မိန့်သည်၊ ဥပလက္ခဏနည်း စသည်တို့ဖြင့် အပိုသိအပ်–အပိုယူအပ်သောအနက်ကို သဒ္ဒါသည် ဝေဖလအားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အညတ္ထာပေါဟနည်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ တားမြစ်နိုင်သည်။

ဥပလက္ခဏာဒီဟိ။ ။လဒ္ဓါတပတ္တော ရာဇကုမာရော–ထီးဖြူတော်ကို ရသော မင်းသား၊ ဤပုံစံ၌ လဒ္ဓါတပတ္တောသည် ထီးဖြူတော် တစ်မျိုးကိုသာ မှတ်သား၍ ပြသော ဥပလက္ခဏ စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤစကားဖြင့် "မင်းသားသည် ထီးဖြူသာမက, ရွှေခြေနင်း, သားမြီးယပ်စသော မင်းမြောက်တန်ဆာ အားလုံးနှင့် မင်းစည်းစိမ်ကိုပါ ရ၏" ဟူသောအနက်ကို သိရသည်။

အာဒိဖြင့်ယူဖွယ်။ ။"ရာဇာ အာဂစ္ဆတိ–ရှင်ဘုရင် လာ၏" ဤပုံစံ၌ ပဓာနဖြစ်သော ရာဇာကို ခေါင်းတပ်၍ ပဓာနနည်းအားဖြင့်ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ရာဇာဟူသော စကားဖြင့် "အပဓာနဖြစ်သော နောက်လိုက်မင်းမှုထမ်းများလည်း ပါလာ၏" ဟူသော အနက်ကို သိရ၏၊ "ခဒိရဝနံ–ရှားပင်တော" ဤပုံစံ၌ ရှားပင်တွေများသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် "ရှားတော" ဟု ဆိုထားသည်၊ ဤစကားဖြင့် ရှားပင်လောက်မများသော "ဆီးဖြူ,ရှစ်ရှား, ဖန်ခါးပင်များလည်း ထိုတောမှာရှိ၏"ဟူသော အနက်ကိုလည်း သိနိုင်၏၊ ဤသို့ စသော နည်းများကို ဥပလက္ခဏာဒီဟိ၌ အာဒိဖြင့် ယူပါ။

နိဝတ္တိတံ။ ။နိ+ဝတုဓာတ်, တပစ္စည်း, ဣအာဂုံ, ကာရိတ်ကြေ၊ နိဝတ္တနံ– ဆုတ်နစ်စေခြင်း၊ ဝါ–တားမြစ်ခြင်း၊ နိဝတ္တိတံ–ခြင်း၊ [သက္ကတ၌"ဝရ်တ" ဟု ရှိသောကြောင့် (တ) ဒွေဘော်လာ၊ ဝတ္တုဓာတ်လည်း ကြံကြ၏။] ဒီပနီ၌ နိ+ဝုဓာတ်ကြံ၍ "နိဝုတတိ" ဟု ပြီးစေပြီးမှ "နိဝုတ္တိတာ" ဟု ကြံ၏၊ ဝုတ္တိ၌ သဒ္ဒထုံးစံအတိုင်း(တ) တစ်လုံးရဖို့ ခဲယဉ်း၏။

ဝေဖလတ္တေန။ ။ "ပုရိသော အာဂစ္ဆတိ" ဟု ကေဝလသချာဖြင့် ဆိုရာ၌ ယောကျ်ားတစ်ယောက်ကိုမှတ်၍ ဥပလက္ခဏနည်းဖြင့် ဆိုခြင်းဖြစ်သည်၊ အခြား ယောကျ်ားများလည်း လာကြပါသေး၏" ဟု ဆိုလျှင်, ကေဝလ သချာသည် ဗဟုတ္တသချာကို မတားနိုင်ရာ၊ "ထိုအခါ အဘယ်နည်းဖြင့် အခြားသချာကို တားမည်နည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝေဖလော" ဟု မိန့်၊ ထိုဗဟုတ္တ သချာကို ဝေဖလ၏အဖြစ်ဖြင့် တားမြစ်နိုင်သည်-ဟူလို။

"ဝေသဿ+ဖလံ ဝေဖလံ-ဝေသဒ္ဒါ၏အကျိုး၊ အခြားအနက်နှင့် မရောခြင်းကို "ဝေ၏အကျိုး" ဟု ဆိုသည်၊ ဝေဖလံ ယဿ တီဝေဖလော=ဝေ၏ အကျိုးရှိ သော "ပုရိသောဝေ" ဟူသောသဒ္ဒါ၊ ဝေဖလဿ+ဘာဝေါ ဝေဖလတ္တံ၊ "ဝေ၏ အကျိုးရှိသော သဒ္ဒါ၏အဖြစ်"ဟူသည် ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် မပြုမီက ရအပ်သော "အခြားအနက်နှင့် မရောခြင်းအနက်" ပင်တည်း၊ ဥပမာ-"ဒဏ္ဍိတ္တံ-တုတ်ရှိသူ ၏အဖြစ်" ဟူ ရာ၌ မူလတုတ်ကို ရသကဲ့သို့တည်း၊ "ပုရိသောဝေ" ဟု ဝေသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်ရှိလျှင်သော် လည်းကောင်း, တိုက်ရိုက် မရှိရာ၌ "သဗ္ဗပဒံသာဝဓာရ ဏံ"နှင့် အညီ အဝဓာရဏအနက်ကို ယူ၍သော် လည်းကောင်း "ယောကျ်ား တစ်ယောက်+သွား၏" ဟု ဆိုလျှင် "ယောကျ်ားအများ မသွား" ဟု ဗဟုတ္တ သချာကို တားမြစ်နိုင်သည်။

အညတ္ထာပေါဟနေန။ ။အညတ္ထဿ+တစ်ပါးသော အနက်ကို+အပေါ ဟနံ(အပ+ဥဟနံ)-ပယ်ရှားခြင်းတည်း၊ အညတ္ထာပေါဟနံ-ခြင်း၊ "ယောကျ်ား တစ်ယောက်သည်+သွား၏" ဟု ဆိုသဖြင့် "ယောကျ်ားအများ သွားသည်မဟုတ်" ဟု အခြားအနက်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းသည် အညတ္ထာပေါဟန နည်းတည်း။

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယူရာ၌ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏အလို အတိုင်း(အာဘော်ကျအောင်)ယူရသည်၊ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ဥပလက္ခဏနည်း စသည် တို့ဖြင့် ဆိုလိုလျှင် ရသင့်ရာအနက်များကို ယူရသည်၊ ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ဝေသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက် ထည့်၍ဖြစ်စေ၊ မထည့်၍သော်လည်း ရသင့်၍ဖြစ်စေ, သို့မဟုတ် အညတ္ထာပေါဟနနည်းအားဖြင့်ဖြစ်စေ ဆိုထားလျှင် ထိုဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုကျ အောင် အခြားအနက်များကို တားမြစ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

နည်း ၂ ပါးအထူး။ ။ဝေဖလ၌ အခြားအနက်နှင့် မရောယှက်ခြင်းသာ လိုရင်းတည်း၊ အခြားအနက်ကို တမင်လာ တားမြစ်နေဖွယ်မလို၊ သို့သော် "အခြားအနက်နှင့်မရော" ဟု ဆိုလျှင်ပင် အခြားအနက်ကို သွယ်ဝိုက်၍ တား ပြီး ဖြစ်နေတော့သည်၊ အညတ္ထာပေါဟနည်းကား အခြားအနက်ကို တိုက်ရိုက် တားမြစ်သည်၊ ဤကား နည်း ၂ ပါး၏ အထူးတည်း။

၁၀၃။ ဒဗ္ဗာဓိနေပိ ဘာဝသာ–ပေက္ခတ္တာ သာခနံ တတော၊
ဒွေဝ ပရာဓိနတ္တာက–မ္မာဒိသချာ စတုတ္ထကာ။

၁၀၃။ သာခနံ–ကာရကကို၊ ဒဗ္ဗာဓိနေ – ဒြပ်၏ စပ်သော ဥစ္စာသည်၊ (သမာနေပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ဘာဝသာ–အပြင်ကြိယာကို၊ အပေက္ခတ္တာ–ငဲ့နေရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတော–ထိုသချာမှနောက်၌၊ (ဥတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊) ဒွေ–၂ ပါးကုန်သော သချာကာရကတို့ကို၊ အပရာဓိနတ္တာဝေ–တစ်ပါးသောအနက်၏ စပ်သောဥစ္စာတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ကမ္မာဒိသချာ စတုတ္ထကာ–ကမ္မာဒိစတုတ္ထက, သချာစတုတ္ထကတို့ကို၊ ဝါ–ကမ္မာဒိကာရကလျှင် ၄ ခုမြောက်ရှိသောအနက်အပေါင်း, သချာလျှင် ၄ ခုမြောက်ရှိသော အနက်ပေါင်းတို့ကို၊(ကတာ–ပြုအပ်ကုန်ပြီ။)

၁၀၃။ ။သချာတိုင်အောင် ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ကာရကကို သချာ၏နောက်၌ ထားပုံကိုပြရာဝယ် "ကာရကလည်း ယောကျ်ားစသော ဒြပ်၏သတ္တိဖြစ်၍ ဒြပ်နှင့်စပ်နေသည် မဟုတ်လော၊ သို့ပါလျက် လိင် သချာတို့ ကဲ့သို့ ဒြပ်နှင့် နီးကပ်စွာမထားဘဲ အဘယ့်ကြောင့် သချာ၏ နောက်၌ ထားရ သနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒဗ္ဗာဓိနေပိ၊ ပေ၊ တတော" ဟု မိန့် သည်၊ ကာရကသည် ဒြပ်နှင့်စပ်သော်လည်း ဒြပ်၏ အပြင်ဘက်က ကြိယာ တစ်ပါးကို ငဲ့ရသေးသောကြောင့် သချာ၏နောက်၌ ထားရသည်–ဟူလို။

သချာနှင့် ကာရက ရှေ့နောက်။ ။ကေဝုစ် သချာသည် ဗဟုဝုစ်ကို တားမြစ်သော်လည်း ထို ဗဟုဝုစ်သချာနှင့် အဆက်အသွယ်မရှိ၊ ကာရကကား ကြိယာနှင့်အမြဲငဲ့လျက် (ဆက်သွယ်လျက်နေ၏)၊ ထို့ကြောင့် သချာသည် ဒြပ်နှင့် နီး၏၊ ကာရကကား ကြိယာတစ်ပါးငဲ့မှု ဗျာပါရများနေသဖြင့် ဒြပ်နှင့် ဝေးသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာရကကို သချာနောက်၌ ထားရသည်။

ဒွေဝ၊ ပေ၊ စတုတ္ထကာ။ ။ဤဂါထာ၏ နောက်ထက်ဝက်ဖြင့် သချာနှင့် ကာရကတို့၏ ပရာဓိနဖြစ်ပုံ (သူတစ်ပါးနှင့် ဆက်စပ်နေပုံ) ကို ခိုင်မြဲစေသည်၊ ကံအစရှိသော ကာရကတို့၏ ကြိယာတစ်ပါးနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်း, သချာ၏ ပရသချာနှင့် ဆက်စပ်နေခြင်းကြောင့်ပင် လိင်္ဂတ္ထဝိဝရ စသောကျမ်း၌ ပဉ္စက ဟု မသုံးဘဲ "သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သချာဟု သချာကို အဆုံးထား၍ "သချာ စတုတ္ထက"ဟုလည်းကောင်း, "သကတ်, ဒြပ်, လိင်,ကာရက" ဟု ကာရကကို အဆုံးထား၍ "ကမ္မာဒိကာရက စတုတ္ထက" ဟု လည်းကောင်း သုံးစွဲလေသည်။

၁၀၄။ လိင်္ဂါဒယော တယောဒဗ္ဗေ, ဒဗ္ဗာဓာရဏဘာဝတော၊
ဒဗ္ဗံဒဗ္ဗဝိသေသတ္တာ, သကတ္တေသင်္ဂဟံ ဂတာ။

၁၀၄။ လိင်္ဂါဒယော-လိင်အစရှိကုန်သော၊ တယော-သုံးပါးသော အနက်တို့သည်၊ ဒဗ္ဗာဓာရဏ ဘာဝတော-ဒြပ်ဟူသောတည်ရာရှိကုန် သည်အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်၌၊ သင်္ဂဟံ-သွင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂတာ-ရောက်ကုန်၏၊ ဒဗ္ဗံ-ဝိသေသနဒြပ်သည်၊ ဒဗ္ဗဝိသေ သတ္တာ - ဝိသေသျဒြပ်ကို အထူးပြုတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သကတေ်ဧ-သကတ်အနက်၌။(သင်္ဂဟံ-သို့၊ ဂတံ-ရောက်၏၊) [ဒဗ္ဗံ ကြည့်၍ ဂတံဟုထည့်သည်၊ "ဂတာ"ဟု စာရှိသည်ကား"လိင်္ဂ ဒယော တယော" ကို ငဲ့သောကြောင့်တည်း ၊"ဒဗ္ဗာဓာရဏဘာဝတော"၌ ဒဗ္ဗ အာဓာရဘာဝတော" ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

၁၀၅။ တဿရူပါဒိနာယေဝ, ဝိသေသယတ္တာ ဆဗ္ဗေဝတု၊
ဇာတျာဒယောသကတ္တာပိ, ဒဗ္ဗေသုတျာဟုဒဗ္ဗတာ

၁၀၅။ တဿရူပါဒိနာယေဝ-ထို သုတိ အစရှိသော အနက်သည် ပင်၊ ဝိသေသျတ္တာ-အထူးပြုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဆဗ္ဗေဝ- ၆ ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ သကတ္တာပိ-သကတ်တို့သည်လည်း၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြဗ်၌၊သင်္ဂဟံဂတာ၊[သုတိ-သုတိသည်၊သင်္ဂဟံ-သို့၊ နဂတာ-

၁၀၄။ ယခုအခါ သကတ်,ဒြပ် စသော အနက် ၅ ပါးတို့ကို သကတ်နှင့် ဒြပ် ၂ မျိုး၌သွင်း၍ အကြောင်းနှင့်တကွ ပြလိုသောကြောင့် "လိင်္ဂါဒယော" စသည်ကို မိန့်၊ လိင်, သင်္ချာ, ကာရက အနက်သုံးပါးသည် ဒြပ်၌တည်သော ကြောင့် ထိုသုံးပါးကို ဒြပ်၌သွင်းယူရ၏၊ ဒြပ်သည်လည်း အခြားဒြပ်တစ်ပါးကို အထူးပြုသောအခါ ဝိသေသန ဖြစ်၏၊ ဝိသေသန ဖြစ်လျှင်လည်း သကတ်၌ သွင်းယူရသည်။

မှတ်ချက်။ ။"ဒဏ္ဍီ-တုတ်ရှိသောယောကျ်ား" ဟူရာ၌ တုတ်ဒြပ်သည် (တုတ်ရှိသူကို အထူးပြုတတ်သောကြောင့်) ဝိသေသနတည်း၊ ဝိသေသနဟူသမျှ ကိုလည်း "သကတ်" ဟုခေါ်ရကြောင်းကို "သကတ္တော သဝိသေသနံ" ဟု (၂၇)ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသနဖြစ်သော ဒြပ်ကို သကတ်၌ သွင်း ယူရသည်-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤစကားအရ "ပဉ္စကတ္တကို အကျဉ်းချုံးသောအခါ သကတ်နှင့် ဒြပ် ၂ မျိုးသာ ကျန်တော့သည်" ဟု မှတ်။

မရောက်၊ ဆဋ္ဌေဝဠ္ဌ ဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တကို ထည့်သည်၊] ကသ္မာ–နည်း၊ ဟိယသ္မာ–အကြင့်ကြောင့်၊ သုတ္ထာ–သုတိ၏၊ အဒဗ္ဗတာ–ဒြပ်မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။ (တသ္မာ–ထို့ကြောင့်တည်း။)

၁၀၆။ ဝတ္တိစ္ဆာနုပရောဓေန, ပုဗ္ဗာပရ ဝိလောကနံ၊
ကာတဗ္ဗံ ကိံ ကမေသေန–ပစ္စာသတ္တာဒိဘာဝတော။

၁၀၆။ ဝတ္တိစ္ဆာန ပရောဓေန–ရွတ်ဆိုသောကျမ်းဆရာ၏ အလိုအားလျော်သဖြင့်၊ ပုဗ္ဗာပရ ဝိလောကနံ–ရှေ့နောက်ကြည့်ခြင်းကို၊ ကာတဗ္ဗံ–ပြုထိုက်၏၊ ကမေသေန–သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်စဉ်ကို ရှာခြင်းဖြင့်၊ ကိံ–အဘယ်အကျိုး ရှိအံ့နည်း။ (နိပ္ပယောဇနံ–အကျိုးမရှိ–ဟူလို၊)

၁၀၅။ ။သုတိမှ တစ်ပါးသော သကတ် ၆ ပါး၏ ဒြပ်၌ သွင်းယူရပုံကိုပြလိုသောကြောင့် "တဿရူပါဒိနာ" စသည် မိန့်၊ [သရူပံ+အာဒိ ယဿာတိ သရူပါဒိ(အဏ္ဏော)၊ သော ယေဝ+သရူပါဒိ တဿရူပါဒိ။] ရှေ့၌ "သကတ္တော သဝိသေသနံ"ဖြင့် ဝိသေသနကို သကတ်ဟု လည်းကောင်း"ဒဝန္တေတ္ထဝိသေသာတိ ဒဗ္ဗံ" ဖြင့် ဝိသေသန၏ဖြစ်ရာ ဝိသေသျဟူသမျှကို "ဒြပ်"ဟုလည်းကောင်း ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုစကားအရ...

သကတ် ၇ ပါးတွင် သုတိက ဇာတိကို အထူးပြုသော အခါ သုတိသည် သကတ်, ဇာတ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဇာတ်က ဂုဏ်ကိုဖြစ်စေ ဒြပ်ကိုဖြစ်စေအထူးပြုသော အခါ ဇာတ်သည် သကတ်,ဂုဏ်–သို့မဟုတ် ဒြပ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဂုဏ်က ဒြပ်ကို အထူးပြုသောအခါ ဂုဏ်သည် သကတ်, ဒြပ်သည်ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဒဏ္ဍီဝယ် တုတ်ဒြပ်က ယောကျ်ားဒြပ်ကို အထူးပြုသော အခါ၌ ဒုတ်ဒြပ်သည် သကတ်, ယောကျ်ား ဒြပ်သည် ဒြပ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဇာတိစသော သကတ်တို့ကို ဒြပ်၌သွင်းယူရ၏၊ သုတိကား သူ့ကို အထူးပြုမည့် ဝိသေသန မရှိတော့ရကား ဘယ်အခါမှ ဝိသေသျဒြပ်မဖြစ်နိုင်၊ [ဤသို့ ဇာတိစသည်တို့ကို ဒြပ်၌သွင်း၍ကောက်ယူရပုံသည် "ယာယ ဇာတျာ ဝိသေသျဟိ (၁၄၅) စသောဂါထာများ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

၁၀၆။ ။"သကတ္တော ဝါဒိတောဗုဒ္ဓိ" စသည်ဖြင့် သကတ်ဒြပ်လိင်သချာ ကာရကတို့၏ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုသို့ရှေ့နောက်စဉ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှုစိစစ်ရာ၌ "ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုကျအောင်သာ စိစစ်ရ၏၊

(ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊)ပစ္စာသတျာ ဒိဘာ၀တော/ ပစ္စာသတ္တိ အစရှိသောနည်းတို့၏ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။–ဣတိ–အတ္ထဘေဒစိန္တာကို ဆိုရာစကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။ ["ပစ္စာသတျာဒိဘာ၀တောတိ" ဟု ဣတိပါမှ ကောင်းသည်။]

ဖြစ်ပုံအစဉ်ဟူသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမကို ရှာဖွယ်မလို". ဟု ရှေ့နောက်စဉ်ပုံစိစစ်ရာ၌ နည်းလမ်း ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် "၀တ္တိစ္ဆာနုပရောဓေန" စသည်ကိုမိန့်သည်။ [၀တ္တုနော– ပြောဆိုသော ကျမ်းဆရာ၏ +ဣစ္ဆာ–အလိုတည်း၊ ၀တ္တိစ္ဆာ–လို၊ ၀တ္တိစ္ဆာယ–အား+အနုပရောဓော–မဆန့်ကျင်ခြင်းတည်း၊ ၀ါ–လျော်ခြင်းတည်း၊ ၀တ္တိစ္ဆာနုပရော ဓော–ခြင်း။]

ချဲ့ဦးအံ့–အစဉ်သည် (၁)ပယ်စဉ်ဟူသော ပဟာနက္ကမ (၂)ဘုံစဉ်ဟူသော ဘူမိက္ကမ, (၃)ဖြစ်စဉ်ဟူသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမ, (၄) ကျင့်စဉ်ဟူသော ပဋိပတ္တိက္ကမ, (၅) ဟောစဉ်ဟူသော ဒေသနာက္ကမအားဖြင့် ၅ မျိုးရှိ၏၊ ထိုသို့ ရှေ့နောက် စဉ်နည်း ငါးမျိုးရှိသောကြောင့် ၀ဒ္တုပုဂ္ဂိုလ် (ကျမ်းဆရာ) ၏ ဆိုလိုရင်းနှင့် မဆန့်ကျင်အောင် ရှေ့နောက်ထားပုံကိုစိစစ်ရမည်၊ ဤနေရာ၌ "သကတ်,ဒြပ်, လိင်, သချ်ာ, ကာရက" တို့ကို ရှေ့နောက်စဉ်ပုံမှာ သဒ္ဒါဆရာတို့၏ ပြောစဉ်ဖြစ်သော ဒေသနာက္ကမတည်း။

ကိံ ကမေသေန။ ။ကမသာ–ဖြစ်စဉ်ကို+ဧသော–ရှာခြင်း၊ ကမေသော–ခြင်း၊ [ကမေသေန–သဒ္ဒါနံ့ ဥပ္ပတ္တိက္ကမဿ ဧသနေန၊ ကိံ ပယောဇနံ–အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊–ဒီပနီ၊] သကတ်ပြီးမှ ဒြပ်ဖြစ်, ဒြပ်ပြီးမှ လိင်ဖြစ်, ဤသို့ စသောအားဖြင့် ဖြစ်စဉ်ကို ရှာနေခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိပါဟူလို၊ ဘာကြောင့်နည်း။...

ပစ္စာသတျာဒိဘာ၀တော။ ။အနီးကစ၍ဆိုရသော ပစ္စာ၀တ္တိနည်း, ၀ဒ္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအတိုင်း (ဆိုချင်တိုင်း ဟောပြောချင်တိုင်း) ဆိုအပ်သော ဒေသနာက္ကမနည်း, ဤသို့စသည်ဖြင့် ရှိနိုင်သောကြောင့် ဥပ္ပတ္တိက္ကမကို ရှာခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိပါ။ [ပတိ အာပုဗ္ဗ, သဒဓာတ် တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပစ္စာသန္နပုဒ်သည် "အနီး" အနက်ကို ဟောသကဲ့သို့ တပစ္စည်းနှင့် တိပစ္စည်းဟု ပစ္စည်းချင်းသာ ထူးသော ပစ္စာသတ္တိပုဒ်လည်း အနီးအနက်ကို ဟော၏၊ ဖြစ်စဉ်အတိုင်းမစဉ်ဘဲ အနီးမှစ၍ စဉ်ခြင်းကို "ပစ္စာသတ္တိနည်းအားဖြင့် စဉ်ခြင်း" ဟု ဆိုသည်။]

အတ္ထဘေဒစိန္တာ အဖွင့်

ပြီးပြီ။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အဖွင့်

၁၀၇။ အဘိန္နေန ပဒေန·တ္ထော, ပျာဘိန္နောဝ ပတီယတေ၊
ဗုဒ္ဓိယာ·ဘျေဒိတတ္တာဝံ, စိတြဂေါသာဒယော ယထာ။

၁၀၇။ အဘိန္နေန–ဉာဏ်ဖြင့် မခွဲခြားအပ်သော၊ ပဒေန–ပုဒ်ဖြင့်၊ အတ္ထောပိ–အနက်ကိုလည်း၊ အဘိန္နောဝ–မကွဲပြားသောအနက်ကိုသာလျှင်၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဗုဒ္ဓိယာ–အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ အဘေဒိတတ္တာဝ–မခွဲခြားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာတည်း၊ (ကိမိဝ–အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) စိတြဂေါသာ ဒယော ယထာ–စိတြဂေါ စိတြအဿော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌စိတြသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း၊ [စိတြဂေါ–ဆန်းကြယ်သော နွား၊ စိတြအဿော–ဆန်းကြယ်သော မြင်း။]

၁၀၇။ ။အတ္ထဘေဒကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ သဒ္ဒတ္ထဘေဒကိုပြလိုသောဆရာသည် "အဘိန္နေန"စသောဂါထာကိုမိန့်၊ "စိတြဂေါ–ဆန်းကြယ်သော နွား" ဟူရာ၌ စိတြ၏အနက်ကို "အဖြူရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်, အနက်ရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်"ဟု ဉာဏ်ဖြင့် မခွဲခြားလျှင် "ဆန်းကြယ်"ဟူသော အနက်တစ်မျိုးကိုသာ သိရသကဲ့သို့, ထို့အတူ "ပုရိသံ ပဿတိ"ဝယ် "ပုရိသံ" ပုဒ်၌ "ပုရိသတခြား, အံတခြား"ဟု ဉာဏ်ဖြင့်မခွဲခြားလျှင် "ယောကျ်ားကို" ဟူသေ အနက်တစ်ခုကိုသာ သိရသည်–ဟူလို။

အဘိန္နေန ပဒေန။ ။ပုရိသံ၌ ပုရိသသည် ပကတိ(လိင်)၊ အံဝိဘတ်ကား၊ ပစ္စယ၊ ဤသို့ ဉာဏ်ဖြင့် မခွဲခြားအပ်သောပုဒ်ကို "အဘိန္နပဒ"ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုသို့ ပုဒ်ကိုမခွဲခြားလျှင်...

အတ္ထောပိ အဘိန္နောဝ။ ။[ပိဖြင့်မခွဲခြားအပ်သော သဒ္ဒါ၌ပေါင်း။] ပုရိသံ၏ အနက်ကိုလည်း "ယောကျ်ားကို"ဟူသော မခွဲခြားအပ်သော အနက်တစ်ခုကိုသာ သိရ၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–(ဗုဒ္ဓိယာ အဘေဒိတတ္တာ)အသိဉာဏ်က "ပုရိသ၏ အနက်,အံဝိဘတ်၏အနက်"ဟု မခွဲခြားဘဲတစ်ခုတည်း သိသောကြောင့်တည်း။

စိတြဂေါသာဒယော ယထာ။ ။"စိတြဂေါ, စိတြအဿော"ဟု ဥပမာ ၂ မျိုးမှတ်ပါ၊. "စိတြဂေါ"၌ စိတြအရ "ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ဆန်းကြယ်သည်၊ ဖြူသောကြောင့် ဆန်းကြယ်သည်, နက်သောကြောင့် ဆန်းကြယ်သည်" ဟု ဉာဏ်အားဖြင့်ခွဲခြား၍ မစဉ်းစားလျှင် စိတြအတွက် "ဆန်းကြယ်" ဟူသော အနက်တစ်ခုသာ သိရသကဲ့သို့တည်း၊ "စိတြအဿော–ဆန်းကြယ်သော မြင်း"

၁၀၈။ စိတြဂါဒီသု သုက္ကာဒိံ, ဗုဒ္ဓိယာ ဘေဒိတံ ယထာ၊
ပကတိပစ္စယေ ဘိန္နေ, ဘိန္နတ္ထောဝ ပတီယတေ။

၁၀၈။ စိတြဂါဒီသု-စိတြဂေါအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သုက္ကာဒိံ-အဖြူအစရှိသော ဆန်းကြယ်မှုကို၊ ဗုဒ္ဓိယာ-အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဘေဒိတံ ယထာ-ခွဲခြားအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) ပကတိပစ္စယေ-ပကတိနှင့် ပစ္စည်းကို၊ ဘိန္နေ-ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားအပ်သော်၊ ဘိန္နတ္ထောဝ-ကွဲပြားသော အနက်ကိုသာ၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

ဟူရာ၌လည်း နည်းတူ။ ["စိတြဂေါ, စိတြအသော"၌ ဂေါ, အသောတို့မှာ အထည်ဒြပ် ပေါ်အောင်အပိုထည့်ခြင်းသာတည်း၊ "စိတြ သဒ္ဒါသာ ဤနေရာ၌ လိုရင်း"ဟု မှတ်ပါ။]

၁၀၈။ ။"စိတြဂေါ"ပုံစံ၌ စိတြအတွက် "အဖြူရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်, သို့မဟုတ် အနက်ရောင်ဖြစ်၍ ဆန်းကြယ်သည်"ဟု ဉာဏ်ဖြင့်ခွဲခြားကြည့်လျှင် ထိုဆန်းကြယ်ပုံသည် စိတ်ထဲ၌ ကွဲကွဲပြားပြားထင်လာသကဲ့သို့ ထို့အတူ ပုရိသံ၌ "ပုရိသသည် ပကတိ, အံဝိဘတ်ကား ပစ္စယ"ဟု ဉာဏ်ဖြင့်ခွဲခြား၍ကြည့်လျှင် ပုရိသအတွက် သကတ် ဒြပ် လိင်ဟူသော အနက် ၃ ပါးကိုလည်းကောင်း, အံဝိဘတ်အတွက် ကေဝုစ်သင်္ချာနှင့် ကမ္မကာရကဟူသော အနက် ၂ ပါးကိုလည်းကောင်း, ဤသို့ ကွဲပြားသောအနက်ကို သိရသည်။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။ ။ဤ ပြခဲ့သောအနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုကြည့်၍ "ရှေးဦးစွာ သဒ္ဒါကိုခွဲခြားခြင်းဟူသော သဒ္ဒဘေဒ, ထို သဒ္ဒဘေဒဖြင့် သိအပ်သောအနက် အပြားဟူသော အတ္ထဘေဒ"ဟု ဘေဒ ၂မျိုးကို မှတ်ပါ၊ သဒ္ဒဿ-ကို၊ ဘေဒေါ-ခွဲခြားခြင်း၊ သဒ္ဒဘေဒေါ-ခြင်း၊ အတ္ထဿ-၏၊ ဘေဒေါ-အပြားတည်း၊ အတ္ထဘေဒေါ-ပြား၊ ရှေ့ဘေဒကို "ဘိန္ဒနံဘေဒေါ"ဟုလည်းကောင်း, နောက်ဘေဒကို "ဘိဇ္ဇတိ-ကွဲပြားတတ်၏၊ ဣတိ ဘေဒေါ"ဟုလည်းကောင်း ပြု၊ ထို့နောက်မှ "သဒ္ဒဘေဒေန+ဉာတဗ္ဗော+အတ္ထဘေဒေါ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ"ဟု ပြုပါ၊ သဒ္ဒဘေဒေန-သဒ္ဒါကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့်+ဉာတဗ္ဗော-သိထိုက်သော+အတ္ထဘေဒေါ-အနက်အပြားတည်း၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒေါ-သဒ္ဒါကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့် သိထိုက်သော အနက်အပြား၊ "သဒ္ဒဘေဒအတ္ထဘေဒေါ"ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေ့ဘေဒကို ကေဒေသ သရူပေကသေသ်ပြုသောအားဖြင့် ချေထားသည်၊ သဒ္ဒတ္ထဘေဒဿ+စိန္တာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ။

၁၀၉။ ပကတိ လိင်္ဂဓာတွေဝ, ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ပန၊ ပစ္စယောကေစိသျာဒျန္တ–တျာဒျန္တာ ပကတီတိစ။

၁၀၉။ ပကတိ–ပကတိဟူသည်၊ လိင်္ဂဓာတွေဝ–လိင်ဓာတ်သာတည်း၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာပန–ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့သည်ကား၊ ပစ္စယော–ပစ္စယမည်၏၊ ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ သျာဒျန္တ တျာဒျန္တာ–သိအစရှိသော နာမ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါ, တိ အစရှိသော အာချာတ်ဝိဘတ်အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ပကတိ–ပကတိမည်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်။)

၁၀၉။ ။"ပကတိပစ္စယေ ဘိန္ဒေ"ဟူသော ရှေ့ဂါထာလာ စကားနှင့်စပ်၍ ပကတိနှင့် ပစ္စယတို့၏ သရုပ်သကောင်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ပကတိ"စသည် မိန့်၊ [ဆန်းကြောင့် "ပကတီ"ဟု ဒီဃပြုသည်၊] "ပုရိသ"စသော လိင်၊ "ဂမု" စသောဓာတ်များကို "ပကတိ"ဟုခေါ်၏၊ ဤအခေါ်ကို "ပကတိစဿ သရန္တဿ" သုတ်၌ တွေ့နိုင်၏၊ အံစသော ဝိဘတ်, တိစသောဝိဘတ်, ယုစသော ကိတ်ပစ္စည်း, ဏစသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများကို "ပစ္စယ"ဟုခေါ်သည်၊ ဤအခေါ်ကို "ဓာတုလိင်္ဂေဟိပရာပစ္စယာ" သုတ်၌ တွေ့နိုင်၏။

ပကတိ။ ။"ပဌမံ+ကရီယတေတိ ပကတိ"နှင့်အညီ ပဌမဆုံးဖြစ်သော အထည်ကိုယ်သဒ္ဒါကို "ပကတိ–ပင်ကို"ဟုခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်တွက်ရာ၌ "ပုရိသလိင်တည်, ဘူတည်"စသည်ဖြင့် ပင်ကိုရုပ်ကိုတည်ရသည်။ ["ပကရီယတေ ဣတောတိ ပကတိ=အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့ရာဖြစ်သော မူလသဒ္ဒါ" ဟုလည်း ပြုကြ၏။]

ပစ္စယော။ ။"ပတိ–ပတိကိုစွဲမှီ၍+အယတိ–ဖြစ်တတ်၏"နှင့်အညီ ပကတိကို မှီ၍ ပကတိနောင်သက်ရှိသောပစ္စည်းဝိဘတ်သည် ပစ္စယမည်၏။ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဓာတုလိင်္ဂေဟိ ပရာပစ္စယာ"သုတ်၌ "ပတီယတေအတ္ထော ယေနာတိ ပစ္စယော"ဟု ပစ္စယောပုဒ်ကို ဝိဂ္ဂဟတစ်မျိုးပြု၍ အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးပြထားသေး၏, ရှုလေတော့။]

ကေစိပေ၊ ပစ္စယောတီစ။ ။မဉ္ဇူသာဋီကာ, န္យာသဋီကာ ကျမ်းဆရာတို့ကား "ပုရိသော"စသော သျာဒျန္တပုဒ်များကိုလည်းကောင်း, "ဂစ္ဆတိ"စသော တျာဒျန္တပုဒ်များကိုလည်းကောင်း, "ပကတိ"ဟု ဆိုကြသေး၏၊ ထိုအဆိုကား ပကတိနှင့် ပစ္စယကို မခွဲခြားသောကြောင့် "ပကတိပစ္စယေ ဘိန္ဒေ"ဟူသော စကားနှင့်လည်းကောင်း, "ဘေဒိတေ တဒ္ဓိတာချာတ" စသော ဆိုအပ်လတ္တံ့စကားနှင့်လည်းကောင်း မညီ။

၁၁၀။ ဘေဒိတေ တဒ္ဓိတာချာတ-ကိတကာဒိက ပစ္စယေ၊
သမာသေ သျာဒိကေ ဓာတု-လိင်္ဂေ စတ္တော ပဘိဇ္ဇတေ။

၁၁၀။ တဒ္ဓိတာချာတ ကိတကာဒိက ပစ္စယေ-တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း, အာချာတ်ပစ္စည်း, ကိတ်ပစ္စည်းအစရှိသောပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း၊ သမာသေ-သမာသ်ပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ သျာဒိကေ-သိအစရှိသော နာမ်ဝိဘတ်ကိုလည်းကောင်း၊ (တိ အစရှိသည်ကား "အာချာတပစ္စယေ" ၌ ပါခဲ့ပြီ၊) ဓာတုလိင်္ဂေ စ-ဓာတ်လိင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဘေဒိတေ-ခွဲခြားအပ်သော်၊ အတ္တော-အနက်သည်၊ ပဘိဇ္ဇတေ-ကွဲပြား၏။

၁၁၀။ ။"ပကတိပစ္စယေ ဘိန္နေ"ဟူသော စကားအရ ပကတိနှင့် ပစ္စယ ခွဲပုံကို အကျယ်ပြလို၍ "ဘေဒိတေ"စသည်ကိုမိန့်၊ "တဒ္ဓိတ၊ပေ၊ပစ္စယေ"၌ တဒ္ဓိတပစ္စယ, အာချာတပစ္စယ, ကိတကပစ္စယဟု ပစ္စယပုဒ်ကို လိုက်စေ၊ ကိတကာဒိ၌ အာဒိဖြင့် အာ, ဤ, ဣနီ, ပစ္စည်းတို့ကိုယူ။

တဒ္ဓိတပစ္စယ။ ။ဝါသိဋ္ဌော၌ "ဝသိဋ္ဌနောင် အပစ္စအနက်၌ ဏပစ္စည်း"ဟု တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းကို လိင်ဟူသော ပကတိမှ ခွဲရာ၏။

အာချာတပစ္စယ။ ။ဂစ္ဆတိ၌ ဂမုဓာတ်နောင် "တိဝိဘတ်"ဟု ဓာတ်ဟူသော ပကတိမှ ခွဲရာ၏။ [ဝိဘတ်ကိုပင် "ပစ္စယ"ဟု ဆိုသည်။]

ကိတကပစ္စယ။ ။ပါစကော၌ ပစဓာတ်နောင်, ဏွုပစ္စည်းဟု ဓာတ်ဟူသော ပကတိမှ ခွဲရာ၏။ [အာဒိအရ-ကညာ၌ "ကညလိင်နောင် အာပစ္စည်း" စသည်ဖြင့် ခွဲပုံကိုယူပါ။]

သမာသေ။ ။ရာဇပုရိသော၌ "ရညော+ပုရိသော"ဟု ခွဲ။

သျာဒိကေ။ ။ပုရိသော၌ "ပုရိသနောင် သိဝိဘတ်"ဟုလည်းကောင်း, ပုရိသံ၌ "ပုရိသနောင် အံဝိဘတ်"ဟုလည်းကောင်း, ပကတိဟူသော လိင်မှ သိစသော ဝိဘတ်ကိုခွဲရာ၏။ [ဤတိုင်အောင် "ပစ္စယ"နှင့်စပ်၍ ခွဲခြားပုံကိုပြ၏။]

ဓာတုလိင်္ဂေ။ ။ဂစ္ဆတိဝယ် "ဂမုဓာတ်"ဟုလည်းကောင်း, ပုရိသောဝယ် "ပုရိသလိင်"ဟုလည်းကောင်း ပစ္စယမှ လိင်ဓာတ်ဟူသောပကတိကို ခွဲရာ၏။

ဤကား ပကတိဟုခေါ်အပ်သော လိင်ဓာတ်နှင့် ပစ္စယဟုခေါ်အပ်သော ပစ္စည်းဝိဘတ်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ခွဲခြား၍ ကြည့်ပုံတည်း။

၁၁၁။ ဒွိကော တိကော စတုက္ကောပိ,ပဉ္စကောဝါပိ ဝိညုနာ၊
အတ္ထော သဒ္ဒသ ဝိညေယျော, သဒ္ဒဘေဒတ္ထဒဿိနာ။

၁၁၁။ သဒ္ဒဘေဒတ္ထဒဿိနာ–သဒ္ဒါကို ခွဲခြားခြင်းဖြင့် အနက်အပြားကို မြင်သော၊ ဝိညုနာ–ပညာရှိသည်၊ သဒ္ဒသ–သဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထော–အနက်ကို၊ ဒွိကောပိ–၂ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ တိကောပိ–၃ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ စတုက္ကောပိ–၄ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဉ္စကောပိ–၅ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝါ–ဧကကဆက္က အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိညေယျော–သိထိုက်၏။

၁၁၁။ ။"ပြခဲ့သောနည်းဖြင့် သဒ္ဒါကိုခွဲခြား၍ကြည့်သောအခါ အဘယ်သို့သော အနက်အပြားကို သိရပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒွိကော" စသည်မိန့်၊ သဒ္ဒါကိုခွဲခြား၍ ထိုသဒ္ဒါအပြားဖြင့် အနက်အပြားကို ကြည့်သော ပညာရှိသည် ဒွိကတ္ထ, တိကတ္ထ, စတုက္ကတ္ထ, ပဉ္စကတ္ထ, ဟူသော အနက်အပြားကို သိရသည်–ဟူလို။ [ဒွိန္နံ+သမူဟော ဒွိကော–၂ နက်တို့၏အပေါင်း၊ ဒွိကဥ္စ+တံ+အတ္ထောစာတိ ဒွိကတ္ထော။]

ဋီကာ။ ။ကေစိဆရာတို့က သဒ္ဒါ၏အနက်ကို "ဒွိကတ္ထ"ဟု ယူ၍, အပရေဆရာတို့က "တိကတ္ထ"ဟုလည်းကောင်း, အညေဆရာတို့က "စတုက္ကတ္ထ"ဟုလည်းကောင်း, ကေစ္စေဆရာတို့က "ပဉ္စကတ္ထ"ဟုလည်းကောင်း ယူသည်ဟု ဋီကာ၌ ခွဲထားသည်။

ပဉ္စကောဝါပိ။ ။ယခုစာများ၌ "ပဉ္စကောစာပိ"ဟုရှိသော်လည်း "ဝါသဒ္ဒေန ဥပရိ ဝက္ခမာနေ (၁၂၇ ဂါထာ၌ဆိုအပ်လတ္တံ့ဖြစ်ကုန်သော) ဧကကဆက္ကေ သမုစ္စေတိ" ဟု ဒီပနီရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း, "ဝါပိတိ နိပါတသမုဒါယေန"ဟု ဋီကာရှိသောကြောင့် "ပဉ္စကောဝါပိ"ဟု ပါဌ်မှန်ရှိစေ၊ ထိုဝါသဒ္ဒါသည် (ဋီကာအလို "ဝါပိ"ဟူသော နိပါတ်အပေါင်းသည်) ဧကကအနက်, ဆက္ကအနက်ဟူသော တိုက်ရိုက်မဆိုအပ်သော အနက်များကို ဆည်းသော အဝုတ္တသမုစ္စည်းတည်း။

သဒ္ဒသ။ ။ဤကျမ်းဆရာက "သဒ္ဒသ"ဟု သဒ္ဒါသာမညကိုဆိုသောကြောင့် အာချာတ်သဒ္ဒါကိုလည်း သိမ်းယူစေလို၏၊ လိင်္ဂတ္ထဝိဝရဏကျမ်း၌ကား လိင်အနက်ကိုသာ ဖွင့်ပြသောကျမ်းဖြစ်၍ "အတ္ထော လိင်္ဂသ"ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို အာချာတ်ကို မယူစေရ။

၁၁၂။ ဝါစကတ္တိတ္တိလိင်္ဂဿီ–ကာရာဒီနံ ပတီယတေ၊

သဒ္ဒမတ္တေန သဒ္ဒတ္တော, ဒွိကော ပဋ္ဌိတိ အာဒိသု။

၁၁၂။ ပဋ္ဌိ–လိမ္မာသောမိန်းမ၊ ဣတိအာဒိသု–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဤကာရာဒီနံ–ဤအက္ခရာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဣတ္ထိ လိင်္ဂဿ–ဣတ္ထိလိင်ကို၊ ဝါစကတ္တာ–ဟောတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ သဒ္ဒမတ္တေန–သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ ဝါ–ပစ္စည်းဝိဘတ်ကြိယာနှင့် မစပ် သော ပဋ္ဌုစသော သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ ဒွိကော–၂ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဒတ္တော–သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၁၁၃။ ဇောတကတ္တိတ္တိလိင်္ဂဿီ–ကာရာဒီနံ ပတီယတေ၊

သဒ္ဒမတ္တေန သဒ္ဒတ္တော, တိကော ပဋ္ဌိတိ အာဒိသု။

၁၁၃။ ပဋ္ဌိ–လိမ္မာသော မိန်းမ၊ ဣတိအာဒိသု–ဤသို့ အစရှိ သောပြယုဂ်တို့၌၊ ဤကာရာဒီနံ–ဤအက္ခရာ အစရှိသည်တို့၏၊ ဣတ္ထိ

၁၁၂။ ။"ပဋ္ဌိ"၌ "ပဋ္ဌု+ဤ"ဟု ပကတိနှင့် ပစ္စယကိုခွဲ၊ ဤပစ္စည်းသည် ဣတ္ထိလိင်ကိုဟောနိုင်သော ဝါစကသဒ္ဒါဟုယူလျှင် ပဋ္ဌုလိင်သက်သက်ဖြင့် "လိမ္မာသူ၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည် သကတ်, လိမ္မာသောမိန်းမသည် ဒြပ်" ဟု အနက် ၂ ပါးသာသိရ၏။ [ဤပစ္စည်းကို ဝါစကသဒ္ဒါဟုယူသောဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ရှေ့သုတ်မှ "ဣတ္ထိယံ" လိုက်လာသော "နဒါဒိတောဝါ ဤ" သုတ်ကို "ဣတ္ထိယံ–ဤတ္ထိလိင်၌၊ နဒါဒိတော–နဒီသဒ္ဒါ အစရှိသည်မှ နောက်၌၊ ဤ–ဤပစ္စည်းသက်"ဟု သုတ်နက်ပေး၍ "ဣတ္ထိလိင်ကို ဤပစ္စည်းကဟော၏" ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

အာဒိနှင့်မတ္တ။ ။အာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် ကညာ(ကညာ+အာ), ဂဟပတာနီ (ဂဟပတိ+ဣနီ)တို့ကိုယူ၍ သတို့သမီးဇာတ်သည် သကတ်, အိမ်ရှင်မဇာတ် သည် သကတ်ဟုကောက်၍ ဒြပ်မှာ မိန်းမဒြပ်ချည်းသာတည်းဟုမှတ်။ [သဒ္ဒမတ္တေန၌ မတ္တသဒ္ဒါသည် ဧဝအနက်ကိုဟော၏၊ ထိုမတ္တဖြင့်(ဤ) စသောပစ္စည်း, သိစသော ဝိဘတ်, ကြိယာငှဲ့မှုတို့ကို ကန့်၊ "ထို ပစ္စည်းဝိဘတ်ကြိယာနှင့် မစပ်သောသဒ္ဒါ မျှဖြင့်" ဟူလို။]

၁၁၃။ ။"ပဋ္ဌိ၌ ဤပစ္စည်းသည် ဝါစကတ္တိမရှိ၊ နကိုရှိပြီးသော ဣတ္ထိလိင်ကို ထွန်းပြရုံသာထွန်းပြတ်၏"ဟု ယူလျှင် ပဋ္ဌုသဒ္ဒါရင်းကပင် သကတ်ဒြပ်နှင့် ဣတ္ထိလိင်ကို ဟောရာရောက်သောကြောင့် ထိုပဋ္ဌုသဒ္ဒါမျှဖြင့်

လိင်္ဂံသ–ဣတ္ထိလိင်ကို၊ ဓောတကတ္တာ–ထွန်းပြတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒ္ဒမတ္တေန–ပစ္စည်းဝိဘတ်, ကြိယာနှင့် မစပ်သော ပဋ္ဌစသော သဒ္ဒါမျှဖြင့်၊ တိကော–၃ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဒတ္တော– သဒ္ဒါ၏အနက်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၁၃၄။ သကတ္တံ တေန ဂန္တဗ္ဗံ, ဒဗ္ဗံ တံနိဿိတမ္ပိစ၊

လိင်္ဂံ·မေသော တိကော ဘေဒေါ, နိစ္စံ သဒ္ဒေ ပတိဋ္ဌိတော။

၁၃၄။ (တထာဟိ–ထိုစကားမှန်၏၊) သကတ္တံ–သကတ်လည်း ကောင်း၊ တေန–ထိုသကတ်ဖြင့်၊ ဂန္တဗ္ဗံ–သိထိုက်သော၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ တံနိဿိတံ–ထိုဒြပ်၌မှီသော၊ လိင်္ဂမ္ပိစ–လိင်လည်း ကောင်း၊ (ဣတိ–ဤသို့၊) တိကော–၃ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော၊ ဧသောဘေဒေါ–ဤအနက်အပြားသည်၊ နိစ္စံ–အမြဲ၊ သဒ္ဒေ–သဒ္ဒါတစ်ခု၌၊ ပတိဋ္ဌိတော–တည်၏။ [ဒိပနီ၌ တိကောဘေဒေါကို "တိကော+အဘေ ဒေါ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်၏၊ ထိုအလို "တိကော–၃ ပါးအပေါင်ဖြစ်သော၊ ဧသော–ဤအနက်သည်၊ အဘေဒေါ–မကွဲပြားသည်၊ ဟုတွာ–၍၊ နိစ္စံ–အမြဲ၊ သဒ္ဒေ–၌၊ ပတိဋ္ဌိတော–၏"ဟု ပေး။]

အနက် ၃ ပါးကို သိရသည်။ [ဤနည်းအလို"ဣတ္ထိယံ–၌၊ ဝတ္တမာနာ–ဖြစ်သော၊ နဒါဒိတော–မှနောက်၌၊ ဤ–ဤပစ္စည်းသက်"ဟု နဒါဒိတောဝါဤ"သုတ်ကို ဝတ္တမာနာ ထည့်၍အနက်ပေးရသည်၊ နကိုကဣတ္ထိလိင်၌ဖြစ်သော (ဟောသော) နဒီစသောသဒ္ဒါနောင် ဤပစ္စည်းသက်"ဟူလို။]

၁၃၄။ ။ဤဂါထာသည်"ပဋ္ဌသဒ္ဒါက အနက် ၃ ပါးဟောနိုင်၏"ဟူသော ရှေ့စကားကိုထောက်ခံသော ဒဋ္ဌီကရဏဂါထာတည်း၊–ရှေ့ဂါထာ၌ "ပဋ္ဌသဒ္ဒါက အနက် ၃ ပါးဟော၏"ဟူသော စကားသည်မှန်၏၊ သကံတ်, ထိုသကတ်ဖြင့် သိထိုက်သောဒြပ်, ထိုဒြပ်၌မှီသော လိင်, ဤအနက် ၃ ပါးသည် သဒ္ဒါတစ်ခု၏ ဟောအနက်အဖြစ်ဖြင့် အမြဲတည်ရှိသည်။ ["အကြင်အခါ ဓေတ္တဇဟုတ္တ သချာ တစ်ခုခုနှင့်တကွ ကြိယာကိုင်ငဲ၏၊ ထိုအခါ ကြိယာငဲ့မှုကြောင့် ကာရကအနက်လည်း ပါဝင်ရကား သဒ္ဒါတစ်ခုအတွက် (သချာနှင့် ကာရကကိုထည့်၍) အနက်ပဉ္စက ရသည်" ဟု မှတ်၊ ပုရိသော ဂစ္ဆတိဝယ် ပုရိသော၏ ပဉ္စကတ္တကို ကောက်ပြကြ ပါလေ။]

၁၁၅။ စတုက္ကော ဒုဗ္ဗိဓော မာသမာတောစ္စာဒေါ ပတီယတေ၊
သင်္ချာစတုတ္ထကော သောဝ, မာသိကောတိစ ကေနစိ။

၁၁၅။ စတုက္ကော–စတုက္ကတ္ထသည်၊ ဝါ–၄ ခုတို့၏အပေါင်းဖြစ်သော အနက်သည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော–သင်္ချာစတုတ္ထက, ကမ္မာဒိစတုတ္ထကအားဖြင့် ၂ပါ အပြားရှိ၏၊ (တတ္ထ–ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊) သင်္ချာစတုတ္ထကော–သင်္ချာစတုတ္ထကကို၊ ဝါ–သင်္ချာလျှင် ၄ ခုမြောက်ရှိသော အနက်အပေါင်းကို၊ မာသမာတောစ္စာဒေါ–မာသမာတော အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ သောဝ–ထိုသင်္ချာစတုတ္ထကကိုပင်၊ မာသိကော–မာသိကော ဟူသော ပြယုဂ်၌၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ ကေနစိ–အချို့ပညာရှိတို့သည်၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ။

၁၁၆။ ကိံပမာဏော ကုမာရဿ, ကာလော တျူဒ္ဓေ ဝိသဇ္ဇနာ၊
မာသော ဇာတဿ အဿာတိ, အညထာ တိံသရတ္တိယာ။

၁၁၆။ ကုမာရဿ–သတို့သား၏၊ ကာလော–မွေးဖွားပြီးရာ အသက်ကာလသည်၊ ကိံပမာဏော–အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း၊ ဣတိ–ဤပြဿနာကို၊ ဥဒ္ဒေ–ပြောဆိုအပ်သော်၊ မာသော ဇာတဿ

၁၁၅။ ။တိကတ္ထကိုပြပြီး၍ စတုက္ကတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် "စတုက္ကော ဒုဗ္ဗိဓော"စသည်မိန့်၊ သင်္ချာစတုတ္ထက, ကမ္မာဒိစတုတ္ထကဟု စတုက္က ၂ မျိုးပြား၏၊ သင်္ချာစတုတ္ထကကို "မာသဇာတော"ပုံစံ၌သိရ၏၊ အချို့က "မာသိကောပုံစံ၌ သိအပ်၏"ဟု ဆို၏၊ [ကမ္မာဒိစတုက္ကမှာ ၁၁၉ ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။]

မာသဇာတော။ ။"မွေးဖွားပြီး၍ တစ်လအတိုင်းအရှည်ရှိသော သတို့သား" "မွေးဖွားပြီး၍ တစ်လပြည့်သောကလေး"ဟူလို၊ မာသိကော၌လည်း "မာသော ပရိမာဏံ ယဿာတိ မာသိကော"ဟုပြု၍ "တစ်လအတိုင်းအရှည်ရှိသော သတို့သား"ဟုပင် ပေးပါ၊ ဤပုံစံ၌ တစ်လအတိုင်းအရှည်၏ သတို့သားဒြပ်နှင့် (ပရိမာဏ+ပရိမာဏဝန္တ အဖြစ်ဖြင့်) စပ်ခြင်းသဏ္ဍာန်သည် သကတ်၊ (သမ္ဗန္ဓသကတ်–ဟူလို၊) သတို့သားဒြပ်သည် ဒြပ်, သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာသည် ပုလ္လိင်, တစ်လအရေအတွက်သည် သင်္ချာ, ဤသို့အားဖြင့် အနက် ၄ ပါးရသည်။

အဿာတိ–မာသော ဇာတဿ အဿဟူ၍၊ ဝိသဇ္ဇနာ–အဖြေသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။ ဇာတဿ–မွေးဖွားပြီးသော၊ အဿ–ထိုသတို့သား၏၊ မာသော–တစ်လသည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ (ဣတိ–ကြောင့်၊ သော–ထိုသတို့သားသည်၊ မာသဇာတော–မာသဇာတမည်၏၊). အညထာ–တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လသော်၊ ဝါ–ထိုကဲ့သို့ ပုစ္ဆာမထုတ်ဘဲ "မာသော ဇာတဿ အဿ"ဟု ဆိုအပ်သော်၊ မာသောတိဣဒံ–မာသောဟူသော ဤအမည်သည်၊ တိံသရတ္တိယာ–ညဥ့် ၃၀၏၊ နာမမတ္တံ–အမည်မျှသည၊ ဘဝေယျ–ဖြစ်ရာ၏။

၁၁၆။ ။မာသဇာတောပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဝိဂ္ဂဟနှင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ကိံပမာဏော"စသည်ကို မိန့်၊ "ကိံပမာဏော ကုမာရဿကာလော–သတို့သား၏ မွေးဖွားပြီးရာ အချိန်အခါသည် အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသနည်း (ဘယ်လောက်ကြာပြီနည်း)"ဟု တစ်စုံတစ်ယောက်က မေးသောအခါ "မာသော ဇာတဿ အဿ–မွေးဖွားပြီးသော ဤသတို့သား၏ တစ်လရှိပြီ"ဟု ဖြေသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျအတွက် "မာသဇာတော"ဟု သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်ရသည်–ဟူလို၊ ဤအလို "မာသဇာတော–မွေးဖွားပြီး၍ တစ်လရှိသော သတို့သား"ဟုပေး။

အညထာ တိံသရတ္တိယာ။ ။"ကိံပမာဏော ကုမာရဿ ကာလော" ဟူသောပြဿနာကိုဖြေဆိုသော အရာမဟုတ်ဘဲ "မာသော ဇာတဿ အဿ"ဟု အလွတ်ဆိုသောအရာဖြစ်လျှင် "မာသ"အရ သတို့သား၏ အသက်ရှည်ရာ ကာလဟူသော ကာလဝိသေသ မရဘဲ "ညဥ့် ၃၀(တစ်လ)ဟူသော ကာလသာမည သာ" ရစရာရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ပြဿနာကိုဖြေသောအရာ၌ သုံးစွဲအပ်သော "မာသော ဇာတဿ အဿ"ဟု မှတ်ပါ–ဟူလို။

ဒီပနီ။ ။ဣမာယစ ဂါထာယ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝိဂ္ဂဟဉ္စ ဒဿေတိ၊ တာဒိသံ ပုစ္ဆံ ကတွာ ဝိသဇ္ဇနတ္တာ မာသောတိ ဣဒံ နတိံသာဟဿ နာမမတ္တံ, အထခေါ ဇာတအာယုကာလဿ ပရိမာဏံတိ ဝိညာယတိ၊ (မာသအရ ရက်ပေါင်း ၃၀ သာမညကိုမဆိုလို, သတို့သား၏ အသက်ရှည်ရာကာလဖြစ်သော ရက်ပေါင်း ၃၀ ဝိသေသကို ဆိုလိုသည်–ဟူလို၊) တသ္မာ ပရိမာဏပဒံ အဇ္ဈာဟရိတွာ သမ္ဗန္ဓိ တဗ္ဗန္တို အဓိပ္ပာယဉ္စ ဒဿေတိ။

ဤဒီပနီအလို ပရိမာဏပုဒ်ကိုထည့်၍ "အဿ–ထိုသတို့သား၏၊ ဇာတဿ–(ဇာတအာယုကာလဿ)–မွေးဖွားပြီးရာကာလ၏၊ ပရိမာဏံ–အတိုင်းအရှည်သည်၊ မာသော–တစ်လတည်း၊ ဣတိ–ထိုသို့ မွေးဖွားပြီးရာကာလ၏ တစ်လအတိုင်းအရှည်

၁၁၇။ ပဒဒွယမပေက္ခိတွာ, ပရိမာဏံ ဝိသေသတော၊
သင်္ချာ ပဥ္စဝ ဒွိမာသ-ဓာတာဒေါ ဒိဂုနာပိဝါ။

၁၁၇။ ပဥ္စဝ-ကိံပမာဏော ကုမာရဿကာလော ဟူသော ပြဿနာမေးရာ၌သာ၊ ပဒဒွယံ-မာသ-ဇာတဟူသော ပုဒ် ၂ ပါး အပေါင်းကို၊ ဝါ-ကိံပမာဏော ကာလောဟူသော ပုဒ် ၂ ပါးအပေါင်းကို၊ အပေက္ခိတွာ-ရှင့်၍၊ ဝါ-အထောက်အထားလုပ်၍၊ ပရိမာဏံ-တစ်လဟူသော အတိုင်းအရှည်ကို၊ ဝိသေသတော-အထူးအားဖြင့်၊ သင်္ချာ-သင်္ချာဟူ၍၊ (မနျတေ-သိအပ်၏၊) ဒွိမာသဇာတာဒေါ-ဒွိမာသ ဇာတော အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ ဒိဂုနာပိဝါ-ဒိဂုသမာသ်ဖြင့်မူလည်း၊ သင်္ချာ-သင်္ချာကို၊ (မနျတေ-၏။)

ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုသတို့သားသည်၊ မာသဇာတော-မည်၏" ဟု ပေးရလိမ့်မည်၊ နိဿယ၌ကား ဒီပနီအဖွင့်ကို သဘောမတူသောကြောင့် ပရိမာဏံပုဒ်ကို မထည့်ဘဲလည်းကောင်း, ဇာတဿနှင့် အဿကို ("သတ္တာဟံ ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿ"ကဲ့သို့)အရတူဟုလည်းကောင်း, ကြံ၍ အနက်ပေးသည်။ ["ပရိနိဗ္ဗုတဿ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော၊ အဿ-ထိုဘုရားရှင်၏၊ သတ္တာဟံ-ခုနစ်ရက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏"ဟု ပေးရိုးရှိသည်။]

၁၁၇။ ။မာသဇာတော၌ သင်္ချာအနက်ရပုံကိုပြလို၍ "ပဒဒွယ" စသည် မိန့်၊ ပဒဒွယံကို ဋီကာ၌ ပဒဒွယံ မာသဇာတောတိ ပဒသိဒ္ဓေ(ရုပ်ပြီးပုဒ်၌) "မာသော ဇာတောတိဇာတိ ပဒဒွယသမူဟံ"ဟုဖွင့်၏၊ ဒီပနီ၌ကား ဝုတ္တံ ထည့်၍ "ဝုတ္တံ ကိံပမာဏောတိစ ကာလောတိစ ပဒဒွယံ"ဟုဖွင့်၏၊ ဤ၌ ဋီကာအလို ရေးမည်။

ပဒဒွယမပေက္ခိတွာ။ ။"မာသ-တစ်လ+ဇာတ-မွေးဖွားပြီး" ဤပုဒ် ၂ ခု ကိုဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍ အထောက်အထားပြုသောအခါ..."မာသ"အရ "ရက်ပေါင်း ၃၀ တစ်လ"ဟူသော သာမညမာသမဟုတ်, "သတို့သား၏ အသက် တစ်လ ဟူသော အတိုင်းအရှည် သင်္ချာဝိသေသ"ဟု သိရသည်-ဟူလို။

ပရိမာဏံ ဝိသေသတော သင်္ချာ။ ။ကေတ္တ ဗဟုတ္တ ဟူသော သင်္ချာရိုးရာ မဟုတ်သောကြောင့် ပရိမာဏကို "သင်္ချာဝိသေသ"ဟုဆိုသည်၊ ဋီကာ၌ကား ပရိမာဏသည် (၁) မာသပရိမာဏ-လအရေအတွက်, (၂) ဝိတ္ထာရာယာမ ပရိမာဏ (အိုး ပုဆိုး စသည်တို့၏ အလျားအနံ ပမာဏ အရေအတွက်), (၃) ခေတ္တာဒိပရိမာဏ (မျိုးစေ့ကျမှုကိုကြည့်၍ လယ်ယာတို့ကိုတိုင်းတာကြောင်း

၁၁၈။ မာသံ ဇာတဿ အဿာတိ–ကတ္တိကန္တြေ အနာဒရေ၊
ဆဋ္ဌီစေတျကေ ပရေ မာသော, ဇာတော အဿာတိ ပဏ္ဍိတာ။

၁၁၈။ အဿ–ထို သတို့သားသည်၊ ဇာတဿ–ဖြစ်စဉ်၊ ဝါ–မွေးဖွားၡ၍ ကြီးပွားစဉ်၊ မာသံ–တစ်လသည်၊ အတိက္ကန္တံ–လွန်ပြီ၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သော–ထို သတို့သားသည်၊ မာသဇာတော–မည်၏၊ ဣတိ အတြ–ဤပြယုဂ်၌၊ အနာဒရေ၊ အနာဒရအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဣတိ–သို့၊ ကေ–အချို့ပညာ

အရေအတွက်), (၄) ကပ္ပာဒိပရိမာဏ (အာယုကပ်စသော ကာလအရေအတွက်), ဟု လေးမျိုးပြပြီးလျှင် မာသအရေအတွက်ကို (အရေအတွက် ၃ မျိုးမှ ထူးခြားသောကြောင့်) "ဝိသေသသချာတစ်မျိုး"ဟု ဖွင့်ဆိုလေသည်၊ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ကျမည် မထင်။

ပဥ္စဝ။ ။ဤပုဒ်ကို ဒီပနီ၌ ဝုတ္တံထည့်၍ ပဒဒွယ်၌စပ်၏၊ ဋီကာ၌ကား စပ်ပုဒ်မထင်ရှား၊ "မနျတေ" ထည့်၍ "ကိံ ပမာဏော ကုမာရဿကာလော"ဟု ပြဿနာရှိရာ၌သာ မာသကို "ပရိမာဏဝိသေသသချာ"ဟုသိအပ်သည်၊ ပြဿနာ မရှိရာ၌ကား မာသအတွက် "ရက်ပေါင်း ၃၀ တစ်လဟူသော အနက်သာမည ကိုသာ သိနိုင်သည်"ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

ဒွိမာသ၊ပေ၊ဒိဂုနာပိဝါ။ ။ဒွေ+မာသာ ဒွိမာသံ–၂ လ၊ ဤကား ဒိဂုသမာသ် တည်း၊ ဒွိမာသံ ဇာတဿ အဿာတိ ဒွိမာသဇာတော–မွေးဖွားပြီး၍ ၂ လ ရှိသော သတို့သား၊ ဤပုံစံ၌ကားပြဿနာရှေ့သွားရှိဖို့မလို၊ ဒိဂုသမာသ် အတွင်း ၌ပ်လျက်နေသောကြောင့် "သချာပုဗ္ဗော ဒိဂု"အရ ၂ လကို အရေအတွက် သချာ ဟု သိနိုင်ပြီ–ဟူလို၊ ဤဒွိမာသောပုဒ်၌လည်း သကတ်စသော အနက် ၄ ပါးကို ကောက်ပြပါ။ [ပိဝါ၌ ဝါသည် ရှေ့နည်းမှ တစ်နည်းပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ၊ ဒီပနီ ၌ ပဒပူရဏာဆိုသည်ကို မမှတ်အပ်၊ ပိကား သချာကို သိရခြင်းတူသောကြောင့် ရှေးအနက်၌ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း။]

၁၁၈။ ။ကေဆရာကို ဋီကာ၌ "ဘူတစန္ဒြဆရာ"ဟုဆို၏၊ ထိုဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "မာသံ၊ပေ၊ဆဋ္ဌီစေတျကေ"ဟု မိန့်၊ ကေဆရာတို့ကား "အတိက္ကန္တံ" ဟု ကြိယာထည့်၍ အဿနှင့် ဇာတဿတို့၌ အနာဒရတ္ထဆဋ္ဌီဟု ဖွင့်ကြ၏၊ အနက်ကို နိဿယအတိုင်းပေးပါ၊ "မာသဇာတော–မွေးဖွားပြီး၍ ကြီးပွားစဉ် လွန်သောတစ်လရှိသော သတို့သား"ဟု ၊

ရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊ အပရေ–ဧကေဆရာတို့မှတစ်ပါးကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာ–ပညာရှိတို့သည်၊ အဿ–ထို သတို့သား၏၊ မာသော–တစ်လသည်၊ ဇာတော–ပြည့်ပြီ၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ သော–ထိုသတို့သားသည်၊ မာသဇာတော–မည်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ဝဒန္တိ–ကုန်၏။

၁၁၉။ သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒီသု, နေယျော ကမ္မာဒိကာရကာ၊

စတုက္ကော သလ္လသဒ္ဒေါ သာ–ပေက္ခတော ယောဂတောပိဝါ။

၁၁၉။ သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒီသုံ–သလ္လဝိဒ္ဓေါအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကမ္မာဒိကာရကစတုက္ကော–ကမ္မာဒိကာရကစတုက္ကကို၊ နေယျော–သိအပ်၏၊ သလ္လသဒ္ဒေါ–သလ္လသဒ္ဒါကို၊ သာပေက္ခတောဝါ–ဝိဒ္ဓသဒ္ဒါက ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယောဂတောပိဝါ–ယှဉ်ဘက် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ။)

အပရေပဏ္ဍိတာ။ ။ဧကေဝါဒမှတစ်ပါးသော အပရေဝါဒကို ပြပြန်လို၍ "အပရေ"စသည်မိန့်၊ ဤအပရေဟူသည် ရူပသိဒ္ဓိဗုဒ္ဓပိယဆရာနှင့် သဒ္ဒဝမ္မဆရာတို့တည်း၊ ဇာတောကိုလည်း ကလာပ်ဝုတ္တိပဉ္စိကာ၌ "သမ္ဘူတော" ဟု လည်းကောင်း, ဒီပနီ၌ "သမ္ပုဏ္ဏော"ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏၊ အဿကို ဒီပနီ၌ စတုတ္ထီဟု ဖွင့်သည်ကား မကောင်း၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ ဆဋ္ဌီအရာမှာ ထုတ်အပ်သော ပုံစံဖြစ်သည်။ [အားလုံးဝါဒတို့၌ မာသောပုဒ်အတွက် ပရိမာဏသချ်ာဝိသေသကို ယူရခြင်းသာ လိုရင်းဖြစ်သည်။] ဤမာသဇာတောနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗီဟိအခဏ်းမှာ ရှုပါဦး။

၁၁၉။ ။သချ်ာစတုတ္ထက ပုံစံကိုပြပြီး၍ ကမ္မာဒိစတုတ္ထကပုံစံကိုပြလိုသောကြောင့် "သလ္လဝိဒ္ဓေါ"စသည်မိန့်၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ၌ "ဝိဒ္ဓေါ"သာ လိုရင်းပုံစံတည်း၊ သလ္လသဒ္ဒါကိုကား "အဘယ်ဖြင့် ပစ်ခွင်းအပ်သနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "ဝိဒ္ဓသဒ္ဒါက သလ္လသဒ္ဒါကို အမြဲငဲ့နေသောကြောင့်လည်းကောင်း, သမာသ်အရာဝယ် "သလ္လ"ပုဒ်နှင့်ယှဉ်ဘက် (ယှဉ်တွဲရိုး)ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, သလ္လသဒ္ဒါကို အပိုတွဲဖက်အဖြစ်ဖြင့် ဆိုထားသည်" ဟု ဖြေသည်။

သလ္လဝိဒ္ဓေါတိအာဒီသု။ ။ဝိဒ္ဓေါ၌ (ဝိဓဓာတ်တပစ္စည်း၊) ပစ်ခွင်းခြင်းကြိယာသည် သကတ်, ပစ်ခွင်းအပ်သော သားကောင်သည်ဒြပ်, ပုလ္လိင်,တ–ပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကံအနက်သည့် ကမ္မကာရက၊ ဤသို့ အနက် ၄ ပါးရသည်၊ အာဒိဖြင့် "ဂတော–သွားတတ်သူ၊ ဂစ္ဆတီတိ ဂတော(ကတ္တု ကာရက)၊ ဝဇနံ–

၁၂၀။ လိင်္ဂတ္ထဝိဝရေ သုပ္ပိ–ကမိစ္စာဒီသု ပဉ္စကော၊

လိင်္ဂတ္ထော ပဉ္စကတ္ထေတု, သောပ္ပန္နျာဒီသုဒါဟဋော။

၁၂၀။ လိင်္ဂတ္ထဝိဝရေ–လိင်္ဂတ္ထဝိဝရကျမ်း၌၊ သုပ္ပိကမိစ္စာဒီသု–သုပ္ပိကံအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပဉ္စကော–၅ ပါးတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္ထော–လိင်၏အနက်ကို၊ ဥဒါဟဋော–ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ ပဉ္စကတ္ထေတု–ပဉ္စကတ္ထကျမ်း၌ကား၊ သောပ္ပန္နျာဒီသု–သောပ္ပံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပဉ္စကော–သော၊ လိင်္ဂတ္ထော–ကို၊ ဥဒါဟဋော–အပ်ပြီ။

၁၂၁။ သုပ္ပေနေဝ ပမာဏေန, ကီတံ ဘဏ္ဍန္တိ သုပ္ပိကံ၊

ဝိသေသန ဝိသေသျာနံ, ဝါစကတ္တာ·တြ ပဉ္စကော။

၁၂၁။ သုပ္ပေနေဝ–မန်းဖြင့်သာလျှင်၊ (ဗန်း, စကောဖြင့်သာလျှင်၊) ပမာဏေန–နှိုင်းချင်အပ်သော ဥစ္စာဖြင့်၊ ကီတံ–ဝယ်အပ်သော၊ ဘဏ္ဍံ–ဘဏ္ဍာတည်း၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ သုပ္ပိကံ–သုပ္ပိကမည်၏၊ အတြ–ဤ သုပ္ပိကံ ပြယုဂ်၌၊ ဝိသေသနဝိသေသျာနံ–သုပ္ပေနဟူသော သိသေသန,

ပြောအပ်ဆိုအပ်ကြောင်းစကား၊ ဝုစ္စတိ အနေနာတိ ဝစနံ (ကရဏ ကာရက)၊ ပိယာယတိ ယသ္မာတိ ပိယော–ချစ်ခြင်းကိုပြုရာ (ချစ်စရာ)ပုဂ္ဂိုလ် (သမ္ပဒါန ကာရက)၊ နိဒ္ဓါရဏံ–ထုတ်ဆောင်ရာအပေါင်း၊ နိဒ္ဓါရီယတိ ဧတသ္မာတိ နိဒ္ဓါရဏံ(အပါဒါန ကာရက)၊ ဌာနံ–တည်ရာအရပ်၊ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနံ (ဩကာသကာရက) တို့ကို ယူ။

ဤပုဒ်တို့၌ သွားခြင်း, ချစ်ခြင်း, ထုတ်ဆောင်ခြင်း, တည်ခြင်း, ကြိယာတို့ကို သကတ်ဟု ကောက်၍ သွားတတ်သူ, စကားဒြပ်, ချစ်စရာပုဂ္ဂိုလ်, ထုတ်ဆောင်ရာ အပေါင်း, တည်ရာအရပ်တို့ကို ဒြပ်ဟု ကောက်ပါ၊ လိင်နှင့် ကာရကတို့ကား ထင်ရှားပြီ။

၁၂၀။ ။လိင်္ဂတ္ထဝိဝရဏကျမ်း၌ သုပ္ပိကံကို (အာဒိဖြင့် ဒေါဏိကံကို) ပဉ္စကတ္ထပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်၏၊ ပဉ္စကတ္ထကျမ်း၌ကား သောပ္ပံကို (အာဒိဖြင့် သုပနံ, နိသီဒနံတို့ကို) ပဉ္စကတ္ထပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ထုတ်သည်၊ ထိုပုံစံများအတွက် နောက်၌ အကျယ်လာလတ္တံ့။

ကိတံဟူသော ဝိသေသျတို့ကို၊ ဝါစကတ္တာ–ဏီကပစ္စည်းက ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဉ္စကော–၅ ပါးအပေါင်းဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္တော–လိင်၏ အနက်ကို၊ လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏။

၁၂၁။ ။"သုပ္ပိကံ, သောပ္ပံ"ဟူသော ပဉ္စကတ္တပုံစံ ၂ မျိုးတွင် သုပ္ပိကံကို အကျယ်ပြလို၍ "သုပ္ပေနေဝ" စသည်မိန့်၊ "သုပ္ပေန+ကိတန္တိ သုပ္ပကံ"ဟုသာ ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ "သုပ္ပေန ပမာဏေန"ဟု ပမာဏသဒ္ဒါထည့်ထားခြင်းကား သုပ္ပေနအတွက် အနက်ထင်ရှားအောင် ထည့်ခြင်းတည်း၊ ထို ပမာဏေနကိုလည်း ဒီပနီ၌ "ပမိတေန"ဟုဖွင့်သောကြောင့် "ပမာဏေန–နှိုင်းချင့်အပ်သော ဥစ္စာဖြင့်"ဟု ကံအနက်ပေးရသည်။ ["သုပ္ပေန–မန်း(စကော)ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သောဥစ္စာဖြင့်+ ကိတံ–ဝယ်အပ်သော ဘဏ္ဍာတည်း၊ သုပ္ပိကံ–ဘဏ္ဍာ"ဟုပေး။]

ဝိသေသနပေ၊ ဝါစကတ္တာ။ ။တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများ၏ ထုံးစံမှာ ရှေ့ဝိသေသနပုဒ်၏အနက်ကိုလည်းကောင်း, နောက်ဝိသေသျပုဒ်၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း ဟောလေ့ရှိ၏၊ ဥပမာ–"ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ ဝါသိဋ္ဌော–ဝသိဋ္ဌ၏သား" ဟူရာ၌ ဏပစ္စည်းသည် ရှေ့ဝသိဋ္ဌဿဟူသော ဝိသေသနသမ္ဗန်၏အနက်, နောက် အပစ္စံဟူသော ဝိသေသျသမ္ဗန်၏အနက်, ဤ ၂ မျိုးလုံးကို ဟောသကဲ့သို့တည်း။ [ဝသိဋ္ဌဿကို ဝိသေသနသမ္ဗန်, အပစ္စံကို ဝိသေသျသမ္ဗန်ဟု ခေါ်သည်။]

ဤသုပ္ပိကံ၌လည်း "သုပ္ပေန"ဟူသော ရှေ့ဝိသေသန, ကိတံဟူသော နောက် ဝိသေသျ၏အနက်ကို ဏိကပစ္စည်းကဟောသည်၊ ထိုသို့ ရှေ့ပုဒ်အနက် နောက်ပုဒ်အနက် ၂ မျိုးဟောနိုင်ကြောင်းကိုလည်း "တေန ကတာဒီ၊ပေ၊ ဇီဝိကတ္တေသုစ" သုတ်၌ "တေန+ကတာ–ထိုဖြင့်+ပြုအပ်"စသော ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ်၏ အနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်ရသည်–ဟု သုတ်က ဆိုထားသောကြောင့် သိနိုင်သည်။

အတြပဉ္စတော။ ။ထို့ကြောင့် "သုပ္ပေန"ဟူသော ကရိုဏ်းနှင့် "ကိတံ"အရ ဝယ်ခြင်းကြိယာတို့၏ ကရဏ+ကရဏီ(ကရိုဏ်း+ကြိယာ) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း သမ္ဗန်သည် သကတ်, ဝယ်အပ်သောဘဏ္ဍာသည် ဒြပ်, ဘဏ္ဍာကို သဒ္ဒါဆရာတို့က နပုံလိင်ဟု သတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် ဘဏ္ဍာကို အရကောက်ရသော သုပ္ပိကံ၌လည်း သင်္ကေတနပုံလိင်, တမန်း (တစကော)အတိုင်းအရှည်သည် သချ်ာ, ကိတံ၌ တပစ္စည်းဟောအပ်သော ကံအနက်သည် ကမ္မကာရက၊ ဤသို့ သုပ္ပိကံ၌ အနက် ၅ ပါးရသည်။ ["ဒေါဏေန+ကိတံ ဒေါဏိကံ"ကိုလည်း ကောက်ပြပါလေ။]

၁၂၂။ ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ, တဒ္ဓိတန္တောဂမောပိဝါ၊
ပကတိပ္ပစ္စယေဟောဝ, စရိတတ္ထကဘာဝတော။

၁၂၂။ ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ–ပမာဏဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတ်တန္တောဂမောပိဝါ–ပမာဏတဒ္ဓိတ်အတွင်း၌ ဝင်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဧ ဃျော–သိအပ်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ပကတိပ္ပစ္စယေဟောဝ–သုပ္ပဟူသော ပကတိ, ဏိကဟူသော ပစ္စည်းတို့ဖြင့်သာလျှင်၊ စရိတတ္ထကဘာဝတော–သိအပ်သော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ပမာဏေနာတိ–ပမာဏေနပုဒ်ကို၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ။)

၁၂၂။ ။သုပ္ပေနပုဒ်၌ ပမာဏသဒ္ဒါ မပါသောကြောင့် "အတိုင်းအရှည်" ဟူသော ပမာဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်မရနိုင်၊ အဘယ်နည်းဖြင့် "ပမာဏအနက်ကို ရပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဥတ္တရပဒ လောပေါဝါ" စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ပမာဏအနက်ရဖို့ရန် ၃ နည်းပြထားသည်။

ဥတ္တရပဒလောပေါဝါ။ ။သုပ္ပေန+ပမာဏံ သုပ္ပံ၊ ဤသို့ သုပ္ပံ၌ ပမာဏနောက်ပုဒ်ကိုချေထားသော "ဥတ္တရပဒလောပ တပ္ပုရိသ်သမာသ်"ကြ၍ "သုပ္ပေန–တမန်း(တစကော)ဖြင့် နှိုင်းချင့်အပ်သော ဥစ္စာဖြင့်+ကီတံသုပ္ပိတံ"ဟု ပြုလျှင် ပမာဏသဒ္ဒါကို မမြင်ရသော်လည်းအနက်၌ ရနိုင်သည်။

တဒ္ဓိတန္တောဂမောပိဝါ။ ။[ပိဖြင့် ရှေ့နည်းပေါင်း၊ ဝါကား နည်းတစ်မျိုးကို ပြသော ဝိကပ်၊] သုပ္ပေန+ပမာဏံ သုပ္ပံ၊ (ပမာဏတဒ္ဓိတ်၊) ပမာဏအနက်၌ ဏ ပစ္စည်းသက်၊ ["သာဂရေဟိ+နိဗ္ဗတ္တော သာဂရော–သာဂရ မင်းသားတို့ ဖြစ်စေအပ်သော သမုဒ္ဒရာသည် သာဂရမည်၏"ဟူရာ၌ သာဂရပုဒ်ပြီးပုံမျိုးတည်း။] ထိုနောက်မှ "သုပ္ပေန+ကီတံ သုပ္ပိကံ"ဟု ဆက်၊ သုပ္ပံတုန်းက တဒ္ဓိတ် ဏပစ္စည်း သက်ခဲ့သောကြောင့် သုပ္ပိကံ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တွင်း၌ တဒ္ဓိတ်တစ်ခုဝင်နေသောအားဖြင့်လည်း ပမာဏပုဒ်အနက်ကို ရနိုင်သည်။

ပကတိ၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။[ဤ၌လည်း ဝါသဒ္ဒါလိုက်စေ။] သုပ္ပသည် ပကတိ, ဏိကသည် ပစ္စယ၊ ထို ပကတိနှင့် ပစ္စယတို့က "ပမာဏေန ကီတံ" အနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ပြပုံကား–"သုပ္ပ–မန်း(ဗန်း)+ကီတံ–ဝယ်"ဟု ဆိုလျှင် "ဗန်းဖြင့်ဝယ်အပ်"ဟု ပမာဏအနက်ကို ထင်ရှားပြနိုင်သည်၊ ဤနည်း ၃ မျိုးဖြင့် ပမာဏသဒ္ဒါ တိုက်ရိုက်မတွေ့ရသော်လည်း ပမာဏအနက် ရနိုင်၏–ဟု ပြသည်။

၁၂၃။ သုပန္ နံ သုပိနံ သောပ္ပ-မိတိဘာဝေါယ မတြ ဟိ၊

ပုံ နပုံသက·မေကတ္တံ, တဿ သာမညဘာဝတော။

၁၂၃။ သုပနံ သုပိနံ-အိပ်ခြင်း၊ သောပ္ပံ-အိပ်ခြင်း၊ ဣတိ-ဤသို့အယံဘာဝေါ-ဤဘာဝသာဓနကို၊ ဧဝ ယေျာ-သိအပ်၏၊ ဟိ-ဆက်ဦးအံ့၊ အတြ-ဤဘာဝသာဓနၡ၌၊ ပုံ နပုံသကံ-ပုံလိင် နပုံလိင်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကတ္တံ-တစ်နက်တည်း၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဿ-ထို ဘာဝသာဓန၏၊ သာမညဘာဝတော-သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁၂၃။ ။ပဠကတ္ထ၌ "သုပ္ပိကံ သောပ္ပံ"ဟု ပုံစံ ၂ ခု ပြခဲ့ရာတွင် သုပ္ပိကံ၌ ပဠကတ္ထရုပ်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ သောပ္ပံ၌ ပဠကတ္ထရုပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "သုပနံ"စသည်မိန့်၊ သုပနံကို သုပိနံဟုဖွင့်သည်၊ သုပနံသာ လိုရင်းတည်း၊ "သုပနံ-အိပ်ခြင်း၊ သောပ္ပံ-အိပ်ခြင်း"ဟု ဘာဝသာဓနပြ။ [သောပ္ပံ၌ သုပဓာတ်, ဏျပစ္စည်း။]

ပုံနပုံ။ပေ။သာမညဘာဝတော။ ။ဘာဝသာဓနၡ၌ ကြိယာကို အရကောက်ရ၏၊ ကြိယာဟူသည်လည်း "ယောကျ်ား၏အိပ်ခြင်း, မိန်းမ၏ အိပ်ခြင်း"စသည်ဖြင့် အများနှင့်ဆက်ဆံသော သာမညအနက်တည်း၊ ထို သာမညအနက်၌ ပုလ္လိင်ဖြစ်စေ၊ နပုလ္လိင်ဖြစ်စေ တစ်မျိုးမျိုးထားရရိုးတည်း၊ ဤသောပ္ပံ၌ကား နပုလ္လိင်ထားသည်၊ သာမညဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဧကတ္တသချ်ာသာ ရှိရသည်။

ဒီပနီ။ ။ဣတ္ထိလိင်ဟော ပစ္စည်းသက်ရာ၌ကား ပစ္စည်းလိုက်၍ "ဇာတိ-ဖြစ်ခြင်း"ဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့်လည်း ညွှန်ပြရပါ၏၊ ထို့ကြောင့် "ပုံနပုံသကံ"ဟူသော ဂါထာလာစကားကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုသည်ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။[တချို့က "အတြဟိ"၌ "အတြထိ"ဟု ပြင်၍ "ထိပုံနပုံသကံ"ဟုဖွင့်ကြ၏၊ ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော် မဟုတ်ပါ။]

ပဠကတ္ထကောက်ပုံ။ ။"သောပ္ပံ"၌ သတ္တာအများ၏ အိပ်ခြင်းသာမညသည် သကတ်, မိမိဆိုလိုအပ်သော သတ္တာတစ်ယောက်၏ အိပ်ခြင်းဝိသေသသည် ဒြပ်, သဒ္ဒါဆရာတို့ သတ်မှတ်အပ်သော သင်္ကေတနပုံလိင်, ဧကတ္တသချ်ာ, ဘာဝကာရက၊ ဤသို့အားဖြင့် အနက် ၅ ပါးရသည်။ [ဧတ္ထစ သဗ္ဗသာဓာရဏာ သုပနကြိယာ သာမညံ၊ ကာစိပန အဓိပ္ပေတသုပနကြိယာ ဝိသေသော-(ဒီပနီ)၊ သာမညနှင့်, သကတ်, ဝိသေသနှင့် ဒဗ္ဗသည် သဘောတူတည်း။]

၁၂၄။ ကြိယာပဒ·မပေက္ခာယ, ပုရိသာဒိသ္ဝ·မာဒိနံ၊

ဓောတနေ ပကတျတ္ထတ္ထာ, ပဌကော ပဇ္ဇတေ သဒါ။

၁၂၄။ ကြိယာပဒံ–ပဿတိစသော ကြိယာပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ–ရှုငဲ့၍၊ ပုရိသာဒိသု–ပုရိသံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အမာဒိနံ–အံ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏၊ ဓောတနေ–ထွန်းပြခြင်းသည်၊ (သတိ–ရှိလသော်၊) ပကတျတ္ထတ္ထာ–ပုရိသဟူသောပကတိလိင်၏ အနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဌကော–ငါးပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကို၊ သဒါ–အခါခပ်သိမ်း၊ ပဇ္ဇတေ–သိအပ်၏။

၁၂၄။ ။"သုပ္ပိကံစသော တဒ္ဓိတ်, သောပ္ပံစသော ဘာဝသာဓနေ၌သာ ပဌကတ္ထကို ရနိုင်သလော"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကြိယာပဒ"စသည်မိန့်၊ "ပဿတိ စသော ကြိယာပုဒ်ကိုငဲ့သော ပုရိသံ စသော နာမ်ပုဒ်၌လည်း ပဌကတ္ထကို အမြဲရနိုင်၏" ဟူလို။

ဓောတနေ ပကတျတ္ထတ္ထာ။ ။"ပုရိသံ ပဿတိ" ပုံစံ၌ ပုရိသံဝယ် အံဝိဘတ်သည် ပုရိသပုဒ်ကဟောအပ်ပြီးသော ကေတ္တသင်္ချာနှင့် ကမ္မကာရက အနက်ကိုထွန်းပြရုံသာ ထွန်းပြတတ်၏။ [၁၂၈ "ဝိဇ္ဇမာနေပိ သုတ္တာဒိ" ဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကို လှမ်းကြည့်ပါ၊] ထို့ကြောင့် ပုရိသပုဒ်ဝယ်...

(၁) တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် တူသော အခြင်းအရာ ဟူသော ယောကျ်ားဇာတ်သည် သကတ်, (၂) ယောကျ်ား၏ မျက်စိ နား နှာ စသော ကိုယ်အင်္ဂါ အပေါင်း (ပုရိသပိဏ္ဍ)သည် ဒြပ်, (၃) သွားခြင်း စသည်တို့၏ သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာသည် ပုံလိင်, (၄) တစ်ယောက်တည်းအဖြစ်သည် ကေတ္တသင်္ချာ, (၅) ပဿတိကြိယာဖြင့် ရောက်အပ်သော ကြိယာပါပုဏန သတ္တိသည် ကမ္မကာရက။ ဤသို့အားဖြင့် ပဌကတ္ထရနိုင်သည်၊ ပုရိသေ–စသော ဗဟုဝုစ်, ပုရိသေန–စသော ကတ္တုကာရက ကရဏကာရကဟောပုဒ် စသည်တို့၌လည်း ပဌကတ္ထကို ကောက်ပြကြပါလေ။

သဒါ။ ။"အခါခပ်သိမ်း ပဌကတ္ထကို သိအပ်၏"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဘေဒစိန္တာ ဆရာသည် "ပုရိသသဒ္ဒါ၌ ပဌကတ္ထအမြဲရ၏" ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ပဉ္စိကာ၌ကား "အံစသော ဝိဘတ်တို့က သင်္ချာနှင့် ကာရကကို ဟောလျှင် (ဝါစကတပ်၏–ဟု ယူလျှင်) ပုရိသ၏အနက်သည် "သကတ်, ဒြပ်, လိင်"အားဖြင့် ၃ ပါးသာ၊ ဝိဘတ်တို့က ဓောတကမျှသာဟု ယူလျှင်သာ "ပုရိသ၌ ပဌကတ္ထ ရနိုင်၏"ဟုဆို၍ တိကတ္ထကိုလည်းကောင်း ပဌကတ္ထကိုလည်းကောင်း ၂ မျိုးလုံးကိုပင် (သူ့နည်းနှင့်သူ) ရနိုင်၏–ဟု ယူသည်။

၁၂၅။ ဝါစကတ္တမပေက္ခာယ, ပစ္စယာနံ ဒွိကာဒိကော၊ ဝိသေသနဝိသေသျာဒိ–ဘာဝတော ဓာတုအာဒိကေ။

၁၂၅။ ဓာတုအာဒိကေ–အစ၌ ဓာတ်ရှိသော ပစတိအစရှိသော အာချာတ်ပုဒ်၌၊ ပစ္စယာနံ–တိအစရှိသော ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏၊ ဝါစကတ္တံ–ဟောအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အပေက္ခာယ–ရှုငဲ့၍၊ ဝိသေသနဝိသေသျာဒိဘာဝတော–ဝိသေသနဝိသေသျ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဒွိကာဒိကော–ဒွိကအစရှိသော အနက်ကို၊ ပဋ္ဌတေ–သိအပ်၏။

၁၂၅။ ။ပစတိစသော အာချာတ်ပုဒ်တို့၌ ရထိုက်သော အနက်များကို ပြလို၍ "ဝါစကတ္တ"စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်များကိုပင် "ပစ္စယာနံ"ဟု ဆိုထားသည်၊ "တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့သည် ဝါစက တပ်၏"ဟု ယူလျှင် ပစ စသော ဓာတ်သက်သက်ဖြင့် အနက် ၂ ပါးကိုသာ သိနိုင်သည်–ဟူလို။

ဝိသေသန၊ပေ၊ဘာဝတော။ ။[ဤပုဒ်သည် ထိုအနက် ၂ ပါး၏ သရုပ်ကိုပြသော သရူပကျာဝိသေသနတည်း။] ပစဓာတ်၌ အများနှင့် ဆက်ဆံသော ချက်ခြင်းကြိယာသာမညသည် သကတ်, "သူဒေါပစတိ" စသည်ဖြင့် မိမိဆိုလိုအပ်သော စဖိုသည်၏ ချက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြပ်, ဤသို့ အနက် ၂ ပါးသာ ရသည်။ [ဝိသေသနနှင့် သကတ်, ဝိသေသျနှင့် ဒြပ်သည် သဘောတူတည်း။]

ဒွိကာဒိကော။ ။ဤအာဒိဖြင့် စတုက္ကတ္တကိုယူ၊ သို့သော် စတုက္ကတ္တဟု ယူလျှင် တိစသောဝိဘတ်တို့သည် ဝါစက မဟုတ်, ဇောတက (ပစဓာတ်၏ ဟောနက်ဖြစ်သော ကာရကနှင့် သချာကို ထွန်းပြသည်)ဟု မှတ်ရမည်၊ ထို့ကြောင့် ပစတိ၌ ပစဓာတ်ဝယ် ယခင်အနက် ၂ ပါ အပြင် ကတ္တသချာနှင့် ကတ္တုကာရကထည့်၍ စတုက္ကတ္တရသည်။ [ဤအာဒိဖြင့် တိကတ္တကို မယူရ, အာချာတ်က လိင်ကိုဟောသောကြောင့် တိကတ္တ မရနိုင်။]

ဓာတုအာဒိကေ။ ။"ဓာတု+အာဒိမှိ ယဿာတိ ဓာတုအာဒိကံ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အစ၌ဓာတ်ရှိသော (ပစတိစသော) အာချတ်ပုဒ်ကို အရကောက်ပါ၊ ပါစကစသော ကိတ်ပစ္စယန္တတို့မှာ လိင်အရတွင် ပါဝင်လေပြီ၊ ဒီပနီ၌ကာ. "ဓာတု+အာဒိယဿ"ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထိုအာဒိဖြင့် "ပဗ္ဗတာယတိဝယ် ပဗ္ဗတာယ–စသော နာမဓာတ်ကို သိမ်းယူ၏"ဟု ဖွင့်သည်ကား မကောင်းလှ၊ နာမဓာတ်လည်း ဓာတ်သဘောရှိ၍ ဓာတုအရ၌ပင် ပါဝင်နိုင်ပြီ။

၁၂၆။ ကေကောဟိစ ကေစ္စေ, ပစ္စယာနန္တု ဓောတနေ၊

ဓာတွာဒိကေ တိကာချေသွာ, နေတဗ္ဗော သမယညုနာ။

၁၂၆။ ဓာတွာဒိကေ–အစ၌ ဓာတ်ရှိသော ပစတိအစရှိသော အာချာတ်ပုဒ်၌၊ ကေစ္စေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ ကေကော–ဓာတ်နက် အားဖြင့် တစ်ပါးသာတည်း၊ က္ကတိစ–ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန် ၏၊ တု–ထိုမှတစ်ပါး၊ ပစ္စယာနံ–တိစသော ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏၊ ဓောတနေ–ထွန်းပြခြင်းသည်၊ (သတိ–သော်၊) တိကာချေသွာ–တိက အစရှိသော အနက်ကို၊ သမယညုနာ–သဒ္ဒါအနက် အပေါင်းကို သိသော ပညာရှိသည်၊ (သမယသဒ္ဒါ သမူဟအနက်ဟော၊) ဝါ– ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဒ္ဒါနက်ကိုသိသော ပညာရှိသည်၊ (သမယ သဒ္ဒါ ပဋိဝေဓအနက်ဟော၊) နေတဗ္ဗော–သိထိုက်၏။

၁၂၇။ ပဒပူရဏသန္ဓိသု, ကေကော ဒေါဏိကာဒိသု၊

သင်္ချာပမာဏ ဘေဒေန, ဆက္ကောစာတျ ပရေ ဝိဒူ။

၁၂၇။ ပဒပူရဏသန္ဓိသု–သုတ္တန္တစသော ပဒပူရဏ, အဘိရတိ မိစ္ဆေယျ စသော သန္ဓိတို့၌၊ ကေကော–တစ်ပါးသော အနက်ကို၊ နေတဗ္ဗော–သိထိုက်၏၊ ဒေါဏိကာဒိသု–ဒေါဏိကံ အစရှိသော ပြယုဂ် တို့၌၊ သင်္ချာပမာဏဘေဒေန–သင်္ချာပမာဏတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဆက္ကောစ–၆ ပါး အပေါင်းဖြစ်သော အနက်ကိုလည်း၊ နေတဗ္ဗော–

၁၂၆။ ။"ပစတိ"စသော အာချာတ်ပုဒ်၌ ကေစ္စေဆရာတို့၏ အနက်ကောက် ယူပုံတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် "ကေကောတိစ"စသည်မိန့်၊ ပစတိ စသောအာချာတ် ပုဒ်၌ ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့က ဝါစကသတ္တိရှိသည်ဟု ယူလျှင် ပစဓာတ်အတွက် "ချက်ခြင်း"ဟူသောအနက်တစ်ပါးသာ ရ၏၊ [ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော "ဒွိကတ္တ- မရ"ဟူလို၊] "တိစသော ဝိဘတ် (ပစ္စည်း) တို့က ထွန်းပြရုံသာ"ဟု ယူလျှင် "၁–ဓာတ်နက်, ၂–သင်္ချာ, ၃–ကာရက" အားဖြင့် တိကတ္တရသည်။

စ,အာဒိအနက်။ ။ကေကောတိစ၌ စဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော ဒွိကတ္တ ကိုဆည်း၏၊ တိကာဒိ၌ အာဒိဖြင့်လည်း ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော "သကတ်, ဒြပ်, သင်္ချာ, ကာရက" ဟူသော စတုက္ကတ္တကို ယူရသည်။

သိထိုက်၏၊ ဣတိ–ဤသို့အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏။

ဣတိ–သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အပြီးတည်း။

၁၂၇။ ။အပရေဝါဒကိုပြလို၍ "ပဒပူရဏ"စသည်မိန့်၊ "သုတ္တန္တ"၌ အန္တသဒ္ဒါသည် သုတ္တပုဒ်ကို ပြည့်ဖြိုးတိုးပွားလာစေတတ်သောကြောင့် "ပဒပူရဏသဒ္ဒါ"မည်၏။ ဋီကာ၌ "ပဒပူရဏတ္ထနိပါတ်"ဟုဆို၏၊ သို့သော် အန္တသည် နိပါတ် မဟုတ်, အန္တ–ဟူသော နာမ်ပုဒ် တစ်မျိုးသာဖြစ်သည်၊ "အဘိရတိမိစ္ဆေယျ" ဟုလည်းကောင်း, "တတြာယံ"ဟုလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် သန္ဓိစပ်ထားသော ပုဒ်အားလုံးကို "သန္ဓိ"ဟု ခေါ်သည်။

ဓေကဓော။ ။"သုတ္တန္တ"ဟု ဆိုလိုက်သောအခါ "သုတ္တ"ဟုဆိုခြင်းထက် အက္ခရာတိုးပွား၍ စကားချောမော၏၊ "အဘိရတိံ+ဣစ္ဆေယျ"ပုဒ် ၂ ရပ်ကို အကြားမရှိအောင် "အဘိရတိမိစ္ဆေယျ"· ဟု စပ်လိုက်သောအခါလည်း ထို ပုဒ် ၂ ပါးသည် ပြေပြစ်ညက်ညော ချောမော၏၊ ဉပမာ– ပျဉ် ၂ ချပ်ကို အကြား မရှိအောင် စပ်လိုက်သောအခါ ချောမောသကဲ့သို့တည်း၊ ထိုသို့ ပြေပြစ်ညက်ညော ချောမောခြင်းသည်ပင် အနက်တစ်မျိုးဖြစ်ရကား "သုတ္တန္တ–တတြာယံ"တို့၌ ဝါစာသိလိဋ္ဌ (စကားချောခြင်း)အနက်တစ်ပါးသာ ရ၏" ဟု မှတ်။

ဒေါဏိကံ။ ။သုပ္ပိကံပုံစံ၌ ပမာဏကို သင်္ချာဟုခေါ်၍ "ပဋ္ဌကတ္ထ"ဟု ကောက်ပြခဲ့၏၊ ဒေါဏိကံကိုလည်း အလားတူဟု ညွှန်ပြခဲ့၏၊ ဤအပရေဆရာတို့ကား "ပမာဏတခြား သင်္ချာတခြား"ဟု ပမာဏနှင့် သင်္ချာကို ခွဲ၍ယူပြီးလျှင် "ဒေါဏိကံ၌ ဆက္ကတ္ထရသည်"ဟု ဆိုသည်။

ဆက္ကတ္ထ။ ။ဤအလို "တစ်စိတ်အရေအတွက်နှင့်+ဝယ်ခြင်းကြိယာတို့၏ (ကရိဏ်း+ကြိယာအဖြစ်ဖြင့်) စပ်ခြင်းဟူသော ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ဘဏ္ဍာဒြပ်သည် ဒြပ်, သင်္ကေတနပုံလိင်, တမန်း (တစကော)အရေအတွက် ဟူသော ပမာဏ, ကေဝုစ်သင်္ချာ, ကိတံအရ တပစ္စည်းသည် ဟောအပ်သော ကမ္မကာရက, ဟု အနက် ၆ ပါးရသည်။ [ဒေါဏိကာဒီသုဒ္ဓ အာဒိဖြင့် သုပ္ပိကံစသည်ကိုယူပါ။]

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာအဖွင့်

ပြီး၏။

ပကတိဋ္ဌကအခဏ်း

၁၂၈။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ သုက္ကာဒိ, ယထာ ဒီပါဒိကေ သတိ၊
ဇုတ္တိ·မာယာတိ ကမ္မာဒိ-အတ္ထော ဓဝံ ဝိဘတ္တိယံ။

၁၂၈။ (ယသ္မာ – အကြင့်ကြောင့်၊ အန္ဓကာရေ-အမှောင်ခန်း၌၊) သုက္ကာဒိ – အဖြူအစရှိသော အသုံးအဆောင်သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေပိ-ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း၊ ဒီပါဒိကေ – ဆီမီးအစရှိသော အရောင်အလင်းသည်၊ သတိ – ရှိသော်သာ၊ ဝါ–ရှိမှသာ၊ ဇုတ္တိံ – ထင်ရှားခြင်းသို့၊ အာယာတိ ယထာ – ရောက်နိုင်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ – ဤအတူ၊ (ပကတိယံ-ပုရိသစသော ပကတိ၌၊) ကမ္မာဒိအတ္ထော – ကံ အစရှိသော အနက်သည်၊ (ဝိဇ္ဇမာနေပိ – ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း၊) ဝိဘတ္တိယံ-ဝိဘတ်သည်၊ သတိဧဝ – ရှိသော်သာ၊ ဝါ – ရှိမှသာ၊ ဇုတ္တိံ-သို့၊ အာယာတိ-ရောက်နိုင်၏။

၁၂၈။ ။ပကတိ+ပစ္စယ ၂မျိုးတို့သည် အချင်းချင်းကင်း၍ မဖြစ်နိုင်ကြ၊ ထို့ကြောင့် လိင်-ဓာတ်ဟူသော ပကတိတို့၏ ဒွိကတိစသော အနက်များကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ "ပစ္စယ"မည်သော သိစသော တိစသောဝိဘတ်တို့၏ အနက်ကိုပြလိုသောကြောင့် "ဝိဇ္ဇမာနေပိ"စသော ၃ ဂါထာကိုမိန့်သည်၊ ဤ ပြအပ်လတ္တံ့သောအခဏ်းကို ၊"ပကတိဋ္ဌကအခဏ်း"ဟု၊ နာမည်တပ်ကြသော်လည်း ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ပေးအပ်သောအမည် ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ပကတိနှင့် အတ္ထဟူသော သဒ္ဒတ္ထကိုပြပြီး၍ ပစ္စယနှင့် အတ္ထကို ပြရာအခဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ အခဏ်းပင် ဖြစ်သင့်သည်။

ဝိဇ္ဇမာနေပိ။ ။"အမှောင်ခန်းအတွင်း၌ အဖြူ, အနီ (ခေါင်းအုံး, စောင်)စသော အသုံးအဆောင်များရှိသည်"ဟုဆိုကြစို့၊ ထိုအသုံးအဆောင် များသည် မီးရောင်မရှိလျှင် မထင်ရှားကြ, မီးရောင်ရှိမှ ထင်ရှားကြသကဲ့သို့ ထို့အတူ "ပုရိသ"စသော ပကတိ၌ "သကတ်,ဒြပ်,လိင်,သချ်ာ,ကာရက" အားဖြင့် အနက် ၅ပါးရှိ၏၊ သို့သော် သချ်ာကာရကအနက်များသည် ဝိဘတ် မရှိလျှင် မထင်ရှားကြ, ဝိဘတ်ရှိမှ ထင်ရှားနိုင်ကြသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သုက္ကာဒိကို"သုက္ကာဒိဝတ္ထု"ဟု နပုံလိင်ဖြင့် ဖွင့်ကြခြင်းသည် "ဝိဇ္ဇမာနေပိ"ဟူသော ပုံလိင်နှင့် မလိုက်လျော၊ ကျမ်းဆရာကား အတ္ထော ငှဲ၍ "ဝိဇ္ဇမာနေပိ"ဟု ထားဟန် တူသည်၊ ဒီပနီ၌ ဤဂါထာကို ကာရဏ ဝါကျ, နောက်ဂါထာကို ဖလဝါကျဟု ယူဆ၍ ယသ္မာ-တသ္မာထည့်ထားသည့် အတိုင်း နိဿယ၌လည်း ထည့်ထားသည်။

၁၂၉။ လိင်္ဂတ္ထေ ပဥ္စမေ သချ်ာ-စတုက္ကေစ ဝိဘတ္တိယော၊
သချ်ာကမ္မာဒိကာနံပိ, အဗျတ္တာနံ၀ ဇောတိကာ။

၁၂၉။ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊)ပဉ္စမေ-ပဉ္စမဖြစ်သော၊ လိင်္ဂ တ္ထေစ-လိင်အနက်၌လည်းကောင်း၊ သချ်ာစတုက္ကေ-သချ်ာစတုက္ကဖြစ်သော၊ လိင်္ဂတ္ထေစ-၌ လည်းကောင်း၊ ဝိဘတ္တိယော-ဝိဘတ်တို့သည်၊ အဗျတ္တာနံ၀-မထင်ရှားသည်သာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော၊ သချ်ာကမ္မာဒိကာနံ-သချ်ာ, ကံအစရှိသော ကာရကတို့ကို၊[အာဒိဖြင့် ကတ္တား ကရိဏ်း စသည်တို့ကို၊] ဇောတိကာပိ-ထွန်းပြတတ်ကုန်သည်လည်း၊(ဟောန္တိ-ကုန်၏။)

၁၃၀။ ဒုကေ တိကေစ ကမ္မာဒိ-စတုက္ကေစ ဝိဘတ္တိယော၊
သချ်ာကမ္မာဒိကာနမ္ပိ, ဝါစိကာ တိစ ဝုစ္စရေ။

၁၃၀။ ဒုကေ-ဒုကဖြစ်သော၊ (လိင်္ဂတ္ထေစ-လိင်အနက်၌ လည်းကောင်း၊) တိကေ-တိကဖြစ်သော၊(လိင်္ဂတ္ထေစ-၌လည်းကောင်း၊)ကမ္မာဒိစတုက္ကေ-ကမ္မာဒိစတုက္ကဖြစ်သော၊ (လိင်္ဂတ္ထေစ - ၌ လည်းကောင်း၊)

၁၂၉။ ထိုသို့ ဝိဘတ်တည်းဟူသော မီးရောင်ရှိမှ သချ်ာကာရက အနက်တို့၏ ထင်ရှားနိုင်ခြင်းကြောင့် (၁၂၄) ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော ပုရိသံပုံစံဝယ် ပုရိသဟူသော လိင်္ဂတ္ထအတွက် အနက် ၅ပါးရသော်လည်း ဧကဝုစ်သချ်ာနှင့် ကမ္မကာရကအနက် ၂ ပါးမှာ အံဝိဘတ်ကြောင့်သာ ထင်ရှား၏၊ (၁၁၅) ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော "မာသဇာတော+မာသိကော" ဟူသော သချ်ာစတုတ္ထ ပုံစံတို့၌လည်း ပရိမာဏသချ်ာကို သိဝိဘတ်က ထွန်းပြ၏။

ယထာလာဘနည်း။ ။"သချ်ာ ကမ္မာဒိကာနံပိ ဝိဘတ္တိယော ဇောတိကာ" ဟူသော စကားသည် ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ ပုရိသံစသည်၌သာ ပုရိသအနက်တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သော သချ်ာနှင့် ကာရကတို့ကို အံဝိဘတ်က ထွန်းပြရသည်၊ မာသဇာတော၌ကား ပရိမာဏသချ်ာသာရှိ၍ ကာရကအနက်မရှိသောကြောင့် ဝိဘတ်က ထွန်းပြဖွယ်မလို၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စကတ္ထပုံစံ၌ သချ်ာကာရက၂မျိုးလုံးကိုလည်းကောင်း, သချ်ာစတုတ္ထကပုံစံ၌ (ကာရကမပါဘဲ) သချ်ာကိုသာလည်းကောင်း ထွန်းပြသည်-ဟု သချ်ာကမ္မာဒိကာနံ၌ ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ရသင့်သလို အဓိပ္ပာယ်ယူပါ၊ သချ်ာစတုတ္ထက၌ မာသဇာတော စသည်ဝယ် မရှိသော ကံစသောကာရကကို ဝိဘတ်က ဝါစိက (ဟောသည်) ဟုမှတ်။ [ဝိဘတ္တိယော ဇောတိကာပိ ယထာလာဘဝသေန၊ (ဒီပနီ)၊ ဇောတိကာပိ၌ ပိဖြင့် ဝါစိကာကိုဆည်း။]

ဝိဘတ္တိယော–ဝိဘတ်တို့သည်၊ သင်္ချာကမ္မာဒိကာနံ–သင်္ချာ,ကံအစရှိသော ကာရက တို့ကို၊ ဝါစိကာပိ–ဟောတတ်ကုန်သည်လည်း၊(ဟောန္တိ–န်၏၊) ဣတိစ– ဤစကားတို့ကိုလည်း၊ ဝုစ္စရေ–ဆိုအပ်ကုန်၏။

၁၃၀။ ။ဝိဘတ်တို့၏ ဝါစကသတ္တိရှိပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒုကေ" စသည်မိန့်၊ဒုကတ္တ,တိကတ္တပုံစံမှာ"ပဋိ"ပင်တည်း၊ (၁၀၂,၁၁၃–ဂါထာတို့ကို ပြန်ကြည့်ပါ၊)ထိုပုံစံ၌ "ပဋိ–လိမ္မာသောမိန်းမကို" ဟု အံဝိဘက်သက်လိုက်မှ ထိုဝိဘက်က ကေဝုစ်သင်္ချာနှင့် ကမ္မာကာရကကို ဟောရသည်–ဟူလို။[ပကတိ လိင်၌ မရှိသေးသောအနက်ကိုဟောရလျှင်"ဝါစိကာ" ဟု လည်းကောင်း ,ရှိပြီး အနက်ကို ထွန်းပြရလျှင် "ဇောတိကာ"ဟုလည်းကောင်း,ခွဲပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ဝိဘတ်တို့ကို ဝါစကသတ္တိ(သင်္ချာနှင့်ကာရကကိုဟောစွမ်း နိုင်၏)ဟု ယူသော ဆရာတို့၏ဝါဒ အတိုင်းဆိုလျှင် ပုရိသံ၌လည်း သကတ်, ဒြပ်, လိင် ဟူသော တိကတ္တသာ ရ၍, သင်္ချာကာရကတို့ကို အံဝိဘက်က ဟောသည်–ဟု ယူရမည်၊ ဝိဘက်တို့ကို ဇောတကသာဟု ယူလျှင် ပဋိပုဒ်ရင်း၌ သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သင်္ချာ, ကာရက ၅ ပါးပင် ရနိုင်သည်သာ။[ပိကို ဝါစိ ကာနှင့်တွဲ၍ ထိုပိဖြင့် ဇောတိကာကို ဆည်းပါ၊ စသဒ္ဒါကား ရှေ့ဂါထာ၌လာသော စကားကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတည်း။]

ကမ္မာဒိစတုက္ကေ။ ။(၁၁၉)ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော သလ္လဝိဒ္ဓေါစသော ပုံစံ၌ ကံစသော ကာရကအနက်က ရှိပြီးဖြစ်၍ သင်္ချာအနက်ကိုသာ ဝိဘက်က ဟောရသောကြောင့် ဤဂါထာ၌ လာသော "သင်္ချာကမ္မာဒိကာနံ" ကိုလည်း ယထာလာဘနည်းဟုပင် ဒီပနီဖွင့်သည်၊ ဒုက တိကတို့၌ သင်္ချာနှင့် ကာရက နှစ်မျိုးလုံးကို ဝါစိကာဟု ယူ၍, ကမ္မာဒိစတုက္က၌ သင်္ချာကိုသာ ဝါစိကဟုလည်း ကောင်း, ကာရကအနက်ကို ဇောတိကဟုလည်းကောင်းယူပါ။["ကမ္မာဒိစတုက္ကေ ဟိ သင်္ချာယ ဧဝ ဝါစိကာ၊ ကမ္မာဒီနံ ပန ဇောတိကာ"–ဒီပနီ။]

အမှာ။ ။သင်္ချာစတုက္က၌ သင်္ချာဟူသည် ရိုးရာဖြစ်သော ဧကတ္တဗဟုတ္တ သင်္ချာမျိုးမဟုတ်၊ ပရိမာဏ သင်္ချာတည်း၊ ထိုသင်္ချာသည် မာသဇာတဟူသော ပကတိလိင်၏ အနက်သာဖြစ်၏၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ၌လည်း ကံအနက်သည် ဝိဒ္ဓ၌ တ၏အနက်ဖြစ်၏၊ ထိုအနက်များကို ဝိဘက်က ထွန်းပြဖွယ်လိုမည် မထင်၊ သို့သော် ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင်က "ပရိမာဏသင်္ချာကို ထွန်းပြသည်, ကံအစ ရှိသော အနက်ကို ဟောသည်" ဟု ဆိုထားသောကြောင့် ဋီကာ–ဒီပနီတို့လည်း ထိုဆိုထားသည့်အတိုင်း ဖွင့်ကြရဟန်တူသည်။

၁၃၁,၂။သဒ္ဒေါသကတ္ထမာဒေါ၀, ၀တွာ ဓာတိ ဂုဏ ကြိယံ၊
ဒဗ္ဗံ တံနိဿယံ ပစ္ဆာ, လိင်္ဂမိတ္ထာဒိကံ တတော။
တတော·ကတ္တာဒိကံ သင်္ချံ,ကမ္မာဒိံ သာမိသတ္တမံ၊
တတော ၀ဒေတိ လိင်္ဂတ္ထော, ပဌမော တျ·ပရေ ဝိဒူ။

၁၃၁,၂။ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဓာတိ ဂုဏ ကြိယံ–ဓာတ်, ဂုဏ်, ကြိယာဟူသော၊ သကတ္ထံ–သကတ္ထကို၊ အာဒေါ၀–အစ၌သာလျှင်၊ ၀တွာ–ဟောပြီး၍၊တံနိဿယံ–ထိုသကတ်၏မှီရာဖြစ်သော၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကိုလည်းကောင်း၊တတောပစ္ဆာ–ထိုမှနောက်၌၊ဣတ္ထာဒိကံ–ဣတ္ထိလိင်အစရှိသော၊လိင်္ဂံ–လိင်ကိုလည်းကောင်း၊ တတောပစ္ဆာ–ထိုမှနောက်၌၊ ကေတ္တာဒိကံ–ကေတ္တာအစရှိသော၊ သင်္ချံ–သင်္ချာကိုလည်းကောင်း၊ တတော ပစ္ဆာ–၌၊သာမိသတ္တမံ–သာလိလျှင် ခုနစ်ခုမြောက်ရှိသော၊ကမ္မာဒိံ–ကံ အစရှိသော ကာရကဖပါးကိုလည်းကောင်း၊ ၀ဒေ–ဟော၏၊ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊လိင်္ဂတ္ထော–လိင်၏အနက်သည်၊ ပဌမော–ငါးပါးအပေါင်းသာတည်း၊ဣတိ–သို့၊အပရေ–အခြားကုန်သော၊ဝိဒူ–တို့သည်၊၀ဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

၁၃၁,၂။ ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် မိမိ၏သမာနဝါဒကို(၁၁၄) ဂါထာ၌ "သကတ္ထံ တေန ဂန္တဗ္ဗံ" စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်တို့၏အနက် တိုင်အောင် ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အပရေဝါဒကိုပြလိုသာကြောင့်"သဒ္ဒေါ သကတ္ထ"စသည်မိန့်သည်၊ ဤဝါဒ၌"ဓာတိဂုဏကြိယံ"အရ သဒ္ဒါများကို ဓာတိသဒ္ဒါ,ဂုဏသဒ္ဒါ,ကြိယာသဒ္ဒါ" ဟု သုံးမျိုးခွဲရာ၏၊(ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ နာမသဒ္ဒါတို့ကို ဓာတိသဒ္ဒါ၌ သွင်းပြီးလျှင် ထို ဓာတိသဒ္ဒါကိုပင် ဒြပ်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားသောအခါ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဟု ဆို၍, နာမည်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားသောအခါ နာမသဒ္ဒါ ခေါ်ရသည်ဟု ယူလို သတတ်။)

သဒ္ဒေါ၊ပေ၊ ကြိယံ။ ။[၁၃၄ ဂါထာကိုကြည့်ပါ။]"ဂေါ"ဟူသော ဓာတိ သဒ္ဒါသည် နွားဓာတ်ကို ပထမဟော၏၊"သုက္ကော"ဟူသောဂုဏ သဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်ကို ပထမဟော၏၊ "ပါစကော"ဟူသောကြိယာ သဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်း ကြိယာကို ပထမဟော၏။

ဒဗ္ဗံ ပစ္ဆာ။ ။ထို့နောက် ထိုဓာတ်ဂုဏ်ကြိယာတို့၏တည်ရာဒြပ်ကို ဟော၏၊ ဂေါသဒ္ဒါသည် နွားဓာတ်၏တည်ရာ နွားဒြပ်ကိုဟော၏၊ သုက္ကော သဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်၏တည်ရာ ပုဆိုးဒြပ်ကိုဟော၏၊ ပါစကောသဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်းကြိယာ၏ တည်ရာ စဖိုသည်ဒြပ်ကို ဟော၏။

၁၃၃,၄။လိင်္ဂတ္ထံ ပန ဇောတေန္တိ,သင်္ချာကမ္မာဒိကာရကံ၊
သမ္ဗန္ဓဉ္စ ဝိဘတ္တိတ္ထိ–ပစ္စယာစ ယထာရဟံ။
တေသံ ဝိသေသဝုတ္တိတ္တာ, တေဟိ ပါကဋဘာဝတော၊
ဂေါ သုက္ကော´ ပါစကော ဒဏ္ဍီ, ဂဝံ ဂေါဏဿ ဒဏ္ဍိနီ။

၁၃၃,၄။ ပန–ဆက်ဦးအံ့၊ ဝိဘတ္တီ–ဝိဘတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဣတ္ထိ ပစ္စယာစ–ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ၊ လိင်္ဂတ္ထံ–လိင်၏အနက်,လိင်ဟူသော အနက်ကို လည်းကောင်း၊သင်္ချာ ကမ္မာဒိကာရကံ–သင်္ချာ,ကံအစရှိသော ကာရကကို လည်းကောင်း၊ သမ္ဗန္ဓဉ္စ–သမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဇောတေန္တိ–ထွန်းပြ

လိင်္ဂ၊ပေ၊သတ္တမံ။ ။ထိုသို့ဒြပ်ကိုဟောပြီးနောက်မှ ဣတ္ထိလိင် စသော ဆိုင်ရာလိင်ကိုဟော၏၊ ထို ဂေါ–သုက္ကော–ပါစကောသဒ္ဒါတို့ကား ပုလ္လိင်ကို ချည်းဟောကြ၏၊ ထိုသို့ လိင်ကိုဟောပြီးနောက်၌ ဧကတ္တဖြစ်စေ, ဗဟုတ္တဖြစ်စေ သင်္ချာတစ်ခုခုကိုဟော၏၊ ထို့နောက်မှ "ဂဝံ"ဆိုလျှင် ကမ္မကာရကကို လည်းကောင်း, "ဂဝေန"ဆိုလျှင် ကတ္တုကာရက(ကရဏ ကာရက)ကို လည်းကောင်း, ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကာရကကိုဟော၏၊ "ဂေါဏဿ"ဆိုလျှင် ကာရကမဟုတ်သော သမ္ဗန်(သာမိ) အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒါဟူသမျှသည် အမြဲ အားဖြင့် အနက် ၅ပါးရသည်သာ"ဟု အပရေဆရာတို့က ဆိုကြသည်။

၁၃၃,၄။ ။"အပရေဆရာတို့အလိုအားဖြင့် ပကတိသဒ္ဒါရင်းက အနက် ၅ ပါးကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဝိဘတ်နှင့် ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့သည် အဘယ်အကျိုး ရှိကုန်သေးသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "လိင်္ဂတ္ထံပန" စသည်ကို မိန့်၊ ဝိဘတ်တို့တွင် ပဌမာဝိဘတ်သည် ပကတိလိင်၏အနက်ဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြ၏၊ ဣတ္ထိပစ္စည်းသည် လိင်၏အနက်တွင် ပါဝင်သော ဣတ္ထိလိင် စသော အနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ ဆဋ္ဌီမှတစ်ပါး ဒုတိယာ စသော ဝိဘတ်များသည် ကံ စသော ကာရကအနက်ကိုထွန်းပြ၏၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကား သမ္ဗန်ကို ထွန်းပြ၏၊ ထို ဝိဘတ်များသည်ပင် ဧကဝုစ်ဖြစ်လျှင် ဧကတ္တ, ဗဟုဝုစ်ဖြစ်လျှင် ဗဟုတ္တသင်္ချာ ကို ထွန်းပြ၏၊ ဤသို့"ယထာရဟံ"အရ ထိုက်သလို ထွန်းပြပုံကို သိပါ။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီ၌"ဣတ္ထိလိင်္ဂသင်္ခါတံ လိင်္ဂတ္ထံ"ဟု တစ်မျိုးသာ ဖွင့်၏၊ ပဌမာ ဝိဘတ်က ပကတိလိင်၏ အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြရသေး၏၊ ထို့ကြောင့် "ပကတိသင်္ခါတလိင်္ဂဿ+အတ္ထံစေဝ, ဣတ္ထိလိင်္ဂသင်္ခါတံ အတ္ထံစ"ဟု ၂ မျိုး ဖွင့်သင့်သည်။

တတ်ကုန်၏၊ (ကသ္မာ–နည်း၊တေသံ–ထို ဝိဘတ်, ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့၏၊ ဝိသေသ ဝုတ္တိတ္တာ–ထူးသော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည့်အတွက်၊ တေဟိ–ထိုဝိဘတ်, ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့ဖြင့်၊ ပါကဋဘာဝတော–လိင်္ဂတ္ထ စသော အနက်တို့၏ ထင်ရှားကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဂေါ–နွား၊သုက္ကော–ဖြူသော ပုဆိုး၊ ပါစကော–ချက်တတ်သော စဖိုသည်၊ ဒဏ္ဍ–တုတ်ရှိသော ယောကျ်ား၊ ဂဝံ–နွားကို၊ ဂေါဏဿ–နွား၏၊ ဒဏ္ဍိနီ–တုတ်ရှိသော မိန်းမ၊ ဣတိ–ဤကား ပုံစံတည်း။

တေသံ၊ပေ၊ပါကဋဘာဝတော။ ။"အဘယ်ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ထွန်းပြနိုင်ကြသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တေသံ၊ ပေ၊ ဘာဝတော" ဟု မိန့်သည်၊ ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းတို့က လိင်္ဂတ္ထ စသောထူးသောအနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိကြ (သက်ကြရ)သည့်အတွက်, ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းတို့ဖြင့် လိင်္ဂတ္ထ စသော အနက်များ ထင်ရှားသောကြောင့် ထိုလိင်္ဂတ္ထ စသော အနက်များကို ထွန်းပြနိုင်ကြသည်–ဟူလို။

ဝိသေသဝုတ္တိတ္တာ။ ။ဝိသေသေ+ဝုတ္တိ ယေသန္တိ ဝိသေသဝုတ္တိနော၊ ပဌမာဝိဘတ်သည် လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာသုတ်ဖြင့် လိင်္ဂတ္ထ၌သက်၏၊ ဒုတိယာဝိဘတ်သည် ကမ္မတ္ထေဒုတိယာသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌သက်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့်, လည်းကောင်း, ဣတ္ထိပစ္စည်းတို့သည် ဣတ္ထိယမတော အာပစ္စယော စသော သုတ်တို့ဖြင့် ဣတ္ထိလိင်၌သက်ကြ၏၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ ထူးသောအနက်၌ ဖြစ်ရ သက်ရခြင်း ရှိသည်ကို"ဝိသေသဝုတ္တိ"ဟု ဆိုသည်၊ ဝိသေသဝုတ္တီနံ+ဘာဝေါ ဝိသေသဝုတ္တိတ္တံ၊ တသ္မာ ဝိသေသဝုတ္တိတ္တာ၊ ဤဟိတ်သည်"တေဟိ ပါကဋဘာဝတော"ဟူသောမူလဟိတ်၏ အကူအညီဖြစ်သော မူလီဟိတ်တည်း။

တေဟိ ပါကဋဘာဝတော။ ။ထိုသို့ ဆိုင်ရာ ဝိသေသအနက်၌ သက်ကြသည့်အတွက် ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် လိင်အနက် ထင်ရှား၏၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် ကံအနက် ထင်ရှား၏၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက် ထင်ရှား၏၊ အာ, ဤ, ဣနီပစ္စည်းများဖြင့် ဣတ္ထိလိင် ထင်ရှား၏၊ ထိုသို့ ထင်ရှားသောကြောင့် "ထိုဝိဘတ် ထိုပစ္စည်းများက လိင်္ဂတ္ထ စသော အနက်များကို ထွန်းပြနိုင်ကြသည်" ဟု သိရသည်။

ဂေါ၊ပေ၊ဒဏ္ဍိနီ။ ဂေါ–သုက္ကောစသည်တို့ကား ပုံစံတည်း၊ "ဂေါ သုက္ကော ပါစကော"တို့ကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဒဏ္ဍီဟူသော ပဌမန္တပုဒ်ကား "တုတ်ရှိသူ"ဟူသော လိင်္ဂတ္ထသာမညကို ထွန်းပုံပြသောပုံစံတည်း၊ ["ဒဏ္ဍီ ပုရိသော"တိ ဧတ္ထ လိင်္ဂတ္ထံပန ဓောတေန္တီတိ ပဒဿ ဥဒါဟရဏံ"–ဋီကာအတိုင်းတည်း၊ ဒီပနီ၌"ဒဏ္ဍီတိဧတ္ထ သချာဓောတနေ ဥဒါဟရဏံ"–ဟု ဖွင့်သည်ကို

၁၃၅။ ဗဟုတ္တာနမ္ပိ ကေတ္တေ, သမာရောပနတော ဗဟု-
ဝစနံ ဒေသနာသောတေ, ပတိတတ္တာစ မန္တတေ။

၁၃၅။ ဗဟုတ္တာနမ္ပိ–များစွာသော အနက်တို့ကိုလည်း၊ ကေတ္တေ–တစ်ခုသော အနက်၌၊ သမာရောပနတော– တင်စားခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒေသနာသောတေ–ဗဟုဝုစ်ဒေသနာအယဉ်၌၊ ပတိတတ္တာစ– ကျရောက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဗဟုဝစနံ–ဗဟုဝုစ်ကို၊ မန္တတေ– သိအပ်၏။

စဉ်းစားပါ။] "ဂဝံ–နွားကို"ကား ကေတ္တသချာနှင့် ကမ္မကာရက ထွန်းပုံကို ပြသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် ဂဝံတစ်ပုဒ်ကိုမှတ်၍ ထုတ်ပြသည်၊ စုံစုံလင်လင်ထုတ်မှုကား "ဂါဝေါ,ဂဝေန, ဂေါဟိ"စသည်ဖြင့် ကာရက ၆ပါး, သချာ ၂ပါးအတွက် ပုံစံ ၁၂ မျိုး ထုတ်ရလိမ့်မည်၊ ဂေါဏာသသည် သမ္ဘန်ထွန်းပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဒဏ္ဍိနီကား ဋ္ဌတ္တိလိင် ထွန်းပုံကိုပြသော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဤဒဏ္ဍိနီ၌လည်း ဥပလက္ခဏပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ကညာ,နဒီ"စသော အာ–ဤ ပုံစံများကိုပါ သိပါစေ။

ပရိဘာသာအနက်ပေး။ ။"ကေမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ကေဝစနံ၊ ဗဟုမှိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ"ဟု ပရိဘာသာရှိ၏၊ ထို ပရိဘာသာ၌ ဝိဘတ်တို့ကို "ဓောတိက" ဟု ယူလျှင် ဝတ္တဗ္ဗေ၏ကတ္တားကို"သဒ္ဒေန"ဟု ထည့်၍ "ကေမှိ–တစ်ခုသော အနက်ကို၊ သဒ္ဒေန–ပုဂ္ဂိုလ် စသော သဒ္ဒါသည်၊ ဝတ္တဗ္ဗေ–ဟောထိုက်သော်၊ ကေဝစနံ–(ထွန်းပြဖို့ရန်) ကေဝုစ်ဝိဘတ်သက်"ဟု အနက်ပေးရမည်ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိဘတ်တို့ကို"ဝါစိကာ"ဟုယူလျှင် "ဝိဘတ္တိယာ"ဟု ကတ္တားထည့်၍ "ကေမှိ–ကို၊ ဝိဘတ္တိယာ–ဝိဘတ်သည်၊ဝတ္တဗ္ဗေ–ဟောထိုက်သော်၊ 'ကေဝစနံ–သက်"ဟု အနက်ပေးရမည်ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ကြ၏၊ ဝတ္တဗ္ဗေ၏ ကတ္တားကို "ဝဒန္တေန–ရွတ်ဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်"ဟု ထည့်လျှင် ဝိဘတ်တို့က ဝါစိကာဖြစ်ဖြစ် ဓောတိကာဖြစ်ဖြစ် ကတ္တားကို ပြောင်းလွဲ၍ထည့်ဖွယ် မလို။

၁၃၅။ ။ဝိဘတ်၏အနက်နှင့်စပ်၍ ဝစနဝိပ္ပလ္လာသ (ဝုစ်ဖောက်ပြန်မှု ရှိတတ်ပုံ)ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဗဟုတ္တာနံပိ" စသော ၂ ဂါထာကိုပြသည်၊ ["ဗဟုတ္တာနမ္ပီတိ အာဒယော ဒွေဂါထာ ဝိဘတ္တိပ္ပသင်္ဂေန ဝစနဝိပ္ပလ္လာသသပိ ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာ"–ဒီပနီ။) ဝစနဝိပ္ပလ္လာသ ဟု ဆိုသော်လည်း နိဿယ အနက်ပေးသောအခါ ကေဝုစ်ကို ကေဝုစ်အတိုင်း ဗဟုဝုစ်ကို ဗဟုဝုစ်အတိုင် ပေးရသည်။

၁၃၆။ သဗ္ဗေ·တ္တနိ ဂုရုသုစေ–တိလက္ခဏ·မုဒါဟဋံ၊
မယံ ဂစ္ဆာမ တုမှေစ–ဂစ္ဆထာတိ ယထာက္ကမံ။

၁၃၆။ သဗ္ဗေ – သက္ကတ သဒ္ဒါကျမ်း၌၊ အတ္တနိ ဂုရုသုစေတိ– "အတ္တနိဂုရုသုစ"ဟူသော၊ လက္ခဏံ–သုတ်ကို၊ ဥဒါဟဋံ–ထုတ်ဆောင် အပ်ပြီ၊ မယံ–ငါတို့သည်၊ ဂစ္ဆာမ–သွားကုန်၏၊ တုမှေစ–အရှင်ဘုရား တို့သည်လည်း၊ ဂစ္ဆထ–ကြွတော်မူကြပါကုန်၊ ဣတိ–ဤ သည်ကား၊ ယထာက္ကမံ–အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟရဏ်တည်း။

ဗဟွတ္ထာနံပိ၊ပေ၊ရောပနတော။ ။သားတစ်ယောက်တည်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုတစ်ယောက်၌ မျက်စိ, နား, နှာခေါင်း စသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ဟူသာ အနက်အများကို တင်စား၍ ဗဟုဝုစ်ထားနိုင်၏၊ ပုံစံကား – သန္တိ ပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ–ဝိဒေဟတိုင်းသားတို့မှာ "ဒီဃာဝု"မည်သော သားများ ရှိကြ၏" စသည်တည်း၊ ဤပုံစံ၌"ပုတ္တာ"ဟု ဆိုသော်လည်း သားတစ်ယောက် တည်းသာတည်း။

ဒေသနာသောတေပတိတ္တာ။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီ မာတိကာ ဒေသနာ တော်၌ "ကုသလာ ဓမ္မာ, အကုသလာ ဓမ္မာ"စသည်ဖြင့် ဗဟုဝုစ်ချည်း ဟောတော်မူ၏၊ ဤသို့ ဗဟုဝုစ်ဒေသနာတော် အယဉ် (အစဉ်) ၌ ကျရောက် (ပါဝင်) ရသောကြောင့် အနက်က ရူပါရုံတစ်ပါး, နိဗ္ဗာန်တစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း "အနိဒဿနာ ဓမ္မာ, အပစ္စယာ ဓမ္မာ (အသင်္ခတာ ဓမ္မာ)" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။ [ဤပုဒ်များ၌ "ဗဟုမ္ပိဝတ္တဗ္ဗေ ဗဟုဝစနံ" ဟူသော ပရိဘာသာသည် တိုက်ရိုက်သင့်လျော်၏။]

ဗဟွတ္ထာနံမ္ပိ။ ။ပိသဒ္ဒါဖြင့် "ဗဟွတ္ထေသု ကေတ္ထဿ သမာရောပနတော ဧကဝစနံ–ဟူသော ဝါကျကိုဆည်း၏"ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ ပုံစံကား– "သဗ္ဗော ဇနော – အားလုံးသော လူအပေါင်း, ဘိက္ခုသံဃော – ရဟန်းအပေါင်း" စသည်တည်း၊ ဤပုံစံတို့၌ လူအများ ရဟန်းအများဖြစ်၍ အနက်တွေများနေ သော်လည်း ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဇာတ်တူသောကြောင့် တစ်နက်တည်း အဖြစ်ကို တင်စား၍ ဧကဝုစ်ထားသည်။

၁၃၆။ ။သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌"အတ္တနိ ဂုရုသုစ"ဟု သုတ်တည်ကြ၏၊ [သဒ္ဒနီတိ (ကာရကခဏ်း)၌လည်း ထိုနည်းကို ယူ၍ "ကွစိ ဇာတိ အတ္တ ဂရုသုစ"ဟု သုတ်တည်၏။] "မယံ ဂစ္ဆာမ"ပုံစံ၌ တစ်ယောက်ဖြစ်လျက် မိမိ ကိုယ်ကို ပြောသော စကားဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲထား၏၊ သို့သော် "အဟံ

ဂစ္ဆာမိ" စသည်ဖြင့် ကေဝုစ်လည်း ရှိနိုင်၏၊ "တုမှေ ဂစ္ဆထ"၌လည်း ရှိသေ လေးစားအပ်သူကို ပြောသောစကားဖြစ်၍ တစ်ပါးတည်း၌ပင် ဗဟုဝုစ်သုံးစွဲ ထား၏၊ "တွံ - အရှင်ဘုရားသည်၊ ဗြူဟိ - ဟောတော်မူပါ" စသည်ဖြင့် လေးစားအပ်သူ၌ပင် ကေဝုစ်လည်း ရှိပါ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒနီတိသုတ်၌ "ကွစိ" သဒ္ဒါထည့်ထားသည်။

သဒ္ဒနီတိလာ ဝုစ်အမျိုးမျိုး

(၁၁၈) **ကေမှိကေဝစနံ**။ ။တစ်ခုသောအနက်၌ ကေဝုစ်ဝိဘတ်သက်သော ကေတ္တကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ပုရိသော, ဣတ္ထီ, စိတ္တံ, တည်း။

(၁၁၉) **ကေမှိဝိယဗဟုမှိပိ**။ ။တစ်နက်၌ကဲ့သို့ အနက်များ၌လည်း ကေဝုစ် သက်သော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ သဗ္ဗောဇနော, ဗဟုဇ္ဇနော, မဟာဇနော, ဘိက္ခုသံဃော, မစ္ဆဃဋ္ဋာ (ငါးအပေါင်း) စသည်တည်း။ [သမုဒါယာပေက္ခကေဝုစ်တည်း။]

(၁၂၀) **ဗဟုမှိဗဟုဝစနံ**။ ။များစွာသောအနက်၌ သက်ရသော ဗဟုတ္တ ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ ပုရိသာ, ဣတ္ထိယော, စိတ္တာနိ, တည်း။

(၁၂၁) **ဗဟုမှိဝိယ ကေမှိပိ**။ ။များစွာသောအနက်၌ကဲ့သို့ တစ်ပါးသော အနက်၌ သက်ရသော ဗဟုဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ [ရှေ့၌ပြခဲ့သော "သဏ္ဌိ ပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ"ပင်တည်း။

(၁၂၂) **သမုဒါယ ဇာတိနိဿယယေကတ္တ လက္ခဏေသွေကဝစနံ**။ ။

(က) အပေါင်းအနက်၌ သက်ရသော သမုဒါယာပေက္ခ ကေဝုစ်၊ ဒေဝ သံဃော-နတ်အပေါင်း၊ သဗ္ဗောဇနော-အလုံးစုံသောလူ။ (ရှေ့၌ ပြခဲ့သော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်မျိုးပင်။)

(ခ) ဇာတ်ကိုငဲ့၍သက်ရသော ဇာတျာပေက္ခကေဝုစ်လည်းရှိ၏၊ ပါဏော-သတ္တဝါကို၊ နဟန္တဗ္ဗော-မသတ်ကောင်း၊ ဤပုံစံ၌ သတ္တဝါ အားလုံးကိုပင် သတ္တဝါချင်းဇာတ်တူသောကြောင့် "ပါဏော"ဟု ဇာတျာ ပေက္ခကေဝုစ်ထားသည်၊ သဿော သမ္ပန္နော-ကောက်ပင်သည် ပြည့်စုံ ၏၊ ကောက်ပင်အားလုံးဇာတ်တူသည်၊ သမုဒါယနှင့်ဇာတိကို တစ်မျိုးစီ ခွဲ၍ ဆိုသောကြောင့် ပုံစံ ၂ မျိုး ကွဲနေသည်။

(ဂ) မှီရာနိဿယ၏ အမည်ကို မှီတတ်သော နိဿိတ၌ တင်စား၍ ဆိုအပ်သော တံနိဿယာပေက္ခကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ သာဝတ္ထိ သဒ္ဒါ အဟော သိ-သာဝတ္ထိမြို့(မြို့သူမြို့သား)သည် သဒ္ဒါတရားရှိ၏၊ ဤ၌ လူတွေများသော်လည်း မှီရာဌာနက တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ ကေဝုစ် ထားသည်၊ ဌာနူပစာ စကားတည်း။

(ဃ) ၂ မျိုး ၃ မျိုးများသော်လည်း လက္ခဏာချင်းတူသောကြောင့် ကေဝုဋ်စ် ထားရသော ကေတ္တလက္ခဏာ ကေဝုစ်လည်း ရှိ၏၊ "ကုသလာ ကုသလံ" စသည်တည်း၊ သမာဟာရဒွန်, သမာဟာရဒိဂုတို့၏ ပုံစံများတည်း။ [သဘောလက္ခဏာတူသည်ကို "ကေတ္တ"ဟု မဆိုလို၊ ဒွန် ဒိဂု ထုံးစံအတိုင်းပေါင်း၍ ဆိုသင့်ခြင်းကို"ကေ္တတ္တ"ဟုဆိုလိုဟန် တူသည်။] .

(၁၂၃) **ဗဟုမှီ သမုဒါယေ ဗဟုဝစနံ**။ ။သံမုဒါယကေဝုစ်ဟု ဆိုခဲ့သော်လည်း ထိုသမုဒါယသည် အပေါင်း ၂-မျိုး, ၃ မျိုး စသည်ဖြင့် များနေလျှင် ဗဟုဝုစ်ဖြင့်ပင် ဆိုရ၏၊ ပုံစံကား "ပူဓိတာ ဉာတိသံဃေဟိ" ဤ၌ ဆွေမျိုးအပေါင်းက (မိဘက်ဖဘက်) ၂ ဘက်ဖြစ်၍ အပေါင်း ၂ ခု ဖြစ်သောကြောင့် "ဉာတိသံဃေဟိ" ဟု ဗဟုဝုစ်ထားသည်၊ "ဒေဝကာယာ သမာဂတာ"၌လည်း တစ်ပေါင်းတစ်စုစီ လာကြသော နတ်အပေါင်းတို့က များသောကြောင့် ဗဟုဝုစ်ထားသည်။

(၁၂၅) **ကွစိ ဇာတိအဒ္ဓါဂရုသု**။ ။ပြခဲ့သော ဇာတိကေဝုစ်, အံဒ္ဓ ဗဟုဝုစ်, ဂရု ဗဟုဝုစ်တို့က မမြဲသောကြောင့် "ကွစိ"ဟု ဆိုသည်၊ ပုံစံကို ရှေးအတိုင်းမှတ်။

(၁၂၅) (က) ဤ၍ဤမျှဟု ဂဏန်းမပိုင်းခြားရသေးသော အနက်၌ ရှေ့က ဟောတော်မူအပ်သော ဝုစ်များနှင့် အလားတူအောင် ဆိုအပ်သော အပရိစ္ဆေဒ ဗဟုဝုစ်၊ ပုံစံကား-ဒေသနာသောတ၌ပြခဲ့သော ပုံစံများပင်တည်း၊ မုန်၏-မာတိကာ ခေါင်းစဉ်အခိုက်၌ "အသခ်တတရားသည် မည်မျှရှိ၏"ဟု မပိုင်းခြားရသေးသောကြောင့် "ကုသလာ ဓမ္မာ"စသော ဗဟုဝုစ်ဒေသနာအစဉ်အတိုင်း "အသခ်တာ"ဟု နိဗ္ဗာန် တစ်နက်တည်းကိုပင် ဗဟုဝုစ်ထားရသည်။

(ခ) **မာတိကာနုသန္ဓိနယဗဟုဝုစ်**။ ။မာတိကာ ခေါင်းစဉ်တုန်းက ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း အစဉ်ချင်းဆက်သွယ်၍ ပဒဘာဇနီ၌ လည်း "ကတမေ ဓမ္မာ အသခ်တာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။

(ဂ) **ပုစ္ဆာနုသန္ဓိဗဟုဝုစ်**။ ။ထိုပုစ္ဆာအစဉ်နှင့်ဆက်သွယ်၍ ဝိသဇ္ဇနာဝါကျ၌လည်း "ဣမေ ဓမ္မာ အသခ်တာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။

(ဃ) **ပုစ္ဆာသဘာဂ ဗဟုဝုစ်**။ ။ဓမ္မသင်္ဂဏီ-နိက္ခေပကဏ္ဍ ပါဠိတော်၌ "ကတမေ ဓမ္မာ နောပရာမာသာ"ဟူသော ပုစ္ဆာ ဗဟုဝုစ်နှင့် လိုက်လျောအောင် ဒိဋ္ဌိတစ်ပါးတည်းကိုပင် "တေ ဓမ္မေ ထပေတွာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းတည်း။

(င) **ပုထုစိတ္တသမာယောဂပုထုအာရမ္မဏ ဗဟုဝုစ်။** ။"အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ အညေ၀ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ" စသည်တည်း၊ ဤ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် တစ်ပါးတည်းကိုပင် မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၄ ပါးဟူသော စိတ်အများနှင့်ယှဉ်ရခြင်း, များသော အာရုံကို အာရုံပြုနိုင်ခြင်းကြောင့် "အညေ ဓမ္မာ ဂမ္ဘီရာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

(စ) **တံနိဝါသ ဗဟုဝုစ်။** ။သက္ကေသု ဝိဟရတိ၊ သက္ကတိုင်းသည် တစ်တိုင်းသာ ဖြစ်ပါလျက် "သက္က"အမည်ရသော မင်းသားအများ၏ နေရာဖြစ်သောကြောင့် ဌာနျူပစာရအားဖြင့် "သက္ကာ"ဟု ဗဟုဝုစ် ထားခြင်းတည်း။ [တိုင်းဇနပုဒ် အနက်ဟောပုဒ်များ၌ ဤအတိုင်း ဗဟုဝုစ်ချည်းသာ။]

(ဆ) **တံပုတ္တဗဟုဝုစ်။** ။"သန္တိပုတ္တာ ဝိဒေဟာနံ" ဤ ဝိဒေဟတိုင်းသူ တိုင်းသားအများ၏ သားဖြစ်၍ တစ်ယောက်တည်းကို "ပုတ္တာ" ဟု ဆိုထားသည်။ [ဘေဒစိန္တာ၌ "ဗဟွတ္ထ သမာရောပန" ဗဟုဝုစ်နှင့် သဘောတူပင်တည်း။

(ဇ) **ဂေါဘိမာန ဗဟုဝုစ်။** ။ဂစ္ဆထ တုမှေ သာရိပုတ္တာ–သာရိပုတြာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့ ...အသင်တို့ သွားချေကြကုန်၊ ဤ၌ ၂ ပါးကိုပင် တစ်ပေါင်းတည်း မိန့်တော်မူရာဌာနဖြစ်၍ ဗဟုဝုစ်ထားသည်။ [သဒ္ဒါကျမ်း၌ "သာရိပုတ္တောစ မောဂ္ဂလ္လာနောစ သာရိပုတ္တာ"ဟု ဝိရူပေက သေသ်ပြုရသော ဗဟုဝုစ်တည်း။]

(ဈ) **တံနိဿိတာပေက္ခဗဟုဝုစ်။** ။"မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တိ" ဤ၌ လယ်တောစောင့်ဖို့ရာ ဆောက်ထားသော လင့်စင်က တစ်ခုတည်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုအပေါ်၌ မှီနေသူက များသောကြောင့် တံနိဿိ တာပေက္ခ (ထို၌ မှီသူအများကိုငဲ့သော) ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။ [ဌာနူပစာပင်တည်း။]

(ည) **အာရမ္မဏဘေဒ ဗဟုဝုစ်။** ။"စတ္တာရော သတိပဋ္ဌာနာ" ဤ၌ သတိ တစ်ပါးသာ ဖြစ်သော်လည်း အာရုံက ၄ ပါးဖြစ်သောကြောင့် "သတိပဋ္ဌာနာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်းတည်း။ [ကာရဏူပစာပင်။]

(ဋ) **ကိစ္စဘေဒဗဟုဝုစ်။** ။"စတ္တာရော သမ္မပ္ပဓာနာ" ဤ၌ ဝီရိယ တစ်ပါးသာ ဖြစ်သော်လည်း "ဥပ္ပန္နပါပကကို ပယ်ခြင်း"စသော ကိစ္စ တို့က ၄ ပါးပြားသောကြောင့် "သမ္မပ္ပဓာနာ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားခြင်း တည်း။ [ဖလူပစာမျိုးပင်တည်း။] ဤသို့အားဖြင့် ဧကဝုစ် ဗဟုဝုစ် ထားနည်းအမျိုးမျိုးကို သဒ္ဒနီတိ၌ ပြထားသည်။

၁၃၇။ သုပါကင္ဂသရူပတ္တာ, ဒဗ္ဗမုစ္စာရိတော ရဝေါ၊
မုချေန ဖြဝိတိစ္စာဟ, ဗျာဍိ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော။

၁၃၇။ (ဒဗ္ဗသဿ–ဒြပ်၏၊)သုပါကင္ဂသရူပတ္တာ–အလွန် ထင်ရှားသော သရုပ်သကောင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စာရိတော–ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ ရဝေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို၊မုချေန–မုချအားဖြင့်၊ဖြဝိတိ–ဟော၏၊ဣတိ–ဤသို့၊ ဗျာဍိ–ဗျာဍိမည်သော၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော–ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အာဟ–ဆိုပြီ။

၁၃၈။ နိစ္စတ္တတ္တာ ပဓာနေန, ဇာတိ·မုစ္စာရိတော့ ရဝေါ၊
ဖြဝိတိစ္စာဟ ဗာဇပျာ–ယနော ဇာတိပဒတ္ထိကော။

၁၃၈။ (ဇာတိယာ–ဇာတ်၏၊) နိစ္စတ္တတ္တာ – မြဲသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥစ္စာရိတော – ရွတ်ဆိုအပ်သော၊ ရဝေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဇာတိံ–ဇာတ်ကို၊ ပဓာနေန–ပဓာနအားဖြင့်၊ ဖြဝိတိ–ဟော၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဗာဇပျာယနော–ဗာဇပျာယနမည်သော၊ ဇာတိပဒတ္ထိကော–ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အာဟ–ဆိုပြီ။

၁၃၇။ ။ဤနေရာဝယ် ဆရာအမျိုးမျိုးတို့၏ ဝါဒကိုပြလို၍ "သုပါကင္ဂ"စသည်မိန့်၊ "ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုသောအခါ ကြားရသူတို့စိတ်၌ နွား ဇာတ်ထက် နွားအကောင်ဒြပ်က ပို၍သရုပ်သကောင်ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒါသည် ဒြပ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏"ဟု "ဗျာဍိ" မည်သော ဒဗ္ဗ ပဒတ္ထိကဆရာက ဆိုသည်။ ["မုချေန ဖြဝိတိ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "အမုချ (အပဓာန)အားဖြင့် ဇာတ်စသည်ကိုလည်း ဟောသေး၏"ဟု ခွင့်ပြု၏။]

၁၃၈။ ။ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ ဝါဒကိုပြလို၍ "နိစ္စတ္တတ္တာ"စသည်မိန့်၊ ဒြပ်သည် ဆရာဝတ္ထုဖြစ်၍ ပျက်စီးတတ်၏၊ ဇာတ်ကား "နွားဇာတ်, လူဇာတ်" စသောအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော သင်္ကေတပညတ်မျှသာဖြစ်၍ မပျက်စီးနိုင်ဘဲမြဲ၏၊ ထို့ကြောင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသည် ဇာတ်ဟူသော အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ဤကား "ဗာဇပျာယန"မည်သော ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာ၏ အယူတည်း။ [နိစ္စော+အတ္တာ (သဘာဝေါ)ယဿာတိ နိစ္စတ္တာ (ဇာတိ)၊ နိစ္စတ္တာယ+ဘာဝေါ နိစ္စတ္တံ၊ ဤဆရာလည်း "ဒြပ် စသည်ကို ပဓာန အားဖြင့် ဟောသေး၏"ဟု ခွင့်ပြုသည်။]

၁၃၉။ သဒ္ဒတ္ထော ဒဗ္ဗမေဝါတိ, အာဟ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော၊
ဇာတိပဒတ္ထိကော ဇာတိ-ဝါတိစာတျ·ပရေဝိဒူ။

၁၃၉။ သဒ္ဒတ္ထော-သဒ္ဒါ၏ အနက်သည်၊ ဒဗ္ဗမေဝ - ဒြပ်သာတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော-ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာသည်၊ အာဟ-ဆိုပြီ၊သဒ္ဒတ္ထော-သည်၊ ဇာတိဝ-ဇာတ်သာတည်း၊ ဣတိစ-ဤသို့လည်း၊ ဇာတိပဒတ္ထိကော-ဇာတိပဒတ္ထိကဆရာသည်၊ အာဟ-ပြီ၊ဣတိ-ဤသို့၊ အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၀။ သဒ္ဒေါ ဟျူစ္စာရိတော သဒ္ဒါ-နုဗန္ဓတ္တာ သရူပကံ၊
သဒါ ဝတွာန ဒဗ္ဗံဝါ, ဇာတိံ ဝါ မုချတော ဝဒေ။

၁၄၀။ ဟိ-ချဲ့ဦးအံ့၊ဥစ္စာရိတော-ရွတ်ဆိုအပ်သော၊သဒ္ဒေါ-သဒ္ဒါသည်၊ သဒ္ဒါနုဗန္ဓတ္တာ-အသံသို့အစဉ်လိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သရူပကံ-သုတိကို၊သဒါ-အခါခပ်သိမ်း၊ဝတွာန-ဟောပြီး၍၊ဒဗ္ဗံဝါ-ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာ့အလို ဒြပ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ဇာတိံဝါ-ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာ့အလိုဇာတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊မုချတော-အားဖြင့်၊ဝဒေ-ဟော၏။

၁၃၉။ ။အပရေဝါဒကိုပြလို၍ "သဒ္ဒတ္ထော" စသည်မိန့်၊ "ဒဗ္ဗမေဝ" "ဇာတိဝ"ဟု ဧဝဖြင့်ဆိုသောကြောင့် ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ့အလို "ဒဗ္ဗမှတစ်ပါး သကတ်ဇာတ် စသည်တို့ကိုမဟော"ဟု လည်းကောင်း, ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာ့အလို "ဇာတ်မှတစ်ပါး သကတ်ဒြပ် စသည်ကို မဟော"ဟု လည်းကောင်း အပရေဆရာတို့က ဆိုလိုကြသည်။

ဤဝါဒကို ဘောဓိစိန္တာဆရာ မနှစ်သက်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း— ဒြပ်သည် ဇာတ်နှင့် မကင်း, ဇာတ်သည် ဒြပ်နှင့် မကင်းသည့်အတွက် အပဓာနအားဖြင့် သကတ်ဇာတ်စသည်ကိုလည်း ဟောရမည်သာဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ထိုသို့ ဤ အပရေဝါဒကို မနှစ်သက်သောကြောင့်ပင် "သဒ္ဒေါ ဟျူစ္စာရိတော" စသော နောက်ဂါထာများကို ထပ်၍ ဆိုလိမ့်မည်။ [ဒဗ္ဗမေဝ ပဒတ္ထော ဒဗ္ဗပဒတ္ထော၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထောတိ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကော၊ "ဇာတိပဒတ္ထိကော"၌ လည်း နည်းတူပြုပါ။]

၁၄၀။ ။ဤဂါထာနှင့် နောက် ၂ ဂါထာတို့ကား ၁၃၇,၈ ဂါထာတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ချဲ့ပြသော (ဋီကာအလို ခိုင်မြဲစေသော) ဂါထာတည်း၊ ရွတ်ဆို အပ်သော သဒ္ဒါသည် ရှေးဦးစွာ သုတိကို အမြဲဟော၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း— သုတိက

၁၄၁။ သာဓာရာနုဂတတ္တာဝ, ဓာတ် ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေ၊
ဓာတ်ယာ·ဓာရကတ္တာဝ, ဒဗ္ဗံ ဓာတ်ပဒတ္ထိကေ။

၁၄၁။ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေ – ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာ့အလိုဌ်၊ သာဓာရာနုဂတတ္တာဝ–မိမိ၏ တည်ရာဒြပ်သို့ အစဉ်လိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဓာတ်–ဓာတ်ကိုလည်း၊ (ဝဒေ–အပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊) ဓာတ်ပဒတ္ထိကေ–ဓာတ်ပဒတ္ထိကဆရာ့အလိုဌ်၊ ဓာတ်ယာ–ဓာတ်၏၊ အာဓာရကတ္တာဝ–တည်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကိုလည်း၊ (ဝဒေ–အပဓာနအားဖြင့် ဟော၏။)

ရှုတ်အပ်သောအသံသို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့်တည်း၊ ထိုသုတိကို ဟောပြီး နောက်မှ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဒြပ်ကို မှုချဟော၏၊ ဓာတ်ပဒတ္ထိက ဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်ကား ဓာတ်ကို မှုချဟောသည်။ [၁၃၇,၈, ဂါထာတို့ ထက် "သုတိကို ရှေးဦးစွာ ဟောသည်"ဟူသော စကားသာ အမိပ္ပာယ်ထူး သည်။]

၁၄၁။ **သာဓာရာ၊ပေ၊ပဒတ္ထိကေ။** ။ဒဗ္ဗဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအား ဖြင့် ဓာတ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောသေး၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း– ဓာတ်သည် တည်ရာဒြပ်သို့ အစဉ်လိုက်သောကြောင့်တည်း၊ "ဌာနကိုဆိုသဖြင့် ဌာနီကိုလည်း ယူရသော နာန္တရိကနည်း – ဌာနူပစာရအားဖြင့် ဓာတ်ကို လည်း အပဓာန အားဖြင့် ဟောသည်"ဟူလို။ [နာန္တရိယ, ကာရဏူ, ဌာနူ ဥပစာ။] သသ– မိမိ၏+အာဓာရော–တည်ရာဒြပ်တည်း၊ သာဓာရံ–သို့+ အနုဂတာ–အစဉ်လိုက် သောဓာတ်တည်း၊ သာဓာရာနုဂတာ (ဓာတ်)

ဓာတ်ယာ၊ပေ၊ပဒတ္ထိကေ။ ။ဓာတ်ပဒတ္ထိကအလိုအားဖြင့် ဒြပ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောသေး၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း– ဒြပ်က ဓာတ်၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဌာနီကို ဆိုသဖြင့် ဌာနကိုလည်း ယူရသော အဝိနာ ဘာဝနည်း, ဌာန်ျူပစာရအားဖြင့် ဒြပ်ကိုလည်း ဟောသေးသည်–ဟူလို။ [ဂုဏူဖလူ, ဌာန်ျူ, နည်းမှ အဝိနာ။]

ဤစကားအရ "သဒ္ဒါသည် သုတိဟူသော သကတ်, ဓာတ်, ဒြပ်, ဤ အနက် ၃ ပါးကို ဟော၏"ဟု သိသာပြီ။ [အာဓာရောယေဝ အာဓာရကံ (ဒဗ္ဗံ)၊ အာဓာရကသ+ဘာဝေါ အာဓာရကတ္တံ။]

၁၄၂။ ဒဗ္ဗံ ဂုဏံ ကြိယံ နာမံ, သမ္ဗန္ဓဥ္စ ယထာရဟံ၊
ဇာတိနိဿယဒဗ္ဗာဒိ-နတ္ထာ နေသန္တိ သင်္ဂဟော။

၁၄၂။ ဒဗ္ဗံ-ဒြပ်ကိုလည်းကောင်း၊ကြိယံ-ကြိယာကို လည်းကောင်း၊ နာမံ-နာမည်ကိုလည်းကောင်း၊ သမ္ဗန္ဓဥ္စ-သမ္ဗန်ကို လည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဝဒေ-ဟောသေး၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) နေသံ-ထိုဒြပ်အစရှိသည်တို့၏၊ ဇာတိနိဿယဒဗ္ဗာဒိနတ္ထာ-ဇာတ်၏မှီရာ ဒြပ်၏စပ်သော ဥစ္စာတို့၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သင်္ဂဟော-ဒြပ်ဂုဏ် စသည်ကို သွင်းယူခြင်းကို၊ ဧယျော-သိအပ်၏။ [ဒဗ္ဗာဒိနတ္ထာကို"ဒဗ္ဗသ+အာယတ္တာဝတ္ထာ, သန္တကတ္တာ"ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒြပ်နှင့်စပ်"ဟု မပေးဘဲ, "ဒြပ်၏+စပ်သောဥစ္စာ"ဟု အနက်ပေးသည်။]

၁၄၂။ ။ထို ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက, ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာတို့၏ အယူအားဖြင့် ဒဏ္ဍီ စသော ဒဗ္ဗသဒ္ဒါဖြစ်လျှင် ဒဗ္ဗံ – (သကတ် ၇ ပါးတွင် ပါဝင်သော) တုတ် ဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ (သုက္ကော စသော ဂုဏသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်) ဂုဏံ-ဂုဏ်ကို လည်းကောင်း, (ပါစကောစသော ကြိယာသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်)ကြိယံ-ကြိယာကို လည်းကောင်း, (ဍိတ္ထော စသော နာမသဒ္ဒါဖြစ်လျှင်)နာမံ-နာမည်ကို လည်း ကောင်း ဟော၏၊ ဝါသိဋ္ဌောဒ္ဓကား "ဝါသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ"တုန်းက ဝါသိဋ္ဌဿဟူ သော သဗ္ဗန်ကိုလည်း ဟောသည်၊ ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါတစ်ခုလျှင် သုတိ, ဒြပ်, ဇာတ်တို့အပြင်, တုတ်ဒြပ် စသော အနက် တစ်ပါးပါးကိုလည်း ဟော သေးရကား အနက် ၄ ပါးကို သိမ်းယူနိုင်, ဟောပြနိုင်၏-ဟု မှတ်။

ဇာတိ၊ပေ၊နတ္ထာ။ ။"ဒဗ္ဗာဒိနတ္ထာ"ဟု မဆိုဘဲ "ဇာတိနိဿယဒဗ္ဗာဒိနတ္ထာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "ဤဟိတ်သည် ဆရာ ၂ ပါးလုံးအတွက် ဟိတ်အဖြစ်ကို ပြီးစေ၏"ဟုမှတ်၊ တုတ်ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, အမည်တို့သည် ဒြပ်၌တည်ကြရ - ဒြပ်နှင့် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ကြရ၏၊ ဇာတ်လည်း ဒြပ်ကို မှီရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါက တုတ်ရှိသူဒြပ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောလျှင် တုတ်ဒြပ်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဟောရ၏၊ ဇာတိပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် တုတ်ရှိသူ သာမညဇာတ်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောလျှင်လည်း ထိုဒြပ်၌ အတူတည်ရသော တုတ်ဒြပ် စသည်ကိုလည်း ပဓာနအားဖြင့် ဟောရသည်-ဟုလို။

၁၄၃။ ဂေါ ဒတ္တိ ပါစကော သုက္ကော, ဒိုတ္တော္စာဒီ နိဒဿနံ၊
ဒတ္တာဒိနာ·နပေတဿ, ဓာတိံ ဒတ္တျာဒိကော ဝဒေ။

၁၄၃။ ဂေါ–နွား၊ ဒတ္တိ–တုတ်ရှိသော ယောကျ်ား၊ ပါစကော–ချက်တတ်သော စဖိုသည်၊ သုက္ကော – ဖြူသော အဝတ်၊ ဒိုတ္တော–ဒိုတ္တမည်သော နွား၊ ဣစ္စာဒိ – ဤသို့ အစရှိသည်ကား၊ နိဒဿနံ–ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဒတ္တာဒိနာ–တုတ် အစရှိသည်နှင့်၊ အနပေတဿ–မကင်းသော ဒြဗျာဝတ္ထု၏၊ ဓာတိံ–ဓာတ်ကိုလည်း၊ ဒတ္တျာဒိကော–ဒတ္တိအစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ ဝဒေ–ဟောသေး၏။

၁၄၃။ ။ဂေါသည် "သဒ္ဒေါဟျူစ္စာရိတော"စသော ၂ ဂါထာ၏ ပုံစံ တည်း၊ "ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသည်"ဂေါ"ဟူသော သုတိကို လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာအလိုအားဖြင့် နွားဒြပ်ကို ပဓာန–နွားဓာတ်ကို အပ္ပဓာနအားဖြင့် လည်းကောင်း, ဓာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ အလိုအားဖြင့်, နွားဓာတ်ကို ပဓာန–နွားဒြပ်ကို အပ္ပဓာနအားဖြင့် လည်းကောင်း ဟော၏။

ဒတ္တိ၊ပေ၊ဒိုတ္တော။ ။ဒတ္တိသည် (၁၄၂ ဂါထာ၌လာသော) ဒဗ္ဗ၏, ပါစကောသည် ကြိယ်၏, သုက္ကောသည် ဂုဏ်၏, ဒိုတ္တောသည် နာမ်၏, ဣစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဝါသိဋ္ဌောကိုယူ၍ ထိုဝါသိဋ္ဌောသည် သမ္ဗန္ဓ၏ ပုံစံတည်း၊ ဒတ္တိသဒ္ဒါသည် "ဒဏ်+ဒီ"ဟူသော သုတိ,တုတ်ရှိသူ လူမျိုးဓာတ်, တုတ်ရှိသူ ယောကျ်ားဒြပ်, ၃ နက်အပြင်, တုတ်ဒြပ်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သိပါ။

ဒတ္တာဒိနာ၊ပေ၊ဝဒေ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် (အနက် ၄ ပါးရအောင် ပြရာဝယ်) ဒတ္တိ စသော သဒ္ဒါက ဓာတ်ကိုလည်း ဟောနိုင်ကြောင်းကို ပြ၏၊ ဒတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ပါစကော သုက္ကော ဒိုတ္တော ဝါသိဋ္ဌောတို့၌ လာသော ကြိယာ စသည်ကိုယူ။

ပါစကော သဒ္ဒါသည် ချက်ခြင်း ကြိယာနှင့် မကင်းသော ချက်တတ်သူ သာမညဓာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ သုက္ကောသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်နှင့် မကင်းသော အဝတ်ဖြူ သာမညဓာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဒိုတ္တောသဒ္ဒါသည် ဒိုတ္တဟူသော နာမည်နှင့် မကင်းသော (ဒိုတ္တမည်သူအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော) သာမညဓာတ်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဝါသိဋ္ဌော သဒ္ဒါလည်း ဝသိဋ္ဌ၏သား သာမညဓာတ်ကို ဟောသည်–ဟူလို။

၁၄၄။ ယော သကတ္ထောတိ ဝုတ္တော သော,
နိမိတ္တံတဒ္ဓ·ပဓာနတော၊
ယော ဒဗ္ဗန္တိ သ သဒ္ဒတ္ထော,
သဒ္ဒေနုတ္တော ပဓာနတော။

၁၄၄။ ယော–အကြင်သုတိ အစရှိသော အနက်ကို၊ သကတ္ထော တိ–သကတ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ၊ သော–ထို သုတိစသော အနက် သည်၊ နိမိတ္တံ–သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်တည်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သော– ထို သုတိစသည်ကို၊ အပဓာနတော – အပဓာနအားဖြင့်၊ သဒ္ဒေန– သဒ္ဒါသည်၊ ဥတ္တော–ဟောအပ်၏၊ ယော–အကြင် ဝိသေသျအနက်ကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ–ဒြပ်ဟူ၍၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ၊ သ (သော)–ထို ဝိသေသျ အနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္ထော–သဒ္ဒါ၏အနက်တည်း၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ သော–ထို ဝိသေသျအနက်ကို၊ သဒ္ဒေန–သဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနတော– ပဓာနအားဖြင့်၊ ဥတ္တော – ဟောအပ်၏။ [တိုက်ရိုက် မပါသော ပုဒ်များကို ရှေ့ဂါထာ နောက်ဂါထာတို့မှ ယူ၍ပေးသည်ဟု မှတ်ပါ။]

၁၄၅။ ယာယဇာတျာ ဝိသေသျံ ဟိ, ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗန္တိ ဝုစ္စတေ၊
သာ သကတ္ထောတိ သုတျာဝါ, ဇာတိသာစ ဂဝါဒိသု။

၁၄၅။ ဟိ – ချဲ့ဦးအံ့၊ ဂဝါဒိသု – ဂေါအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကမတေ – (ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ၏အယူ၌၊) ယာယဇာတျာ–

၁၄၄။ ပဓာနအနက်, အပဓာနအနက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤသည်ကား မုချပဓာနအနက်, ဤသည်ကား အမုချ အပဓာနအနက်ဟု ခွဲခြားပြလိုသော ကြောင့် "ယော သကတ္ထောတိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ ရှေ့ (၂၈–ဂါထာ)၌ သုတိ ဇာတိ စသော သကတ် ၇ ပါးကို ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထို သကတ်ဟူသမျှသည် သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းနိမိတ်ဖြစ်ရကား သဒ္ဒါ၏ အမုချ အပဓာနအနက် တည်း၊ ထိုသကတ်သည် အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျအနက်ကို ဒြပ်ဟု (၄၅) ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့ပြီ၊ ထိုဒြပ်သည် သဒ္ဒါ၏ မုချပဓာနအနက်တည်း၊ [သကတ်သည် အပဓာနအနက်, ဒြပ်သည် ပဓာနအနက်ဟု အချုပ်မှတ်ပါ၊ သဒ္ဒသဿ–၏+ ပဝတ္တိ–ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ–ခြင်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ–၏၊ နိမိတ္တံ– အကြောင်း တည်း၊ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိနိမိတ္တံ–ကြောင်း။]

အကြင်နွား စသောဇာတ်သည်၊ ဝိသေသံ–အထူးပြုအပ်သော၊ ဒဗ္ဗ–နွားစသောဒြပ်ကို၊ဒဗ္ဗန္တိ–ဒြပ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ သာဇာတိ–ထိုနွားစသောဇာတ်ကို၊ သကတ္တောတိ–သကတ္တဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–၏၊ ဝါ–ဇာတိပဒတ္ထိက ဆရာ့အလိုတစ်နည်းကား၊ ယာယသုတျာ–အကြင်သုတိသည်၊ ဝိသေသျာ–သော၊ ဇာတိ–နွားစသောဇာတ်ကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ–ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–၏၊ သာသုတိ–ထို သုတိကို၊ သကတ္တောတိ–သကတ္တဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–၏။

အမှာ။ ။နိဿယနက်၌ တိုက်ရိုက်မပါသောပုဒ်များကို "လိုက်ပေးသည်"ဟု မှတ်ပါ။[ဂဝါဒီသု၌၊ ဂေါ+အာဒီသု ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ အဝမိုစ၌ စသဒ္ဒါဖြင့်, တစ်နည်း "အဝ"ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဂေါ၏ဩကို အဝပြု၍"ဂဝ"ဟု ပြီးစေ။]

၁၄၅။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ပြအပ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဟူသော သကတ်အနက်ကိုလည်းကောင်း, ဝိသေသျဖြစ်သော ဒြပ်အနက်ကို လည်းကောင်း အကျယ်ပြလို၍ "ယာယဇာတျာ"စသည်ကိုမိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဝါဒ, ဇာတိပဒတ္ထိကဝါဒ ဟူသော ဝါဒ ၂ မျိုးလုံးအတွက် "ဂေါ"ဟူသော ဇာတိသဒ္ဒါကို ပုံစံထုတ်သည်။

ယာယ၊ပေ၊သကတ္တော။ ။"ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုသံကိုကြားသောအခါ နွားအများနှင့်ဆိုင်သော သာမညဇာတ် (နွားအမျိုး)ကို ပထမသိ၏၊ ထိုသို့သိပြီးမှ နွားဒြပ်ကိုဆက်၍ သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် နွားဇာတ်သည် အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနဖြစ်၍ သကတ်တည်း၊ နွားဒြပ်ကား အထူးပြုအပ်သော ဝိသေသျဖြစ်၍ ဒြပ်တည်း၊ ဤကား ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် ဒြပ်ကို ပဓာနဖြစ်အောင် ကောက်ရသောနည်းတည်း။

သုတျာဝါ၊ပေ၊သာစ။ ။"ဂေါ"ဟု ရွတ်ဆိုသံကိုကြားသောအခါ ထိုအသံသုတိကို ပထမသိ၏၊ ထိုသို့သိပြီးမှ နွားအမျိုးဇာတ်ကို သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ဂေါ"ဟူသော သုတိသည် ဝိသေသနသကတ်တည်း၊ ထို သကတ်သည် အထူးပြုအပ်သော နွားဇာတ်သည် ဝိသေသျဖြစ်၍ (ဒြပ် ၄ ပါးတွင်) ဇာတိဒြပ်တည်း၊ ဤကား ဇာတိပဒတ္ထိက အလိုအားဖြင့် ဇာတ်ကို ပဓာနအနက်ဖြစ်အောင် ကောက်ရသောနည်းတည်း။ [သကတ်အနက် ဟူသမျှကိုလည်း ရှေ့ဂါထာအတိုင်း "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်"ဟု ချည်းမှတ်။

၁၄၆။ ဒိတ္တော ဂေါ-ဂေါဿ ဒိတ္တောတိ, နာမမိစ္ဆာဒိကေ ပန၊
ဒဗ္ဗံ နာမေန နာမဥ္စ, နာမဓာတုဉ္စ ယထာက္ကမံ။

၁၄၆။ ဒိတ္တော – ဒိတ္တမည်သော၊ ဂေါ–နွား၊ ဂေါဿ – နွား၏၊ ဒိတ္တောတိ နာမံ–ဒိတ္တဟူသော အမည်၊ ဣစ္ဆာဒိကေပန–ဤသို့ အစ ရှိသော ပြယုဂ်၌ကား၊ ယထာက္ကမံ–အစဉ်အတိုင်း၊ နာမေန–ဒိတ္တ ဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–နွားဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ နာမဓာတုဉ္စ– ဒိတ္တဟူသော နာမည်ဓာတ်ဖြင့်၊ နာမဥ္စ–ဒိတ္တဟူသော နာမည်ဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၁၄၆။ **ယထာက္ကမံ**။ ။"ဒိတ္တော ဂေါ"ပုံစံကို "ဒဗ္ဗံနာမေန"နှင့်တွဲ၊ "ဂေါဿ ဒိတ္တောတိ နာမံ"ပုံစံကို "နာမံ နာမဓာတုဉ္စ"နှင့်တွဲ၊ ဤသို့ အစဉ် အတိုင်းတွဲပါ၊ ဤပုံစံ ၂ ခုတွင် "ဒိတ္တော ဂေါ"ဟူသော ပဌာမပုံစံ၌ "ဒိတ္တော" သာ လိုရင်းဖြစ်၏၊ "ဂေါ"ကား ဒိတ္တောသဒ္ဒါက ဒိတ္တမည်သော နွားဒြပ်ကို ဟောကြောင်း သိစေလို၍ အပိုထည့်အပ်သော အဘိဓေယျ (ဟောနက်ပြ) ပုဒ်သာ ဖြစ်သည်။

"ဂေါဿ ဒိတ္တောတိ နာမံ"ဟူသော ဒုတိယ ပုံစံ၌လည်း "ဒိတ္တော" သည်ပင် လိုရင်း၊ "ဂေါဿ နာမံ"တို့ကား ဒိတ္တောသဒ္ဒါက နွား၏ နာမည်ကို ဟောကြောင်း သိစေလို၍ အပို ထည့်အပ်သော အဘိဓေယျပုဒ် တို့တည်း။ [ဧတေသုစ ဒွီသု ပယောဂေသု ဒိတ္တောတိသဒ္ဒမတ္တေ အဓိပ္ပေတေပိ ဂေါတိပိ ဝစနံ, ဂေါဿ နာမန္တိပိ ဝစနဥ္စ ယထာက္ကမံ ဒိတ္တောတိ ဣမဿ ဒဗ္ဗဝါစိ သညာဝါစိဘာဝဒဿနတ္ထံ၊–ဒီပနီ။]

ဒဗ္ဗံ နာမေန။ ။ဒိတ္တော–ဒိတ္တမည်သောနွား"ဟူရာ၌ ဒိတ္တနာမည်ကို ပထမသိပြီးမှ နွားဒြပ်ကိုသိရသောကြောင့် "ဒိတ္တနာမည်က နွားဒြပ်ကို ထင်ရှား ပြသည်" ဟု ဆိုသည်၊ ဤပုံစံ၌ "ဒိတ္တနာမည်ဓာတ်သည် သကတ်, ဒိတ္တ မည်သော နွားအကောင်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

နာမံ နာမဓာတုဉ္စ။ ။"ဒိတ္တော – ဒိတ္တဟူသော နာမည်"ဟူရာ၌ နွားအများနှင့်ဆက်ဆံသော ဒိတ္တနာမည်ဓာတ်ကို သိပြီးမှ, နွားတစ်ကောင်၏ ဒိတ္တနာမည်ဝိသေသကိုသိရသောကြောင့် "ဒိတ္တနာမည်ဓာတ်က ဒိတ္တနာမည် ဒြပ်ကို ထင်ရှားပြသည်"ဟု ဆိုသည်၊ ဤပုံစံ၌ "နွားအများ၏ ဒိတ္တဟူသော နာမည်သာမညဓာတ်သည် သကတ်, နွားတစ်ကောင်၏ ဒိတ္တနာမည် ဝိသေသ သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

၁၄၇။ နာမဇာတိသရူပေန, ဒဗ္ဗေ သင်္ကေတိတံပိဝါ၊
နာမံ တဗ္ဗာတိယာ နာမေ-နဝါဒဗ္ဗန္တိ စာပရေ။

၁၄၇။ အပရေ – အခြားဆရာတို့သည်၊ သရူပေန – သုတိဖြင့်၊ နာမဇာတိ–နာမည်ဇာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ တဗ္ဗာတိယာ–ထိုနာမည်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗေ–ဒြပ်၌၊ သင်္ကေတိတံ–သွင်းယူအပ်သော၊ နာမံပိဝါ–နာမည်ဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ နာမေန–နာမည်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံဝါ–ဒြပ်ကို လည်းကောင်း၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့ ၃ပါး အပြားအားဖြင့်လည်း၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၇။ ။ဤအပရေဆရာကား ရှေ့ဂါထာ၌လာသော ဝါဒကဲ့သို့ ၂ မျိုး သာ မက, ၃ မျိုးခွဲ၍ ပြသည်၊ ထိုသို့ ၃ မျိုးခွဲနိုင်ခြင်းမှာလည်း သုတိမှစ၍ ပြသောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ပုံစံမှာ ရှေ့ဂါထာ၌ပြခဲ့သော "ဍိတ္ထော"ပင်တည်း။

နာမဇာတိ သရူပေန။ ။ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က "ဍိတ္ထော" ဟု ပြောသော အခါ သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်သည် "ဍိတ်+ထော"ဟူသော သုတိကို ကြားသိပြီးမှ, နွားအများ၏ ဍိတ္ထအမည် သာမညကို သိရသောကြောင့် သုတိက သာမည ဇာတ်ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "သုတိသည် သကတ်, ဍိတ္ထ အမည်သာမညဇာတ်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

နာမံဝါ တဗ္ဗာတိယာ။ ။တစ်နည်း–"ဍိတ္ထော" ဟု ပြောလိုက်သော အခါ နွားအများ၏ ဍိတ္ထနာမည်သာမညဇာတ်ကို သိပြီးမှ (ယခုပြောအပ်သော) နွားတစ်ကောင်၏ ဍိတ္ထနာမည် ဝိသေသဒြပ်ကို သိရသောကြောင့် ဍိတ္ထဟူသော အမည်သာမညဇာတ်က နွားတစ်ကောင်၏ ဍိတ္ထဟူသော နာမည် ဝိသေသဒြပ် ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဍိတ္ထနာမည် သာမညဇာတ်သည် သကတ်, ဍိတ္ထနာမည် ဝိသေသသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

မှတ်ချက်။ ။"ဝဒန္ဒ္ဒော(?)"ဂါထာ၌ ဒြပ်အပြားကိုပြရာဝယ် နာမည်ဒြပ် တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဇာတိ, ဂုဏ, ကြိယာ, ဒဗ္ဗတို့သာ တိုက်ရိုက်ပါ၏၊ နာမည်ကို ဇာတ်၌ဖြစ်စေ, ဒြပ်၌ဖြစ်စေ သွင်းယူနိုင်၏၊ "ဤနေရာဝယ် ဒြပ်၌သွင်းယူ ထားသည်"ဟု သိစေလို၍ "ဒဗ္ဗေ သင်္ကေတိတံ နာမံ"ဟု ဆိုသည်။

နာမေန ဝါ ဒဗ္ဗံ။ ။"ဍိတ္ထော" ဟု ပြောလိုက်သောအခါ "ဍိတ္ထ" ဟူသော နာမည်ဝိသေသကိုသိပြီးမှ "ဍိတ္ထ"မည်သော နွားဒြပ်ကို သိရသော ကြောင့် ဍိတ္ထနာမည်ဝိသေသက နွားဒြပ်ကို ထင်ရှားပြရာ ရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဍိတ္ထနာမည် ဝိသေသသည် သကတ်, နွားအကောင်သည်ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

၁၄၈။ ဂေါဿ သက္ကော ဂုဏောစ္စာဒေါ,
ဂုဏောဝ ဂုဏဇာတိယာ၊
သက္ကော ဂေါစ္စာဒိကေ ဒဗ္ဗံ,
ဂုဏောနေဝ ပတီယတေ။

၁၄၈။ ဂေါဿ–နွား၏၊ သက္ကော–ဖြူသော၊ ဂုဏော–ဂုဏ်၊ ဣစ္စာဒေါ–ဤသို့အစရှိသောပြယုဂ်၌၊ ဂုဏဇာတိယာ–ဂုဏ်ဇာတ်ဖြင့်၊ ဂုဏောဝ–ဂုဏ်ဒြပ်ကိုသာလျှင်၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊၊ သက္ကော–ဖြူသော၊ ဂေါ–နွား၊ ဣစ္စာဒိကေ–ဤသို့ အစရှိသောပြယုဂ်၌၊ ဂုဏော နေဝ–အဖြူဂုဏ်ဖြင့်သာလျှင်၊ ဒဗ္ဗံ–ဖြူသောနွားဒြပ်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၁၄၉။ ဂုဏဇာတိ သရူပေန, ဂုဏော ဝါ ဂုဏဇာတိယာ၊
ဒဗ္ဗံ ဂုဏေန ဝါ·တျေကေ, သက္ကော, ဂေါဿ ဂုဏောတိစ။

၁၄၉။ သက္ကော–ဖြူသော၊ ဂေါ–နွား၊ အဿ–ထိုနွား၏၊ ဂုဏော–အဖြူဂုဏ်၊ ဣတိ–ဤပြယုဂ်၌၊ သံရူပေန–သုတိဖြင့်၊ ဂုဏဇာတိ–ဂုဏ်ဇာတ်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဂုဏ ဇာတိယာ–

၁၄၈။ ဂေါဿ၊ပေ၊ ဇာတိယာ။ ။နာမသဒ္ဒါကိုပြပြီး၍ ဂုဏသဒ္ဒါကို ပြလိုသောကြောင့် "ဂေါဿ"စသည်မိန့်၊ "ဂေါဿ သက္ကော ဂုဏော" ဤပုံစံ၌လည်း သက္ကောသာ လိုရင်း၊ ဂေါဿ ဂုဏောတို့ကား "သက္ကော"အရ "အဖြူဂုဏ်"ရကြောင်းကိုသိစေဖို့ရန် အပိုထည့်ပါ၌တည်း၊ "သက္ကော–အဖြူဂုဏ်" ဟုရာ၌ "အဖြူဂုဏ် သာမညဇာတ်သည် သကတ်၊ နွား၏ အဖြူဂုဏ် ဝိသေသသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

သက္ကော ဂေါ။ ။ဤပုံစံလည်း သက္ကောသာ လိုရင်း၊ "ဂေါ"ကား သက္ကောသဒ္ဒါ၏ နွားဒြပ်ဟောကြောင်းကို သိစေဖို့ရာ အပိုထည့်ပါ၌တည်း၊ သက္ကော–ဖြူသောနွား" ဟုရာ၌ "နွား၏ အဖြူဂုဏ်သည် သကတ်, နွားအကောင်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

အမှာ။ ။ရှေ့ ၁၄၆ ဂါထာဝယ် "ဍိတ္ထော ဂေါ"နှင့် ဤဂါထာ၌ "သက္ကော ဂေါ"သည် သဘောတူ၏၊ ရှေ့ဂါထာဝယ် "ဂေါဿ ဍိတ္ထောတိ နာမံ"နှင့် ဤဂါထာ၌ "ဂေါဿ သက္ကော ဂုဏော"သည် သဘောတူ၏၊ နာမည်နေရာ၌ ဂုဏ်ကို လဲရုံသာထူးသည်။

ဂုဏ်ဓာတ်ဖြင့်၊ ဂုဏော–ဂုဏ်ဒြပ်ကို၊ ပတီယတေ–၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဂုဏေန–ဂုဏ်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို၊ ပတီယတေ–၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

၁၄၉။ ။"သုက္ကော ဂေါ"ဟုလည်းကောင်း၊ "ဂေါဿ သုက္ကော"ဟု လည်းကောင်း ပုံစံ ၂ ခုခွဲပါ၊ ဤ၌လည်း သုက္ကောသာ လိုရင်းတည်း၊ (၁၄၇)ဂါထာ၌ လာသော ပုံစံများနှင့် အသွားတူပင်ဖြစ်၍၊ (၁) ဂုဏဓာတု သရူပေန၊ (၂) ဂုဏောဝါ ဂုဏဓာတုယာ၊ (၃) "ဒဗ္ဗံ ဂုဏေနဝါ"ဟု ၃ မျိုးပြားပုံကိုသိပါ၊ (၁၄၇) ဂါထာ၌ အပရေကိုပင် ဤဂါထာ၌ ကေဟု ဆိုထားသည်။

ဂုဏဓာတုသရူပေန။ ။သုက္ကော–အဖြူဂုဏ်၊ ဤပုံစံ၌ "သုက်+ကော"ဟူသော သုတိသည် သကတ်၊ အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ဂုဏောဝါ ဂုဏဓာတုယာ။ ။ဂေါဿ–နွား၏+သုက္ကော–အဖြူဂုဏ်၊ ဤပုံစံ၌ "အမျှားနှင့် ဆက်နွှံသော အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်သည် သကတ်၊ နွား၏ အဖြူဂုဏ်ဝိသေသသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ဒဗ္ဗံ ဂုဏေနဝါ။ ။သုက္ကော–ဖြူသော နွား၊ ဤပုံစံ၌ "နွား၏ အဖြူဂုဏ်သည် သကတ်၊ ဖြူသော နွားအကောင်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

အပိုမှတ်ချက်။ ။ဂေါသဒ္ဒါသည် ဂမုဓာတ် ကွိပစ္စည်းဖြင့် ဓာတွန်ချေ၊ ကွိချေ၍ "ဂ"ဟုဖြစ်သောအခါ သိဝိဘတ်သက်၊ ဩပြု၍ ရုပ်ပြီးပြီးသော နိပ္ဖန္န သဒ္ဒါတည်း၊ "ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ"ဟု ပြု၊ ဤသို့ နိပ္ဖန္နပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း "ဂါဝေါ" စသည်ဖြစ်အောင် ရုပ်စီရင်ခွင့်ရှိသောအခါ အနိပ္ဖန္န (ရုပ်မပြီးသေးသော) အနေအားဖြင့် ဂါဝေါကို "ဂေါ"ဟု ပကတိလိင်တည်ပြီးမှ ယောဝိဘတ်သက်၍ ရုပ်တွက်ရပြန်သည်၊ ဤဂေါသဒ္ဒ၌လည်း "ဂေါ"ဟု တည်၍ သိဝိဘတ်ဖြင့် ရုပ်တွက်ရသည်–ဟူလို။

ဤစကားအရ "ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် မပြီးစေအပ်သော မုချအနိပ္ဖန္နပုဒ်တစ်မျိုး၊ ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော်လည်း အနိပ္ဖန္နကဲ့သို့ ပြန်၍ ငဲ့ရသော သဒိသူပစာ အနိပ္ဖန္နပုဒ်တစ်မျိုး"ဟု အနိပ္ဖန္န ၂ မျိုးခွဲပါ၊ ထိုတွင် ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျ မလုပ်ရသော တိဿ၊ ဋိတ္ထ၊ နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတစသော များစွာသော သဒ္ဒါတို့သည် မုချအနိပ္ဖန္နတို့တည်း၊ ဤ ဂေါ၊ ဝိသံ၊ တိံသ၊ စသော ပုဒ်ကိုကား နိပ္ဖန္နဖြစ်ပြီးမှ အနိပ္ဖန္နကဲ့သို့ဖြစ်ရသော သဒိသနိပ္ဖန္နပုဒ်တို့တည်း၊ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဂါဝသေသုတ်နှင့် ဂဏနေ ဒသဿသုတ်"တို့၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်များကို ရေးထားပြီ။]

၁၅၀။ သမာသေ ဆိန္နဟတ္ထာဒေါ, ဒဏ္ဍာဒေါတိစ တဒ္ဓိတေ၊
ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန သမ္ဗန္ဓေ–န ဝါ တဿိတယောဂတော။

၁၅၀။ သမာသေ–သမာသ်အရာ၌၊ ဆိန္နဟတ္ထာဒေါ–ဆိန္နဟတ္ထော အစရှိသော ပြယုဂ်၌လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတေ–တဒ္ဓိတ်အရာ၌၊ ဒဏ္ဍာဒေါတိစ–ဒဏ္ဍီအစရှိသော ပြယုဂ်၌လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို၊ ဒဗ္ဗေန–ဒြပ်ဖြင့်၊ (ပတီယတေ–သိအပ်၏၊) ဝါ–တစ်နည်း၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြဗ်ကို သမ္ဗန္ဓေန–သမ္ဗန်ဖြင့်၊ (ပတီယတေ–၏၊) (ကသ္မာ–နည်း၊ သမ္ဗန္ဓဿ–သမ္ဗန်၏၊) တဿိတယောဂတော–ထိုသမ္ဗန္ဓီဒြပ် ၂ ပါး၌ မှီသည်၏ အဖြစ်, ထိုသမ္ဗန္ဓီ ၂ ပါးကို ယှဉ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၁၅၀။ ။ဂုဏသဒ္ဒါ၏သကတ်ဒြပ်ကိုပြပြီး၍ သမာသ်တဒ္ဓိတ် အရာ၌ရထိုက်သော သဗ္ဗသဒ္ဒါ၏ သကတ်ဒြပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "သမာသေ" စသည်ကို မိန့်၊ "ဆိန္နဟတ္ထော–ပြတ်သောလက်ရှိသူ" ဟူသော သမာသ်၌ ပြတ်သော လက်ဒြပ်ဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူဒြပ်ကို သိရသောကြောင့် "ပြတ်သောလက်သည်လည်းကောင်း, ပြတ်သောလက်၏ လက်ရှိသူလူဒြပ်နှင့် သံ+သာဓီ အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်သည်လည်းကောင်း သကတ်၊ ပြတ်သော လက်ရှိသူ လူသည် ဒြပ်"ဟုခွဲပါ၊ "ဒဏ္ဍီ–တုတ်ရှိသူ"ဟူသော တဒ္ဓိတ်လည်း နည်းတူ။

တဿိတယောဂတော။ ။"သမ္ဗန်ဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ, တုတ်ရှိသူကို အဘယ့်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တဿိတယောဂတော" ဟု မိန့်သည်၊ ပြတ်သောလက်နှင့် ထိုလက်ရှိသူ၏ ဆက်သွယ်မှုဟူသော သမ္ဗန်သည် ပြတ်သောလက်ဒြပ်–ထိုလက်ရှိသူ လူဒြပ် ၂ ပါးလုံး၌ မှီ၏၊ ထိုသို့မှီခြင်းကို "တဿိတ" ဟု ဆိုသည်။

ထိုပြတ်သောလက်ဒြပ်နှင့် ထို လက်ရှိသူဟူသော ဒြပ် ၂ ပါးကိုလည်း "အခြားသူမဟုတ်, ပြတ်သောလက်ရှိတဲ့လူ"ဟု သမ္ဗန်ကပင် ယှဉ်စေ၏, ဆက်စပ်ပေး၏၊ ဤသို့ သမ္ဗန်က သမ္ဗန္ဓီဒြပ် ၂ ပါးကို ယှဉ်စပ် ဆက်စပ်ပေးမှုကို "တယောဂ"ဟု ဆိုသည်၊ ထိုတဿိတတယောဂ အကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် "သမ္ဗန်ဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူဒြပ်ကို သိနိုင်ပါသည်" ဟူလို။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။[တသ္မိံ–ထို သမ္ဗန္ဓီဒြပ် ၂ ခု၌+သိတော–မှီသည်တည်း၊ တဿိတော–သည်၊ တံ–ထိုသမ္ဗန္ဓီဒြပ် ၂ ပါးကို+ယောဇေတီတိ တံယောဂေါ၊ တဿိတောစ+သော+တံယောဂေါစာတိ တဿိတယောဂေါ၊ တယောဂေါ၌ (တ) ကိုချေ။]

၁၅၁။ သရူပေန ဟိ တဇ္ဇာတိ, တဇ္ဇတျာ ဒဗ္ဗကေနဝါ၊

သမ္ဗန္ဓေနေဝ ဝါဒဗ္ဗ, မိစ္ဆေဝ·မပရေ ဝိဒူ။

၁၅၁။ ဟိ–အပရေဝါဒကို ပြဦးအံ့၊ သရူပေန–သုတိဖြင့်၊ တဇ္ဇာတိ–ထို ဆိန္နဟတ္ထယောကျာ်းဇာတ် ဒဏ္ဍီယောကျာ်းဇာတ်ကို၊ (ပတီယတေ–သိအပ်၏၊) ဝါ–တစ်နည်း၊ တဇ္ဇာတျာ–ထိုဇာတ်ဖြင့်၊ ဝါ–နည်း၊ ဒဗ္ဗကေန–ပြတ်သောလက်ဒြပ်, တုတ်ဒြပ်ဖြင့်၊ ဝါ–နည်း၊ သမ္ဗန္ဓေန–သမ္ဗန်ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–ပြတ်သောလက်ရှိသော ယောကျာ်းဒြပ်, တုတ်ရှိသော ယောကျာ်းဒြပ်ကို၊ (ပတီယတေ–၏၊) ဣစ္စေဝံ–ဤသို့ ၄ နည်းအပြားအားဖြင့်၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

၁၅၁။ ။ဤ ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ၌ပင် အပရေဝါဒကိုပြလို၍ "သရူပေနဟိ"စသည် မိန့်၊ ဤဂါထာလည်း (၁၄၉) ဂါထာနှင့် အသွားတူ၏၊ သို့သော် သမ္ဗန်ထည့်၍ "သရူပေန တဇ္ဇာတိ, တဇ္ဇာတျာ ဒဗ္ဗံ, ဒဗ္ဗကေန ဒဗ္ဗံ, သမ္ဗန္ဓေန ဒဗ္ဗံ"ဟု ၄ မျိုး ခွဲရသည်သာ ထူးသည်။

သရူပေန တဇ္ဇာတိ။ ။"ဆိန္နဟတ္ထော" ပုံစံ၌ "ဆိန်+န+ဟတ်+ထော" ဟူသော သုတိဖြင့် ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအများနှင့် ဆိုင်သော ဇာတ်ကို သိရသောကြောင့် "ထိုသုတိသည် သကတ်, ပြတ်သောလက်ရှိသူလူအများ ဇာတ်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

တဇ္ဇာတျာပေးဒဗ္ဗံ။ ။ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအမျိုးဇာတ်ဖြင့်, တစ်နည်း–ပြတ်သောလက်ဒြပ်ဖြင့်, တစ်နည်း–ပြတ်သောလက်နှင့် ထိုလက်ရှိသူလူတို့၏ သံ+သာမိ (ဥစ္စာ+ဥစ္စာရှင်) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်း သမ္ဗန်ဖြင့် ထိုလက်ရှိသူ လူဒြပ်ကို သိအပ်သောကြောင့် "ပြတ်သောလက်ရှိသူ လူအမျိုး ဇာတ်သည်လည်းကောင်း, ပြတ်သောလက်ဒြပ်သည်လည်းကောင်း, သမ္ဗန်သည်လည်းကောင်း သကတ်, ပြတ်သော လက်ရှိသူသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ဒဏ္ဍီအတွက်ခွဲပုံ။ ။"သရူပေန တဇ္ဇာတိ"အရ "ဒဏ်+ဍီ"ဟူသော သုတိသည် သကတ်, တုတ်ကိုင်လေ့ရှိသော လူမျိုးဇာတ်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲ။ [တုတ်ကို ကိုင်လေ့ရှိသော "ဒဏ္ဍီသာမီ"ခေါ် ရသေ့တစ်မျိုးရှိသည်။] "တဇ္ဇာတျာပေး ဒဗ္ဗံ"အရ "တုတ်ကိုင်လေ့ရှိသော လူမျိုးဇာတ်သည် သကတ်, တစ်နည်း–ဒုတ် ဒြပ်သည် သကတ်, တစ်နည်း–တုတ်နှင့် တုတ်ရှိသူတို့၏ အစပ်သမ္ဗန်သည် သကတ်, တုတ်ရှိသူလူတစ်ယောက်သည် ဒြပ်" ဟု ခွဲပါ။

၁၅၂။ ပါကာဒေါ ဋ္ဌီယတာဒေါစ, ကြိယာဝ ကြိယဇာတိယာ၊
ပစ္စတေပစတာဒေါစာ, ချာတေ ဘာဝပ္ပဓာနတော။

၁၅၂။ ပါကာဒေါ–ပါကာဒေါအစရှိသော ကိတ်ဘော၌လည်း ကောင်း၊ ဋ္ဌီယတာဒေါစ–ဋ္ဌီယတေ အစရှိသော အာချာတ်ဘော၌လည်း ကောင်း၊ ကြိယဇာတိယာ–ကြိယာသာမညဇာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာဝ– ကြိယာဝိသေသဒြပ်ကိုသာ၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ (ဒေဝဒတ္တေန– ဒေဝဒတ်သည်၊ ဩဒနော–ထမင်းကို၊) ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏၊ (ဒေဝဒတ္တော–သည်၊ ဩဒနံ–ကို၊)ပစတိ–ချက်တတ်၏၊ [ဒီမနိအလို– ဘတ္တံ–ထမင်းသည်၊ သယမေဝ–အလိုလိုသာလျှင်၊ ပစတိ–ချက်တတ် ၏။] ဣတိစ–ဤသို့ အစရှိသော ကံဟောကတ္တားဟော ပြယုဂ်လည်း၊ အာချာတေ–အာချာတ်၌၊ ဘာဝပ္ပဓာနတော–ကြိယာပြဓာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကြိယာဇာတိယာ–ကြိယာသာမညဇာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာဝ– ကြိယာဝိသေသဒြပ်ကိုသာ၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၁၅၂။ ။ဒဗ္ဗသဒ္ဒါ၌ သကတ်ဒြပ်ကို ပြပြီး၍ ကြိယာသဒ္ဒါ၌ သကတ်ဒြပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ပါကာဒေါ" စသည်မိန့်၊ ပါကော–စသော ကိတ်ဘော၌ ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်ကို ပဌမသိပြီးမှ,ထမင်း၏ကျက်ခြင်း စသော ကျက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသဒြပ်ကို သိရသောကြောင့် "ကျက်ခြင်း" ကြိယာသာမည ဇာတ်သည် သကတ်, ထမင်း၏ ကျက်ခြင်း စသော ကျက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် ဒြပ်" ဟု ခွဲပါ၊ ဋ္ဌီယတေ ဟူသော အာချာတ်ဘော၌"တည်ခြင်းကြိယာသာမညသည် သကတ်, လူတစ်ယောက်၏ ရပ်တည်ခြင်း စသော တည်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသ သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ပစ္စတေ၊ပေ၊ပဓာနတော။ ။"ဩဒနော ပစ္စတေ (ချက်အပ်၏)" ဟူသော ကံဟောကြိယာ, ပစတိ–ချက်တတ်၏ဟူသော ကတ္တားဟောကြိယာတို့၌လည်း ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဖြင့် ထမင်း၏ ကျက်ခြင်းစသော ကျက်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသကို သိအပ်၏ဟု ပင်မှတ်၊ ဘာကြောင့်နည်း–အာချာတေ ဘာဝပ္ပဓာန တော–အာချာတ်အရာဝယ် ကြိယာသာပဓာနဖြစ်၍ ချက်အပ်သောထမင်း ဒြပ်, ချက်တတ်သော စဖိုသည် ဒြပ်တို့က ပဓာနမဟုတ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "ပစ္စတေ, ပစတိ"တို့၌လည်း "ကျက်ခြင်းကြိယာသာမညဇာတ်သည် သကတ်, ထမင်းစသည်တို့၏ ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

၁၅၃။ ပစ္စတေ ပစတေ ပါစ–ကောစွာ ဒီသု ကြိယာယဝါ၊
ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓေ–နဝါ ဒဗ္ဗန္တိ ဓာပရေ။

၁၅၃။ သြဒနော–ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏၊ ဒေဝဒတ္တော–ဒေဝဒတ်သည်၊ ပစတေ–ချက်တတ်၏၊ [(တစ်နည်း) ဘတ္တံ–ထမင်းသည်၊ သယမေဝ–အလိုလိုသာလျှင်၊ ပစတေ–ကျက်၏၊] ပါစကော–ချက်တတ်သော စဖိုသည်၊ ဣတိ အာဒီသု–ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ကြိယာယဝါ–ကြိယာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓေန ဝါ–ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ ဣတိ အပရေ ဝဒန္တိ။

၁၅၃။ ။ကြိယာသဒ္ဒါ၌ပင် အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကိုပြလို၍ "ပစ္စတေ" စသည်မိန့်၊ "ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏"ဟူရာ၌ ချက်ခြင်းကြိယာဖြင့် တစ်နည်း–ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်အပ်သော ထမင်းဒြပ်၏ ကမ္မံ–ကမ္မီ(ကမ္မကာရက+ကံဟောကြိယာ) အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ဖြင့် ထမင်းဒြပ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို "ချက်ခြင်း ကြိယာသည်(တစ်နည်း) ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ထမင်းသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ပစတေ။ ။ဤပုဒ်သည် ကတ္တားဟောပုဒ်တည်း၊ ဒီပနီ၌ "သယမေဝ ဘတ္တံ"ဟု ကတ္တားထည့်ထားသောကြောင့် ကမ္မကတ္တားဟောဟု ထင်၍ "ပစ္စတေ" ဟု ပြင်ကြသည်၊ အမှန်မှာ–"ပစတိ"ကဲ့သို့ ရိုးရိုးကတ္တားဟောတည်း၊ ဂါထာ ဖြစ်သောကြောင့် ဆန်းတဲ့အောင် "ပစတေ"ဟု ထားသည်။

ဤ၌လည်း"ဒေဝဒတ္တော သြဒနံ ပစတေ"ဟု ပုံစံထုတ်၍ ချက်ခြင်းကြိယာဖြင့်, တစ်နည်း–ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ဒေဝဒတ်ဟူသော ကတ္တား၏ ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့် ဒေဝဒတ်ဟူသောဒြပ်ကိုသိအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ချက်ခြင်းကြိယာသည်, တစ်နည်း–ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ဒေဝဒတ်သည် ဒြပ်" ဟု ခွဲပါ။] "သယမေဝ ဘတ္တံ ပစတေ"ဟု ပုံစံထုတ်သော ဒီပနီ အလိုအားဖြင့် "ကျက်ခြင်းကြိယာ"ဟုလည်းကောင်း "ထမင်းဒြပ်"ဟု လည်းကောင်း ဆိုပါ။]

ပါစကော။ ။ကတ္တားဟော ကိတ်ပုံစံတည်း၊ "ပစတေ" ဟူသော အာချတ် ပုံစံကဲ့သို့ "ချက်ခြင်းကြိယာသည့် တစ်နည်း–ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်တတ်သော (ဒေဝဒတ်)၏ ကြိယာကာရကသမ္ဗန်သည် သကတ်, ချက်တတ်သော ဒေဝဒတ်သည် ဒြပ်" ဟု ခွဲပါ။

၁၅၄။ ကေစိ သုတ္တာ ကြိယာဓာတိ,
ကြိယာဓာတုျာ ကြိယာ တထာ၊
ကြိယာကာရကသမ္ဗန္ဓေ-
နဝါ ဒဗ္ဗံ ကြိယာယဝါ။

၁၅၄။ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ သုတ္တာ-သုတိဖြင့်၊ ကြိယာဓာတိ-ကြိယာဓာတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကြိယာဓာတုျာ-ကြိယာဓာတ်ဖြင့်၊ ကြိယာ-ကြိယာဒြပ်ကိုလည်းကောင်း၊ တထာ-ထိုမှ တစ်ပါး၊ ကြိယာကာရက သမ္ဗန္ဓေနဝါ-ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာယဝါ-ကြိယာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဒဗ္ဗံ-ကို၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

၁၅၅။ ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန သမ္ဗန္ဓေ-န ဝါ ယဋ္ဌိံ ပဝေသယ၊
သီဟောယံမာဏဝေါ ဗာဟိ-ဂါမော ဂေါတိ နိဒဿနံ။

၁၅၅။ ဒဗ္ဗံ-ဒြပ်ကို၊ ဒဗ္ဗေန-ဒြပ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ သမ္ဗန္ဓေနဝါ-သမ္ဗန်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ပတီယတေ)၊ ယဋ္ဌိံ-တုတ်ကို၊

၁၅၄။ ။ဤ ကြိယာသဒ္ဒါ၌ပင် ကေစိဝါဒကို ပြပြန်လို၍ "ကေစိ"စသည် မိန့်၊ "ပစတိ-ချက်တတ်၏" ဟူသောပုံစံ၌ (သုတ္တာ ကြိယာဓာတိ) "ပ+စ+တိ"ဟူသော သုတိဖြင့် ချက်ခြင်းကြိယာသာမညဓာတ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို "သုတိသည် သကတ်, ကြိယာသာမညဓာတ်သည် ဒြပ်" ဟု ခွဲပါ။

ကြိယာဓာတုျာ ကြိယာ။ ။ချက်ခြင်းကြိယာသာမညဓာတ်ဖြင့် စဖိုသည်၏ ချက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသဒြပ်ကို သိအပ်၏၊ ဤအလို "ကြိယာသာမညဓာတ်သည် သကတ်, ကြိယာဝိသေသသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ကြိယာကာရက၊ပေ၊ ကြိယာယဝါ။ ။ချက်ခြင်းကြိယာနှင့် ချက်တတ်သော စဖိုသည်ဒြပ်၏ စပ်ခြင်းဟူသော ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ဖြင့် (သို့မဟုတ်-ချက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသဖြင့်) ချက်တတ်သော စဖိုသည် ဒြပ်ကို သိရ၏၊ ဤအလို "သမ္ဗန်သည်လည်းကောင်း ကြိယာဝိသေသသည်လည်းကောင်း သကတ်, ချက်တတ်သော စဖိုသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

မှတ်ချက်။ ။"ဓာတိ ပတီယတေ" ဟု လာမသျှ "ဓာတိပဒတ္ထိကဆရာ၏ အယူ"ဟု မှတ်၍ "ဒဗ္ဗပတီယတေ"ဟု လာသမျှ၌ "ဒဗ္ဗ ပဒတ္ထိက ဆရာ၏အယူ" ဟု မှတ်ပါ။ [ဤဂါထာလည်း (၁၅၁)ဂါထာနှင့် အသွားတူပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာအတိုင်း ၄ မျိုးခွဲရသည်။]

ပဝေသယ–ဝင်စေလော့၊ ဝါ–သွင်းခဲ့လော့၊ သီဟော–သီဟဟူသည်၊ အယံမာဏဝေါ–ဤလုလင်တည်း၊ တစ်နည်း–အယံ မာဏဝေါ–သည်၊ သီဟော–သီဟတည်း၊ ဗာဟိဂါမေ–တိုင်းပြည်၏ ပြင်ပရွာဖြစ်သော၊ ဝါ–ပစ္စန္တ ရာဇ်ရွာ၌ ဖြစ်သော၊ ဂေါ–နွား၊ ဣတိ–ဤသည်တို့ကား၊ နိဒဿနံ–ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်တည်း။

၁၅၅။ ယဋ္ဌိံ ပဝေသယ။ ။မုချသဒ္ဒါတို့၏ သကတ်ဒြပ်အခွဲကို ပြပြီး၍ ဥပစာသဒ္ဒါတို့၏ သကတ်ဒြပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒဗ္ဗ ဒဗ္ဗေန"စသည်မိန့်၊ "ယဋ္ဌိံ ပဝေသယ"ဟူသော ဤပုံစံ၌ တုတ်နှင့် တုတ်ကိုင်သော ယောကျ်ားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းဟူသော သဟာစရဏနည်း (ဌာနျူပစာရ)အားဖြင့် ယောကျ်ားကို ပင် "ယဋ္ဌိ"ဟု ခေါ်ထားသည်။ [နောက်ဂါထာ၌ "သဟာစရဏတော" ဟု ဆိုလတ္တံ့။] ထို့ကြောင့် တုတ်ဒြပ်ဖြင့်, သို့မဟုတ် ဒုတ်နှင့် ယောကျ်ား၏ ဌာနီ+ဌာနအဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်း သမ္ဗန်ဖြင့် ယောကျ်ားဒြပ်ကိုသိရသည်၊ "တုတ်(သို့မဟုတ်) သမ္ဗန်သည် သကတ်, ယောကျ်ားသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

သီဟောယံ မာဏဝေါ။ ။လုလင်သည် ခြင်္သေ့ကဲ့သို့ ရဲရင့်၏၊ ဤသို့ ရဲရင့်ချင်း တူသောကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် သီဟဟူသော နာမည်ကို လုလင်အပေါ်၌ တင်စားထား၏၊ [နောက်ဂါထာ၌ "သူရာဒိတဲရူပကာဘာဝတော ဒဗ္ဗန္တ ရေပစာရော"ဟု ဆိုလတ္တံ့။] ထိုသို့ တင်စားထားခြင်းကြောင့် ခြင်္သေ့ဒြပ်ဖြင့်, သို့မဟုတ်–ခြင်္သေ့နှင့် လုလင်တို့၏ ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်ဖြင့် လုလင်ဒြပ်ကို သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် "ခြင်္သေ့ဒြပ်သည် (သို့မဟုတ်) ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် ခြင်္သေ့နှင့် လုလင်တို့၏ စပ်ခြင်း သမ္ဗန်သည် သကတ်, လုလင် ဒြပ်သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ဗာဟိဂါမေဂေါ။ ။ဗာဟိဂါမေ–တိုင်းပြည်၏ ပြင်ပဖြစ်သော ရွာသို့၊ ဝါ–ပစ္စန္တ ရာဇ်၌၊ ဇာတော–မွေးဖွားသူတည်း၊ ဗာဟိဂါမော–သူ၊ တိုင်းစွန်ပြည်ဖျား၌ မွေးဖွားရသောကြောင့် အသိဉာဏ်မရှိရကား နွားနှင့်တူသော လူရိုင်းကို "ဂေါ" ဟု တင်စား၍ဆိုထားသည်၊ ဤပုံစံ၌လည်း နွားဒြပ်ဖြင့် (သို့မဟုတ်) မသိတတ်ခြင်း ဂုဏ်အားဖြင့် လူရိုင်းနှင့် နွားတို့၏ဆက်စပ်ခြင်း သမ္ဗန်ဖြင့် လူရိုင်းဒြပ်ကို သိရ၏၊ သကတ်, ဒြပ်ကို ရှေ့အတိုင်းခွဲပါ။

အမှာ။ ။ရဲရင့်ခြင်းသည် သူရဘာဝ ဂုဏ်တစ်မျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့ မသိတတ်ခြင်းလည်း ဗာလဘာဝဂုဏ်တစ်မျိုးပင်တည်း၊ ထိုဗာလဘာဝဂုဏ်ကို နောက်ဂါထာ၌ သူရာဒိဝယ် အာဒိဖြင့် ယူလတ္တံ့။]

၁၅၆။ သဟာစရဏတော သူရာ–ဒိတံရူပကဘာဝတော၊

ဒဗ္ဗန္တ ရောပစာရော·ယံ, နာမမေနေ၀ နစ·တ္ထတော။

၁၅၆။ သဟာစရဏတော–တုတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သူရာဒိတံရူပကဘာဝတော–ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် အစရှိသော ထိုခြင်္သေ့ နွားတို့၏သဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ (ဒီပနီ အလို"သူရာဒိတံရူပကဘာဝတော–ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် အစရှိသော ထိုခြင်္သေ့, နွားတို့နှင့်တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း"ဟုပေး၊) ဒဗ္ဗန္တ ရေ–ဒြပ်တစ်ပါး၌၊ ဥပစာရော–တင်စား၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ–ဖြစ်၏၊) အယံ (ဥပစာရော)–ဤတင်စား၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည်၊ နာမမေနေ၀–နာမည်အားဖြင့်သာ၊ (ဟောတိ–၏၊) အတ္ထတောစ–အနက်အားဖြင့်ကား၊ န (ဟောတိ–မဖြစ်နိုင်။

၁၅၆။ သဟာစရဏတော။ ။ယဋ္ဌိပဝေသယ ပုံစံအတွက် ပြအပ်သော ဟိတ်တည်း၊ ယဋ္ဌိ(တုတ်)နှင့် ယောကျ်ား၏အတူတကွဖြစ်ခြင်းကို "သဟာစရဏ"ဟုဆိုသည်၊ ထိုသို့အတူတကွဖြစ်ခြင်းကြောင့် တုတ်ဒြပ်၏ ယဋ္ဌိအမည်ကို လူဒြပ်၌ တင်စား၍ လူကို "ယဋ္ဌိ"ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် ဒဗ္ဗန္တ ရောပစာရတည်း။ [သဟာ–တုတ်နှင့်အတူတကွ+စရဏ–ယောကျ်ား၏ ဖြစ်ခြင်း။]

သူရာဒိတံ ရူပကဘာဝတော။ ။["သူရဘာဝ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘဝပုဒ်ကြေ။] သူရော+အာဒိ ယဿာတိ သူရာဒိ၊ (အာဒိဖြင့် ဗာလဘာဝကိုယူ)၊ တေသံ–ထိုခြင်္သေ့နွားတို့၏+ရူပံ–ရဲခြင်း, ရိုင်းခြင်းသဘောတည်း၊ တံရူပံ–ဘော၊ တံရူပံ ယေသံတိ တံရူပကာ၊ [ဒီပနီ၌ "တေဟိ+ရူပကာသဒိသာ တံ ရူပကာ"ဟု ပြု၏၊ ရူပကသဒ္ဒါသည် သဒိသအနက်ကိုမဟော၊ ပဋိရူပကသဒ္ဒါသာ သဒိသအနက်ကို ဟောသည်။ တံရူပကာနံ+ဘာဝေါ၊ သူရာဒိစ+သော+တံ ရူပကဘာဝေါစာတိ သူရာဒိတံရူပကဘာဝေါ။

ဒဗ္ဗန္တ ရောပစာရော။ ။ရဲရင့်ခြင်းဂုဏ် မသိတတ်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့် ခြင်္သေ့ နွားတို့နှင့် သဘောတူသောကြောင့် (သဒိသူပစာရအားဖြင့်) သီဟဟူသော နာမည်ကို လုလင်ဟူသော ဒြပ်တစ်ပါး၌လည်းကောင်း, ဂေါဟူသော နာမည်ကို လူရိုင်းဟူသော ဒြပ်တစ်ပါး၌လည်းကောင်း တင်စားခြင်းဖြစ်သည်။

အယံ နာမမေနေ၀, န စတ္ထတော။ ။ဤသို့ တင်စားခြင်းသည် နာမည်အားဖြင့်သာ ဖြစ်နိုင်၏၊ "ထို တင်စားခြင်းကြောင့် လုလင်ဟူသော အနက်က ခြင်္သေ့ မဖြစ်, လူရိုင်းဟူသော အနက်ကလည်း နွားမဖြစ်ပါ" ဟူလို။

၁၅၇။ ကေစိ သဒိသဘာဝေါဝါ, သမ္ဗန္ဓောဝါ သရူပတော၊
ဒဗ္ဗံဝါ ဒဗ္ဗသမ္ဗန္ဓ, သာဒိသျသုတိတောတိစ။

၁၅၇။ ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ သရူပတော–သုတိဖြင့်၊ သဒိသဘာဝေါဝါ–တူသည်၏ အဖြစ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သမ္ဗန္ဓော ဝါ–သမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း၊ ပတီတတေ–သိအပ်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဒဗ္ဗသမ္ဗန္ဓသာဒိသျသုတိတော–တုတ်စသော ဒြပ်, သမ္ဗန်, တူသည်၏ အဖြစ်, သုတိတို့ဖြင့်၊ ဒဗ္ဗံ–ယောကျ်ားစသော ဒြပ်ကို၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

၁၅၇။ ။"ယဋ္ဌိံပဝေသယ, သီဟောယံ မာဏဝေါ, ဗာဟိဂါမောဂေါ" ပုံစံတို့၌ ကေစိဆရာတို့၏ အယူဝါဒကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုံစံများဖြင့်ပင် ရထိုက်သလို အဓိပ္ပာယ်မှတ်ရလိမ့်မည်။

သဒိသ၊ပေ၊သရူပတော။ ။["သရူပေန"ဟုလည်းကောင်း၊ "သုတိဟိ"ဟုလည်း ကောင်း ဆိုလိုလျက် ဂါထာဆန်းတဲ့အောင် တောပစ္စည်းဖြင့် ဆိုထားသည်၊ ထိုတောပစ္စည်းကို တတိယဂါထာအနက်၌သက်စေ။] "ယဋ္ဌိံပဝေသယ"၌ "ယဋ္ဌိ+ဋ္ဌိ" ဟူသောသုတိဖြင့် တုတ်နှင့်တုတ်ကိုင်ထားသော ယောကျ်ားတို့၏ ဌာနီ+ဌာန အဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကိုသိရ၏၊ [ဤပုံစံ၌ သဒိသဘာဝကို မသိနိုင်။] "သီဟောယံ မာဏဝေါ, ဗာဟိဂါမော ဂေါ"တို့၌ "သီ+ဟော" ဟူသော သုတိ, "ဂေါ"ဟူသော သုတိတို့ဖြင့် ခြင်္သေ့နှင့်လုလင်, နွားနှင့် လူရိုင်းတို့၏ တူသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း, ဥပမာန+ဥပမေယျအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း သိရ၏။ ["သုတိသည် သကတ်, သဒိသဘော, သမ္ဗန်တို့သည် ဒြပ်"ဟု ခွဲ။]

ဒဗ္ဗံဝါ၊ပေ၊ သုတိတော။ ။"ဒဗ္ဗ, သမ္ဗန္ဓ သာဒိသျ, သုတိ"ဟု သိကြောင်း သကတ်ဘက်က ၄ မျိုးပြထားသောကြောင့် "ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန, ဒဗ္ဗံ သမ္ဗန္ဓေန, ဒဗ္ဗံ သာဒိသျေန, ဒဗ္ဗံ သုတိယာ"ဟု ၄ မျိုးခွဲပါ၊ ထိုတွင် ရှေ့ ၂ မျိုးသည် (၁၅၅)၌ ပြခဲ့သော "ဒဗ္ဗံ ဒဗ္ဗေန သမ္ဗန္ဓေန" အတိုင်းပင်တည်း။

ဒဗ္ဗံသာဒိသျေန။ ။ခြင်္သေ့နှင့် လုလင်၏ ရဲခြင်းဂုဏ်အားဖြင့်လည်းကောင်း, နွားရိုင်းလူရိုင်း၏ မသိတတ်ခြင်းဂုဏ်အားဖြင့်လည်းကောင်း, တူသည်အဖြစ်ဖြင့် လုလင် ဒြပ်, လူရိုင်းဒြပ်ကို သိရ၏၊ "သဒိသဘောဂုဏ်သည် သကတ်, လုလင်–လူရိုင်းသည် ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။

ဒဗ္ဗံသုတိယာ။ ။"ယဋ္ဌိ+ဋ္ဌိ" "သီ+ဟော" "ဂေါ"ဟူသော သုတိတို့ဖြင့် ယောကျ်ားဒြပ်, လုလင်ဒြပ် လူရိုင်းဒြပ်ကို သိရ၏။ [သုတိသည် သကတ်, ယောကျ်ား–လုလင်–လူရိုင်းတို့ကား ဒြပ်"ဟု ခွဲပါ။]

၁၅၈။ ပဒပူရဏာသန္ဓိသု, သုတျာ ပဒသိလိဋ္ဌတာ၊
သာ ဟိ လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ, ဒဗ္ဗေ ဂယှတိ တညုနာ။

၁၅၈။ ပဒပူရဏာသန္ဓိသု–သုတ္တန္တ ဟူသော ပဒပူရဏာ, အဘိရတိ မိစ္ဆေယျဟူသောသန္ဓိတို့၌၊ သုတျာ–သုတိဖြင့်၊ ပဒသိလိဋ္ဌတာ–ပုဒ်တို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ပတီယတေ–၏၊) ဟိ–မှန်၊ သာ–ထို ပဒသိလိဋ္ဌတာကို၊ လောကေ–လောက၌၊ ပသိဒ္ဓတ္တာ–ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တညုနာ–ထို ဒြပ်မြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ ဒဗ္ဗေ–ဒြပ်၌၊ ဂယှတေ–သွင်းယူအပ်၏။

၁၅၈။ ပဒ၊ပေ၊ဋ္ဌတာ။ ။၁၂၇ ဂါထာ၌ "သုတ္တန္တ"ဟူသော ပဒပူရဏာ, "အဘိရတိမိစ္ဆေယျ" ဟူသော သန္ဓိတို့ဝယ် ဝါစာသိလိဋ္ဌအနက်အားဖြင့် ကေက (အနက်တစ်ပါးသာရှိ၏) ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ ထိုဝါစာသိလိဋ္ဌနှင့် ဤပဒသိလိဋ္ဌတာသည် အဓိပ္ပာယ်တူပင်တည်း၊ ပဒန်–"သုတ္တန္တ, အဘိရတိ မိစ္ဆေယျ" စသော ပုဒ်တို့၏ + သိလိဋ္ဌတာ–ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏အဖြစ် (ရွတ်ဆိုရာ၌ ပြေပြစ်ခြင်း, ညက်ညက်ညောညောရှိခြင်း)တည်း၊ ပဒသိလိဋ္ဌတာ–ဖြစ်၊ ဤစကားအရ "သုတ်+ တန်+တံ–ဟူသော သုတိသည် သကတ်, ရွတ်ဆို၍ ချောမောခြင်းသည် ဒြပ်" ဟုလည်းကောင်း, "အ+ဘိ+ရ+တိ+မိစ်+ဆေ+ယျ–ဟူသော သုတိသည် သကတ်, ရွတ်ဆို၍ ချောမောခြင်းသည် ဒြပ်"ဟုလည်းကောင်း ခွဲပါ။

သာ ဟိ၊ပေ၊တညုနာ။ ။"ထိုပဒသိလိဋ္ဌတာကို သုတိဖြင့် သိအပ်၏"ဟု ဆိုလျှင် "သဒ္ဒေါ ဉာပကဟေတု, အတ္ထော ဉာပေတဗ္ဗဖလံ"နှင့်အညီ သိအပ်သော အရာဟူသမျှသည် အတ္တ(အနက်) ၌ ပါဝင်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် သဒ္ဒါ၏ အနက်သည် "သကတ်, ဒြပ်, လိင်, သင်္ချာ, ကာရက"အားဖြင့် ၅ ပါးရှိရာဝယ် အဘယ်၌ ပါဝင်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သာဒဗ္ဗေ ဂယှတိ"ဟု မိန့်သည်၊ အနက် ၅ ပါးတွင် ဒြပ်အနက်၌ သွင်းယူရသည်–ဟူလို။

လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ။ ။"ဘာ့ကြောင့် ဒြပ်၌ သွင်းယူရသနည်း"ဟု ထပ်၍မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "လောကေ ပသိဒ္ဓတ္တာ"ဟု မိန့်၊ "အကောင်အထည် ဒြပ်သည် လောက၌ မျက်မြင်အားဖြင့်ထင်ရှားသကဲ့သို့, ထိုပဒသိလိဋ္ဌတာလည်း နား၌ ကြားရခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားသောကြောင့် ဒြပ်၌ သွင်းယူရသည်" ဟူလို။

၁၅၉။ နတု သဒ္ဒါ အနံတ္ထာတိ, ဉာယေန ပဒပူရဏော၊
ပဒတ္ထော သုတိယာ တဿ, ပဒတ္ထေဝ ပဝတ္တိတော။

၁၅၉။ နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာတိ–နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာဟူသော၊ ဉာယေန–ပရိဘာသာနည်းဖြင့်၊ ပဒပူရဏော–သုတ္တန္တ ဟူသော ပဒပူရဏာ၌၊ သုတိယာ–သတ္တန္တ်ဟူသော သုတိဖြင့်၊ (တစ်နည်း, သုတိယာ–အန္တ ဟူသော သုတိဖြင့်၊) ပဒတ္ထော–သုတ္တဟူသော ပုဒ်၏-အနက်ကို၊ (ပတီယတေ–သိအပ်၏၊) (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) တဿ–ထိုအန္တ ဟူသော ပဒပူရဏာ၏၊ ပဒတ္ထေဝ–သုတ္တဟူသောပုဒ်၏ အနက်၌သာ၊ ပဝတ္တိတော–ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [အနတ္ထာ–အနက်မရှိကုန်သော၊ သဒ္ဒါ–သဒ္ဒါတို့သည်၊ နတု နဝေ–မရှိကုန်သည်သာ။]

၁၅၉။ ။အဘိရတိမိစ္ဆေယျ၌ "အဘိရတိံ+ဣစ္ဆေယျ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်သော အခါ အနက်ရကောင်းသောကြောင့် အထူးမဆိုတော့ဘဲ ပဒပူရဏာဖြစ်သော အန္တ သဒ္ဒါအတွက် ပဒသိလိဋ္ဌတာ အပြင် ရနိုင်သောအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် "နတု သဒ္ဒါ"စသည်မိန့်၊ "နတုသဒ္ဒါ အနတ္ထာ–သဒ္ဒါမှန်လျှင် အနက်မရှိ မဟုတ်, အနက်ရှိရမည်သာ"ဟူသော ပရိဘာသာနည်းအားဖြင့် (သုတ္တန္တ၌ အန္တသဒ္ဒါသည် သုတ္တ၏အနက်ကိုပင် တွဲဖက်၍ဟောရကား) "သုတ်+တန်+တ" ဟူသော သုတိဖြင့် (တစ်နည်း–အန္တ ဟူသော သုတိဖြင့်) သုတ္တပုဒ်၏ အနက်ကိုပင် သိရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာ၌ ပြအပ်သော "အနက်"ဟူသည် သုတ္တသဒ္ဒါ သုတ္တန္တသဒ္ဒါတို့၏ ဟောနက်ဖြစ်သော "သုတ္တန်ပိဋကတ်" ဟူသော အနက်တည်း၊ ရှေ့ဂါထာ၌ ပြအပ်သော "အနက်"ကား "စကား၏ ပြေပြစ်ညက်ညောခြင်း (ဝါစာသိလိဋ္ဌတာ) အနက်တည်း" ဟု မှတ်ပါ။

တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်း။ ။"သုတ္တမေဝ–သုတ်သည်ပင်၊ သုတ္တန္တံ–သုတ္တန္တ မည်၏"ဟု ပြုး ဤသမာသ်ကို တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဟု ခေါ်၏၊ တဿ–ထို သုတ္တသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ–အနက်တည်း၊ တဗ္ဘာဝေါ–နက်၊ ["ဘာဝေါ ပဒတ္ထေ သတ္တာယ"စသော အဘိဓာန်လာအနက်တို့တွင် ဘာဝသဒ္ဒါသည် ပဒတ္ထ အနက်ဟော။] တဗ္ဘာဝေ+ဝုတ္တိ ယဿာတိ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ–ထိုသဒ္ဒါ၏အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော (ထိုသုတ္တသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုပင် တွဲဖက်၍ဟောသော) အန္တ သဒ္ဒါ၊ "ဒိဋ္ဌိဂတံ–ဒိဋ္ဌိ"ဟူသော ပုဒ်များ၌လည်း နည်းတူ။

၁၆၀။ ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ·သ္မာ, တိ ဘာဝေါ သ နိမိတ္တကာ၊

ဒဗ္ဗ ဂုဏ ကြိယာ နာမ, ဇာတိ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိယာ။

၁၆၀။ အသ္မာ–ဤသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်မှ၊ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ–အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဘဝန္တိ–ဖြစ်လာကုန်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ အသိဉာဏ်သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ–ထို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည်၊ ဘာဝေါ–ဘာဝမည်၏၊ သ(သော)–ထို ဘာဝဟူသည်၊ သဒ္ဒပဝတ္တိယာ–သဒ္ဒါ ဖြစ်ခြင်း၏၊ နိမိတ္တကာ–အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာ နာမဇာတီ–ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမ်, ဇာတ်တို့တည်း။ [ဇာတီ၏ ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် ဣတ္ထိလိင်ချင်း တူအောင် "နိမိတ္တိကာ"ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။]

၁၆၁ ။သမ္ဗန္ဓိနာ ဟိ သမ္ဗန္ဓော, တဿိတတ္တာ သရူပကံ၊

ဇာတျာ သဒ္ဒဿ ဇာတိတ္တာ, သာဒိသျံ သဒိသေန ဝါ။

၁၆၁။ ဟိ–ဆက်ဦးအံ့၊ သမ္ဗန္ဓော–သမ္ဗန်ကို၊ (သမ္ဗန္ဓဿ–သမ္ဗန်၏၊) တဿိတတ္တာ–ထို သမ္ဗန္ဓီဒြပ်၌ မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ဗန္ဓိနာ–သမ္ဗန္ဓီဒြပ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတော–သွင်းယူအပ်၏၊ သဒ္ဒဿ–သုတိ ဟူသော သဒ္ဒါ၏၊ ဇာတိတ္တာ–သဒ္ဒါဇာတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ဇာတျာ–

၁၆၀။ ။ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော သကာတ်များကို "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်"ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသဒ္ဒပဝတ္တိကိုပင် "ဘာဝ"ခေါ်ကြောင်းကို ပြလို၍ "ဘဝန္တိ" စသည်မိန့်၊ "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ တေသ္မာတိ ဘာဝေါ"ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်နှင့်အညီ ပြအပ်ခဲ့သော သကာတ်များကို ဘာဝဟုခေါ်၏၊ ထိုဘာဝလည်း ဒဗ္ဗ, ဂုဏ, ကြိယာ, နာမ, ဇာတိအားဖြင့် ၅ မျိုးပြားသည်–ဟူလို။ [ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ ဧတေနာတိ ဘာဝေါ"ဟု ကရဏသာဓ်လည်း ပြုကြ၏၊ ထိုကရဏသာဓ်လည်း "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ္တ"၌ "နိမိတ္တ–အကြောင်း"ဟူသော စကားနှင့် လျော်၏၊ ဤဘာဝနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဏျတ္တတာ ဘာဝေတု" သုတ်မှာ ရှုပါ။]

၁၆၁။ ။ဘာဝ၏အနက်ဖြစ်သော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်နှင့် သကာတ်သည် သဘောတူ၏၊ ထိုသကာတ်သည် ၈ ပါးရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဘာဝ၏ အနက်ကို ပြရာဖြစ်သော ရှေ့ဂါထာ၌ သုတိ,သမ္ဗန်, သာဒိသျတို့ကိုမယူဘဲ ဒဗ္ဗ,

ဇာတ်ဖြင့်၊ သရူပကံ–သုတိကို၊ သင်္ဂဟိတံ–သွင်းယူအပ်၏၊ ဝါ–သည် သာမကသေး၊ သာဒိသျံ–တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဒိသဘောကို (တဿိတတ္တာ–ထို သဒိသဒြပ်၌ မှီသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သဒိသေန– သဒိသဒြပ်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတံ–သွင်းယူအပ်၏။ [မပါသော ပုဒ်များကို လိုက်စေ၍ အနက်ပေးသည်။]

ဂုဏ, ကြိယာ, ဇာတိတို့ကိုသာ ယူရပါသံနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သမ္ဗန္ဓီနာပိ" စသည်ကိုမိန့်သည်၊ [နာမသည် သကတ် ၇ ပါးတွင် မပါဝင် သော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ ဇာတိတွင်ပါဝင်၍ တစ်ရံတစ်ခါ ဒြပ်တွင် ပါဝင်သော ကြောင့် ထိုဇာတိဒဗ္ဗတို့မှ ခွဲခြား၍ နာမကို ရှေ့ဂါထာ၌ သီးခြား ဘာဝအဖြစ် ဖြင့် ပြထားသည်။]

သမ္ဗန္ဓိနာပေ၊ တဿိတတ္တာ။ ။သမ္ဗန္ဓီဒြပ်သည် ဒဗ္ဗဘာဝတည်း၊ ထို "သမ္ဗန္ဓီဒြပ်" ဟူသော ဒဗ္ဗသကတ်ကို ယူလိုက်လျှင် သမ္ဗန်ဟူသော သကတ် ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–သမ္ဗန်က သမ္ဗန္ဓီ၌ ရှိသောကြောင့် တည်း၊

သရူပကံ၊ပေ၊ဇာတိတ္တာ။ ။ဇာတိဘာဝကိုယူသဖြင့် သုတိကိုလည်း ယူပြီးဖြစ် တော့၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–သဒ္ဒါဟူသော သုတိက သဒ္ဒါအမျိုးဇာတ်ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီ၌ "သဒ္ဒသာတိ ကတ္တုနိဒ္ဒေသော"ဟု ဖွင့်၏၊ "သဒ္ဒသ သဒ္ဒါသည်"ဟု ကတ္တားအနက် ပေးစေလိုဟန်တူ၏၊ ဇာတိတ္တာ၌ တ္တ၏သမ္ဗန် ဖြစ်သောကြောင့် (သဒ္ဒဿ၌) သမ္ဗန်အနက်သည်သာ ပဓာနတည်း၊ ကတ္တား အနက်မှာ ပဓာန မဟုတ်။

သာဒိသျံ သဒိသေန။ ။သဒိသ (တူသော)ဒြပ်ကို ယူသဖြင့် သာဒိသျ (တူသည်၏ အဖြစ်–တူခြင်း)ကိုလည်း ယူပြီးဖြစ်တော့၏၊ [ဤ၌ အကြောင်းမပါ သော်လည်း "တဿိတတ္တာ"ကိုပင် လိုက်စေ၍ "တူခြင်းသာဒိသျက တူသောအရာဝတ္ထုဒြပ်၌ မှီသောကြောင့်" ဟု မှတ်ပါ။]

ဤပြခဲ့သောနည်းဖြင့် "သုတိ သမ္ဗန် (ကြိယာကာရကသမ္ဗန်ပါ) သာဒိသျ တို့ကို (ဒဗ္ဗဂုဏ စသော ဘာဝအနက် ၅ ပါးတွင်) ဆိုင်ရာအနက်ဖြင့် ယူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် သကတ် ၈ ပါးရှိသော်လည်း ရှေ့ဂါထာဝယ် ဒဗ္ဗစသော ၅ ပါးကိုသာ ဘာဝအရ၌ ပြသည်" ဟု မှတ်ပါ။

၁၆၂။ ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္တာ ယေ, နိမိတ္တာနာ·ဟု ဏျာဒယော၊
တတော ဘာဝတ္တဝါစိတ္တာ, တထာ သာဓု သကတ္တကေ။

၁၆၂။ ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္တာ–ဝိဂြိုဟ်အနက်ရှိကုန်, ဝိဂြိုဟ်အနက် မဟုတ်သော ပုဒ်အနက်ရှိကုန်သော၊ ယေ–အကြင်သဒ္ဒါတို့သည်၊ နိမိတ္တာနိ–ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်, သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်တို့ကို၊ အာဟု–အပဓာန အားဖြင့်ဟောကုန်၏၊ ဘာဝတ္တဝါစိတ္တာ–ဘော အနက်ကို ဟောကုန် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဏျာဒယော–ဏျအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ တတော–ထို ဝိဂ္ဂဟတ္တ အဝိဂ္ဂဟတ္တသဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ (ဟောန္တိ–သက်ကုန်၏၊) တထာ–ထိုမှ တစ်ပါး၊ သာဓုသကတ္တကေ–သာဓုအနက်, သကတ် အနက်၌၊ (ဟောန္တိ–န်၏။)

၁၆၂။ ။ပစ္စည်းတို့၏ သက်ရာ (ဘာဝအနက်ဟူသော) ဝိသယကို ပြပြီး ၍ ထိုအနက်၌သက်သော ဝိသယီ (သက်ရာ ဝိသယရှိသော) ပစ္စည်းတို့ကို ပြလို သောကြောင့် "ဝိဂ္ဂဟာဝိဂ္ဂဟတ္တာ" စသည်ကို မိန့်၊ ဏျတ္တတာဘာဝေတု သုတ်ဖြင့် သက်ရသော ဏျစသောပစ္စည်းတို့သည် ထိုနိမိတ်တို့ကို ဟောသော "အလသော, ဂေါ" စသော သဒ္ဒါတို့ နောင်သက်ကြရသည်–ဟူလို။ [အာလသျံ (ဏျ), ဂေါတ္တံ (တ္တ) စသည်တည်း။]

ဝိဂ္ဂဟတ္တ။ ။"နိပ္ပန္နဿ အတ္ထော ,ဝိသေသေန ဂယှတိ ဧတေနာတိ ဝိဂ္ဂဟော"နှင့် အညီ "ဂေါ" စသော နိပ္ပန္နပုဒ်၏ အနက်ကို (အခြားအနက်တို့နှင့် မရောအောင်) အထူးအားဖြင့် ယူကြောင်းဖြစ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို "ဝိဂ္ဂဟ" ဟု ခေါ်၏၊ "ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ"၌ "ဂစ္ဆတိ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်မျိုးတည်း၊ ထိုဝိဂြိုဟ်၏ အနက်ဟူသည် သွားခြင်းကြိယာတည်း၊ ဝိဂ္ဂဟဿ–ဂစ္ဆတိစသော ဝိဂြိုဟ်၏+အတ္ထော–သွားခြင်း စသော အနက်တည်း၊ ဝိဂ္ဂဟတ္ထော–ဝိဂြိုဟ်၏ အနက်၊ ဝိဂြိုဟ်နက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို "ဝိဂ္ဂဟတ္တ"ဟု ခေါ်သည်၊ "ဝိဂ္ဂဟတ္ထော ဧတေသံ အတ္ထီတိ ဝိဂ္ဂဟတ္တာ"ဟု ပြု၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟတ္တသဒ္ဒါတို့ကို အနက်ပေးရာ၌ "ဂေါ–သွားတတ်သော နွား၊ ရာဇပုရိသော–မင်း၏ အချင်းယောကျ်ား"ဟု ဝိဂြိုဟ်နက်ပါအောင် ပေးပါ။

အဝိဂ္ဂဟတ္တ။ ။"ဂေါ"ဟူသော သဒ္ဒါသည်ပင် "ဂစ္ဆတီတိ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ကို မငဲ့ဘဲ နွားဇာတ်ကိုငဲ့လျှင် "အဝိဂ္ဂတ္တ–ဝိဂြိုဟ်နက်မရှိသော သဒ္ဒါမည်၏၊ "အဝိဂ္ဂဟဿ–ဝိဂြိုဟ်မဟုတ်သော ဂေါစသော ပုဒ်၏+အတ္ထော–တည်း၊ အဝိဂ္ဂ ဟတ္ထော–နက်" ထို အဝိဂ္ဂဟတ္တသဒ္ဒါတို့ကို အနက်ပေးရာ၌ ဝိဂြိုဟ်နက် မလိုက်ဘဲ "ဂေါ–နွား" စသည်ဖြင့် ပေးရသည်။

ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ။"နိမိတ္တာနိ"ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်, ပဝတ္တိနိမိတ်ဟု နိမိတ် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် "ဝိသေသနံ (မလိုအပ်သော အနက်တို့မှ ထူးသောအားဖြင့်) အင်္ဂွာ–လိုရာအနက်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ တောယာတိ ဗျုပ္ပတ္တိ"နှင့် အညီ ဝိဂြိုဟ်ဝါကျကို "ဗျုပ္ပတ္တိ"ဟု ခေါ်၏၊ မှန်၏–ဝိဂြိုဟ်ပြုလိုက်သောအခါ မလိုရာအနက်တွေ မရောတော့ဘဲ လိုရာအနက်ကိုသာ သိရတော့၏၊ ထိုဝိဂြိုဟ်ဝါကျဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်မည်၏၊ ဗျုပ္ပတ္တိယာ+နိမိတ္တံ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ္တံ၊ ဂေါကို ဝိဂ္ဂဟပြုရာ၌ "ဂစ္ဆတိ"ဟု ပြုရ၏၊ ထို ဂစ္ဆတိကြိယာ၏အကြောင်းသည် သွားခြင်းကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သွားခြင်းကြိယာကို "ဂစ္ဆတိ၏ ဗျုပ္ပတ္တိ နိမိတ်"ဟု ခေါ်သည်၊ "ရာဇပုရိသော"၏ ဝိဂ္ဂဟသည် "ရညော+ပုရိသော"တည်း၊ ထို "ရညော+ပုရိသော" ဝိဂ္ဂဟ၏ အကြောင်းကား မင်းနှင့် ယောကျ်ားတို့၏ စပ်တော်ခြင်း သမ္ဗန်တည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၏ အကြောင်းကို "ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်" ခေါ်သည်ဟု မှတ်။

ပဝတ္တိနိမိတ်။ ။"သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ"ဟု ဆိုလျက် သဒ္ဒကို ချေထားသည်၊ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခြင်းကို "ပဝတ္တိ"ဟု ခေါ်၏၊ ပဝတ္တိယာ+နိမိတ္တံ, ပဝတ္တိနိမိတ္တံ၊ "ဂေါ" စသော သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို "ပဝတ္တိနိမိတ်"ဟုခေါ်သည်၊ "ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ဖြစ်လာသော ဂေါသဒ္ဒါသည် သွားခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်လာ၏၊ ထိုသွားခြင်းကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ် မည်ရုံသာမက ပဝတ္တိနိမိတ်လည်း မည်နိုင်၏၊ နောင်အခါ၌ သွားသည်ဖြစ်စေ မသွားဘဲအိပ်နေသည်ဖြစ်စေ နွားဟူသမျှကို "ဂေါ"ဟု ခေါ်ရာ၌ကား နွားဇာတ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဂေါသဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ ထိုအခါ၌ ဂေါသဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်သည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်နှင့် မဆိုင်သော) နွားဇာတ်တည်း၊

အာဟ။ ။"ထိုသဒ္ဒါတို့သည် နိမိတ် ၂ မျိုးကိုဟော၏"ဟု ဆိုရာ၌ ပဓာနအားဖြင့် မဟော, အပဓာနအားဖြင့်သာ ဟောသည်၊ ဥပမာ–ဂေါသဒ္ဒါသည် နွားဒြပ်ကိုသာ မုချ ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ သွားခြင်းကြိယာကို ဖြစ်စေ, နွားဇာတ်ကိုဖြစ်စေ ဟောရာ၌ကား အပဓာနအားဖြင့် ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီ၌ "အာဟ ဝဒန္တိ အပ္ပဓာနေနာတိ အဓိပ္ပာယော"ဟု ဖွင့်၏၊ အာဟကို ဝဒန္တိဟု ဖွင့်ခြင်းဖြင့် "ဗြူဓာတ်ကို အာဟ, အန္တိကို ဥပြုထားသည်" ဟု သိစေသည်။

သာမညသကတ္ထကော။ ။ဏျစသော ပစ္စည်းတို့သည် (ဘာဝအနက်၌သာမက) သာမညအနက် သကတ်အနက်၌လည်း ("ဏျတ္တတာ ဘာဝေတု" သုတ်၌ တုသဒ္ဒါဖြင့်) သက်ကြသေး၏၊ "ကမ္မနိ+သာမည ကမ္မညံ၊ ဒေဝေါယေဝ ဒေဝတာ" စသည်တည်း။

၁၆၃။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တာနု–ဂတာ·ဌေ့ ဗုဒ္ဓိ ဝတ္တတေ၊

သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန, တထာ သဒ္ဒေါစ ဝတ္တတေ။

၁၆၃။ ဗုဒ္ဓိ–အသိဉာဏ်သည်၊ ဝါ–စိတ်သည်၊ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တံ–သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းသို့၊ အနုဂတာ–အစဉ်လိုက်သည်၊ (ဟုတ္ဘာ)၊ အဌေ့–ဒြပ်စသော အနက်၌၊ ဝတ္တတေ–ဖြစ်၏၊ တထာ–ထို့အတူ၊ သဒ္ဒေါစ–သဒ္ဒါသည်လည်း၊ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန–သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကြောင့်၊ ဝတ္တတေ–ဖြစ်၏။

၁၆၄။ ပဓာနတော နိမိတ္တဌ္ဌော, သဒ္ဒဌ္ဌောတျ·ပရေ ဝိဒူ၊

နိမိတ္တဌ္ဌာတွ·ပ္ပဓာနေန, တဗ္ဗိသေသျော ပဓာနတော။

၁၆၄။ နိမိတ္တဌ္ဌော–သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်အနက်သည်၊ ပဓာနတော–ပဓာနအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တော–ဟောအပ်သော၊) သဒ္ဒဌ္ဌော–သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊

၁၆၃။ သဒ္ဒဝုတ္တိ ဗုဒ္ဓိ ဝတ္တတေ။ ။"ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ အသ္မာတိ ဘာဝေါ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝယ် "ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါတို့ ဖြစ်ကြ၏" ဟူရာ၌ အဘယ်ပုံဖြစ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဤဂါထာကို မိန့်သည်၊ ["ဗုဒ္ဓိ"ဟူရာ၌ စိတ်ကို ယူပါ။] နွားကို မြင်သောအခါ ရှေးဦးစွာ နွားအမျိုးဇာတ်၌ သိသော စိတ် ဖြစ်၏၊ ထိုနွားအမျိုးဇာတ်ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို သိပြီးမှ နွားအကောင်ဒြပ်ကို သိသောစိတ်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သို့ အစဉ်လိုက်ပြီးမှ သိရသောကြောင့် "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို ဗုဒ္ဓိ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ" ဟုဆိုသည်။ [သဒ္ဒဝုတ္တိနှင့် သဒ္ဒပဝတ္တိသည် အနက်တူတည်း။]

သဒ္ဒဝုတ္တိ သဒ္ဒေါစ။ ။ထိုနွားအမျိုးဇာတ်ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို သိပြီးမှ စကားပြောလိုသောအခါ "ဂေါ"ဟု ပြော၏၊ ဤသို့ သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို အစဉ်လိုက်ပြီးမှ "ဂေါ"သဒ္ဒါလည်း ဖြစ်ရသောကြောင့် "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကို သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ"ဟုလည်း ဆိုသည်၊ ဤသို့ အသိ၏လည်းကောင်း, သဒ္ဒါ၏လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရာ အပါဒါနသတ္တိရှိသောကြောင့်ပင် "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဒါ စေတသ္မာ ဘာဝေါ"ဟု ဘာဝပုဒ်ကို အပါဒါနဝိဂ္ဂဟပြုရသည်။

၁၆၄။ ပဓာနတော နိမိတ္တဌ္ဌော သဒ္ဒဌ္ဌော။ ။သဒ္ဒါက အနက်ကို ဟောရာ၌ အပရောဓါနှင့် မိမိဝါဒကိုပြလို၍ "ပဓာနတော" စသည်မိန့်၊ ဂေါသဒ္ဒါက အနက်ကိုဟောရာ၌ "နွားဇာတ်, နွားဒြပ်" ဟု ၂ နက်ရှိ၏၊ ထိုတွင် "သဒ္ဒပဝတ္တိ

(ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊)တု–စင်စစ်ကား၊ နိမိတ္တော–သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ နိမိတ် အနက်သည်၊ အပ္ပဓာနေန–အပ္ပဓာနအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တော–သော၊) သဒ္ဒတ္တော–တည်း၊ တဗ္ဗိသေသျော–ထို သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည် အထူးပြု သော အနက်သည်၊ ပဓာနတော–ပဓာနအားဖြင့်၊ (ဝုတ္တော–သော၊) သဒ္ဒတ္တော–တည်း။

၁၆၅။ ဂေါတ္တံ ဒဗ္ဗသာ ဂေါဇာတိ, ဇာတျာ ဝါ ဂေါသရူပကံ။

ဋိတ္ထတ္တံ ဋိတ္ထနာမတ္တ, မိစ္စာ ဒီသု အယံနယော။

၁၆၅။ ဒဗ္ဗသာ–နွားဒြပ်၏၊ ဂေါတ္တံ–ဂေါတ္တဟူသည်၊ ဂေါဇာတိ–နွားဇာတ်တည်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ဇာတျာ–နွားဇာတ်၏၊ ဂေါတ္တံ–ဂေါတ္တ ဟူသည်၊ ဂေါသရူပကံ–ဂေါဟူသော သုတိတည်း၊ ဋိတ္ထတ္တံ ဋိတ္ထနာမတ္တန္တိ အာဒီသု– "ဋိတ္ထတ္တံ, ဋိတ္ထနာမတ္တံ" အစရှိသော ပြယုဂ် တို့၌၊ အယံနယော–ဤနည်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော–သိထိုက်၏။

နိမိတ်ဖြစ်သော နွားဇာတ်ဟူသော အနက်သည် ဂေါသဒ္ဒါ၏ ပဓာနအနက်တည်း၊ နွားဒြပ်ကား အပဓာနအနက်တည်း"ဟု အပရေဆရာတို့က ဆိုလိုသည်။

နိမိတ္တော၊ပေ၊ပဓာနတော။ ။နွားဇာတ်ဟူသောသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်သည် အပဓာန အနက်တည်း၊ ထို ဇာတ်သည် အထူးပြုအပ်သော နွားဒြပ်ဟူသော ဝိသေသျအနက် သာပဓာနအနက်တည်း၊ ဤကား ကျမ်းဆရာ၏ ဝါဒတည်း၊ "ယော သကတ္တော တိ ဝုတ္တော သော, နိမိတ္တန္တျပဓာနတော၊ ယောဒဗ္ဗန္တိ သသဒ္ဒတ္တော, သဒ္ဒေနုတ္တော ပဓာနတော"ဟု (၁၄၄) ဂါထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနိမိတ္တံ အပ္ပဓာနတော ဝုတ္တော နှင့် ဤဂါထာ၌ "နိမိတ္တော အပဓာနတော"သည် ထပ်မိ၏၊ ထို့ကြောင့် ထို စကားကိုပင် ထပ်၍ခိုင်မြဲစေသော စကားတည်း။ [ဒီပနီ၌ "ဝုတ္တဝစနံယေဝ နိဂမေတိ"ဟုဖွင့်၏၊ နိဂုံးဝါကျ၏ ထုံးစံကျ–မကျကို စဉ်းစားကြပါလေ။]

၁၆၅။ ။သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဟူသော ဘာဝအနက်၌ ဖျစသော ပစ္စည်း (တ္တ ပစ္စည်း) သက်ပုံကို ဥဒါဟရုဏ်ပြလို၍ "ဂေါတ္တံ" စသည်မိန့်၊ ဂေါတ္တံဒဗ္ဗသာ ဂေါဇာတိ–(ဂေါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို နွားဒြပ်ယူ၍) "ဂေါတ္တံ–နွားဒြပ်ကို သိသော ဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ"ဟု ဆိုလျှင် "ဂေါတ္တံ" ပုဒ်အရ နွားဇာတ်ရ၏၊ တ္တပစ္စည်းလည်း ထိုနွားဇာတ်ကို ဟောရ၏။

၁၆၆။ ဇာတျေတ္တေ ရုဠှိယာ ဟောတိ,
သမာသော တဒ္ဓိတော ကိတော၊
ဇာတျာဒယော တဒါ ဟောန္တိ,
န စ သမ္မုန္တကာဒိကေ။

၁၆၆။ (ယဒါ–အကြင်အခါ၌၊) သမာသော–သမာသ်သည်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတော–တဒ္ဓိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ကိတော–ကိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဇာတျေတ္တေ–ဇာတ်အနက်၌၊ ရုဠှိယာ–အထင်ရုဠှီအားဖြင့်၊ ဟောတိ–၏၊ (တဒါ–ထိုအခါ၌၊) ဇာတျာဒယော–ဇာအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဇာတျေတ္တေ–ဇာတ်အနက်၌၊ ဟောန္တိ၊ သမ္မုန္တကာဒိကေ–သမ္မုန်အစရှိသော အနက်၌၊ န စ ဟောန္တိ–မဖြစ်ကုန်သည်သာ။

ဂေါတ္တံ ဇာတျာ ဂေါသရူပကံ။ ။ဂေါသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို နွားဇာတ်ယူ၍ "ဂေါတ္တံ–နွားဇာတ်ကို သိသောဉာဏ်, နွားဇာတ်ကိုဟောသော ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ"ဟုဆိုလျှင် "ဂေါတ္တံ"အရ "ဂေါ" ဟူသော သုတိရ၏၊ [ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက အလို ပဌမနည်းကိုပြ၍, ဇာတိပဒတ္ထိကအလို ဒုတိယနည်းကို ပြဟန်တူသည်။]

ဒိတ္ထတ္တံဒိတ္ထနာမတ္တံ။ ။"ဒိတ္ထတ္တံ"၌ ဒိတ္ထအရ နွားဒြပ်ကိုယူလျှင် ဒိတ္ထဟူသော နာမည်သည် သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်၏၊ ဒိတ္ထနာမတ္တံ၌လည်း ဒိတ္ထနမတ္တံ၌လည်း ဒိတ္ထတ္တံဟုပင် ဆိုလို၏၊ နာမည်ဟောဖြစ်ကြောင်း သိစေလို၍ နာမသဒ္ဒါထည့်သည်၊ ထိုဒိတ္ထတ္တံ၌ ဒိတ္ထအရ နွားတစ်ကောင်၏ "ဒိတ္ထ"နာမည်ဝိသေသကို ယူလျှင် နွားအများနှင့် ဆက်ဆံသော ဒိတ္ထနာမည်သာမည ဇာတ်သည် သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ် ဖြစ်၏၊ [၁၄၆–"ဒိတ္ထော ဂေါ" စသော ဂါထာကို ကြည့်ပါ၊ ၁၄၇–ဂါထာလာ အပရေဝါဒကိုလည်း ဤ၌ ယူ၍ကောက်ပြပါလေ။]

၁၆၆။ "ဒိတ္ထတ္တံ၊ပေ၊ အယံနယော"ဖြင့် "ရှေး၌ပြခဲ့သော နာမသဒ္ဒါ, သုက္က စသော ဂုဏသဒ္ဒါ, သမာသ်–တဒ္ဓိတ်သဒ္ဒါ, ပါစကောစသော ကိတ်သဒ္ဒါတို့၌ ဤအတိုင်းသိပါလေ"ဟု ညွှန်ပြပြီး၍ ထိုနည်းအတိုင်း မဟုတ်တတ်ဘဲ ထူးခြားပုံကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် "ဇာတျေတ္တေ" စသော ဂါထာတို့ကို (၁၇၀ ပုံစံ တိုင်အောင်)မိန့်သည်၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ်သဒ္ဒါတို့သည် အကြင်အခါ ဇာတိအနက် ၌ ရုဠှီအားဖြင့် ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ ဇာစသော ဘာဝဟောပစ္စည်းများသည် "ဇာတိ အနက်ကိုပင် ဟောကြရသည်၊ သမ္မုန် စသောအနက်များကို မဟောကြ" ဟုလို။

ႇသမာသော။ ။[၁၆၉ ဂါထာလာ ပုံစံများကို ကြည့်ပါ။] အဿဿ–မြင်း၏၊ ကဏ္ဏော–နား၊ အဿကဏ္ဏော–မြင်း၏နား၊ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော "အဿကဏ္ဏော"သဒ္ဒါသည် မြင်း၏ နားရွက်ကိုမဟော၊ အထင်ရုဠ္ဟီအားဖြင့် "အင်ကြင်းပင်" ဟူသမျှကို ဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "အဿကဏ္ဏသ+ဘာဝေါ အဿကဏ္ဏတ္တံ"ဟု ဘာဝပစ္စည်းသက်သောအခါ ထိုတ္တပစ္စည်းသည် အင်ကြင်းပင်အမျိုးဇာတ်ကို ဟောရတော့၏၊ ဝိဂြိုဟ်တွင်းက သဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်ကိုလည်းကောင်း, မြင်း၏ နားဒြပ်ကိုလည်းကောင်း မဟော [ရာဇပုရိသတ္တံ၌လည်း မင်းခစားယောကျ်ားဇာတ်ကိုသာ ဟော၍, သဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်ကိုလည်းကောင်း, မင်းခစားယောကျ်ားဒြပ်ကိုလည်းကောင်း မဟော–ဟု သိပါ။]

ႇတဒ္ဓိတော။ ။"ဟတ္ထော အဿ–အတ္ထိတိ ဟတ္ထီ–နှာမောင်းတည်းဟူသော လက်အရှည်ရှိသော ဆင်"ဟူရာ၌ နှာမောင်းရှိမှုကို အကြောင်းပြု၍ ဟတ္ထီသဒ္ဒါ ဖြစ်လာခဲ့သော်လည်း ကာလကြာသောအခါ နှာမောင်းကို ပဓာနမပြုဘဲ ဟတ္ထီသဒ္ဒါသည် အထင်ရုဠ္ဟီအားဖြင့် ဆင်ဟူသမျှကို ဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၏၊ ထိုအခါ "ဟတ္ထိတ္တံ"၌ တ္တပစ္စည်းသည် ယဿဟူသော သမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း, နှမောင်းဒြပ်ကိုလည်းကောင်း မဟောတော့ဘဲ, ဆင်အမျိုးဇာတ်ကိုသာ ဟောရတော့သည်၊ ဒဏ္ဍီတ္တံ၌လည်း ဒဏ္ဍီသဒ္ဒါသည် မူလက တုတ်ကိုင်သူကိုသာ ဟောသော်လည်းအထင်ရုဠ္ဟီအားဖြင့် (တုတ်ကိုင်သူ) လူအမျိုးဇာတ်ကို ဟောသောအခါ တ္တပစ္စည်းသည် သမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း, တုတ်ကိုလည်းကောင်း မဟောတော့ဘဲ တုတ်ကိုင်လေ့ရှိသော လူအမျိုးဇာတ်ကိုသာ ဟောရတော့သည်။

ကိတော။ ။"ကုမ္ဘကာရော" ဟူသော ကိတ်ပုဒ်၌ "ကရောတီတိ ကာရော" ဟု မူရင်းတုန်းက ကရဏကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်လာသော်လည်း အထင်ရုဠ္ဟီအားဖြင့် အိုးလုပ်သူဟူသမျှကို ဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၍ "ကုမ္ဘကာရတ္တံ"ဟု တ္တပစ္စည်းသက်သောအခါ အိုးထိန်းသည် ဇာတ်ကိုသာ ဟောရတော့၏၊ ကြိယာကိုလည်းကောင်း, အိုးထိန်းသည်ဒြပ်ကိုလည်းကောင်း မဟောတော့၊ [သမ္ဗန္ဓကာဒိကေ၌ အာဒိဖြင့်ကြိယာ, ဒြပ်စသည်ကို ယူ၊] ဤပုံစံ၌ "ကုမ္ဘံ+ကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော"ဟု ပြုရသဖြင့် သမာသ်လည်း ပါဝင်နေသောကြောင့် "ဂေါတ္တံ, ပါစကတ္တံ"တို့ကိုသာ "နေဝမတိ–ကိတ်ပုံစံအတွက် ငါတို့၏ သဘောကျဖြစ်သည်"ဟု ပုံစံတစ်မျိုး ထုတ်လိမ့်မည်။

ဂေါတ္တံ, ပါစကတ္တံ။ ။"ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ, ပစတီတိ ပါစကော" ဟု သွားခြင်း ချက်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်လာသော်လည်း အထင်ရုဠ္ဟီအားဖြင့် နွားဇာတ်, စဖိုသည်ဇာတ်ကို ဟောသော ဇာတိသဒ္ဒါဖြစ်၍ "ဂေါတ္တံ, ပါစကတ္တံ" ၌ တ္တပစ္စည်းသည် နွားဇာတ် စဖိုသည်ဇာတ်ကိုသာ ဟော၏၊ ကြိယာကိုလည်းကောင်း, နွားဒြပ် စဖိုသည်ဒြပ်ကိုလည်းကောင်း မဟော။

၁၆၇။ သုက္ကာဒျ·ဘိန္နရူပေါ စ, တဒ္ဓိတန္တော စ ကေဝလော၊
ဂုဏော ဝါ ဇာတိယံဝါပိ, ပဝတ္တန္တိ ယထာရဟံ။

၁၆၇။ (ယဒါ–အကြင်အခါ၌၊) သုက္ကာဒိ–သုက္က အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ [အာဒိဖြင့် နီလပီတစသော ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါများကိုယူ၊] အဘိန္နရူပေါ စ–မကွဲပြားသောသဘောရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတန္တော စ–တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကေဝလော စ–သက်သက်ဂုဏ်ဟောသဒ္ဒါသည်သော်လည်းကောင်း၊ (ဟောတိ–၏၊) (တဒါ–ထိုအခါ၌၊ ဧတေ ဒယော–ဧအစရှိသောပစ္စည်းတို့သည်၊) ဂုဏေ ဝါ–ဂုဏ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ဇာတိယံ ဝါပိ–ဇာတ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ ပဝတ္တန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏။

၁၆၇။ ။[“သုက္ကတ္တံ ပါဝါရဿ, ဂုဏဿဝါ”ဟု လာလတ္တံ့ ပုံစံကို ကြည့်ပါ၊] “ပါဝါရဿ–အဝတ်၏+သုက္ကတ္တံ–သုကသဒ္ဒါ, အဖြူဟုသိသော ဉာဏ်၏ဖြစ်ခဲ့ရာ”ဟု ဆိုလျှင် သုက္ကသဒ္ဒါသည် ဖြူသော အဝတ်ကိုဟော၏၊ “ဂုဏဿ–အဖြူဂုဏ်၏+သုက္ကတ္တံ”ဟုဆိုလျှင် သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ် သက်သက်ကိုသာ ဟောသည်။]

အဘိန္နရူပေါ စ။ ။[နည်း ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် စသဒ္ဒါသည် ဝိကပ်အနက်ဟော တည်း၊] သုက္ကသဒ္ဒါက ဖြူသော အဝတ်ကို ဟောရာ၌ အဖြူဂုဏ်နှင့် ဂုဏီဒြပ် ဖြစ်သော အဝတ်ကို မကွဲမပြား တစ်သားတည်း သဘောရှိသောကြောင့် “အဘိန္နရူပ” ဟုဆိုသည်၊ “နတ္ထိ+ဘိန္နရူပံ (ကွဲပြားသော သဘောသည်) ဧတ္ထ ဣတိ အဘိန္နရူပေါ”ဟု ပြု၊ ဥပစာ ၁၂ ပါးတွင် (ဂုဏ်ကို နာမည်တပ်သော်လည်း ဂုဏီဒြပ်ကို အရကောက်ရသော) ဂုဏူပစာတည်း၊ အဘေဒဘေဒူပစာမှ တစ်ပါး သော ဥပစာများကို “အဘေဒေါပစာ” ဟုလည်း ခေါ်၏၊ ထိုအဘေဒေါပစာနှင့် ဤအဘိန္နရူပသည် သဘောတူပင်တည်း။

တဒ္ဓိတန္တော စ။ ။“သုက္ကေန+ယုတ္တော သုတ္တော”ဟု တဒ္ဓိတ်ဏပစ္စည်းဆုံးသော ပုဒ်ဟု ယူလျှင်လည်း သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော အဝတ်ကိုပင် ဟောနိုင်၏၊ ဤသို့ အဘိန္နရူပ တဒ္ဓိတန္တ ဖြစ်သော သုက္ကသဒ္ဒါနောင် “သုက္ကတ္တံ” ဟု တ္တပစ္စည်းသက်လျှင် ထိုတ္တပစ္စည်းသည် အဖြူဂုဏ်၌ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂုဏေ ဝါ”ဟုဆိုသည်၊ “သုက္ကဿ–ဖြူသော အဝတ်ဟုသိသောဉာဏ်, ဖြူသော အဝတ်ကိုဟောသောသုတ္တသဒ္ဒါ၏၊ (အဘိန္နရူပ အနက်ပေးပုံ) ဝါ–အဖြူဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော အဝတ်ဟု သိသောဉာဏ်, ထိုအဝတ်ကိုဟောသော သုက္ကသဒ္ဒါ၏ (အဘိန္နရူပအနက်ပေးပုံ) ဝါ–အဖြူဂုဏ်နှင့် ယှဉ်သော အဝတ် ဟု သိသောဉာဏ်, ထိုအဝတ်ကိုဟောသော သုက္ကသဒ္ဒါ၏ (တဒ္ဓိတန္တ ပေးပုံ)+ဘာဝေါသုက္ကတ္တံ။

၁၆၈။ သန္တသဒ္ဒေါ ဇျာတိစာရိ-တသမ္ဗန္ဓေ ကြိယာယဝါ၊

ဝတ္တတေ ဝတ္တမာနေသွပိ, ဒဗ္ဗေ ကမ္မေ ဂုဏမှိစ။

၁၆၈။ သန္တသဒ္ဒေါ-သန္တသဒ္ဒါသည်၊ ဒဗ္ဗေ-ဒြပ်အနက်၌သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မေ-ကြိယာအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဂုဏမှိစ-ဂုဏ်အနက်၌လည်းကောင်း၊ ဝတ္တမာနေသွပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ အဇ္ဈာတိစာရိတ သမ္ဗန္ဓေဝါ-မကွေမကွာ ယှဉ်သော သမ္ဗန်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (အဇ္ဈာတိစာရိတသမ္ဗန်ကို ပဝတ္တိ နိမိတ်ပြု၍သော်လည်း

ကောဝလော။ ။အဘိန္နရူပလည်း မဖက်, တဒ္ဓိတန္တလည်း မဖက်, အဖြူဂုဏ်သက်သက်ကိုဟောသော သုက္ကသဒ္ဒါနောင် တ္တပစ္စည်းသက်လျှင် ထိုတ္တပစ္စည်းသည် အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်၌ဖြစ်၏။ထို့ကြောင့် "ဇာတိယံ ဝါ" ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ထိုက်သလိုယူရသောကြောင့် "ယထာရဟံ"ဟုလည်းဆိုသည်၊ ဇာတ်ကို အရကောက်ရာ၌ "သုက္ကဿ-အဝတ်၏ အဖြူဂုဏ်ဝိသေသကို သိသောဉာဏ်, အဖြူဂုဏ်ဝိသေသကိုဟောသော သုက္ကသဒ္ဒါ၏+ဘဝေါ-ဖြစ်ခဲ့ရာ အဖြူဂုဏ်သာမည ဇာတ်တည်း၊ သုက္ကတ္တံ-ဇာတ်"ဟု ပြု။

ဇာတိယံ ဝါပိ။ ။အပိသဒ္ဒါဖြင့် သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်သာမညဇာတ်ကိုဟောလျှင် သက္ကတ္တံ၌ တ္တပစ္စည်းသည် "သုတ်+ကော"ဟူသော သုတိ၌ဖြစ်စေ၏-ဟုလည်းဆည်းပါ။ [အပိသဒ္ဒေန ယဒါ ဂုဏဇာတိဝါစကော၊ တဒါ သရူပေ ဟောန္တိ၊-ဒီပနီ။]

၁၆၈။ ဒဗ္ဗေ, ကမ္မေ, ဂုဏမှိစ။ ။"သန္တော၁ပုရိသော-သူတော်ကောင်းယောကျ်ား"ဟူရာ၌ (သမုဓာတ်, တပစ္စည်းဖြစ်သော) သန္တသဒ္ဒါသည် သူတော်ကောင်းဒြပ်ကိုဟော၏၊ "သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ လောကသ္မိံ-လောက၌ ထင်ရှားရှိကုန်၏"ဟူရာ၌ (အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်းဖြစ်သော) သန္တသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားရှိခြင်း ကြိယာကို ဟော၏၊ "သန္တော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိံ-ကောင်းသော ကုသိုလ်တရားသည် သုဂတိသို့ရောက်စေ၏"ဟူရာ၌ (သမု,တ) သန္တသဒ္ဒါသည် အကောင်းဂုဏ်ကို ဟော၏၊ ဤသို့ ဒီပနီဖွင့်၏။

သို့သော် ထို ၃ မျိုးလုံးသည် အသဓာတ် အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သဒ္ဒါချည်းမဟုတ်၊ သမုဓာတ်, တပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီး၏၊ နောက် (၁၇၀)ဂါထာ "သတော ဝုဍ္ဍသ္သ သတ္တာ" ဟူသော ပုံစံကား အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော သန္တသဒ္ဒါကိုသာ ပြထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီဖွင့်ကို မလိုက်ဘဲ အသဓာတ်, အန္တပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော သန္တသဒ္ဒါတစ်ခုတည်းသည်ပင် ဒြပ်, ကြိယာ, ဂုဏ်ကို ဟောသည်-ဟု ယူသင့်သည်။

ကောင်း–ဟူလို၊) ကြိယာယဝါ–ကြိယာကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ (ကြိယာကို ပဝတ္တိနိမိတ်ပြု၍သော်လည်းကောင်း–ဟူလို၊) ဝတ္တတေ–ဖြစ်၏၊ “တဒါ–၌၊ ဏျာဒယော–တို့သည်၊ အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန္ဓေဝါ–အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်၌လည်းကောင်း၊ ကြိယာယဝါ–၌လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ”ဟု ထည့်ပေး။

ဝတ္တမာနေသုပိ။ ။ဤသို့ အနက် ၃ မျိုး ဟောလျှင် ဒြပ်ကို ဟောခိုက် သန္တ သဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တိနိမိတ်သည် ထိုဒြပ်၏ အမျိုးဇာတ်သည်လည်းကောင်း, ကြိယာကိုဟောခိုက် ကြိယာသာမညဇာတ်သည်လည်းကောင်း, ဂုဏ်ဝိသေသကို ဟောခိုက် ဂုဏ်သာမညဇာတ်သည်လည်းကောင်း သန္တသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်း ပဝတ္တိနိမိတ် ဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်လော–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝတ္တမာနေသုပိ”ဟု ပိသဒ္ဒါဖြင့်မိန့်သည်၊ အနက်သုံးမျိုးကို ဟောသော်လည်း သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်မှာ သုံးမျိုးမရှိ၊ “အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်နှင့် ကြိယာ” ဟု ၂ မျိုးသာရှိသည်–ဟူလို။

အဗျုဘိစာရိတ၊ပေ၊ကြိယာယဝါ။ ။ထိုသန္တသဒ္ဒါသည် အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း, ကြိယာကြောင့်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်၏၊ [နိမိတ္တတ္တေ သတ္တမီ၊–ဒီပနီ။] ထို့ကြောင့် “သန္တ နောင် ဘာဝပစ္စည်းသက်သောအခါ ထိုဘာဝပစ္စည်းလည်း အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်ကိုဖြစ်စေ, ကြိယာကို ဖြစ်စေ ဟောရသည်”ဟူလို။

အဗျုဘိစာရိတ သမ္ဗန္ဓေ။ ။ဗျဘိစာရ၌ “ဝိ+အဘိ+စာရ”ဟု ခွဲ၊ ဝိသေသန–အထူးအားဖြင့်+အဘိမုခံ–ရှေးရှု+စရဏံ–ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ဗျဘိစာရော–ခြင်း၊ မလိုရာအနက်တို့၌ ရှေးရှုပါဝင်လာခြင်းကို (တစ်နက်တည်း မဟုတ်ခြင်းကို) “ဗျဘိစာရ”ဟု ခေါ်၏၊ ဗျဘိစာရောဝေ+ဗျဘိစာရိတော (သွတ္တဋ္ဌ ဣတပစ္စည်း၊) န+ဗျဘိစာရိတော အဗျဘိစာရိတော၊ အများနှင့် မဆက်ဆံဘဲမိမိနှင့်သာ အမြဲမကင်းသော သမ္ဗန်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “အဝိယောဂသမ္ဗန္ဓေဝါ”ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။ [ထင်ရှားရှိခြင်းကြိယာနှင့် ထင်ရှားရှိသော ဒြပ်၏လည်းကောင်း, ထင်ရှားရှိသော ကြိယာဝိသေသနှင့် ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်တို့၏လည်းကောင်း, အမြဲယှဉ်ခြင်းကို အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်ဟု ခေါ်သည်။]

ကြိယာယဝါ။ ။(၁၇၀) ဂါထာ၌ “သတော ဝတ္တုသ သတ္တာ”ဟု ပုံစံထုတ်၏၊ ထို၌ “သတော+ဘာဝေါ သတ္တာ”ဟု ဆိုလိုရင်းမှတ်၊ “အသတိ ဘဝတိ–ထင်ရှားဖြစ်၏၊ ဣတိ သန္တော”ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသော သန္တသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားရှိခြင်း ကြိယာကိုဖြစ်စေ, အဗျုဘိစာရိတသမ္ဗန်ကိုဖြစ်စေ အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်၏၊ ထိုအခါ “သတ္တာ၌ တာပစ္စည်းလည်း ထိုအဘိစာရိတသမ္ဗန်ကိုလည်းကောင်း, ကြိယာကိုလည်းကောင်း ဟောသည်” ဟူလို [ဒီပနီ၌ ကြိယာယဝယ် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်–ဟု ဖွင့်၏၊ ကြိယာပုဒ်လည်း သတ္တမျန္တ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

၁၆၉။ ယထာ·သကဏ္ဏတ္တံ ရာဇ–ပုရိသတ္တန္စ ဟတ္ထိတ္တံ၊
ဒဏ္ဍိတ္တံ ကုမ္ဘကာရတ္တံ, ဂေါတ္တမိစ္စေဝ နေ့ာမတိ။
၁၇၀။ ပါစကတ္တန္စ သုက္ကတ္တံ, ပါဝါရဿ ဂုဏဿဝါ၊
သတော ဝတ္ထုဿ သတ္တာစ, ကမ္မည် ဒေဝတာတိစ။

၁၆၉, ၁၇၀။ ယထာ–ဥဒါဟရဏ်အဘာယ်နည်း၊ အသကဏ္ဏတ္တံ၊ပေ၊ ဒေဝတာတိစ–အသကဏ္ဏတ္တံ၊ပေ၊ ဒေဝတာဟူသည်တို့တည်း၊ [အသကဏ္ဏတ္တံ–အင်ကြင်းပင်ဟုသိသောဉာဏ်, အင်ကြင်းပင်ကို ဟောသော အသကဏ္ဏသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ (ဤသို့ချည်း အကျယ်ပေးပါ၊ ရှေ့၌လည်း ပေးခဲ့ပြီ၊ နောက်၌ အကျဉ်းသာ ပေးမည်။) ရာဇပုရိသတ္တံ–မင်းချင်းယောကျ်ား၏အဖြစ်၊ ဟတ္ထိတ္တံ–ဆင်၏အဖြစ်၊ ဒဏ္ဍိတ္တံ–တုတ်ရှိသူ၏အဖြစ်၊ ကုမ္ဘကာရတ္တံ–အိုးထိန်းသည်၏အဖြစ်၊ ဂေါတ္တံ ဣစ္စေဝ–ဂေါတ္တံ ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ပါစကတ္တန္စ–ပါစကတ္တံဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဣမာနိ–ဤဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊ နော–သဒ္ဒမ္ဗသိရီ ဆရာ ငါတို့၏၊ မတိ–အလိုရှိအပ်သော ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ ဂေါတ္တံ–နွား၏အဖြစ်၊ ပါစကတ္တံ–စဖိုသည်၏အဖြစ်၊ ပါဝါရဿ–အဝတ်၏၊ သုက္ကတ္တံ–ဖြူသောအဝတ်၏ အဖြစ်၊ (အဘိန္နရူပဖြစ်သော, တစ်နည်း–တဒ္ဓိတန္တဖြစ်သော သုက္ကသဒ္ဒါသည် အဖြူဂုဏ်ရှိသော အဝတ်ဒြပ်ကို ဟောသည်၊) ဝါ–တစ်နည်း၊ ဂုဏဿ–အဖြူဂုဏ်၏၊ သုက္ကတ္တံ–အဖြူဂုဏ်၏အဖြစ် (ကေဝလဖြစ်သော သုက္ကသဒ္ဒါကား အဖြူဂုဏ်ကို ဟောသည်၊) သတော–ထင်ရှားရှိသော၊ ဝတ္ထုဿ–ဝတ္ထု၏၊ သတ္တာ–ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုဟုသိသောဉာဏ်, ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကို ဟောသော သန္တသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ကမ္မည်–အမှု၌ကောင်းသည်၊ ဒေဝတာ–နတ်။]

၁၆၉, ၁၇၀။ ။ဤ ၂ ဂါထာသည် "ဇာတျဗ္ဗေ ရုဋ္ဌီယာ ဟောတိ"စသော ၃ ဂါထာ၏ပုံစံတည်း၊ ဤပုံစံများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှေ့ဆိုင်ရာစကားရပ်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ "သတောဝတ္ထုဿ"၌ ဝတ္ထုဟူရာဝယ် ဒြပ်ဝတ္ထု, ကြိယာဝတ္ထု, ဂုဏ်ဝတ္ထုများ ပါဝင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် "သတော–ထင်ရှားရှိသော ဒြပ်၏, ကြိယာ၏, ဂုဏ်၏"ဟု မှတ်၊ ကမ္မည်ဒေဝတာတို့ကား ထို ၃ ဂါထာ၏ ပုံစံမဟုတ်၊ (၁၆၂)လာ "တထာ သာဓုသကဏ္ဏကေ"၏ ပုံစံတည်း။

၁၇၁။ ယထာကထဉ္စိ ဗျပ္ပတ္တိ, ရုဠှီယာ အတ္ထနိစ္ဆယော၊

ဣတိ ရုဠှိ ပသိဒ္ဓေန, ဗျပ္ပတ္တိ ယေနကေနစိ။

ယထာကထဉ္စိ ဗျုပ္ပတ္တိ, ရုဠှီယာ အတ္ထနိစ္ဆယော ဣတိ–ယထာကထဉ္စိ၊ပေ၊အတ္ထနိစ္ဆယောဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ၊ ပသိဒ္ဓေန–ထင်ရှားသောအားဖြင့်၊ ရုဠှိ–နာမည်၏ တက်ရောက်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ယေနကေနစိ–အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဗျုပ္ပတ္တိ–ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ် ဟူသော ဗျုပ္ပတ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ [ယထာကထဉ္စိ–အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ ဗျုပ္ပတ္တိ–သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ရုဠှီယာ–အထင်ရှုဠှီအားဖြင့်၊ အတ္ထဝိနိစ္ဆယော–အနက်ကို ဆုံးဖြတ်ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏။]

၁၇၁။ ။"အဿကဏ္ဏော–အင်ကြင်းပင်" ဟူရာ၌ "အဿဿ+ကဏ္ဏော"ဟု အဘယ်နည်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ဖြစ်နိုင်သနည်း၊ ထိုသို့ ဝိဂြိုဟ်ဖြစ်နိုင်ပြန်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် "အင်ကြင်းပင်"ဟူသော အနက်ကို အဿကဏ္ဏသဒ္ဒါက ဟောနိုင်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ယထာကထဉ္စိ"စသည်မိန့်၊ ဤပရိဘာသာသည် ရှေးကရှိပြီးသော ပရိဘာသာတည်း၊ ထိုပရိဘာသာ၏ ဆိုလိုရင်းကား "သင့်တော်သော အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ဗျုပ္ပတ္တိခေါ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျဖြစ်၏၊ ပုဒ်၏အနက်ကိုကား အထင်ရှုဠှီအားဖြင့် (အများစိတ်၌ ထင်ရှားရာ နားလည်ရာလိုက်၍) ဆုံးဖြတ်ရသည်" ဟုလို။

ထို့ကြောင့် မြင်း၏ နားရွက်နှင့်တူပုံကို အကြောင်းပြု၍ "အဿဿ+ကဏ္ဏော" ဟု ဝိဂြိုဟ် (ဗျုပ္ပတ္တိ)ဖြစ်၏၊ အနက်ကို ဆုံးဖြတ်သောအခါ၌ကား မြင်း၏ နားရွက်ကို မယူရ၊ "အင်ကြင်းပင်" ဟူသော အနက်၌ အဿကဏ္ဏသဒ္ဒါက (ပါဠိနားလည်သူတို့၏နယ်မှာ အများအသုံးအဖြစ်ဖြင့်) ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့် အထင်ရှုဠှီအားဖြင့် အင်ကြင်းပင်အနက်၌ ဆုံးဖြတ်ရသည်။

"ဂေါ"စသော ပုဒ်၌လည်း သွားခြင်းကြိယာကို ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်လုပ်၍ "ဂစ္ဆတီတိ ဂေါ"ဟု ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသော်လည်း အနက်ကိုဆုံးဖြတ်သောအခါ သွားတတ်သော သတ္တဝါတိုင်း၌ မဆုံးဖြတ်ဘဲ အများအသုံးအားဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သော နွားသတ္တဝါ၌သာ ဆုံးဖြတ်ရသည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် "ဟတ္ထီ, အဿော" စသောပုဒ်များ၌လည်း တစ်စုံတစ်ခုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗျုပ္ပတ္တိ(ဝိဂြိုဟ်)ဖြစ်ပုံ, အနက်အရကောက်သောအခါ ထိုဝိဂြိုဟ်အနက်နှင့်ဆိုင်သမျှကို မယူရဘဲ အထင်ရှုဠှီအားဖြင့် ယူရပုံကို သိပါ။

၁၇၂။ ယေ ယတ္ထဝ္ဟေသု ဓာယန္တိ,
ဘိယျော·ပေက္ခဏာသတ္တိယာ၊
ဘာဝတော တေဟိ တေ ဥတ္တာ,
အနုတ္တာ တဒဘာဝတော။

၁၇၂။ ယေ–အကြင် သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ် သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဘိယျော–များသောအားဖြင့်၊ အပေက္ခဏာသတ္တိယာ–ငဲ့ခြင်းသတ္တိ၏၊ ဘာဝတော–ရှိခြင်းကြောင့်၊ ယတ္ထအတ္ထေသု–အကြင် ကတ္တားအစရှိသော အနက်တို့၌၊ ဓာယန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ တေဟိ–ထို သမာသ်တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ်သဒ္ဒါတို့သည်၊ တေ–ထိုကတ္တားအစရှိသော အနက်တို့ကို၊ ဥတ္တာ–ဟောအပ်ကုန်၏၊ တဒဘာဝတော–ထို အပေက္ခဏာသတ္တိ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနုတ္တာ–မဟောအပ်ကုန်။

၁၇၂။ ။"ဏျစသော ပစ္စည်းတို့သည် သော (သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်)အနက်ကို ဟောကုန်၏"ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အနုတ္တ (ဝုတ္တ–အဝုတ္တ)အဖြစ်ကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် "ယေ ယတ္ထဝ္ဟေသု" စသည်မိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား– "သမာသ် တဒ္ဓိတ် အချာတ် ကိတ် သဒ္ဒါတို့၏ဖြစ်ရာ ကတ္တားစသော အနက်တို့သည် ဟောအပ်သော ဥတ္တ (ဝုတ္တ)အနက်များဖြစ်ကြ၏၊ သမာသ် တဒ္ဓိတ်အာချာတ် ကိတ်တို့၏ ဖြစ်ရာမဟုတ်သော အနက်များကား အနုတ္တ(အဝုတ္တ)အနက်များ ဖြစ်ကြသည်"–ဟူလို။

အပေက္ခဏာပေ၊တဒဘာဝတော။ ။အဘယ့်ကြောင့် ဝုတ္တ–အဝုတ္တဟု သိအပ်ကုန်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အပေက္ခဏာ၊ပေ၊ တဒဘာဝတော"ဟု မိန့်သည်၊ တိဝိဘတ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟောဖို့ရန် သဒ္ဒထုံးစံအားဖြင့် ငဲ့မှုအပေက္ခဏာသတ္တိရှိ၏၊ ကတ္တားအနက်ကလည်း တိ ဝိဘတ်၏ အဟောခံဖို့ရန် ငဲ့မှုအပေက္ခဏာသတ္တိရှိ၏၊ ဤသို့ အချင်းချင်းငဲ့မှု အပေက္ခဏာ သတ္တိထင်ရှားရှိသောကြောင့် "တိဝိဘတ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟော၏"ဟု သိနိုင်သည်၊ သမာသ်စသည်တို့၌ အပေက္ခဏာသတ္တိရှိပုံကို ချဲ့ထွင် သိပါလေ၊ ထိုသို့ အပေက္ခဏာသတ္တိမရှိသောကြောင့် "အဝုတ္တ" ဟု သိရသည်။

ဘိယျော။ ။ပစ္စတေ၌ ဘာဝကမ္မေသုယောသုတ်ဖြင့် သက်အပ်သော ယပစ္စည်းနှင့် ဩဘက်အနက်တို့သည် အချင်းချင်း အပေက္ခဏာသတ္တိ မရှိကြ၊ ယပစ္စည်းသည် ရုပ်ပြီးရုံ အကျိုးငှာ သက်ရ၏၊ ဩဘက်အနက်ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ထိုယပစ္စည်းမျိုးကို တားမြစ်လို၍ "ဘိယျော–များသောအားဖြင့် အပေက္ခဏာသတ္တိရှိသည်"ဟု ဆိုသည်။

၁၇၃။ သဗ္ဗာဟိရတ္ထအန္တောဝတ္ထာ,

ပေက္ခော·နုတ္တတ္ထဒွါရတော၊

သဒ္ဒေါ သန္တောဝတ္ထဗာဟျတ္ထာ,

ပေက္ခော·ဥတ္တောတိ လက္ခဏံ။

၁၇၃။ သဗ္ဗာဟိရတ္ထအန္တောဝတ္ထာပေက္ခော–အပ အနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အတွင်းအနက်ကို ငဲ့သော၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဒွါရတော–အနက်ဟူ သောအကြောင်းကြောင့်၊ ဝါ–အနက်ကို အကြောင်းပြုသဖြင့်၊ အနုတ္တော–အနုတ္တမည်၏၊ ဝါ–အဝုတ္တမည်၏၊ သန္တောဝတ္ထဗာဟျတ္ထာပေက္ခော–အတွင်းအနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အပြင်အနက်ကို ငဲ့သော၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ အတ္ထဒွါရတော–ကြောင့်၊ ဝါ–သဖြင့်၊ ဥတ္တော–ဥတ္တမည်၏၊ ဝါ–ဝုတ္တမည်၏၊ ဣတိ လက္ခဏံ–ဤသို့သော လက္ခဏာသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

၁၇၃။ ။"အပေက္ခဏာသတ္တိယာ ဘာဝတော"ဟူသော စကားအရ အပေက္ခဏာသတ္တိရှိခြင်း မရှိခြင်း၏ လက္ခဏာကို အဘယ်သို့ မှတ်ရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သဗ္ဗာဟိရတ္ထ"စသည်မိန့်၊ အပအနက်နှင့်တကွဖြစ်သော အတွင်းအနက်ကို ငဲ့သောသဒ္ဒါသည် အနုတ္တ(အဝုတ္တ) သဒ္ဒါဖြစ်၏၊ အတွင်းအနက်နှင့် တကွဖြစ်သော အပအနက်ကိုငဲ့သော သဒ္ဒါသည် ဥတ္တ(ဝုတ္တ) သဒ္ဒါဖြစ်သည်၊ ဤသို့ အပြင်အနက်နှင့်တကွ အတွင်းအနက်ကို ငဲ့ခြင်း, အတွင်းအနက်နှင့်တကွ အပြင်အနက်ကိုငဲ့ခြင်းသည် "အပေက္ခဏာသတ္တိယာ ဘာဝတော"ဟူသော ရှေ့ဂါထာလာ စကား၌ အပေက္ခဏာသတ္တိရှိ–မရှိ၏ အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာ ဖြစ်သည်၊ ဆိုလိုရင်းကား–"အတွင်းအနက် တစ်ခုတည်းကိုသာဖြစ်စေ, အပြင်အနက်တစ်ခုတည်းကိုသာဖြစ်စေ ငဲ့ရုံဖြင့် အပေက္ခဏာမဟုတ်သေး၊ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အစုံငဲ့ခြင်းကို ဆိုလိုသည်"ဟူလို။ ထိုသို့ ငဲ့ပုံမှာ နောက်ဂါထာလာ ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့.။]

အတ္ထဒွါရတော။ ။ဥတ္တ' အနုတ္တ–ဟောအပ်, မဟောအပ်" ဟူသော အမည်သည် အနက်၏အမည်မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် "သဒ္ဒေါ အနုတ္တော, သဒ္ဒေါဥတ္တော (သဒ္ဒါကို ဥတ္တ အနုတ္တ)"ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အတ္ထဒွါရတော"ဟု မိန့်သည်၊ အနက်က ဥတ္တဖြစ်လျှင် ထိုအနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သဒ္ဒါကိုလည်း ဥတ္တဟု ဆိုရသည်၊ အနက်က အနုတ္တဖြစ်လျှင်လည်း ထိုအတူပင် သဒ္ဒါကိုလည်း အနုတ္တဟု ဆိုရသည်–ဟူလို။

၁၇၄။ သုရူပေနာ·ဘိရူပေါ ကော, သော နရော ဧညတော ဓနေ-
ဝါနရော ပစ္စတေ သူဒေ-နောဒနော ပစိတော တိစ။

၁၇၄။ သုရူပေန-ကောင်းသော အဆင်းအားဖြင့်၊ အဘိရူပေါ-ထူးကဲသော အဆင်းရှိသူ၊ ဝါ-လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူ၊ သော-ထိုလွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူဟူသည်၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ နရော-လူတည်း၊ ဧညတော-စပါးအားဖြင့်၊· ဓနဝါ-ဥစ္စာရှိသူ၊ နရော-လူတည်း၊ သူဒေန-စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏၊ (သူဒေန-သည်၊ ဩဒနော-ကို၊) ပစိတော-ချက်အပ်၏၊ ဣတိစ-ဤသည်တို့ကား၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-တို့တည်း။)

၁၇၄။ ။"ယေ ယတ္ထာတ္တေသု-စသော ဂါထာ၏ပုံစံကိုပြလို၍ "သုရူပေန" စသည်မိန့်၊ "သုရူပေန၊ပေ၊နရော"သည် သမာသ်၏ပုံစံ, "ဧညတော ဓနဝါ နရော"သည် တဒ္ဓိတ်၏ပုံစံ, "ပစ္စတေ၊ပေ၊ပစိတော"တို့ကား အာချာတ်၊ကိတ်တို့၏ ပုံစံတည်း၊ လိင်ဓာတ်ဟူသော ပကတိ၏ အနက်သည် အတွင်းကျသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် အန္တရတ္ထ (အတွင်းနက်)မည်၏၊ ဒုတိယာစသော ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းတို့၏အနက်သည် အပြင်ကျသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် ဗာဟျတ္ထမည်၏။

အန္တရတ္ထော ဗာဟျတ္ထောစ, ဒုဗ္ဗိဓော ဟောတိ သဒ္ဒတ္ထော၊
ပကတျတ္ထေတ္ထ အန္တရတ္ထော, ဗာဟျတ္ထော ဒုတိယာဒျတ္ထော။

သုရူပေန အဘိရူပေါ နရော။ ။[အဘိ (ဝိသိဋ္ဌ)+ရူပံ ယဿာတိ အဘိရူပေါ။] သုရူပေန၌ နာဝိဘတ်၏ (အားဖြင့်-ပေးရသော) ဝိသေသနအနက်သည် ဗာဟျတ္ထ, အဘိရူပ၏ "ထူးသောအဆင်း" ဟူသော အနက်သည် အန္တရတ္ထ, "ထူးသော အဆင်းရှိသူ"ဟူသော ယဿ၏ သမ္ဗန်အနက်သည် ဗာတျတ္ထ, နရော၌ "လူ" ဟူသော အနက်သည် အန္တရတ္ထ, သိဝိဘတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဗာတျတ္ထကား အထူး မရှိ၊ နရ၏ အန္တရတ္ထဖြစ်သော လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြရုံသာ။

အချင်းချင်းငဲ့ပုံ။ ။သုရူပေန၏ အနက်နှင့် အဘိရူပ၏အနက်သည် အချင်းချင်းငဲ့၏၊ "ကောင်းသော အဆင်းအားဖြင့် လွန်ကဲသော အဆင်း"တည်း၊ လွန်ကဲသော အဆင်းဟူသည်လည်း အကောင်းဘက်ကလွန်ကဲသော "ကောင်းသော အဆင်းပင်"တည်း-ဟူလို၊ အဘိရူပ၏သမ္ဗန်အနက်နှင့် နရ၏ အနက်လည်း အချင်းချင်းငဲ့၏၊ "လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူ" ဟူသည် လူတည်း၊ "လူ" ဟူသည်လည်း လွန်ကဲသောအဆင်းရှိသူပင်တည်း-ဟူလို။

ဤသမာသ်ပုံစံ၌ "အဘိရူပေါ"သာ လိုရင်း၊ ထို့ကြောင့် သုရူပေန၏ ဗာဟျတ္ထနှင့် အဘိရူပ၏လွန်ကဲသောအဆင်းဟူသော အန္တ တ္ထကို ငဲ့သော (သမာသ် မပြီးမီ) အဘိ+ရူပသဒ္ဒါသည် အနုတ္တတည်း၊ သဗာဟိရတ္ထအန္တောဂတ္ထာ-ပေက္ခာတ္တော ကို ထောက်ပါ၊ နရေ၏ အန္တ တ္ထနှင့် တကွ, လွန်ကဲသော အဆင်းရှိသူ ဟူသော ဗာဟျတ္ထကိုငဲ့သော (သမာသ်ပြီးပြီးသော) အဘိရူပသဒ္ဒါသည် ဥတ္တတည်း၊ "သန္တောဂတ္ထဗာဟျတ္ထာပေက္ခော ဥတ္တော" ကို ထောက်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဘေဒစိန္တာအဆိုသည် ပြောရိုးအဓိပ္ပာယ် မဟုတ်သော ကြောင့် စာသင်သားတို့မှာ ခက်ဖွယ်ဖြစ်နေ၏၊ သို့သော် "အဘိရူပေါ"၌ သမ္ဗန်အနက်ဟူသော ဗာဟျတ္ထသည် ဝုတ္တ(ဝါစ္စ)ဖြစ်၍, "အဘိရူပေါ"ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ကား ထိုသမ္ဗန်အနက်ကိုဟောသော ဝါစကသဒ္ဒါတည်း-ဟု ပြောရိုး အဓိပ္ပာယ်နှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်ပါသည်၊ ထို့ကြောင့် "အဘိရူပေါ"ပုဒ်ကို မူရင်း ထား၍ "သုရူပေန"ဟူသော ရှေ့ဝိသေသနပုဒ်နှင့် "နရော" ဟူသော အဘိဓေယျ ပုဒ်များကို အခြံအရံလုပ်ပြီးလျှင် အဓိပ္ပာယ်မှတ်ရပါသည်။

ခညတော ခနဝါနရော။ ။ခညတောနှင့် ခနသည်လည်းကောင်း, "ခနံ ယဿ အတ္ထိတိ ခနဝါ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ယဿဟူသော သမ္ဗန်နှင့် နရော သည်လည်းကောင်း အရတူ၏၊ အန္တ တ္ထဗာဟျတ္ထနှင့် အနုတ္တဥတ္တဖြစ်ပုံကို သမာသ် ပုံစံအတိုင်း ခွဲပါ။

သူဒေန ဩဒနော ပစ္စတေ။ ။ဤအချာတ်ပုံစံ၌ "ပစ္စတေ"သာ လိုရင်းတည်း၊ သူဒေန၌ နာဝိဘတ်၏ ကတ္တားအနက်သည် ဗာဟျတ္ထတည်း၊ ထိုဗာဟျတ္ထသည် ပစ္စဟူသော အန္တ တ္ထ၌သာငဲ့၏, စပ်၏၊ ထို့ကြောင့် သူဒေန၏ ဗာဟျတ္ထနှင့်တကွ "ချက်" ဟူသော အန္တ တ္ထကို ငဲ့သော "ပစ္စ"သည်လည်းကောင်း, သူဒေနသည် လည်းကောင်း အနုတ္တတည်း၊ ဩဒန၏အနက်သည် အန္တ တ္ထ, တေဝိဘတ်၏ အနက်သည် ဗာဟျတ္ထ၊ ဤသို့ အန္တ တ္ထနှင့်တကွ ဗာဟျတ္ထကိုငဲ့သော တေဝိဘတ် သည်လည်းကောင်း, ဩဒနဟူသော ကံသည်လည်းကောင်း ဥတ္တ(ဝုတ္တ)တည်း၊ ပစိတော ဟူသော ကိတ်ပုံစံ၌လည်း ဤအတိုင်းခွဲပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဗာဟျတ္ထနှင့် အန္တ တ္ထတို့သည် အချင်းချင်းငဲ့လျက်ရှိသော ကြောင့်သာ "သဗာဟိရတ္ထအန္တ တ္ထ, သန္တောဂတ္ထဗာဟျတ္ထ"ဟု တွဲ၍ ဆိုသည်၊ လိုရင်းမှာ "အတွင်းနက်သည် အနုတ္တ, အပြင်အနက်သည် ဥတ္တ"ဟု ခွဲလိုရင်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် "သူဒေန ဩဒနော ပစ္စတေ"၌ "အန္တ တ္ထကို ငဲ့သော သူဒေန သည် အဝုတ္တကတ္တား, ဗာဟျတ္ထကိုငဲ့သော ဩဒနသည် ဝုတ္တကံတည်း" ဟူသော ရိုးရာစကားနှင့် တစ်ထပ်တည်းကျသည်-ဟု မှတ်ပါ။

၁၇၅။ ပယောဂသိဒ္ဓိယာ သုတ္တော–ပဒေသော တေန ယံ သမာ–
သာဒိသဥ္ဉာတိဒေသာဒိ, တေနုတ္တံ သာမိကာရကံ။

၁၇၆။ ဇာတျာဏာဝိသယက္ခေတ္တ–ဘူတံ နုတ္တံ ယထာတထာ၊
အဘာဝတောတိ တညျုဟိ, ဝုတ္တံ ဇာတိနိရုတ္တိယံ။

၁၇၅,၆။ ပယောဂသိဒ္ဓိယာ–အဘိရူပေါစသော ပြယုဂ်တို့၏ ပြီးစီး ခြင်းငှာ၊ သုတ္တောပဒေသော–အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗီဟိစသော သုတ် တို့ကို ဥပဒေသ အနေအားဖြင့် ညွှန်ပြခြင်းသည်၊ ဝါ–ရွတ်ဆိုရခြင်း သည်၊ (ဟောတိ–ဖြစ်၏၊) တေန–ထို့ကြောင့်၊ ယံ သာမိကာရကံ– အကြင် သာမိနှင့်တကွ ကာရက ၇ ပါးသည်၊ သမာသာဒိ သဥ္ဉာတိ ဒေသာဒိ–သမာသ် အစရှိသော ဝါစကကြီး ၄ ပါးတို့၏ ကောင်းစွာ

၁၇၅,၆။ ။ဥတ္တ, အနုတ္တ(ဝုတ္တ, အဝုတ္တ)နှင့် စပ်၍ ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်း၌ လာသော စကားကိုပြလိုသောကြောင့် "ပယောဂသိဒ္ဓိယာ"စသော ၂ ဂါထာ ကို မိန့်ပြန်သည်၊ ဤဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းလာစကား၏ ဆိုလိုရင်းကား–"အညပဒတ္ထေသု ဗဟုဗ္ဗီဟိ" စသော သမာသ်သုတ်, "ဂုဏာဒိတော ဝန္တု"စသော တဒ္ဓိတ်သုတ်, "အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ"စသော အာချာတ်သုတ်, "ဘာဝကမ္မေသု တ"စသော ကိတ်သုတ်များကို ဥပဒေသ အနေအားဖြင့် ညွှန်ပြထားခြင်းသည် "အဘိရူပေါ, ခနဝါ, ပစ္စတေ, ပစိတော" စသော ပြယုဂ်များ၏ ပြီးစီးခြင်း အကျိုးငှာဖြစ်၏၊ "ပြယုဂ်ပြီးစီးဖို့ရာ ထိုသုတ်များကို တည်ထားရသည်" ဟူလို။

တေန၊ပေ၊ဒေသာဒိ။ ။ထိုသို့ ပြယုဂ်ပြီးစီးဖို့ရန် သုတ်ကို ဥပဒေသ အနေ အားဖြင့် ဆိုထားခြင်းကြောင့် သာမိ (ဘာဝနှင့်တကွ) ကာရက ၇ ပါး, ပေါင်း အနက် ရှစ်ပါးသည် သမာသ်စသော ဝါစကတို့၏ သဥ္ဉာတိဒေသ (ကောင်းစွာ ဖြစ်ရာ–ကောင်းစွာ ဟောရာဒေသ)လည်း ဟုတ်၏၊ (အာဒိဖြင့် အာဏာဒေသ ဝိသယဒေသကိုယူ၍) သမာသ်စသော ဝါစကတို့၏ အာဏာဒေသ (အာဏာပျံ့နှံ့ ရာ ဒေသ)လည်းဟုတ်၏၊ ဝိသယဒေသ (သက်ရာဒေသ)လည်း ဟုတ်သည်။ [ဒေသကိုပင် နောက်၌ "ခေတ္တ"ဟု ဆိုလတ္တံ့။]

တေနုတ္တံ၊ပေ၊ဘူတံ။ ။ထိုသို့ သာမိစသော အနက် ရှစ်ပါး၏ သဥ္ဉာတိ ဒေသစသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဇာတိခေတ် အာဏာခေတ် ဝိသယခေတ်ဖြစ်သော ထိုသာမိနှင့် ကာရက ၇ ပါးသည် ဥတ္တ(ဝုတ္တ) မည်၏၊ သမာသ် စသည်တို့ကား ဟောတတ်သော ဝါစကတို့ မည်၏။

ဖြစ်ရာဒေသအစရှိသည်သည်၊ ဝါ-သမာသ်,တဒ္ဓိတ်, အာချာတ်, ကိတ်တို့၏ ဓာတိဒေသ, အာဓာာဒေသ, ဝိသယဒေသသည်၊ (ဟောတိဖြစ်၏၊) တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဓာတွာဓာာဝိသေယကေ္ခတ္တဘူတံ-ဓာတိခေတ်, အာဓာာခေတ်, ဝိသယခေတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ (တံ သာမိကာရကံ-ထို သာမိနှင့်တကွ ကာရက ၇ ပါးသည်၊) ဥတ္တံ-ဥတ္တမည်သည်၊ (ဟောတိ)၊ ယထာတထာ-အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ခေတ်၏၊ အဘာဝတော-မရှိခြင်းကြောင့်၊ အနုတ္တံ-အနုတ္တမည်သည်၊ ဝါ-အဝုတ္တမည်သည်၊ (ဟောတိ-၏၊)ဣတိ-ဤသို့၊ တညုဟိ-ထိုဥတ္တအနုတ္တကိုသိသော ပညာရှိတို့သည်၊ ဓာတိနိရုတ္တိယံ-ဓာတ်နိရုတ္တိကျမ်း၌၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

နုတ္တံ၊ပေ၊အဘာဝတော။ ။သမာသ် စသည်တို့ဖြစ်ရာ (ဟောရာ)မဟုတ်သော အနက်များသည် (ထိုဓာတိခေတ်စသည် မဟုတ်သောကြောင့်) အနုတ္တ (အဝုတ္တ)မည်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား-အဘိရူပေါ ဟူသော သမာသ်သည် ယသ၏ သမ္ဗန်အနက်၌ ဗဟုဗ္ဗီဟိဖြစ်ရကား သာမိ(သမ္ဗန်) အနက်သည် ဝုတ္တ, အဘိရူပေါ ဟူသော သမာသ်သည် ဝါစကတည်း၊ ပေ၊ ပစိတော၌ တပစ္စည်းသည် ကံအနက်ဖြစ်ရကား ကံအနက်သည် ဝုတ္တ, တပစ္စည်းသည် ဝါစကတည်း၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ မဟုတ်လျှင် အဝုတ္တတည်း၊ ဥပမာ-"သူဒေနသြဒနော ပစ္စတေ"၌ တေဝိဘတ်၏ ဖြစ်ရာမဟုတ်သော ကတ္တားအနက်သည် အဝုတ္တဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ [ဟိတ်စသော အကာရကအနက်များကို ထိုခေတ် ၃ ပါး၌ မပါသောကြောင့် "အဝုတ္တ" ဆိုကြသေး၏။]

ခေတ် ၃ မျိုးခွဲခြင်း။ ။"အဘိရူပေါသည် သမ္ဗန်အနက်ဖြစ်၏၊ သမ္ဗန်အနက်ကိုဟော၏"ဆိုလျှင် ထိုသမ္ဗန်အနက်သည် အဘိရူပေါသမာသ်၏ ဖြစ်ရာတည်း၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ သဉ္ဇာတိဒေသ, ဝါ-ဓာတိခေတ်ဟု ခေါ်ထားသည်၊ အမိန့်အာဓာာဟူသည် အာဓာာပုံ့နှံ့ရာ၌ အမြဲရှင့်လျက်ရှိသကဲ့သို့ အဘိရူပေါသမာသ်သည် သမ္ဗန်အနက်ကို အမြဲငှဲလျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ အာဓာာဒေသ, ဝါ-အာဓာာခေတ်ဟု ခေါ်ထားသည်၊ "ဤတစ်နေရာ၌သာ ဖြစ်၏"ဟု သတ်မှတ်ထားအပ်သော ဖြစ်ရာဒေသကို "ဝိသယ"ဟုခေါ်၏၊ (ဝိသယာဓာရကိုကြည့်ပါ၊) အဘိရူပေါသမာသ်လည်း သမ္ဗန်အနက်မှတစ်ပါး အခြားအနက်၌ မဖြစ်၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗန်အနက်ကို အဘိရူပေါသမာသ်၏ ဝိသယဒေသ, ဝါ-ဝိသယခေတ်ဟု ခေါ်ထား၏၊ အခြားပုံစံများကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။

၁၇၇။ သာသနေ နပုတံ ဇာတိ–ခေတ္တံ လက္ခဥ ကောဋိနံ၊

အာဏာက္ခေတ္တမနန္တဥ္စ, ဝိသယက္ခေတ္တ·မီရိတံ။

၁၇၇။ သာသနေ–ပရိယတ္တိသာသနာတော်၌၊ ဇာတိခေတ္တံ–ဇာတိခေတ်သည်၊ နပုတံ–စကြဝဠာတစ်သောင်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ [နပုတံနေရာ၌"နိယုတံ"ဟုလည်း ဖြင်ကြသည်၊] အာဏာခေတ္တံ–အာဏာခေတ်သည်၊ ကောဋိနံ–ကုဋေတို့၏၊ လက္ခံ–တစ်သိန်းသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဝိသယက္ခေတ္တဥ္စ–ဝိသယခေတ်သည်ကား၊ အနန္တံ–အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသည်၊ (ဟောတိ)၊ ဣတိ–သို့၊ ဘဂဝတာ–သည်၊ ဤရိတံ–ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၁၇၇။ ။သာသနာတော်၌လည်း ခေတ်သုံးမျိုးရှိကြောင်းကိုပြလို၍ "သာသနေ" စသည်မိန့်၊ နောက်ဆုံးဘဝ၌ ဘုရားအလောင်းဖွားတော်မူသောအခါ စကြဝဠာတစ်သောင်းတုန်လှုပ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် စကြဝဠာတစ်သောင်းသည် "ဇာတိခေတ်–ဖွားမြင်ရာခေတ်"ဟု ခေါ်၏၊ ရတနသုတ်စသော ပရိတ်တော်များ၏ အာဏာတော်သည် စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်း၌ ပျံ့နှံ့၏၊ ["ကောဋိသတ သဟဿေသု, စက္ကဝါဠေသု ဒေဝတာ၊ ယဿာဏံပဋိဂ္ဂဏှန္တိ"–ရတနသုတ် အဖွင့်။] ထို့ကြောင့် စကြဝဠာကုဋေတစ်သိန်းကို "အာဏာခေတ်"ဟုခေါ်၏၊ ဘုရားရှင်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အဆုံးမရှိသော စကြဝဠာကို အာရုံပြုနိုင်၏၊ ထိုဉာဏ်တော်၏ အာရုံဖြစ်ရာ အဆုံးမရှိသောဌာနကို "ဝိသယခေတ်"ဟု ခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ သာသာနတော်၌ ခေတ် ၃ ပါးရှိသောကြောင့် ထိုခေတ် ၃ ပါးနာမည်ကိုယူ၍ သာမိနှင့် ကာရက ၇ ပါး ပေါင်း ၈ ပါးသောအနက်(ဝါစ္စ)တို့ကို သမာသ် စသော ဝါစကကြီး ၄ ပါးတို့၏ဖြစ်ရာ ဇာတိခေတ်, ပျံ့နှံ့ရာ အာဏာခေတ်, နယ်ပယ်ဝိသယခေတ်–ဟု ဇာတိနိရုတ္တိကျမ်းက (စကားအသုံးအနှုန်း ကြီးကျယ်အောင်) နာမည်တပ်လေသည်။

ဝါဒန္တရ။ ။မဟာဋီကာ၌ကား ခေတ် ၃ ပါးတွင် ဇာတိခေတ်သည် ကျဉ်း၏၊ အာဏာခေတ်သည် အလယ်အလတ်ဖြစ်၏၊ ဝိသယခေတ်ကား ကျယ်ဝန်း၏၊ ထိုခေတ် ၃ ပါးကို ဥပမာထား၍ သာမိခေါ်သော သမ္ဗန်သည် သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်တို့၏ ဟောရာ အနက်ဖြစ်၍ ကျဉ်းသောကြောင့် ဇာတိခေတ်နှင့် တူ၏၊ ကရဏ, သမ္ပဒါန, အပါဒါန, ဩကာသဟူသော ကာရက ၄ ပါးသည် သမာသ် တဒ္ဓိတ် ကိတ် ဟူသော ဝါစက ၃ ပါးတို့၏ ဟောရာ အနက်ဖြစ်သောကြောင့် အလယ်အလတ် ဖြစ်ရကား အာဏာခေတ်နှင့် တူ၏၊

**၁၇၈။ ယဿ ယတ္ထ ဝိဓာနတ္တာ, သင်္ကေတေနေဝ တေန သော၊
ဥဒ္ဒေ့ာတိ ကရိကာယန္တု, ဝုစ္စတေ ကာရိကညုနာ။**

၁၇၈။ တု–ဝါဒန္တရကား၊ ယတ္ထ–အကြင်သာမီနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါး၌၊ ယဿ–အကြင်အံအစရှိသော ဝါစက ၁၀ ပါး၏၊ ဝါ–ကို၊ ဝိဓာနတ္တာ–စီရင်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သင်္ကေတေနေဝ–လောက သင်္ကေတ အားဖြင့်သာလျှင်၊ တေန– ထိုအံအစရှိသော ဝါစက ၁၀ ပါးသည်၊ သော–ထိုသာမီနှင့်တကွ ကာရက ၇ ပါးကို၊ ဥဒ္ဒေ့ာ– ဟောအပ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကာရိကာယံ–ကာရိကာမည်သော သဒ္ဒါ ကျမ်း၌၊ ကာရိကညုနာ–ကာရိကာသိ ပညာရှိသည်၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

ဘော, ကံ, ကတ္တား ကာရက ၃ ပါးသည် ဝါစက ၄ ပါးလုံး၏ ဟောရာအနက် ဖြစ်သောကြောင့် နယ်အကျယ်ဆုံးဖြစ်ရကား ဝိသယခေတ်နှင့်တူ၏၊ ဤသို့ ဘေဒစိန္တာမဟာဋီကာ၌ ခွဲထားလေသည်။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ထိုသို့ မဟာဋီကာဆိုသော်လည်း ဥပမာဘက်၌ ခေတ်က အကျဉ်း, အလတ်, အကျယ်ဟု ၃ မျိုးကွဲသော်လည်း ဥပမေယျဘက်၌ကား ခေတ်နှင့်တူသော အနက်က ၃ မျိုးကွဲသည် မဟုတ်၊ ထိုခေတ်၌ဖြစ်သော ဝါစက သဒ္ဒါကသာ ၃ မျိုးကွဲသည်၊ ဤသို့ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျတို့ မလိုက်လျော သောကြောင့် ထိုအခွဲကို စဉ်းစားကြပါကုန်။

၁၇၈။ ။ဝုတ္တအဝုတ္တအရာ၌ တဒန္တရကိုပြလို၍ "ယဿ ယတ္ထ ဝိဓာနတ္တာ" စသည်မိန့်၊ အံစသော ဝိဘတ်နှင့် သမာသ်စသည်တို့ကို အကြင်သာမီ အနက် ဘာဝအနက်နှင့်တကွ ကာရကအနက်ကို ၇ ပါး၌ စီရင်ရ၏၊ ထို သာမီ အနက် ကာရကအနက်များသည် လောကသင်္ကေတ (သဒ္ဒါတတ်သူ ရှေးလူတို့၏ အမှတ်အသား) အားဖြင့် "ဥတ္တ=ဝုတ္တ" မည်၏၊ ထိုသို့ စီရင်ရာမဟုတ်သော အနက်ကား "အနုတ္တ–အဝုတ္တ" မည်၏၊ဤသို့ ကာရိကာသဒ္ဒါကျမ်း၌ ကာရိကာ တတ်သိ ပညာရှိက မိန့်ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးဝါဒ၌ သမာသ်စသော ဝါစက ၄ ပါးကိုသာ ပြ၏၊ ဤဝါဒ၌ကား "ယဿ ဝိဓာနတ္တာ" ဟု သာမညဆိုသောကြောင့် "အံစသော ဝိဘတ်များလည်း ကံစသော အနက်၌ စီရင်အပ်ရကား ဝါစကဘက်၌ အံစသော ဝိဘတ်များလည်း ပါဝင်လာသည်" ဟု မှတ်ပါ။

၁၇၉။ သမာသာဒီဟိ ဥတ္တာ နော, အမာဒီဟီတိ ကေဟိစိ၊
ယုတ္တာ·ပေက္ခေဟိဥတ္တာ နော, နပေက္ခေဟီတိ နော မတိ။

၁၇၉။ (သဗ္ဗေ–အလုံးစုံကုန်သော၊ အတ္ထာ–အနက်တို့ကို၊) သမာသာ ဒီဟိ– သမာသ် အစရှိသော ဝါစကကြီးတို့သည်၊ ဥတ္တာ–ဟောအပ်ကုန် ၏၊ အမာဒီဟိ–အံအစရှိသောဝိဘတ်တို့သည်၊ နောဥတ္တာ–မဟောအပ် ကုန်၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကေဟိစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ (ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊) အပေက္ခေဟိ–ငဲ့ခြင်းရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဥတ္တာ–ဟောအပ်ကုန်သည်၊ (သမာနာ–ဖြစ်ကုန်လသော်၊)ယုတ္တာ–သင့်ကုန်၏၊ အနပေက္ခေဟိ–ငဲ့ ခြင်းမရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဥတ္တာ–ကုန်သည်၊ (သမာနာ–သော်၊)နော ယုတ္တာ–မသင့်ကုန်၊ ဣတိ–ဤကား၊ နော–သဒ္ဒမ္ဗသိရိ ဆရာငါတို့၏၊ မတိ–အလိုတည်း။

အမှာ။ ။မဟာဋီကာ၌ "ယုတ္တာ–အသင့်အားဖြင့်၊ အပေက္ခေဟိ–တို့သည်၊ ဥတ္တာ–ဟောအပ်ကုန်၏" ဟု ပေး၏၊ ဒီပနီ၌ကား "အပေက္ခဟိ ဥတ္တာ ယုတ္တာ" ဟု ဖွင့်၏၊ ဤနိဿယ၌ ဒီပနီအဖွင့် အတိုင်း ပေးထားသည်။

၁၇၉။ ။ကေစိဝါဒနှင့် တကွ မိမိ၏ ဝါဒကို ပြလို၍ "သမာသာဒီဟိ" စသည်မိန့်၊ ကေစိဆရာတို့က "ကံစသောအနက်တို့ကို သမာသ်စသည်တို့သည် ဟောအပ်ကုန်၏၊ အံစသော ဝိဘတ်တို့သည် မဟောအပ်ကုန်" ဟု ဆိုကြ၏၊ ဆိုလိုရင်းကား သမာသ်စသော ၄ ပါးသာ ဟောတတ်သော ဝါစကသတ္တိရှိ၏၊ အံစသော ဝိဘတ်တို့ကား ဝါစကသတ္တိ မရှိကြ၊ ဇောတကမျှသာ ဖြစ်ကြသည် ဟူလို၊ [ဤကေစိဝါဒသည် "ဝိဓ္ဓာမာနောပိ သုဣာဒိ" စသော (၁၂၈) ဂါထာနှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

ယုတ္တာ, ပေ၊ နောမတိ။ ။မိမိဟူသော အရှင်သဒ္ဒမ္ဗသိရိဆရာ၏ အလိုကား–"သမာသ်စသည်ဖြစ်ဖြစ်, အံစသောဝိဘတ်ဖြစ်ဖြစ်, သာမိစသောအနက် တစ်ခုခုကို ငဲ့ကုန်သော သဒ္ဒါတို့သည် ထိုအနက်များကို ဟောအပ်ကုန်၏၊ မငဲ့ ကုန်သော သဒ္ဒါတို့သည် ထိုအနက်များကို မဟောအပ်ကုန်" ဟု ယူမှ သဒ္ဒါ ကျမ်းသုတ်များနှင့် သင့်လျော်ကုန်သည်–ဟု ဆိုလိုသည်။ [အပေက္ခေဟိ,အနပေ က္ခေဟိ" ၌ ငဲ့ခြင်းရှိ–မရှိကိုလည်း (၁၇၂) ဂါထာ၌ ပြခဲ့သော "အပေက္ခတာ သတ္တိယာ" ၏ အဓိပ္ပာယ်အတိုင်း သိပါ။]

၁၈၀။ ဥတ္တာနုတ္တာ သရူပေန, ဘာဝသတ္တမကာရကာ၊
သာမိစ ဝါစကာ·မာဒီ, သမာသာဒီ ယထာရဟံ။

၁၈၀။ ဥတ္တာနုတ္တာ–ဟောအပ်ကုန်, မဟောအပ်ကုန်သော အနက်တို့သည်၊ သရူပေန– သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ ဘာဝသတ္တမကာရကာ–ဘာဝကာရကလျှင် ၇ ခု မြောက်ရှိသော ကာရကတို့သည်လည်းကောင်း၊သာမိစ–သမ္ဗန်သည်လည်းကောင်း၊(ဟောန္တိ–နိ၏)အမာဒီ–အံအစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊သမာသာဒီ– သမာသ်အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ဝါ စကာ–ဟောတတ်ကုန်၏။

၁၈၀။ **ဘာဝ၊ ပေ၊ သာမိစ။** ။ဥတ္တ, အနုတ္တ(ဝုတ္တ,အဝုတ္တ) သရုပ်ကိုလည်းကောင်း, ဝါစကသရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ပြလိုသောကြောင့် "ဥတ္တာနုတ္တာ" စသည်မိန့်၊ ဥတ္တ–ဟောအပ်သောအနက်တို့၏ သရုပ်သည် ဘာဝနှင့်တကွ ကာရက ၇ ပါး, သာမီတည်း၊ ထိုရှစ်ပါးကို "ဝါစ္စ (ဟောအပ်သောအနက်) ၈ ပါး" ဟု ခေါ်သည်၊ အနုတ္တသရုပ်လည်း ထို ၈ ပါးပင်တည်း၊ ဥပမာ–"ပုရိသံ ပဿတိ" ၌ ပုရိသံဝယ် ကံအနက်သည် အံဝိဘက်ဟောအပ်သော ဥတ္တတည်း၊ ပဿတိ၌ တိဝိဘက်ကား ထိုကံအနက်ကို မဟော၊ ထို့ကြောင့် ထိုကံအနက်သည်ပင် အာချာတ်ဝါစကသည် မဟောအပ်သော အနုတ္တဖြစ်ပြန်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိလေ၊ ထို့ကြောင့် အနုတ္တ၏ သရုပ်ကိုလည်း ဝါစ္စရှစ်ပါးကိုပင် ထုတ်ရသည်။ [ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်, မှတ်ရန် ဝါစ္စရှစ်။]

ဝါစကာ၊ ပေ၊ သမာသာဒီ။ ။ရှေ့၌ပြခဲ့သော အံစသော ဝိဘတ် ၆ သွယ်နှင့် သမာသ်စသော ၄ ပါး, ပေါင်းဆယ်ပါးကို "ဝါစက" ဟု ခေါ်၏၊ [ပဌမာကြဉ်ဖယ်, ခြောက်သွယ်ဝိဘတ်, သမာသ် တဒ္ဓိတ်, အာချတ်ကိတ်, ဆယ်စိတ် ဝါစက ဖြစ်။]

ယထာရဟံ။ ။အံစသော ဝိဘတ်ခြောက်သွယ်သည် ကံအနက်,ကရိုဏ်း, သမ္ပဒါန် အပါဒါန်, ဩကာသဟူသော အနက်များကို အစဉ်အတိုင်းဟော၏၊ သမာသ်သည် ဝါစ္စရှစ်ပါးလုံးကို, တဒ္ဓိတ်လည်း (အနည်းငယ်သောအပါဒါန်နှင့်တကွ) ဝါစ္စ ၈ ပါးကို, ကိတ်သည် သာမိကြဉ်အပ်သော ၇ ပါးကို, အာချတ်သည် ဘော, ကံ, ကတ္တားကို ဟော၏–ဟု ခွဲခြားပါ၊ ဤသို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဟောပုံသည် နောက်ဂါထာများ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

၁၈၁။ ကတ္တရိ ဇိတမာရော ကော,
သော ဇိနောဝါဘိဓမ္မိကော၊
ဘိက္ခု ပစတိ သူဒေါပါ-
စကော သူဒေါဒနန္တိ စ။

၁၈၁။ ဇိတမာရော-မာရ်ကို အောင်တော်မူပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊သော-ထိုပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ ဇိနော၀-မြတ်စွာဘုရားပင်တည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို သင်ယူသူ၊ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ သူဒေါ-စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပစတိ-ချက်တတ်၏၊ သူဒေါ-သည်၊ ဩဒနံ-ကို၊ ပါစကော-ချက်တတ်၏၊ ဣတိစ-ဤသည်တို့ကား၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့သည်း။)

၁၈၂။ ကတ္တာဒိသာမိမတ္တံ တေ-ဟုတ္တံ နာညံ တတော ပရေ၊
ပဓာနာ နုပရောဓေန, အနုဝတ္တန္တိ နာညထာ။

၁၈၂။ (ယတော-အကြင့်ကြောင့်၊) တေဟိ-ထို အံ့အစရှိသော ဝိဘတ်, သမာသ်အစရှိသော ဝါစကတို့သည်၊ ကတ္တာဒိသာမိမတ္တံ-ကတ္တား အစရှိသော အနက်, သာမိ အနက်မျှကို၊ ဥတ္တံ-တိုက်ရိုက်

၁၈၁။ ။ထိုဝါစ္စ-ဝါစကတို့ကို ပုံစံပြလို၍ "ကတ္တရိ"စသည်မိန့်၊ ဇိတော+မာရော ယေနာတိ ဇိတမာရော၊ ယေနဟူသော ကတ္တားအနက်ကို သမာသ် ဝါစကက ဟောပုံတည်း၊အဘိဓမ္မ+အဓီတေတိ အာဘိဓမ္မိကော၊ အဓီတေ၏ အနက်ဖြစ်သော ကတ္တားအနက်ကို တဒ္ဓိတ်ဝါစကက ဟောပုံတည်း၊ ပစတိ၌ တိဟူသောအာချတ်, ပါစကော၌ ဏွုဟူသောကိတ်တို့၏ ကတ္တားဟောဖြစ်ပုံမှာ ထင်ရှားပြီ။ [သူဒေါ ဩဒနံတို့ကား တွဲဖက်ကတ္တားကံတို့တည်း။]

အမှာ။ ။ဤနေရာ၌ ကတ္တားဟောပုံစံကိုသာ ပြသေး၏၊ ထိုပုံစံများနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်များကို (၁၉၉)ဂါထာတိုင်အောင် ကျယ်ဝန်းစွာ ပြပြီးမှ ကရိကာဟောပုံစံ စသည်တို့ကို ဆက်၍ဖော်ပြပါလိမ့်မည်။

၁၈၂။ ။အနက်သည် သင်္ချာ, ဒြပ်, လိင်, သင်္ချာ, ကာရကအားဖြင့် ငါးပါးရှိရာ, သမာသ်စသော အံစသော ဝါစကတို့သည် ကံစသော ကာရက အနက်နှင့် သာမိအနက်ကိုသာ ဟော၏၊ သင်္ချာစသော အနက်များကိုမဟော၊

ဟောအပ်၏၊ အညံ–အခြားသော သကတ်အစရှိသော အနက်ကို၊ န ဥတ္တံ–တိုက်ရိုက်မဟောအပ်၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊ အပရေ–ဝါစ္စရှစ်ပါးမှ တစ်ပါးသော သကတ် အစရှိသော အနက်တို့သည်၊ ပဓာနာနုပရောဓေန–ပဓာနအနက် အားလျော်သောအားဖြင့်၊ (ပဓာနအနက်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် မဖြစ်ကြဘဲ၊) အနုဝတ္တန္တိ–အစဉ်လိုက်ကုန်၏၊ အညထာ–အစဉ်လိုက်ခြင်းမှ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ န ဟောန္တိ–မဖြစ်ကုန်။

ထိုသို့မဟောလျှင် ထို သကတ် စသော အနက်များသည် အဘယ်သို့ ဖြစ်ကြသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကတ္တာဒိ" စသည်မိန့်၊ "သကတ်စသော အခြားအနက်များသည် ကံစသော ပဓာန အနက်အားလျော်စွာ ဖြစ်၍ ထိုအနက်များသို့ လိုက်ပါကြရသည်" ဟူလို။

ဆိုလိုရင်းကား–သမာသ်စသော ဝါစကတို့သည် ကံစသော ဝါစ္စအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောကုန်၏၊ သကတ်စသော အနက်များကိုကား "အပဓာနအားဖြင့် ဟောကုန်၏" ဟု ဆိုရသည်–ဟူလို၊ ဥပမာ–ဇိတမာရောဟူသော သမာသ်သည် ကတ္တားအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ အောင်ခြင်းကြိယာနှင့် မာရ်၏ ကမ္မ+ကမ္မီ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်စပ်ခြင်းဟူသော သမ္ဗန်သကတ်ကိုလည်းကောင်း, ဘုရားရှင် ဒြပ်တော်ကိုလည်းကောင်း, ပုလ္လိင်နှင့် ဧကတ္တသချာတို့ကိုလည်းကောင်း တိုက်ရိုက်မဟော၊ သို့သော် "ထိုအနက်များလည်း ပဓာနကတ္တားအနက်သို့ လိုက်ကြရသောကြောင့် အပဓာနအားဖြင့် ဟောအပ်ရာ ရောက်သည်" ဟူလို။

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီဋ္ဌကား "ဧတ္တာဝတာ ဓောတကဘာဝေန ဝုတ္တာဘာဝေါ ကထိတော ဟောတိ" ဟု ဆို၏၊ ထိုစကားကိုကား စဉ်းစားသင့်လေသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း၊...."ပဓာနာနုပရောဓေန" ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင် "အပဓာနအဖြစ်ဖြင့် ဟောအပ်ကုန်၏" ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"အညံ" အရ သကတ်စသော အနက်များကို ရသောကြောင့် "အညော" ဟု ဧကဝုစ်ဖြစ်စေ, "အညေ" ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြစ်စေ ပုလ္လိင်ဖြင့် ရှိသင့်သော်လည်း "မည်သည့်အရာ" ဟု တိုက်ရိုက်မပြဘဲ သာမည ဖြစ်သောကြောင့် နပုလ္လိင် ဧကဝုစ်ဖြင့် "အညံ" ဟု ဆိုသတတ်၊ "မာနုသိကာစ သမ္ပတ္တိ, ဒေဝ လောကေစယာ ရတိ, ယာစ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိ, သဗ္ဗမေတေန လဗ္ဘတိ" ဟူသော ခုဒ္ဒကပါဌ–နိဓိကဏ္ဍပါဠိတော်ဝယ် ရှေ့က "သမ္ပတ္တိ–ရတိ" တို့ကိုပင် "သဗ္ဗံ" ဟု နပုံဧကဝုစ်ဖြင့် ညွှန်ပြသကဲ့သို့တည်း–ဟု ဒီပနီဆိုသည်။

၁၈၃။ ဝါစကတ္တေန ဥတ္တန္တိ၊ ကေစိ တေသံ တု နာဒိသု၊ သမာသာဒိသု ကတ္တာဒိ–ဝေါဟာရော န ဇိနာဒိကေ။

၁၈၃။ (သမာသာဒိ နာဒိဝိဘတ္တိဟိ–သမာသ်စသော ဝါစက, နာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊)ဝါစကတ္တေန–ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥတ္တံ–ဟောအပ်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ကေစိ–တို့သည်၊ (ဝဒန္တိ)၊ တု–အပြစ်ကား၊တေသံ–ထို ကေစိဆရာတို့၏၊ (ဝါဒေ–အယူ၌၊)နာဒီသု–နာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့၌လည်းကောင်း၊ သမာသာဒီသု–သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့၌လည်းကောင်း၊ ကတ္တာဒိဝေါဟာရော–ကတ္တား အစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊ (ဘဝေယျ–ဖြစ်ရာ၏၊)ဇိနာဒိကေ–ဇိန အစရှိသောပုဒ်၌၊ (ကတ္တာဒိဝေါဟာရော–ကတ္တားအစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊) န (ဘဝေယျ)–မဖြစ်ရာ။

၁၈၃။ ဝါစကတ္တေန ဥတ္တံတိကေစိ။ ။"ဇိတမာရော" ဟူသောသမာသ် သည် ကတ္တားအနက်ကို ဟောရာ၌ "ဝါစကသတ္တိဖြင့် ဟော၏" ဟု ကေစိဆရာ တို့ ဆိုကြသည်၊ [ကေစိဆရာတို့သာမက ယခုအခါ၌ မိမိတို့ စာသင်သားများ လည်း "ဇိတမာရော" သမာသ်က "ဝါစကသတ္တိဖြင့် ဟော၏" ဟုပင် ယူလျက် ရှိကြသည်။]

တေသံ တု၊ ပေ၊ န ဇိနာဒိကေ။ ။ထိုကေစိဝါဒ၌ လဒ္ဓဒေါသ (ရအပ်သော အပြစ်) ကို ပြလို၍ "တေသံတု" စသည်မိန့်၊ "ဇိတမာရော" သမာသ်ပုဒ်သည်ပင် ကတ္တားအနက်ကို ဝါစကသတ္တိဖြင့် ဟောပြီးဖြစ်လျှင်ကား (အနက်ကို အကြောင်းပြု၍) ဝိဂ္ဂြိုဟ်အတွင်းက ယေန၌ နာဝိဘတ်နှင့် "ဇိတမာရော" သမာသ်ကိုသာ ကတ္တားပုဒ်ဟု ခေါ်ဝေါ်ရလိမ့်မည်၊ "ဇိတမာရော" နောက်က "ဇိနော" ဟူသော ပဓာနပုဒ်ကို ကတ္တားပုဒ်ဟု မခေါ်ရဘဲရှိလိမ့်မည်၊ အမှန်မှာ– "ဇိနော" ပုဒ်သာ ပဓာနတည်း၊ ပဓာနဖြစ်လျှင်လည်း ထို ပဓာနပုဒ်ကိုသာ "ကတ္တား" ဟု ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်–ဟူလို။

နာဒိသု။ ။အခြားနေရာ၌ အံဝိဘတ်ကို စ၍ "အမာဒီ" ဟု ဆိုလေ့ရှိ သော်လည်း၊ "ကတ္တရိ ဇိတမာရော ဇိနော" မှ ထွက်လာသော စကားဖြစ်၍ "ဇိတော မာရော ယေနာတိ" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရာ၌ နာဝိဘတ်ဖြင့် ပြုရသောကြောင့် နာကို အစထား၍ "နာဒိသု" ဟု ဆိုသည်၊ ဤစကားဖြင့် "ဝိဂ္ဂြိုဟ်ဝါကျအတွင်း က ယေနလည်း ပဓာနကတ္တားပုဒ်ပင်တည်း" ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုလိုကြ သည်။

၁၈၄။ တေနေ၀ ဓာတကတ္တေန, ၀ုတ္တေတတ္ထာပိ ယုဇ္ဇတိ၊
သာမညတ္တေ ဟိ တေဟုတ္တေ, သာတ္ထကံ၀ ဝိသေသနံ။

၁၈၄။ တေနေ၀–ထို့ကြောင့်ပင်၊ (သမာသာဒိနော ဒိဝိဘတ္တိဟိ– သမာသ် အစရှိသော ဝါစကနှာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊)ဓာတ ကတ္တေန–ထွန်းပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ၀ုတ္တေ–ဟောအပ်သော်၊ တတ္ထာပိ–ထို ဓိနော အစရှိသော ပုဒ်၌လည်း၊ (ကတ္တာဒိ ဝေါဟာ ရော–ကတ္တား အစရှိသော အခေါ်အဝေါ်သည်၊) ယုဇ္ဇတိ–သင့်၏၊ဟိ– အကျိုးကား၊တေဟိ–ထိုသမာသ် အစရှိသော ဝါစကနှာ အစရှိသော ဝိဘတ်တို့သည်၊ သာမညတ္တေ–သာမညအနက်ကို၊ ဥတ္တေ–ဟောအပ် သော်၊ ဝိသေသနံ–ဓိနော အစရှိသော ဝိသေသနသည်၊ သာတ္ထကံ၀– အကျိုးရှိသည်သာ၊(ဟောတိ–၏။)

၁၈၄။ တေနေ၀၊ ပေ၊ ယုဇ္ဇတိ။ ။(ဓိနောစသော ပုဒ်တို့မှာ ကတ္တားပုဒ် စသော အမည်ကို မရနိုင်ခြင်းဟူသော) ထိုအကြောင်းကြောင့် ဓိတမာရော သည် ကတ္တားအနက်ကို ထွန်းပြရုံမျှ (ဓာတကအဖြစ်ဖြင့်)ဟောမှ ဓိနော စသော ပုဒ်လည်း ကတ္တားပုဒ်စသော အမည်ကို ရနိုင်၏–ဟူလို။

သာမညတ္တေဟိ၊ ပေ၊ ဝိသေသနံ။ ။ဓိတမာရော စသောပုဒ်က ဓာတက အဖြစ်ဖြင့် ဟောသည်ဟု ဆိုလျှင် အဘယ်ဂုဏ်(လဒ္ဓဂုဏ်)ရသနည်းဟု မေး ဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သာမညတ္တေ ဟိ" စသည်မိန့်၊ ဓိတမာရော စသောပုဒ် က ဓာတကအဖြစ်ဖြင့် သာမညအနက်ကိုဟောမှ "ဓိနော" ဟု ဝိသေသန ပြုခြင်းသည် အကျိုးရှိ၏၊ ဤသို့ ဓိနောဟူသော ဝိသေသနအတွက် အကျိုး ရခြင်းသည် လဒ္ဓဂုဏ်တည်း၊ "ဓိတမာရောပုဒ်ကိုယ်က ဘုရားတည်းဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဓိနောပုဒ်က ဟောစရာအနက် မရှိသောကြောင့် ဓိနောပုဒ်ကိုပင် ထည့်ဖွယ်မလိုရာ" ဟူလို။ [ဓိတမာရောကို နည်းမှီ၍ "အာဘိ ဓမ္မိကော ဘိက္ခု" ဟူသော တဒ္ဓိတ်ပုံစံ၌လည်း သိပါလေ။]

သူဒေါ်ပစတိ။ ။"ပစတိ" အာချာဒ်၌ ချက်ခြင်းကြိယာကိုသာ ပဓာနအား ဖြင့် ဟော၏၊ "ချက်တတ်သူ" ဟူသော ကတ္တားကိုကား အပဓာန သာမည (ဓာတကအဖြစ်ဖြင့်) ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "သူဒေါ်" ဟု ကတ္တုဝါစက ဝိသေသနကို ထည့်ပြရသည်၊ပါစကော၌လည်း နည်းတူ။

အမှာ။ ။ကတ္တုဝါစက ပုံစံများကို နည်းမှီ၍ (၂၀၁) ဂါထာ စသည်၌ လာမည့် ကမ္မဝါစက စသောပုံစံများကိုလည်း သိပါ၊ ထိုအားလုံးကို မျှော်၍ "နာဒိသု, ကတ္တာဒိ, ဓိနာဒိ" ဟု အာဒိဖြင့် ရှေ့ဂါထာ၌ သုံးစွဲထားသည်။

၁၈၅။ ဥတ္တာနတ္ထေပိ တံ ယေဝ, ကာရကံ နစ တပ္ပရာ-
ဝတ္တိ တေန ဓိနာဒိမှိ, ဥတ္တေ တံနာမတာ သိယာ။

၁၈၅။ (ဓိနာဒိကာရကေ-ဓိန အစရှိသော ကာရကကို၊) ဥတ္တေပိ-သမာသ် စသည်တို့က ဟောအပ်သော်လည်းကောင်း၊ အနုတ္တေပိ-သမာသ်စသည်တို့က မဟောအပ်သော်လည်းကောင်း၊ တံယေဝကာရကံ-ထို ကတ္တား အစရှိသော ကာရကသည်သာ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ စ-ဗျတိရိက်ကား၊ တပ္ပရာဝတ္တိ-ထိုကတ္တား အစရှိသော ကာရကတို့မှ ပြောင်းလွဲခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဓိနာဒိမှိ-ဓိန အစရှိသော ပုဒ်ကို၊ ဥတ္တေ-သမာသ်စသည်တို့က ဟောအပ်သော်၊ တံနာမတာ-ထို ကတ္တုကာရက အစရှိသော အမည်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏။

၁၈၅။ ဥတ္တာ၊ ပေ၊ ဝိပရာဝတ္တိ။ ။"ဓိတမာရော ဓိနော" စသော ပုံစံ၌ ဓိနော စသည်က အဘယ့်ကြောင့် ဝါစကအားဖြင့် ကတ္တားစသည်ကို ဟော၏"ဟု ဆိုရသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဥတ္တာနုတ္တေပိ တံယေဝ" စသည် မိန့်။ [ဋီကာဒိပနီတို့၌ တစ်မျိုးကျမ်းတက်လေသည်။] ဓိနေဟူသော ကတ္တားသည် ဓိတမရော သမာသ်က ဟောအပ်သည် ဖြစ်စေ, မဟောအပ်သည် ဖြစ်စေ အမြဲ အားဖြင့် မာရ်ကိုအောင်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ ရှိနေ၏။

ထို့အတူ "အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခု" ၌ ဘိက္ခုလည်း အာဘိဓမ္မိကော တဒ္ဓိတ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောဟော, မဟောဟော, အမြဲအားဖြင့် အဘိဓမ္မာကို သင်ယူတတ်သော ကတ္တုသတ္တိ ရှိ၏၊ သူဒေါ ပစတိပါစကောတို့၌ သူဒေါလည်း ပစတိပါစကောတို့က ဟောဟော, မဟောဟော, အမြဲအားဖြင့် ချက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ ရှိ၏၊ ထို ကတ္တုသတ္တိမှ ပြောင်းလွဲခြင်းမရှိ။

တေန၊ ပေ၊ သိယာ။ ။ထိုသို့အမြဲအားဖြင့် ကတ္တုသတ္တိရှိနေခြင်းကြောင့် သမာသ် စသည်တို့က ဟောအပ်သောအခါ ထို ကတ္တားဟူသော နာမည် ထင်ရှားရုံသာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် "ဓိတမာရောစသော သဒ္ဒါတို့ကို ဇောတက, ဓိနောစသော သဒ္ဒါတို့ကို ဝါစက" ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို။

အမှာ။ ။ဤ ကတ္တားဟောပုံစံ၌ အဘိဓေယျကိုပြသော "ဓိနော"စသော ပုဒ်များသည် အမြဲကတ္တားဟော ဖြစ်သကဲ့သို့ ကံဟောစသော ပုံစံများ၌လည်း "အာဂတသံဃော ဝိဟာရော" ၌ ကျောင်းသည် အမြဲအားဖြင့် လာရောက်အပ်သော ကမ္မသတ္တိ ရှိနေ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဥတ္တာနုတ္တေပိ တံယေဝ ကာရကံ" ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သိပါလေ။

၁၈၆။ သာမညံ ဟိ သမာသာဒိ, ဝဒေ သျာဒိ ဝိသေသနံ၊
တတော ဝိသေသနတ္တေန, သာမညတ္တော ဝိသေသျတေ။

၁၈၆။ ဟိ–မှန်၏၊ သမာသာဒိ–သမာသ် အစရှိသော ဝါစကသည်၊ သာမညံ–သာမညအနက်ကို၊ ဝဒေ–ဟော၏၊ သျာဒိ–သျာဒျန္တ ပုဒ်သည်၊ ဝိသေသနံ–ဝိသေသအနက်ကို၊ ဝဒေ–ဟော၏၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊ ဝိသေသနတ္တေန–ဝိသေသအနက်ရှိသော ဇိနော အစရှိသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝါ–သည်၊ သာမညတ္တော–သာမညအနက်ရှိသော ဇိတမာရော အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိသေသျတေ–အထူးပြုအပ်၏။

၁၈၆။ သမညံ ဟိ၊ ပေ၊ ဝိသေသနံ။ ။"သာမညတ္တေဟိ တေဟုတ္တေ, သာတ္တက်ံဝ ဝိသေသနံ" ဟူသောစကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ (ဒီပနီကား "ချဲ့လို၍" ဟု ဆို၏၊) "သာမညံ ဟိ"စသည်မိန့်၊ "ဇိတမာရော ဇိနော" ၌ ဇိတမာရောဟူသော သမာသ်သည် မာရ်ကိုအောင်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်ကို "မည်သူမည်ဝါ" ဟု သေကျစွာ မပြနိုင်သောကြောင့် (မာရ်အောင်ပြီးသော ရဟန္တာအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော) သာမညအနက်ကို ဟော၏၊ "ဇိနော" စသော 'သျာဒျန္တပုဒ်ကား "ဘုရား" ဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ဟော၏။

အမှာ။ ။ "အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခု" ၌ အာဘိဓမ္မိကောဟူသော တဒ္ဓိတ်က သာမညအနက်ဟောပုံ, ဘိက္ခုက ဝိသေသအနက်ဟောပုံကိုလည်းကောင်း, "သူဒေါပစတိ–ပါစကော" တို့၌ ပစတိ ပါစကောတို့က သာမညအနက်ဟောပုံ, သူဒေါက ဝိသေသ အနက်ဟောပုံကိုလည်းကောင်း ချဲ့ထွင်ကြည့်ပါလေ။

သျာဒိ။ ။အမာဒယော ပရပဒေဘိ" သုတ်၌ အမာဒယောဖြင့် ဝိဘတ်ကို မယူဘဲ အမာဒိဝိဘတ်ဆုံးသော ပုဒ်ကို ယူရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သျာဒိဖြင့် သျာဒိဝိဘတျန္တပုဒ်ကို ယူရသည်။ [ဌာနျူ-တစ်နည်း–ဧကဒေသူပစာတည်း။]

တတော၊ ပေ၊ ဝိသေသျတေ။ ။ထိုသို့ "ဇိတမာရော, အာဘိဓမ္မိကော, ပစတိ ပါစကော" တို့က သာမညအနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့် ဝိသေသ အနက်ကို ဟောနိုင်သော ဇိနော, ဘိက္ခု, သူဒေါပုဒ်တို့ဖြင့် အထူးပြုပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိသေသနတ္တေနကို ကရိဏ် ပေးလျှင် "ဝဒန္တေန–ဝဒန္တ ပုဂ္ဂိုလ်သည်" ဟု ကတ္တာ ထည့်၊ ဝိသေသနတ္တေနကို ကတ္တာ ပေးလျှင်ကာ ကတ္တားပုဂ္ဂိုလ်ထည့်ဖွယ် မလို၊ ဤနည်းမှီး၍ နေရာတိုင်းမှာ ကြပါ။

[ဆောင်] သဒ္ဒါကတ္တား, နေမှုကား, ဆိတ်ငြာ ကရိဏ်းသာ။
သဒ္ဒါကိုကား, ကရိဏ်းထား, ကတ္တား ပုဂ္ဂိုလ်လာ။,

၁၈၇။ သမာသာဒီနမတ္ထာနံ, ဝိလက္ခဏသဘာဝတော၊
ဝါကျတော တေနဝါကျေန, ဝိသေသတ္ထော န မည့တော။

၁၈၇။ သမာသာဒီနံ-သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့၏၊ အတ္ထာနံ- အနက်တို့၏၊ ဝါကျတော-ဝါကျမှ၊ ဝိလက္ခဏသဘာဝတော- ထူးသော လက္ခဏာသဘော ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန ဝါကျေန-ထို ဝါကျဖြင့်၊ ဝိသေသတ္ထော-ထူးသောအနက်ကို၊ န မည့ တော-မသိအပ်, မသိနိုင်။

၁၈၇။ သမာသာဒီန၊ ပေ၊ မည့တော။ ။ ဇိတမာရောဟူသော သမာသ်၏ "ဘုရား" ဟူသော ဝိသေသ အနက်ကို ဇိတော+မာရော ယေန" ဟူသော ဝိဂ္ဂြဟ်ဝါကျအားဖြင့် အဘယ်ကြောင့် မသိနိုင်သနည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မေး ဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သမာသာဒီနံ" စသည်မိန့်၊ "သမာသ်၊ တဒ္ဓိတ်၊ကိတ်ပုဒ်တို့ အနက်က ဝိဂ္ဂြဟ်ဝါကျအနက်မှ သဘောကွဲလွဲသောအရာလည်း ရှိတတ်သော ကြောင့် ထိုဝါကျအားဖြင့် ဝိသေသအနက်ကို မသိနိုင်" ဟူလို။ [သမာသာဒီနံ၌ အာဒိဖြင့် ဝိဂ္ဂြဟ်လုပ်ရသော တဒ္ဓိတ် ကိတ်တို့ကို ယူ။]

ဝိလက္ခဏသဘာဝတော။ ။ဝိသေသော (ဝါကျမှ ထူးသော)+ လက္ခဏံ ဝိလက္ခဏံ၊ "ဝိလက္ခဏံ+သဘာဝေါ ယေသံ ဝိလက္ခဏသဘာဝါ" ဟု ပြု၍ သမာသ်စသည်ကို အရကောက်ပါ၊ ထို့နောက် ဘာဝပစ္စယာ, တစ်နည်း- ဘာဝ လောပကြ၍ သဘောမတူခြင်းကို ကောက်ပါ၊ ထို့နောက်၊ [ဒီပနီ၌ "ဝိလက္ခဏမေ ဝ+သဘာဝေါ ဝိလက္ခဏ သဘောဝေါ" ဟု ကမ္မဓာရဲပြုလေသည်။]

ဝိဂ္ဂြဟ်ဝါကျအနက်နှင့် သမာသ်တဒ္ဓိတ် ပြီးပြီးသော ပုဒ်တို့၏ အနက်သည် သဘောလက္ခဏာချင်း(အနက်အရကောက်ချင်း)မတူ, ဝါကျတုန်းက ဝိသေသ အနက် ရသော်လည်း ပုဒ်ပြီးသောအခါ သမညအနက်ကိုသာ ရတတ်၏၊ ထို့ ကြောင့် ဇိတမာရော စသည်ကို "ဇိနော" စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ကူမရသည်၊ ဥပမာ-"သုဂတဿ+စီဝရံ" ဟူသော ဝါကျတုန်းက "ဘုရားရှင်၏ သင်္ကန်း တော်" ဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ဟောသော်လည်း "သုဂတစီဝရံ" ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ ရဟန်းများနှင့်ဆိုင်သော သင်္ကန်းကို ဟောသောကြောင့် "တတြိဒံ သုဂတဿ သုဂတစီဝရံ" ၌ "သုဂတဿ" ဟု ဝိသေသန ပြုရသကဲ့ သို့တည်း၊ "တိလတော+ဇာတံ တေလံ" ၌ လည်း နည်းတူ။

သမာသေစ တဒ္ဓိတေစ, တကျတ္တေသု ဝိသေသကာ၊
ပသိဒ္ဓိယံတု သာမညံ, တေလံ သုဂတစီဝရံ။

၁၈၈။ ဇိတမရာဒိ သာမညံ, ဘိက္ခုနာဒိ ပယောဂတော၊
ပါရာဒိ၀ ဇိနာဒိစ, ကတကိစ္စာဒိ ယောဂတော။

၁၈၈။ ဇိတမာရာဒိ-ဇိတမာရော အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ သာမညံ-သာမညတည်း၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဇာနာတိ-သိနိုင်သနည်း၊) [ဉာပကဟိတ်ဖြစ်၍ "ဇာနာတိ" ဟု ဒိပနိထည့်သည်။] ဘိက္ခုနာဒိ ပယောဂတော-ဘိက္ခုအစရှိသော ဝိသေသနကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲ-အပ်သည်၏ အဖြင့်ကြောင့်၊ (ဇာနာတိ-သိနိုင်၏၊) ဇိနာဒိစ-ဇိနာအစရှိသော သဒ္ဒါသည်လည်း၊ (သာမညံ-တည်း၊ ကသ္မာ-ကြောင့်-ဇာနာတိ -သနည်း၊) ကတကိစ္စာ ဒိယောဂတော-ကတကိစ္စအစရှိသော ဝိသေသနကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဇာနာတိ-၏၊ ကိမိဝ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ပါရာဒိ၀-ပါရ, အစရှိသည်ကဲ့သို့တည်း။ [အာဒိဖြင့် အပါရကိုယူ]။

၁၈၈။ ဇိတ၊ ပေ၊ ပယောဂတော။ ။"သာမညံ ဟိ သမာသာဒိ" စသော စကားနှင့်စပ်၍ သာမညဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "ဇိတမာရာဒိ" စသည်ဖြင့် မိန့်၊ အာဒိဖြင့် "အာဘိဓမ္မိကော, ပစတိ, ပါစကော" တို့ကို ယူ၊ ဇိတမာရော-မာရ်ကိုအောင်ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်" ဟူရာ၌ ဘိက္ခု, ဇိနော,ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ, တို့ကို (အဘိဓေယျ-အဖြစ်ဖြင့်) သုံးစွဲယှဉ်စပ်ထိုက်သောကြောင့် "ဇိတမာရော" သည် သာမညသဒ္ဒါ ဖြစ်၏၊ အာဘိဓမ္မိကော၌လည်း ဘိက္ခု, သာမဏေရော, ဂဟေဋ္ဌော(အဘိဓမ္မာဆောင် လူဝတ်ကြောင်)တို့ကို ယှဉ်စပ်သုံးစွဲထိုက်သောကြောင့် သာမညသဒ္ဒါ ဖြစ်၏၊ ပစတိ ပါစကောတို့၏ သာမညဖြစ်ပုံကိုလည်းချဲ့ပါ။ [ဘိက္ခုနာဒိ၌(န) အာဂုံ။]

ဇိနာဒိစ၊ ပေ၊ ယောဂတော။ ။ဇိတမာရော အာဘိဓမ္မိကောတို့၏ နောက်က ဇိနော, ဘိက္ခုတို့လည်း သာမညသဒ္ဒါဖြစ်ပြန်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း- "ကတကိစ္စော-ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စရှိသော၊ ဇိနော၊ ဟတကိလေသော-သတ်ပြီးအပ်သော ကိလေသာရှိသော၊ ဇိနော" စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း, အမျိုးမျိုးဝိသေသနကို ကူမ သုံးစွဲထိုက်သောကြောင့်တည်း။

ပါရာဒိ၀။ ။ဤသို့လျှင် သာမညသဒ္ဒါ ဝိသေသသဒ္ဒါဖြစ်ပုံသည် "ပါရ+ အပါရ" ခေါ်ပုံနှင့် တူ၏၊ ဤဘက်ကမ်း၌နေသူက ဟိုဘက်ကမ်းကို "ပါရ"ဟု ခေါ်၍, သူ၏နေရာ ဤဘက်ကမ်းကို "အပါရ" ဟု ခေါ်၏၊ ဟိုဘက်ကမ်း၌ နေသူကလည်း ဤဘက်ကမ်းကို ပါရဟု ခေါ်၍ သူ၏နေရာ

၁၈၉။ ဝုတ္တိယာ ကာမာစာရာပိ, ဝိသေသနဝိသေသျတာ၊
လောကေန မန္တေ သိဒ္ဓါ, လောကသိဒ္ဓ သဘာဝတော။

၁၈၉။ ကာမာစာရာ–ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အလိုအတိုင်းဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ (ဝိသေသနဝိသေသျတာယ–ဝိသေသနဝိသေသျ၏ အဖြစ်သည်၊) ဝုတ္တိယာပိ–ဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း၊ လောကသိဒ္ဓသဘာဝတော–လောက၌ ထင်ရှားသောသဘောအားဖြင့်၊ သိဒ္ဓါ–ထင်ရှားပြီးသော၊ ဝိသေသနဝိသေသျတာ–ဝိသေသန ဝိသေသျ၏အဖြစ်ကို၊ လောကေန–လူအပေါင်းသည်၊ မန္တေ–သိအပ်၏။

ဟိုဘက်ကမ်းကို "အပါရ"ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ ပါရ ခေါ်အပ်သော အရပ်သည်ပင် အပါရဟုလည်းကောင်း, အပါရခေါ်အပ်သောအရပ်သည်ပင် ပါရ ဟုလည်းကောင်း အပြန်အလှန် ခေါ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ "ဓိတမာရော" ကို သာမညဟုယူဆသော အခါ ဓိနောသည် ဝိသေသနဖြစ်၏၊ ဓိနောကို သာမညယူပြန်လျှင် ဓိတမာရောသည် ဝိသေသနဖြစ်နိုင်ပြန်သည်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သူဒေါ ပါဠိစကောတိုင်အောင် ချဲ့ကြည့်ပါ။

၁၈၉။ "ဓိတမာရာဒိ" စသော ရှေ့ဂါထာအလိုအားဖြင့် ဓိတမာရော သည် ဝိသေသနလည်းဖြစ်နိုင်–ဝိသေသျလည်းဖြစ်နိုင်ရကား "ဤပုဒ်သည် ဝိသေသန, ဤပုဒ်ကား ဝိသေသျ" ဟု ခွဲခြားမှုသည် ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အတိုင်း ဖြစ်နိုင်ရာရောက်၏၊ သို့သော် ဝိသေသနဝိသေသျသည် လောက၌ပင် "ဤကား ဝိသေသန, ဤကား ဝိသေသယ" ဟု သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားပြီး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ထင်ရှားပြီး အတိုင်းသာ "ဓိတမာရောကို ဝိသေသျ, ဓိနောကို ဝိသေသန" ဟု ခွဲခြား၍သိရသည်။

ဝုတ္တိယာ ကာမာစာရာပိ။ ။ကာမာစာရာပိမှ ပိကိုရွှေ့၍ "ဝုတ္တိယာပိ" ဟု ဆို၊ ထိုပိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတကတည်း၊ ဝုတ္တိယာ၏ လက္ခဏာဝန္တကို လည်း "ဝိသေသန ဝိသေသျတာယ" ဟု ထည့်၊ ကာမ–ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို အတိုင်း+ စာရော–ဖြစ်နိုင်ခြင်းတည်း၊ ကာမစာရော–ခြင်း။

လောကေန၊ ပေ၊ သဘာဝတော။ ။လောကေ–၌၊ သိဒ္ဓေါ–ပြီးပြီးတည်း၊ ဝါ–ထင်ရှားပြီးတည်း၊ လောကသိဒ္ဓေါစ+သော+သဘာဝေါစ–သဘော(ထုံးစံ) လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ လောကသိဒ္ဓ သဘာဝေါ၊ သဒ္ဒါဆရာတို့၏ လောက၌ "ဤကား ဝိသေသန, ဤကား ဝိသေသျ" ဟု ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထို ထင်ရှားပြီးအတိုင်းသာ သိရသည်။

၁၉၀။ အတ္တရူပ ပသိဒ္ဓံန-ဝါဒရူပန္တိ ဝုစ္စတေ၊
ဝိသေသနံဝ တံအပ္ပ-သိဒ္ဓကံ ဝိဓိရူပကံ။
၁၉၁။ ဝိသေသျမေဝ တံတျေဝ, မတ္တရူပံ ဒုဓာမတံ၊
ယထာနီလုပ္ပလံ ရာဇ-ပုရိသောတိ နိဒဿနံ။

၁၉၀,၁။ ပသိဒ္ဓံ- ထင်ရှားသော၊ အတ္တရူပံ-အနက်သဘော ရှိသော သဒ္ဒါကို၊ အနုဝါဒရူပန္တိ-အနုဝါဒရုပ်ဟူ၍၊ ဝါ-အစဉ်လိုက်၍ ဟောတတ်သော သဘောရှိသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-ထိုအနုဝါဒရုပ်ဟူသည်၊ ဝိသေသနံဝ-ဝိသေသနပင်တည်း၊ အပ္ပသိဒ္ဓကံ-မထင်ရှားသော၊ အတ္တရူပံ-အနက်သဘောရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိဓိ ရူပကန္တိ-ဝိဓိရုပ်ဟူ၍၊ ဝါ-စီမံတတ်သော သဘောရှိသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ-ဆိုအပ်၏၊ တံ-ထိုဝိဓိရုပ်ဟူသည်၊ ဝိသေသျမေဝ-ဝိသေသျ ပင်တည်း၊ ဣတိဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္တရူပံ-အနက်သဘောရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဒုဓာ-နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်၊ မတံ-သိအပ်၏၊ ယထာ-အဘယ်နည်း၊ နီလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသောတိ-နီလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသောဟူသော၊ နိဒဿနံ- ညွှန်ပြကြောင်း ဥဒါဟရဏ်တည်း။

၁၉၀, ၁။ ။ဝိသေသန ဝိသေသျတို့၏ အခြားနာမည်တစ်မျိုးကို ပြလို၍ "အတ္တရုပ်" စသည်မိန့်၊ ထင်ရှားသောအနက်ကို "အနုဝါဒရုပ်" ဟု ခေါ်၏၊ ထို အနုဝါဒဟူသည် ဝိသေသန၏ ပရိယာယ် နာမတည်း၊ မထင်ရှားသော အနက်ကို "ဝိဓိရုပ်" ဟု ခေါ်၏၊ ထိုဝိဓိဟူသည် ဝိသေသျပင်တည်း၊ ပုံစံကို ပြလို၍ "နီလုပ္ပလံ ရာဇပုရိသော" ဟု မိန့်သည်။

နီလုပ္ပလံ, ရာဇပုရိသော။ ။"ဥပ္ပလံ" ဟုသာဆိုလျှင် "ဥပ္ပလ"အမျိုးက အဖြူ, အနီ, အညို" ဟု ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် မည်သည့်ဥပ္ပလဟု မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့် "ဥပ္ပလ" ကို "အပ္ပသိဒ္ဓံ" ဟုဆိုသည်၊ "နီလံ" ဟု ဝိသေသနကူမ လိုက်လျှင် "ညိုသော ဥပ္ပလ" ဟု ထင်ရှားလာ၏၊ ထို့ကြောင့် "နီလံ" ကို ပသိဒ္ဓဟု ဆိုသည်။ ["ရာဇပုရိသော" ၌"ပုရိသော" ဟုသာ ဆိုလျှင် "မည်သူ၏ အချင်းယောကျ်ား" ဟု မထင်းရှား၊ ရညောဟု ဝိသေသနသမ္ဗန်ကို ကူမလိုက်မှ "မင်း၏ အချင်းယောကျ်ား" ဟု ထင်ရှားပုံကို သိပါ။]

အနုဝါဒ, ဝိဓိ။ ။အနုဝဒတိ-ဝိသေသျသို့ အစဉ်လိုက်၍ ဟောတတ်၏၊ ဣတိ အနုဝါဒေါ၊ ဝိဒဓာတိ-ကြာဟုလည်းကောင်း, ယောကျ်ားဟု လည်း ကောင်း စီမံတတ်၏၊ ဣတိ ဝိဓိ၊ ဝိသေသနကို ဂုဏ်ဟုလည်းကောင်း၊ ဘေဒက(အထူးပြု

၁၉၂။ န တေဟုတ္တေ ဝိဘတ္တိ·တိ, စေ ဝိနာ တု ဝိဘတ္တိယာ၊
နာ·တ္ထံ နိဒ္ဒိသိတုံ သက္ကာ, လိင်္ဂတ္ထံ ပန ပေက္ခိယ။
၁၉၃။ ပဌမာယေဝ ဘဝတိ, တတ္ထာပျုညကြိယာဒိကေ၊
ဘဝတျာပေက္ခိတေ ယေဝ, တတိယာဒိ ယထာရဟံ။

၁၉၂,၃။ တေဟိ–ထို သမာသ် အစရှိသော ဝါစကတို့သည်၊ ဥတ္တေ–ကတ္တားအစရှိသော အနက်ကို ဟောအပ်ပြီးသော်၊ ဝိဘတ္တိ–ဝိဘတ်သည်၊ (အတ္ထနာ–မိမိသည်၊ ဝတ္တဗ္ဗဿ–ဟောထိုက်သောအနက်၏၊ အဘာဝါ–မရှိခြင်းကြောင့်၊) န–မဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိစေ–ဤသို့ မေးအံ့၊ တု–အဖြေကား၊ ဝိဘတ္တိယာ–ဝိဘတ်နှင့်၊ဝိနာ

တတ် ခွဲခြားတတ်)ဟု လည်းကောင်း, ဝိသေသဟု လည်းကောင်း, အပဓာန (လိုရင်းပဓာန မဟုတ်)ဟုလည်းကောင်း, ဥပါယ(ဝိသေသျသို့ကပ်ရောက်တတ်)ဟုလည်းကောင်း, သကတ်ဟုလည်းကောင်း, ခေါ်၏၊ ဝိသေသျကို ဂုဏီ(ဝိသေသနဂုဏ်ရှိ)ဟု လည်းကောင်း, ဝိသေသိတဗ္ဗဟု လည်းကောင်း, ဘေဒျ (ခွဲခြားအပ်)ဟုလည်းကောင်း, သာမညဟုလည်းကောင်း,ဝိမိဟုလည်းကောင်း, အပဓာနဟုလည်းကောင်း, ဥပေယျ (ဝိသေသနသည် ကပ်ရောက်အပ်) ဟု လည်းကောင်း, ဒြပ်ဟုလည်းကောင်းခေါ်သည်။ [ဂုဏီကိုပင် "ဂုဏေး"ဟု ခေါ်ကြသည်။]

ဂုဏော ဝိသေသနံ ဘေဒကံ, ဝိသေသော အနုဝါဒကော၊
အပ္ပဓာန·မုပါယောစ, သကတ္တောတိ စိမေ သမာ။
ဂုဏီဝိသေသိတဗ္ဗဉ္စ, ဘေဒျံ သာမညဝိမယော၊
ပဓာနဉ္စ ဥပေယျောစ, ဒဗ္ဗံ ဧေယျာ သမာနတာ။

၁၉၂, ၃။ နတေဟုတ္တေ၊ ပေ၊ စေ။ ။"ဇိတမာရ"ဟူသော သမာသ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်လျှင် ဝိဘတ်ဟောဖို့ရာ ကတ္တားအနက်မရှိတော့၊ သို့ဖြစ်လျှင် "မိမိဟောဖို့ရာ အနက်မရှိသော ဝိဘတ်သည် ဇိတမာရ နောင် သက်ဖွယ်မလိုတော့သည် မဟုတ်လော"ဟု စောဒနာခဲ့လျှင် ....

ဝိနာတု၊ ပေ၊ ဘဝတိ။ ။ဝိဘတျန္တံပဒံ–ဝိဘတ်အဆုံးရှိမှ ပုဒ်ရာဝင်၏၊ ပုဒ်အဖြစ်သို့ ရောက်မှလည်း "ပဒ္ဓတောဉာယတေ အတ္ထော ဇေတနာတိ ပဒံ"နှင့် အညီ ဆိုင်ရာအနက်ကို ပြနိုင်၏၊ ဝိဘတ်နှင့်ကင်း၍ (ဝိဘတ်မပါဘဲ)အနက်ကို မပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် "ဇိတမာရ" ဟူသောလိင်၏ အနက်(သကတ်,ဒြပ်,လိင်, သချာ,ကာရကဟူသော လိင်္ဂတ္ထ)ကို ထွန်းပြခြင်းငှာ လိင်္ဂတ္ထေပဌမာသုတ်ဖြင့် ပဌမာဝိဘတ် သက်ရသည်" ဟု အဖြေကိုပြသည်။

ကင်း၍၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ နိဒဿိတုံ-ညွှန်ပြခြင်းငှာ၊(ယသ္မာ-ကြောင့်၊) နသက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊(တသ္မာ-ကြောင့်၊)လိင်္ဂတ္တံ-လိင်၏အနက်ကို၊ အပေက္ခိယ-ငဲ့၍၊ ပဌမာယေဝ-ပဌမာဝိဘတ်သည်သာ၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏။ တတ္ထာပိ-ထိုဟောအပ်ပြီးသော ကတ္တားအစရှိသော အနက်၌လည်း၊(ဘဝတိစပ်)အညကြိယာဒိကေ-တစ်ပါးသော ကြိယာ အစရှိသည်ကို၊ (အာဒိ ဖြင့် ကြိယာမဟုတ်သောသမ္ဗန်ကို ယူ၊) အပေက္ခိတေယဝ-ငဲ့အပ်သော်သာ၊ ဝါ-ငဲ့မှသာ၊ တတိယာဒိ-တတိယာ အစရှိသော ဝိဘတ်သည်၊ ယထာရ ဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဘဝတိ-၏။

ဇိနေနာစသည်၌ ပဌမာ။ ။ဇိတမာရ နောက်၌ ရှိသော "ဇိန" ဟူသော အဘိဓေယျပုဒ်သည်လည်း ဇိတမာရ၏ ကတ္တားကိုပင် ဟော၏၊ ဘာ့ ကြောင့်နည်း၊ ....ဇိတမာရသမာသ်နှင့် ဇိနပုဒ်တို့ အရတူသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဇိနနောင်လည်း လင်္ဂတ္ထမျှကို ထွန်းပြဖို့ရာ ပဌမ သက်ရသည်၊အာဘိဓမ္မိကောဘိက္ခုတို့၌လည်း နည်းတူ၊ သူ့ဒေါပစတိ, ပါစကောတို့၌လည်း ပစတိ ပါစကောတို့က ကတ္တားအနက်ကို ဟောပြီးဖြစ်၏၊ သူဒလည်း ပစတိ ပါစကောတို့၏ ဝိသေသနဖြစ်၍ (အရတူသောကြောင့်) ကတ္တားဟောအမည်ရ၏၊ ထို သူဒနောင် လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြခြင်းငှာ ပဌမာသာ သက်ရသည်။

တတ္ထာပိ၊ ပေ၊ ယထာရဟံ။ ။ထိုဇိတမာရ, ဇိနစသော သဒ္ဒါတို့သည် "ဒေသိတော" စသော အခြားကြိယာကို ငဲ့သောအခါ တတိယာသက်၍ "ဇိတမာရေန ဇိနေန ဓမ္မော ဒေသိတော" စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း, "ပဏ္ဏော" ဟူသော သမ္ဗန္ဓီကိုငဲ့သောအခါ ဆဋ္ဌီသက်၍ "ဇိတမာရဿ ဇိနဿ ပဏ္ဏော" ဟုလည်းကောင်း, စပ်ရာကြိယာပုဒ်-စပ်ရာသမ္ဗန္ဓီပုဒ်လိုက်၍ ထိုသည် အားလျော်စွာ တတိယာစသော ဝိဘတ်များသက်ရသည်။

အမှာ။ ။ "ဇိတမာရေန ဇိနေန" ၌ သမာသ်သည် ဟောအပ်သော အတွင်းကတ္တားနက်, ဒေသိတောကိုငဲ့၍ နာဝိဘတ်သည် ဟောအပ်သောအပြင် ကတ္တားနက်, ဤသို့ ကတ္တားနက် ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် " ဧဝံသတိ ဇိနသဒ္ဒေ ဒွေ ကတ္တာရော ဘဝန္တိ" ဟု ဋီကာဆိုသည်၊ ကာရကာဝါစက စသည်၌လည်း "ဆိန္နရုက္ခေန ပရသုနာ ရုက္ခံ ဆိန္ဒတိ" စသောဝါကျဝယ် "ဆိန္နော+ရုက္ခော ယေန" ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရသောကြောင့် အတွင်းကရိုဏ်းအနက်နှင့်အပြင် ဝိဘတ်၏ ကရိုဏ်းအနက်ကို ထပ်တူကျလျက် ရှိတတ်ပုံကိုလည်း သိပါ။

၁၉၄။ ဝိသေသျ ဒိဿမာနာ ယာ, လိင်္ဂသင်္ချာဝိဘတ္တိယော၊
တုလျာဓိကရဏေ ဘိယျော, ကတ္တဗ္ဗာ တာ ဝိသေသနေ။

၁၉၄။ ဝိသေသျေ–ဝိသေသျ၌၊ ဒိဿမာနာ–တွေ့မြင်အပ်ကုန်သော၊ ယာ လိင်္ဂသင်္ချာဝိဘတ္တိယော–အကြင်လိင်သင်္ချာ ဝိဘတ်တို့သည်၊ (သန္တိ–ရှိကုန်၏၊)တာ–ထို လိင်သင်္ချာဝိဘတ်တို့ကို၊ တုလျာဓိ ကရဏေ–တူသော တည်ရာအနက်ရှိသော၊ ဝိသေသနေ–ဝိသေသန၌၊ ဘိယျော–များသောအားဖြင့်၊ ကတ္တဗ္ဗာ–ပြုထိုက်ကုန်၏။

၁၉၅။ သဒ္ဒေါ နိယတလိင်္ဂေက–ဝစနော ဂဏှတေ ပဓာ၊
နဿ ဝိဘတ္တိမတ္တံဇာ–ယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိ။

၁၉၅။ နိယတလိင်္ဂေကဝစနော–မြဲသောလိင်, မြဲသော ကေဝုစ် ရှိသော၊ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနဿ–ပဓာနဖြစ်သော ဝိသေသျ

၁၉၄။ ဝိသေသျေ၊ ပေ၊ ဝိသေသနေ။ ။"ဓိတမာရော ဓိနော" တို၏ အရသည် ဘုရားရှင်ချည်းဖြစ်၍ တူ၏၊ သဒ္ဒါဟူသမျှသည် အနက်၌တည်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် တည်ရာအနက်တူသော ဓိတမာရောကဲ့သို့ ဝိသေသျ၌ ဓိနောကဲ့သို့ ဝိသေသန၏ လိင်, သင်္ချာ,ဝိဘတ်များကို တူအောင်ပြုကြရ(ထားကြရ)သည်၊ "ဓိတမာရောဟူသော ဝိသေသျ၌ ပုလ္လိင်, ဧကဝုစ်သင်္ချာ, ပဌမာဝိဘတ်ရှိသည့် အတိုင်း ဓိနော၌လည်း ရှိစေရသည်" ဟူလို။

တုလျာဓိကရဏေ ဘိယျော။ ။ဤစည်းကမ်းသည် တုလျာဓိကရဏ ဝိသေသနအတွက်သာ ဖြစ်၏၊ "တပသော ဥတ္တမော, ရညော ပုရိသော" ကဲ့သို့ အရမတူသော ဘိန္နာဓိကရဏဝိသေသနများ၌ ဤစည်းကမ်းမလိုက်ရဟု သိစေ လို၍ "တုလျာဓိကဏေ" ဟု ဆိုသည်၊ တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်သော်လည်း နိယ တလိင်, နိယတဝုစ်, ဖြစ်လျှင်ကား (နောက်ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့အတိုင်း) လိင်ဝုစ်မတူသော ပြယုဂ်လည်းရှိသေးသောကြောင့် "ဘိယျော" ဟု ဆိုသည်။ [ဒီပနီ၌ကား ဘိန္နာဓိကရဏ ဝိသေသနကို တားမြစ်လို၍ "ဘိယျော" ဆိုသည် ဟု ဖွင့်၏၊ တုလျာဓိကရဏေပါဌ်ဖြင့် ထိုဘိန္နာဓိကရဏကို တားနိုင်သောကြောင့် ဒီပနီစကားကို စဉ်းစားပါလေ။]

၁၉၅။ သဒ္ဒေါ၊ပေ၊ မတ္တံ။ ။"တုလျာဓိကရဏေ ဘိယျော"၌ ဘိယျော သဒ္ဒါ၏ အစွမ်းဖြင့် "ဝိသေသျနှင့် ဝိသေသနတို့ လိင်ဝုစ်မတူသော အရာလည်း အနည်းငယ် ရှိသေး၏"ဟု ပြလိုသောကြောင့် ထိုမတူခြင်း၏အကြောင်းနှင့်ပုံစံကို

ပုဒ်၏၊ ဝိဘတ္တိမတ္တံ–ဝိဘတ်မျှကို၊ ဂဏှာတေ–ယူနိုင်၏၊ဓာယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိ–ဓာယန္တိ စိတ္တာနိ ဝိသတိတို့ကား ဥဒါရဏ်တည်း၊ ဝိသတိ–နှစ်ဆယ်သော၊ စိတ္တာနိ–စိတ်တို့သည်၊ ဓာယန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏။

ပြလိုရကား "သဒ္ဒေါ" စသည်ကိုမိန့်၊ "ဝိသေသန သဒ္ဒါသည် မြဲသောလိင်–မြဲသောဝုစ်ရှိသော သဒ္ဒါဖြစ်နေလျှင် (ထိုလိင်ဝုစ်တို့က ပြောင်းလွဲ၍ မဖြစ်သောကြောင့်) ဝိသေသျနှင့် လိင်ဝုစ်မတူနိုင်၊ ဝိဘတ်သာ (ပဌမာချင်း, ဒုတိယာချင်း စသည်ဖြင့်) တူနိုင်သည်" ဟူလို။

ဝိသတိ စိတ္တာနိ။ ။ဤပုံစံ၌ ဝိသတိနှင့် စိတ္တာနိတို့သည် တုလျာဓိကရဏ တည်း၊ ဝိသတိဟူသော ဝိသေသနက အမြဲဣတ္ထိလိင် ဧကဝုစ်ရှိသောကြောင့် စိတ္တာနိဟူသော ဝိသေသျ၏ နပုလ္လိင်ဗဟုဝုစ် မလိုက်ဘဲ ဣတ္ထိလိင် ဧကဝုစ် အတိုင်းသာ "ဝိသတိ" ဟုရှိရသည်၊ ဝိဘတ်ကား ပဌမာဝိဘတ်ချင်း တူကြ၏၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ရည်ရွယ်၍ အောက်ပါနိယာမ်ကို မိန့်ဆိုကြသည်။

[ဆောင်] ဝိသေသန, ဝိသေသျ, ပဒနှစ်ပါး, လိင်ဝုစ်ပြားလည်း
ဝိဘတ်ကားမူ, တူမြဲဟူ၏။

မှတ်ချက်။ ။"ပုံဗဟုတ္တေ ကုရူ သက္ကာ" စသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ နိယ တဗဟုဝုစ် ဖြစ်ကြသော ဇနပုဒ် တိုင်းခရိုင် အနက်ကို ဟောသော သဒ္ဒါများလည်း ဝိသေသျ၏ ဝုစ်သို့မလိုက်ဘဲ "ကုရူသု ဇနပဒေ" စသည်ဖြင့် ရှိသည်၊ ဤ၌ "ကုရု" မည်သော မင်းသားအများ၏ "ကုရု" ဟူသော ဗဟုဝုစ်အမည်ကို ထို မင်းသားတို့၏ နေရာ ဇနပုဒ်တစ်ခု၌ တင်စားထားသောကြောင့် "ကုရူသု" ဟု ဗဟုဝုစ်ရှိရသည်၊ ထိုသို့ ဗဟုဝုစ်ရှိသော်လည်း ဇနပုဒ်မှာ တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ် သောကြောင့် "ဇနပဒေ" ဟု ဧကဝုစ်ထားရသည်၊ တချို့စာ၌ "ဇနပဒေသု" ဟု ဗဟုဝုစ် ရှိသည်မှာ ပါဠ်ပျက်။ ["ကုရူသု–ကုရုဟု ဗဟုဝုစ်အမည်ရသော၊ ဇနပဒေ–ဇနပုဒ်၌"ဟု ပေး။]

ဝိဘတ်မတူ ပုံစံ။ ။"ဝိဘတ္တိမတ္တံ ဂဏှာတေ–ဝိဘတ်မျှကို(တူအောင်) ယူ၏"ဟု ဆိုသော်လည်းတစ်ခါတစ်ရံ၌ကား တုလျာဓိကရဏဖြစ်လျက် ဝိဘတ်မတူ သော အရာလည်း ရှိပါသေး၏၊ ဓာတုကထာ၌လာသော "သင်္ဂဟိတေန အသင်္ဂဟိတံ" တည်း၊ "သင်္ဂဟိတေန" အရ စက္ခု ယတနကြဉ်အပ်သော ရုပ်သတ္တဝိသ စသည်ရ၍ "အသင်္ဂဟိတံ" အရလည်း ထို တရားများပင် ရသောကြောင့် တုလျာဓိကရဏ ဖြစ်ကြ၏၊ သို့ပါလျက် ရှေ့ဝိသေသန၌ နာဝိဘတ်, နောက် ဝိသေသျ၌ ပဌမာဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ်ချင်း မတူချေ။ [အနက်အကျယ်ကို ဓာတုကထာအကောက်၌ ရှု။]

၁၉၆။ နာချာတေန မလိင်္ဂတ္တာ, လိင်္ဂသတ္တာ နုဝတ္တိတုံ၊
ဝိသေသျာဓိနဘာဝေန, သချျာမတ္တံဝ တဿမံ။

၁၉၆။ အာချာတေန–အာချာတ်သည်၊ အလိင်္ဂတ္တာ–လိင်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်္ဂံ–ဝိသေသျ၏ လိင်သို့၊ အနုဝတ္တိတုံ–အစဉ်လိုက်ခြင်းငှာ၊ န သက္ကာ–မတတ်ကောင်း၊ (တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊)ဝိသေသျာဓိနဘာဝေန–ဝိသေသျ၏ ဥစ္စာ၏အဖြစ်ဖြင့်၊ဝါ–ဝိသေသျနှင့်စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ သချျာမတ္တံဝ–သချျာ မျှသည်သာ၊ တဿမံ–ထို ဝိသေသျနှင့် တူရတော့၏။

၁၉၇။ တဒ္ဒီတော သတ္တိမံ ဒဗ္ဗံ, သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော၊
ကြိယာမုချေပိ အာချာတေ, ဘိယျောဖြဝိတိ မုချတော။

၁၉၇။ အာချာတေ–အာချာတ်သည်၊ ကြိယာမုချေပိ–မုချအားဖြင့်ကြိယာအနက် ရှိပါသော်လည်း၊ ဝါ–ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့်ဟောပါသော်လည်း၊ သဒ္ဒသတ္တိသဘာဝတော–ဏိကပစ္စည်း စသော

၁၉၆။ **နာချာတေန၊ ပေ၊ တဿမံ။** ။“ဝိသေသျဒိဿမာနာ ယာ” ဂါထာနှင့်စပ်၍ အာချာတ်နှင့်ဆိုင်သောဝိသေသန ဝိသေသျတို့၏ သဘောကို ပြလိုသောကြောင့် “နာချာတေန” စသည်မိန့်၊[“သူဒေါ် ပစတိဝယ် သူဒေါ်ကို ဝိသေသျ, ပစတိကို ဝိသေသန” ဟု ဤနေရာ၌ သုံးထားသည်၊ “သူဒေါ်” အရ “ချက်သော စဖိုသည်, မချက်ဘဲ စိမ်နေသော စဖိုသည်” ဟု သာမညဖြစ်နေရကား “ပစတိ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်–ဟု ကြံပါ။]

အလိင်္ဂတ္တာ။ ။အာချာတ်ပုဒ်၌ လိင် မရှိ၊ [အတိလိင်္ဂဒွိဝစနံ, တဒါချာတန္တိ ဝုစ္စတိ၊–ရူပသဒ္ဓိ, အာချာတ်။] ထိုသို့ လိင် မရှိသောကြောင့် “သူဒေါ် ပစတိ” ပုံစံဝယ် ပစတိဟူသော ဝိသေသနသည် သူဒေါ်ဟူသော ဝိသေသျ၏ လိင်သို့ လိုက်ဖွယ်မလို၊ [အာချာတ်ဝိဘတ်နှင့် နာမ်ဝိဘတ်ဖြစ်၍ ဝိဘတ်ချင်း မတူကြောင်းမှာ အထူးဆိုဖွယ် မရှိ။] ထို့ကြောင့် ဧကဝုစ်ချင်း ဗဟုဝုစ်ချင်း ဟူသော သချျာချင်းသာ တူနိုင်တော့သည်။

၁၉၇။ **တဒ္ဒီတော၊ ပေ၊ မုချတော။** ။“အဘိမမ္ပအဓိတေ” ဟူသော အနက်၌ ဏိကပစ္စည်းသက်၍ “အာဘိဓမ္မိကော” ဟု ပြီးသောတဒ္ဓိတ်သည် အဓိတေအနက်ကို ဟော၏၊ ထို “အဓိတေ” ပုဒ်ကလည်း အာချာတ်ကြိယာဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာအနက်ကိုသာ ပဓာနအားဖြင့် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့်

သဒ္ဒါ၏ ဒြပ်ကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တဒ္ဓိတော–တဒ္ဓိတ်သည်၊ သတ္တိမံ–သတ္တိရှိသော၊ ဒဗ္ဗံ–ဒြပ်ကို၊ မုချတော–မုချအားဖြင့်၊ ဘိယျော–များသောအားဖြင့်၊ဖြဝီတိ–ဟော၏။

၁၉၈။ ကေကစ္စဏောဝနေကေသံ, မုတ္တတ္တေ သတ္တိယာ ပန၊
အဘာဝတောတ္တမေကေက, မာချာတေန ကိတေနစ။

၁၉၈။ ကေကစ္စဏော–တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏဥ္ပင်လျှင်၊ အနေကေ သံ–များစွာသောကာရကတို့၏ဝါ–တို့ကို၊ ဉတ္တတ္တေ–ဆိုအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (သတိပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) သတ္တိယာ–ကာရကအများကို ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိ၏၊ အဘာဝတောပန–

ထို အခိတေအနက်၌ သက်သော ဏီကပစ္စည်းလည်း "အဘိဓမ္မာ သင်သော (တတ်သိသော) ရဟန်းဒြပ်ကို မဟောဘဲ,သင်ယူခြင်း တတ်သိခြင်းကြိယာကိုသာ ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တဒ္ဓိတော" စသည်ကို မိန့်၏၊ ဆိုလိုရင်းကား–"အခိတေ" ဟူသောအာချာတ်က ကြိယာ အနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပါသော်လည်း "အာဘိဓမ္မိကော" ဟူသော တဒ္ဓိတ်သည် ကြိယာကိုမဟောဘဲအဘိဓမ္မာကိုသင်သော (တတ်သိသော) ရဟန်း ဒြပ်ကိုသာ မုချအားဖြင့် ဟောသည်" ဟူလို။

သတ္တိမံ၊ ပေ၊ သဘာဝတော။ ။ထိုရဟန်းဒြပ်သည် သင်ယူခြင်း တတ်သိခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တုသတ္တိ ရှိသောကြောင့် "သတ္တိမံ" ဟု ဒဗ္ဗကို ဝိသေသန ပြုသည်၊ ထို သတ္တိမန္တဒြပ်ကို ဟောနိုင်သော သတ္တိလည်း ဏီကပစ္စည်းစသော တဒ္ဓိတ်မှာ ထုံးစံသဘောအားဖြင့် ရှိသည်ကို "သဒ္ဒသတ္တိ သဘာဝ" ဟု ဆိုသည်။ [မုချတောဟု ဆိုသောကြောင့် အမုချ (အပဓာန)အားဖြင့်ကား ကြိယာကို ဟောပါ၏၊–ဟူလို။]

ဘိယျော။ ။"ပါစကဿ+ဘာဝေါ ပါစကတ္တံ" ၌ ချက်ခြင်း ကြိယာကို ဟောသော တဒ္ဓိတ်(တ္တ)ပစ္စည်းလည်း ရှိသေးသောကြောင့် "ဘိယျော" ဟု ဆိုသည်၊ ထို ဘိယျောဖြင့် "ကြိယာကို ဟောသော အရာလည်း အနည်းငယ် ရှိပါသေး၏" ဟု ပြသည်။

၁၉၈။ ကေကစ္စဏော၊ ပေ၊ ကိတေနစ။ ။"သူဒေန ဩဒနော ပစ္စတေ, သူဒေန ဩဒနော ပစိတော" ဟူသော အာချာတ်ကိတ်ပုံစံတို့၌ ကတ္တား ကံ ဟူသော ကာရကအများကို ဆိုထားသော်လည်း ထိုကာရကတို့ကို တစ်ပြိုင်နက်

မရှိခြင်းကြောင့်ကား၊ အာချာတေန–အာချာတ် ဝိဘတ်သည် လည်းကောင်း၊ ကိတေနစ–ကိတ်ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဧကေက်–တစ်ခုတစ်ခုသော ကာရကကို၊ ဥတ္တံ–ဟောအပ်၏။

၁၉၉။ ကြိယာယေဝ နိမိတ္တတ္တာ, နိဿယတ္တာစ ယုဇ္ဇတေ၊
ဥတ္တာနုတ္တောပိ ဘာဝေါပ–လဒ္ဓိဟေတု ဟိ ကာရကော။

၁၉၉။ ကြိယာယ–ကြိယာ၏၊ နိမိတ္တတ္တာယေဝ–အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်လည်းကောင်း၊ နိဿယတ္တာစ–မှီရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥတ္တောပိ–ဟောအပ်သော ကာရကကိုလည်းကောင်း၊ ယုဇ္ဇတေ–ယှဉ်စပ်သုံးစွဲအပ်၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ ကာရကော–ကာရကဟူသမျှသည်၊ ဘာဝေါပ လဒ္ဓိဟေတု (ဘာဝ+ဥပလဒ္ဓိ+ဟေတု) ကြိယာကို ရခြင်း၏အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ–၏။

ဟောဖို့ရန် အာချာတ်ဝိဘတ် ကိတ်ပစ္စည်းတို့မှာ သတ္တိမရှိကြ၊ ထို့ကြောင့် တစ်ပါးစီကိုသာ (ကံဟောဝါကျဖြစ်လျှင် ကံကိုသာ, ကတ္တားဟောဝါကျဖြစ်လျှင် ကတ္တားကိုသာ) အာချာတ် ကိတ်တို့က ဟောကြရသည်–ဟူလို။[“ကတ္တား ကံ ကရိုက်း” စသည်ပါသော ဝါကျများကိုလည်း ပုံစံထုတ်ပါ။]

၁၉၉။ ကြိယာယေဝ၊ ပေ၊ ယုဇ္ဇတေ။ ။“ဝါကျအတွင်း၌ ရှိသမျှ(သုံးစွဲအပ်သမျှ) ကာရကတို့ကို မဟောဘဲ တစ်ပါးစီကိုသာ ဟောနိုင်လျှင် အဘယ့်ကြောင့် ဝါကျတစ်ခုတည်း၌ ကာရကအများကို သုံးစွဲရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကြိယာယေဝ၊ ပေ၊ ယုဇ္ဇတေ။ ဟု မိန့်သည်၊ နိမိတ္တအဖြစ်က ကာရကအားလုံးအတွက် မြဲသောကြောင့် “နိမိတ္တတ္တာယေဝ” ဟု ဧဝထည့်၏၊ နိဿယအဖြစ်ကား ကတ္တားကံနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့် “ဧဝ” မထည့်၊ ကြိယာနိဿယဘူတာနိ, ကတ္တုကမ္မာနိ တိဋ္ဌရေ” ကို ထောက်ပါ။

ဥတ္တာ၊ ပေ၊ ကာရကော။ ။မှန်၏–ကာရကဟူသမျှသည် အာချာတ် ကိတ်တို့က ဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ, မဟောအပ်သည်ဖြစ်စေ, ကြိယာတစ်ခုခုကို ရဖို့ ရန် အကြောင်းဖြစ်၏၊ “ပုရိသော မဂ္ဂံဂစ္ဆတိ” ၌ မဂ္ဂသည် ဂစ္ဆတိကြိယာက မဟောအပ်သော်လည်း ထိုသွားခြင်းကြိယာကို ရဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်၏၊ “လမ်း မရှိလျှင် သွားခြင်းကြိယာ မဖြစ်နိုင်” ဟူလို၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကာရကတို့၏ ကြိယာရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို သိပါ။

၂၀၀။ ကရဏော ဆိန္နရုက္ခော ပ–ရသု ပဟရဏာဝုဓံ၊
ပါယေန ဒုတိယော ခါရီ, ဂေါတ္တံ ဇာတိစ အပ္ပတော။ .

၂၀၀။ ဆိန္နရုက္ခော–သစ်ပင်ကို ဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပရသု–ပုဆိန်၊ ပဟရဏံ–ပုတ်ခတ်ကြောင်း ဖြစ်သော၊ အာဝုဓံ–လက်နက်၊ (ဣစ္စာဒယော–ဤသို့ အစရှိသောသမာသ် ဥဒါဟရုဏ် ကိတ် ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်၊) ကရဏော–ကရဏကာရက၌၊ ပါယေန–အများအပြားအားဖြင့်၊ (ဟောန္တိ – ရှိကုန်၏၊) ဒုတိယော – ၂ ခုတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ခါရီ–တတို့၊ ဂေါတ္တံ–နွားဟု သိသောဉာဏ်, နွားကိုဟောသော ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဇာတိ – နွားဇာတ်၊ (ဣတိစ–ဤ တဒ္ဓိတ် ဥဒါဟရုဏ်တို့သည်ကား၊) အပ္ပတော–အနည်းအားဖြင့်၊ (ဟောန္တိ–ရှိကုန်၏)။

၂၀၀။ ။"ကတ္တရိ ဓိတမာဏော"မှစ၍ ကတ္တားဟောပုံစံကို လည်းကောင်း, ထိုပုံစံများနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်များကို လည်းကောင်း ပြပြီး၍ ကရိုဏ်း၏ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "ကရဏော"စသည်မိန့်၊ ဆိန္နရုက္ခောသည် သမာသ်၏ ပုံစံတည်း၊ ပဟရဏံသည် ကိတ်၏ပုံစံ၊ ထိုသမာသ်နှင့် ကိတ်ဆိုင်ရာ ကရဏကာရကကို ဟောသောပုံစံက အများအပြားရှိသောကြောင့် "ပါယေန"ဟု ဆိုသည်။

ဒုတိယော, ဂေါတ္တံ။ ။တဒ္ဓိတ်ပုံစံတို့တည်း၊ တဒ္ဓိတ်ဝါစက၏ ကရဏကာရကဟောရာပုံစံသည် နည်းနည်းပါးပါးသာ ရှိသောကြောင့် "အပ္ပတော" ဟု ဆိုသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဗာလာဝတာရ သမ္ဗန္ဓစိန္တာကျမ်းတို့၌ ပုံစံကိုပင် မပြကြ၊ ဤကျမ်းကား ပုံစံရှိကြောင်းကိုပြလို၍ ပုံစံ ၂ မျိုး ထုတ်ပြထားသည်။

ဝိဂ္ဂဟ။ ။ဆိန္နော ရုက္ခော ယေနာတိ ဆိန္နရုက္ခော၊ "ပရသု" ကား အဘိဓေယျပုဒ်တည်း၊ ပဟရတိ ယေနာတိ ပဟရဏံ၊ အာဝုဓံကား အဘိဓေယျ၊ ဒွိန္နံ + ပူရဏော ဒုတိယော၊ ပူရဏအနက်၌ တိယပစ္စည်း သက်၊ ထို ပူရဏပုဒ်ကလည်း "ပူရတိ အနေနာတိ ပူရဏံ"နှင့် အညီ ကရိုဏ်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယောသည် ကရဏကာရကဟော ပုံစံဖြစ်၏၊ ခါရီကား အဘိဓေယျတည်း၊ "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိ သဒ္ဒါ တေနာတိ ဘာဝေါ"ဟု ပြုလျှင် ဘာဝပုဒ်သည် ကရဏကာရကကို ဟော၏၊ "ဂေါသ + ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ" ဟု ပြုသောအခါ ထို ဘာဝ၏ ကရိုဏ်း အနက်ကိုပင် တ္တ ပစ္စည်းက ဟောရကား ဂေါတ္တံလည်း ကရဏကာရကဟော ပုံစံဖြစ်ရသည်၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျတည်း။ [အာချာတ်သည် ကရိုဏ်းအနက် စသည်ကို မဟော။]

၂၀၁။ ကမ္မေ အာဂတသံဃော ကော,
သော ဝိဟာရော၀ သံဃိကော၊
ဃာတိကော ဩဒနော ပစ္စ–
တောဒနော ပစိတော ဒနော။

၂၀၁။ အာဂတသံဃော – သံဃာသည် လာရောက်အပ်သော အရပ်၊ သော–ထို အာဂတသံဃအရပ်ဟူသည်၊ ကော–အဘယ်နည်း၊ သံဃိကော – သံဃာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝိဟာရော၀ – ကျောင်းပင်တည်း၊ ဃာတိကော–ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သော၊ ဩဒနော–ထမင်း၊ ဩဒနော–ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏၊ ဩဒနော–ကို၊ ပစိတော–ချက်အပ်ပြီ၊ (ဣမာနိ–ဤ ဥဒါဟရဏ်တို့သည်၊) ကမ္မေ–ကမ္မကာရကၥ်၌၊ (သမာသာဒိ ဥဒါဟရဏာနိ – သမာသ် အစရှိသည်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။)

၂၀၂။ ဘုဉ္ဇတေ ဩဒနော တျေတ္တ, မုချတော ပစ္စတောဒနော၊
ဣတျေတ္တာမုချတော ဝုတ္တော, ဖလနာမူပစာရတော။

၂၀၂။ ဩဒနော–ထမင်းကို၊ ဘုဉ္ဇတေ–စားအပ်၏၊ ဣတိ ဧတ္တ–ဤပြယုဂ်၌၊ (ဩဒနသဒ္ဒေါ–ဩဒနသဒ္ဒါသည်၊) မုချတော – မုချအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ ဩဒနော – ထမင်းကို၊

၂၀၁။ ။ကမ္မကာရကကိုဟောသော ပုံစံကိုပြလို၍ "ကမ္မေ"စသည်မိန့်၊ "အာဂတော+သံဃော ဣမံ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဣမံ၏ ကံအနက်ကိုအမှီခံ၍ "အာဂတသံဃော" သမာသ်က ဟော၏၊ "သံဃိကော ဝိဟာရော"သည် အဘိဓေယျ၊ "ဃတေန + သံသဋ္ဌော–ရောစပ်အပ်သော အစာတည်း" ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ သံသဋ္ဌ၏ ကံအနက်ကို "ဃာတိကော" တဒ္ဓိတ်က ဟောသည်၊ ဩဒနောကား အဘိဓေယျ၊ ပစ္စတေ, ပစိတောဟူသော အာချာတ်ကိတ်တို့၏ ကံဟောဖြစ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပြီ။

၂၀၂။ ။"ပစ္စတေ ဩဒနော"နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် "ဘုဉ္ဇတေ" စသည်မိန့်၊ ["ဘုဥ္စတေ"သည် ကတ္တားဟော၊ "ဘုဉ္ဇတေ"ကား ကံဟော၊ ထို့ကြောင့် "ဘုဉ္ဇတေ"ဟု ပါဌ်မှန်ရှိပါစေ။] "ဩဒနော ဘုဉ္ဇတေ – ထမင်းကို စားအပ်"ဟူရာ၌ ထမင်းသည် စားအပ်သော အစာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်

ပစ္စတေ–ချက်အပ်၏၊ ဣတိ ဧတ္ထ – ဤပြယုဂ်၌ကား၊ အမုချတော–မုချမဟုတ်သောအားဖြင့်၊ ဖလနာမူပစာရတော–အကျိုးထမင်း၏ အမည်ကို အကြောင်းဆန်၌ တင်စားသောအားဖြင့်၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတည်း။

၂၀၃။ ဧကကမ္မကြိယာ ကမ္မေ, ဥတ္တော တံယေဝ မနျတေ၊ နေကကမ္မကြိယာကမ္မေ, ဥတ္တေကံ တေသု မနျတေ။

၂၀၃။ ဧကကမ္မကြိယာ (ဧကကမ္မကြိယာယ) – တစ်ခုသော ကံ ရှိသော ကြိယာသည်၊ ကမ္မေ–ကံကို၊ ဥတ္တော–ဟောအပ်သော်၊ တံယေဝ–ထို တစ်ခုသော ကံကိုပင်၊ (ဝုတ္တန္တိ–ဝုတ္တကံဟူ၍၊) မနျတေ–သိအပ်၏၊ အနေကကမ္မကြိယာ(အနေကကမ္မကြိယာယ)–တစ်ပါးမက များသော ကံရှိသော ကြိယာသည်၊ ကမ္မေ–ကံကို၊ ဥတ္တော–ဟောအပ်သော်၊ တေသု–ထို ကံတို့တွင်၊ ကံ–အဘယ် ကံကို၊ (ဝုတ္တန္တိ–ဝုတ္တကံဟူ၍၊) မနျတေ–သိအပ်သနည်း။

သြဒနသဒ္ဒါသည် မုချသဒ္ဒါတည်း၊ "ထမင်းအနက်ကို တိုက်ရိုက် ဟောသော" သဒ္ဒါဟူလို၊ "သြဒနော ပစ္စတေ – ထမင်းကိုချက်အပ်"ဟူရာ၌ကား ထမင်းဖြစ်ပြီးကို ချက်၍မဖြစ်, ချက်ဖွယ်မလို၊ ဆန်ကိုသာ ချက်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "သြဒန သဒ္ဒါသည် အကျိုးထမင်း၏ သြဒနအမည်ကို အကြောင်းဆန်၌ တင်စား၍ ခေါ်အပ်သော ဖလူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သည်"ဟူလို။

၂၀၃။ ။ကမ္မဝါစကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်များကို ပြလိုသောကြောင့် "ဧကကမ္မ" စသည်မိန့်၊ [၂၂၄-ဂါထာတိုင်အောင် ကမ္မဝါစကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ချည်းတည်း။] ကြိယာသည် ဧကကမ္မကြိယာ, အနေကကမ္မကြိယာ ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ဧကကမ္မကြိယာသည် ကံကို ဟောရာ၌ ထို ကံတစ်ပါးကိုပင် ဟောရာ၌ အဘယ်ကံကု ဟောပါသနည်း–ဟု မေးသည်။

မှတ်ချက်။ ။"အနေကကမ္မ"ဟူရာ၌ ဒွိကမ္မကကြိယာကို လည်းကောင်း ကာရိတ် ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သော ကြိယာကို လည်းကောင်း, ရည်ရွယ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဒွိကမ္မက ဓာတ်များကိုလည်းကောင်း, ကာရိတ်ရှိသောကြိယာများကို လည်းကောင်း အဖြေအဖြစ်ဖြင့် ပြလတ္တံ့၊ ကော် ကမ္မံ ယဿာ ကြိယာယာတိ ဧကကမ္မာ။

၂၀၄။ အပဓာနံ ဒုဟာဒီနံ, နျာဒီနန္တု ပဓာနကံ၊
ကမ္မံ ကမ္မေသွနေကေသု, ဝုတ္တံ ကမ္မန္တိ မနျတေ။

၂၀၄။ ဒုဟာဒီနံ–ဒုဟာဒိဂဏိက ဓာတ်တို့၏၊ အနေကေသု–များစွာကုန်သော၊ ကမ္မေသု–ကံတို့တွင်၊ အပဓာနံ – အပဓာန ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ–ကံကို၊ ဝုတ္တံကမ္မန္တိ–ဝုတ္တကံဟူ၍၊ ဝါ–ဟောအပ်သောကံဟူ၍၊ မနျတေ–သိအပ်၏၊ နျာဒီနန္တု–နျာဒိဂဏိကဓာတ်တို့၏ကား၊ အနေကေသု–ကုန်သော၊ ကမ္မေသု – တို့တွင်၊ ပဓာနကံ – ပဓာန ဖြစ်သော ကမ္မံ–ကို၊ ဝုတ္တံကမ္မန္တိ–ဟူ၍၊ ဝါ–ဟူ၍၊ မနျတေ–၏။

၂၀၅။ ဒုဟယာစ ရုဓိပုစ္ဆ, ဘိက္ခသာသဝစာဒယော၊
နီဝဟဟရမာဒီစ, ဉဘယေတေ ဒွိကမ္မိကာ။

၂၀၅။ ဒုဟယာစရုဓိပုစ္ဆဘိက္ခသာသဝစာဒယော–ဒုဟဓာတ်, ယာစဓာတ်, ရုဓိဓာတ်, ပုစ္ဆဓာတ်, ဘိက္ခဓာတ်, သာသဓာတ်, ဝစဓာတ် အစရှိသည်တို့သည် လည်းကောင်း၊ နီဝဟဟရမာဒီစ–နီဓာတ်, ဝဟဓာတ်, ဟရဓာတ် အစရှိသည်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဉဘယေ–၂ ပါးကုန်သော၊ ဧတေ–ဤဓာတ်တို့သည်၊ ဒွိကမ္မိကာ– ကံ ၂ ပါးစီ ရှိကြကုန်၏။

၂၀၄။ ။ဒွိကမ္မကဓာတ်တို့သည် ဒုဟာဒိဂဏိကဓာတ်, နျာဒိဂဏိက ဓာတ်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ကံ ၂ ပါးတွင်လည်း ပဓာနကံ, အပဓာနကံဟု ၂ မျိုး ရှိ၏၊ ထိုတွင် ကံဟောဝါကျ၌ ဒုဟာဒိဓာတ်တို့သည် အပဓာနကံကို ဟော၏၊ နျာဒိဓာတ်တို့ကား ပဓာနကံကို ဟောသည်။ [နောက်ပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။]

၂၀၅။ "ဒုဟာဒိဓာတ်တို့ဟူသည် အဘယ်ဓာတ်များနည်း, နယာဒိ ဓာတ်တို့ကား အဘယ်ဓာတ်များနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒုဟယာစ" စသည်မိန့်၊ ဒုဟ, ယာစ, ရုဓိ, ပုစ္ဆ, ဘိက္ခ, သာသ, ဝစ, အာဒိဖြင့် ဗြူဓာတ် စသည်ယူ၊ ဤ ဓာတ်များသည် ဒုဟာဒိဓာတ်များတည်း၊ နီ, ဝဟ, ဟရ, "အာဒိဖြင့် ဂဟကိုယူ"ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဤဓာတ်တို့ကား နယာဒိဓာတ်များ တည်း။ [ဤ ဓာတ်တို့၌ "နွားမကို နို့ရည်ကိုညစ်၏" စသည်ဖြင့် ကံ ၂ ပါး ပါမှ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဓာတ်တို့သာ ဒွိကမ္မက ဓာတ်များ ဖြစ်ကြရသည်။]

၂၀၆။ ဒုဟမာနော ဂဝံ ခီရံ, ဂေါပေါ ဒုဟတိ ဝါတိစ၊ ဂေါခီရံ ဒုဟိတာ တေန, ဒုယှတေ ဝါတိ စာဖြဝုံ။

၂၀၆။ ဂေါပေါ် – နွားကျောင်းသားသည်၊ ဂဝံ–နွားမကို၊ ခီရံ–နို့ရည်ကို၊ ဒုဟမာနော–ညှစ်၍၊ ဝါ– တစ်နည်း၊ ဂေါပေါ–သည်၊ ဂဝံ–နွားမကို၊ ခီရံ–ကို၊ ဒုဟတိ–ညှစ်၏၊ ဣတစ–ဤသို့လည်းကောင်း၊ တေန–ထိုနွားကျောင်းသားသည်၊ ဂေါ–နွားမကို၊ ခီရံ–နို့ရည်ကို၊ ဒုဟိတာ–ညှစ်အပ်၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ တေန–ထိုနွားကျောင်းသားသည်၊ ဂေါ–နွားမကို၊ ခီရံ–ကို၊ ဒုယှတေ–ညှစ်အပ်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း ကောင်း၊ အဖြဝုံ–ဆိုကြကုန်ပြီ။

၂၀၆။ ။ဒုဟမာနော၊ပေ၊ဝါတိစ။ ။ ဒုဟဓာတ်၏ ကတ္တားပုံစံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ဂေါပေါ ဂဝံ ခီရံ ဒုဟမာနော–နွားကျောင်းသားသည် နွားမကို နို့ရည်ကို ညှစ်တတ်၏၊ (ကိတ်ပုံစံ) ဂေါပေါ ဂဝံ ခီရံ ဒုဟတိ၊ (အာချာတ်ပုံစံ၊) ဤ ကတ္တားဟောဝါကျ၌ ကြိယာက ကံကို မဟောသော ကြောင့် ဒုတိယာ ဝိဘတ်ချည်း ထားရသည်။ [ဂါဝေါ+ပါတိ (ရက္ခတိ) တိ ဂေါပေါ၊ (ကိတန္တသမာသ်၊)။]

ဂေါ၊ပေ၊ဒုယှတေဝါ။ ။[ကံဟောပုံစံတည်း၊ တေန၌ "ဂေါပေန" ဟု ဆိုလိုသည်ဟုမှတ်။] ဂေါပေန ဂေါ ခီရံ ဒုဟိတာ (ကိတ်ပုံစံ)၊ ဂေါပေန ဂေါ ခီရံ ဒုယှတေ၊ (အာချာတ်ပုံစံ)၊ ဤပုံစံ၌ "ဂေါ၊ ခီရံ" ဟု ကံ ၂ ပါး ရှိသည် တွင် ဂေါသည် အပဓာနကံတည်း၊ "အပဓာနံ ဒုဟာဒီနံ"နှင့် အညီ ဒုဟာဒိဓာတ်က အပဓာနကံကို ဟောသောကြောင့် ဂေါကို ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် (ပဌမာဝိဘတ်သက်၍) ထားရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ပဓာန, အပဓာန၏လက္ခဏာကို (၂၀၈–၉)ဂါထာတို့၌ ပြလတ္တံ့၊ သို့သော် ဤ၌လည်းမှတ်ခဲ့ပါဦး၊ "ဒုဟ–ညှစ်ခြင်း"ဟူသည် နို့ရည် နှင့်သာဆိုင်၏၊ လောက၌လည်း "နို့+ညှစ်"ဟု ပြောလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ခီရံသည် ညှစ်ခြင်းကြိယာ၏ ပဓာနကံတည်း၊ "ဂေါ"ကား ညှစ်ခြင်းကြိယာ၏ အမြဲအရံအကြောင်းမျှဖြစ်၍အပဓာနတည်း၊ ကံဟောဝါကျ၌ ထို အပဓာန ကံသည်သာ ဝုတ္တကံဖြစ်ရသည်၊ ညှစ်အပ်သူ, ဝါ–အညှစ်ခံရသူသည် နွားမ တည်း–ဟူလို။ [ယာစစသော ဓာတ်များ၏ ပုံစံတို့ကိုလည်း သဒ္ဒါအဖွင့် ကျမ်း များ၌ ရှုပါလေ။]

၂၀၇။ နယမာနော အစံ ဂါမံ, ဧပါလော နယတီတိစ၊
နီယမာနော အဇော ဂါမံ, တေန နီယတိ ဝါကိစ။

၂၀၇။ အဇပါလော - ဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဇံ-ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ နယမာနော-ဆောင်တတ်၏၊ အဇပါလော - သည်၊ အဇံ-ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ နယတိ-ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိစ - ဤသည်တို့သည်လည်းကောင်း၊ တေန-ထိုဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဇော-ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ-သို့၊ နီယမာနော-ဆောင်အပ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ တေန-ထို ဆိတ်ကျောင်းသားသည်၊ အဇော-ဆိတ်ကို၊ ဂါမံ-ရွာသို့၊ နီယတိ-ဆောင်အပ်၏၊ ဣတိစ-ဤသည်တို့သည် လည်းကောင်း၊ (ဥဒါဟရဏာနိ- ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။)

၂၀၈။ ကြိယာယာဘိမတံ ကမ္မံ, ပဓာနန္တိ ပဝုစ္စတေ၊
ကြိယာနိမိတ္တမတ္တန္တု, အပ္ပဓာနန္တိ ဝုစ္စတေ။

၂၀၈။ ကြိယာယ-ညှစ်ခြင်း၊ ဆောင်ခြင်း စသော၊ ကြိယာဖြင့်၊ အဘိမတံ-အလွန်အသိအမှတ်ပြုအပ်သော၊ ဝါ-မှတ်သားအပ်သော၊

၂၀၇။ ။ဒုဟဓာတ်၏ပုံစံကိုပြပြီး၍ နီဓာတ်၏ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "နယမာနော"စသည်မိန့်၊ " အဇပါလော အစံ ဂါမံ နယမာနော " သည် ကတ္တားဟော ကိတ်ပုံစံ၊ "အဇပါလော အစံ ဂါမံ နယတိ"ကား အာချာတ် ပုံစံ၊ "အဇပါလေန အဇော ဂါမံ နီယမာနော, အဇပါလေန အဇော ဂါမံ နီယတိ" တို့ကား ကံဟောပုံစံတို့တည်း။ [ရှေ့ဂါထာနှင့် ဤဂါထာတို့၌ ဟာန ပစ္စယန္တ ပုဒ်ကို ဝါကျ၏ အဆုံးထား၍ "ဒုဟမာနော, နယမာနော" ဟု တွေ့ရ၏၊ မာနအန္တ ပစ္စည်းတို့သည် နောက်က ပဓာနကြိယာတစ်ခုကို အမြဲငဲ့နေရသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ကျမ်းဂန်များ၌ ထားရိုးမရှိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။"အစံ ဂါမံ" ကံ ၂ မျိုးတို့တွင် "ဆိတ်ကို+ဆောင်"ဟု ဆောင်ယူခြင်းကြိယာနှင့် အသက်ဆိုင်ဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အစံသည် လိုရင်းဖြစ်သော ပဓာနကံတည်း၊ ဂါမံကား "ဆိတ်ကို အဘယ်နေရာသို့ ဆောင်ယူသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဆောင်ယူရာအရပ်ကိုပြသော ကံဖြစ်၍ အပဓာနကံတည်း၊ ပဓာနဖြစ်သော အစံသည်ပင် "အဆောင်ခံရသော ကံ" ဖြစ်သောကြောင့် ကံဟောဝါကျ၌ "အဇော"ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်ရသည်။ (ဝဟ-ဟရဓာတ်တို့၏ပုံစံကိုလည်း သဒ္ဒါကျမ်းအဖွင့်များ၌ ရှုပါလေ။)

ကမ္မံ–ကံကို၊ ပဓာနန္တိ–ပဓာနကံ ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာ နိမိတ္တမတ္တန္တု–ကြိယာ၏ အကြောင်းမျှ ဖြစ်သော ကံကိုကား၊ အပ္ပ ဓာနန္တိ–အပ္ပဓာနကံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

၂၀၉။ ယံ ကတ္တုနော ကြိယာယိစ္ဆိတံ ကမ္မံ တံ ပဓာနကံ၊ ယံ တဗ္ဗိပရီတံ တန္တု, အပ္ပဓာနန္တိ ဝါ မတံ။

၂၀၉။ ဝါ–တစ်နည်း၊ ကြိယာယ–ညှစ်ခြင်း အစရှိသော ကြိယာ၏၊ ကတ္တုနော–နွားကျောင်းသား စသော ကတ္တားသည်၊ ယံ(ကမ္မံ)– အကြင်ကံကို၊ ဣစ္ဆိတံ–အလိုရှိအပ်၏၊ တံ ကမ္မံ–ထို ကံသည်၊ ပဓာန ကံ–ပဓာနကံမည်၏၊ ယံ–အကြင်ကံသည်၊ တဗ္ဗိပရီတံ–ထို၏ ပြောင်းပြန် ဖြစ်၏၊ ဝါ–ထို အလိုရှိခြင်း၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၏၊ တန္တု – ထိုကံကို ကား၊ အပ္ပဓာနန္တိ–အပ္ပဓာနကံဟူ၍၊ မတံ–သိအပ်၏။

၂၀၈။ ပဓာနကံ, အပဓာနကံတို့၏ သဘောလက္ခဏာကိုပြလိုသော ကြောင့် "ကြိယာယာဘိမတံ"စသည်မိန့်၊ "အဘိမတံ–အလွန် အသိအမှတ် ပြုအပ်–အလွန် မှတ်သားအပ်"ဟူသည် ကြိယာနှင့် အလွန် ဆက်စပ်နေခြင်း တည်း၊ ထို့ကြောင့် ခီရံသည် ဒေါဟန (ညှစ်ခြင်း) ကြိယာဖြင့် အလွန် မှတ်သားအပ် အလွန် ဆက်စပ်နေရကား ပဓာနဖြစ်၏၊ ("နို့+ညှစ်"ဟူသော လောကအပြောကို ကြည့်ပါ၊) အဇံသည် နယန (ဆောင်ယူခြင်း) ကြိယာဖြင့် အလွန်မှတ်သားအပ် အလွန်ဆက်စပ်နေရကား ပဓာနဖြစ်၏၊ ("ဆိတ်ကို+ ဆောင်ယူ"ဟူသော လောကအသုံးအနှုန်းကို ကြည့်ပါ၊) ဂဝံ–ဂါမံတို့ကား ညှစ်ခြင်းကြိယာ, ဆောင်ခြင်းကြိယာတို့၏ အကြောင်းမျှ ဖြစ်သောကြောင့် အပဓာနကံများ ဖြစ်ကြသည်။

၂၀၉။ ။ပဓာနကံ, အပဓာနကံကို တစ်နည်းခွဲပြလို၍ "ယံ ကတ္တုနော" စသည်မိန့်၊ နွားမကို နို့ညှစ်သော "နွားကျောင်းသား"ဟူသော ကတ္တားသည် နွားနို့ကို အလိုရှိ၏၊ ထိုသို့ နွားကျောင်းသားဟူသော ကတ္တားသည် အလိုရှိ အပ်သော "ခီရံ"ဟူသော ကံသည် ပဓာနကံတည်း၊ ဆိတ်ကျောင်းသားသည် ဆိတ်ကိုသာ ဆောင်ယူလို၏၊ ထိုသို့ ဆိတ်ကျောင်းသားဟူသော ကတ္တားသည် အလိုရှိအပ်သော "အဇံ"ဟူသောကံသည် ပဓာနကံတည်း၊ ထိုသို့ အလိုမရှိ အပ်သော ဂဝံ–ဂါမံတို့ကား အပဓာနကံတည်း။

၂၁၀။ ပဓာန မပ္ပဓာနဉ္စ, အာချာတဿ ကိတဿစ၊
ဝိသယော ဓမ္မတာယာတိ, ဝုတ္တံ ဓာတိနိရုတ္တိယံ။

၂၁၀။ ပဓာနံ–ပဓာနကံသည်လည်းကောင်း၊အပ္ပဓာနဉ္စ–အပ္ပဓာန ကံ သည်လည်းကောင်း၊ အာချာတဿ–အာချာတ်၏လည်းကောင်း၊ ကိ တဿစ–ကိတ်၏လည်းကောင်း၊ဓမ္မတာယ–ထုံးစံဓမ္မတာအားဖြင့်၊ ဝိသယော–အရာတည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဓာတိနိရုတ္တိယံ–ဓာတိနိရုတ္တိ ကျမ်း၌၊ဝုတ္တံ– ဆိုအပ်ပြီ။

၂၁၀။ ။"ပဓာနကံ, အပဓာနကံ ၂ မျိုးလုံးသည် လောက၌ ပြောရိုး ထုံးစံအားဖြင့် အာချာတ်ကြိယာနှင့် ကိတ်ကြိယာတို့၏ အရာဌာန ဖြစ်၏" ဟု ဓာတိနိရုတ္တိကျမ်းက ဆို၏၊ ဤစကားဖြင့် "ပဓာနကံ, အပဓာနကံအခွဲကို အာချာတ်နှင့် ကိတ်ကြိယာတို့အတွက်သာ ခွဲရသည်၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့ အတွက်မှာ ခွဲဖွယ်မလို"ဟု ပြ၏။

ထို့ကြောင့် "ဒုဒ္ဓံ+ခီရံ ယဿာဂါဝိယာတိ ဒုဒ္ဓခီရာ–ညှစ်အပ်သော နို့ရည် ရှိသော နွားမ၊ ဤပုံစံ၌ ဒုဒ္ဓံဝယ် ဒုဟဓာတ်ဖြစ်ပါလျက် ပဓာန အပဓာနဟု ကံ ၂ ပါးမရှိ၊ သမာသ်သည်လည်း ကံကို မဟော, ယဿဟူသော သမ္ပန်ကို ဟော၏၊ နီတာ အဇာ ယသ္မိံ ဂါမေတိ နီတာဇော – ဆောင်အပ်သော ဆိတ်ရှိရာရွာ"ဤပုံစံ၌လည်း နီဓာတ်ဖြစ်ပါလျက် ကံ ၂ ပါး မရှိ၊ သမာသ်က လည်း ကံကိုမဟော, ယသ္မိံဟူသော ဩကာသကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "သမာသ် တဒ္ဓိတ် ဝါစကတို့အတွက် ပဓာန အပဓာနခွဲဖွယ် မလို"ဟူလို။ [ဓမ္မတာ–ဟူသည် ပါဠိ၌ သုံးစွဲရိုးဖြစ်သော ထုံးစံတည်း။]

ဒီပနီ။ ။ပဓာနံကို အာချာတဿနှင့်, အပဓာနံကို ကိတဿနှင့် အစဉ် အတိုင်းတွဲ၍ "ပဓာနကံသည် အာချာတ်ကြိယာ၏ ဟောရာ ဝုတ္တကံဖြစ်၍, အပဓာနကံသည် ကိတ်ကြိယာ၏ ဟောရာ ဝုတ္တကံဖြစ်၏"ဟု ဒီပနီဖွင့်၏၊ [ပဓာနံ အာချာတဿဝိသယော၊ အပဓာနံ ကိတဿဝိသယော၊–ဒီပနီ။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ထို ဒီပနီအဖွင့်အတိုင်းဆိုလျှင် ဓာတိနိရုတ္တိဝါဒသည် ရှေ့ဝါဒများနှင့် ဆန့်ကျင်ရုံမက ပါဠိသုံးရိုး ထုံးစံလည်း မကျချေ၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီအဖွင့်သည် ကျမ်းဆရာ၏ အာဘော်ဟုတ်ဟန်မတူ၊ ကျမ်းဆရာ၏ အမှန် ဆိုလိုရင်းကား–"အာချာတ်ကိတ်တို့၌သာ ပဓာန–အပဓာနဟု ကံ ၂မျိုး ခွဲရိုးထုံးစံရှိသည်၊ သမာသ်တဒ္ဓိတ်၌ ထိုကဲ့သို့ ပဓာနကံ အပဓာနကံ ခွဲရိုးထုံးစံ မရှိ"ဟူသာ ဖြစ်ထိုက်သည်။

၂၁၁။ ဂတိဗောဓ·နွ သဒ္ဒတ္ထ, ဟရက္ကရာ·ကမ္မကာနံ၊
ကတ္တာ အကာရိတေ ယော တံ, ဝုတ္တကမ္မန္တိ ကာရိတေ။

၂၁၁။ ဂတိဗောဓ·နွ သဒ္ဒတ္ထဟရက္ကရာ·ကမ္မကာနံ – သွာ·ခြင်း အနက်ရှိသော ဓာတ်, သိခြင်းအနက်ရှိသောဓာတ်, စားခြင်းအနက် ရှိသောဓာတ်, အသံပြုခြင်းအနက်ရှိသော ဓာတ်, ဟရဓာတ်, ကရ ဓာတ်, သိအစရှိသော အကမ္မကဓာတ်တို့၏၊ အကာရိတေ–ကာရိတ် ပစ္စည်းမရှိရာ ဝါကျ၌၊ ယောကတ္တာ – အကြင် သုဒ္ဓကတ္တားသည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ–ထိုသုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ကာရိတေ – ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ ဝါကျ၌၊ ဝုတ္တကမ္မန္တိ–ဝုတ္တကံဟူ၍၊ (မနျတေ)။

အမှာ။။[“ဝုတ္တကမ္မံ”ဟူသော နောက်ပုဒ်နှင့်တူအောင် “တံ” ဟု ထားသတတ်၊ “သော”ဟု ထားမှ စာသွားမှန်သည်၊ “ဓာတွတ္ထော ဝ ကြိယာနာမ” စသော (၄၀)ဂါထာ၏အဓိပ္ပာယ်ကိုပြန်ကြည့်ပါ။]

၂၁၁။ ဂတိ၊ ပေ၊ ကမ္မကာနံ။ ။သဒ္ဒတ္ထမှ အတ္ထကို ရှေ့ပုဒ်တိုင်း သို့ လိုက်စေ၍ “ဂတျတ္ထ, ဗောဓတ္ထ,အန္နတ္ထ,သဒ္ဒတ္ထ”ဟု မှတ်၊ အကမ္မက ဟူသည် သီ,ဘူ,ဟူ,ဌာ,စသော ဓာတ်တို့တည်း၊ ထိုဓာတ်တို့၏ (ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါမိက) ကတ္တားသည် ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်သောအခါ (ကံဟောဝါကျ၌) ဝုတ္တကံဖြစ်၏၊ ပုံစံမှာ နောက် ၂ ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။ (အသနတ္ထာ – ဘုဇ, ဘက္ခာဒိဓာတဝေါ၊ သဒ္ဒတ္ထာ–ပဌ, ဝစာဒယော–ဒီပနီ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ကစ္စည်းသုတ်၌လာသော“ဂတိ,ဗုဒ္ဓိ, ဗုဇ, ပဌ, ဟရ,ကရ,သယာဒီနံ ကာရိတေဝါ”သုတ်မှဓာတ်များကို ယူထားသော ဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဂတျတ္ထ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ကစ္စည်း, ရူပ သိဒ္ဓိစာကိုယ်နှင့် ဘာသာဋီကာတို့မှာ ရှုပါ၊ ထိုသုတ်သည် ကာရိတ်မသက်မီက “ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ”ဝယ်“ဒါသော”ဟူသော ကတ္တာ·သည် ကာရိတ် သက်သောအခါ “သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ” ဝါကျဝယ် “ဒါသံ”ဟု အဝုတ္တကံဖြစ်ပုံကို ပြသောသုတ်တည်း၊ ဤဂါထာကာ· ကာရိတ်မသက်မီက “ဒါသော”ကတ္တားသည် “သာမိကေန ဒါသောဂါမံဂစ္ဆာပီယတေ”ဟူသော ကံဟောဝါကျဝယ်“ဒါသော”ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်လာပုံကိုပြသည်၊ ဤသို့ အဝုတ္တ ကံ ဖြစ်ပုံကို ပြခြင်းနှင့် ဝုတ္တကံ ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းသာ ထို သုတ်နှင့် ဤဂါထာတို့ ထူးကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

၂၁၂။ ဒါသော ဂစ္ဆတိ ဂါမန္တုံ, ကာရိတေ ကာရိတေ ပန၊
ဒါသကော သာမိနာ ဂစ္ဆာ–ပီယတေ ဂါမကန္တိ စ။

၂၁၂။ ဒါသော – ကျွန်သည်၊ ဂါမံ–ရွာသို့၊ ဂစ္ဆတိ–သွား၏၊ (ဣတိ–ဤသည်ကား၊ အကာရိတေ–၌၊ (ဥဒါဟရဏံ – တည်း၊) ကာရိတေ ပန–ကာရိတ်ပစ္စည်းရှိရာ ဝါကျ၌ကား၊ သာမိနာ – အရှင်သည်၊ ဒါသကော–ကျွန်ကို၊ ဂါမကံ–ရွာသို့၊ ဂစ္ဆာပီယတေ–သွားစေအပ်၏၊ ဣတိစ–ဤသည်လည်း၊ (ဥဒါဟရဏံ–တည်း။)

၂၁၃။ ဟတ္ထိသယတျကမ္မာနံ, ကာရိတေ ကာရိတေ ပန၊
သော သယာပီယတေ ဟတ္ထာ–ရောဟေန ကိတကောပျယံ။

၂၁၃။ ဟတ္ထိ–ဆင်သည်၊ သယတိ–အိပ်၏၊ (ဣတိ–ဤသည်ကား၊) အကမ္မကာနံ – အကမ္မကဓာတ်တို့၏၊ အကာရိတေ–ကာရိတ်ပစ္စည်းမရှိရာ၌၊(ဥဒါဟရဏံ–တည်း၊) ကာရိတေပန–ကာရိတ် ပစ္စည်းရှိရာ ၌ကား၊ သော – ထိုဆင်ကို၊ ဟတ္ထာရောဟေန – ဆင်ဦးစီးသည်၊ သယာပီယတေ–အိပ်စေအပ်၏၊ (ဣတိ–ဤသည်ကား၊ ဥဒါဟရဏံ–တည်း၊)ကိတကေပိ–ကိတ်၌လည်း၊အယံ(နယော)– ဤနည်းတည်း။

၂၁၂။ "ဒါသော ဂါမံဂစ္ဆတိ"သည် ကာရိတ်မသက်မီက "ဒါသော"ဟု ကတ္တာ.ကိုပြသောပုံစံတည်း၊ "သာမိနာ ဒါသော ဂါမံ ဂစ္ဆာပီယတေ" ကား ကာရိတ်သက်သောအခါ ကံဟောဝါကျ၌ "ဒါသော"ဟု ဝုတ္တကံ ဖြစ်ပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း။ [ဂါထာဖြစ်၍ "ဒါသကော, ဂါမကံ"ဟု ဆိုထားသည်၊ အမှန်မှာ– "ဒါသော, ဂါမံ"ဟု ဆိုလိုရင်းတည်း။]

၂၁၃။ ။"အကမ္မကာနံ"အရ ပုံစံကိုပြသော ဂါထာတည်း။ "ဟတ္ထိ သယတိ"သည် ကာရိတ်မသက်မီ ပုံစံတည်း၊ သောဖြင့် ဟတ္ထိကိုညွှန်ပြ၏၊ ကာရိတ်သက်သောအခါ "ဟတ္ထာရောဟေန ဟတ္ထိ သယာပီယတေ"ဟု သိ။

ကိတကေပိ။ ။"အယံ နယော"အရ"ဒါသော ဂါမံ ဂတော" စသော ကိတ်ပုံစံများ.ကိုလည်း သိပါ။[အစဖြစ်သော ဂတိနှင့် အဆုံးဖြစ်သော အကမ္မကာနံ အတွက်သာ ပုံစံကို ပြသောကြောင့် အာဒိ အန္တ ဒီပကနည်းအားဖြင့် အစအဆုံ.ကိုသာ ပြသည်ဟု မှတ်၊ အလယ်ပုံစံများကိုကား "ဂတိ ဗုဒ္ဓိ ဘုဇ ပဌ" စသော သုတ်အဖွင့်တို့၌ ရှုပါ။]

၂၁၄။ ဟေတုကြိယာယ သမ္ဘန္ဓိ-ဘာဝါ ကမ္မန္တိ မနျတေ၊ ဖလကြိယာယ ကတ္တာပိ၊ အညထာနုပပတ္တိတော။

၂၁၄။ ဟေတုကြိယာယ-အကြောင်းကြိယာနှင့်၊ သမ္ဗန္ဓိဘာဝါ-စပ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလကြိယာယ-အကျိုးကြိယာ၏၊ ကတ္တာပိ - ကတ္တားကိုလည်း၊ ကမ္မန္တိ-ကံဟူ၍၊ မနျတေ-သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊) အညထာ-ကံဟူသောအခြင်းအရာမှ တစ်ပါးသောကတ္တားဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနုပပတ္တိတော-မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ["သမ္ဗန္ဓော + ယဿာတိ သမ္ဗန္ဓီ၊ သမ္ဗန္ဓိနော+ဘာဝေါ သမ္ဗန္ဓိဘာဝေါ"ဟု ပြု၊ သမ္ဗန္ဓိ၌ မဓ္ဘေရသ။]

၂၁၄။ ။"ဒါသော ဂစ္ဆတိ"၌ ကတ္တားဖြစ်သော ဒါသောသည် ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်ယှဉ်သောအခါ အဘယ့်ကြောင့် ကံဖြစ်ရသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဟေတုကြိယာယ" စသည်မိန့်၊ ဤဂါထာ၌ ဟေတုကြိယာနှင့် ဖလကြိယာကို ရှေးဦးစွာ မှတ်သားသင့်၏၊ "ဂမယ-သွား+စေ"ဟူရာ၌ လက်ပြ၍ ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့်ပြော၍ဖြစ်စေ သွားဖို့ရန် စေခိုင်းမှုဟူသော လုံ့လ ဗျာပါရ ဖြစ်၏၊ ထို စေခိုင်းမှုဗျာပါရသည် ကြိယာတစ်မျိုးပင်တည်း၊ ထိုစေခိုင်းမှု ကြိယာကို "စေ"ဟု ဆို၏၊ အရှင်သခင်က စေမှုကြောင့် ကျွန်သည် သွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် "သွား+စေ"ဟူရာဝယ် "စေ"သည် ဟေတု (အကြောင်း) ကြိယာတည်း၊ "သွား"ကား ဖလ (အကျိုး) ကြိယာတည်းဟု မှတ်ပါ။

ဟေတု၊ပေ၊ကတ္တာပိ။ ။"သာမိကေန ဒါသော ဂါမံ ဂမာပိယတေ-အရှင်သည် ကျွန်ကို ရွာသို့သွားစေ"ဟူရာ၌ ဒါသသည် အရှင်က ခိုင်းသော အခါ ကိုယ်တိုင်သွားရ (ကိုယ်တိုင်သွားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရ)သောကြောင့် ကတ္တားဖြစ်၏၊ ဤသို့ ကတ္တားဖြစ်ခြင်းကို"ဖလကြိယာယ ကတ္တာ"ဟု ဆိုသည်၊ အပိ-ထိုသို့ ကတ္တားဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ....

ကမ္မံတိ မနျတေ။ ။""စေ"ဟူသော ဟေတုကြိယာနှင့် စပ်သောအခါ (အစေခံရ-အခိုင်းခံရသူဖြစ်သောကြောင့်) ကတ္တားမဖြစ်သင့်ရကား ဒါသကို "ကံ"ဟုသာ အသိအမှတ်ပြုရတော့၏၊ ထို့ကြောင့် "သာမိကော ဒါသံ ဂါမံ ဂမယတိ"ဝယ် ဒါသံ ဟု ကံ ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။ [အညထာ-ကံဟူသော အခြင်းအရာမှတစ်ပါး ကတ္တားဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်+အနုပပတ္တိ-မဖြစ်သင့်ခြင်းတည်း၊ အညထာနုပပတ္တိ-ခြင်း။]

၂၁၅။ ကာရိတော ဓာတုတောညေန, သုဒ္ဓကတ္တု ပယောဇနေ၊
တထာ ပယောဇကဿာပိ, ကာရိတန္တာပိ ကာရိတော။

၂၁၅။ အညေန-တစ်ပါးသော ပယောဇကကတ္တားသည်၊ သုဒ္ဓကတ္တု-သုဒ္ဓကတ္တားကို၊ ပယောဇနေ-စေခိုင်းခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လသော်၊) ဓာတုတော-ဓာတ်မှနောက်၌၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) ပယောဇကဿပိ - စေခိုင်းတတ်သောကတ္တားကိုလည်း၊ တထာ-ထို့အတူ၊ ပယောဇနေ-စေခိုင်းခြင်းသည်၊ (သတိ-ရှိသော်၊) ကာရိတန္တာပိ-ကာရိတ်ပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဓာတ်မှနောက်၌လည်း၊ ကာရိတော-ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပြန်၏။)

၂၁၅။ **ကာရိတော၊ပေ၊ပယောဇနေ။** ။ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်မရောသော ကြိယာ၏ကတ္တားကို "သုဒ္ဓကတ္တား"ဟု ခေါ်၏ [ဒီပနီ၌ "သုဒ္ဓာယ-ကာရိတ်မဖက် သက်သက်သော ကြိယာ၏+ကတ္တာ သုဒ္ဓကတ္တာ"ဟု ပြု၏၊ "သုဒ္ဓေါ+ကတ္တာ သုဒ္ဓကတ္တာ"ဟုလည်း ပြုနိုင်၏၊ ["သူဒေါ ပစတိ"၌ သူဒေါတည်း၊ ထို သုဒ္ဓကတ္တားကို သူဒဇေဋ္ဌ ဖြစ်သူက စေခိုင်းသောအခါ ထို စေခိုင်း (စေ-ဟူသော)အနက်၌ ပစဓာတ်နောင် ကာရိတ်သက်၍ "ပါစေတိ"ဟု ဖြစ်ရသည်၊ ပုံစံကား-

"သူဒဇေဋ္ဌော သူဒံ ဩဒနံ ပါစေတိ(ချက်စေ၏)"တည်း။

တထာ၊ပေ၊ကာရိတော။ ။ပဌမစေခိုင်းတတ်သော သူဒဇေဋ္ဌကို သူ့ထက်ရာထူးကြီးသော အမတ်က စေခိုင်းပြန်လျှင် "ပါစေ" ဟု ပဌမ ကာရိတ်ဆုံးသော ဓာတ်နောင် ဒုတိယကာရိတ်ပစ္စည်းထပ်၍ "ပါစာပေ" ဟု ဖြစ်နိုင်၏၊ ပုံစံကား-

"အမစ္စော သူဒဇေဋ္ဌံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပေတိ (ချက်ပစေ-ဟု စေခိုင်း ၏)" တည်း။

ဒုတိယအကြီးအကဲ အမတ်ကို သူ့ထက် ရာထူးကြီးသော ရှင်ဘုရင်က စေခိုင်းပြန်လျှင်လည်း ဒုတိယကာရိတ်ဆုံးသော ဓာတ်နောင် တတိယကာရိတ်ပစ္စည်းထပ်၍ "ပါစာပယ"ဟု ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်၊ ပုံစံကား-

"ရာဇာ အမစ္စံ သူဒဇေဋ္ဌံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပယတိ (ချက်ပစေ - ဟု စေကိုင်းစေ၏)" တည်း။ [ဤပုံစံတို့သည် မှတ်နှင့်ရုံသာတည်း၊ ကာရိတ်ကံနေရာဝယ် တတိယာ ဆဋ္ဌီလည်း သက်နိုင်ကြောင်းကို နောက်၌ ပြလတ္တံ့။]

၂၁၆။ သော ဟိ လောကပ္ပမာဏေန, တိက္ခတ္တုံ ပတိပဇ္ဇတေ၊
အတြ ဟိ ပုရိမော လုတ္တော, ကာရိတော ဝ နိပါတနာ။

၂၁၆။ ဟိ–မှန်၏၊ သော–ထိုကာရိတ်ပစ္စည်းကို၊ လောကပ္ပမာဏေန–သဒ္ဒါဆရာဟူသော လောက၏ ပမာဏအားဖြင့်၊ တိက္ခတ္တုံ–၃ကြိမ်၊ ဝါ – ၃ ဆင့်၊ ပတိပဇ္ဇတေ – သိအပ်၏၊ ဝါ–သက်နိုင်၏၊ ဟိ–ဆက်ဦးအံ့၊ အတြ–ဤ ၂ ဆင့် ၃ ဆင့်သော ကာရိတ်ပစ္စည်းတို့တွင်၊ ပုရိမော – ရှေ့ဖြစ်သော၊ ကာရိတော–ကာရိတ်ပစ္စည်းကို၊ နိပါတနာ–ယဒနုပပန္နာနိပါတနာသိဇ္ဈန္တိသုတ်ဖြင့်၊ လုတ္တောဝ–ချေအပ်သည်သာ။

၂၁၆။ သော ဟိ၊ပေ၊ ပတိပဇ္ဇတေ။ ။"တတိယကာရိတ် သက်နိုင်၏" ဟူသော ထိုစကားကို ခိုင်မြဲစေလို၍ "သောဟိ"စသည်မိန့်၊ [ဒီပနီဒွိဝိတ္တာရဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ၊] ထို ကာရိတ်ပစ္စည်းသည် သဒ္ဒါဆရာလောက၌ သုံးစွဲရိုးအားဖြင့် ၃ ဆင့်တိုင်အောင် သိအပ်၏၊ ၃ ဆင့်သက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် တတိယကာရိတ်ပစ္စည်းသက်ခြင်းသည် မှန်၏–ဟူလို။ [လောက – သဒ္ဒါဆရာအများဟူသော လောက၏ + ပမာဏ – နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းဖြစ်သော ကာရိတ် ၃ ဆင့် သက်ရိုးထုံးစံ။]

အတြ ဟိ၊ပေ၊နိပါတနာ။ ။"ကာရိတ် ၃ ဆင့်သက်ထားလျှင် ထို ၃ ဆင့်လုံးကို ပါဠိ၌ မတွေ့ရပါတကား၊ အဘယ်သို့ ပြုထားသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အတြဟိ" စသည်မိန့်၊ ကာရိတ် ၂ ဆင့် ၃ ဆင့် သက်ထားရာဝယ် ရှေးကာရိတ်ပစ္စည်းကို "ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ သုတ်ကြီးဖြင့် ချေရ၏၊ ထို့ကြောင့် ၃ ဆင့်လုံး မတွေ့ရဘဲ, "ပါစာပိယတေ" စသည်ဖြင့် တစ်ဆင့်သာ တွေ့ရသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။၂ ဆင့်ဖြစ်စေ ၃ ဆင့်ဖြစ်စေကာရိတ်ပစ္စည်း သက်ရာ၌ ဏေပစ္စည်းချည့်လည်း ထပ်၍သက်နိုင်, ဏေ–ဏာပေလည်း သက်နိုင်၊ ဏေ–ဏာပေ–ဏာပယ်လည်း သက်နိုင်၏၊ မည်သို့ပင်သက်သက် ရှေးရှေးဖြစ်သော ကာရိတ်ပစ္စည်းကို ချေထားရသည်–ဟု မှတ်၊ သို့သော်–"ပရေဟိ ဝိပ္ပကတံ ပရေဟိ ပရိယောသာဝါပေတိ-ပြီးဆုံးစေဟု စေခိုင်း၏"ဟူသော ပါဠိတော်၌ကား ပရိ+အဝ+ပုဗ္ဗ သာဓာတ်နောင် ဏာပေ ၂ ပစ္စည်းသက်၍ မချေသည်ကိုလည်း တွေ့ရ၏၊ သာဝါ၌ ပကို ဝပြုထားသည်။

၂၁၇။ သူဒေန ပစ္စတေ သူဒေါ, သူဒဇေဋ္ဌေန ပါစိယ-
တေ မဇ္ဈေန တထာ ရညာ, တထောဒနောဒနာဒိကံ။

၂၁၇။ သူဒေန-စဖိုသည်၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ (တထော ဒနောမှ ဩဒနောကို ယူသည်၊) ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏၊ သူဒဇေဋ္ဌေန- စဖိုသည်ကြီးသည်၊ သူဒေါ-စဖိုသည် ငယ်ကို၊ ဩဒနံ-ကို၊ (ဩဒနာဒိ ထံမှ ဩဒနံကို ယူသည်၊) ပါစိယတေ-ချက်စေအပ်၏၊ အမစ္စေန- အမတ်သည်၊ တထာ - ထို့အတူလည်းကောင်း၊ ရညာ-မင်းသည်၊ တထာ-ထို့အတူလည်းကောင်း၊ ဩဒနာဒိကံ-ဩဒနံ အစရှိသောကံကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မှတ်ထိုက်၏။

၂၁၇။ ကံဟောပုံစံဂါထာတည်း၊ ဩဒနော ဩဒနာဒိကံ၌ သုဒ္ဓကံဟောဝါကျအတွက် ဩဒနော, ကာရိတ်ကံဟောဝါကျအတွက် ဩဒနံဟု ခွဲပါ၊ အာဒိဖြင့် သူဒေါ, သူဒံ, သူဒဇေဋ္ဌော, သူဒဇေဋ္ဌံ, အမစ္စောတို့ကိုယူ၊ ....

၁။ သူဒနေ ဩဒနော ပစ္စတေ၊ .... သုဒ္ဓကံဟောဝါကျ။
၂။ သူဒဇေဋ္ဌေန် သူဒေါဩဒနံ ပါစိယတေ၊ .... ဤကား ကာရိတ် တစ်ဆင့် သက်ရသော ပဌမဟေတု ကံဟောဝါကျ။
၃။ အမစ္စေန သူဒဇေဋ္ဌော သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပီယတေ၊ .... ဤကား ကာရိတ် ၂ ဆင့် သက်ရသော ဒုတိယ ဟေတုကံဟောဝါကျ။
၄။ ရညာ အမစ္စော သူဒဇေဋ္ဌံ သူဒံ ဩဒနံ ပါစာပီယတေ၊ .... ဤကား ကာရိတ် ၃ဆင့် သက်ရသော တတိယဟေတု ကံဟောဝါကျ။

ဤဓိပ္ပါယ်များကို သဒ္ဒါကျမ်းအဖွင့်များကြည့်၍ သိပါလေ၊ ဆရာများကလည်း ပြောပြကြပါလေ၊ ကာရိတ်ကံနေရာဝယ် ဒုတိယာ, တတိယာ, ဆဋ္ဌီ သက်နိုင်ကြောင်းကို နောက်ဂါထာ၌ ဆိုလတ္တံ့၊ ထို့ကြောင့် ၃ နံပါတ် "သူဒံ"နေရာဝယ် "သူဒေန, သူဒဿ"ဟု လည်းကောင်း, ၄ နံပါတ် သူဒဇေဋ္ဌံဝယ် "သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ"ဟု လည်းကောင်း ရှိနိုင်သေး၏ဟု မှတ်ပါ၊ အသိဉာဏ် ရှုပ်နေမည်စိုး၍ ပုံစံကို အကျဉ်းမျှသာ ပြထားပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဓာယ်ဒါသဆရာ စီရင်အပ်သော ကျမ်း၌ "ကာရိတ်ပစ္စည်း ၂ ဆင့် ၃ဆင့် သက်သော်လည်း ဓာတ်ကံကိုသာ ဟော၏"ဟု ဆိုသတတ်၊ ထို အလို ဩဒနောချည်းသာ ဝုတ္တကံရှိစေ၍ သူဒ စသည်တို့၌ကား "သူဒံ သူဒေန သူဒဿ" စသည်ဖြင့် ၃ မျိုးရှိနိုင်သည်-ဟု မှတ်။ ["ဓာယ်ဒါသ"ဟူရာ၌ "ဓဂ ဒိသ"ဟုလည်း ကြားဖူး၏။]

၂၁၈။ သူဒေါ ပစတိ ပါစေတိ, သူဒဇေဋ္ဌောပိ တေနဝါ၊
တံပိ ဝါ တဿဝါမစ္စော, တထာရာဇာ တထာတိဝါ။

၂၁၈။ သူဒေါ–စဖိုသည်သည်၊ (ဩဒနံ–ကို၊) ပစတိ–ချက်၏၊ သူဒဇေဋ္ဌော–စဖိုသည်ကြီးသည်၊ တေနဝါ–ထို စဖိုသည်ငယ်သည် သော်လည်းကောင်း၊ တံပိဝါ–ထို စဖိုသည်ငယ်ကို သော်လည်းကောင်း၊ တဿဝါ–ထို စဖိုသည်ငယ်သည်သော် လည်းကောင်း၊ (ဩဒနံ–ကို၊) ပါစေတိ– ချက်စေ၏၊ အမစ္စော–အမတ်သည်၊ တထာ–ထို့အတူတည်း၊ ရာဇာ–မင်းသည်၊ တထာ–ထို့အတူတည်း၊ ဣတိ–ဤသည်တို့ကား၊ ဝါ–ရှေ့ဂါထာမှ တစ်နည်းဖြစ်သော ကတ္တားဟော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။ [ရှေ့ဂါထာ၌ ကံကိုဟောသော ဥဒါဟရဏ်, ဤဂါထာ၌ ကတ္တားကို ဟောသော ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။]

၂၁၉။ ဟေတုကြိယာယ သမ္ဗန္ဓိ, ကမ္မတာ ပတိပဇ္ဇတေ၊
ဟေတုကြိယာပဓာနတ္တာ, အညထာ နုပပတ္တိတော။

၂၁၉။ ဟေတုကြိယာယ – စေဟူသော အကြောင်းကြိယာနှင့်၊ သမ္ဗန္ဓိ–စပ်ခြင်းရှိသည်၊ (သမာနာ–သော်၊) ကမ္မတာ–ကံ၏အဖြစ်ကို၊

၂၁၈။ ။ကတ္တားဟောပုံစံများကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "သူဒေါ ပစတိ" ဖြင့် သုဒ္ဓကတ္တားဟော ဝါကျကို ပြ၏၊ "သူဒေါ ဩဒနံ ပစတိ" ဟု ဩဒနံ ထည့်ပါ၊ "ပါစေတိ၊ပေ၊တဿဝါ"ဖြင့် ကာရိတ်တစ်ဆင့် သက်ရသော ပဌမဟေတုကတ္တုဝါကျကို ပြ၏၊ တေနဝါ, တံပိဝါ, တဿဝါတို့ဖြင့် ကာရိတ် ကံအရာဝယ် ဒုတိယာ, တတိယာ, ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သုံးလီ သက်နိုင်ပုံကို ပြ၏၊ ထို ဝိဘတ်သုံးမျိုးလုံးပင် ကံအနက်ပေးရမည်ဟု လည်းကောင်း, ဒုတိယာသာ ကံ အနက် ပေး၍ တတိယာ ဆဋ္ဌီတို့၌ ကတ္တားအနက် ပေးရမည်ဟု လည်းကောင်း, ဝါဒကွဲကို (၂၂၀)ဂါထာကျမှ ရှင်းပြပါမည်၊ "အမစ္စောတထာ"ဖြင့် ကာရိတ် ၂ ဆင့်သက်ပုံ, "ရာဇာတထာ"ဖြင့် ကာရိတ်သုံးဆင့် သက်ပုံကို ပြသည်။

၁။ သူဒေါ ဩဒနံ ပစတိ။

၂။ သူဒဇေဋ္ဌော သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစေတိ။

၃။ အမစ္စော သူဒဇေဋ္ဌံ (သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ) သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစာပေတိ။

၄။ ရာဇာ အမစ္စံ (အမစ္စေန, အမစ္စဿ) သူဒဇေဋ္ဌံ (သူဒဇေဋ္ဌေန, သူဒဇေဋ္ဌဿ) သူဒံ (သူဒေန, သူဒဿ) ဩဒနံ ပါစာပယတိ။

ပတိပဇ္ဇေတော - သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) ဟေတုကြိယာပဓာနတ္တာ – “စေ”ဟူသော အကြောင်းကြိယာ၏ ပဓာန၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–ပဓာနဖြစ်သည့်အတွက်၊ အညထာ–ကံအဖြစ်မှ တစ်ပါး ကတ္တားအဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အနုပပတ္တိတော– မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။

၂၂၀။ ဖလကြိယာယ သမ္ဗန္ဓီ, ကတ္တုတာ ဝါဝိဓာနတော၊
ဒုတိယာယ ဝိကပ္ပေန, ဣတရေသု ပတီယတေ။

၂၂၀။ ဝါဝိဓာနတော – ဂတိ ဗုဒ္ဓိ စသောသုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ–စီရင်သည့်အတွက်၊ ဝိကပ္ပေန–ကမ္မသညာ၏ ဝိကပ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလကြိယာယ–အကျိုးကြိယာနှင့်၊ သမ္ဗန္ဓီ– စပ်ခြင်းရှိသည်၊ (သမာနာ–သော်၊) ကတ္တုတာ–ကတ္တား၏အဖြစ်ကို၊ ဒုတိယာယ–ဒုတိယာ ဝိဘတ်မှ၊ ဣတရေသု–အခြားသော တတိယာ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့၌၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၂၁၉။ **ဟေတု၊ပေ၊ပဋိပဇ္ဇတေ။** ။(၂)နံပါတ်ပုံစံ၌ သုဒ္ဒကို “ချက်+စေ”ဝယ် “စေ”ဟူသော ဟေတုကြိယာနှင့် စပ်သောအခါ“ကံ”ဟု သိပါ၊ “စဖိုသည်ကို+စေခိုင်း:”ဟု မြန်မာလို ပြန်ကြည့်လျှင် သူဒ၏ကံ ဖြစ်ကြောင်း မှာ သိသာ၏။ [“စေ”ကို ဟေတုကြိယာဟု လည်းကောင်း, စေခိုင်းတတ်သူ၏ ဗျာပါရ (ပယောဇက ဗျာပါရ)ဟု လည်းကောင်း ခေါ်သည်။]

ဟေတုကြိယာ၊ပေ၊ပတ္တိတော။ ။အဘယ့်ကြောင့် ကံအဖြစ်သိရသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဟေတု၊ပေ၊ပတ္တိတော”ဟု မိန့်၊ “ပါစေတိ”၌ “ချက်ဟု လည်းကောင်း, [စေ”ဟု လည်းကောင်း ကြိယာ ၂ မျိုးတွင် ဟေတုဝါကျ၌ “စေ”ဟူသော ကြိယာသည် ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထို ကြိယာ၌ စပ်ရသော သူဒသည် ကံအဖြစ်မှတစ်ပါး ကတ္တား မဖြစ်သင့်ရကား ဟေတု ကြိယာ၌ စပ်ရသော သူဒကို ကံအဖြစ်ဖြင့်သာ သိရသည်။ [ဟေတုကြိယာပဓာနတ္တာ သည် အညထာနုပပတ္တိတော၏ ဟိတ်ကူတည်း၊ အညထာ–ကံ အဖြစ်မှတစ်ပါး ကတ္တား အဖြစ်ဖြင့်+အနုပပတ္တိ–မဖြစ်သင့်ခြင်း။]

၂၂၀။ **ဖလကြိယာယ၊ပေ၊ကတ္တုတာ။** ။“ပါစေတိ–ချက်+စေ” ဟူရာ၌ “ချက်”ဟူသော ဖလကြိယာနှင့်စပ်သောအခါ “စဖိုသည်သည်+ ချက်”ဟု ကတ္တားအနက်လည်း ဖြစ်သင့်၏။

၂၂၁။ ကမ္မာနပေက္ခာပေက္ခာတ္တာ, သဘာဝေန အကမ္မကာ၊
ကေကမ္မာ ဒွိကမ္မာစ, ယထာ ဘူဂမုန္ဒျာဒယော။

၂၂၁။ သဘာဝေန-ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်၊ ကမ္မာနပေက္ခာပေက္ခတ္တာ-ကံကိုငဲ့ခြင်းရှိကုန်, ငဲ့ခြင်းမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အကမ္မကာ-ကံမရှိသော ဓာတ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ကေကမ္မကာ-ကံတစ်ပါးရှိသော ဓာတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဒွိကမ္မကာ-ကံ ၂ပါး ရှိသော ဓာတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ယထာ-ဥဒါ ဟရဏ်ကား၊ဘူ ဂမုန္ဒျာဒယော-ဘူဓာတ်, ဂမုဓာတ်, နီဓာတ် အစ ရှိသည်တို့တည်း။

ဝါဝိဓာနတော။ ။"ဂတိ ဗုဓိ ဘုဇ၊ပေ၊ကာရိတေဝါ"သုတ်၌ ဝါသဒ္ဒါက "ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ဝိကပ်သက်ရမည်"ဟု စီရင်သောကြောင့် ဒုတိယာ မသက်သော အခါ သုဒ်နေရာဝယ် တတိယာ,ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၍"သူဒေန"ဟု ဖြစ်စေ "သူဒဿ" ဟု ဖြစ်စေ ရှိရသည်။

ဣတရေသု ပဌမာယတော။ ။ထို ကတ္တားအနက်ကိုလည်း ဒုတိယာ ဝိဘတ်မှ တစ်ပါးသော တတိယာဆဋ္ဌီဝိဘတ်တို့၌ သိရသည်၊ တတိယာဝိဘတ်ကို "ယော ကာရေတိ သဟေတု"သုတ်ဖြင့် ဟေတုကတ္တား အမည်မှည့်၍ "ကတ္တရိစ"သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌သက်၊ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကိုကား"ဆဋ္ဌီစ"သုတ်ဖြင့် ကတ္တားအနက်၌ ပင်သက်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာအရ ကာရိတ်ကံနေရာ၌ ဒုတိယာဝိဘတ် အတွက်သာ ကံအနက် ပေးရသည်၊ တတိယာဆဋ္ဌီတို့အတွက်ကား ကတ္တား အနက်သာ ပေးရမည်ဟု သိသာပြီ။ [အခြားမှတ်ဖွယ်များကို ကစ္စည်းရူပသိဒ္ဓိ စာကိုယ်နှင့် ဘာသာဋီကာ "ဂတိဗုဓိ၊ပေ၊ကာရိတေဝါ"သုတ်၌ ရှုပါ။]

၂၂၁။ ။"ဓာတ်တို့သည် အဘယ့်ကြောင့် အကမ္မက, ကေကမ္မက, ဒွိကမ္မကဟု ကွဲပြားကြသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်"ကမ္မာနပေက္ခ" စသည်မိန့်၊ (ကံမပါဘဲ အနက်အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံသောကြောင့်)ကံကို မငဲ့သော ဘူ(သိ, အသ, ဌာ) စသောဓာတ်တို့သည် အကမ္မကဓာတ်တို့မည်၏၊ ကံ တစ်ပါးရှိလျှင် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်စုံသောကြောင့် ကံတစ်ပါ.ကို ငဲ့သော ဂမု-ပစ စသော ဓာတ်တို့သည် ကေကမ္မကဓာတ်တို့ မည်၏၊ ကံ ၂ ပါးရှိမှ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံသောကြောင့် ကံ ၂ ပါးကိုငဲ့သော နီ စသော ဒုဟ စသောဓာတ်တို့သည် ဒွိကမ္မကဓာတ်တို့မည်၏၊ အကမ္မက စသည် ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းမှာ ကံမပါဘဲ အဓိပ္ပါယ်ဖြည့်စုံခြင်း, ကံတစ်ပါး- ၂ ပါး ပါမှ အဓိပ္ပါယ် ပြည့်စုံခြင်းတည်း။

၂၂၂။ ဧကကမ္မကရော ဓာတု–သဟိတော ကာရိတော သဓာ၊
တောပသဂ္ဂေါ ယထာယောဂံ, သကမ္မာကမ္မကာရကော။

၂၂၂။ ဓာတုသဟိတော–ဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ကာရိတော–ကာရိတ်ပစ္စည်းသည်၊ ဧကကမ္မကရော–တစ်ခုသော ကံကို ပြုတတ်၏၊ သဓာတု–ဓာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဥပသဂ္ဂေါ–ဥပသာရပုဒ်သည်၊ ယထာယောဂံ–ယှဉ်ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ သကမ္မာကမ္မကာရကော–ကံ ရှိအောင်လင်း ပြုတတ်, ကံမရှိအောင်လည်း ပြုတတ်၏။

၂၂၃။ သပစ္စယောပသဂ္ဂေသု, ဥပဠာန ဝိသေသတော၊
တေ သတောယေ၀ အတ္ထဿ, ဒီပါဒီ၀ ပကာသကာ။

၂၂၃။ သပစ္စယောပသဂ္ဂေသု–ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်, ဥပသာရနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ဓာတ်တို့၌၊ ဥပဠာနဝိသေသတော–

၂၂၂။ **ဧက၊ပေ၊ကာရိတော။** ။ဓာတ်နှင့်တွဲဖက်၍ ကာရိတ်ပစ္စည်း သက်သောအခါ ထို ကာရိတ်ပစ္စည်းသည် ကံတစ်ပါးကို ပြုတတ်၏၊ "စေ" ဟူသော အနက်အတွက် စေခိုင်းအပ်သော ကံတစ်ပါးရှိရသည် – ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် "ဘ၀တိ"ဟူသော အကမ္မကဓာတ်နှောင် ကာရိတ်သက်သော အခါ "ဘိက္ခု ဓမ္မံ ဘာဝေတိ"ဟု ကံတစ်ပါးရနိုင်၏၊' ဧကကမ္မကဓာတ်နှောင် ကာရိတ်ပစ္စည်းသက်လျှင် "သူဒံ ဩဒနံ ပါစေတိ"ဟု ကံတစ်ပါး အပို ရပြန်၏၊ နောက်၌ကား "ဇနော မဂ္ဂံ ယတိံ ဂမယတိ"ဟု ပုံစံထုတ်လတ္တံ့၊ ဤသို့လျှင် ကာရိတ် ၂ ဆင့် ၃ ဆင့် သ်က်ရာ၌လည်း ကံတစ်ပါးထပ်၍ အပိုရပုံကို သိပါ။

သဓာတော၊ပေ၊ကာရကော။ ။ဥပသာရပုဒ်သည် ဓာတ်နှင့်အတူ တွဲရသောအခါ အကမ္မကဓာတ်ကို သကမ္မကဖြစ်အောင် သကမ္မကဓာတ်ကို လည်း အကမ္မကဖြစ်အောင် ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် "ယထာ ယောဂံ"ဟု ဆိုသည်၊ "ဘောဂီ ဘောဂံ အနုဘ၀တိ"သည် အနုဥပသာရက ဘူဓာတ်ကို သကမ္မက ဖြစ်အောင် ပြုပုံတည်း၊ "ဒိ၀ါကရော ဥဂ္ဂစ္ဆတိ"ကား ဂမုဓာတ်ကို၊ (ဥ) ဥပသာရပုဒ်က အကမ္မကဖြစ်အောင် ပြုပုံတည်း။

၂၂၃။ ။"ပြခဲ့သော ကာရိတ်ပစ္စည်း, ဥပသာရပုဒ်တို့သည် ဓာတ်၌ နဂိုရ် ရှိပြီးသော အနက်ကို ထွန်းပြကြ၏၊ သူတို့ကိုယ်တိုင်က မဟောကြကုန်" ဟူလို၊ "ဘာ့ကြောင့် ထွန်းပြသည်ဟု ဆိုနိုင်သနည်း" ဟု မေးလျှင် "ဓာတ်တို့၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း, ဥပသာရပုဒ်တို့ ပါ၀င်လာသောအခါ ကြည့်ရှုသူ ကြားသိသူ တို့၏ဉာဏ်၌ အနက် အထူးထင်လာသောကြောင့်တည်း"ဟု ဖြေပါ။

အနက်ထင်ရှားခြင်း၏ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေ – ထို ကာရိတ်ပစ္စည်း ဥပသာရပုဒ်တို့သည်၊ ဒိပါဒီဝ–ဆီမီး အစရှိသည်တို့ ကဲ့သို့၊ (အာဒိဖြင့် နေရောင် လရောင် ကြယ်ရောင်တို့ကိုယူ၊) သတောယေဝ–ထင်ရှားရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္ထသ–အနက် ကို၊ ပကာသကာ–ပြတတ်ကုန်၏။

၂၂၄။ ဘာဝေတိ ကုသလံ ဓမ္မံ, မဂ္ဂံ ဂမယတေ ယတိံ၊
ဘောဂီ နုဘဝတိ ဘောဂံ, ဥဂ္ဂစ္ဆတိ ဒိဝါကရော။

၂၂၄။ ဘာဝေတိ၊ပေ၊ ဒိဝါကရော–ဘာဝေတိ၊ပေ၊ ဒိဝါကရော တို့ကား ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊ (ဘိက္ခု–ရဟန်းသည်၊) ကုသလံဓမ္မံ– ကုသိုလ်တရားကို၊(ကုသလံ ဓမ္မံ ၂ ပုဒ်မှ ဝိသေသနဝိသေသျဖြစ်သော ကံတစ်ပါးဟုမှတ်၊) ဘာဝေတိ–ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ–တိုးပွားစေ၏၊ (ဓနော– လူအပေါင်းသည်၊) ယတိံ–ရဟန်းကို၊ မဂ္ဂံ–လမ်းကို၊ ဂမယတေ– သွားစေ၏၊ ဘောဂီ–စည်းစိမ်ရှိသူသည်၊ ဘောဂံ–စည်းစိမ်ကို၊ အနု ဘဝတိ–ခံစား၏၊ ဒိဝါကရော–နေမင်းသည်၊ ဥဂ္ဂစ္ဆတိ–ထွက်လာ၏၊ [တက်၏ဟု မပေးနှင့်၊ တက်၏ဟု ပေးလျှင်“နဘံ–ကောင်းကင်သို့” ဟု ကံထည့်ရလိမ့်မည်။]

ဥပဋ္ဌာန ဝိသေသတော။ ။ဂမုဓာတ်၌ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဝင်လာ၍ “ဂမယ”ဟု ဖြစ်သောအခါ “သွား”ဟူသော အနက်မှ ထူးခြား၍ “သွားစေ” ဟူသော အနက်ထူး ထင်လာခြင်း, ဘူဓာတ်နှင့်တွဲ၍ အနုဥပသာရ ဝင်လာ သောအခါ ဖြစ်ခြင်းအနက်မှ ထူးခြား၍ “ခံစား”ဟူသော အနက်ထူး ထင်လာခြင်းကို “ဥပဋ္ဌာနဝိသေသ”ဟု ဆိုသည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ဤဂါထာဖြင့် “ကာရိတ်ပစ္စည်းနှင့် ဥပသာရတို့သည် ဆီမီး များနှင့် တူကုန်၏”ဟု ပြ၏၊ ဆီမီးသည် ရှိပြီးသော အရာဝတ္ထုကို ထင်ရှားပြ သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကာရိတ်ပစ္စည်း ဥပသာရတို့သည် ဓာတ်၌ နဂိုရ်က အမျိုးမျိုး ဟောနိုင်သောအနက်တို့ကို (ဤနေရာနှင့် လျော်အောင် ဟောဖို့ရာ)ထွန်းပြ ကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၂၄။ ။ဤဂါထာကား ပုံစံပြဂါထာတည်း၊ ရှေ့၌ ဆိုင်ရာစကားနှင့် တွဲ၍ ဤပုံစံကို ပြခဲ့ပြီ၊ ဤတွင် ကံနှင့်စပ်သော မှတ်ဖွယ် စကားရပ် ပြီးပြီ။

၂၂၅။ ဒိန္နသုင်္ကာ ခရာခရော, ဒက္ခိဏေယျာ·ရဟာ ယတိ၊
ဒါနီယော ဗြာဟ္မဏော သမ္ပ–ဒါနေ နိဂ္ဂတဂါမိကော။
၂၂၆။ ဂါမကော ပဘဝေါ ဟေတု, ပါဒါနေ·ပ္ပကတော ပန၊
ဂေါတ္တံ ဇာတိစ ဩကာသေ, သမ္ပန္နဝိပ်ဟိ ဂါမကော။
၂၂၇။ ရက္ခဝံ ပဝနံ ဝါသော, နိလယော နုဋ္ဌာဘာဝတော၊
ကရဏာဒိ စတုက္ကတ္တံ, နေ့ဝချာ်တော မုဒါပဟဋ္ဌ။

၂၂၅,၆,၇။ ဒိန္နသုင်္ကာ–ပေးအပ်သော အခွန်ရှိသော၊ ဝါ–အခွန်ပေးရာ ဖြစ်သော၊ ခရာခရော – မြေကို ဆောင်တတ်သောမင်း၊ ဝါ–မြေ၌နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို ဆောင်တတ်သော မင်း၊ ဒက္ခိဏေယျော –. အလှူကို ခံယူခြင်းငှာထိုက်သော၊ အရဟာ – ရဟန္တာဖြစ်သော၊ ယတိ–ရဟန်း၊ ဒါနီယော–ပေးရာဖြစ်သော၊ ဗြာဟ္မဏော–ပုဏ္ဏား၊ ဣမာနိ–ဤသည်တို့ကား၊ သမ္ပဒါနေ–သမ္ပဒါနကာရက၌၊ ဥဒါဟရဏာနိ – တို့တည်း၊ နိဂ္ဂတဝါမိကော – ထွက်သွားသော ရွာသားရှိသော၊ ဝါ–ရွာသားတို့၏ ထွက်ခဲ့ရာဖြစ်သော၊ ဂါမကော–ရွာ၊ ပဘဝေါ–စ၍ဖြစ်ခဲ့ရာ ဖြစ်သော၊ ဟေတု–အကြောင်း၊ ဣမာနိ–တို့ကား၊ အပါဒါနေ–၌၊ ဥဒါဟရဏာနိ–တို့တည်း၊ အပ္ပကတော ပန–အနည်းငယ်အားဖြင့်ကား၊ ဂေါတ္တံ–နွားဟု သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဇာတိ–နွားဇာတ်တည်း၊ ဣတိ–ဤဥဒါဟရဏ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ သမ္ပန္နဝိပ်ဟိ–ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသော၊

၂၂၅,၆,၇။ ။ဒိန္န၊ပေ၊သမ္ပဒါနေ။ ။သမ္ပဒါနကာရကကို ဟောသော သမာသ်, တဒ္ဓိတ်, ကိတ်ပုံစံများတည်း၊ ဒက္ခိဏာ အသည ဒါတုံ အရဟာတီတိ ဒက္ခိဏေယျော၊ ဒါတဗ္ဗံ အဿာတိ ဒါနီယော၊ ခရာခရော စသည်တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်တို့တည်း၊ "ခရံ–မြေကို၊ ဝါ–မြေ၌ခ်နေသော သတ္တဝါအပေါင်းကို၊ ခရတိ–ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ ခရာခရော်"နှင့်အညီ ရှင်ဘုရင်ကို "ခရာခရ"ဟု ခေါ်သည်။

နိဂ္ဂတ၊ပေ၊ဟေတု။ ။အပါဒါနကာရကကိုဟောသော သမာသ်တဒ္ဓိတ်ကိတ်ပုံစံတည်း၊ နိဂ္ဂတာ+ဂါမိကာ အသ္မာတိ နိဂ္ဂတဂါမိကော (သမာသ်)၊ ပဘဝတိ ဧတသ္မာတိ ပဘဝေါ၊ (ကိတ်–အပစ္စည်း၊) ဂါမကော, ဟေတု တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်တို့တည်း။

ဝါ–ကောက်စပါးတို့၏ ပြည့်စုံရာဖြစ်သော၊ ဂါမကော–ရွာ၊ ရုက္ခဝံ–သစ်ပင်ရှိသော၊ ပဝနံ–တော၊ ဝါသော–နေရာဖြစ်သော၊ နိလယော–အိမ်၊ ဣမာနိ–တို့ကား၊ ဩကာသေ–ဩကာသ ကာရကဌ်၊ ဥဒါဟရဏာနိ–ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊ အနုတ္တဘာဝတော–အာချာတ်က ကရိဏ်း စသော ကာရက ၄ ပါးကို မဟောအပ်သည်၏ အံဖြစ်ကြောင့်၊ ကရဏာဒိစတုက္ကတ္တံ–ကရိဏ်း အစရှိသော ကာရက လေးပါး အပေါင်း ကို၊ အာချာတေ–အာချာတ်ဌ်၊ နေဝဥဒါဟဋံ–ဥဒါဟရဏ် မထုတ်အပ်။

အပ္ပကတော၊ပေ၊ဇာတိ။ ။တဒ္ဒိတ်ဟောအပ်သော အပါဒါနကာရက ပြယုဂ်မှာ ရှာနိုင်လှမှ အနည်းငယ်ရသောကြောင့် "အပ္ပကတော"ဟု ဆိုသည်၊ "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ တေသွာတိ ဘာဝေါ"ဟု အပါဒါနသာဓနပြု၍ "ဂေါသ + ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ"ဟု ဘာဝတဒ္ဒိတ်ပြုသောအခါ ထို အပါဒါန် အနက်ကို တ္တပစ္စည်းက ဟော၏၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျ။ [အချို့ ဆရာတို့သည် "အပါဒါန်ဟော တဒ္ဒိတ်ပုံစံ မထင်ရှား"ဟု ဆို၏၊ ထိုဆရာတို့ကား ဘဝေါပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို "ဘဝန္တိ ဗုဒ္ဓိသဒ္ဒါ တေန"ဟု ကရဏသာဓ်သာ ပြုစေလို၏။

ဩကာသေ၊ပေ၊နိလယော။ ။ဩကာသကာရကကို ဟောသော သမာသ်, တဒ္ဒိတ်, ကိတ်တို့၏ ပုံစံများတည်း၊ သမ္ဗန္ဓာ+ဝိဟယော ဧတ္ထာတိ သမ္ဗန္ဓဝိဟိ၊ (သမာသ်)၊ ရုက္ခော ဧတ္ထ သန္တီတိ ရုက္ခဝံ၊ (တဒ္ဒိတ် ဝန္တုပစ္စည်း၊ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝါသော၊ (ကိတ် ဏပစ္စည်း၊) ဂါမကော စသည်တို့ကား အဘိဓေယျပုဒ်များတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဒီပနိဋ္ဌ ရုက္ခဝံကို "ရုက္ခော ဧတ္ထ"ဟု ရုက္ခာဝယ် ကေဝစ နန္တ တွေ့ရ၏၊ ထိုပါဌ်သည် မသင့်၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း၊ .... ဤနေရာ ဝယ် ဝန္တုပစ္စည်းက ပဟူတအနက်ကို ဟောရမည်ဖြစ်၍ သစ်ပင်တစ်ပင်တည်. က ပဟူတ (ဗဟုတ္တ)မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

ကရဏာဒိ၊ပေ၊မုဒါဟဋံ။ ။ဝါစကကြီး ၄ ပါးတွင် အာချာတ်ဝါစကအတွက် ပုံစံများကို မထုတ်ပြခြင်းမှာ ကရဏ စသော ၄ ပါးသော ကာရကကို အာချာတ်က မဟောသောကြောင့်တည်း။ [စတုန္နံ + သမူဟော စတုက္ကံ၊ စတုက္ကသဿ– ၄ ခုအပေါင်း၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ၄ ခု အရေအတွက် (သင်္ချာဂုဏ်) တည်း၊ စတုက္ကတ္တံ–ဂုဏ်၊ နိဿယဌ်ကား လွယ်ကူအောင် (တ္တ) အတွက် အနက်မရှိ ကြံလိုက်သည်။

၂၂၈။ ပရိတ္တဝိသယတ္တာချာ–တေနုတ္တံ ကာရကတ္တယံ၊
ဗဟုတ္တဝိသယတ္တာကိ–တေနုတ္တံ သတ္တကာရကံ။

၂၂၈။ ပရိတ္တဝိသယတ္တာ–ကျဉ်းသော ဟောရာအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာချာတေန–အာချာတ် ဝါစကသည်၊ ကာရကတ္တယံ–ဘော ကံ ကတ္တားဟူသော ကာရက ၃ ပါး အပေါင်းကို၊ ဥတ္တံ–ဟော အပ်၏၊ ဗဟုတ္တဝိသယတ္တာ–များသော ဟောရာအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ကိတေန–ကိတ်ဝါစကသည်၊ သတ္တကာရကံ–ဘောနှင့် တကွ ကာရက ၇ ပါးကို၊ ဥတ္တံ–ဟောအပ်၏။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ ဂေါဇာတိ သူဒေန,
ဠီယတေ ပစနံ ကြိယာ၊
ဘာဝေ ဝိဓာနတော ယတ္ထ,
သော သမာသေ နဒါဟဋ္ဌော။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ–နွားဟု သိသောဉာဏ်, ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဂေါဇာတိ–နွားဇာတ်တည်း၊ သူဒေန–စဖိုသည်သည်၊ ဠီယတေ–တည်

၂၂၈။ ။ဤဂါထာကား "ကာရကာဒိစတုက္ကတ္တံ"နှင့် စပ်၍ ဆိုအပ် သော ဂါထာတည်း၊ "အာချာတ်ဝိဘတ်တို့၏ သက်ရာအနက်က နည်းပါး သောကြောင့် အာချာတ်ဝါစကသည် ဘော, ကံ, ကတ္တာ, ကာရက ၃ ပါး ကိုသာ ဟောရ၏၊ ကိတ်ပစ္စည်းတို့၏ သက်ရာအနက်က များသောကြောင့် ကိတ်ဝါစကသည် ကာရက ၇ ပါးလုံးကို ဟော၏၊ "အာချာတ်က ကာရက ၃ ပါးကို ဟောရခြင်း, ကိတ်က ကာရက ၇ ပါးလုံးကို ဟောနိုင်ခြင်း၌ အကြောင်းတစ်ပါး ရှာဖွယ် မလို၊ ဝိဘတ်–ပစ္စည်းတို့၏ ဟောစွမ်းနိုင်သော သတ္တိလိုက်၍ ဟောကြရသည်"ဟူလို။

၂၂၉။ ဂေါတ္တံ။ ။ကာရက ၆ ပါးကို ဟောသော ပုံစံများကို ပြပြီး၍ ဘာဝဝါစကပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် "ဂေါတ္တံ"စသည်မိန့်၊ "ဂေါဿ+ ဘာဝေါ ဂေါတ္တံ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ ဂေါတ္တံ၌ တ္တပစ္စည်းသည် ဘာဝအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဂေါတ္တံသည် (တဒ္ဓိတ်အတွက်) ဘာဝဝါစကပုံစံလည်း ဖြစ်၏၊ ဇာတိကား အဘိဓေယျတည်း၊ ရှေ့၌ ဂေါတ္တံကိုပင် ကရဏဝါစက, အပါဒါနဝါစကပုံစံအဖြစ်ဖြင့်လည်း ပြခဲ့ပြီ။

ခြင်း၊ သူဒေန–သည်၊ ပစန်–ချက်ခြင်း၊ ကြိယာ–(တည်ခြင်း,ချက်ခြင်း) ကြိယာတည်း၊(ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်၊ ဌေယျာ–ကြိယာကို သိထိုက် သနည်း၊) ဘာဝေ–ဘောအနက်၌၊ ဝိဓာနတော – အတ္တနောပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိ, နန္ဒာဒီဟိ ယု စသော သုတ်တို့ကို စီရင်ခြင်းကြောင့်၊ (ဌေယျာ၊) [ဝိဓာနတောသည် ဉာပကဟိတ် ဖြစ်သောကြောင့် "ဌေယျာ" ဟု ထည့်ရသည်။] ယတ္ထဘာဝေ–အကြင်ဘော၌၊ (အဝိဓာနံ– သမာသ် သုတ်ကို မစီရင်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏၊) သော – ထိုဘောကို၊ သမာ သေ–သမာသ်အရာ၌၊ န ဥဒါဟဋ္ဌော – ဥဒါဟရဏ် မထုတ်အပ်။

အမှာ။ ။"ဘာဝေ အဝိဓာနံ ယတ္ထ, သော သမာသေ နဒါ ဟဋ္ဌော"ဟု ဆရာတို့ ပြင်ကြ၏၊ "ယတ္ထဘာဝေ–၌၊ အဝိဓာနံ–သည်၊ ဟောတိ၊ သော–ထိုဘောကို၊ သမာသေ–၌၊ နဥဒါဟဋ္ဌော"ဟု ပေး။

ဋ္ဌိယတေ ပစန်။ ။ဋ္ဌိယတေသည် အာချာတ်အတွက်, ပစန်သည် ကိတ် အတွက် ဘာဝဝါစကပုံစံများတည်း၊ "သူဒေန"သည် အပိုထည့်ပြအပ်သော ကတ္တားတည်း၊ "ကြိယာ"ကား ဋ္ဌိယတေ–ပစန်တို့၏ အရကောက်တည်း၊ "ဋ္ဌိယတေ"အရ "တည်ခြင်း" ကြိယာကို လည်းကောင်း, "ပစန်"အရ "ချက်ခြင်း" ကြိယာကိုလည်းကောင်း အရကောက်ပါ–ဟူလို။

ဘာဝေ ဝိဓာနတော။ ။"အဘယ့်ကြောင့် ကြိယာကို အရကောက်ရ၏ ဟု သိနိုင်သနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ "ဘာဝေ ဝိဓာနတော"ဟု မိန့်၊ အတ္တနော ပဒါနိ ဘာဝေစ ကမ္မနိစသောသုတ်, နန္ဒာဒီဟိ ယု စသော သုတ်တို့က ဘော အနက်၌ တေဝိဘတ်, ယုပစ္စည်းတို့ကို စီရင်သောကြောင့် ဋ္ဌိယတေ–ပစန်တို့ အရ "တည်ခြင်းကြိယာ, ချက်ခြင်းကြိယာကို အရကောက်ရ၏"ဟု သိနိုင် သည်–ဟူလို။ [ဤကား ဒီပနီအဖွင့်အတိုင်းတည်း။]

ယတ္ထ၊ပေ၊နုဒါဟဋ္ဌော။ ။ဋီကာ၌ "ယတ္ထ ဘာဝေ သုတ္တသ္မ သမာသေ အဝိဓာနတော သော ဘာဝေါ သမာသေ န ဥဒါဟဋ္ဌော"ဟု ယောဇနာ၏၊ ထို အလို "ဘာဝေ + အဝိဓာနတော" ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ နုဒါဟဋ္ဌော၌ စပ်၊ ဒီပနီ ၌ကား "ယတ္ထဘာဝေ သမာသသုတ္တဿ အဝိဓာနံ ဟောတိ"ဟု အပိုထည့်သည်၊ အချုပ်မှာ– "သမာသ်အတွက် ဘာဝအနက်ကို ဟောသောသုတ်ကို ကစ္စည်းကျမ်း၌ မစီရင်သောကြောင့် ဘာဝဝါစကအတွက် သမာသ် ပုံစံကို မထုတ်အပ်" ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၃၀။ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမ,
ဓာတျတ္ထေတဒ္ဓိတော ဘဝေ၊
ဘာဝေါကြိယာယ·မာချာတော,
ကိတောစာတိ ဝိသေသတာ။

၂၃၀။ တဒ္ဓိတောဘာဝေါ–တဒ္ဓိတ်ဘောသည်၊ ဒဗ္ဗဂုဏကြိယာနာမဓာတျတ္ထေ–ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမ်, ဓာတ်ဟူသောအနက်၌၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ အာချာတော–အာချာတ်ဘောသည် လည်းကောင်း၊ ကိတောစ–ကိတ်ဘောသည် လည်းကောင်း၊ ကြိယာယံ–ကြိယာ ဟူသော.အနက်၌၊ (ဘဝေ–၏၊) က္ကတိ–ဤသည်တို့ကား၊ ဝိသေသတာ–တဒ္ဓိတ်ဘောနှင့် အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။

၂၃၁။ ဓာတွတ္ထာသင်္ချာလိင်္ဂါတိ–
ကာရကန္တ ရနာကုလော၊
အာချာတိကော သလိင်္ဂါတု,
သသင်္ချောကိတကောတိစ။

၂၃၁။ အာချာတိကော–အာချာတ်ဘောသည်၊ ဓာတွတ္ထော– ဓာတ်နက် ကြိယာတည်း၊ အသင်္ချော–သင်္ချာ ၂ ပါးမရှိ၊ [ကေဝလသင်္ချာသာရှိ၏–ဟူလို၊] အလိင်္ဂေါ–လိင် ၃ ပါးမရှိ၊ တိကာရကန္တ ရ နာကုလော–ဘောကံ ကတ္တားဟူသော ကာရက ၃ ပါးမှ တစ်ပါးသော ကာရကတို့

၂၃၀။ ။တဒ္ဓိတ်ဘောနှင့် အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ အထူးကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ တဒ္ဓိတ်ဘော၏ ဒြပ်, ဂုဏ်, ကြိယာ, နာမည်, ဓာတ်ဟူသော အနက် ၅ ပါးကိုဟောခြင်း, အာချာတ်ကိတ်ဘောတို့၏ ကြိယာကို ဟောခြင်းသည် ထို ဘော ၂ မျိုး၏ ထူးခြားချက်ဖြစ်သည်–ဟူလို။ [အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘောကို ကြိယာအနက်ချင်း တူသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်နှင့် ထူးပုံကိုသာ ဤဂါထာ၌ ပြသည်။]

၂၃၁။ ။အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘောအထူးကိုပြပြန်သော ဂါထာတည်၊ ထိုဘော ၂ မျိုးသည် ဓာတွတ္ထ–ဓာတ်နက်ဟူသော ကြိယာအနက်ချင်း တူသော်လည်း. အာချာတ်ဘော၏ သင်္ချာအထူးမရှိဘဲ“ဠိယတေ”စသည်ဖြင့် ကေဝလသင်္ချာ တစ်မျိုးသာရှိခြင်း, လိင် ၃ ပါးလုံး မရှိခြင်း, ဘော ကံ ကတ္တာ

နှင့် မရောနှော၊ ကိတကောတု – ကိတ်ဘောသည်ကား၊ သလိင်္ဂါ– လိင် ၃ ပါးနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ သသင်္ချာ–သင်္ချာ ၂ ပါးနှင့် တကွ ဖြစ်၏၊ ဣတိစ–ဤသည်တို့ကား၊ ဝိသေသတာ–အာချာတ်ဘော နှင့် ကိတ်ဘောတို့၏ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း။ [ရှေ့ဂါထာမှ "ဝိသေသတာ"ကို ယူပေးသည်။]

၂၃၂။ ဒဿဗလော ဇိနော ဝေဏီ–ကော ဂန္ဓဗ္ဗော စ သာမိနိ၊
သော စာချာတ ကိတာသမ္ဗ–န္ဓာနုတ္တတ္တာ နုဒါဟဋော။

၂၃၂။ ဒဿဗလော –ဆယ်ပါးသော ကိုယ်တော်အား ဉာဏ်တော် အား ရှိတော်မူသော၊ ဇိနော–မြတ်စွာဘုရား၊ ဝေဏီကော– စောင်းတီးခြင်း အတတ်ရှိသော၊ ဂန္ဓဗ္ဗော–စောင်းသမား၊ (ဣမာနိ– ဤသည်တို့ကား၊) သာမိနိ–သဗ္ဗန်အနက်၌၊(ဥဒါဟဏာနိ–သမာသ် တဒ္ဓိတ်တို့၏ ဥဒါ ဟရဏ်တို့တည်း၊) သောစ–ထို သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ အာချာတ ကိတာ သမ္ဗန္ဓာနုတ္တတ္တာ–အာချာတ် ကိတ်တို့က သမ္ဗန်ကို မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ·န ဥဒါဟဋော–ဥဒါဟရဏ် မထုတ်အပ်။

---

၃ ပါးသော ကာရကမှတစ်ပါး အခြားကာရကတို့နှင့် မရောနှောခြင်းသည် လည်းကောင်း, ကိတ်ဘော၏ "ပစန်–ပစနာနိ"စသည်ဖြင့် ဧကတ္တ ဗဟုတ္တ သင်္ချာ ၂ မျိုးရှိခြင်း, "လာဘော–ခြင်း၊ ပစနံ–ခြင်း၊ ဓာတိ–ခြင်း"စသည်ဖြင့် လိင် ၃ ပါးရှိခြင်းသည် အာချာတ်ဘောနှင့် ကိတ်ဘော၏ အထူးတည်း။

၂၃၂။ ။"ကာရက ၆ တန်, ဘောသမ္ဗန်, မှတ်ရန်ဝစ္စရှစ်"နှင့် အညီ ဘာဝဝါစ္စကိုဟောသော ပုံစံများကို ပြပြီး၍, သမ္ဗန္ဓဝါစ္စကိုဟောသော ပုံစံများ ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒဿဗလော"စသည်ကို မိန့်၊ "ဒသ+ဗလာနိ ယဿာတိ ဒဿဗလော"ဟု ပြု၍ ယဿ၏ သမ္ဗန်အနက်ကို"ဒဿဗလော" သမာသ်က ဟောသည်၊ "ဝီဏာ + အဿ သိပ္ပံတိ ဝေဏိကော"ဟု ပြု၍ အဿ၏ သမ္ဗန် အနက်ကို ဝေဏိကော တဒ္ဓိတ်က ဟောသည်။ ["ဝီဏာ–စောင်းတီးခြင်း"ဟု ပေး၊ ဌာနစောင်းဖြင့် တီးခြင်းတိုင်အောင် ယူရသော ဌာနူပစာတည်း၊ တစ်နည်း "ဝီဏာဝါဒနံ"ဟု ဆိုလိုလျက် "ဝါဒနံ"ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်။] အာချာတ် ကိတ်တို့သည် သမ္ဗန်အနက်ကို မဟောကြ၊ ထို့ကြောင့် အာချာတ်ကိတ် ပုံစံတို့ကို မထုတ်ပြတော့။

၂၃၃။ ဇိတမာရော ဇိနော ဆိန္န–ရုက္ခော·သျာဂတဂါမိကော၊
ဂါမော ဒိန္နဓနော ယောဓော, နိက္ခန္တ ဂဟိကောဂဟော။
၂၃၄။ သမ္ပန္နဝီဟိ ဂါမောတိ, သမာသေန ဆကာရကံ၊
ဥတ္တံ ဒသဗလော နာထော, တျူတ္တော သာမိစ မန္យတော။

၂၃၃,၄။ ဇိတမာရော–အောင်အပ်ပြီးသော မာရ်ရှိတော်မူသော၊ ဝါ–မာရ်ကို အောင်တော်မူပြီးသော၊ ဇိနော–မြတ်စွာဘုရား၊ [ကတ္တား ဟောပုံစံ၊] ဆိန္နရုက္ခော–သစ်ပင်ကို ဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ အသိ–သန်လျက်၊ [ကရိဏ်းဟောပုံစံ၊] အာဂတဂါမိကော–လာရောက်သော ရွာသူရွာသားရှိသော၊ ဝါ–ရွာသူရွာသားတို့ လာရောက်အပ်သော၊ ဂါမော–ရွာ၊ [ကံဟောပုံစံ၊] ဒိန္နဓနော–ပေးအပ်သော ဥစ္စာရှိသော၊ ဝါ–ဥစ္စာကို ပေးအပ်ရာဖြစ်သော၊ ယောဓော–စစ်သည်သူရဲ၊ [သမ္ပဒါန် ဟော ပုံစံ၊] နိက္ခန္တ ဂဟိကော–ထွက်သွားသော အိမ်ရှင်ရှိသော၊ ဝါ–အိမ်ရှင်၏ ထွက်သွားခဲ့ရာဖြစ်သော၊ ဂဟော–အိမ် [အပါဒါန်ဟော ပုံစံ။]

သမ္ပန္နဝီဟိ–ပြည့်စုံသော ကောက်စပါးရှိသော၊ ဝါ–ကောက်စပါး တို့၏ ပြည့်စုံရာဖြစ်သော၊ ဂါမော–ရွာ၊ [သြကာသဟောပုံစံ၊] ဣတိ–ဤသို့၊ သမာသေန–သမာသ်သည်၊ ဆကာရကံ– ၆ပါးသော ကာရကကို၊ ဥတ္တံ–ဟောအပ်၏၊ ဒသဗလော–ဆယ်ပါးသော ကိုယ် တော်အား ဉာဏ်တော်အား ရှိတော်မူသော၊ နာထော – မြတ်စွာ ဘုရား၊ [သမ္ဗန်ဟောပုံစံ၊] ဣတိ–သို့၊ သာမိစ–သမ္ဗန်ကိုလည်း၊ ဥတ္တော–ဟောအပ်၏ဟူ၍၊ မန္យတေ–၏။

၂၃၃,၄။ ။ရှေ့၌ သမာသ် တဒ္ဓိတ် အာချာတ် ကိတ် ဝါစကတို့၏ ပုံစံ များကို ဂါထာတစ်ရပ်ရပ်၌ ပေါင်း၍ပြခဲ့ပြီ၊ ဤဂါထာမှစ၍ သမာသ် အခဏ်း တခြား, တဒ္ဓိတ် စသည်တို့၏ အခဏ်းများလည်း တခြားစီ သီးသန့်၍ ပြလို သောကြောင့် "ဇိတမာရော"စသည်ကိုမိန့်သည်၊ ဤပုံစံများ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဂါမိကသဒ္ဒါသည် ရွာသားဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "အာ ဂတော+ဂါမိကော ယံတိ အာဂတ ဂါမိကော"ဟု ပြု၊ နိက္ခန္တော+ဂဟိကော (အိမ်ရှင်) ယသ္မာတိ နိက္ခန္တ ဂဟိကော။ [ဤ ၂ ဂါထာဖြင့် "ဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ် သည် ကာရက ၆ ပါးနှင့် သမ္ဗန်ကို ဟော၏"ဟု သိစေ၏။]

၂၃၅။ နေယျော အညပဒတ္ထေန, တပ္ပယောဂဝသေနဝါ၊
တဂ္ဂုဏော နတထာ တဂ္ဂု-ဏောစ အညပဒတ္ထကော။

၂၃၅။ (ယသ္မိံ အညပဒတ္ထကေ-အကြင် အညပုဒ်အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်၌၊ ဂုဏော-ဂုဏဝိသေသနကို၊) အညပဒတ္ထေနဝါ- အညပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တပ္ပယောဂဝသေနဝါ- ထို အညပုဒ်အနက်နှင့် ယှဉ်ဘက်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နေယျော-သိအပ်၏၊ (သော)အညပဒတ္ထကော-ထို အညပုဒ် အနက် ရှိသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်သည်၊ တဂ္ဂုဏော-တဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် မည်၏၊ (ယသ္မိံ အညပဒတ္ထကေ-၌၊ ဂုဏော-ကို၊) တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထိုအညပုဒ်၏အနက်, ထိုအညပုဒ်အနက်နှင့် ယှဉ်ဘက်အားဖြင့်၊ န နေယျော-မသိအပ်၊ (သော) အညပဒတ္ထကော- သည်၊ အတဂ္ဂုဏော-အတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် မည်၏၊ [တထာ တဂ္ဂုဏောကို တထာ+အတဂ္ဂုဏောဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ တထာဖြင့် "အညပဒတ္ထေန, တပ္ပယောဂဝသေနဝါ"ကို ညွှန်းသည်။]

၂၃၅။ ။ဤဂါထာဖြင့် တဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိ အတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိ ၂ ပါး အပြားကိုပြ၏၊ "ဂုဏ"ဟူသည် ဝိသေသနတည်း၊ "ဆိန္နဟတ္ထော-ပြတ်သော လက်ရှိသော(နရော)" ဟူရာ၌ ထိုလူကို ပြတ်သော လက်ဖြင့် အထူးပြုထား သောကြောင့် "ပြတ်သောလက်" ဟူသော အနက်သည် ဝိသေသနတည်း၊ ထို ဝိသေသနအနက်သည် ဆိန္နနှင့်ဟတ္ထဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ "ရှိသောလူ" ဟူသော အနက်ကား "အည+ပုဒ်"ဟုခေါ်ရသော "ယဿ+နရော" တို့၏ အနက်တည်း"ဟု ရှေးဦးစွာ မှတ်ခဲ့ပါ။

နေယျော၊ပေ၊တဂ္ဂုဏော။ ။အညပုဒ်၏ အနက်အားဖြင့် ဖြစ်စေ, ထို အညပုဒ်အနက်နှင့် ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ဖြစ်စေ, ထို ဝိသေသန အနက်ကို သိအပ်ရာ ဖြစ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိသည် တဂ္ဂုဏ ဗဟုဗ္ဗီဟိမည်၏၊ ဤ စကားဖြင့် အညပဒတ္ထတဂ္ဂုဏသမာသ်, ပယောဂ တဂ္ဂုဏသမာသ်, ဟု တဂ္ဂုဏသမာသ် ၂ မျိုးပြားကြောင်းကိုပြ၏၊ ထို ၂ မျိုးအားဖြင့် မသိအပ်သော ဗဟုဗ္ဗီဟိကား အတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗီဟိတည်း၊ [အဓိပ္ပါယ်မှာ နောက်ဂါထာပုံစံ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့၊ တဿ+ဂုဏော ယသ္မိံနေယျောတိ တဂ္ဂုဏော၊ န+တဂ္ဂုဏော-အတဂ္ဂုဏော၊ နေယျောကား အတ္ထိကဲ့သို့ ထည့်ပါ၌၊ ပယောဂတဂ္ဂုဏ၌ "ပယောဂ" ဟူသည် လည်း "သဟစရဏ-အတူတကွဖြစ်ဘက်တည်း။]

၂၃၆။ နိယတေ ဆိန္နဟတ္ထော·ယံ, နရော နီလပဋော နရော၊
သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ သံဃော, ပုရိသော ဒိဋ္ဌသာဂရော။

၂၃၆။ (ဥဒါဟရဏ်–ကို၊) နိယတေ–သိအပ်၏၊ အယံ– ဤသူ သည်၊ ဆိန္နဟတ္ထော–ပြတ်သောလက်ရှိသော၊ နရော–လူတည်း၊ နီလ ပဋော– ညိုသော ပုဆိုးရှိသော၊ နရော–လူ၊ သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ–ဘုရား အမှူးရှိသော၊ သံဃော–သံဃာ၊ ဒိဋ္ဌသာဂရော–မြင်အပ်သော သမုဒ္ဒရာ ရှိသော၊ (သမုဒ္ဒရာကို မြင်ဖူးသော၊) ပုရိသော–ယောကျ်ား။

၂၃၆။ **ဆိန္နဟတ္ထော နရော။** ။ဆိန္နော+ဟတ္ထော ယဿာတိ ဆိန္န ဟတ္ထော၊ "ယဿ=အကြင်လူ၏"ဟူရာ၌ "လူ"ဟူသည် မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါ ခြေ လက် အားလုံးတည်း၊ "ဆိန္န + ဟတ္ထ – ပြတ်သောလက်" ကား ထိုလူကိုအထူးပြုသော ဝိသေသန (ဂုဏ်) တည်း၊ ထို့ကြောင့်၊ "ယဿ" ပုဒ်, နရောပုဒ်ဟူသော အညပုဒ်၏ လူဟူသောအနက်တွင် ဓားခုတ်မိ၍ ပြတ်နေသော (တိုနေသော) လက်ချောင်းတိုကလေးလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဆိန္န ဟတ္ထော" သမာသ်သည် အညပုဒ်၏ အနက်၌ "ပြတ်သောလက်" ဟူသော ဝိသေသနလည်း ပါဝင်ရသောကြောင့် အညပဒတ္ထတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗိဟိ မည်၏။

နီလပဋော။ ။နီလော + ပဋော + ယဿာတိ နီလပဋော(နရော)၊ ထို သမာသ်၌ အညပုဒ်၏ အနက်သည် "လူ"တည်း၊ ပုဆိုးအညိုကား တဂ္ဂုဏ (ထို အညပုဒ်အနက်၏ ယှဉ်ဘက်ဝိသေသန) တည်း၊ လူနှင့် ပုဆိုး အညိုလည်း (ဝတ်ထားသောကြောင့်) ယှဉ်ဘက်ဖြစ်၏၊ ဤသို့ "နီလပဋော နရော" အရ၌ ဝတ်ထားသော ပုဆိုးအညိုလည်း ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် ပါဝင်သောကြောင့် နီလ ပဋောသည် ပယောဂတဂ္ဂုဏဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း။

သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ သံဃော။ ။သမ္ဗုဒ္ဓေါ+ပမုခေါ၊ ယဿာတိ သမ္ဗုဒ္ဓ ပ္ပမုခေါ, သံဃော၊ ယဿ သံဃောတို့၏ အရဖြစ်သော သံဃာသည် အညပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ ထိုသံဃာ၏ အကြီးအမှူးဖြစ်သော ဘုရားကား "ဘုရား အမှူးရှိသော"ဟု သံဃာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနဂုဏ်တည်း၊ အညပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော သံဃာထဲ၌ ဘုရားရှင်သည် ယှဉ်ဘက် (အတူတကွဖြစ်ဘက်) အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါသည် ပယောဂ တဂ္ဂုဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း။

ဒိဋ္ဌသာဂရောပုရိသော။ ။ဒိဋ္ဌော+သာဂရော ယေနာတိ ဒိဋ္ဌသာဂရော၊ ယေန–ပုရိသောတို့အရဖြစ်သော ယောကျ်ားသည် အညပုဒ် အနက်တည်း၊ မြင်အပ်သော သမုဒ္ဒရာကား "သမုဒ္ဒရာကို မြင်ဖူးသော" ဟု ယောကျ်ားကို

၂၃၇။ ဒွန္ဒေန ဒိဂုနာ ကမ္မ–ဓာရယေန သမုစ္စယ၊
တုလျတ္ထဒီပကာ·ဒဿ–နာ တေ ဝုတ္တာ န ကာရကာ။
၂၃၈။ သာမိနတ္တော့ဗျယီဘာဝါ–မာဒီဟုတ္တော သကာရကော၊
တဒ္ဒီပကဝိဘတ္တိနံ, လောပလေသာ·နုမာနတော။

၂၃၇,၈။ ဒွန္ဒေန–ဒွန်သမာသ်သည် လည်းကောင်း၊ ဒိဂုနာ–ဒိဂုသမာသ်သည်လည်းကောင်း၊ ကမ္မဓာရယေန–ကမ္မဓာရည်းသမာသ်သည် လည်းကောင်း၊ သမုစ္စယ တုလျတ္ထဒီပကာဒဿနာ–သမုစ္စည်းအနက်, တုလျအနက်ကို ပြတတ်သော စသဒ္ဒါ, တသဒ္ဒါ စသည်တို့ကို မမြင် ရခြင်းကြောင့်၊ [စသည်တို့ကိုဖြင့် "ဟုတ္ဟာ, သဒ္ဓိံ, ဘူတ, ဝေ–ဣတိ, တို့ကိုယူ။] တေ–ထို သမုစ္စည်းအနက်, တုလျအနက်တို့ကို၊ ဝုတ္တာ–ဟောအပ်ကုန်၏၊ ကာရကာ–ကာရကတို့ကို၊ နဝုတ္တာ–မဟော အပ်ကုန်၊ သာမိ–သမ္ဗန်ကို၊ နဝုတ္တော–မဟောအပ်၊ (ဣတိ–ဤသို့၊

အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း၊ "ဒိဋ္ဌသာဂရော ပုရိသော–သမုဒြာကို မြင်ဖူးသော ယောကျ်ား" ဟူရာ၌ ယောကျ်ားဟူသော အညပုဒ်အနက်တွင် သမုဒြာ မပါဝင်၊ သမုဒြာသည် ယောကျ်ားနှင့် ယှဉ်ဘက်လည်း မဟုတ်၊ ဤသို့ အညပုဒ် အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း, ယှဉ်ဘက်အားဖြင့် လည်းကောင်း ဝိသေသန အနက်ကို မသိရသောကြောင့် ဒိဋ္ဌသာဂရောသည် အတဂ္ဂုဏ ဗဟုဗ္ဗိဟိတည်း။ [တချို့သဒ္ဒါကျမ်းများ၌ "တဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ, အတဂ္ဂုဏသံဝိညာဏ"ဟု နာမည် တပ်၏၊ ကစ္စည်း ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာတို့၌ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကို ရှုပါ။]

အမှာ။ ။ပယောဂတဂ္ဂုဏကို ပုစ် ၂ ခုပြရာ၌ နီလပဋ္ဋောဝယ် သဒ္ဒါ အစဉ်အတိုင်· "ညိုသောပုဆိုး"ရ၏၊ "သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ"၌ကား "အကြီးအမှူး ဘုရား" ဟု အနက်စဉ်အတိုင်းသာ ဘုရားရ၏၊ သဒ္ဒါစဉ်အတိုင်းကား အကြီး အမှူးရသည်၊ ထို့ကြောင့် "နီလပဋ္ဋောကို သဒ္ဒါစဉ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သော ပုံစံ, သမ္ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါကို အနက်စဉ်အားဖြင့် ဆိုအပ်သော ပုံစံ"ဟု ဋီကာမိန့်၏၊ ထို ဋီကာ၌ ဓိတမာရောကို တဂ္ဂုဏဟု ဆိုထားသည်ကား စဉ်းစားဖွယ်သာ။

၂၃၇,၈။ ။ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်၏ ကာရက ၆ ပါးနှင့် သမ္ဗန်ဟောပုံကို ပြပြီး၍ ဒွန် စသော ကျန်သမာသ်များ၏ ဟော–မဟောကို ပြလိုသောကြောင့် "ဒွန္ဒေန" စသည်မိန့်၊ ဒွန်သမာသ်သည် သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဒိဂု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်တို့သည် တုလျအနက်ကို ဟောကုန်၏၊ ကာရက ၆ ပါး ကို လည်·ကောင်· သမ္ဗန်ကိုလည်·ကောင်း မဟောကြကုန်။

ဉာတဗ္ဗာ–သိထိုက်ကုန်၏၊) [အဒဿနာဟူသော ဟိတ်က ဉာပကဟိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဒီပနီ၌"ဉာတဗ္ဗာ"ဟု ထည့်စပ်သည်၊] အဗျယီဘာဝါမာ ဒီဟိ–အဗျယီဘောသမာသ်, အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ်တို့သည်၊ သကာ ရကော–ကာရကနှင့် တကွဖြစ်သော သမ္ဗန်အနက်ကို၊ ဥတ္တော–ဟော အပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်သနည်း၊) တဒ္ဒီပက ဝိဘတ္တီနံ–ထိုကာရကအနက်, သမ္ဗန်အနက်ကို ပြတတ် သော ဝိဘတ်တို့၏၊ လောပလေသာနုမာနတော–ကြေခြင်းတည်းဟူ သော အမြွက်ကို မှန်းဆခြင်းကြောင့်၊ ဝိညာယတိ–သိအပ်၏။

သမုစ္စယ၊ပေ၊ကာဒဿနာ။ ။ဒွန်က သမုစ္စည်းအနက်, ဒိဂု ကမ္မ ဓာရည်းတို့က တုလျအနက်ဟောကြောင်းကို အဘယ့်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သမုစ္စယ၊ ပေ၊ ကာဒဿနာ" ဟု မိန့်၊ ဒွန် သမာသ်၌ "စက္ခုစ–သောတဉ္စ" ဟူသော ဝါကျတုန်းက သမုစ္စည်းအနက်ကို ဟောသော စသဒ္ဒါကို "စက္ခုသောတံ" ဟု သမာသ်ပြီးသောအခါ မမြင်ရ တော့၊ "ဝုတ္တတ္ထာနမပယောဂေါ" ဟူသော ပါဏိနိကျမ်းလာ ပရိဘာသာသုတ်အရ ထို စသဒ္ဒါတို့ကို ·ချေပစ်ရသည်၊ [ဝုတ္တတ္ထာနံ–ဟောအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို၊ အပ္ပယောဂေါ – မသုံးစွဲခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏။] ထို့ကြောင့် "ထို စသဒ္ဒါတို့၏ သမုစ္စည်းအနက်ကို "စက္ခုသောတံ" ဟူသော ဒွန်သမာသ်က အမွေခံသောအားဖြင့် ဟောရသည်" ဟု သိနိုင်၏။

"တယောလောကာ"၌လည်း "တယောစ+တေ+လောကာစ"ဟုပင် ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်၏၊ "မဟန္တော၁စ+သော+ပုရိသော" ဟူသော ဝါကျအခိုက်၌ စ–တသဒ္ဒါတို့သည် "တိနှင့် လောက မဟန္တနှင့် ပုရိသ"တို့၏ တုလျတ္ထကို (တူ သော အနက်ရှိကြောင်းကို) ဟောကြ၏၊ ထို စ–တသဒ္ဒါတို့ကို "တိလောက်, မဟာပုရိသော"ဟု သမာသ်ပြီးသောအကါ မမြင်ရတော့၊ ထို့ကြောင့် "ထို တုလျအနက်ကို တိလောက်ဟူသော ဒိဂု, မဟာပုရိသော" ဟူသော ကမ္မဓာရည်း သမာသ်တို့က ဟောကြသည်"ဟု သိနိုင်သည်။

ဘာဝဝါစ္စ၌သွင်း။ ။"သမုစ္စည်းအနက်, တုလျအနက်"ဟူသည် သမုစ္စ ယဘောဂုဏ် တုလျဘောဂုဏ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝါစ္စရှစ်ပါးတွင် ထို သမုစ္စည်းအနက် တုလျအနက်များကို ဘာဝဝါစ္စ၌ သွင်းယူရသည်။

တုလျစတ္ထသမာသာနံ, ဝါစ္စံ ဝါစ္စဝိဥစျနော၊
ဘာဝေ အန္တောဂဓံ ကတွာ, ဒီပေန္တု၁စရိယာသဘာ။

အဗျယီဘာဝါ မာဒီဟိ၊ပေ၊နုမာနတော။ ။အဗျယီဘောနှင့် အမာဒိ တပ္ပုရိသ်သမာသ်တို့ကား ကာရက ၆ ပါးနှင့် တကွ သမ္ဗန်ကို ဟောကုန်၏၊

**၂၃၉။ သမာသပဒတော အညသာပေက္ခတ္တာ·သမာသတာ၊
သဒ္ဒန္တရိကသာပေက္ခဘာဝတော·ဘျ·ပရေဝိဒူ။**

၂၃၉။ သမာသပဒတော–သမာသ်စပ်ထိုက်သော ပုဒ်မှ၊ အညသာပေက္ခတ္တာ–တစ်ပါးသော ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အသမာသတာ–သမာသ် မဖြစ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ–၏၊) အပရေ–အခြားကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊သဒ္ဒန္တရိကသာပေက္ခဘာဝတော–သဒ္ဒါတစ်ပါး ခြားကွယ်ခြင်းရှိသော ပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အသမာသတာ–သည်၊ ဟောတိ–၏၊) ဣတိ–ဤသို့၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။)

ဘာ့ကြောင့်သိရသနည်းဟူမူ– "ထို ကာရကအနက်, သမ္ဗန်အနက်ကိုပြသော ဝိဘတ်တို့၏ကြေခြင်းကို မှန်းဆသောကြောင့် သိနိုင်သည်"ဟု ဖြေပါ၊ "ဥပနဂရံ"ဟူသော အဗျယီဘောသမာသ်၌ "နဂရဿ+သမီပံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရ၏၊ ထိုဝိဂြိုဟ်တွင်း၌ သဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်အနက်ကို ဥပနဂရံသမာသ်သည် ဟော၏၊ "ဘူမိဂတော" ဟူသော တပ္ပုရိသ်၌လည်း "ဘူမိံ+ဂတော" ဝိဂ္ဂဟတုန်းက အံဝိဘတ်၏ကံအနက်ကို ဘူမိဂတောသမာသ်က ဟော၏၊ ဤသို့ စသည်တည်း။ [လောပလေသံ–ကြေခြင်းဟူသောအမြွက် (အနည်းငယ်သော အကြောင်း) ကို+ အနုမာနံ–အစဉ်လိုက်၍သိခြင်း၊ ဝါ–မှန်းဆခြင်း၊လောပလေသာ နုမာနံ–ခြင်း။]

၂၃၉။ **သမာသ၊ပေ၊သမာသတော။** ။ဤဂါထာဖြင့် သမာသ် မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ လက္ခဏာကိုပြ၏၊ "နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော" သုတ်၌ "ယုတ္တတ္ထ–ပေါင်းထိုက် စပ်ထိုက်သော အနက်ရှိမှ သမာသ် စပ်နိုင်၏"ဟု ဆိုသောကြောင့် သမာသ်စပ်ရမည့်ပုဒ်မှ အခြားပုဒ်ကိုငဲ့နေလျှင် မပေါင်းထိုက် မစပ်ထိုက်ရကား သမာသ်မဖြစ်၊ "အခြားပုဒ်ကို ငဲ့နေခြင်းသည် သမာသ် မဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်" ဟူလို။ [ရူပသိဒ္ဓိ "ယုတ္တတ္ထော"အဖွင့်မှာ ကြည့်ပါ။]

သဒ္ဒန္တရိက၊ပေ၊ဝိဒူ။ ။အပရေဆရာတို့ကား "သဒ္ဒါတစ်ပါး ခြားနေ သောပုဒ်ကိုငဲ့ခြင်းသည် သမာသ်မဖြစ်ခြင်း၏ လက္ခဏာဖြစ်သည်" ဟု ဆိုကြ၏၊ နောက်ဂါထာ၌ ပုံစံများဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ထင်ရှားလတ္တံ့။ [သဒ္ဒန္တရိကနေရာ၌ "သဒ္ဒန္တရိတ"ရှိလျှင် "တမန္တရိတ္တာ" ဟူသော သဂြိုဟ်ပါဠိနှင့် လျော်၏၊ "သဒ္ဒါတစ်ပါ· ခြာ·ကွယ်အပ်သောပုဒ်"ဟု ပေး။]

၂၅၂။ ဒေဝဒတ္တဿ ကဏှာဒ-န္တာ ရညော ပုရိသော ဂဝေါ၊
အဿာစာတိစ သာပေက္ခ-ဘာဝန္တု အနပေက္ခိယ။
၂၆၁။ တုလျာဓိကရဏတ္တေစ, စတ္ထတ္တေစ ကတေ နတံ၊
အပေက္ခာယပိ သခ်ါရော, နသာတီတိ အမာဒိစ။

၂၄၀,၁။ ဒေဝဒတ္တဿ-ဒေဝဒတ်၏၊ ကဏှာ-မည်းနက်ကုန် သော၊ ဒန္တာ-သွားတို့၊ ရညော-မင်း၏၊ ပုရိသော-အချင်းယောကျ်ား လည်းကောင်း၊ ဂဝေါ-နွားတို့လည်းကောင်း၊ အဿာစ-မြင်း လည်း ကောင်း၊ ဣတိစ-ဤသည်တို့ကား၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-တို့တည်း၊) တု-ထိုမှ တစ်ပါး၊ သာပေက္ခဘာဝံ-ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ အနပေက္ခိယ- မငဲ့မူ၍၊ ဝါ-ဂရုမစိုက်မူ၍၊ တုလျာဓိကရဏတ္တေစ- တူသော တည်ရာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို လည်းကောင်း၊ စတ္ထတ္တေစ-စ အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဒွန်သမာသ်ကို လည်း ကောင်း၊ ကတေ-ပြုအပ်ပြီးသော်၊ တံ-ထို ဒေဝဒတ္တဿပုဒ်, ရညော ပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ-ငဲ့ခြင်းသည်၊ (သတိ)ပိ-ရှိသော်လည်း၊ သခ်ါရော- ပြုစီမံပြီးအပ်သော ကမ္မဓာရည်းသမာသ်, ဒွန်သမာသ်သည်၊ န နသာတိ-မပျက်တော့၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အမာဒိစ-အမာဒိတပ္ပုရိသ်သမာသ် သည်လည်း၊ (ဟောတိ-၏။)

၂၄၀,၁။ ။**ဒေဝဒတ္တ ။ပေ၊ ဒန္တာ။** ။ကဏှာနှင့် ဒန္တာကို "ကဏှ ဒန္တာ"ဟု သမာသ် စပ်လိုသော်လည်း ဒန္တာသည် ကဏှာမှ တစ်ပါးသော ဒေဝဒတ္တသဒ္ဒါကိုလည်း ငဲ့နေသေး၏၊ အပရေဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဒန္တာ သည် ကဏှာသဒ္ဒါခြားနေသော ဒေဝဒတ္တသဒ္ဒါကို ငဲ့နေသေး၏၊ ထို့ကြောင့် "ကဏှာဒန္တာ"ဟု သမာသ် မဖြစ်။ ["ဗြာဟ္မဏဿ သုက္ကာဒန္တာ" ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် (၃) ကဏ္ဍ (၁၀) သုတ်ကို မှီ၍ "ကဏှဒန္တာ"ကို အနက် ပေး သည်၊ အနက်အမျိုးမျိုးပေးပုံကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

ရညော ။ပေ၊ အဿာစ။ ။ပုရိသော ဂဝေါ အဿာတို့ကို "ပုရိသ ဂဝဿံ"ဟု သမာဟာရဒွန်သမာသ် ပြုလိုသော်လည်း ထို ပုရိသော ဂဝေါ အဿာတို့က ရညောဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို (အပရေဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဂဝေါသည် ပုရိသောခြားနေသော ရညောကို, အဿာသည် ဂဝေါပုရိသော ခြားနေသော ရညောကို ငဲ့သောကြောင့် "ပုရိသဂဝဿံ"ဟု သမာသ် မဖြစ်။

သာပေက္ခ ။ပေ၊ အနပေက္ခိယ။ ။ဤကား ထိုပုဒ်များ၌ပင် သမာသ် ဖြစ်နိုင်သော်နည်းလမ်းကို ညွှန်ပြသော စကားတည်း၊ ထို ဆိုခဲ့သော နည်းဖြင့်

၂၄၂။ ရာဇသော ရူပဝါသလ္လ-ဝိဒ္ဓေါ ဂေါတိ သမာသတာ၊
သာပေက္ခေပိ ပဓာနတ္တာ, အပ္ပဓာနပဒဿ တု။
၂၄၃။ သာပေက္ခတ္တာ သမာသဿာ-ဘာဝေပိ ဂမကေ သတိ၊
ဝါကျေဝိယ သမာသေပိ, ဘဝတျေဝ သမာသတာ။

၂၄၂,၃။ ရာဇသော-မင်း၏ မြင်းသည်၊ ရူပဝါ-လှပသော အဆင်း ရှိ၏၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါ-မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းအပ်သော၊ ဂေါ-နွား၊ ဣတိ- ဤ ပြယုဂ်တို့၌၊ သာပေက္ခ-ရူပဝါ ဂေါဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ခြင်း ရှိသည်၊ (သတိ) ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပဓာနတ္တာ-အသောဝိဒ္ဓေါ တို့က ပဓာန၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသတာ-သမာသ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (တာပစ္စည်း အနက် မရှိ, သွတ္ထ၊) တု-ထိုမှ တစ်ပါး၊ (ဒေဝ ဒတ္တဿဂုရုကုလန္တိအာဒီသု-ဒေဝဒတ္တဿဂုရုကုလံ အစရှိသော ပြယုဂ် တို့၌၊) အပ္ပဓာနပဒဿ-မပြဋ္ဌာန်းသော ဂုရုပုဒ်၏၊ သာပေက္ခတ္တာ-

---

ငဲ့သော်လည်း မငဲ့သလိုလုပ်၍ (ငဲ့မှန်းကို မသိဟန်ဆောင်၍) "ကဏှာစ+ တေ+ဒန္တာစာတိ ကဏှာဒန္တာ" ဟု တုလျာဓိကရဏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို လည်းကောင်း, "ပုရိသော့စ+ဂဝေါစ+အဿောစ ပုရိသဂဝဿံ"ဟု စတ္တ (ဒွန်) သမာသ်ကို လည်းကောင်း, ပြုပြီးမှ ဒန္တာသဒ္ဒါက ဒေဝဒတ္တကို ငဲ့ပြန်သော် လည်းကောင်း, ပုရိသ စသည်တို့က ရညောကို ငဲ့ပြန်သော်လည်းကောင်း, စပ် အပ်ပြီးသော ကဏှာဒန္တာသမာသ်, ပုရိသဂဝဿံ သမာသ်သည် မပျက်တော့ပါ၊ ထို့ကြောင့် "ဒေဝဒတ္တဿ+ကဏှာဒန္တာ ဒေဝဒတ္တကဏှာဒန္တာ"ဟု လည်းကောင်း, ရညော+ပုရိသဂဝဿံ ရာဇပုရိသဂဝဿံ" ဟု လည်းကောင်း, အမာဒိတပ္ပုရိသ် သမာသ်လည်း စပ်နိုင်ပြန်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားရပ်၌ နဂိုရ်ကငဲ့နေသည်ကို ဂရုမစိုက်လျှင် ကဏှာနှင့် ဒန္တာတို့သည်လည်းကောင်း "ပုရိသ+ဂေါ+အဿတို့သည် လည်းကောင်း သမာသ် ဖြစ် နိုင်သေး၏"ဟု ပြခြင်းသာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုသို့ ပဌမသမာသ် ဖြစ်ပြီးနောက်မှ ဒုတိယ အမာဒိသမာသ် ဖြစ်နိုင်ခြင်းမှာ (နဂိုရ်ကပင် မဖြစ်နိုင်သော အတာ· အဆီး မရှိသောကြောင့်) အထူးအဆန်း မဟုတ်ဟု မှတ်ပါ။

၂၄၂,၃။ **ရာဇ၊ ပေ၊ ပဓာနတ္တာ။** ။ဤ ၃ ပါဒကား ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့သော်လည်း သမာသ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြသောစကားတည်း၊ "ရာဇသော ရူပဝါ- မင်း၏ မြင်းတော်သည် လှ၏" ဟူရာ၌ အဿောသည် မိမိနှင့် သမာသ် စပ်သော ရာဇပုဒ်မှတစ်ပါး ရူပဝါပုဒ်ကို ငဲ့နေ၏၊ "သလ္လဝိဒ္ဓေါ ဂေါ-မြားဖြင့်

ဒေဝဒတ္တသဟူသော ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမာသဿ–သမာသ်၏၊ အဘာဝေ–မဖြစ်ခြင်းသည်၊ (သတိပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊) ဝါကျေဝိယ–ဂုရုနော ကုလံဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ၌ကဲ့သို့၊ သမာသေပိ–ဂုရုကုလံဟူသော သမာသ်၌လည်း၊ ဂမကေ–အနက်မှန်ကို သိစေတတ်သော သတ္တိသည်၊ သတိ–ရှိလသော်၊ သမာသတာ–သမာသ်သည်၊ ဘဝေတျေဝ–ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

ပစ်ခွင်းအပ်သောမြွား"ဟူရာ၌လည်း ဝိဒ္ဓေါသည် မိမိနှင့် သမာသ် စပ်နေသော သလ္လပုဒ်မှတစ်ပါးသော "ဂေါ"ပုဒ်ကို ငဲ့နေ၏၊ [အဓိပ္ပါယ် ဆက်စပ်နေသည်ကို "ငဲ့"ဟု ဆိုသည်၊] ထိုသို့ သမာသ်ပုဒ်မှ တစ်ပါးသော ပုဒ်ကို ငဲ့သော်လည်း အသော–ဝိဒ္ဓေါဟူသော မိမိတို့က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် "ရာဇသော, သလ္လဝိဒ္ဓေါ"ဟု ရှေ့ပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ရာဇသောကို အရကောက်သောအခါ မင်းဟူသော အနက် မရ, မြင်းဟူသော အနက်သာ ရသည်ကို "ပဓာန" ဟု ဆိုသည်၊ "သလ္လဝိဒ္ဓေါ"ကို အရကောက်ရာ၌လည်း မြွားကိုမရ, "ပစ်အပ်"ဟူသော အနက်သာ ရသည်ကို ပဓာန ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာနဖြစ်ခြင်းမှာလည်း ရာဇသော–သလ္လဝိဒ္ဓေါတို့က တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြစ်၍, တပ္ပုရိသ်မှန်လျှင် ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာနအဖြစ်က များသောကြောင့်တည်း။

အပဓာန၊ ပေ၊ သမာသဿာဘာဝေပိ။ ။ဤ ၂ ပါဒဖြင့် ဂမက သမာသ်ကို ပြသည်၊ "ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလံ" ဝါကျ၌ ဂုရုသည် ကုလံပုဒ်မှ တစ်ပါးသော ဒေဝဒတ္တပုဒ်ကိုငဲ့၏၊ ["ဒေဝဒတ်၏+ဆရာ"ဟု အနက် အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်နေ၏။] ထိုဂုရုသည် ပဓာနလည်းမဟုတ်, အပဓာနပုဒ်သာတည်း၊ [ကုလံပုဒ်ကသာ ပဓာနဖြစ်သည်၊] ထိုသို့ အပဓာနပုဒ်က ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့ရာ၌ကား များသောအားဖြင့် နောက်ပုဒ်နှင့်သမာသ်မဖြစ်နိုင်၊ သို့သော်လည်း၊ ....

ဂမကေ၊ ပေ၊ သမာသတာ။ ။"ဂုရုနော+ကုလံ" ဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျအခိုက်၌ ဒေဝဒတ္တဿကို ဂုရုနော၌စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ"ဟူသော အနက်ကို သိရသကဲ့သို့ "ဂုရုကုလံ"ဟု သမာသ်ဖြစ်သောအခါလည်း ဒေဝဒတ္တဿကို ဂုရု၌စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ" ဟူသော အနက်မှန်ကိုပင် သိစေနိုင်သော ဂမကသတ္တိရှိရကား "ဂုရုကုလံ"ဟု သမာသ် ဖြစ်နိုင်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား— တပ္ပုရိသ်သမာသ်က နောက်ပုဒ်ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် သမာသ်ရှေ့က "ဒေဝဒတ္တဿ" ပုဒ်သည် သမာသ်၏ နောက်ပုဒ်ဖြစ်သော ကုလ၌သာစပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ယူရရိုး ဖြစ်၏၊ ဥပမာ— "ယောဂိနော အနိစ္စာနုပဿနာ–ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ အနိစ္စဟု ရှုသော ဉာဏ်" ဟူရာ၌ ယောဂိနောသည်

၂၄၄။ ဖုသိတွာ နာဂ်ီနာဂ်ဥ်, တာဝ ပဏ္ဍာဂ်ီနာ သဟ၊ သမ္ဗန္ဓော ဒေဝဒတ္တဿ, ဂုရုကုလန္တိ အာဒိသု။

၂၄၄။ ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလန္တိ အာဒိသု–ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလံ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ အင်္ဂီနော–အပေါင်းဖြစ်သော ဂုရုကုလံ ဟူသော သမာသ်ပုဒ်၏၊ အင်္ဂ–အစိတ်ဖြစ်သော ဂုရုဟူသော ပုဒ်ကို၊ တာဝ–ရှေးဦးစွာ၊ ဖုသိတွာ–ထိရောက်၍၊ (အနက် အဓိပ္ပါယ်သဘော အားဖြင့် ဆက်သွယ်ပြီး၍၊) ပဏ္ဍာ–နောက်မှ၊ အင်္ဂီနာ–အပေါင်း ဖြစ်သော ဂုရုကုလံဟူသော သမာသ်ပုဒ်နှင့်၊ သဟ–တကွ၊ သမ္ဗန္ဓော–စပ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

"အနုပဿနာ"ဟူသော နောက်ပုဒ်၌စပ်၍ "ယောဂီ၏ဉာဏ်"ဟု အဓိပ္ပါယ် ယူရသကဲ့သို့တည်း၊ "ဒေဝဒတ္တဿ ဂုရုကုလံ"၌ကား ဒေဝဒတ္တဿကို ကုလံ ဟူသော နောက်ပုဒ်၌ မစပ်ရ၊ ဂုရုဟူသောရှေ့ပုဒ်၌သာစပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏ဆရာ" ဟူသောအနက်ကို ယူရသည်၊ ထိုအနက်မှန်ကို သိစေနိုင်လောက်အောင်လည်း "ဂုရုကုလံ၌ ဂမကသတ္တိရှိ၏"ဟု ဆိုလိုသည်၊ [ဂမယတိ–(ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့) ဆိုလိုရင်းအနက်ကို သိစေတတ်၏၊ ဣတိ ဂမကော၊ဂမကော+စ+သော+သမာ သောစာတိ ဂမကသမာသော၊] အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ ဆဋ္ဌိတပ္ပုရိသ် ခဏ်းမှာရှု။

၂၄၄။ **ဖုသိတွာ၊ပေ၊သမ္ဗန္ဓော။** ။[အစိတ်ကို အင်္ဂ, အစိတ်ရှိသော အပေါင်းကို အင်္ဂီဟု ခေါ်၏။] တပ္ပုရိသ်သမာသ်ထုံးစံမှာ နောက်ပုဒ်အနက်သာ ပဓာနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေဝဒတ္တဿပုဒ်လည်း "ဂုရုကုလံ"ဝယ် ကုလံတိုင် အောင် စပ်မှ ထုံးစံကျ၏၊ ဒေဝဒတ္တဿကို ဂုရု၌စပ်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် ထုံးစံကျနိုင်မည်နည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဖုသိတွာ"စသည်မိန့်။

ဆိုလိုရင်းကား– ဒေဝဒတ္တဿပုဒ်သည် ရှေးဦးစွာ ဂုရုဟူသော အင်္ဂ (အစိတ်)၌စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏+ဆရာ"ဟု သိရ၏၊ ထို့နောက် "ဂုရုကုလံ"ဟု အပေါင်း၌စပ်၍ "ဒေဝဒတ်၏+ဆရာအမျိုး"ဟု (တပ္ပုရိသ်ထုံးစံအတိုင်း) အနက် အဓိပ္ပါယ်မှန်ကို သိနိုင်သည်–ဟူလို၊ အာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် "ဘဂဝတော သာဝက သံဃော"စသည်ကို ယူ၊ ထို၌လည်း ဘဂဝတောကို သာဝကော၌ ရှေးဦးစွာ စပ်၍ "ဘုရား၏သာဝက"ဟု သိပြီးမှ သာဝကသံဃောနှင့်စပ်၍ "ဘုရား၏ သာဝကဖြစ်သော သံဃာ"ဟု သိရသည်။

၂၄၅။ ဂေယျာဒိနေဝ သမ္ဗန္ဓိ, နာဒိသဒ္ဒေါ ပုနာဒိနာ၊
သမသသတေ အယုတ္တတ္ထ–သမာသော ပတိပဇ္ဇတေ။
၂၄၆။ ပါယေန ဝုတ္တသုတ္တတ္ထာ, အထဝါ·ဒေါ ပုနာဒိကော၊
ပစ္ဆာ နာဒိ သ ယုတ္တတ္တော, ပုနဂေယျာတိ အာဒိသု။

၂၄၅,၆။ အပုနဂေယျာ–တစ်ဖန် မသီဆိုထိုက်သော ဂါထာ၊ ဣတိ အာဒိသု–ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဂေယျာဒိနေဝ–ဂေယျ အစရှိသောသဒ္ဒါနှင့်သာလျှင်၊ သမ္ဗန္ဓိ–အနက်အားဖြင့် စပ်ခြင်း ရှိသော၊ နာဒိသဒ္ဒေါ–န အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝါ–အစဖြစ်သော နသဒ္ဒါကို၊ ပုနာဒိနာ–ပုနအစရှိသော သဒ္ဒါနှင့်၊ သမသသတေ–ချဉ်းစပ်အပ်၏၊ သော (သမာသော)–ထို သမာသ်ကို၊ အယုတ္တတ္ထသမာသော–အယုတ္တတ္ထသမာသ်ဟူ၍၊ ပတိပဇ္ဇတေ–သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္တောတိ သုတ္တဿ – နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္တောဟူသောသုတ်၏၊)ပါယေန–များသော အားဖြင့်၊ ဝုတ္တသုတ္တတ္ထာ–ဆိုအပ်သောသုတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

၂၄၅,၆။ ။ဂေယျာ ၊ပေ၊ သုတ္တတ္ထာ။ ။ဤစကားဖြင့် အယုတ္တတ္ထ သမာသ်ကိုပြ၏၊ အယုတ္တတ္ထ–စပ်သင့်စပ်ထိုက်သော အနက် မရှိသော သမာသ်၊ ဤသမာသ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "အသမ္ဗန္ဓသမာသ်–အနက်အားဖြင့် စပ်ခြင်း မရှိသော သမာသ်"ဟု နာမည်မှည့်၏၊ အပုနဂေယျာပုံစံကို မူထား၍ ဂါထာ၌ "နာဒိ"ဟုလည်းကောင်း "ပုနာဒိ"ဟု လည်းကောင်း ဆိုသည်၊ ဂေယျာတိအာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် "အာစန္ဒမုလ္လောကိကာနိ–လကို မော်၍မကြည့်ကုန်သော မျက်နှာတို့၊ အသူရိယပဿာ–နေကို မကြည့်ကုန်သော မိဖုရားတို့၊ အနာရမဏ ကတ္တာ–အာရုံမပြုမူ၍၊ အနောကာသံ ကတ္တာ–အခွင့်မပြုမူ၍၊ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ–ယူအပ် သည်ကို မယူခြင်း" ဤသို့ စသည်တို့ကို ယူပါ။

ဂေယျာဒိ၊ပေ၊သမာသသတေ။ ။အပုနဂေယျာ–တစ်ဖန် မသီဆိုအပ် သော ဂါထာ၊ ဤပုံစံ၌ အနက်အားဖြင့် န (အ) နှင့် ဂေယျာသည် စပ်၏၊ သို့သော် သဒ္ဒါအားဖြင့် နကို ပုနနှင့်စပ်ပြီးမှ နပုနကို ဂေယျနှင့်စပ်ရသည်။ [န+ပုန အပုန၊ (ဤအခိုက်၌ အနက်မပေးရ၊ ပေးလို့လည်း မဖြစ်၊) အပုန+ ဂေယျာ အပုနဂေယျာ၊ ဤအခိုက်၌ အနက်မပေးရ၊ ပေးလို့လည်း မဖြစ်၊) အပုန+ဂေယျာ အပုနဂေယျာ၊ ဤအခိုက်ကျမှ "တစ်ဖန် မသီဆိုအပ်သောဂါထာ"ဟု ပေးရသည်။] ဤသို့ နကို အနက်သဘောအားဖြင့် စပ်သင့်သော ဂေယျာပုဒ်နှင့် မစပ်ဘဲ ပုနပုဒ်နှင့်စပ်သောကြောင့် "အယုတ္တတ္ထသမာသ်"ဟု ခေါ်သည်။

အထဝါ–ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ အာဒေါ–အစ၌၊ ဝါ–ရှေးဦးစွာ၊ ပုနာဒိကော–ပုန အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ (ဂေယျာဒိနာ–ဂေယျ အစရှိသော သဒ္ဒါနှင့်၊ သမဿတေ–၏၊) ပစ္ဆာ–နောက်မှ၊ နာဒိ–န အစရှိသော သဒ္ဒါကို၊ (ပုနဂေယျာဒိနာ–ပုနဂေယျ အစရှိသော သဒ္ဒါနှင့်၊ သမဿတေ–၏) သ (သော)–ထို သမာသ်သည်၊ ယုတ္တတ္ထော–ယုတ္တတ္ထသမာသ်မည်၏၊ ဝါ–ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော သမာသ် မည်၏။

၂၄၇။ တဒဘာဝါဒိနာ လက္ချာ, ပသဇ္ဇပဋိသေဓနော၊
တဿဒိသေန လက္ချာ ပ–ရိယုဒါသောတိ ဒုဗ္ဗိဓော။

၂၄၇။ တဒဘာဝါဒိနာ–ထိုတားမြစ်အပ်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်း အစရှိသည်ဖြင့်၊ လက္ချာ–မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည်၊ ပသဇ္ဇပဋိသေဓနော–ပသဇ္ဇပဋိသေဓ မည်၏၊ တဿဒိသေန–ထို တားမြစ်အပ်သောဝတ္ထုနှင့်တူသောဝတ္ထုဖြင့်၊ လက္ချာ–မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည်၊ ပရိယုဒါသော–ပရိယုဒါသ ပဋိသေဓမည်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ပဋိသေဓော–သည်၊ ဒုဗ္ဗိဓော– ၂ ပါး အပြားရှိ၏။

ပါဃေန၊ပေ၊ယုတ္တတ္ထော။ ။"နာမာနံ သမာသော ယုတ္တတ္ထော"ဟု ဆိုသောကြောင့် ယုတ္တတ္ထ–စပ်သင့်သောအနက်ရှိမှ သမာသ်ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်လော၊ အဘယ့်ကြောင့် ယုတ္တတ္ထမဟုတ်ဘဲ အယုတ္တတ္ထပုဒ်တို့ သမာသ် ဖြစ်ကြသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပါဃေန ဝုတ္တာသုတ္တတ္ထာ"ဟု မိန့်သည်၊ သမာသ်ဖြစ်သမျှ၌ ယုတ္တတ္ထပုဒ်သာ များသောကြောင့် တဗ္ဗာဟုလ္လနည်းအားဖြင့် "သမာသော ယုတ္တတ္ထော"ဟု ဆိုပါသည်၊ ယုတ္တတ္ထမဟုတ်သော ပုဒ်အနည်းငယ်လည်း သမာတ်ဖြစ်နိုင်ပါ၏–ဟူလို။

အထဝါ။ ။ဤအထဝါတက်သော နည်း၌ကား ပုနကို ဂေယျနှင့် ရှေးဦးစွာ သမာသ်တွဲ၊ "ပုန+ဂေယျာ ပုနဂေယျာ"ဟု ဖြစ်၏၊ ထိုနောက်မှ "န+ပုနဂေယျာ အပုနဂေယျော"ဟု န သဒ္ဒါနှင့်တွဲရသည်၊ ဤသို့တွဲလျှင် ယုတ္တတ္ထသမာသ်ဖြစ်၏၊ "တစ်ဖန်သီဆိုအပ်သော ဂါထာမဟုတ်"ဟု အနက်ပေး။

၂၄၇။ ။အပုနဂေယျာနှင့်စပ်၍ န သဒ္ဒါ၏ ပဋိသေဓအနက် ၂ ရပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "တဒဘာဝါ"စသည်မိန့်၊ တားမြစ်ထိုက်သော ဝတ္ထု၏ မရှိခြင်း စသောအမှတ်အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ပဋိသေဓသည် ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏၊ ပုံစံကား– အကတ္တာနတည်း၊ ဤပုံစံ၌ ပြုခြင်းကြိယာသည်

၂၄၈။ မိစ္ဆာဉာဏေ နယုတ္တော ဟိ, သဒ္ဒေါ·ဘာဝါဒိတုလျတာ၊
ဝါစီ တေနေသ ယုတ္တတ္တော, ကတ္ထာနာဗြာဟ္မဏောတိစ။

၂၄၈။ ဟိ–ဖွဲ့စကားသည် မှန်၏၊ မိစ္ဆာဉာဏေ–မှားယွင်းသော အသိဉာဏ်သည်၊ ဝါ.–အထင်လွဲ အမြင်လွဲခြင်းသည်၊ (ဇာတေ–ဖြစ်လသော်၊) နယုတ္တော–န သဒ္ဒါနှင့်·ယှဉ်သော၊ သဒ္ဒေါ–ကတ္ထာန သဒ္ဒါ, ဗြဟ္မာဏော အစရှိသော· သဒ္ဒါသည်၊ အဘာဝါဒိတုလျတာ ဝါစီ–မရှိခြင်း အစရှိသောအနက်, တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကို ဟောလေ့ရှိ၏၊ တေန–ထို့ကြောင့်၊ အကတ္ထာနာတိစ– အကတ္ထာနဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ အဗြာဟ္မဏောတိစ–အဗြာဟ္မဏော ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သေ–ဤသမာသ်သည်၊ ယုတ္တတ္တော– ပေါင်းအပ်စပ်အပ်သော အနက်ရှိသော သမာသ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

တားမြစ်ထိုက်သော ဝတ္ထု (အနက်)တည်း၊ "ထို ပြုခြင်းကြိယာ မရှိ"ဟု တားမြစ်ခြင်းသည် ပသဇ္ဇပဋိသေဓမည်၏။ [ပသဇ္ဇ–တားမြစ်ထိုက်သော အနက်သို့ ထိရောက်၍+ပဋိသေဓ–တားမြစ်ခြင်း။] တားမြစ်ထိုက်သော အနက်ကို တားမြစ်ပြီးလျှင် ထိုအနက်နှင့် အလားတူ အနက်တစ်ခုခုကို အရကောက်ရသော ပဋိသေဓသည် ပရိယုဒါသမည်၏၊ ပုံစံကား–အဗြာဟ္မဏောတည်း၊ ဤပုံစံ၌ ပုဏ္ဏားအစစ်ကို တားမြစ်၍ ပုဏ္ဏားအတုကို အရကောက်ရသည်၊ အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ အဗြာဟ္မဏောအဖွင့်မှာရှု။

၂၄၈။ ။"န"နိပါတ်သည် တဒဘာဝ (အကတ္ထာ၌) ထိုပြုမှု၏ မရှိခြင်း အနက်, တံသဒိသ– ထို ပုဏ္ဏားစစ်နှင့်တူသော ပုဏ္ဏားတု စသောအနက်ကို ဟော၏၊ ကတ္ထာသည် ပြုခြင်းကြိယာကို ဟော၏၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါကား ပုဏ္ဏား အစစ်ကို ဟော၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် န နှင့် ကတ္ထာ, န နှင့် ဗြာဟ္မဏောပုဒ်တို့ သည် အဘယ်မှာ အရတူကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း–ဟု စောဒနာ ဖွယ် ရှိသောကြောင့် "မိစ္ဆာဉာဏေ"စသည်မိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား–သူတစ်ပါး၏ အသိမှားနေ (အထင်လွဲနေ)ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော န သဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ကတ္ထာနသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏောသဒ္ဒါသည် အဘာဝ (မရှိခြင်း) စသော အနက်ကို· လည်းကောင်း, တုလျတာ(ပုဏ္ဏားတု)ဟူသော အနက်ကို လည်းကောင်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် နနှင့် ကတ္ထာသည်လည်းကောင်း, န နှင့် ဗြာဟ္မဏောသည် လည်း ကောင်း အရတူ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဖြစ်နိုင်သည်–ဟူလို။ [အကျယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာမှာ ရှုပါ။]

၂၄၉။ သမာသော ပဒသင်္ခေပ–ဝသေနေကဝိဓော ထဝါ၊
သဒ္ဒအတ္ထသမာသေန, လုတ္တာလုတ္တဝသေနဝါ။
၂၅၀။ နိစ္စာနိစ္စဝသေနာပိ, သမာသော ဒွိဓာ ထဝါ၊
အာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနမ္ပိ, ပဒါနံ လောပတော တိဓာ။
၂၅၁။ ဂေါခနော ဥရသိလောမော, ကုမ္ဘကာရော ယထာရဟံ၊
ဒဏ္ဍော အသိရထော ရူပ–မိစ္စာဒိစ ယထာက္ကမံ။

၂၄၉,၂၅၀,၁။ သမာသော–သမာသ်သည်၊ ပဒသင်္ခေပဝသေန–ပုဒ် ၂ ပါးကို ဖြစ်စေ ပုဒ်အများကိုဖြစ်စေ ချုံးချဉ်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဧကဝိဓော–တစ်ပါးသာ အဖို့ရှိ၏၊ အထဝါ–ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ သဒ္ဒအတ္ထသမာသေန–သဒ္ဒသမာသ်, အတ္ထသမာသ်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ လုတ္တာလုတ္တာဝသေန–လုတ္တသမာသ်, အလုတ္တသမာသ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိစ္စာနိစ္စဝသေနာပိ–နိစ္စသမာသ်, အနိစ္စသမာသ်တို့၏ အပြားအားပြင့် လည်းကောင်း၊ သမာသော–သည်၊ ဒွိဓာ–၂ ပါးစီ အပြားရှိ၏၊ အထဝါ–ကား၊ အာဒိမဇ္ဈုတ္တရာနံ–အစ အလယ် အဆုံး ဖြစ်ကုန်သော၊ ပဒါနံ–ပုဒ်တို့၏၊ လောပတောပိ–ကြေခြင်းအားဖြင့်လည်း၊ တိဓာ– ၃ ပါးပြား၏၊ ဂေါခနော–နွားဟူသော ဥစ္စာရှိသူ၊ ဥရသိလောမော–ရင်၌ အမွေး

၂၄၉,၂၅၀,၁။ ။သမာသော၊ပေ၊ ယထာက္ကမံ။ ။ဤ ၃ ဂါထာကား သမာသ်၏ အပြားနှင့်ပုံစံကိုပြသော ဂါထာတို့တည်း၊ "ရညော တစ်ပုဒ် ပုရိသောတစ်ပုဒ်"ဟု ၂ ပုဒ်ရှိရာမှ "ရာဇပုရိသော"ဟု တစ်ပုဒ်တည်ဖြစ်အောင် ချုံးခြင်း သည် သမာသ်၏သဘောတည်း၊ သမသနံ–ချုံးခြင်း၊ သမာသော–ခြင်း၊ ဤသို့ ပုဒ် ၂ ပါး ၃ ပါ စသည်ကို တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် ချုံးခြင်း အားဖြင့် သမာသ်သည် တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိ၏၊ ထို သမာသ်သည်ပင် သဒ္ဒ သမာသ်–စသောအားဖြင့် ၂ ပါးစီလည်းကောင်း, အာဒိပဒလောပ– စသောအားဖြင့် ၃ ပါး လည်းကောင်·, ပြား၏။

ဂေါခနော၊ ပေ၊ ယထာရဟံ။ ။"ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤပုံစံများကို ထိုက်သလို ယှဉ်စပ်ရသည်၊ "ဂါဝေါ+ဓနံ ယဿာတိ ဂေါခနော" ဤပုံစံသည် ဂါဝေါနှင့် ဓနံ ၂ ပုဒ်ကို တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်အောင် သဒ္ဒါကို ချုံ့သောကြောင့် သဒ္ဒသမာသ်တည်း၊ ဂေါ၌ ယောဝိဘတ်ကြေသောကြောင့် လုတ္တသမာသ်လည်း ဖြစ်၏၊ ဥရသိ+လောမာနိ ယဿာတိ ဥရသိလောမော၊

ရှိသူ၊ ကုမ္ဘကာရော-အိုးကို ပြုလုပ်တတ်သူ၊ (ဣတိ-ဤသည်တို့ကား၊) ယထာရဟံ-ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ (ဥဒါဟရဏာနိ-ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း၊) ဒဏ္ဍော-ဒေဝဒတ်၊ အသဿရထော-မြင်းဖြင့် ကပ်ယှဉ်အပ်သော ရထား၊ ဝါ-မြင်းရထား၊ ရူပံ-ရူပဘာဝ၊ ဣစ္စာဒိစ-ဤသို့ အစရှိသော ပြယုဂ်သည်ကား၊ ယထာက္ကမံ-အာဒိပဒလောပ စသော အစဉ်အားလျော်စွာ၊ (ဥဒါဟရဏံ-တည်း။)

ဤပုံစံသည် (ဥရသိဒ္ဓ သို့ ဝိဘတ်မကြေဘဲ, အနက်သာ "ရင်၌ အမွေးရှိသူ"ဟု တစ်နက်တည်းရသဖြင့် အနက်ကို ချုံးသောကြောင့်) အတ္ထသမာသ်တည်း၊ ဝိဘတ် မကြေသောကြောင့် အလုတ္တသမာသ်၏ ပုံစံလည်းဖြစ်၏။

ကုမ္ဘကာရော။ ။ကုမ္ဘံကရောတီတိ ကုမ္ဘကာရော၊ ဤပုံစံ၌ ကာရသဒ္ဒါသည် "ပြုတတ်သူ"ဟု ကတ္တားအနက်ကိုဟောလျှင် (ဘာကိုပြုတတ်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်) ရှေ့ပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲ သူ့ချည်းသက်သက် မနေနိုင်၊ ရှေ့ပုဒ်တစ်ခုနှင့် အမြဲတွဲနေရ-စပ်နေရ၏၊ ထို့ကြောင့် ကုမ္ဘကာရောသည် နိစ္စသမာသ်တည်း၊ ဂေါဓနော ဥရသိလောမောတို့ကား သမာသ်စပ်၍လည်း နေနိုင်, မစပ်ဘဲလည်း နေနိုင်သောကြောင့် အနိစ္စသမာသ်တည်း။ [အခြားမှတ်ဖွယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ နိစ္စသမာသ်ခဏ်းမှာ ရှုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။"ကုမ္ဘကာရော"၌ ကတ္တားဟော ကာရသဒ္ဒါသာ ရှေ့ပုဒ်နှင့် မတွဲဘဲ သူ့ချည်း မနေနိုင်၊ ကံအနက် စသည်ကို ဟောသော ကာရသဒ္ဒါကား သူ့ချည်း နေနိုင်ပါ၏၊ ထို့ကြောင့် "ကရဏံ ကာရော"ဟု ဘောကို ဟောသောကာရသဒ္ဒါကို အခြားပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲတွေ့နိုင်သည်၊ ဤနိစ္စသမာတ်၌ သမာသ်ပုဒ်အတိုင်း ဝိဂြိုဟ် မလုပ်နိုင်, ထိုအနက်ကိုဟောသော (ကရောတီ- စသော- ပရိယာယ်ပုဒ်ဖြင့်သာ ဝိဂြိုဟ်လုပ်ရသည်။

ဒဏ္ဍော၊ ပေး ရူပံ။ ။"ဒေဝေန+ဒဏ္ဍော ဒေဝဒဏ္ဍော"ဟု ဆိုလိုလျက် ဒေဝဟူသော ရှေ့ပုဒ်ကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေထားသောကြောင့် ဒဏ္ဍောသည် အာဒိပဒလောပသမာသ်၊ "အဿေန+ယုတ္တော+ရထော အဿယုတ္တ ရထော"ဟု ဆိုလိုလျက် ယုတ္တဟူသော အလယ်ပုဒ်ကို ချေထားသောကြောင့် အဿရထောသည် မဇ္ဈေပဒလောပ၊ "ရူပဿ+ဘာဝေါ ရူပဘာဝေါ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသောကြောင့် ရူပံသည် ဥတ္တရ ပဒလောပတည်း။ [ဤ အဿရထောကိုပင် နောက်၌ "ဥတ္တရပဒလောပ"ဟု ဆိုဦးလတ္တံ့၊ သူ့နည်းနှင့်သူ အမှန်ချည်းတည်း။]

၂၅၂။ ဥတ္တရပဒလောပတ္တာ, ကာရကဇ္ဈောညပေက္ခတော၊
ဥတ္တတ္တာဝါသမာသေန, နကြိယာ·သရထာဒိသု။

၂၅၂။ အသရထာဒိသု–အသရထော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဥတ္တရပဒလောပတ္တာ–ယုတ္တဟူသော နောက်ပုဒ်ကြေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာရကဇ္ဈောညပေက္ခတော– အသေန ဟူသော ကာရကနှင့် ယုတ္တောဟူသောကြိယာတို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–ရှိသည့်အတွက်၊ သမာသေန–သမာသ်သည်၊ ဥတ္တတ္တာဝါ–ယုတ္တစသောကြိယာ၏အနက်ကို ဟောအပ်သည်၏ အဖြင့်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြိယာ–ယုတ္တောစသော ကြိယာကို၊ န(ဒိဋ္ဌာ)–မတွေ့မြင်အပ်။

၂၅၂။ အသရထော ပုံစံ၌ အဘယ့်ကြောင့် "ယုတ္တော" ဟူသော အလယ် ကကြိယာကို မမြင်ရပါသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဥတ္တရပဒလောပတ္တာ" စသည်ကိုမိန့်၊ "အသေန+ယုတ္တော အသယုတ္တော" ဟုရှေးဦးစွာ သမာသ်တွဲ၊ ထို့နောက် "အသယုတ္တောစ+သော+ရထောစာတိ အသရထော" ဟု တွဲ၊ ဤ၌ အသယုတ္တောဟူသော ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ယုတ္တဟူသော နောက်ပုဒ်၏ကြေခြင်းကို "ဥတ္တရပဒ လောပတ္တာ" ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ဥတ္တရပဒလောပ ဖြစ်သောကြောင့် ယုတ္တကြိယာကို သမာသ်ပြီးသောအခါ မတွေ့ရတော့၊ ရထာဒိသု၌ အာဒိဖြင့် "ဂုဠောဒနော, သာကပတ္ထိဝေါ" စသည်ကိုယူ၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ မဇ္ဈေလောပီ တပ္ပုရိသ်မှာ ရှု။

ကာရက၊ ပေ၊ သမာသေန။ ။"အသေန" ဟူသော ကရဏကာရကသည် ယုတ္တဟူသော ကြိယာကို ငဲ့နေ၏၊ [ကာရကမှန်သမျှ ကြိယာတစ်ခုခုကို အမြဲငဲ့နေရရိုးတည်း။] ထိုသို့ငဲ့သည့်အတွက် "အသရထော"ဟူသော သမာသ်ကထို ယုတ္တကြိယာကို အမှေခံ၍ ဟောသောကြောင့်လည်း "အသထော" ဟုသမာသ်ပြီးသောအခါ "ယုတ္တော" ဟူသော ကြိယာကို မတွေ့ရတော့။

မှတ်ချက်။ ။ကာရကဇ္ဈောညပေက္ခတောသည် ဥတ္တတ္တာ၏ ဟိတ်ကူတည်း၊ "ကာရက" အရလည်း "အသေန" တစ်ပုဒ်သာတည်း၊ "အသေန" ဟူသော ကာရကနှင့် "ယုတ္တ" ဟူသော ကြိယာ၏ ကရဏ+ကရဏီအဖြစ်ဖြင့် ငဲ့ခြင်းကို "ကရကဇ္ဈောညပေက္ခ" ဟု ဆိုသည်၊ ဒီပနီ၌ "အသနှင့် ရထ" ဟူသော ကာရကတို့၏ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းဟု ဆို၏၊ ရထောသည် ကာရက မဟုတ်, လိင်္ဂတ္ထမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဆိုကို စဉ်းစားပါ။

၂၅၃။ စတုဗ္ဗိဓောပိ ပုဗ္ဗုတ္တ–ရုဘယညပဒတ္ထက–
ပဓာနတော ယထာယောဂံ, သမာသော ပတိပဇ္ဇတေ။

၂၅၃။ ပဗ္ဗုတ္တရုဘယညပဒတ္ထကပဓာနတော – ရှေ့ပုဒ် အနက် ပဓာနရှိသော ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနသမာသ်, နောက်ပုဒ်အနက် ပဓာနရှိသော ဥဘယပဒတ္ထပဓာနသမာသ်, ၂ ပုဒ်အနက် မဓာနရှိသော ဥဘယပဒတ္ထပဓာနသမာသ် အညပုဒ်အနက်ရှိသော အည ပဒတ္ထပဓာနသမာသ် အားဖြင့်၊ ယထာယောဂံ–ယှဉ်ထိုက်သည် အား လျော်စွာ၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ–၄ ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သမာ သော–သမာသ်ကို၊ ပတိပဇ္ဇတေ–သိအပ်၏။

၂၅၄။ သမာသော ဗျယီဘာဝေါ ဝါ, တုလျာဓိကရဏော ဒိဂု၊
တပ္ပုရိသော စ ဒွန္ဒော စ, ဗာဟိရတ္ထောတိ ဆဗ္ဗိဓော။

၂၅၄။ ဝါ–တစ်နည်း၊ သမာသော–သမာသ်သည်၊ အဗျယီဘာ ဝေါ– အဗျယီဘောသမာသ်လည်းကောင်း၊ တုလျာဓိကရဏော–တူသော တည်ရာအနက်ရှိသော ကမ္မဓာရဲသမာသ်လည်းကောင်း၊ ဒိဂု–ဒိဂုသမာသ် လည်းကောင်း၊ တပ္ပုရိသောစ–တပ္ပုရိသ်သမာသ်လည်းကောင်း၊ ဒွန္ဒောစ– ဒွန်သမာသ်လည်းကောင်း၊ ဗာဟိရတ္ထော–သမာသ်ပုဒ်မှ အပဖြစ်သော အနက်ရှိသော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်လည်းကောင်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဆဗ္ဗိဓော– ၆ ပါး အပြားရှိ၏။

၂၅၃။ ။သမာသ် ၃ မျိုးအပြားကို ပြပြီး၍ ၄ မျိုးအပြားကို ပြလိုသော ကြောင့် "စတုဗ္ဗိဓောပိ" စသည်မိန့်၊ ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာန–အဗျယီဘောသမာသ် တည်း၊ [ဒီပနီ၌"နရသီဟော–မြတ်သောလူ" ဟူသော ကမ္မဓာရည်းကိုလည်း ပုဗ္ဗပဒတ္ထပဓာနသမာသ် ဟုဆို၏။] ဥတ္တရပဒတ္ထပဓာန–ဒိဂု, ကမ္မဓာရဲ, တပ္ပု ရိသ်တည်း၊ ဥဘယပဒတ္ထပဓာန–ဒွန်သမာသ်တည်း၊အညပဒတ္ထပဓာန–ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်တည်း။ ["ယာ ကထာ နဂရဿ သမီပေ ပဝတ္တာတီတိ ဥပနဂရံ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ အဗျယီဘောကိုလည်း "အညပဒတ္ထပဓာနသမာသ်" ဟု ဒီပနီ၌ ဆို၏၊ သို့သော် ထိုဝိဂ္ဂဟကိုပင် ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြ။]

၂၅၄။ ။၄ မျိုးအပြားကို ပြပြီး၍ (၅ မျိုးအပြားမရှိသောကြောင့်) ၆မျိုး အပြားကို ပြလိုရကား, "သမာသော၊ ပေ၊ ဆဗ္ဗိဓော" ဟု မိန့်၊ [ဗဟုဗ္ဗိဟိ သမာသ်ကိုပင် သမာသ်ပုဒ်မှ အပဖြစ်သောပုဒ်အနက်ရသောကြောင့် "ဗာဟိ ရတ္ထသမာသ်" ဟု နာမည်တပ်သည်။]

၂၅၅။ ယထောပနုဂရံ တဿ–မိပေါ နိလုပ္ပလုပ္ပလံ၊
တိယင်္ဂင်္ဂါနိ ရာဇဿော, အဿော ဆိန္နကရော နရော။

၂၅၆။ သဝိသေသာ ဣမေ ပဥ္စ, အတ္ထာ နေယျာ နယညုနာ၊
သမဏဗြာဟ္မဏာ ဒွေက– ပဒတ္ထာ–တွ–ဝိသေသနာ။

၁၅၅,၆။ ယထာ–ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ဥပနုဂရံ–မြို့၏အနီး၊ တဿမိပေါ–ထိုမြို့၏ အနီးကို၊ (လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏၊ ဝါ–အရကောက်ရ၏၊) နီလုပ္ပလံ–ညိုသောကြာ၊ ဥပ္ပလံ–ကြာကို၊ (လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏၊ ဝါ–အရ ကောက်ရ၏၊) တိယင်္ဂ–သုံးပါးသောအင်္ဂါ၊ အင်္ဂါနိ–အင်္ဂါတို့ကို၊ (လဗ္ဘန္တိ–ကုန်၏၊ ဝါ–အရကောက်ရကုန်၏၊) ရာဇဿော–မင်း၏မြင်း၊ အဿော–မြင်းကို၊ (လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏၊ ဝါ–အရကောက်ရ၏၊) ဆိန္နကရော–ပြတ်သောလက်ရှိသူ၊ နရော–လူကို၊(လဗ္ဘတိ–ရအပ်၏၊ ဝါ–အရကောက်ရ၏။)

ပဥ္စ–ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေအတ္ထာ–ဤ သမာသ်ပုဒ်၏ အနက်တို့ကို၊ သဝိသေသာ–ဝိသေသနရှိကုန်၏ ဟူ၍၊ နယညုနာ–သမာသ်ချုံးနည်းကို သိသော ပညာရှိသည်၊ နေယျာ–သိအပ်ကုန်၏၊ တု–အထူးကား၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ–ရဟန်းပုဏ္ဏားဟူကုန်သော၊ ဒွေ– ၂ နက်တို့သည်၊ ဧကပဒတ္ထာ–တစ်ပုဒ်တည်း၏ အနက်တို့သည်၊ ဝါ–သမဏပုဒ်၏အနက် ဗြာဟ္မဏပုဒ်၏ အနက်တို့သည်၊ (ဟုတွာ–ဖြစ်၍၊) အဝိသေသနာ–ဝိသေသန မရှိကုန်။

၂၅၅, ၆။ ။ပဋ္ဌမဂါထာကား ဒွန်မှ တစ်ပါးသော သမာသ် ၅ ပါး၏အစဉ်အတိုင်း ပုံစံကို ပြသောဂါထာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤပြခဲ့သော သမာသ်ငါးပါးတို့သည် ဝိသေသနရှိကြကုန်၏၊ "ဥပနုဂရံ–မြို့၏အနီး" ဟူရာ၌ ဥပ၏အနီးဟူသော အနက်သည် ဝိသေသျ, နဂရသဒ္ဒါ၏ မြို့ဟူသော အနက်ကား (ရွာ၏အနီးစသည်မှ ထူးခြားအောင် ပြုတတ်သောကြောင့်) ဝိသေသနတည်း၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဥပနုဂရံသည် ဝိသေသနရှိ၏၊ နီလုပ္ပလံ, တိယင်္ဂ, ရာဇဿော, ဆိန္နကရောတို့၌ ဝိသေသနရှိပုံ ထင်ရှားပြီ၊ ဤနည်းဖြင့် ဒွန်မှ တစ်ပါးသော သမာသ် ၅ ပါးသည် ဝိသေသနရှိ၏၊ သမဏဗြာဟ္မဏာဟူသော ဒွန်သမာသ်၌ကား ရဟန်း ပုဏ္ဏားဟူသော ၂ နက်သည်ပင် သမဏ၏အနက်လည်းဖြစ်, ဗြာဟ္မဏ၏ အနက်လည်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝိသေသန မရှိ။

၂၅၇။ ဝိသေသန ဝိသေသျတ္တံ၊ ဒွန္ဒဝဇ္ဇေသု ဝိဇ္ဇတိ၊
န ဒွန္ဒေ တေန နေသန္တေ–ကတ္ထိဘာဝေါန ယုဇ္ဇတိ။

၂၅၇။ ဒွန္ဒဝဇ္ဇေသု–ဒွန်သည် ကြဉ်အပ်သော ၅ ပါးသော သမာသ်တို့ ၌၊ ဝိသေသန ဝိသသျတ္တံ–ဝိသေသန ဝိသေသျ၏ အဖြစ်သည်၊ ဝိဇ္ဇတိ–ရှိ၏၊ ဒွန္ဒေတု–ဒွန်သမာသ်၌ကား၊ (ဝိသေသန ဝိသေသျတ္တံ– ဝိသေသန ဝိသေသျတို့အဖြစ်သည်၊ န ဝိဇ္ဇတိ–မရှိ၊) တေန–ထို့ကြောင့်၊ နေသံ–ထိုသမဏဗြာဟ္မဏာစသော ဒွန်ပုဒ်တို့၏၊ ဧကတ္ထိ ဘာဝေါ–တူသောအနက်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ န ယုဇ္ဇတိ–မသင့်သည် မဟုတ်လော၊ ဣတိ–ဤကား စောဒနာတည်း။ ["နေသံ+ တု+ဧကတ္ထိဘာဝေါ" ဟု ခွဲ။]

၂၅၇။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း "နဂရ၏အနက်သည် ဝိသေသန ဥပ၏အနက်သည် ဝိသေသျ" ဤသို့စသည်ဖြင့် ဝိသေသန ဝိသေသျ အဖြစ် သည် ဒွန်မှတစ်ပါးသော သမာသ် ၅ ပါးတို့၌ ရှိ၏၊ ဥပနဂရ၌ နဂရသဒ္ဒါ သည် "မြို့" ဟူသော အနက်တွင် မရပ်ဘဲ အနီးအနက်ကို အထူးပြုသောကြောင့် "မြို့အနီး" တိုင်အောင် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပနဂရသည် (ဥပနှင့်နဂရသည်) ဧကတ္ထိဘာဝဖြစ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သမာသ် ၅ ပါးတို့၏ ဧကတ္ထိ ဘာဝဖြစ်ပုံကို သိပါ။

နဒွန္ဒေ။ ။"သမဏဗြာဟ္မဏာ" ဟူသော ဒွန်၌ကား သမဏသဒ္ဒါသည် "ရဟန်းပုဏ္ဏား" ဟူသော ၂ နက်ကို ဟော၏၊ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါကလည်း ထို ၂နက် ကိုပင် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဝိသေသန ဝိသေသျ အဖြစ်မရှိ၊ ထိုသို့ မရှိ သောကြောင့် သမဏဗြာဟ္မဏာစသော ဒွန်ပုဒ်တို့မှာ "ဧကတ္ထိဘာဝ–တူသော အနက်ရှိသောပုဒ်များ မဖြစ်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော" ဟု စောဒနာသည်။

ဆိုလိုရင်းကား–"ဧကတ္ထိဘာဝေါ သမာသလက္ခဏံ" နှင့်အညီ ၂ ပုဒ်ဖြစ် စေ ပုဒ်အများဖြစ်စေ တူသောအနက်မှ (တစ်နက်တည်းကို အတူဟောကြမှ) သမာသ်ဖြစ်နိုင်၏၊ "သမဏဗြာဟ္မဏပုဒ်တို့မှာ ဧကတ္ထိဘာဝ မဖြစ်ကြ၊ ထိုသို့ ဧကတ္ထိဘာဝ မဖြစ်လျှင် သမာသ် မဖြစ်သင့်" ဟု စောဒနာလိုရင်းဖြစ်သည်။ [ဧကော+အတ္ထော ယေသံတိ ဧကတ္ထာ၊ ဧကတ္ထာနံ–တူသောအနက်ရှိသော ပုဒ်တို့၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အနက်တူခြင်း) သည်၊ ဧကတ္ထိဘာဝေါ– မည်၏။]

၂၅၈။ နိပါတော သနိပါတေန, ဒွန္နေ ပရိဒီပိတံ၊
သတ္တော ဝုတ္တိမုခေန·ည, မတ္ထံ .ဒီပေတိ နာညထာ။

၂၅၈။ ဒွန္နေဝ–ဒွန်အရာ၌သာ၊ သနိပါတေန–စနိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော သမဏသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တော–မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန–ဖြစ်ခြင်းကို အဦးပြုသဖြင့်၊ (ပရိဒီပိတံ–ပြအပ်သော၊)အညံ–တစ်ပါးသော၊ အတ္ထံ–အနက်ကို၊ နိပါတော–စနိပါတ်သည်၊ ဒီပေတိ–ပြ၏၊ အညထာ–တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ န ဒီပေတိ–ပြနိုင်သည် မဟုတ်။

(တစ်နည်း)သနိပါတေန–စနိပါတ်နှင့်တကွဖြစ်သော သမဏသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တော–ရဟန်းဟူသော မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန–ဖြင့်၊ ပရိဒီပိတံ–သော၊ အညံ–ရဟန်းအနက်မှ တစ်ပါးသော၊ အတ္ထံ–ပုဏ္ဏားဟူသောအနက်ကို၊ နိပါတော–စနိပါတ်သည်၊ ဒီပေတိ–၏၊ သနိပါတေန–စနိပါတ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါသည်၊သတ္တော– ပုဏ္ဏားဟူသော မိမိအနက်၌၊ ဝုတ္တိမုခေန–ဖြင့်၊ ပရိဒီပိတံ–သော၊ အညံ–ပုဏ္ဏားအနက်မှ တစ်ပါးသော၊ အတ္ထံ–ရဟန်းဟူသောအနက်ကို၊ နိပါတော–သည်၊ ဒီပေတိ–၏၊ အညထာ–အားဖြင့်၊ န ဒီပေတိ၊ ဤသို့လည်း အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၂၅၈။ နိပါတော၊ ပေ၊ ဒီပေတိ။ ။"သမဏောစ" သည် စ နိပါတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ထိုသဒ္ဒါက "ရဟန်းလည်း(ရဟန်းလဲ, ရဟန်းရော)" ဟု ဆိုသဖြင့် ရဟန်းဟူသော မိမိအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၍, ပုဏ္ဏားဟူသော အခြားအနက်ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ပြ၏၊ စနိပါတ်လည်း သမဏောသဒ္ဒါ ပြအပ်သည့်အတိုင်းပင် ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် "ရဟန်း+ပုဏ္ဏား" ဟု သော ၂ နက်သည် သမဏသဒ္ဒါတစ်ခု၏ အနက်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်။

ဗြာဟ္မဏောသဒ္ဒါနှင့် စနိပါတ်လည်း ထိုနည်းအတူ ပုဏ္ဏားဟူသော မိမိအနက်ကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော၍ ရဟန်းဟူသောအနက်ကိုလည်း ထွန်းပြ၏၊ ဤနည်းအားဖြင့် "ရဟန်း ပုဏ္ဏား" ဟူသော ၂ နက်လုံးပင် သမဏသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်းဖြစ်, ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါ၏ အနက်လည်းဖြစ်နိုင်သောကြောင့် သမဏ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါတို့သည် ဧကတ္ထီဘာဝ–(တူသောအနက်ရှိသောသဒ္ဒါများ) ဖြစ်ကြသည်–ဟူလို။

**၂၅၉။ တေန ဒွန္ဒသာ စေကတ္ထိ-ဘာဝေါ ဝုစ္စတိ ကေနစိ၊
ကြိယာသမ္ဗန္ဓသာမညာ, ဘာဝတောတျ·ပရေ နစ။**

၂၅၉။ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ဒွန္ဒသာစ-ဒွန်၏လည်း၊ (စဖြင့် ရှေ့သမာသ် ၅ ပါးကို ဆည်း၏၊) ဧကတ္ထီဘာဝေါ-တူသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ကေနစိ-အချို့သော သဒ္ဒတကျမ်းလာ နျာသဋီကာဆရာသည်၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ကြိယာသမ္ဗန္ဓသာမညာ ဘာဝတော-တိင်ဆိုင်စသော ကြိယာတစ်ခုတည်း၌ စပ်ခြင်းတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကတ္ထီဘာဝေါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အပရေနစ- ဗာလာဝတာရစသော တစ်ပါးသော ဆရာသည်လည်း၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ဒွန္ဒေဝ, နာညထာ။ ။ဤသို့ သမဏသဒ္ဒါတစ်ခုထည်းက ရဟန်းပုဏ္ဏားဟူသော အနက် ၂ခုကို ပြနိုင်ခြင်း, ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါ တစ်ခုတည်းက ပုဏ္ဏား ရဟန်းဟူသော အနက် ၂ ခု ကို ပြနိုင်ခြင်းသည် ဒွန်သမာသ်အရာ၌သာ ဖြစ်၏၊ အခြားနည်းအားဖြင့်ကား ဤသို့ အနက် ၂ မျိုးကို ပြနိုင်ရိုးမဟုတ်၊ ဥပမာ- လရောင်ကို နှစ်သက်သောကြောင့် စန္ဒြကာန္တ မည်သော ကျောက်တစ်မျိုး ရှိ၏၊ထိုကျောက်သည် လရောင်နှင့်တွေ့သောအခါ ရေကိုထွက်စေနိုင်၏၊ လရောင်နှင့် မတွေ့လျှင် ရေကိုမထွက်စေနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း, ဘူသဒ္ဒါသည် အနု, အဘိ, ပ ဥပသာရတို့နှင့် တွဲရမှ ခံစားခြင်း, လွှမ်းမိုးခြင်း, စၡ်ဖြစ်ခြင်း အနက်များကို ဟောနိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း, သလေးမျိုးစေ့သည် မြေ ရေ လေ မီး ဓာတ်ကြီးတို့နှင့် တွေ့ရမှ အညှောက်ကို ပေါက်စေနိုင်သကဲ့သို့လည်း ကောင်း, ထို့အတူ သမဏသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏသဒ္ဒါတို့လည်း ဒွန်အရာ၌သာ စနိ ပါတ်နှင့် ပေါင်းမိမှသာ အနက် ၂ ပါးကို သဒ္ဒါတစ်ခုတစ်ခုက ဟောနိုင်သည်- ဟူလို။

၂၅၉။ တေန၊ ပေ၊ အပရေနစ။ ။ဤ ပြခဲ့သော နည်းအရ "ဒွန်သမာသ်မှာလည်း ဧကတ္ထီဘာဝ ရနိုင်၏" ဟု သဒ္ဒတကျမ်းလာ နျာသဋီကာ ဆရာဟူသော ကေစိဆရာက ဆိုအပ်လေသည်၊ ဗာလာဝတာရ ဆရာဟူသော အပရဆရာကား "သမဏဗြာဟ္မဏာ တိဋ္ဌန္တိ" စသော ဝါကျ၌ သမဏသဒ္ဒါဗြာဟ္မဏ သဒ္ဒါ နှစ်ပါးလုံးပင် တိဋ္ဌန္တိကြိယာ၌ စပ်ရခြင်းအားဖြင့် တူသောကြောင့် "ဧကတ္ထီဘာဝဖြစ်သည်" ဟု ဆိုအပ်၏၊ ရဟန်းရော ပုဏ္ဏားပါ တည်ခြင်း ကြိယာအားဖြင့် တူကြသည်ကို "ဧကတ္ထီဘာဝ-တူသော အနက် ရှိသည်" ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၆၀။ ကြိယာသမ္ဗန္ဓမတ္တေနာ–နပေက္ခာန မပေက္ခဏံ၊
ယထာ တေန မဘိန္နတ္ထာ–ပရတော·ကတ္တတာ မတာ။

၂၆၀။ ကြိယာသမ္ဗန္ဓမတ္တေန–တိဋ္ဌန္တိစသောကြိယာ၌ စပ်ခြင်းမျှဖြင့်၊ အနပေက္ခာနံ–ငဲ့ခြင်းမရှိကုန်သော သမဏာသဒ္ဒါ ဗြာဟ္မဏာသဒ္ဒါစသည်တို့၏၊ အပေက္ခဏံယထာ–ငဲ့ခြင်းကဲ့သို့၊ (ဟောတိ–၏) တေန–ထို့ကြောင့်၊ အဘိန္နတ္ထာပရတော–မပြားသောအနက်ရှိကြောင်း ဖြစ်သော တိဋ္ဌန္တိစသော နောက်ကြိယာကြောင့်၊ ကေတ္တတာ–တူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ မတာ–သိအပ်၏။

၂၆၀။ **ကြိယာ၊ ပေ၊ မတာ။** ။အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာက မိမိ၏ ဝါဒကို ပြသောဂါထာတည်း၊ "သမဏာ ဗြဟ္မဏာ တိဋ္ဌန္တိ" ဝါကျ၌ ရဟန်းရောပုဏ္ဏားပါ တည်းခြင်းကြိယာတစ်ခုတည်း၌ စပ်မိ ဆုံမိကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် နဂိုရ်က မငဲ့သော သမဏာနှင့် ဗြာဟ္မဏာတို့သည် အချင်းချင်းငဲ့ကြသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေလောက်အောင် အနက်တူသော တိဋ္ဌန္တိကြိယာဟူသော နောက်ပုဒ်ကြောင့်သာ သမဏာနှင့် ဗြာဟ္မဏာတို့လည်း ကေတ္တ–အနက်တူဖြစ် ကြသည်–ဟူလို၊ ဤဂါထာ၌ ယထာသဒ္ဒါကို "သမုပေက္ခာ" အနက်ဟော" ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ "အဘိန္နော+အတ္ထော ဧတေနာတိ အဘိန္နတ္ထံ၊ အဘိန္နတ္ထံစ+တံ+အပရံစာတိ အဘိန္နတ္ထာပရံ။]

မှတ်ချက်။ ။ဒွန်သမာသ်၏ ကေတ္ထီဘာဝကိုပြရာ၌ ကေနစိ, အပရေနနှင့် နောက်ဆုံး မိမိဝါဒပါ ၃ ဝါဒသာ တွေ့ရ၏၊ ဋီကာဆရာကား(၂၅၈)ဂါထာကို "အညေဝါဒ" ဟု ယူ၍ ၄ ဝါဒဟု ဆိုထား၏၊ အမှန်မှာ–ထိုဂါထာသည် ကေနစိ ဝါဒ၏ အကြောင်းပြ အခြေခံစကားသာ ဖြစ်သည်။

အချုပ်မှတ်ဖွယ်။ ။ ထို ၃ ဝါဒတွင် ကေစိဆရာသည် တစ်ပုဒ်တစ်ပုဒ် လျှင် ၂ နက် ၂ နက်ကို ပြသောကြောင့် ကေတ္ထီဘာဝဖြစ်သည်–ဟု ဆို၏၊ အပရေ ဆရာသည် "တိဋ္ဌန္တိ" စသော ကြိယာတစ်ခု၌ စပ်ခြင်းတူသောကြောင့် ကေတ္ထီဘာဝ ဖြစ်သည်ဟု ဆို၏၊ ဤကျမ်းဆရာကား အတူစပ်ရာဖြစ်သော နောက်ကြိယာကြောင့် ကေတ္ထီဘာဝဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်၊ ထို ၃ ဝါဒတွင် ပဌမ ဝါဒသာ ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း......သမာသ်စပ်ခိုက်မှာ မည်သည့်ကြိယာကိုမျှ မငဲ့ရသောကြောင့်လည်းကောင်း, သမာသ်စပ်နိုင်လျှင် လည်း ကေတ္ထီဘာဝဖြစ်ရမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်ဧင်းတည်း။

သမာသ်အခဏ်း ပြီး၏။

၂၆၁။ တဒ္ဓိတုတ္တပယောဂေ ဘိ-
ဓမ္မိကော ဘိက္ခု ပဥ္စမော၊
အက္ခရေဃာတိကော ဟာရော၊
ဒက္ခိဏေယျောစ ဗြာဟ္မဏော။
၂၆၂။ ဂေါတ္တံ ဇာတိ တထာ ရက္ခ-
ဝါ ဒေသော ဝေဏိကော နရော၊
ဣစ္စာဒိကေ ဝိသေသျာဝ,
ဥတ္တော ဝါဏာဒိယောဂတော။

၂၆၁, ၂။ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို ရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သူ၊ ဝါ-အဘိဓမ္မာကိုတတ်သိသူ၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ ဝါ-ရဟန်းကို အရကောက်ရ၏၊ (ဤသို့ "လဗ္ဘတိ" မထည့်ဘဲလည်းပေး၊) ပဥ္စမော-ငါးလုံးတို့၏ ပြည့်ကြောင်း၊ အက္ခရော-အက္ခရာတည်း၊ ဝါ-အက္ခရာကို အရကောက်ရ၏၊ ဃာတိကော-ထောပတ်ဖြင့် ရောစပ်အပ်သောအစာ၊ အာဟာရော-အာဟာရတည်း၊ ဝါ-အာဟာရကို အရကောက်ရ၏၊ ဒက္ခိဏေယျော-အလှူကို ခံယူခြင်းငှာ ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဗြာဟ္မဏော-မကောင်းမှုကို မျှောပြီးသောရဟန္တာတည်း၊ ဝါ-ရဟန္တာကို အရကောက်

၂၆၁, ၂။ ။သမာသ်ဝါစက၏ ဝါစ္စဖြစ်ပုံများကို ပြပြီး၍ တဒ္ဓိတ်ဝါစက၏ ဝါစ္စဖြစ်သောပုံစံများကို ပြလိုသောကြောင့်, ထို ပြရာ၌လည်း ဝိသေသျကို ဟောသောပုံစံ, ဝိသေသနကို ဟောသောပုံစံဟု ၂ မျိုးရှိသည် တွင် ဝိသေသျကို ဟောသောပုံစံကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် "တဒ္ဓိ တုတ္တပယောဂေ" စသည်ကို မိန့်သည်။

ပုံစံများ။ ။အဘိဓမ္မံ+အဓီတေတိ အာဘိဓမ္မိကော၊ ဤပုံစံ၌ အဓီတေသည် ဝိသေသျ, အဘိဓမ္မံသည် ဝိသေသနတည်း၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-အဓီတေသည် ပဓာန(လိုရင်း)ဖြစ်၍, အဘိဓမ္မံကား သုတ္တံစသည်မှ အထူးပြုသော ဝိသေသန ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော၌ ဏိကပစ္စည်းဟူသော တဒ္ဓိတ်ဝါစကသည်လည်း အဓီတေဟူသော ဝိသေသျ၏ အနက်ဖြစ်သော (ရွတ်အံတတ်, သိတတ်) ဟူသော ကတ္တားအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် အာဘိဓမ္မိကောသည် ကတ္တုဝါစကတဒ္ဓိတ် ဖြစ်၏-ဟု မှတ်၊ နောက်ပုံစံများ၌ လည်း ဤနည်းအတိုင်း ဝိသေသျအနက်ကို ဟောပုံ, ထိုဝိသေသျက ကံအနက်ဖြစ်လျှင် ကမ္မဝါစကဖြစ်ပုံ စသည်ကို သိပါ။

ရ၏၊ ဂေါတ္တံ–နွားဟု သိသောဉာဏ်, နွားကို ဟောသော ဂေါသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ခဲ့ရာ၊ ဇာတိ–နွားဇာတ်တည်း၊ ဝါ–နွားဇာတ်ကို အရကောက်ရ၏၊ တထာ–ထိုမှတစ်ပါး၊ ရက္ခဓါ–သစ်ပင်ရှိသော အရပ်၊ ဒေသော– အရပ်တည်း၊ ဝါ–အရပ်ကို အရကောက်ရ၏၊ ဝေဏိကော–စောင်း တီးခြင်း အတတ်ရှိသူ၊ နရော–လူတည်း၊ ဝါ–လူကို အရကောက် ရ၏၊ ဣစ္စာဒိကေ–ဤသို့အစရှိသော၊ တဒ္ဓိတုတ္တပယောဂေ–တဒ္ဓိတ် ဝါစကသည် ဟောအပ်သောပြယုဂ်၌၊ ဝိသေသျာဝ–ဝိသေသျအနက် ကိုသာ၊ ဥတ္တော–ဟောအပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ့်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ သိအပ်သနည်း၊) ဝါဏာဒိယောဂတော–ဝါဏအစရှိသော သုတ်ကြောင့်၊ ဝါ–ဝါဏပစ္စေသုတ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ–၏။)

ပဥ္စမောစသည်။ ။ပဥ္စန္နံ–ငါးလုံးသော အက္ခရာတို့၏+ပူရဏော– ပြည့်ကြောင်း င–ဉ–ဏ–န–မ အက္ခရာတည်း၊ ပဥ္စမော–ရာ၊ "ပူရဃ တိ အနေ နာတိ ပူ ရဏော" ဟု ပြု၍ ပူရဏောဟူသော ဝသေသျပုဒ်၏ ကရိုဏ်းအနက်ကို ဟောရကား ပဥ္စမော၌ မပစ္စည်းဟူသောတဒ္ဓိတ်လည်း ထိုပုဒ်၏ ကရိုဏ်းအနက်ကိုပင် ဟောရ၏၊ ဃဋေနှ+သံသဋ္ဌော ဃာတိကော၊ သံသဋ္ဌပုဒ်၏ ကံအနက်ကို ဏိကပစ္စည်းက ဟောသည်၊ ဒက္ခိဏေယျော, ဂေါတ္တံ, ရက္ခဝါ,ဝေဏိကော တို့ကိုလည်း ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

ဝါဏာဒိယောဂတော။ ။"ဝါဏပစ္စေ" သုတ်က "အပစ္စ အနက်၌ ဏပစ္စည်းသက်" ဟု ဆို၏၊ ထို အပစ္စအနက်လည်း ဝိသေသျ(ပဓာန)အနက် တည်း၊ ထိုသုတ်ကြောင့် (ထိုသုတ်ကိုထောက်၍) ဤ ပြခဲ့သောပုံစံများ၌ ဝိသေသျအနက်ကို ဟောကြောင်း သိနိုင်သည်–ဟူလို။

မေးဖွယ်။ ။"ဝါဏပစ္စေသုတ်ကိုထောက်၍ ဝိသေသျဟောကြောင်း သိရလျှင် ထိုသုတ်၌ပါသော "ဝါသိဋ္ဌော" ကို အဘယ့်ကြောင့် ပုံစံမထုတ် သနည်း"ဟု မေး၍ ထို အပစ္စအနက်က ကာရကလည်း မဟုတ်, သမ္ဗန် လည်း မဟုတ်၍ ဝါစ္စရှစ်ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သောကြောင့် ပုံစံမထုတ်ဘဲထား သည်–ဟု ဒီပနီဆို၏၊ သို့သော် "နပတတိ ဝံသော အနေနာတိ အပစ္စံ"ဟု ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရ သောကြောင့် အပစ္စံသည် ကရိုဏ်းအနက်ကို ဟောရကား ထို ဒီပနီအဆိုအတိုင်း မမှတ်အပ်၊ "ဝါသိဋ္ဌောကို ပုံစံမထုတ်ခြင်းမှာ ပဥ္စမောကဲ့သို့ ကရိုဏ်းအနက် မထင်ရှားသောကြောင့်" ဟု မှတ်ပါ။

၂၆၃။ ဒါသိကံ ဟတ္ထကမ္မံ နာ-ဝိကော ပေါသောဘိဓမ္မိကော၊
ဘိက္ခု သောဝဂ္ဂိကံ ကမ္မံ, ပဗ္ဗတေတျာ စ ကုန္ဒဒီ။
၂၆၄။ ကာယိကာ ဝေဒနာ ဝါသိ-ဋ္ဌောစ္စာဒီသု ဝိသေသနံ၊
ယေနဝါသာဒီယောဂဿ, ဝုတ္တတ္တာ ဥတ္တ-မုစ္စတေ။

၂၆၃,၄။ ဒါသိကံ-ကျွန်သည်ပြုအပ်သော အမှု၊ ဟတ္ထကမ္မံ-လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော အမှုတည်း၊ ဝါ-လက်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော အမှုကို အရကောက်ရ၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်းပေးပါ။] နာဝိကော-လှေဖြင့်ကူးသွားသူ၊ ပေါသော-ယောကျ်ားတည်း၊ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မာကို ရွတ်အံသူ, တတ်သိသူ၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတည်း၊ သော ဝဂ္ဂိကံ-လွန်စွာမြတ်သော နတ်ပြည်အလို့ငှာ ပြုအပ်သော ကောင်းမှု၊ ကမ္မံ-ကောင်းမှုတည်း၊ ပဗ္ဗတေယျာ-တောင်မှစီးဆင်းသော မြစ်၊ ကုန္ဒဒီ-မြစ်ငယ်တည်း၊ ကာယိကာ-ကိုယ်၌စုဝေးတည်နေသည်၊ ဝေဒနာ-ဝေဒနာတည်း၊ ဝါသိဋ္ဌော-ဝသိဋ္ဌ၏သား၊ ဣစ္စာဒီသု-ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ယေနဝါသာဒီယောဂဿ-ယေနဝါ သံသဋ္ဌ အစရှိသော သုတ်၏ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တတ္တာ-အရှင်ကစ္စည်း ဆရာဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသေသနံ-ဝိသေသနကို၊ ဥတ္တံ-ဟောအပ်၏၊ ဣတိ ဤသို့၊ ဥစ္စတေ-ဆိုအပ်၏။

၂၆၃, ၄။ ။ဒါသေန+ကတံ ဒါသိကံ၊ ဒါသေန၏ ကတ္တားအနက်ကို ဟောသောပုံစံ၊ နာဝါယ+တရတီတိ နာဝိကော၊ နဝါယ၏ ကရိဏ်းအနက် ဟောပုံစံ၊ အာဘိဓမ္မိကော-အဘိဓမ္မ၏ ကံအနက်ဟောပုံစံ၊ [သုဋ္ဌု+အဂ္ဂ သုဝဂ္ဂ-လွန်စွာမြတ်သော နတ်ပြည်၊ သုဝဂ္ဂါယ+ကတံ သောဝဂ္ဂိကံ၊] သုဝဂ္ဂါယ၏ တာဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်ဟောပုံစံ၊ ပဗ္ဗတတော နိက္ခန္တာ ပဗ္ဗတေယျာ၊ ပဗ္ဗတတော၏ အပါဒါန်အနက်ဟော ပုံစံ၊ ကာယေ+သန္နိဓာနာ ကာယိကာ၊ ကာယေ၏ ဩကာသအနက်ဟော ပုံစံ၊ ဝါသိဋ္ဌောသည် ဝသိ ဋ္ဌ ဿ၏ သမ္ဗန်အနက်ဟော ပုံစံတည်း။

ဝိသေသနံ၊ ပေ၊ ဥစ္စတေ။ ။"ယေနဝါ သံသဋ္ဌ တရတိ စရတိ ဝဟတိ ဏိကော"သုတ်သည် ယေနဖြင့်ညွှန်ပြအပ်သော ဝိသေသန(အပဓာန) အနက်တို့၌ သက်သောသုတ်တည်း၊ ထိုသုတ်ကိုထောက်၍ ဒါသိကံစသော ပုံစံတို့၌ ဝိသေသန အနက်ကို တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းက ဟောကြောင်း သိရသည်။

၂၆၅။ သာမညာဇ္ဈယဘာဝေန, တိဗ္ဗိဓံ တဒ္ဓိတံ ဣဒံ၊
ဏာဒိ ပဌမတောယေဝ, ဝိဘတျန္တာ ပဇာယတေ။

၂၆၅။ ဣဒံတဒ္ဓိတံ-ဤတဒ္ဓိတ်သည်၊ သာမညဇ္ဈယဘာဝေန-သာမညတဒ္ဓိတ်, အဇ္ဈယတံဒ္ဓိတ်, ဘာဝတဒ္ဓိတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဗ္ဗိဓံ-၃ ပါးအပြားရှိ၏၊ ဏာဒိ-ဏအစရှိသော ပစ္စည်းသည်၊ ဝိဘတျန္တာ-ဝိဘတ်အရှိဆုံးသော၊ ပဌမတောယေဝ-ပဌမပုဒ်မှ နောက်၌သာ၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏၊ ဝါ-သက်၏။

၂၆၆။ ဝါသိဋ္ဌော သဗ္ဗထာ ပါစ-ကတ္တ·မိစ္စာဒိဇ္ဇာဒ်ကံ၊
တ္တာဒိကဥ္စ ဝိဘတျတ္တေ, ကေစ္စေ ကာရကာဒိကေ။

၂၆၆။ ဝါသိဋ္ဌော-ဝါသိဋ္ဌောပုဒ်လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗထာ-သဗ္ဗထာပုဒ်လည်းကောင်း၊ ပါစကတ္တံ-ပါစကတ္တံပုဒ်လည်းကောင်း၊ ဣစ္စာဒိ-ဤသို့အစရှိသည်ကား၊(ဥဒါဟရဏံ-ဥဒါဟရဏ်တည်း၊) ဇ္ဇာဒိကံ-ဇ္ဇ အစရှိသော ပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ တ္တာဒိကဉ္စ-တော အစရှိသော ပစ္စည်း သည်လည်းကောင်း၊ဝိဘတျတ္တေ-သတ္တမီ, ပဉ္စမီ ဝိဘတ်၏ အနက်၌၊ (ဟောတိ၊)ကေစ္စေ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ကာရ ကာဒိကေ-ဩကာသ, အပါဒါန အစရှိသော ကာရကအနက်၌(ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ။)

၂၆၅။ ။သာမညတဒ္ဓိတ်,အဇ္ဈယတဒ္ဓိတ်,ဘာဝတဒ္ဓိတ်အားဖြင့် တဒ္ဓိတ် ၃ မျိုးရှိ၏၊ ဏအစရှိသော တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းများကို ("ဝသိဋ္ဌဿ+အပစ္စံ" စသည်ဖြင့်) ၂ ပုဒ်ရှိရာတွင် ဝသိဋ္ဌဿစသော ပဌမဝိဘတျန္တပုဒ်မှ နောက် ၌သာ သက်ရသည်၊ ဧဝဖြင့် "အပစ္စံစသော ဒုတိယပုဒ်နောင် မသက်"ဟု ကန့်။[သာမည,အဇ္ဈယ,ဘာဝခေါ်ကြောင်းကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာမှာ ရှု။]

၂၆၆။ ။ဝါသိဋ္ဌောသည် သာမညတဒ္ဓိတ်ပုံစံ သဗ္ဗထာသည် အဇ္ဈယ တဒ္ဓိတ်ပုံစံ, ပါစကတ္တံသည် ဘာဝတဒ္ဓိတ်ပုံစံတည်း၊ ဣစ္စာဒိဖြင့် အလားတူ ပုံစံများကို ညွှန်ပြသည်။

ဇ္ဇာဒိကံ။ ။အဇ္ဇ၌ဇ္ဇပစ္စည်းသည် သတ္တမီဝိဘတ်အနက်၌သက်၏၊ "အဇ္ဇ-ယနေ့၌"ဟုပေး၊ဇ္ဇာဒိ၌အာဒိဖြင့် "အပရဇ္ဇု-နောက်နေ့၌=နက် ဖြန်၌" ဝယ် ဇ္ဇုပစ္စည်း, သွာတနံ၌ တနပစ္စည်း, ဟိယျတ္တနိ၌ တ္တနပစ္စည်း၊ ဤသို့စသော ပစ္စည်းများကိုယူပါ၊ဝိဘတျတ္တေကို "သတ္တမီဝိဘတျတ္တေ" ဟု ဒီပနီ ဖွင့် သော်လည်း"အဇ္ဇ-ယနေ့၏+ဘာဝေါအဇ္ဇတာ"ဟုဆဋ္ဌီအနက် လည်း ရှိသည်။

၂၆၇။ ဝသိဋ္ဌာသ အပစ္စန္တိ, ဆဋ္ဌျန္တာဏာဒယော ဘယံ၊
ဓာတာ ပဋ္ဌမတော ပစ္စ, တောကံ ဂဏှန္တိ နောဘယံ။

၂၆၇။ ဝသိဋ္ဌာသ–ဝသိဋ္ဌရသေ့၏၊အပစ္စံ–အမျိုးအနွယ်အစဉ် တည်း၊ ဣတိအတ္ထေ–ဤအနက်၌၊ ဆဋ္ဌျန္တာ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ ပဋ္ဌမ တော–ဝသိဋ္ဌာသဟူသော ပဋ္ဌမပုဒ်မှ နောက်၌၊ ဓာတာ–ဖြစ် ကုန်သော၊ ဝါ–သက်ကုန်သော၊ဏာဒယော–ဏာအစရှိသောပစ္စည်းတို့ သည်၊ ဥဘယံ–ရှေ့သမ္ဗန် နောက်အပစ္စဟူသော အနက် ၂ပါးကို၊ ဂဏှန္တိ– ယူနိုင်ကုန်၏၊ အပစ္စတော–အပစ္စပုဒ်မှ နောက်၌၊(ဓာတာ– ဖြစ်ကုန်သော၊ဝါ–သက်ကုန်သော၊ဏာဒယော–တို့သည်၊) ဧကံ–တစ်ခု သော အပစ္စ အနက်ကို၊ ဂဏှန္တိ–ကုန်၏၊ ဥဘယံ–၂ပါးသောအနက်ကို၊ န ဂဏှန္တိ– ကုန်။

တ္ဝာဒိကံ။ ။တော+အာဒိကံ၊ တြ, ထ, စသော ကစ္စည်းနာမ်ပဋ္ဌမပိုင်း၌ လာသော ပစ္စည်းများကို အာဒိဖြင့်ယူပါ၊ ထိုပစ္စည်းများအတွက် ဝိဘတျတ္ထေကို "ပဋ္ဌမိဝိဘတျတ္ထေ" ဟု ဒီပနီဖွင့်သော်လည်း, ပဋ္ဌမာဝိဘတ်အနက်စသည် ၌လည်းသက်နိုင်ကြောင်းကို တ္ဝာဒယော သုတ်အဖွင့်မှာ ရှုပါ။

ကေစ္စေ ကာရကာဒိကေ။ ။အချို့ဆရာတို့ကား ဓွစသောပစ္စည်းသည် ဩကာသကာရကအနက်၌လည်းကောင်း, တောစသောပစ္စည်းသည်အပါ ဒါန ကာရက စသော အနက်၌လည်းကောင်း,သက်၏–ဟု ဆိုကြသေး၏၊ "ဝိဘတ်၏ အနက်"ဟူသည် ကာရကစသောအနက်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူဟုမှတ်။

၂၆၇။ ။"ဏာဒိပဋ္ဌမတော" ဟု ဆရာဆိုခဲ့ရာ၌ "ဝသိဋ္ဌာသ+အပစ္စံ" ဟု ၂ ပုဒ်ရှိရာဝယ် "ဏစသောပစ္စည်းသည် အဘယ်ကြောင့် ပဋ္ဌမဆဋ္ဌီ ယန္တပုဒ်မှ နောက်၌သက်ရသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဝသ ဋ္ဌာသ+အပစ္စန္တိ" စသည်မိန့်၊ ပဋ္ဌမဆဋ္ဌီယန္တပုဒ်နောက်၌ သတ်မှ ရှေ့ပုဒ်၏ သမ္ဗန်အနက်, နောက်ပုဒ်၏ အပစ္စအနက်ကို ဟောနိုင်၍, အပစ္စနောင်သက် လျှင် ထိုကဲ့သို့ ၂ ဖက်လုံး၏ အနက်ကို မဟောနိုင်သောကြောင့် ပဋ္ဌမဆဋ္ဌီ ယန္တပုဒ်နောင်သာ သက်ရသည်၊ ဤသို့ ၂ပုဒ်၏အလယ်၌သက်ရသောပစ္စည်း များကို ရည်ရွယ်၍ "တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းဆိုင်းထမ်းနည်း" ဟု ပြောစမှတ်ပြုခဲ့ကြ သည်၊ "၂ ဖက်သောဆိုင်းကို ယူနိုင်အောင် အလယ်၌နေ၍ ထမ်းရသော နည်းကဲ့သို့, ၂ ဖက်အနက်ဟောနိုင်အောင် အလယ်၌သက်ရသည်"ဟူလို။

၂၆၈။ သမာသော ပဒသင်္ခေပေါ, သပစ္စယ ပဒံ ပန၊
တဒ္ဓိတန္တိ စ နာနတ္တံ, မုဘိန္န မုပလက္ခယေ။

၂၆၈။ ပဒသင်္ခေပေါ–ပုဒ်တို့ကို ချုံးခြင်းသည်၊ သမာသော–သမာသ် တည်း၊ သပစ္စယပဒံ ပန–ပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဒ်သည်ကား၊ ဝါ–ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်းကို စပ်ခြင်းသည်ကား၊ တဒ္ဓိတံ–တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ ဥဘိန္နံ–သမာသ် တဒ္ဓိတ် ၂ပါးတို့၏၊ နာနတ္တံ–ထူး ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥပလက္ခယေ–မှတ်သားရာ၏။

၂၆၉။ ဏာဒ္យောဝ တဒ္ဓိတံ နာမ, ပရိကပ္ပဝသာဒိနာ၊
နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗကမ္မဋ္ဌ, တဒ္ဓိတန္တျပရေ ဝိဒူ။

၂၆၉။ ဏာဒီဝေ–ဏအစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်ပင်၊ တဒ္ဓိတံနာမ–တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ပရိကပ္ပဝသာဒိနာ–ဉာဏ်ဖြင့်ကြံခြင်း၏ အစွမ်းအစ ရှိသည်ဖြင့်၊ နိပ္ဖာဒေတဗ္ဗကမ္မဋ္ဌ–ပြီးစေထိုက်သော ကေသေသ်ပြုမှု သချာစီရင်မှုသည်လည်း၊ တဒ္ဓိတံ–တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏။

၂၆၈။ ။ဤဂါထာကား သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်အထူးကိုပြသော ဂါထာ တည်း၊ ပုဒ်တို့ကိုချုံးခြင်းသည် သမာသ်တည်း၊ ပုဒ်နှင့် ပစ္စည်းကို စပ်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတ်တည်း၊ ဤသို့ သမာသ်နှင့် တဒ္ဓိတ်ထူးပုံကို မှတ်ပါ။

၂၆၉။ ဏာဒျောဝ တဒ္ဓိတံနာမ။ ။ဤဂါထာသည် တဒ္ဓိတ်အမည် ရသော သဒ္ဒါများကို ကောက်ပြသောဂါထာတည်း၊ "တေသံ+ဟိတံ တဒ္ဓိတံ"နှင့်အညီ ထိုနာမ်တို့၏+စီးပွားဖြစ်သော ဏစသောပစ္စည်းသည် တဒ္ဓိတ်မည်၏၊ချဲ့အံ့–ကစ္စည်းကျမ်းဝယ်ရှေ့၌"ပုရိသ" ဟူသောနာမ်ပုဒ် ကို ဆိုခဲ့၏၊"ပုရိသော ပမာဏံ အဿ"ဟုဝိဂ္ဂဟပြု၍ ထိုပုရိသနောင် ဏပစ္စည်း သက်လျှင် "ပေါရိသံ–ယောကျ်ား တစ်ယောက်ပမာဏရှိသောရေ၊ဝါ–တစ်ရပ် လောက်ရှိသောရေ"ဟု ဏ ပစ္စည်းအတွက် အနက်တည်းဟူသောစီးပွား တိုးတက်လာ၏၊ ထို့ကြောင့် ဏစသောပစ္စည်းကို"တဒ္ဓိတ"ဟု ခေါ်ရသည်။

ပရိကပ္ပ၊ ပေ၊ တဒ္ဓိတံ။ ။သဒ္ဒနီတိဆရာကို အပရေဝိဒူဟု ဆိုသည်၊ ထိုဆရာကား"ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ" ဟူသော ကေသေသ်အစီ အရင် သည်လည်းကောင်း, ဒသဒသ ၂ခုကို ဝိသတိပြုခြင်းစသော သချာ အစီအရင် သည်လည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ကြံ၍ ပြီးစေအပ်သော အစီအရင်များဖြစ်၏၊ ထို

၂၇၀။ ဘေဒသံသဋ္ဌဘာဝေန, နေကတ္ထန္တု သဟာဗ္ဗစ၊
နိဋ္ဌာဝစန မေတဿ, ဟောတိ ဒွန္ဒေကသေသတာ။

၂၇၀။ တု–ဆက်ဦးအံ့၊ ဘေဒသံသဋ္ဌဘာဝေန–ကွဲပြားသောအနက်တို့၏ ရောနှာအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အနေကတ္ထံ–များသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည်၊ သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာဝစနံ–သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာသဒ္ဒါမည်၏၊ ဝါ–အတူတကွဆိုလိုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သဒ္ဒါမည်၏၊ ဧတဿ–ဤ သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာသဒ္ဒါ၏၊ ဒွန္ဒေ–ဒွန်အရာ၌၊ ဧကသေသတာ–ဧကသေသ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

စီအရင်များကိုလည်း တဒ္ဓိတ်ဟု ခေါ်ရသည်။[ကမ္မဋ္ဌဝ်စသဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့နည်း ကို ဆည်း၊ "ရှေ့နည်းအတိုင်း ဏစသော ပစ္စည်းကိုလည်း တဒ္ဓိတ်ခေါ်ပါ၏" ဟူလို။]

နီတိ။ ။ပုရိသာတိပဒဿ ဗဟုပုရိသဝါစကတ္တံ ဉာပေတုံ ဗုဒ္ဓိယာပရိကပ္ပေတွာ ကတေကသေသံ ပုရိသာတိပဒံ တဒ္ဓိတံယေဝဘာဝတိ,န သုဒ္ဓနာမံ၊ (ဤပုရိသာသည် နာမ်ပုဒ်သန့်သန့်မဟုတ်, ဧကသေသ်အစီအရင် ရောနေသည်–ဟူလို) တသ္မာ တဒ္ဓိတန္တိ အပစ္စာဒိအတ္ထေသု ပဝတ္တာနံ ဏာဒိပစ္စယာနံ နာမံ, ပရိကပ္ပါဒိဝသေန နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗဿ ဝိဝိနောပိ နာမံ။ [ပရိကပ္ပဖြင့် ဧကသေသ်စီရင်ခြင်းကိုပြ၍, အာဒိဖြင့် သချာအစီအရင်ကို ပြသည်။]

၂၇၀။ **ဘေဒ၊ ပေ၊ ကသေသတာ**။ ။"ပရိကပ္ပ၊ပေ၊ နိပ္ဖါဒေတဗ္ဗကမ္မံ" ဖြင့် ဧကသေသ်ကို ရည်ရွယ်ရကား ထို ဧကသေသ်ကိုပြလို၍ "ဘေဒသံသဋ္ဌ" စသည်မိန့်၊ "ပုရိသောစ ပုရိသောစ" ၂ ပုဒ်၏အရသည် ယောကျ်ားဒြပ်၂ခု ရ၏၊ ဤသို့အနက်အရ (၂ခုဖြစ်၍) ကွဲပြားသော များသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါအပေါင်းကို အတူတကွဆိုလိုလျှင် ထိုသဒ္ဒါသည် သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာသဒ္ဒါ မည်၏၊ [သဟ–အတူတကွ+ဝစနေ–ဆိုခြင်း၌+ဣဋ္ဌာ–အလိုတည်း၊ သဟာဗ္ဗ စနိဋ္ဌာ–လို၊ သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာယ+ပဝတ္တံ+ဝစနံ–သဟာဗ္ဗစနိဋ္ဌာဝစနံ။] ထို သဟာဗ္ဗ စနိဋ္ဌာဝစနသည်ပင် (ဒွန်အရာ၌ ဒွန်သမာသ်မတွဲဘဲ) ဧကသေသ် ဖြစ်လာသည်– ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဘေဒသံသဋ္ဌ–ကွဲပြားသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါတို့ကို ရောမှ ဧကသေသ်ဟု ဆိုသောကြောင့် အနက်တစ်ခုတည်းကို ကြောက်ခြင်း စသည်ကြောင့် [သပ္ပေါ သပ္ပေါ" ဟု ဆိုရာ၌ ဧကသေသ်မဖြစ်နိုင်ဟု မှတ်။

၂၇၁။ နေကတ္ထာဘိဟိတေနေက–သဒ္ဒတ္ထာ ပတိပဇ္ဇတေ၊
ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေနေက, သေသော တိမုနိသတ္တကေ။

၂၇၁။ တိမုနိသတ္တကေ–ရသေ့ ၃ယောက်တို့ စီရင်အပ်သော ပါဏိ နိကျမ်း၌၊ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကေန–ဒဗ္ဗပဒတ္ထိက ဆရာသည်၊ အနေကတ္ထေ–များသောအနက်ကို၊ အဘိဟိတေ–ဟောလိုအပ်သော်၊ အနေကသဒ္ဒတ္ထာ–များသောသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ–သဒ္ဒါများနေမည်စိုးသောကြောင့်၊ (ဧကေန–တစ်ခုသောသဒ္ဒါသည်၊ ဘဝိတုံ–ဖြစ်ခြင်းငှာ၊)ဧကသေသော–ဧကသေသ်ကို၊ ပတိပဇ္ဇတေ–သိအပ်၏။

၂၇၂။ စန္ဒသတ္ထေ ပနေကောဒွေ, ဟံ မယန္တျာဒယော ယထာ၊
တထာ သဒ္ဒေကဗဟွတ္ထာ, နေကသေသောတိ ဝုစ္စတိ။

၂၇၂။ ဒန္ဒသတ္ထေပန–စန်းကျမ်း၌ကား၊ ဧကော–တစ်ခု၊ ဒွေ–၂ခု တို့၊ အဟံ–ငါ၊မယံ–ငါတို့၊ ဣတိအာဒယော–ဤသို့အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧကဗဟွတ္ထာ–တစ်ခုသော အနက်, များသောအနက် ရှိကုန်သည်၊ ဟော န္တိ ယထာ–ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့၊ တထာ–တူ ၊ သဒ္ဒါ–ပုရိသော ပုရိသာ စသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ဧကဗဟွတ္ထာ–ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ–န်၏၊ ဧက သေသော–ဧကသေသ်ကို၊ န(ကတော)–ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ– သို့၊ ဝုစ္စတိ–စန်းကျမ်းဆရာဆိုအပ်၏။

၂၇၁။ ။"တိမုနိ" ဟူသည် ပါဏိနိ, ပါတ်ဉ္ဇလိ, ပါသုကိ ရသေ့၃ယောက် တည်း၊ ထို ၃ယောက်တွင် မူလသုတ်ကို ပါဏိနိရသေ့က စတည်၍, ဝုတ္တိ ကို ပါတ်ဉ္ဇလိရသေ့, ဥဒါဟရုဏ်ကို ပါသုကိရသေ့စီရင်သောကြောင့် ပါဏိနိ သဒ္ဒါကျမ်းကို "တိမုနိသတ္တက" ဟု ခေါ်သည်၊ ထိုကျမ်း၌ ဒဗ္ဗပဒတ္ထိကဆရာ သည် အနက်ဒြပ်များစွာကို ဟောလိုရာ၌အနက်များသလောက်သဒ္ဒါတွေ များ မည်စိုးသောကြောင့် သဒ္ဒါတစ်ခုတည်းဖြစ်အောင် ဧကသေသ်ကိုစီရင်သည်။

၂၇၂။ ။စန်းကျမ်း၌ကား ဧကော–အဟံသဒ္ဒါတို့သည် အနက်တစ်ခုကို ဟော၍,ဒွေ–မယံ သဒ္ဒါတို့သည်(ဧကသေသ် မပြုရဘဲ) အနက် ၂ ခု၊ အနက် အများကို ဟောကြသကဲ့သို့, ထို့အတူ "ပုရိသော" စသော သဒ္ဒါတို့သည် ယောကျ်ားတစ်ယောက်စသော အနက်ကိုဟော၍, ပုရိသာစသော သဒ္ဒါတို့က ယောကျ်ား ၂ယောက်မှစ၍ အများကိုဟောဖို့ရာ ဧကသေသ်ပြုဖွယ်မလို"ဟူလို။

၂၇၃။ ဧဝံပျဋ္ဌကထာဒီသု, မုနိန္ဒသမယညုနာ၊
ဝုတ္တတ္တာ ကေသဿသ, လက္ခဏံ ကိဉ္စိ လက္ခယေ။

၂၇၃။ ဧဝံပိ–ဤသို့ စန်းကျမ်း၌ ဆိုအပ်ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာဒီသု–အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌၊ မုနိန္ဒသမယညုနာ–ဘုရားအလိုတော်ကို သိသော အဋ္ဌကထာဋီကာဆရာသည်၊ ဝုတ္တတ္တာ–ကေသေ် ကို ပြဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေသဿသ–ကေသေသ်၏ လက္ခဏံ–လက္ခဏာကို၊ ကိဉ္စိ–အနည်းငယ်၊ လက္ခယေ–မှတ်သားရာ၏။

၂၇၄။ လိင်္ဂေကသေသတ္တံ ကေစိ, အနိမိတ္တကဘာဝတော၊
ဝိဘတျန္တေကသေသတ္တ, မေကေ သမယပါလကာ။

၂၇၄။ ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ ကေသဿသ–ကေသေသ် ၏၊ အနိမိတ္တကဘာဝတော–နှောင်းသော နိမိတ်မရှိသော အစီအရင်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လိင်္ဂေကသေသတ္တံ–ဝိဘတ်မသက်ရသေးသော လိင်၏ ကေသေသ် အဖြစ်ကို၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏၊ သမယပါလကာ–ရှေးအယူ ကို စောင့်ရှောက်ကြကုန်သော၊ ဧကေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ **ဝိဘတျန္တေ** ကသေသတ္တံ–ဝိဘတျန္တပုဒ်၏ ကေသေသ်အဖြစ်ကို၊ဝဒန္တိ–ဆိုကုန် ၏။

၂၇၃။ ။စန်းကျမ်းက "ကေသေသ်ပြုဖွယ်မလို" ဟု ဆိုပါသော်လည်း ဘုရားအလိုတော်ကိုသိသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် "နာမဥ္စ+ရူပဉ္စ+နာမ ရူပဉ္စ နာမရူပံ"ဟုလည်းကောင်း, "သဠာယတနဉ္စ+ဆဠာယတနဉ္စ(ခြောက်ခု မြောက် မနာယတနလည်း)သဠာယတနံ"ဟုလည်းကောင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါ ဒ ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာ၌ ကေသေသ်ကို ဆိုထားသောကြောင့် "ကေသေသ်"ဟူ သောပါဠိအသုံးရှိရကား ထိုကေသေသ်၏ သဘောလက္ခဏာတို့ကို အနည်း ငယ်မျှ မှတ်သားထိုက်ပါသည်– ဟူလို။

၂၇၄။ လိင်္ဂေ၊ ပေ၊ ဘာဝတော။ ။[ဝိဘတ်မသက်မီ"လိင်"ဟု ခေါ်၍ ဝိဘတ်သက်ပြီးသောအခါ "ပဒ"ခေါ်သည်–ဟု ရှေးဦးစွာ နားလည် ပါစေ။] ကစ္စည်းကျမ်း–ကေသေသ် စီရင်သော "သရူပါနမေကသေသွ သကိံ] သုတ်သည် နောက်ကနှောင်းသောနိမိတ်မရှိဘဲ ကေသေသ်ပြု၏၊ ထိုသို့ နှောင်းသောနိမိတ် မရှိသောကြောင့် "ပုရိသ, ပုရိသ" ဟု "ဝိဘတ်မပါ သော လိင်ကိုသာ ကေ သေသ်ပြုရမည်" ဟု ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသည်။

၂၇၅။ သရူပသမုဒါယေက–သေသတ္တ·ပမပရေ ဝိဒူ၊
ဣစ္ဆေဝ မတ္တဗျာချာနေ, တယောပေက္ခာ ဝဝတ္ထိတာ။

၂၇၅။ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ **သရူပ သမုဒါယေကသေသတ္တံ**–သုတိတူ ပုဒ်အပေါင်း၏ တစ်ခုကြွင်း၏**အဖြစ်** ကို၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊ ဣစ္ဆေဝံ–ဤသို့၊ အတ္ထဗျာချာနေ–အတ္ထဗျာ ချာန်ကျမ်း၌၊ တယော–သုံးပါးကုန်သော၊ ပက္ခာ–အဖို့အစုတို့ကို၊ ဝဝတ္ထိ တာ–ပိုင်းခြားအပ်ကုန်ပြီ။

၂၇၆။ ကေကာ္ရကတ္တဋ္ဌေဝ, အဗုဒ္ဓိဋ္ဌ နိဒဿိတုံ၊
ဗျာသတ္တဋ္ဌ ဝိဘတျန္တံ, စသဒ္ဒေါစ ကရီယတေ။

၂၇၆။ အဗုဒ္ဓိံ–မသိအပ်သော၊ (စအနက်မရှိ၊)ကေကာရ ကတ္တ ဋ္ဌေဝ–တူသောကာရကရှိသည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗျာသတ္တဋ္ဌ

ဝိဘတျန္တေ၊ ပေ၊ ပါလကာ။ ။"န ကေဝလာ ပယုဋ္ဌန္တိ,ပကတိ နစ ပစ္စယာ=ပစ္စည်းဝိဘတ်မပါဘဲ လိင်ချည်းသက်သက် ဓာတ်ချည်းသက်သက် မသုံးစွဲရ၊ လိင်ဓာတ်မပါဘဲပစ္စည်းဝိဘတ်ချည်း သက်သက်လည်း မသုံးစွဲရ" ဟု ရှေးဆရာတို့၏ ပရိဘာသာရှိ၏၊ ထိုရှေးဆရာတို့၏အယူကို စောင့် ရှောက်သောဆရာတို့ကမူ "ပုရိသော, ပုရိသော"ဟု ဝိဘတ်ဆုံးသောပုဒ်ကို သာ ကေသေသ်ပြုရမည်–ဟု ဆိုကြသည်။

၂၇၅။ **သရူပ၊ပေ၊ဝိဒူ။** ။အပရေဆရာတို့ကား "ပုရိသ–ပုရိသ"ဟု သုတိတူသော ပုဒ်အပေါင်းကို "ကေသေသ်" ပြုရမည်ဟု ဆိုကြ၏၊ ဆိုလို ရင်းကား–ရှေ့ ၂ဝ၁ဒ၌ ၂ပုဒ်ရှိလျှင် တစ်ပုဒ်ကိုချေ၍, ၃ပုဒ် စသည်ရှိလျှင် ၂ပုဒ်စသည်ကိုချေ၍ တစ်ပုဒ်တည်း ကြွင်းကျန်စေခြင်းကို "ကေသေသ်"ဟု ဆို၏၊ ဤအပရေဝါဒကား မချေဘဲပုရိသ ၂ပုဒ်ကို (သို့မဟုတ် ၃ပုဒ်စသည် ကို)တစ်ပုဒ်တည်းပြုခြင်းတည်း၊ ဤသို့ "အတ္ထဗျာချာန်" ဟု ခေါ်အပ်သော သဒ္ဒတသဒ္ဒါကျမ်း၌ (ရှေ့ ၂နည်းရော, ဤဂါထာလာနည်းပါ) ၃ ဖို့ (၃နည်း) ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသည်။

၂၇၆။ ဝိဘတ်မပါဘဲလည်း ကေသေသ်ကို ပြုစီရင်နိုင်လျှင် "ပုရိသော စ ပုရိသောစ"ဟု ဝိဘတ်လည်းပါသော စသဒ္ဒါလည်းပါသော ဝိဂ္ဂြိဟ်ဝါကျကို အဘယ်အကျိုးငှာ ပြုရသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်"ကေ၊ပေ၊ကရီ

ကျယ်ဖြစ်သော ဝိဂ္ဂြိုဟ်အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဒဿိတုံ-ညွှန်ပြခြင်းငှာ၊ ဝိဘတျန္တံ-ဝိဘတျန္တပုဒ်ကိုလည်းကောင်း၊ စသဒ္ဒေါစ-စသဒ္ဒါကိုလည်းကောင်း၊ ကရီယတေ-ပြုအပ်၏။

၂၇၇။ စတုသာခရဏော ဂေါဝ, ဒီပေါဝ သနိဒဿနော၊
ဝိဘတ္တိယာ တထေကာယ, နေကသချာ ပတီယတေ။

၂၇၇။ ဂေါ-နွားတစ်ကောင်သည်၊ စတုသာခရဏော-လူ ၄ယောက် တို့နှင့် ဆက်ဆံသည်၊ ဝါ-လူ ၄ ယောက်တို့၏ ဥစ္စာသည်၊ (ဟောတိ) ဣဝ-ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒီပေါ-ဆီမီးတစ်ပွင့်သည်၊ သနိဒဿ နော-အခန်းတွင်း၌ ရှိသမျှဥစ္စာကို ပြနိုင်သည်၊ (ဟောတိ) ဣဝ-လည်းကောင်း၊ တထာ-တူ၊ ဧကာယ-တစ်လုံးတည်းသော၊ ဝိဘတ္တိယာ- ဝိဘတ်ဖြင့်၊ အနေကသချာ-များသောသချာကို၊ ပတီယတေ-၏။

ယတေ"ဟု မိန့်သည်၊ ကေသေသ်ပြုရသောပုဒ်တို့သည် "ဝိဘတ်တူရမည်"ဟု မသိသာမထင်ရှား၊ "သရူပါနံ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဝိဘတ်မတူစေကာ မူ သုတိ(အသံ)တူလျှင် "ပုရိသာ ပုရိသာ အပယန္တိ-ယောကျ်ားတို့သည် ယောကျ်ား တစ်ယောက်မှ ဖဲသွားကုန်၏" ကဲ့သို့ ပုရိသာပုဒ်တို့၌ ကေသေသ် ပြုနိုင်၏-ဟု ထင်မှားဖွယ်ရှိ၏၊

ထို့ကြောင့် ကေသေသ်ပြုအပ်သောပုဒ်တို့၌ "ကတ္တားချင်း ကံချင်းစသည်ဖြင့် ကာရကတူရမည်" ဟု သိစေခြင်းငှာ "ပုရိသော ပုရိသော"ဟု ဝိဘတ်တူသော ဝိဘတျန္တပုဒ်များကို ပြရသည်၊ ထို ကေသေသ်ဝယ် "ပုရိသော ပုရိသော"၌ (ရှေ့ပုရိသောအနက်သည် ယောကျ်ားတစ်ယောက်, နောက် ပုရိသော အနက်ကလည်း ယောကျ်ားတစ်ယောက်ဖြစ်၍ အရကွဲ၏၊ အရကွဲလျှင် ဒွန်တွဲရိုးထုံးစံရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒွန်ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရမည်ဟု (အကျယ်ဖြစ် သော ဝိဂ္ဂြိုဟ်နက်ကို) သိစေခြင်းငှာ စသဒ္ဒါကိုလည်း ထည့်၍ပြရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဗျာသ၌ "ဝိ+အသ+ဏပစ္စည်း၊ "သခေ်ပတ္တံ ဗျာသတီ တေနာတိဗျာသော"နှင့်အညီ သမာသ်ပုဒ်တန္ဒိတ်ပုဒ်တို့၏ အကျဉ်းအနက် ကို အကျယ်သိကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဂ္ဂြိုဟ်ကို "ဗျာသ" ဟုခေါ်၏။

၂၇၇။ စတုသာခရဏော ဂေါဝ။ ။ကေသေသ် ပြုထားသော ပုရိသသဒ္ဒါ တစ်ပါးတည်းက အနက်အများကို ဟောလျှင် ဝိဘတ်ကိုလည်း တစ်ခုသာမကဘဲ ဝိဘတ်အများသက်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်နည်း အရ ဝိဘတ်တစ်ခု

၂၇၈။ ကေစိ အပစ္စယတ္တာ တံ, သုဒ္ဓနာမပဒန္တိ စ၊
အပရေ ပရိကပ္ပေန, ပစ္စယေ ဝိဂတေပိ စ။
၂၇၉။ တဒ္ဓိတန္တိ စ ကေစ္စေ, ဒွန္ဒန္တိ စ အဘာဝတော၊
တံလက္ခဏာသ တံနာမေ-နေကသေသောတိ လက္ခယေ။

၂၇၈, ၉။ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ အပစ္စယတ္တာ-ပစ္စည်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထို ကေသေသ်ကို၊ သုဒ္ဓနာမပဒန္တိ စ- သက်သက်သောနာမ်ပုဒ်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ အပရေ- တစ်ပါးသောဆရာတို့သည်၊ ပစ္စယေ-ပစ္စည်းသည်၊ ဝိဂတေပိ-ကင်း ပါသော်လည်း၊ ပရိကပ္ပေန-ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည် ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့်၊

တည်းဖြင့် အနက်အများကိုသိနိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် "စတုသာ ဓာရဏော" စသည်မိန့်၊ နွား တစ်ကောင်သည် လူ၄ ယောက်နှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ဝိဘတ်တစ်ခုလည်း အနက် ၄ ခုနှင့် ဆက်ဆံနိုင်၏၊ "ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ" ဟုပြုရာ၌ ယောဝိဘတ်သည် ကေဝုစ်သချာ၂ ခုနှင့်ဆိုင်၏၊ "ပုရိသာစ ပုရိသာစ ပုရိသာ"ဟု ပြုရာ၌ကား ဗဟုဝုစ်သချာ၂ ခုနှင့် ဆိုင်၏၊ ဤသို့ ယောဝိဘတ်တစ်ခု သည် နွားတစ်ကောင်နှင့်တူ၏၊ သချာလေးခုကား ပိုင်ရှင်၄ယောက်နှင့်တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။"တတ္ထ စတုသာဓာရဏောတိဝစနံ ဒွိသု ပုရိသသဒ္ဒေသု ကေကသ္မိံ ကေတ္တဗဟုတ္တသချာဝသေန စတသောသချာတိကံတွာ ဝုတ္တံ" ဟု ဒီပနီဖွင့်သည့်အတိုင်း ပြခဲ့သော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုရသည်၊ သို့သော် ဒီပနီအဖွင့်သည် ကျမ်းဆရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း ဟုတ်မှဟုတ်ပါ့ မလားဟု သံသယဖြစ်မိ၏၊ ပုရိသောစ ပုရိသောစ"ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ စနောင်ဝိဘတ်နှင့်တကွ သိဝိဘတ် ၄ လုံးသက်ရ၏၊"ပုရိသာ"ဟုပြီးသော အခါ ယောဝိဘတ်တစ်လုံးတည်း သက်ရ၏၊ ထို ယောတစ်လုံးတည်းက သိ ၄လုံး၏ သချာ ၄ ခုနှင့် ဆက်ဆံသည်ကိုပင် "စတုသာဓာရဏော ဂေါဝ" ဟု ဥပမာ-ပြလေသလောဟု တွေးတောမိသည်။

ဒီပေါ ဝ သနိဒဿနော။ ။[သဿ-ဥစ္စာကို+နိဒဿနော-ထင်ရှား ပြတတ်သည်တည်း၊ သနိဒဿနော-သည်။] မီးသည် တစ်ပွင့်တည်းဖြစ် သော်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိသမျှအရာဝတ္ထုကို ထင်ရှားပြတတ်သကဲ့သို့ ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ်သည် တစ်လုံးတည်းသက်ရသော်လည်း ယောကျာ်း၂ယောက် မှစ၍ ရာထောင်မက များသောအနက်ဒြပ်တို့ကို ထင်ရှားပြနိုင်သည်။[ဆီ မီးတစ်ပွင့်နှင့် ဝိဘတ်တစ်လုံး, ပတ်ဝန်းကျင်ဥစ္စာများနှင့် အနက်အများတို့ တူကြသည်။]

တဒ္ဓိတန္တိ စ–တဒ္ဓိတ်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ–နိ၏၊ ကေစ္စေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဒွန္ဒန္တိ စ–ဒွန်သမာသ်ဟူ၍လည်း၊ ဝဒန္တိ–နိ၏၊ တံလက္ခဏာဿ–ထိုသုဒ္ဓနာမ်, တဒ္ဓိတ်, ဒွန်သမာသ် လက္ခဏာ၏၊ အဘာဝတော–မရှိခြင်းကြောင့်၊ တံနာမေန– ထိုကေသေသ်ဟူသော နာမည်ဖြင့်၊ ကေသေသောတိ–ကေသေသ်ဟူ၍၊ လက္ခယေ–မှတ်သားရာ၏။

၂၇၈, ၉။ ကေစိ၊ ပေ၊ သုဒ္ဓနာမပဒံ။ ။ဤ ကေသေသ်ကို သုဒ္ဓနာမ်, သမာသ်, တဒ္ဓိတ်တို့တွင် အဘယ်၌သွင်းရမည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိရကား ဝါဒအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် "ကေစိ"စသည်မိန့်၊ "တဒ္ဓိတ်"ဟူသည် ဏာစသော ပစ္စည်းတည်း၊ ဤကေသေသ်၌ ထိုပစ္စည်း မပါသောကြောင့် တဒ္ဓိတ် မဟုတ်၊"သမာသ်–တဒ္ဓိတ်–ကိတ်တို့နှင့်မရောသော သုဒ္ဓနာမ်ပုဒ်သာ တည်း"ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုကြသည်။[ပုရိသောတစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်လျှင် သာ ပုရဓာတ်၌ ဏ္ဍသပစ္စည်းပါဝင်၏၊ "ပုရိသောစ ပုရိသောစ ပုရိသာ"ဟု ပြီးသော ပုရိသာ၌ကား ပစ္စည်းမပါ–ဟူလို။]

အပရေ၊ ရုပ၊ တဒ္ဓိတံ။ ။"ဝိစိတြာ ဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ"နှင့်အညီတဒ္ဓိတ်ဟူသော ဝုတ္တိသည် ဆန်းကြယ်ရကား ပစ္စည်းမပါစေကာမူ ကေသေသ်ကို ကြံစည်ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော ပရိကပ္ပသည်လည်း ဆန်းကြယ်၏၊ ထို့ကြောင့် "ကေသေသ်သည် တဒ္ဓိတ်တစ်မျိုးတည်း"ဟု အပရေ(သဒ္ဒနီတိ)ဆရာတို့ ဆိုကြ၏၊ [တဒ္ဓိတ်ဟု သဒ္ဒနီတိက ဆိုကြောင်းကို(၂၆၉)ဂါထာ၌ပြခဲ့ပြီ။]

ကေစ္စေဒွန္ဒန္တိ။ ။ကေစ္စေဆရာတို့ကမူ "ပုရိသောစ ပုရိသောစာတိ ပုရိသ ပုရိသ"ဟု ပဌမပြီးရသောကြောင့် ဒွန်သမာသ်ဟု ဆိုကြ၏၊ ဤစကား **သည်** ရူပသိဒ္ဓိကို စောင်းသောစကားတည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း၊...ရူပသိဒ္ဓိ၌ **"ဒသစ ဒသစ ဒသဒသတိ ဒွန္ဒသမာသေ"**ဟု ဆိုထားသောကြောင့်တည်း။

အဘာဝတော၊ ပေ၊ ကေသေသော။ ။"သုဒ္ဓနာမ်"ဟူသည် တိဿ–ဒိဋ္ဌတို့ကဲ့သို့ ဓာတ်ပစ္စည်းမပါသော နာမ်ပုဒ်များတည်း။ [ဋီကာဒီပနီတို့၌ "ပုရိသော"ကိုပင် သုဒ္ဓနာမ်ဟုဆိုကြ၏၊ ပုရဓာတ်+ဏ္ဍသပစ္စည်းဖြစ်၍ကိတ် နာမ်သာ ဖြစ်သင့်၏၊]"ပုရိသာ"၌ ထိုပြခဲ့သော သုဒ္ဓနာမ်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ပစ္စည်း မပါသောကြောင့် တဒ္ဓိတ်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ဒွန်ဆိုသည်မှာ သဒ္ဒါကွဲ၍ ၂ပုဒ် လုံး ထင်ရှားရှိရ၏၊ ဤ၌ သဒ္ဒါလည်းတူ–တစ်ပုဒ်တည်းသာ ကျန်သောကြောင့် ဒွန်လက္ခဏာလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ကေသေသ်ကိုကေ သေသ်ဟု သီးခြား တစ်မျိုး မှတ်ရမည်ဟု ဘောဒစိန္တာ ဆရာက ကောက်ချက်ချသည်။

၂၈၀။ ကေသေသု ပကပ္ပေန, ပူရေန္တီတိ ကိတေနဝါ၊
ပုရိသာတိ ပုရိဋ္ဌာနေ, သေန္တီတျုပပဒေနဝါ။

၂၈၀။ ကေသေသု ပကပ္ပေန–ကေသေသ်ကြံခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ပူရေန္တိ–ပြည့်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ဤဗဟုဝုစ်ဝစနတ္ထကြောင့်၊ ပုရိသာ–ပုရိသတို့မည်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကိတေနဝါ–ကိတ်ပုဒ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပုရိဋ္ဌာနေ–မြင့်မြတ်သောအရာဌ၊ သေန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ဥပပဒေန ဝါ–ဥပပဒသမာသ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ဝါ အနီးပုဒ်ရှိသော ကိတန္တတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပုရိသာတိ–ပုရိသာဟူသော ဗဟုဝုစ်သဒ္ဒါသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်နိုင်၏။

၂၈၁။ မာတရော ပိတရော သာရိ–ပုတ္တာ ပုတ္တာတိ အာဒိသု၊
ကေသေသော ဝိရူပါနံ, ဝုတ္တော ယောဂဝိဘာဂတော။

၂၈၁။ မာတရော–အမိအဖတို့၊ ပိတရော–အမိအဖတို့၊ သာရိပုတ္တာ– သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလာန်တို့၊ ပုတ္တာ–သားသမီးတို့၊ ဣတိ အာဒိသု– ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဝိရူပါနံ–သုတိမတူသော သဒ္ဒါတို့၏၊ ကေသေသော–ကေသေသ်ကို၊ ယောဂဝိဘာဂတော–ယောဂဝိဘာဂဖြင့်၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်ပြီ။

၂၈၀။ ။"ပုရိသာ" ဟု ဗဟုဝစနန္တ ပုဒ်၏ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း နည်းအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် "ကေသေသပကပ္ပေန" စသည်မိန့်၊ ပြခဲ့သောနည်းအရ ကေသေသ်ပြုလုပ်ခြင်း နည်းအားဖြင့်လည်း "ပုရိသာ" ဟု ပြီးနိုင်၏၊ "ပူရေန္တီတိ ပုရိသာ"ဟု ဗဟုဝုစ် ဝိဂ္ဂဟပြုခြင်းဖြင့် ပြီးနိုင်၏၊ ပုရိပုဒ်ကို ဥစ္စဋ္ဌာန သေဋ္ဌဋ္ဌာန (မြင့်မြတ်သော အရပ်) အနက်ဟော နိပါတ်ဟုကြံ၍ ထိုပုရိနောင် သိဓာတ်ကို ချေလျက် "ပုရိ+သေန္တီတိ ပုရိသာ" ဟု ကိတန္တတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဖြင့်လည်း "ပုရိသာ" ဟု ပြီးနိုင်သည်၊ ဤသို့ "ပုရိသာ" ဟု ဗဟုဝစနန္တ ပုဒ်ပြီးဖို့ရန် ၃ နည်းရှိသည်–ဟူလို။ [သေန္တီ၌ သိဓာတ်သည် ပဝတ္တန အနက်ဟော။]

၂၈၁။ ။သရူပေကသေသ်ကို ပြပြီး၍ ဝိရူပေကသေသ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "မာတရော" စသည်မိန့်၊ မာတာစ+ပိတာစ မတရော–အမိအဖတို့၊ ဤ၌ သုတိမတူသော မာတုနှင့် ပိတုကိုကေသေသ်ပြုသောကြောင့် "ဝိရူပါနံ+ ကေသေသော" နှင့် အညီ "ဝိရူပေကသေသ်"မည်၏၊ ရှေ့ပုဒ်တစ်ခုကို အကြွင်း

၂၈၂။ မာတရော ပိတရော နာမ, ရူပံ ဇ္ဈာဒီသု ပုဗ္ဗကံ၊
ပဒံ ပရမ္ပိဝါကေ, ဒေသောဝါ ပျဝသိဿတော။

၂၈၂။ မာတရော–အမိအဖတို့၊ ပိတရော–အမိအဖတို့၊ နာမရူပံ–နာမ်, ရုပ်၊ ဉာတိအာဒီသု– ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ပုဗ္ဗကံ–ရှေးဖြစ်သော၊ ပဒမ္ပိဝါ–ပုဒ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ကေဒေသောဝါပိ–တစ်စိတ်တစ်ဒေသသည်သော်လည်းကောင်း၊ အဝသိဿတေ–ကြွင်းကျန်၏။

ပြုသောကြောင့် "ပုဗ္ဗဝိရူပေကသေသ်" ဟု ဆိုကြ၏၊ "မာတာစ+ပိတာစ ပိတရော" ကား နောက်ပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသော ပရဝိရူပေကသေသ်တည်း၊ [သာရိပုတ္တော စ+မောဂ္ဂလ္လာနောစ သာရိပုတ္တာ၊ ပုတ္တောစ+ဓီတာစ ပုတ္တာ"ကိုလည်း ပုဗ္ဗဝိရူပေကသေသ်တို့တည်း၊ ထိုပုဒ်များ၌ သရူပါနံကိုဖြုတ်၍ "ဧကသေသွသကီ" ဟူသော ဒွိဓာကာရဏယောဂဝိဘာဂဖြင့် ဧကသေသ်ပြုရသည်ဟု သိစေလို၍ "ဧကသေသော ဝိရူပါနံ, ဝုတ္တော ယောဂ ဝိဘာဂတော" ဟု မိန့်သည်။

၂၈၂။ ။မာတရော၌ ရှေ့ပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသောကြောင့် ပုဗ္ဗဝိရူပေကသေသ်, ပိတရော၌ နောက်ပုဒ်ကို အကြွင်းပြုသောကြောင့် ပရဝိရူပေကသေသ်,ဟု ဆိုခဲ့ပြီ၊ နာမရူပံ၌ကား "နာမဥ္စ+ရူပဉ္စ+နာမရူပဉ္စ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ "နာမရူပ နာမရူပ" ဟု ဖြစ်သောအခါ အလယ်က ရူပနှင့်နာမကိုချေ၍ နမနှင့်ရူပ တစ်စိတ်ကြွင်းသောကြောင့် "ဧကဒေသသရူပေကသေသ်" ဟု ဆိုသည်၊ [ဧကဒေသသရူပါနံ–တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း သုတ္တိတူသောပုဒ်တို့၏+ဧကသေ သော–တစ်ပုဒ်ကြွင်းတည်း၊ ဧကဒေသသရူပေကသေသော–တစ်စိတ်သုတိတူပုဒ် တို့၏ တစ်ပုဒ်ကြွင်း။]

ဒီပနီ၌ကား' ရှေ့ကနာမနှင့် ရူပကိုချေ၍ နောက်ကနာမရူပကြွင်းသည်" ဟု ဆို၏၊ ဤသို့ ချေရာ၌လည်း ရှေ့က နာမနှင့် နောက်ကနာမတစ်စိတ်သည်လည်းကောင်း, ရှေ့ကရူပနှင့် နောက်ကရူပတစ်စိတ်သည်လည်းကောင်း, သုတိတူသောကြောင့် "ဧကဒေသသရူပ" ဟူသော စကားနှင့် လျော်ပေသည်။ ["နာမဥ္စ ရူပဥ္စ နာမရူပဥ္စ" ဟု ၃ ပုဒ်တွဲရခြင်း၏ အကြောင်းကိုကား ဝိဘင်းအဋ္ဌကထာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အဖွင့်များ၌ ရှုပါ။]

၂၈၃။ ပဏ္ဍာပေက္ခတိ သာမညှ, မေကသေသေပိ နိဋ္ဌိတေ၊
တေနေက ဝစနံဟောတိ, နာမရူပန္တိ အာဒိသု။

၂၈၃။ နာမရူပန္တိ အာဒိသု–နာမရူပံအစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ ဧကသေ သေ–ဧကသေသ်သည်၊ နိဋ္ဌိတေ–ပြီးဆုံးလသော်၊ ပဏ္ဍာ–နောက်၌၊သာ မညမ္ပိ–သာမညဓာတ်ကိုလည်း၊ အပေက္ခတိ–ငဲ့၏။ တေန–ထိုကြောင့်၊ ဧကဝစနံ–ဧကဝုစ်ဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏။

၂၈၄။ သရူပသေဝ သဒ္ဒတ္ထ–သဒ္ဒတ္ထာနံ သဘာဝတော၊
တိဗ္ဗိဓတ္တံ ယထာ မာသာ, ကုဋိလာပုရိသာတိစ။

၂၈၄။ သရူပသေဝ–သုတိ၏ပင်၊ သဒ္ဒတ္ထသဒ္ဒတ္ထာနံ–သဒ္ဒါ, အနက်, သဒ္ဒါအနက်တို့၏၊ သဘာဝတော–သဘောအားဖြင့်၊ (ဧကသေသဿ–ဧကသေသ်၏၊) တိဗ္ဗိဓတ္တံ–သုံးပါးအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ယထာ– ဥဒါဟရုဏ်တို့ကား၊ မာသာ–လ,မာသ်ပဲတို့၊ ကုဋိလာ–အကောက်အကောက်တို့၊ ပုရိသာ–ယောကျ်ားတို့၊ဣတိစ–ဤသည်တို့တည်း။

၂၈၃။ ။ဧကသေသ်တို့သည် များသောအားဖြင့် "ပုရိသာ" ကဲ့သို့ ဗဟုဝ စနန္တသာရှိသော်လည်း "နာမရူပ" ဟု ဧကသေသ်ပြုပြီးသောအခါ နာမ်ရုပ် သာမညဓာတ်ကိုငဲ့၍ ဓာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် ဧကဝုစ်ဖြစ်နိုင်သည်။ [အာဒိဖြင့် "သဠာယတနဉ္စ+ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနံ" ပုဒ်ကိုယူ။]

၂၈၄။ ။မာသာ–"သရူပသေဝ သဒ္ဒတ္ထာနံ"ကိုကြည့်၍ "(သုတိတူ)သရူပေကသေသ်သည် ၃ မျိုးပြားပြန်၏" ဟု သိပါ၊ ထိုတွင်–မာသောစ–လလည်း+ မာသောစ–မာသ်ပဲလည်း၊ မာသာ–လ, မာသ်ပဲတို့၊ ဤပုံစံသည် သဒ္ဒါသာသုတိ တူ၍ အနက်မတူသောကြောင့် သဒ္ဒသရူပေကသေသ်မည်၏။

ကုဋိလာ,ပုရိသာ။ ။ဝင်္ကောစ–(လအရေးကဲ့သို့ကောက်သော) အကောက် လည်း၊ ကုဋိလောစ–(ထယ်ကိုင်းကဲ့သို့ကောက်သော) အကောက်လည်း၊ ကုဋိလာ– အကောက်အကောက်တို့၊ ဤပုံစံသည် "အကောက်" ဟူသောအနက်သာတူ၍ သဒ္ဒါမတူသောကြောင့် အတ္ထသရူပေကသေသ်မည်၏၊ "ပုရိသာ" ကား သဒ္ဒါ အနက်၂ ပါးစုံတူ သောကြောင့် သဒ္ဒတ္ထသရူပေကသေသ်မည်၏။

၂၈၅။ ဘုသောရိတေပိနေကတ္ထံ, ဝိစ္ဆာဝစန မီရိတံ၊
အာမေဍိတံ ပနေကတ္ထံ, ဒွတ္တိက္ခတ္တု မုဒီရိတံ။

၂၈၅။ ဘုသော–အကြိမ်ကြိမ်အထပ်ထပ်၊ ဤရိတေပိ–ရွတ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါတွင်လည်း၊ အနေကတ္ထံ–များသောအနက်ရှိသော သဒ္ဒါကို၊ ဝိစ္ဆာဝစနံ–ဝိစ္ဆာသဒ္ဒါဟူ၍၊ ဤရိတံ–ဆိုအပ်၏၊ ဧကတ္ထံ–တစ်ခုတည်းသောအနက်ရှိသော၊ ဒွတ္တိက္ခတ္တုံ–၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်၊ ဥဒီရိတံပန–ရွတ်ဆိုအပ်သောသဒ္ဒါကိုကား၊ အာမေဍိတံ–အာမေဍိတ်ဟူ၍၊ (ဤရိတံ–ဆိုအပ်၏။)

၂၈၆။ ဒွိတ္တံ ဝိစ္ဆာယ မေကဿ, နေကတ္ထဿ နိပါတနာ၊
နစ္ဆေဝါ·မေဍိတေ ဒွတ္တံ, မေကတ္ထတ္တာ ဘယာဒိနာ၊
ဓဒိသိဝ ဂတေကစ္ဆေ, ဒွိဘာဝံ နေကရူပတော။

၂၈၆။ နိပါတနာ–ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ သုတ်ကြီးဖြင့်၊ ဝိစ္ဆာယံ–ဝိစ္ဆာ၌၊အနေကတ္ထဿ–များသောအနက်ရှိသော၊ ဧကဿ–တစ်ခုသောပုဒ်၏၊ ဒွိတ္တံ–၂ ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ ဒွေဘော်သည်၊

၂၈၅။ ။ဤဂါထာကား သရူပဧကသေသ်နှင့် စပ်၍ သုတိတ္တ ၂ ထပ်ဆိုရသော ဝိစ္ဆာနှင့် အာမေဍိတ်တို့ကိုလည်း ပြသောဂါထာည်း၊ "ဂါမေ ဂါမေ ကဲ့သို့ ၂ ကြိမ်ဆို၍ (အနက်ကား ၂ ရွာမက) ရွာအများဟူသော အနက်ရှိသော သဒ္ဒါသည် ဝိစ္ဆာမည်၏၊ အနက်တစ်ခုသာရှိ၍ (ကြောက်ခြင်း, စိတ်ဆိုးခြင်း, စသည်ကြောင့်) ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသည် အာမေဍိတ်မည်၏။

ထောမနိမိ။ ။အာ+မေဍ–ဥမ္မာဒေ၊ အာမေဍနေ–အရူးသည်၊ အာစရိယတေ–ပြုကျင့်အပ်၏၊ ဣတိအာမေဍိတံ၊ အာမေဍိတ ဝိယာတိ အာမေဍိတံ–အရူးသည် အထပ်ထပ်ပြုကျင့် ပြောဆိုအပ်သကဲ့သို့, ထို့အတူ အထပ်ထပ်ပြောဆိုအပ်သော စကားကို "အာမေဍိတ်" ဟု ခေါ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤအာမေဍိတ်၌ ဒီပနီက ၂ ကြိမ်သာဟု ဖွင့်ပေးသော်လည်း မောဂ္ဂလ္လာန်၌ "ယာဝဗောဓံ–နားထောင်သူ နားလည်သည့်တိုင်အောင် ၂ ကြိမ် ၃ ကြိမ်မက အထပ်ထပ်ဆိုနိုင်၏" ဟု မိန့်သည်။ [ဝိစ္ဆာ၏ သဒ္ဒါနက်ကား(၂၈၇) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။]

ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ အာမေဍိတေ–အာမေဍိတ်၌၊ ဘယာဒိနာ–ကြောက်ခြင်း အစရှိသည့်ကြောင့်၊ ဧကတ္ထတ္တာ–တစ်ခုသောအနက ်ရှိသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၊ ဒွိတ္တံ–၂ပုဒ်၏ အဖြစ်သည်၊ ဝါ–ဒွေဘော်သည်၊ နတ္ထေဝ–မရှိသည်သာ၊ ဧဒိသံ–ဤ ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဂတိ–ဝိဓ္ဓာ,အာမေဍိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို၊ (ဥေယျာ–သိထိုက်၏၊) ကေစ္စေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ အနေက ရူပတော–တစ်နက်တည်းပင်ရှိသော်လည်း များသောရုပ်ကြောင့်၊ ဒွိဘာဝံ– ဒွေဘော်ကို၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။)

၂၈၆။ ဒွိတ္တံ၊ပေ၊နိပါတနာ။ ။"ဂါမေဂါမေ" ဟူသော ဝိစ္ဆာ၌ရှေးဦး စွာ "ဂါမ" တည် သို့်ကိုဖြေ၍ "ဂါမေ" ဟု ဖြစ်သောအခါ "ယဒနုပပန္နာ နိပါတနာ သိဇ္ဈန္တိ" သုတ်ကြီးဖြင့် ဂါမေတစ်ပုဒ်ကို "ဂါမေဂါမေ" ဟု ၂ပုဒ်ပြုရသည်။ [မောဂ္ဂလ္လာန် ၁–ကဏ္ဍ, ၅၄၌ကား "ဝိစ္ဆာဘိက္ခညေသုဒွေ" ဟု သုတ်တည်၍ ထိုသုတ်ဖြင့် "ဂါမေ ဂါမေ" ဟု ရုပ်၂ခုဖြစ်အောင် ပြု၏၊ ထိုသုတ်၌ "အာဘိက္ခည" ဟူသည် အထပ်ထပ်အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ အဘိက္ခဏသဿ+ဘာဝေါ အာဘိက္ခညံ၊ "ပစတိ ပစတိ–ချက်၏ ချက်၏" ကား ပုံစံ၊ "ဘုတွာ ဘုတွာ နိပဇ္ဇန္တိ–စားပြီး၍ စားပြီး၍ အိပ်ကုန်၏"၌ ဘုတွာ ၂ပုဒ်သည်လည်းကောင်း, ပဋ္ဌပဋ္ဌာယတိ–ပင့်ပင့်ဟု အသံပြု၏"၌ ပဋ္ဌပဋ္ဌသဒ္ဒါသည်လည်းကောင်း အာဘိက္ခညတည်း။]

. **နတ္ထေဝ၊ ပေ၊ ဘယာဒိနာ။** ။အာမေဍိတ်၌ကား ကြောက်ခြင်းစသော အကြောင်းကြောင့် မြွက်စသော အနက်တစ်ခုတည်းကိုပင် "သပ္ပေါ သပ္ပေါ" စသည်ဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ဆိုခြင်းဖြစ်ရကား ဒွိရုပ်ဖြစ်အောင် ပြုဖွယ်မလို, ဆိုစဉ်ကပင် ၂ပုဒ်ဖြစ်သည်–ဟူလို၊ ဤသို့ ဝိစ္ဆာနှင့် အာမေဍိတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံကိုသိပါလေ။ [ဒီပနီ၌ "ဘယာဒိနာ အတ္ထေန ဧကတ္ထတ္တာ–ကြောက်ခြင်းစသော အနက်အားဖြင့် တစ်ခုသောအနက်ရှိ" ဟု ဆိုသည်မှာ မကောင်း၊ ဘယစသည်မှာ အနက်မဟုတ်, ၂ကြိမ်ဆိုခြင်း၏ အကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။]

ကေစ္စေ၊ ပေ၊ ရူပတော။ ။ကေစ္စေဆရာတို့ကား "အာမေဍိတ်၌ တစ်နက်တည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း ၂ပုဒ်ဖြစ်၍ ရုပ်တွေများသောကြောင့် သပ္ပေါတစ်ပုဒ်က သပ္ပေါ သပ္ပေါဖြစ်အောင် ဒွေဘော်ပြုရမည်" ဟု ဆိုကြသေးသည်။ [ဘယာဒိနာ၌ အာဒိဖြင့် "ဘယေ ကောဓေ ပသံသာယံ စသော အဘိဓာန် စသည်၌ လာသောဂါထာဝယ် [ကောဓ, ပသံသာ" စသည်ကိုယူ။]

၂၈၇။ ဘိန္နဝတ္ထုန္နိ ဒဗ္ဗေန, ဂုဏေနဝါ ကြိယာယဝါ၊
ဗျာပိတုံ ဝတ္ထုနော ဣစ္ဆာ,ဝိစ္ဆာတျေဝ ပတီယတေ။

၂၈၇။ ဘိန္နဝတ္ထုန္နိ–ရွာအများစသောအားဖြင့် ကွဲပြားသော ဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒဗ္ဗေနဝါ–ဒြပ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဂုဏေနဝါ–ဂုဏ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာယဝါ–ကြိယာအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဗျာပိတုံ–ပျံ့နှံ့ခြင်းငှာ၊ ဝတ္ထုနော–ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဣစ္ဆာ–အလိုကို၊ဝိစ္ဆာတျေဝ–ဝိစ္ဆာဟူ၍သာလျှင်၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏။

၂၈၈။ ဂါမေ ဂါမေ ဇလံ ဂါမော, ဂါမောရမ္မောဝ ဂမျတေ၊
ဂါမောဂါမောကွစိသျာဒိ–လောပေါ·ကောကန္တိ အာဒိသု။

ဂါမေဂါမေ–ရွာတိုင်းရွာတိုင်း၌၊ ဇလံ–ရေသည်၊ (အတ္ထိ–ရှိ၏၊) ဂါမောဂါမော–ရွာတိုင်းရွာတိုင်းကို၊ ရမ္မောဝ–မွေ့လျော်အပ်သည်သာ၊ ဂါမောဂါမော–ရွာတိုင်းရွာတိုင်းကို၊ ဂမျတေ–သိအပ်၏၊ ကောကန္တိ အာဒိသု–“ကောကံ” အစရှိကုန်သော၊ ကွစိ–အချို့သော ဝိစ္ဆာပြယုဂ်တို့၌၊ သျာဒိလောပေါ–သိအစရှိသော ဝိဘတ်တို့၏ ကြေခြင်းသည်၊ ဟောတိ–၏။

၂၈၇။ ဤဂါထာ၌ “ဒဗ္ဗေနဝါ” စသည်ကိုကြည့်၍ ဒဗ္ဗဝိစ္ဆာ, ဂုဏဝိစ္ဆာ, ကြိယာဝိစ္ဆာဟု ဝိစ္ဆာ ၃ မျိုးအပြားကို သိပါ၊ “ဗျာပိတုံ+ဣစ္ဆာ” သည် ဝိစ္ဆာပုဒ်၏အနက်ပြတည်း၊ “ဝိ+ဣစ္ဆာ” ဟု ခွဲ၍ ဝိသည်ဗျာပနအနက်ဟော” ဟု မှတ်ပါ၊ ဤစကားအရ ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အနက်အများ၌ နှံ့စေလိုသော အလိုကိုသာ မုချအားဖြင့် ဝိစ္ဆာဟု ခေါ်၏၊ ထိုအလိုကြောင့် ဖြစ်သော “ဂါမေ ဂါမေ” စသောသဒ္ဒါကိုကား ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဝိစ္ဆာဟု ခေါ်ရသည်၊ [အချို့အရာ၌ ဝိစ္ဆာကို ပင် “ဗျာပနိစ္ဆာ” ဟု သုံးစွဲ၏၊ တချို့နေရာ၌ကား ဝိစ္ဆာကိုပင် အာမေဍိတ်ဟုလည်း သုံးစွဲသည်။

၂၈၈။ ။“ဂါမေ ဂါမေ ဇလံ” သည် ရေဒြပ်၏ရွာတိုင်းပျံ့နှံ့ပုံ (ရွာတိုင်းရေရှိပုံ) ကို ပြသော ဒဗ္ဗဝိစ္ဆာပုံစံ၊ ဂါမော ဂါမော ရမ္မော” သည် မွေ့လျော်(ပျော်ဖွယ်)ဂုဏ်၏ ရွာတိုင်းပျံ့နှံ့ပုံကိုပြသော ဂုဏဝိစ္ဆာပုံစံ၊ “ဂါမော ဂါမော ဂမျတေ” သည် သိခြင်းကြိယာ၏ ရွာတိုင်းအပေါ်မှာ ပျံ့နှံ့ပုံကို ပြသော ကြိယာဝိစ္ဆာပုံစံတည်း။

၂၈၉။ သာပေက္ခတ္တာ ဒွိရူပတ္တာ, စေကသေ၀ သမာသတာ၊
န ဝိစ္ဆာယံ တဒတ္ထောတိ, သာပေက္ခေန သမာသတာ။

၂၈၉။ သာပေက္ခတ္တာ–ပုဒ်တစ်ပါးကိုငဲ့ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကေသေဝ–တစ်ပုဒ်တည်း၏ပင်၊ ဒွိရူပတ္တာ–၂ ရုပ်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိစ္ဆာယံ–ဝိစ္ဆာ၌၊ သမာသတာ–သမာသ်၏အဖြစ်သည်၊ န (ဟောတိ)–မဖြစ်၊ တဒတ္ထောတိ–တဒတ္ထောဟူသော ပြယုဂ်၌၊ သာပေက္ခေန–မိမိငဲ့အပ်သော အတ္ထပုဒ်နှင့်၊(သဟ–တကွ၊) သမာသတာ–သည်၊ (ဟောတိ)။

ကွစိကေကော်။ ။"ကေ ကေ" ဟု ၂ပုဒ်ဖြစ်သောအခါ ရှေ့ပုဒ်၏သိကို (သိ၏ ကာရိယဖြစ်သောအံကို) ချေ၊ နောက်သို့ကပ်၍ "ကေကေ" ဟု ဖြစ်၏၊ ကေကသဒ္ဒ၌ကား သိမ်ကိုချေရသည်၊ထို့ကြောင့် "သျာဒိလောပေါ" ဟု ဆိုသည်။ [ဒီပနီ၌ "ကွစိ ပုဗ္ဗပဒေ" ဟု ဖွင့်၏၊ "ကေကေ" စသော ရှေ့ပုဒ်၏ ဝိဘတ်ကို အမြဲချေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကို စဉ်းစားပါ။]

မောဂ္ဂလ္လာန်။ ။၁–ကဏ္ဍ, ၅၆၌ "သဗ္ဗာဒီနံ ဝီတိဟာရေ" ဟု သုတ်တည်၍ အချင်းချင်းကြိယာပြုခြင်း (အပြန်အလှန်ပြုခြင်း) ကို ဆိုလိုရာ၌ ဒွိရုပ်ပြု၍ သိစသော ဝိဘတ်များကို ချေ၏၊ "အညံ အညံ ဟု ဖြစ်သောအခါ နောက် အကိုချေ, ရှေ့ဂ္ဂဟိတ်ကိုလည်း ချေ၍ ည၏အကို ဩပြု၊ "အညောညံ– အချင်း ချင်း" ဟု ဖြစ်၏။ ["အညမညသ" စသည်၌ကား(မ်)လာ။]

၂၈၉။ ။"ဂါမေဂါမေ" စသောဝိစ္ဆာပုဒ်တို့သည် ဇလံ–စသော ပုဒ်တစ်ပါး ကို ငဲ့လျက်ရှိ၏၊ သမာသ်ထုံးစံမှာလည်း သမာသ်ပုဒ်မှ တစ်ပုါးသောပုဒ်ကို ငဲ့ခြင်းမရှိရ၊ ထို့ကြောင့် ဝိစ္ဆာပုဒ်သည် သမာသ်မဖြစ်၊ ထို့ပြင်–ဒွန်သမာသ်ထုံးစံမှာ "စက္ခုသောတံ" စသည်ကဲ့သို့ အချင်းချင်း သုတိမတူသော ပုဒ်များ ဖြစ်ရမည်၊ ဤဝိစ္ဆာပုဒ်၌ကား တစ်ပုဒ်တည်းက ရုပ် ၂ခုဖြစ်သောကြောင့်လည်း ဝိစ္ဆာပုဒ်သည် သမာသ်မဖြစ်။

တဒတ္ထော။ ။ဝိစ္ဆာအတွင်းဝင်သော တဒတ္ထောပုဒ်၌ကား တ ၂လုံးချင်း သမာသ်ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ထိုတ ၂လုံးသည် ငဲ့အပ်သော အတ္ထသဒ္ဒါနှင့်သမာသ်ဖြစ်သည်။ [သောသောနှင့် အတ္ထောကို ကမ္မဓာရည်းသမာသ်စပ်၍ ပကတိပြုသောအခါ "တတအတ္ထော" ဟု ဖြစ်၏၊ (တ) တစ်လုံးချေ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ(ဒ်) ပြု။]

တဒ္ဓိတ်အခဏ်း ပြီး၏။

၂၉၀။ ပစတိ ဩဒနံ သူဒေါ, ပစ္စတေ တေန ဩဒနော၊
ဌီယတေ ဒေဝဒတ္တေနာ, ချာတေနုတ္တံ တိကာရကံ။

၂၉၀။ သူဒေါ–စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနံ–ထမင်းကို၊ ပစတိ–ချက်တတ် ၏၊ တေန– ထိုစဖိုသည်သည်၊ ဩဒနော–ထမင်းကို၊ ပစ္စတေ–ချက် အပ်၏၊ ဒေဝဒတ္တေန–ဒေဝဒတ်သည်၊ ဌီယတေ–တည်ခြင်း၊ ဝါ–တည်ရာ၏၊ (ဣတိ–ဤသို့၊) အာချာတေန–အာချတ်သည်၊ တိကာရကံ– ကာရက ၃ ပါးကို၊ ဥတ္တံ–ဟောအပ်၏၊

၂၉၁။ ဓာတွတ္ထော ကာရကာမိဿော,
သုဒ္ဓေါဘာဝေါတိ မည္ဉတေ၊
ဿော ကြိယာ သာစ သာမညံ,
တဿေကတ္တံ ပတီယတေ။

၂၉၁။ ကာရကာမိဿော–ကာရကတို့နှင့် မရောသော၊ ဝါ–ကာရက တို့နှင့် မရောသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊(ဟောတုမန္တ ဝိသေသန) သုဒ္ဓေါ– သက်သက်သော၊ ဓာတွတ္ထော–ဓာတ်၏အနက်ကို၊ ဘာဝေါတိ– ဘောဟူ၍ မည္ဉတေ–သိအပ်၏၊ ဿော–ထိုဘောဟူသည်၊ ကြိယာ– ကြိယာတည်း၊ သာစ–ထိုကြိယာဟူသည်လည်း၊ သာမညံ–အများနှင့် ဆက်ဆံသာမန် တည်း၊ တဿ–ထိုသာမညဖြစ်သော ဘော၏၊ ဧကတ္တံ–တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်ကို၊ ဝါ–ဧကတ္တသချာကို၊ ပတီယတေ– သိအပ်၏။

၂၉၀။ ။တဒ္ဓိတ်အခဏ်းကိုပြပြီး၍အာချာတ်အခဏ်းကိုပြလိုသောကြောင့် "ပစတိ" စသည်မိန့်၊ [ဆန်းကြောင့်"ပစတိ"ဟု ရှိသည်။]"ပစတိ"သည် ကတ္တု ကာရကဟော ပုံစံ၊ "ဩဒနံ သူဒေါ" တို့ကား ကတ္တားဟော ကြောင်း ထင်ရှား အောင် အပိုထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း၊ "ပစ္စတေ"ကား ကမ္မ ကာရက ဟောပုံစံ၊"တေန ဩဒနော"တို့ကား အပိုထည့်ပါ၍၊ "ဌီယတေ" ကား ဘာဝကာရက ဟော ပုံစံ၊ "ဒေဝဒတ္တေန" သည် အပိုထည့်ပါ၍၊ ဌာဓာတ်က ကံကိုမင့်သော အကမ္မကဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ကံမထည့်ဘဲ ကတ္တားသာ ထည့်သည်။]

၂၉၁။ ။အနက် ၃ ပါးတွင် ကတ္တု–ကမ္မတို့၏ သဘောကို ရှေ့အခဏ်း များ၌ ပြပြီးဖြစ်၍ မပြတော့ဘဲ ဘောအနက်၏ သဘောကိုသာ ပြလိုသော ကြောင့်"ဓာတွတ္ထော"စသည်မိန့်၊ ပစ–ပါကော(ချက်ခြင်း)၊ဘူ–သတ္တာယံ၊ (ထင်ရှား

၂၉၂။ တဒေက ဝစနန္တ ဥ, ပထမဿ ထဝါဗဟု၊
ဝစနံ ကတ္တုဘေဒါဒျ-ပေက္ခိတေ ဘဝတေ·ကဒါ၊

၂၉၂။ တဒါ-ထို ကြိယာသာမညဖြစ်ရာအခါ၌၊ (ဘာဝပဒံ-ဘော ဟောပုဒ်သည်၊) ပဌမဿ-ပဌမပုရိသ်၏၊ ဧကဝစနန္တ ဥ-ဧကဝုစ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိသည်လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ အထဝါ-ထို့ပြင် တစ်နည်းကား၊ ကတ္တုဘေဒါဒျပေက္ခိတေ-ကတ္တားတို့၏ များပြားခြင်း အစရှိသည်ကိုငဲ့ခြင်းသည်၊ (သတိ-ဖြစ်လေသော်၊) [အာဒိဖြင့် ကံတို့၏ များခြင်းကို ယူ။] ကဒါ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဗဟုဝစနံစ-ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ် သည်လည်း၊ ဘဝတိ-ဖြစ်သေး၏။

ခြင်း)၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် "ခြင်း"ဟု အနက်ပေးရသော ဓာတ်နက်ကို ဘောဟု ခေါ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဘောအနက်ပေးရာ၌ "ဌီယတေ- တည်ခြင်း" စသည်ဖြင့် ဓာတ်နက်အတိုင်းသာ ပေးရသည်၊ "တည်ရာ၏" ဟု ပေးကြခြင်းမှာ အာချတ်ကြိယာဖြစ်သောကြောင့် ဝါကျတစ်ခု၏အဆုံး သံပါအောင် ပေးခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်။

ကာရကာမိသော သုဒ္ဓေါ။ ။"ပစတိ-ချက်တတ်၏၊"၌ "ချက်" ဟူသောနက်သည် ဓာတ်နက်၊ "တတ်" ဟူသောအနက်ကား ကတ္တားနက် တည်း၊"ပစ္စတေ-ချက်အပ်၏"၌လည်း "အပ်" ဟူသောအနက်သည် ကံ အနက် တည်း၊ ဤသို့ ပစတိ ပစ္စတေတို့၌ ဓာတ်အနက်ဝယ် ကတ္တုကာရက, ကမ္မကာရ ကအနက် ရောလျက်ပါနေ၏၊ "ဘော" ဟု သည်ကား ထိုကာရက အနက်တို့နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သန့်သန့်ဖြစ်သော (သွားခြင်·,ချက် ခြင်း စသော) ဓာတ်နက်သာ ဖြစ်သည်။

ဘော၊ ပေ၊ ဧကတ္တံ။ ။ထို"ဓာတ်နက်" ဟူသည် ကြိယာတည်·၊ ["ဓာတွတ္ထော ဝ ကြိယာနာမ" စသော(၄၀)ဂါထာကို ပြန်ကြည့်ပါ။] ထို ကြိယာ သည်လည်း အများနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်၏၊ ဥပမာ-ချက်ခြင်း, အားဖြင့် တစ်မျိုးတစ်စားတည်း(သာမည)ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊ ဤသို့ သာ မညဖြစ်သော ကြောင့် တစ်ခုတည်းအဖြစ်ဟူသော ဧကတ္တသချာကိုသိရသည်။

၂၉၂။ တဒေက၊ ပေ၊ ပဌမဿ။ ။ထိုသို့ တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ဘောဟောကြိယာပုဒ်သည် ဧကဝစနန္တ သာဖြစ်၏၊ ထိုဧကဝုစ်သည်လည်း ဝိဘတ် ရှစ်သွယ်လုံးမှာပင် ပဌမပုရိသ်ဧကဝုစ်သာ ဖြစ်သည်။ [လိင်္ဂတ္ထမျှသာ ရှိသော

၂၉၃။ သဗ္ဗိသမ္ပျုယတေ အာသိ–ယန္တေဥဋ္ဌာ·သိကာယထာ၊
ဘဝိန္တ ဟီတိသချာနံ, ဘေဒါဘေဒေါ ကဒါစိပိ။

၂၉၃။ သဗ္ဗိ–သူတော်ကောင်းတို့သည်၊ သမ္ပျုယတေ–ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်း၊ အာသိကာ–လွန်စွာအိပ်ကုန်သော၊ ဥဋ္ဌယထာ– ကုလားအုတ် တို့ကဲ့သို့၊ ဘဝန္တေ ဟီ–အရှင်တို့သည်၊ အာသီယန္တေ –လွန်စွာအိပ်ကုန် ခြင်း၊ ဣတိ–သို့၊ သချာနံ–တို့၏၊ ဘေဒါဘေဒေါပိ–ကွဲပြားခြင်း မကွဲပြားခြင်းသည်လည်း၊ ကဒါစိ–တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ (ဟောတိ)။

နာမ်ပုဒ်တို့၌ ဝိဘတ်မပါလျှင် ပုဒ်ရာမဝင်သောကြောင့်ပဌမာဝိဘတ် ကေဝုစ်သည် လိင်အနက်ကို ထွန်းပြရုံသက်ရသကဲ့သို့, ထို့အတူဓာတ်အနက် သက်သက်ကို ထွန်းပြရုံအကျိုးငှာ ပဌမပုရိသ်ကေဝုစ်သာ သက်ရ၏–ဟူလို။]

ဗဟုဝစနံ၊ ပေ၊ ကေဒါ်။ ။ဘောဟူသည် ကတ္တားကပြိ.စေအပ်သော ကြောင့် ထိုကတ္တားအပြားကိုငဲ့လျှင် ဗဟုဝုစ်လည်း တစ်ရံတစ်ခါသက်ရသေး ၏၊ "ပဌမပုရိသ် ကေဝုစ်ဝိဘတ်သာ အဆုံးရှိရမည်"ဟူသောစကာ.သည် အများ အားဖြင့် ဆိုအပ်သော ကားဖြစ်၏၊ တစ်ရံတစ်ခါ၌ကား ကတ္တား ၏ များခြင်းကို ငဲ့၍ ဗဟုဝုစ်အဆုံးရှိသော ဘောဟောပုဒ်များလည်း ရှိပါ သေး၏–ဟူလို၊ ပုံစံမှာ နောက်ဂါထာ၌ ထင်ရှားလတ္တံ့။

၂၉၃။ သဗ္ဗိသမ္ပျုယတေ။ ။ဤကား "သဗ္ဗိ"ဟု ဗဟုဝုစ်ကတ္တား ရှိသော်လည်း ထိုသူတော်ကောင်းတို့၏ များပြားခြင်းကိုမငဲ့ဘဲ ကောင်းစွာ ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏ "သာမည" ဖြစ်သောကြောင့် "သမ္ပျုယတေ" ဟု ကေ ဝစနန္တ ဖြစ်ပုံတည်း။ ["ဘော"ဆိုသည်မှာ ကြိယာကိုဟော၍ ကတ္တားကံကို မဟောသောကြောင့် "သဗ္ဗိ"ဟု အဝုတ္တကတ္တား ထားရသည်၊ ဘူဓာတ်က အကမ္မက ဖြစ်သောကြောင့် ကံကိုကား မထည့်ရတော့။]

အာသီယန္တေ။ ။[အာသဒ္ဒါသည် ဘုသအနက်ဟော၊ ပါဠိ၌ဩဋ္ဌသည် သက္ကတ၌ "ဥဩ"ဟု ရှိ၏၊ "ကုလားအုတ်"သတ္တဝါအနက်ကို ဟော၏။] "ဘဝန္တေ ဟီ"ဟု ကတ္တားများပြားပုံကိုငဲ့၍ "အာသီယန္တေ"ဟု ဗဟုဝစနန္တ ထားသည်၊ ဤသို့လျှင် ဘောဟော၌ သချာတို့၏(အာသီယန္တေ ကဲ့သို့) ဘေဒ(ကွဲပြားခြင်း), (သမ္ပျုယတေကဲ့သို့) အဘေဒ (မကွဲပြားခြင်း)အားဖြင့် ၂ မျိုးရှိသည်။ ["အာသိကာ ဥဋ္ဌာ" တို့ကား အိပ်စက်ခြင်းကြိယာ၏ ဗဟုဝုစ်ထင်ရှားအောင် ဥပမာပြ စကားတည်း။]

၂၉၄။ ပဟီယိသန္တိတေ ရူပံ, ဘူယတေတိစ ကေနစိ၊
ကမ္မကတ္တုုသု ဘာဝေဝ, ရူပံ ဝုစ္စတိ တညုနာ။

၂၉၄။ တေ–ထိုသံကိလေသ တရားတို့သည်၊ ပဟီယိသန္တိ–အလို လို ပယ်ဖျောက်ကုန်လတ္တံ့၊ ရူပံ–ဥတုဇအစရှိသော ရုပ်သည်၊ ဘူယတေ– အလိုလိုဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်း၊ ကေနစိ–အချို့ဆရာသည်၊ ကမ္မကတ္တုုသု–ကမ္မကတ္တားအနက်တို့၌၊ ရူပံ–ပဟီယိသန္တိရုပ်, ဘူယ တေရုပ်ကို၊ ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏၊ တညုနာ–ထိုရုပ်ကိုသိသော သဒ္ဒနီ တိဆရာသည်၊ ဘာဝေဝ–ဘောအနက်၌သာ၊ ရူပံ–ပဟီယိသန္တိရုပ်, ဘူယတေရုပ်ကို၊ ဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏၊ [သဒ္ဒနီတိအလို "တေ–ထိုသံကိ လေသ တရားတို့သည်၊ ပဟီယိသန္တိ–ပျောက်ကုန်လတ္တံ့ခြင်း၊ ရူပံ– သည်၊ ဘူယတေ–ဖြစ်ခြင်း" ဤသို့ အနက်ပေး။]

၂၉၄။ ။အသိခက်သော ဘောဟောရုပ်ကိုပြလို၍ "ပဟီယိသန္တိ" စသည်မိန့်၊ ပပုဗ္ဗ+ဟာဓာတ်, ယပစ္စည်း, ဿန္တေဝိဘတ်ဖြင့်ပြီးသောပဟီ ယိသန္တိရုပ်, ဘူယတေရုပ်တို့ကို ကေစိဆရာတို့က "တေ"ဟူသော"ရူပံ" ဟူသော ပဌမန္တတွဲဖက်ပုဒ်များကို ထောက်၍၊ ကမ္မကတ္တားအနက်ဟောရုပ် များဟု ဆိုကြသည်၊ ထိုသို့ဆိုကြသော်လည်း "အမှန်အားဖြင့် ဘောအနက်၌ သာဖြစ်သော (ဘောဟော)ရုပ်"ဟု သဒ္ဒနီတိဆရာကဆိုသည်၊ ထိုဆရာက "ဘော၏ ကတ္တား၌ ပဌမာဝိဘတ် သက်နိုင်သည်" ဟုဆိုသည်။ [ကမ္မ ကတ္တားအနက်သည် တစ်မျိုးတည်းသာရှိသော်လည်း ပြယုဂ်တွေများစွာရှိ သေကြောင့် "ကမ္မကတ္တုုသု" ဟု ဗဟုဝုစ်ဆိုထားသည်။]

ဘူယတေတိစ။ ။စသဒ္ဒါသည် အဝုတ္တသမုစ္စည်းအနက် ရှိ၏၊ထိုစ ဖြင့် "ရူပံ ဝိဘူယတေ, သော ပဟီယိဿတိ"စသည်ကို ဆည်းသည်၊ ရူပံ–ဥတုဇစသောရုပ်သည်၊ ဘူယတေ–အလိုလိုဖြစ်တတ်၏၊ ရူပံ–သည်၊ ဝိဘူယ တေ–အလိုလိုဖျက်တတ်၏၊ သော–ထိုဘယ,ဆမ္ဘိတတ္တ, လောမဟံသည်၊ ပဟီယိဿတိ–အလိုလိုဖျောက်လတ္တံ့၊ ဤသို့ "ပီယတေ ပါနီယံ သယံ" ပုံစံ၌ကဲ့သို့ ကတ္တားသံပါအောင် ပေးရသည်၊ သဒ္ဒနီတိအလိုအားဖြင့် နိဿ ယ နောက်ဆွယ်အတိုင်းပေး။

မှတ်ချက်။ ။သဒ္ဒနီတိအလိုကား– "ပဟီယိသန္တိ"ရုပ်သည် ကမ္မ ကတ္တားဟောဖြစ်လျှင် "ပါနီယံ ပီယတေ, ကဋော ကရီယတေ" တို့ ကဲ့သို့ သကမ္မက ကြိယာသာ ဖြစ်သင့်၏၊ ယခုသော် အကမ္မကဖြစ်သော ဒိဝါဒိ

၂၉၅။ ဘာဝကတ္တရိ ပစ္စတ္တံ, သဒ္ဒနီတိယ·မစ္စတေ၊
ပစ္စတ္တံ တတိယတ္ထေတိ, ဒဠှကတ္တာ ပရေနစ။

၂၉၅။ ဘာဝကတ္တရိ–ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တားပုဒ်၌၊ ပစ္စတ္တံ–ပဌမာဝိဘတ်ကို၊ သဒ္ဒနီတိယံ–သဒ္ဒနီတိကျမ်း၌၊ ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ ပစ္စတ္တံ–ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ တတိယတ္ထေ–တတိယာဝိဘတ်၏ ကတ္တား အနက်၌၊ ဟောတိ–၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေနစ–အပရေဆရာသည် ကား၊ ဒဠှ–ခိုင်မြဲအောင်၊ကတွာ–ပြု၍၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

ဟာတေတ်ယပစ္စည်းဖြင့် ဆိုထား၏၊ ကတ္တုရုပ်ဖြစ်ပြန်လျှင်လည်း "ဟာယန္တိ–ဆုတ်ယုတ်ကုန်၏"ကဲ့သို့ "ပဟာယိသန္တိ" ဟု ရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့မရှိဘဲ "ပဟီယိသန္တိ" ဟု ရှိသောကြောင့် ကတ္တုရုပ်လည်း မဟုတ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "ဘောဟောရုပ်သာတည်း"ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဘူယတေ၌လည်း နည်းတူ။

၂၉၅။ ။"ပဟီယိသန္တိတေ"၌ တေဟူသောရုပ်, "ရူပံဘူယတေ"၌ ရူပံဟူသော ရုပ်တို့သည် ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ပဌမန္တ ရုပ်များတည်း၊ "ကတ္တာ·အနက်၌ ပဌမာဝိဘတ်သက်ထာ·သည်" ဟူလို၊ ဤကား သဒ္ဒနီတိအလိုတည်း။

ဆက်ဦးအံ့–သဒ္ဒနီတိဆရာသည် "ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တား၌ ပဌမာ တတိယာ ၂ မျိုးလုံးသက်နိုင်၏"ဟု ယူ၏၊ သို့သော် "သစ္စသံခိပ်၌ အရှင် ဓမ္မပါလ ဆရာ မိန့်အပ်သော "ရူပံ ဘူ ယျတေ" ဟူသော ပါဠိ, နိဒ္ဒေသ၌ အရှင်သာရိပုတြာ မိန့်သော "ရူပံ ဝိဘာဝီယျတိ" ဟူသော ပါဠိ, ဓေဂ္ဂသုတ်အဆုံး၌ ဘုရားဟော တော်မူအပ်သော "သော ပဟီယိဿတိ" ဟူသော ပါဠိတော်များကို ထောက်၍, ဘောဟောကြိယာ၏ ကတ္တား၌ ပဌမာဝိဘတ်က သာ၍ခိုင်မြဲ၏" ဟု ပဒ မာလာအစ၌ ဆိုထားသည်။

အပရေနစ။ ။အပရေဆရာကား "ပဟီယိသန္တိတေ" ဟု ပဌမာ ဝိဘတ်ရှိရာ၌လည်း ထိုပဌမာဝိဘတ်သည် တတိယာဝိဘတ်၏(အဝုတ္တ ကတ္တား) အနက်၌သာ သက်၏"ဟု ဆို၏၊ ထိုအပရေဆရာ၏ အလိုအားဖြင့် ဘောဟော ကြိယာ၏ ကတ္တာ·သည် တတိယန္တ အဝုတ္တကတ္တားချည်းသာ ဖြစ်သည်၊ တစ်ရံ တစ်ခါ၌ ပဌမန္တ ကတ္တားတွေ့ရလျှင် ထိုပဌမန္တလည်း တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌ သက်ရသော "ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ" သာ ဖြစ် သည်–ဟု ဆိုလိုသည်။

၂၉၆။ ကတ္တာဒိဘေဒလိင်္ဂတ္ထ-
မတ္တာပေက္ခေန တိဋ္ဌတေ၊
ယော ကဒါစိ သဝတ္ထိစ္ဆာ-
နုပရောဓေန မဉ္ဇတေ။

၂၉၆။ ယော-အကြင်ရူပ် အစရှိသော ပဌမန္တ သဒ္ဒါသည်၊ ကတ္တာဒိဘေဒလိင်္ဂတ္ထမတ္တာပေက္ခေန-ကတ္တားအစရှိသည်အားဖြင့် ကွဲပြားသော လိင်္ဂတ္ထမျှကို ငဲ့သောအားဖြင့်၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊ သ(သော)-ထိုရူပ် အစရှိသော ပဌမန္တ သဒ္ဒါကို၊ ကဒါစိ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဝတ္တိစ္ဆာနုပရောဓေန-ဝဒန္တု ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအား မဆန့်ကျင်သောအားဖြင့်၊ မဉ္ဇတေ-သိအပ်၏။

၂၉၆။ ။ပဌမာဝိဘတ်သက်လျှင် ထိုပဌမာဝိဘတ်က ကတ္တားအနက်ကို ဟောသလော, ကတ္တားအနက်ကိုဟောလျှင် "လိင်္ဂတ္ထေ ပဌမာ" သုတ်နှင့် ဆန့်ကျင်ရာသည် မဟုတ်လော-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကတ္တာဒိ" စသည်မိန့်၊ ဆိုလိုရင်းကား-"လိင်္ဂတ္ထ" ဟူရာ၌ "သကတ်,ဒြပ်,လိင်" ၃ မျိုး သာမက, သချာသာမန်-ကတ္တားစသော ကာရကသာမန်နှင့် အကာရက သာမန်အနက်များလည်း ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် "ရူပံ ဘူယတေ"၌ ရူပံ ဟူသော ပဌမန္တ သဒ္ဒါသည် ထိုကတ္တားကံစသည်အားဖြင့်ပြားသော လိင်္ဂတ္ထ ကို ထွန်းပြခြင်းငှာ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရသည်-ဟူလို။

ကဒါစိ၊ ပေ၊ ပရောဓေန• ။ထိုသို့ အဝုတ္တကတ္တားနေရာဝယ် ပဌမာဝိဘတ်သက်ခြင်းသည်လည်း ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုလိုရာ တစ်ရံတစ်ခါ၌သာ ဖြစ်၏၊ နေရာတိုင်းမှာမဖြစ်ပါ၊ အများအားဖြင့်ကား အဝုတ္တ ကတ္တားနေရာဝယ် တတိယာဝိဘတ်သာ သက်ပါသည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ကေတ္တဗဟုတ္တဟု မထင်ရှားသော သာမညသချာကို သချာသမန်ဟုလည်းကောင်း, ကတ္တုကာရက ကမ္မကာရက-စသည်ဖြင့် မထင်ရှားသော သာမညကာရကကို ကာရကသာမန်ဟု လည်းကောင်း, ဆို၏၊ ပုရိသဟူသောလိင်အနက်၌ ထိုသချာသာမန် ကာရကသာမန်များ ပါဝင်လျက်ရှိ၏၊ ထို့နောက် သိစသော ဝိဘတ်သက်သောအခါ ထိုဝိဘတ် က ရှိပြီးသချာနှင့် ကာရကကို ထင်ရှားအောင် ထွန်းပြရသည်-ဟုမှတ်ပါ။

၂၆၇။ သကမ္မာ ကတ္တုကမ္မေသု, အာချာတပစ္စယာ သိယုံ၊
နစ ဘာဝေ အကမ္မာတု, ကတ္တုဘာဝေန ကမ္မနိ။

၂၆၇။ သကမ္မာ–သကမ္မကဓာတ်မှ နောက်၌၊ ကတ္တုကမ္မေသု–ကတ္တားအနက်, ကံအနက်တို့၌၊ အာချာတပစ္စယာ–အာချာတ်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ သိယုံ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ဘာဝေစ–ဘောအနက်၌ကား၊ န (သိယုံ)–မဖြစ်ကုန်၊ အကမ္မာတု–အကမ္မကဓာတ်မှနောက်၌ကား၊ ကတ္တုဘာဝေ–ကတ္တားအနက် ဘောအနက်၌၊ (အာချာတပစ္စယာ–တို့သည်၊ သိယုံ၊) ကမ္မနိ–ကံအနက်၌၊ န (သိယုံ)။

၂၆၈။ ကမ္မဿာဝစနိစ္ဆာယံ, သကမ္မာချာတပစ္စယာ၊
ဘာဝေပိ တံယထာ ဂေဟေ, ဒေဝဒတ္တေန ပစ္စတေ။

၂၆၈။ ကမ္မဿ–ကံကို၊ အဝစနိစ္ဆာယံ–မဆိုလိုခြင်းသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်၊)သကမ္မာ–သကမ္မဓာတ်မှ နောက်၌၊ အာချာတပစ္စယာ–အာချာတ်ဝိဘတ်ဟူသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဘာဝေပိ–ဘောအနက်၌လည်း၊ သိယုံ–ဖြစ်ကုန်သေး၏၊ တံ ယထာ–ထိုဥဒါဟရဏ်ဟူသည် အဘယ် နည်း၊ ဒေဝဒတ္တေန–ဒေဝဒတ်သည်၊ ဂေဟေ–အိမ်၌၊ ပစ္စတေ–ချက်ခြင်း၊ (ဣတိ–ဤသည်တည်း။)

၂၆၇။ ။ဘော ကံ ကတ္တား ၃ ပါးကို ဟောနိုင်သော အာချာတ်ဝိဘတ်တို့သည် ဂမု–ပစ–ကရ စသော သကမ္မကဓာတ်နောင် ဖြစ်လျှင် ကတ္တား အနက် ကံအနက်၌ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဘောအနက်၌မဖြစ်ကြ၊ ဤကားအများ အားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားတည်း၊ နောက်ဂါထာ၌ "သကမ္မကဓာတ်နောင် ဘော အနက်၌ လည်း သက်သေး၏၊" ဟူသော စကားဖြင့် "နစ ဘာဝေ" ကို ပြန်၍ ခြွင်းချက် ပြုဦးလတ္တံ့၊ အကမ္မကဓာတ်နောင်ကား အဘိစသော ဥပ သာရ မကူလျှင် အာချာတ်ဝိဘတ် မသက်နိုင်၊ ကတ္တားအနက် ဘောအနက် ၌သာ သက်နိုင်သည်။

၂၆၈။ ။သကမ္မကဓာတ်နောင် "နစဘာဝေ–ဘောအနက်၌ အာချာတ် ဝိဘတ်မသက်" ဟူသော စကားကို ခြွင်းချက်ပြုလို၍ "ကမ္မဿာဝစနိစ္ဆာယံ" စသည်မိန့်၊ ကံကိုမဆိုလိုသောအခါ သကမ္မကဓာတ်နောင်လည်း အာချာတ် ဝိဘတ်များသည် ဘောအနက်၌သက်ကုန်သေး၏၊ "ဂေဟေ၊ ပေ၊ ပစ္စတေ" ကား သကမ္မကဓာတ်နောင် ဘောဟောတေဝိဘတ် သက်ပုံတည်း။

၂၉၉။ ဝတ္တိစ္ဆာ န ဘဝေ သန္တ, မပျသန္တံပိ သာ ဘဝေ၊
တံယထာ·နုဒရော ကညာ, သမုဒ္ဒေါ ကုဏ္ဍိကာတိစ။

၂၉၉။ သန္တံ အပိ–ထင်ရှားရှိသောအရာဝတ္ထုကိုလည်း၊ ဝတ္တိစ္ဆာ–ဆို ခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၊ ဝါ–ဆိုလိုခြင်းသည်၊ န ဘဝေ–မဖြစ်ဘဲ ရှိတတ်၏၊ အသန္တံ ပိ–ထင်ရှားမရှိသော အရာဝတ္ထုကိုလည်း၊ သာ (ဝတ္တိစ္ဆာ)– ထိုဆိုခြင်းငှာ အလိုသည်၊ ဝါ–ဆိုလိုခြင်းသည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်တတ်၏၊ တံယထာ–ထိုဉဒါရုဏ်အဘယ်နည်း၊ ကညာ–သတို့သမီးသည်၊ အနုဒရာ–ဝမ်းဗိုက်မရှိ၊ ဣတိ–ဤသည်လည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒေါ–သမုဒ္ဒရာသည်၊ ကုဏ္ဍိကာ–ရေကရားတည်း၊ (တစ်နည်း) ကုဏ္ဍိကာ–ရေကရားသည်၊ သမုဒ္ဒေါ–သမုဒ္ဒရာတည်း၊ ဣတိစ–ဤသည်လည်းကောင်းတည်း။

၂၉၉။ ။ကံရှိပါလျက် ကံကိုမဆိုလိုခြင်းနှင့်စပ်၍ ဝတ္တိစ္ဆာအတိုင်း သဒ္ဒါဖြစ်ရပုံကို ဥဒါဟရုဏ်နှင့်တကွ ပြလိုသောကြောင့် "ဝတ္တိစ္ဆာ"စသည် မိန့်၊ သဒ္ဒါအရာ၌ ကျွမ်းကျင်သောပညာရှိတို့မှာ တစ်ရံတစ်ခါ၌ ထင်ရှားရှိသောအရာကိုလည်း မဆိုလိုဘဲရှိတတ်သေး၏၊ ပုံစံကား"အနုဒရောကညာ" တည်း၊ လောက၌ မရှိဘဲ(မဟုတ်ဘဲ)လည်း ဆိုလိုသောအရာ ရှိတတ်သေး ၏၊ ပုံစံကား"သမုဒ္ဒေါ–ကုဏ္ဍိကော" တည်း။

ချဲ့ဦးအံ့။ ။သတို့သမီးမှာ ဝမ်းဗိုက်ရှိ၏၊ သို့သော် ဝမ်းဗိုက်ကငယ် သောကြောင့် "ရှိသည်" ဟု မဆိုလို။ ထို့ကြောင့် "အနုဒရာ–ဝမ်းဗိုက် မရှိ"ဟု စကားပြောသည်၊ "နတ္ထိ ဥဒရံ ယဿာ ကညာယာတိ အနုဒရာ"ဟု ပြု၊ [ကညာကိုကား "ကံ–ရေကို+ဇာနာတိတိ ကညာ" ဟု ဒီပနီပြု၏၊ "ကံ (ပုရိသံ)+ဉာတိ တောသေတီတိ ကညာ" ဟုလည်း ပြုကြသေး၏။]

သမုဒ္ဒရာသည် အနည်းငယ်ရေ၏သာ တည်ရာဖြစ်သော ရေကရားမဟုတ်၊ ရေကရားဟူသော သဘောမရှိ၊ သို့သော် သမုဒ္ဒရာကို "ရေကရား"ဟု တင် စား၍ ဆိုလိုသောကြောင့် "သမုဒ္ဒေါကုဏ္ဍိကာ–သမုဒ္ဒရာသည် ရေကရား တည်း"ဟု စကားပြောလေသည်။ [(တစ်နည်း)ကုဏ္ဍိကာ–သည်၊ သမုဒ္ဒေါ– တည်း" ဟု ဒီပနီအတိုင်း အနက်ပေးလျှင် "ရေကရားသည်သမုဒ္ဒရာကဲ့သို့ ရေအများမရှိ၊ သို့သော် ရေအများရှိသကဲ့သို့ တင်စား၍ဆိုသည်"ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

၃၀၀။ သတ္တာကရဏရူပါ ဟိ, ဓာတွတ္ထာ သကလာ တတော၊
ဘာဝေါ ကြိယာစ သာမညံ, သကလေသွေဝ ဂမျတေ။

၃၀၀။ ဟိ–အကြင့်ကြောင့်၊ သကလာ–အလုံးစုံကုန်သော၊ ဓာတွတ္ထာ–ဓာတ်၏ အနက်တို့သည်၊ သတ္တာကရဏရူပါ–ထင်ရှားရှိခြင်းသဘောရှိကုန်, ပြုခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊ သာမညံ–ဓာတ်အများနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့် သာမန်ဖြစ်သော၊ ဘာဝေါစ–ဖြစ်ခြင်းဟူသောဘောကိုလည်းကောင်း၊ ကြိယာစ–ပြုခြင်းဟူသောကြိယာကိုလည်းကောင်း၊ သကလေသွေဝ–အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်တို့၌သာလျှင်၊ ဂမျတေ–သိအပ်၏။

၃၀၁။ သာမညသဒ္ဒတော တေန, သဗ္ဗဓာတွတ္ထဒီပနံ၊
ယုတ္တံ ဘာဝါဒိ့ဒွေန, ရူက္ခဝစ္စာဓေါဒိဝ။
၃၀၂။ ဝိသေသာန တု ပါကာဒီ, သဗ္ဗဓာတွတ္ထဒီပကာ၊
န ပလာသာဒယော သဒ္ဒါ, သဗ္ဗရုက္ခပ္ပကာသကာ။

၃၀၁, ၂။ သာမညသဒ္ဒတော–ဘာဝသဒ္ဒါ, ကာရဏသဒ္ဒါက သာမညသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေန ဘာဝါဒိသဒ္ဒေန–ထိုဘာဝသဒ္ဒါ, ကာရဏသဒ္ဒါဖြင့်၊ သဗ္ဗဓာတွတ္ထဒီပနံ–အလုံးစုံသောဓာတ်တို့၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြခြင်းသည်၊ ယုတ္တံ–သင့်လျော်၏၊ (ကိမိဝ – အဘယ်ကဲ့သို့

၃၀၀။ ။နောက်၌ ပစတိကို "ပစနံဘဝတိ"ဟုလည်းကောင်း, သယတိကို "သယနံကရောတိ" ဟုလည်းကောင်း ဆိုလတ္တံ့၊ ထိုသို့ဆိုရခြင်း၏ အခြေခံဖြစ်အောင် ဘူဓာတ် ကာရဓာတ်တို့၏ သဘောကို ပြလိုသောကြောင့် "သတ္တာကရဏရူပါ" စသည်မိန့်၊ အားလုံးသောဓာတ်တို့သည် ဘူဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော သတ္တာသဘော, ကရဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ကာရဏ သဘောရှိကြ၏၊ "ဘူ ကရာ သဗ္ဗဓာတွတ္ထဗျာပကာ" နှင့်အညီ "ဘူဓာတ် ကာရဓာတ် တို့သည် အလုံးစုံဓာတ်တို့၏အနက်၌ ပျံ့နှံ့နိုင်ကြ ၏"ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် ဓာတ်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်အောင် ဓာတ်နက်ဟူသမျှကို ဘူဓာတ်ဖြင့်နာမည်တပ်၍"ဘာဝ"ဟုလည်းကောင်း, ကာရဓာတ်ဖြင့် နာမည်တပ်၍ ကြိယာ"ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ထားသည်၊ သဒ္ဒါကျမ်း၏သုတ်တို့လည်း ဤဘူဓာတ်ကရဓာတ်တို့ဖြင့် ဘာဝဟုလည်းကောင်း, ကမ္မဟုလည်း ကောင်း နာမည်တပ်၍ "ဘာဝကမ္မေသုတဗ္ဗာနီယာ" စသည်ဖြင့် သုတ် တည်လေ့ရှိသည်။

နည်း၊) ဓဝါဒီ–မျောက်ငိုပင်အစရှိသော သစ်ပင်အထူးတို့ကို၊ ရုက္ခဝစ္စာ ဣဝ–ရုက္ခသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်(ဟောနိုင်)ကုန်သကဲ့သို့တည်း၊ တု– ဗျတိရိတ္တ်ကား၊ ဝိသေသာ–ထူးကုန်သော၊ ပါကာဒီ–ပါက အစရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဗ္ဗဓာတွတ္ထဒီပကာ–အလုံးစုံသော ဓာတ်နက်တို့ကို ပြနိုင်ကုန်သည်၊ န (ဟောန္တိ)–မဖြစ်ကုန်၊ (ကိမိဝ–တစ်နည်း၊)ပလာ သာဒယော–ပေါက်ပင်ကိုဟောသော ပလာသအစရှိကုန်သော၊သဒ္ဒါ– သဒ္ဒါတို့သည်၊ သဗ္ဗရုက္ခပ္ပကာသကာ–အလုံးစုံသောသစ်ပင်ကို ပြနိုင် သည်၊ န ဟောန္တိယထာ–မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။

၃၀၃။ ကြိယာဝိသေသနံ ကတ္တု–ကမ္မတ္တေ တိဋ္ဌတေ ယတော၊
သိဒ္ဓံ နျာယေန တံ တသ္မာ, န တဒတ္ထံ ဝိသုံ ဝိဓိ။

၃၀၃။ ကိယာဝိသေသနံ–ကြိယာဝိသေသနသည်၊ ယတော– အကြင့် ကြောင့်၊ ကတ္တုကမ္မတ္တေ–ကတ္တားအဖြစ် ကံအဖြစ်၌၊တိဋ္ဌတေ– တည်၏၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊တံ–ထိုကြိယာဝိသေသနသည်၊ နျာယေန–

၃၀၁,၂။ ။ဘူဓာတ် ကရဓာတ်တို့သည် ဓာတ်အားလုံးနှင့်ဆက်ဆံသော သာမညသဒ္ဒါများ ဖြစ်သောကြောင့် ပစတိကို "ပစနံဘဝတိ"ဟု ဘူဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်း, သယတိကို "သယနံကရောတိ"ဟု ကရဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ပြခြင်းသည် သင့်လျော်၏၊ ဥပမာ–ရုက္ခသဒ္ဒါသည် သစ်ပင်အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် ဓဝသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော "မျောက်ငိုပင်" ဟူသော အနက်ကိုလည်း ရုက္ခသဒ္ဒါက ဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

နတုပါကာဒီ။ ။ပစဓာတ်၏ ချက်ခြင်းအနက်, ဂမုဓာတ်၏ သွားခြင်း အနက်စသော ဓာတ်နက်တို့ကား အလုံးစုံသောဓာတ်နက်တို့၌ မပျံ့နှံ့– မပါဝင်နိုင်ကုန်၊ ဥပမာ–ပေါက်ပင်အနက်ကို ဟောသော ပလာသသဒ္ဒါသည် သစ်ပင်အားလုံးကို မဟောနိုင်သကဲ့သို့တည်း။ [ဒီပနီ၌ "ပါကာဒီ" ကို ဝိသေ သာနှင့်မတွဲဘဲ "ပါကာဒိသဗ္ဗဓာတွတ္ထဒီပကာ" ဟု တွဲလေသည်။]

၃၀၃။ ။"မုဒုံ ပစတိ"၌ မုဒုံပုဒ်သည် ပစနကြိယာကို (မနူးမနပ် ကျက်မှတ်ခြင်းမှ) အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ "သုခံ သယတိ"၌ သုခံပုဒ်လည်း သယနကြိယာကို(ဆင်းဆင်းရဲရဲ အိပ်ရခြင်းမှ) အထူးပြုသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ "ထိုကြိယာဝိသေသနပုဒ်များ၌ အဘယ်သုတ်ဖြင့် ဝိဘတ်သက်ရမည်နည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကြိယာ၊

ကတ္တားအဖြစ် ကံအဖြစ်အား သင့်လျော်သော ပဌမာဝိဘတ်, ဒုတိယာ ဝိဘတ် ဖြင့်၊ သိဒ္ဓ-ပြီး၏၊ တသ္မာ-ကြောင့် ၊ တဒတ္ထံ-ထိုကြိယာ ဝိသေသသနအကျိုးငှာ၊ ဝိဓိ-စီရင်သောသုတ်ကို၊ ဝိသုံ-အသီးအခြား၊ နဝုတ္တံ-(အရှင် ကစ္စည်းဆရာ)မဆိုအပ်။

၃၀၄။ မုဒုံ ပစတိ ဣစ္စတြ, ပစနံ ဘဝတီတိ စ၊

သုခံ သယတိ ဣစ္စတြ, ကရောတိ သယနန္တိ စ။

၃၉၄။ မုဒုံ ပစတိ ဣစ္စတြ-မုဒုံ ပစတိဟူသော ဤပြယုဂ်၌၊ပစနံ-ချက်ခြင်းသည်၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိစ-ဤအနက်သည်လည်း၊ ဟောတိ-၏၊ သုခံ သယတိ ဣစ္စတြ-သုခံသယတိဟူသော ဤပြယုဂ် ၌၊ သယနံ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိစ-ဤအနက်သည် လည်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

ပေ၊ ဝိဓိ"ဟု မိန့်ဆိုသည်၊ ကြိယာဝိသေသနသည် ကတ္တားအဖြစ်, ကံအဖြစ်၌ တည်သောကြောင့် ကတ္တားအဖြစ်အားလျော်သော ပဌမာဝိဘတ်, ကံအဖြစ်အားလျော်သော ဒုတိယာဝိဘတ်များ သက်ရသည်ဖြစ်ရကား ထို ဝိဘတ်မျိုးသက်ဖို့ရာ သီးခြားသုတ်ကို အရှင်မဟာကစ္စည်းဆရာ မစီရင် တော့၊ "လိင်္ဂတ္ထေပဌမာ, ကမ္မတ္ထေဒုတိယာ" ဟူသော ရှိပြီးသုတ်မျိုးဖြင့်ပင် ထိုဝိဘတ်များ သက်နိုင်ပြီ-ဟူလို။ [ဉာယသဒ္ဒါ ယုတ္တိအနက်ကိုဟော၏။]

ကတ္တု၊ ပေ၊ တိဋ္ဌတေ။ ။မုဒုံ ပစတိကို "ပစနံ ဘဝတိ"ဟုအနက် ဖွင့်၏။ "မုဒု-နူးညံ့သော၊ ပစနံ-ချက်ခြင်းသည်၊ ဘဝတိ-၏၊"ဟု အနက် ထွက်၏။ [မုဒုံ၌ ဝါစာသိလိဋ္ဌနိဂ္ဂဟိတ်လာ။] ထို့ကြောင့် မုဒုသည် ပစနံ ဟူသော ကတ္တား၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား ကတ္တားအဖြစ်၌ တည်၏၊ "သုခံ သယတိ"ကို" သယနံ ကရောတိ"ဟုဖွင့်၏၊ သုခံ-ချမ်းသာသော၊သယနံ-အိပ်ခြင်းကို၊ ကရောတိ-၏"ဟု အနက်ထွက်၏၊ ထို့ကြောင့် သုခံသည် "သယနံ"ဟူသောကံ၏ ဝိသေသနဖြစ်သောကြောင့် ကံအဖြစ်၌တည်၏။

၃၀၄။ ။ပစတိ၌ ဘူဓာတ်အနက်၏ ပျံ့နှံ့ပုံကိုပြလို၍ "ပစနံဘဝတိ" ဟုလည်းကောင်း, သယတိ၌ ကရဓာတ်အနက်၏ ပျံ့နှံ့ပုံကိုပြလို၍ "သယနံ ကရောတိ" ဟုလည်းကောင်း,ဖွင့်ပြသောဂါထာတည်း၊ ပစတိကို "ပစနံက ရောတိ"ဟုလည်းကောင်း၊ သယတိကိုလည်း "သယနံ ဘဝတိ"ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်နိုင်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်နိုင်ကြောင်းကို ဣတိစ၌ စသဒ္ဒါက ပြသည်။

၃၀၅။ ကမ္မသဒ္ဒေါ ယထာ ကမ္မေ, တထာ ဘာဝေပိ တေနဝါ၊
ကမ္မတ္တေ တျေကသေသေန, ပဒီပနယတောဝါ။

၃၀၅။ ဝါ–ရှေ့နည်းမှ တစ်နည်းကား၊ ကမ္မသဒ္ဒေါ–ကမ္မသဒ္ဒါသည်၊ ကမ္မေ–ကံဟူသော အနက်၌၊(ပဝတ္တော)ယထာ–ဖြစ်သကဲ့သို့၊ တထာ– ထို့အတူ၊ ဘာဝေပိ–ကြိယာဟူသောအနက်၌လည်း၊ (ပဝတ္တော–ဖြစ်၏) တေန–ထို့ကြောင့်၊ဧကသေသေန ဝါ–ဧကသေသ်ပြုခြင်းအား ဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ ပဒီပနယတော ပိဝါ–ပဒီပနည်းအားဖြင့်သော် လည်း ကောင်း၊ကမ္မတ္တေတိ–ကမ္မတ္တေဟူ၍၊ ဝါ–ကမ္မတ္တေဒုတိယာဟူ၍၊ (အာစရိယေန–အရှင် ကစ္စည်းဆရာသည်၊ ဝုတ္တတိ–ဆိုအပ်၏၊)

၃၀၆။ ဗာလဝတာရ သမ္ဗန္ဓ, စိန္တာဒီသု န ပုံသကံ၊
ဒုတိယေကဝစနန္တံ, ယံ တံ တဂ္ဂတိ တီရိတံ။

၃၀၆။ ဗာလာဝတာရသမ္ဗန္ဓစိန္တာဒီသု–ဗာလာဝတာရကျမ်း သမ္ဗန္ဓ စိန္တာ အစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ (ဤရိတံ–၌စပ်)၊ ယံ–အကြင်ဝိသေသန သည်၊ နပုံသကံ–နပုံလိင်ရှိ၏၊ ဒုတိယေကဝစနန္တံ–ဒုတိယာဧကဝုစ် ဝိဘတ် အရှိဆုံး၏၊ တံ–ထိုကြိယာဝိသေသနကို၊ တဂ္ဂတီတိ–ထိုနပုံလိင် ဒုတိယာ ဧကဝုစ်ဝိဘတ်ဟူသော ဖြစ်ခြင်းရှိ၏ ဟူ၍၊ ဤရိတံ– ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၅။ ။ကြိယာဝိသေသနပုဒ်တို့၌ ပဋ္ဌမာမသက်ဘဲ ကမ္မတ္တေဒုတိယာ သုတ်ဖြင့် ဒုတိယာချည်းသက်ရမည်ဟူသောနည်းကို ပြလို၍ "ကမ္မသဒ္ဒေါ" စသည်မိန့်၊ ကမ္မသဒ္ဒါသည် "ကရီယတေတိ ကမ္မံ"ဟု ကမ္မသာဓနဝိဂ္ဂဟပြု လျှင် ကံအနက်ကိုဟော၏၊ "ကရီယတေ–ပြုခြင်း+ကမ္မံ–ပြုခြင်း"ဟု ဘာဝသာ ဓနဝိဂ္ဂဟ ပြုလျှင် ကြိယာဟူသောအနက်ကို ဟော၏၊ ကမ္မတ္တေ ဒုတိယာ သုတ်၌ ကမ္မကို ကမ္မံစ–ကံလည်း+ကမ္မံစ–ကြိယာလည်း၊ ကမ္မံ–ကံ, ကြိယာ" ဟုဧကသေသ်ပြုလျှင်, တစ်နည်း–ပဒီပနည်းကြံလျှင် ထိုသုတ်ဖြင့် ကံအနက်၌ သာမက, ကြိယာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော ကြိယာအနက်၌လည်း ဒုတိယာသက် "မုဒုံ–သုခံ"ဟု ဒုတိယန္တ ရုပ်များပြီးရသည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဆီမီးသည် အမှောင်ကို ဖျက်ဆီးမှု, အလင်းကိုပြမှု, ဤ ၂ခုအနက် တစ်ပြိုင်နက်ပြုနိုင်သကဲ့သို့, ကမ္မသဒ္ဒါတစ်ခုတည်းက ကံ ဟူသောနက်, ကြိယာဟူသောအနက် ၂ခုကို တစ်ပြိုင်နက်ဟောနိုင်မှုကို ပဒီပနည်းဟု ခေါ်၏။

(တစ်နည်း)ယသ္မာ–အကြင်ကြောင့်၊ ယံ–အကြင်ကြိယာဝိသေသနသည်၊ တဂ္ဂတိ–ထိုကြိယာ၌ဖြစ်သော နပုံလိင် ဒုတိယာဧကဝုစ်ဝိဘတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ–၏၊ တသ္မာ–ထို့ကြောင့်၊ တံ–ထိုကြိယာဝိသေသနသည်၊ ဗာလာဝတာရ သမ္ဗန္ဓစိန္တာဒီသု–ဗာလာဝတာရကျမ်း, သမ္ဗန္ဓစိန္တာအစရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ နပုံသကံ–နပုံလိင်ရှိဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဒုတိယေကဝစနန္တံ–ဒုတိယာဧကဝုစ်ဝိဘတ် အဆုံးရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဤရိတံ–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၆။ ။ဤ ဂါထာသည် ဗာလာဝတာရ–သမ္ဗန္ဓစိန္တာ ကျမ်းတို့၏ အဆိုကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ သမ္ဗန္ဓစိန္တာ၌ ဆိုထားပုံကား–

ကြိယာ ဝိသေသနံ ယံတု, တံ သဗ္ဗမ္ဗိ နပုံသကံ၊
ဒုတိယာယေကဝစနံ, ဂတိ တဿ ဟိ တာဒိသီ။

ဆိုလိုရင်း။ ။ဤသမ္ဗန္ဓစိန္တာ၏ ဆိုလိုရင်းကား–ကြိယာသည် လူအများ၏ ချက်ခြင်းပင် ဖြစ်စေကာမူချက်ခြင်းသာမညဖြစ်၍ ဧကတ္တ(တစ်ခုတည်း)သာတည်း၊ ထိုကြိယာကို အထူးပြုရသော ကြိယာဝိသေသနလည်း ထိုကြိယာကဲ့သို့ ဧကတ္တသချာ ရှိရမည်၊ ကြိယာ၌ လိင်မရှိစေကာမူ ကြိယာဝိသေသန၌ကား နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် လိင်ရှိ၏၊ ထိုလိင်လည်း သာမညဖြစ်သောကြောင့် နပုံလိင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ကြိယာဝိသေသနဟူသမျှသည် နပုံလိင် ဒုတိယာဧကဝုစ်ရှိရမည်၊ ထိုသို့ နပုံလိင် ဒုတိယာဧကဝစနန္တ ဖြစ်ရခြင်းသည် ထိုကြိယာဝိသေသန၏ သဘောထုံးစံပင် ဖြစ်သည်–ဟူလို။ [နိဿယ၌ဤနည်းကို ပဋ္ဌမပေးထားသည်၊ "သာ+ဂတိ ယဿာတိ တဂ္ဂတိ–ထိုသို့သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော ကြိယာဝိသေသန" ဟု သမ္ဗန္ဓစိန္တာအလို ဝိဂြိုဟ်ပြု။]

ဒီပနီ။ ။ဒီပနီ၌ကား "ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိဂတံ၊ ကိံ တံ၊ နပုံသကလိင်္ဂံ ဒုတိယေကဝစနဥ္စ၊ တိဿံကြိယာယံ ဂတံ တဂ္ဂတံ၊ တံ ဧတဿ အတ္ထီတိ တဂ္ဂတိ–ထိုကြိယာ၌ဖြစ်သော နပုံလိင် ဧကဝုစ်ရှိ၏" ဟု အဿတ္ထိ (ဤ) သက်၍ (ဤ) ကို နပုလ္လိင်အရာဝယ် ရဿပြုလျက် ဖွင့်လေ၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းသည် သူ့နည်းနှင့်သူ အဓိပ္ပာယ်ရသော်လည်း သမ္ဗန္ဓစိန္တာ၌ "ဂတိ တဿ တာဒိသီ"ကို တဂ္ဂတိဟု (တစ်ခါတည်း)ဗဟုဗ္ဗီဟိ လုပ်စေလိုသော ဘေဒစိန္တာဆရာ၏ အာဘော်ကား မကျချေ။ ["ယသ္မာ ယံ ကြိယာဝိသေသနံ တဂ္ဂတိ" ဟု ယံကို တံခြားနေသော တဂ္ဂတိနှင့် တွဲ၍ တစ်နည်းယောဇနာပုံကို ဖွင့်ခြင်းလည်း ကမောကက်ကမပင်တည်း။]

၃၀၇။ သမုဒါယိနံ မေကတ္တေ, ပေက္ခိတေ ပဌမာ သိယာ၊
ဘေဒတ္တေ ဒုတိယာချတ္တ, ဗျာချာနေ တ·မုဒီရိတံ။

၃၇၀။ သမုဒါယိနံ–အပေါင်းရှိသော မုဒုံပစတိ အစရှိသော အစိတ်အစိတ်သဒ္ဒါတို့၏၊ ဧကတ္တေ–တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်ကို၊ အပေက္ခိ တေ–ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့အပ်သော်၊ ဝါ–ငဲ့၍ဆိုအပ်ရာဌ်၊ ပဌမာ–ပဌမာ ဝိဘတ်သည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ ဘေဒတ္တေ–ကွဲပြားကုန်သည်၏အဖြစ် ကိုၢအပေက္ခိတေ–ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်ကငဲ့အပ်သော်၊ ဝါ–ငဲ့၍ဆိုအပ်ရာဌ်၊ ဒုတိ ယာ–ဒုတိယာဝိဘတ်သည်၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အတ္ထဗျာ ချာ နေ–အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်းဌ်၊ တံ–ဤစကားကို၊ ဥဒီရိတံ–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၀၈။ ဝိသေသျ တဗ္ဗိသေသာန–မဘေဒတ္တ မပေက္ခတိ၊
ယဒါလိင်္ဂတ္တမတ္တတ္တာ, တဒေတ္တ ပဌမာ ဘဝေ။

၃၀၈။ ယဒါ–အကြင်အခါဌ်၊ ဝိသေသျတဗ္ဗိသေသာနံ–ပစတိဟူ သော ဝိသေသျ, ထိုဝိသေသျကို အထူးပြုတတ်သော မုဒုံဟူသော ဝိသေသနတို့၏၊ အဘေဒတ္တံ–မကွဲမပြားတသားတည်း၏အဖြစ်ကို၊ (ဝတ္တာ–ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အပေက္ခတိ–ငဲ့၏၊ ဝါ–ငဲ့၍ဆို၏၊ တဒါ– ထိုအခါဌ်၊ လိင်္ဂတ္ထမတ္တတ္တာ–လိင်အနက်မျှသာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတ္ထ–ဤမုဒုံဟူသော ကြိယာဝိသေသနဌ်၊ ပဌမာ–ပဌမာဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏။

၃၀၇။ ။ကြိယာဝိသေသနပုဒ်ဌ် အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း အလိုအားဖြင့်ဝိဘတ် သက်ရပုံကို ပြလို၍"သမုဒါယိနံ စသည်မိန့်၊ "သမုဒါယော ဧတေသံ အတ္ထီတိ "သမုဒါယီ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အပေါင်းရှိသောအစိတ်ကို"သမု ဒါယီ"ဟု ခေါ်ပါ၊ "ထိုအစိတ်အစိတ်တို့၏ တစ်ခုတည်း(တစ်ပေါင်းတည်း) အဖြစ်ကို ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့၍ဆိုလျှင် ပဌမာဝိဘတ် သက်ရ၏၊ ထိုအစိတ်အစိတ်၏ ကွဲပြားခြင်းကို ငဲ့၍ ဆိုလျှင် ဒုတိယာဝိဘတ်သက်ရ၏"ဟု အတ္ထဗျာ ချာန်ကျမ်းဌ် ဆိုသည်၊ ဤအဆိုကိုပင် နောက် ၂ဂါထာဖြင့် ချဲ့ပြလတ္တံ့။

၃၀၈။ ။"မုဒုံပစတိ"ဌ် ပစတိဟူသောဝိသေသျနှင့် မုဒုံဟူသော ဝိသေသန ကို "သမုဒါယိ–အစိတ်အစိတ်" ဟု ဆို၏၊ ထိုဝိသေသန ဝိသေသျ ၂ပါးတို့၏ မကွဲမပြား တစ်သားတည်းအဖြစ်ကို (ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်က) ငဲ့လျှင် (ငဲ့၍ "မုဒုံပစတိ"

၁၀၉။ ယဒါပေက္ခတိ ဘေဒတ္တံ, တဒါတဿာဂ်ဘာဝတော၊
ဒုတိယာစ တဒေကတ္တာ, သဒေကဝစနံ သိယာ။

၁၀၉။ ယဒါ–အကြင်အခါ၌၊ (တေသံ–ထိုကြိယာဝိသေသျ ကြိယာ ဝိသေသနတို့၏၊) ဘေဒတ္တံ–ဝိသေသန ဝိသေသျအဖြစ်ဖြင့် ကွဲပြားကုန် သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဝတ္တာ–ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အပေက္ခတိ–ငဲ့၏၊ ဝါ–ငဲ့၍ဆို၏၊ တဒါ–ထိုအခါ၌၊ တဿ–ထိုကြိယာဝိသေသျ၏၊ အဂ် ဘာဝတော–အစိတ်အပိုင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယာစ–ဒုတိယာဝိ ဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဧကတ္တာ–ဝိသေသျဖြစ်သော ကြိယာ၏ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဒါ–အခါခပ်သိမ်း၊ ဧကဝစနံစ– ဧကဝုစ်ဝိဘတ်သည်လည်းကောင်း၊ သိယာ–ဖြစ်ရာ၏။

ဟု ဆိုလျှင်) နုနည့်ညံ့နှင့် ကျက်ခြင်းကြိယာသည် (နုနည့်ညံ့ကျက်–ဟု) အနက် တစ်ခုတည်းဖြစ်ရကား မုဒုအတွက် သီးခြားကာရကအနက် မရတော့၊ ထို့ ကြောင့် လိင်္ဂတ္ထကို ထွန်းပြရုံသာ ပဌမာဝိဘတ်သက်ရသည်ဟူလို။ [ဤနည်း၌ ပဌမာကို ချေရမည်ဖြစ်သောကြောင့် မုဒုံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်သည် ဝါစာသိလိဋ္ဌအလို့ ငှာ လာထားသော အက္ခရာတည်း၊ သုခံ၌ကား သိကိုအံပြု။]

၁၀၉။ ။"မုဒုံပစတိ"၌"နုနည့်ညံ့" ဟူသော ဝိသေသနအနက်သည် ကျက်ခြင်းမှတခြား, "ကျက်ခြင်း" ဟူသော ဝိသေသျအနက်လည်း နုနည့်ညံ့မှ တခြား–ဟု တကွဲတပြားအဖြစ်ကို ငဲ့၍ဆိုလျှင်ကား နုနည့်ညံ့ဟူသောအနက် သည် ကျက်ခြင်းမဟုတ်သေး၊ ကျက်ခြင်း၏အကြောင်းအင်္ဂါ ဝိသေသနမျှသာ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝိသေသျကြိယာ၌ သက်ထိုက်သော ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ဝိသေသန၌လည်း သက်ရသည်။

ဆိုလိုရင်းကား–"ကြိယာသည် ကာရကတို့က ပြီးစေအပ်သောကြောင့် ကံ သဘောပင်ရှိ၏၊ ထိုကြိယာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနလည်း ကြိယာကဲ့သို့ ကံသဘောပင်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုတိယာ သက်ရတော့သည်" ဟူလို။

တဒေကတ္တာ။ ။ကြိယာသည် သာမညဧကတ္တဖြစ်၍ ထိုကြိယာ၏ ဝိသေ သနသည်လည်း အခါခပ်သိမ်း ဧကတ္တဖြစ်ရကား ဧကဝုစ်ဝိဘတ်သာ သက်ရ သည်။ [အဘေဒငဲ့သောအခါ, ဘေဒငဲ့သောအခါဟု အခါ ၂ မျိုးခွဲဖွယ် မလိုသော ကြောင့်"သဒါ"ဟုဆိုသည်၊"အခါ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် ဧကဝုစ်သာသက်ရသည်"ဟူလို။]

၃၁၀။ အသမ္ဘာရ သဘာဝတ္တာ, ကတ္တုနော နစ ကာရကံ၊
ဘဝေ တေနေဝ တညျုဟိ, တတိယန္တ မ္ပိမန္ဈတေ။

၃၁၀။ (ကောဟောနေဝါတိ တွေ–ကောဟောနေဝဟူသော ဤဥဒါဟရဏ်၌၊) ကတ္တုနော–ကတ္တား၏၊ အသမ္ဘာရသဘာဝတ္တာ–အဆောက်အအုံသဘော မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာရကံ–ကရဏ ကာရကသည်၊ နဘဝေ–မဖြစ်၊ (စ အနက်မရှိ၊) တေနေဝ– ထို့ကြောင့်ပင်၊ တညျုဟိ–ထိုကြိယာဝိသေသနကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ တတိယန္တ မ္ပိ–တတိယာအဆုံးရှိသော ကြိယာဝိသေသနကိုလည်း၊ မန္ဈတေ–သိအပ်၏။

၃၁၀။ ။နောက်ဂါထာ၌ လာမည့် "ကောဟောနေဝ ပါယာသိ"ကိုကြည့်ပါ၊ ကောဟောနေဝ–တစ်ရက်တည်းဖြင့်သာ၊ ပါယာသိ–(အရောက်)သွားပြီ၊ "နေ့ချင်းပေါက်သွားပြီ" ဟူလို၊ ဤကောဟေနသည် ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ရဲ့ဦးအံ့–"ပုရိသော ပါဒေန ဂစ္ဆတိ"၌ ပါဒေနသည် သွားသောယောကျ်ားတည်းဟူသော ကတ္တားအား အထူးကျေးဇူးများ၏၊ ထို့ကြောင့် ခြေထောက်သည် "ပုရိသော" ဟူသောကတ္တား၏ သွားခြင်းကိစ္စ၌ အဆောက်အအုံ(အကူအညီ)ဖြစ်၏၊ ကတ္တား၏ အဆောက်အအုံဖြစ်သောကြောင့် ပါဒေနကို ကရဏကာရကဟု ခေါ်ရသည်။[ကရဏကာရကသည် ကတ္တားက ကြိယာကိုပြီးစေရာဝယ် အထူးသဖြင့် အကူအညီအထောက်အပံ့ပြုသောကာရကဖြစ်သည်–ဟု(၇၀)ဂါထာ၌ဆို ခဲ့ပြီ။]

ဤ"ကောဟေန] ကား သွားသောကတ္တား၏ အဆောက်အအုံ(အကူအညီ) မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် "ကရောတိ ကြိယံ အဘိနိပ္ဖာဒေတီတိ ကာရကံ=ကြိယာကို ပြီးဒေတတ်မှ ကာရကခေါ်ရ၏" ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့် မညီရကား ကောဟေနသည် ကရဏကာရက အမည်မရ၊ "ရက်အကြာကြီးမသွားရဘဲ တစ်နေ့တည်းဖြင့် အရောက်သွားသည်"ဟု သွားခြင်းကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနသာ အမည်ရသည်။

ထို့ကြောင့် "ကြိယာဝိသေသနသည် ပြခဲ့သော ပဌမန္တ ဒုတိယန္တ သာမက, (ကောဟေနကဲ့သို့) တတိယန္တလည်း ရှိ၏" ဟု ပညာရှိတို့ အသိအမှတ်ပြုအပ်သည်၊ တတိယာဝိဘတ်ကို ကတ္တုရိစသုတ်၌ ·စသဒ္ဒါဖြင့် သက်ရသည်။

အမှာ ။ဤတတိယန္တကြိယာဝိသေသနကို "ကြိယာပဝဂ္ဂ"ဟုလည်းခေါ်၏၊ ကြိယာပဝဂ္ဂ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ–တတိယဝိဘတ်ခဏ်း၌ ရှုပါ။]

၃၁၁။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ, ဆဋ္ဌန္တံ တျပရေဝိဒူ၊
ကောဟောနေ၀ ပါယာသိ, ပါဒသုက္ခိပန္တိ စ။

၃၁၁။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ–ကြိယာဝိသေသန မည်သည်၊ ဆဋ္ဌန္တံ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ– အခြားကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏၊ ကောဟော နေ၀–တစ်ရက်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပါယာသိ–သွားပြီ၊ ပါဒဿ–ခြေ၏၊ ဥက္ခိပနံ–ကြွခြင်း၊ ဣတိစ–ဤသည်တို့ကား၊ ဥဒါဟရဏာနိ–ဥဒါဟရဏ်တို့တည်း။

၃၁၂။ ကြိယာဝိသေသနံ သတ္တေ, ဝုတ္တံ ဓာတုဝိသေသနံ၊
ဘာဝနပုံသကန္တေ၀, သာသနေ သမုဒီရိတံ။

၃၁၂။ သတ္တေ–သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း၌၊ ကြိယာဝိသေသနံ–ကြိယာဝိသေသနကို၊ ဓာတုဝိသေသနံ–ဓာတုဝိသေသနဟူ၍၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊ သာသနေ–ပရိယတ္တိသာသနာတော်ကျမ်း၌၊ (ကြိယာဝိသေသနံ–ကို၊) ဘာဝနပုံသကန္တေ၀–ဘာဝနပုံသကဟူ၍သာလျှင်၊ သမုဒီရိတံ–ကောင်းစွာဆိုအပ်ပြီ။

၃၁၂။ ဆဋ္ဌန္တံ။ ။"ကြိယာဝိသေသန" သည် ဆဋ္ဌီယန္တ လည်း ရှိသေး၏။ ပုံစံကား–"ပါဒဿဥက္ခိပနံ–ခြေ၏ ကြွခြင်းတည်း၊ "လက်၏ကြွခြင်း" စသည်မှ အထူးပြုသောကြောင့် ပါဒဿကို ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်၏၊ ဝိဘတ်ကို "သာမိသိဒ္ဓံ ဆဋ္ဌီ" သုတ်ဖြင့် သက်၊ ဤတတိယန္တ ဆဋ္ဌီယန္တ ၂ မျိုးလုံးပင် အပရေ ဆရာတို့၏ ဝါဒတည်း။ ["ဥက္ခိပနံ–မြှောက်ခြင်း]ဟု ပေးလျှင် ပါဒဿသည် ကြိယာဝိသေသန မဟုတ်၊ ဆဋ္ဌီကံပုဒ်သာတည်း။

၃၁၂။ ။ဤကြိယဝိသေသနကို သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်း၌ "ဓာတုဝိသေသန" ဟု နာမည်တပ်၏၊ ဓာတုယာ–ဓာတ်၏+ဝိသေသနံ–တည်း၊ ဓာတုဝိသေသနံ–န၊ သာသနာတော်(အဋ္ဌကထာ)ကျမ်း၌ကား "ဘာဝနပုံသက"ဟု နာမည်ပေး၏၊ "ကေမန္တန္တိ–ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော" ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ။ [ဘာဝေ–ကြိယာ၌+ပဝတ္တံ–ဖြစ်သော+နပုံသကံ–နပုလ္လိင်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဘာဝနပုံသကံ–ဒွါ၊ ဒီပနီ၌ "ဘာဝံ–ကြိယာသို့+အနုဂတော–အစဉ်လိုက်သော+နပုံသကော" ဟု ဖွင့်သည်။]

၃၁၃။ ကြိယာဝိသေသနံ နာမ, ဒုဗ္ဗိဓံ သမုဒီရိတံ၊
ဗဟိဒ္ဓါလပနံ သဗ္ဗ–မဇ္ဈဟိဒ္ဓါ မုဒါဒိကံ။

၃၁၃။ ကြိယာဝိသေသနံနာမ–ကြိယာဝိသေသနမည်သည်ကို၊ ဒုဗ္ဗိဓံ–၂ပါးအပြားရှိ၏ဟူ၍၊ သမုဒီရိတံ–ကောင်းစွာဆိုအပ်ပြီ၊ သဗ္ဗံ–အလုံးစုံသော၊ အလပနံ–အာလုပ်သည်၊ ဗဟိဒ္ဓါ–ဗဟိဒ္ဓ ကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ မုဒါဒိကံ–မုဒ်အစရှိသောပုဒ်သည်၊ အဇ္ဈဟိဒ္ဓါ–အဇ္ဈဟိဒ္ဓ ကြိယာဝိသေသန မည်၏၊

၃၁၄။ ယော သာဓယိတု မာရဒ္ဓေါ, နစ နိဋ္ဌ မုပါဂတော၊
ဝတ္တမာနောတိ သော ဝုတ္တော, သောဝ ဝိပ္ပကတောတိစ။

၃၁၄။ ယောကာလေ–အကြင်ကြိယာသည်၊ ဝါ–အကြင်ကြိယာကို၊ သာဓယိတုံ–ပြီးစေခြင်းငှာ၊ အာရဒ္ဓေါ–စ၍ အားထုတ်အပ်၏၊ နိဋ္ဌံစ– အပြီးအဆုံးသို့ကား၊ န ဥပါဂတော–မရောက်သေး၊ သော– ထိုကြိယာ ကို၊ ဝတ္တမာနောတိ–ဝတ္တမာန်ဟူ၍၊ ဝါ–ဖြစ်ဆဲကြိယာဟူ၍၊ ဝုတ္တော– ဆိုအပ်၏၊ သောဝ–ထိုဝတ္တမာန်ကြိယာကိုပင်၊ ဝိပ္ပကတော တိစ–ဝိပ္ပ ကတဟူ၍လည်း၊ ဝုတ္တော–ဆိုအပ်၏။

၃၁၃။ ။ဤကြိယာဝိသေသနကို ဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသန, အဇ္ဈဟိဒ္ဓကြိယာ ဝိသေသနဟု ၂မျိုးခွဲသေး၏၊ "ဘောပုရိသ ဂစ္ဆ" စသည်၌ ဘောပုရိသဟူသော အာလုပ်သည် ဂစ္ဆဟူ သောကြိယာ၏ အတွင်းနက်မဟုတ်, အပြင်ကနေ၍ အထူး ပြုသောကြောင့် ဗဟိဒ္ဓကြိယာဝိသေသနမည်၏၊ "မုဒုံပစတိ"၌ မုဒုံစသည်ကား ကျက်ခြင်းကြိယာ၏ အတွင်း၏ဖြစ်၍ အထူးပြုသောကြောင့် အဇ္ဈဟိဒ္ဓကြိယာ ဝိသေသနမည်၏၊ [နူးညံ့နှင့်ကျက်ခြင်းကြိယာသည် မကွဲမပြား တစ်သားတည်. ဖြစ်သောကြောင့် "နူးညံ့" ကို "ကြိယာ၏အတွင်း" ဟု ဆိုသည်။]

၃၁၄။ ။ကြိယာဝိသေသနကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ကြိယာ၏ ပစ္စုပ္ပန်စသော ကာလကို ပြလိုသောကြောင့် "ယော သာဓယိတု" စသည်မိန့်၊ [သွားခြင်းကြိယာတစ်ခုကို သတိပြုပါ။] ယော သာဓယိတုံ အာရဒ္ဓေါ–အကြင် သွားခြင်းကြိယာကို ဖြစ်စေဖို့ရန် စ၍ အားထုတ်အပ်ပြီ၊ "စ၍သွားနေပြီ" ဟူလို၊ နစ နိဋ္ဌံဥပါဂတော–သို့သော် အပြီးသို့မရောက်သေး၊ ဝတ္တမာနောတိသောဝုတ္တော– ထိုသို့သွားသည်မှစ၍ အပြီးသို့မရောက်သေးသောကြိယာကို "ဖြစ်ဆဲကြိယာ" ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဝတ္တတီတိ ဝတ္တမာနော–ဖြစ်ဆဲ။]

၃၁၅။ ကြိယာသန္တာနဝိစ္ဆေဒေ,
ကာလော·တီတော အနာဂတော၊
အနာရဒ္ဓကြိယာယန္တု, ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ။

၃၁၅။ ကြိယာသန္တာန ဝိစ္ဆေဒေ–ကြိယာအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်) ကာလော–ကာလသည်၊ အတီတော–အတိတ်မည်၏၊ အနာရဒ္ဓကြိယာယံ–စ၍ အားမထုတ်အပ်သေးသော ကြိယာသည်၊ (သတိ–ဖြစ်လသော်၊)ကာလော–ကာလသည်၊ အနာဂတော–အနာဂတ်မည်၏၊ ဣတိ–သို့၊ ကလတ္တယုပလက္ခဏံ–ကာလသုံးပါးအပေါင်းကို ကြိယာဖြင့် မှတ်သားခြင်းသည်၊ ဟောတိ။

သောဝဝိပ္ပကတောတိစ။ ။ထို ဝတ္တမာန်ကို "ဝိပ္ပကတ" ဟုလည်းခေါ်၏၊ "ကာယနုတ္တ ဘိက္ခဝေ အန္တရာ ကထာ ဝိပ္ပကတာ" ဟု မေးတော်မူရာ၌ "ဝိပ္ပကတ" ပုဒ်မျိုးတည်း၊ ပကရီယိတ္ထ–အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီ၊ ဝါ–ပြု၍ (သွား၍)ပြီးပြီ၊ ဣတိ ပကတော၊ န+ပကတော ဝိပ္ပကတော–အပြားအားဖြင့် ပြုအပ်ပြီးမဟုတ်သော (ပြု၍မပြီးသေးသော)ကြိယာ၊ ဤသို့ အနက်ရသောကြောင့် "ဝတ္တမာန-ဖြစ်ဆဲ] ဟု ဆိုခြင်းနှင့် "ဝိပ္ပကတ–ပြု၍မပြီးသေး"ဟု ဆိုခြင်းကို သဘောတူဟု မှတ်ပါ။ [ဗြဟ္မဇာလသုတ်, သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ တစ်မျိုးဝိဂြိုဟ် ပြုလေ၏။]

မှတ်ချက်။ ။"ယောကာလော" အရ အခါကာလကို ယူရိုးရှိသော်လည်း ဌာနီကြိယာဖြင့် ဌာနကာလကို မှတ်၍ပြသောကြောင့် "အာရဒ္ဓေါဥပါဂတော ဝတ္တမာနော"တို့အရ ကြိယာကိုသာ ယူရသည်၊ "ကာရဏံ ကာရောကာရောစ ကာလော" ဟု ရူပသိဒ္ဓိဝိဂ္ဂဟပြုသည်၊ ဒီပနီ၌ကား ကာလကိုပင် ယူစေလို၍ "အာရဒ္ဓေန ယုတ္တော, ဥပါဂမနေန ယုတ္တော"ဟု ဖွင့်လေသည်။

၃၁၅။ ။သွားခြင်းကြိယာ အစဉ်ပြတ်သွားလျှင် ထိုပြတ်ခဲ့ရာ အချိန်အခါကို အတီတကာလ (အတိတ်အခါ)ဟု ဆို၏၊ သွားဖို့မစရသေးလျှင် ထိုမစရသေးသော အခါကို အနာဂတ်ကာလဟု ခေါ်ရသည်။

ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ။ ။ကာလတ္တယဿ+ကာလသုံးပါးအပေါင်းကို+ ဥပလက္ခဏံ–ကြိယာဖြင့်မှတ်ခြင်းတည်း၊ ကာလတ္တယုပလက္ခဏံ–ခြင်း၊ ဤစကားကို ထောက်၍ "ယော သာဓယိတုံ အာရဒ္ဓေါ" စသောဂါထာ၌ ကြိယာရအောင် အနက်ပေးခဲ့ရသည်။

၃၁၆။ အနာဒျ·နိဓနော နိစ္စော,
ပစ္စယာနုပဝတ္တိတော၊
နိဒဿိတော·သဒါ ယော သော,
ကာလော ကာလညုနာ မတော။

၃၁၆။ ယော(ပဒတ္ထော) – အကြင်ပုဒ်အနက်ကို၊ ဝါ–သည်၊ အနာဒိ–အစလည်းမရှိ၊ အနိဓနော–အဆုံးလည်းမရှိ၊ ပစ္စယာနုပဝတ္တိတော–အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် မဖြစ်ခြင်းကြောင့် နိစ္စော–မြဲ၏၊ သဒါ–အခါခပ်သိမ်း၊ နိဒဿိတော–ညွှန်ပြအပ်၏၊ သော (ပဒတ္ထော)–ထိုအနက်ကို၊ ကာလော–ကာလဟူ၍ ကာလညုနာ–ကာလ မြင်သိ, ပညာရှိသည်၊ မတော–သိအပ်၏။

၃၁၇။ ယထာနိစ္စောပိ အာကာသော,ဃဋာဒိဒဗ္ဗသံယုတော၊
ဃဋာကာသာဒိဘေဒေန, အဘိန္နောကောပိ ဘိန္နတေ။

၃၁၇။ အာကာသော–ကောင်းကင်သည်၊ နိစ္စော–တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ မြဲသည်၊ (သမာနော) ပိ–ဖြစ်သော်လည်း၊ ဃဋာဒိဒဗ္ဗသံယုတော–

၃၁၆။ ။"ကာလ" ဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အနာဒိ" စသည်မိန့်၊ "ကာလ" ဟူသည် အရာဝတ္ထုအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊လူတို့ မှတ်သားအပ်သော ပညတ်သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "အနာဒိ–(မည်သည့်အခါမှ စခဲ့သည်–ဟု) အစလည်းမရှိ၊ အနိဓနော–(မည်သည့်အခါ၌ ကုန်ဆုံးလိမ့်မည်–ဟု) အဆုံးလည်း မရှိ။

ပစ္စယာနုပဝတ္တိတော။ ။(ကံစိတ်ဥတု အာဟာရနှင့်တကွ အဝိဇ္ဇာတဏှာ ဖဿစသော) အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော အရာဝတ္ထုမဟုတ်သောကြောင့် မြဲ၏၊ အကယ်၍ အကြောင်းတရားတို့ကြောင့်ဖြစ်ရလျှင် "သဗ္ဗေသင်္ခါရာ အနိစ္စာ" အရ "အနိစ္စဖြစ်ရလိမ့်မည်" ဟူလို။

နိဒဿိတောသဒါ။ ။(ဘယ်အခါ၌မဆို) ထိုကာလကိုညွှန်ပြ၍ ရနိုင်၏၊ ထိုပုဒ်နက်ဖြစ်သော ပညတ်တစ်မျိုးကို "ကာလ" ဟု ခေါ်ရသည်။ ["နိဓန" သဒ္ဒါသည် ဥစ္စာဟူသမျှ မရှိသောသေခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုသေခြင်းကဲ့သို့ အဆုံးကိုလည်း ဥပစာအားဖြင့် ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "အနိဓနော"ကို "အနန္တော" ဟု ဖွင့်သည်။]

အိုးအစရှိသော ဒြပ်တို့နှင့် ယှဉ်သည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊) ဃဋာကာသာဒိ ဘေဒေန-ဃဋာကာသ အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဘိဇ္ဇတေယထာ-များပြားရသကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊ ကာလော-ကာလသည်၊)အဘိန္နော-မကွဲမပြားသည်၊ (ဟုတွာ-၍)ကော တစ်မျိုးတည်းသည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဘိဇ္ဇတေ-များပြားရ၏။

၃၁၈။ ကြိယာ ဘေဒူပစာရေန, ကာလေကောပိ ပဘိဇ္ဇတေ၊
ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ, ကြိယာယေကာပိ ဘိဇ္ဇတေ။

၃၁၈။ ကာလော-ကာလသည်၊ ကော-တစ်မျိုးတည်းသည်၊ (သမာနော)ပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကြိယာဘေဒူပစာရေန-ကြိယာ အပြားကို ကာလ၌ တင်စားသော ဥာနျူပစာအားဖြင့်၊ ပဘိဇ္ဇတေ-ကွဲ ပြားရ၏၊ ကြိယာ-ကြိယာသည်၊ ကော-တစ်မျိုးတည်းသည်၊ သမာနာပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (ယေကာပိဌ် ယအပိုလာသည်၊) ကတ္တာဒိဘေဒ တောယေဝ-ကတ္တားအစရှိသည်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် သာလျှင်၊ ဘိဇ္ဇတေ-ကွဲပြားရ၏။

၃၁၇။ ။"ကာလသည် အစအဆုံးမရှိ၍ တစ်မျိုးတည်းသောအနက်ဖြစ်လျှင် အဘယ့်ကြောင့်ပစ္စုပ္ပန်ကာလ စသည်ဖြင့် ပြားနိုင်သနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် "ယထာနိစ္စောပိ" စသည်မိန့်၊ "ကောင်းကင်" ဟု ခေါ်အပ်သောပညတ် ကို ကြည့်ပါ၊ ထိုကောင်းကင်သည် ဟာလာဟင်းလင်း တစ်မျိုးတည်းသာဖြစ် သော်လည်း "အိုး၏မျက်နှာဝ" ဖြစ်သော အာကာသကို "ဃဋာကာသ-အိုး မျက်နှာပေါက်ဝ"ဟု လည်းကောင်း၊ အိမ်တံခါးပေါက်ကို "ဃရဒွါရာကာသ" ဟု လည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် အိုးစသောဒြပ်တွေ များ သလောက် အာကာ သလည်း များပြားရသကဲ့သို့, ထို့အတူ"ကာလလည်းတစ်ပါးတည်း ဖြစ်စေကာမူ အများအပြားကွဲပြားနိုင်သည်" ဟူလို၊ ထိုများပြားခြင်း၏ အကြောင်းကို နောက် ဂါထာဖြင့် ထင်ရှားပြလတ္တံ့။

၃၁၈။ ။ကာလသည် အစမရှိ-အဆုံးမရှိဘဲ မြဲသောကြောင့် တစ်ခု တည်းဖြစ်သော်လည်း ကြိယာတို့က သွားခြင်းကြိယာ ချက်ခြင်းကြိယာ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသောကြောင့် ဌာနီကြိယာ၏ အပြားကို ဌာနကာလ၌ တင် စားသော ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကာလလည်း (သွားခြင်း၏ ကာလ, ချက်ခြင်း၏ ကာလ

**၃၁၉။ ကြိယာ သာမညဘာဝေန, အဘိန္နာပိ ပဘိဇ္ဇတေ၊
ဒေသာဒိနာတိ မာချာတေ–ကသေသော တျပရေ ဝိဒူ။**

၃၁၉။ ကြိယာ–ကြိယာသည်၊ သာမညဘာဝေန–သာမည၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အဘိန္နာ–မကွဲမပြားသည်၊ (သမာနာ)ပိ–ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဒေသာဒိနာ–ဒေသအစရှိသည်ကြောင့်၊ ပဘိဇ္ဇတေ–ကွဲပြားရ၏၊ ဣတိ–ထို့ကြောင့်၊ အာချာတေ–အာချာတ်၌၊ ကေသေသော–ကေသေသ်သည်၊ အတ္ထိ–ရှိ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိ တို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏။

စသည်ဖြင့်) ကွဲပြားရသည်၊ သွားခြင်းကြိယာလည်း "သွားဆဲ, သွားပြီး,သွားလတ္တံ့" ဟု ကွဲပြားသောကြောင့် ကာလလည်း "ဝတ္တမာန် ကာလ, အတိတ်ကာလ, အနာဂတ်ကာလ" ဟု ကွဲပြားရသည်။

ကတ္တာဒိ၊ ပေ၊ ဘိဇ္ဇတေ။ ။သွားခြင်းကြိယာသည် (သွားခြင်းအားဖြင့် တူမျှ၍) သာမညဖြစ်သောကြောင့် တစ်ခုတည်းသာတည်း၊ ထိုတစ်ခုတည်းသော ကြိယာသည် အဘယ်ကြောင့် "ဂစ္ဆန္တိ" စသည်ဖြင့် ကြိယာအများ (ဗဟုတ္တ) ဖြစ်ရသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ကတ္တာဒိ၊ ပေ၊ ဘိဇ္ဇတေ"ဟု မိန့်သည်၊ "သွားသူ" ဟူသော ကတ္တားတွေက များသောကြောင့် "ငဖြူ၏သွားခြင်း, ငနီ၏သွားခြင်း" စသည်ဖြင့် ကြိယာလည်းများပြား၍ "ဂစ္ဆန္တိ" စသည်ဖြင့် ဗဟုတ္တဖြစ်ရသည်–ဟူလို၊ ပစန္တိ စသည်ဖြစ်ပုံ၌လည်း နည်းတူ။ [ကတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကံများသောကြောင့် ကံဟောကြိယာလည်း ဗဟုတ္တဖြစ်၍ "ဩဒနာ ပစ္စန္တေ" ဟု များပြားရပုံကို သိပါ။]

၃၁၉။ ။အပရေဝါဒကို ပြလို၍ "ကြိယာသာမည" စသည်မိန့်၊ ကြိယာသည် သာမညဖြစ်၍ မများပါသော်လည်း အရှေ့အရပ်၌ ချက်ခြင်း, အနောက်အရပ်၌ ချက်ခြင်း, ဤသို့စသည်ဖြင့် ဒေသကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း, (အာဒိဖြင့် ကာလစသည်ကိုယူ၍ "နေထွက်ကာလ၌ ချက်ခြင်း, နေဝင်ကာလ၌ ချက်ခြင်း" စသည်ဖြင့် ကာလကွဲပြားသောကြောင့်လည်းကောင်း) ကြိယာတွေ များပြားရကား "ပစန္တိ"စသည်ဖြင့် ဗဟုတ္တဖြစ်ရသည်၊ ထိုသို့ ဗဟုတ္တဖြစ်ဖို့ရန်လည်း "ပစတိစ ပစတိစ ပစန္တိ" ဟု ကေသေသ်ပြုရမည်–ဟု အပရေဆရာတို့က ဆိုကြသည်။ ["ပစတိစ–အရှေ့အရပ်လည်းချက်၏၊ ပစတိစ–အနောက်အရပ်လည်း ချက်၏၊ ပစန္တိ–ထိုဒေသ ၂ ခု၌ ချက်ကုန်၏"ဟု ပေး။]

၃၂၀။ ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ,
ကြိယာဘေဒေါ ပတီယတေ၊
နေကာသေသေန မိစ္ဆေဝံ,
နျာသာဒိသု နိသေဓနံ။

၃၂၀။ ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ-ကတ္တားအစရှိသည်တို့၏ ကွဲပြား ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကြိယာဘေဒေါ-ကြိယာ၏ ကွဲပြား ခြင်းကို၊ပတီ ယတေ-သိအပ်၏၊ ဧကသေသေန-ဧကသေသ်ကြောင့်၊ (ကြိယာဘေ ဒေါ-ကို) န (ပတီယတေ)-သိအပ်သည်မဟုတ်၊ ဣစ္ဆေဝံ-ဤသို့၊ နျာ သာဒီသု-နျာသကျမ်း အစရှိသည်တို့၌၊ နိသေဓနံ-တား မြစ်ခြင်းကို၊ (ကရောန္တိ-ပြုကြကုန်၏။)

၃၂၁။ မဇ္ဈိမော တုမှယောဂေန, အမှယောဂေန ဥတ္တမော၊
တဿေဿ နာမ ယောဂေန, ပဌမာတ္တေန နုတ္တကေ။

၃၂၁။ ဥတ္တေ-အာချာတ်ဝိဘတ်တို့ ဟောအပ်သော ဝုတ္တအရာ၌၊ တုမှယောဂေန-တုမှသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမပုရိသ် သည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်၏၊) အမှယောဂေန-အမှသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်း ကြောင့်၊ ဥတ္တမော-ဥတ္တမပုရိသ်သည်၊(ဟောတိ)၊ တဿေသနာမ ယောဂေန-ထိုတုမှ အမှသဒ္ဒါမှ ကြွင်းသော နာမသဒ္ဒါနှင့် ယှဉ်ခြင်း ကြောင့်၊ ပဌမော-ပဌမပုရိသ်သည်၊ (ဟောတိ)၊ အနုတ္တကေ-အာချာတ် ဝိဘတ်တို့ မဟောအပ်သော အဝုတ္တအရာ၌၊ န (ဟောတိ)-မဖြစ်။

၃၂၀။ ။သက္ကတနျာသကျမ်း, စန်းကျမ်း, အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်းတို့၌ကား "ကတ္တာဒိဘေဒတောယေဝ, ကြိယာယေကာပိ ဘိဇ္ဇတေ" ဟူသောစကားကို ထောက်ခံ၍, "ဧကသေသ်ပြုခြင်းကြောင့် ဗဟုတ္တကြိယာ (ကြိယာအများ) ဖြစ်ရ သည်" ဟူသော အပရေဝါဒကို တားမြစ်လေသည်။

၃၂၁။ ။ဤဂါထာကား-"နာမမှိ ပယုဇ္ဇမာနေပိ တုလျာဓိကရဏေ ပဌမော, တုမှေ မဇ္ဈိမော, အမှေ ဥတ္တမော" သုတ်တို့ကို မှီသော ဂါထာတည်း၊ အဓိပ္ပာယ် နှင့်တကွ ပုံစံများကိုလည်း ဥတ္တအနုတ္တစုံအောင် သိပါလေ။

၃၂၂။ ဓာတွတ္ထဝါစကေနေဝ, ပစ္စယေန ပယောဂတော၊
နာမတ္တံ ပဇဟိတွာန, ဓာတုရူပေဝ တိဋ္ဌတော။
၃၂၃။ အတ္တနာ ဝစနီယဿ, ကတ္တုကမ္မေဟိ ပါကဋော၊
သကတ္တုကော သကမ္မောတိ, ဓာတုရူပေါတိ ဝုစ္စတိ။

၃၂၂,၃။ (ယော ပဗ္ဗတာယာ ဒိသဒ္ဒေါ-အကြင် ပဗ္ဗတာယ·အစရှိသော သဒ္ဒါသည်၊) ဓာတွတ္ထဝါစကေန-ဓာတ်၏ အနက်ကို ဟောတတ်သော၊ ပစ္စယေန-အာယစသော ပစ္စည်းနှင့်၊ ပယောဂတောဧဝ-ယှဉ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ နာမတ္တံ-နာမ်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဇဟိတွာန-ပယ်စွန့်၍၊ ဓာတုရူပေဝ-ဓာတ်၏သဘော၌သာလျှင်၊ တိဋ္ဌတေ-တည်၏၊ (သော ပဗ္ဗတာယာဒိ သဒ္ဒေါ-ထိုပဗ္ဗတာယ အစရှိသောသဒ္ဒါကို၊ ဝါ-ထိုပဗ္ဗတာယအစရှိသောသဒ္ဒါသည်၊) အတ္တနာ-မိမိဟူသော အာယစသော ပစ္စည်းသည်၊ ဝစနီယဿ-ဟောအပ်သော ဓာတ်နက်၏၊ ကတ္တုကမ္မေဟိ-ကတ္တား, ကံတို့ဖြင့်၊ သကတ္တုကောတိ-ကတ္တားရှိ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ သကမ္မောတိ-ကံရှိ၏ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပါကဋော-ထင်ရှား၏၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊) ဓာတုရူပေါတိ-ဓာတုရူပဟူ၍၊ ဝါ-ဓာတ်၏သဘောရှိသော သဒ္ဒါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

၃၂၂,၃။ ။ရိုးရာဖြစ်သော အာချာတ်ကြိယာ အကြောင်းကို ပြပြီး၍ "ဓာတုရူပ"ဟု ခေါ်ရသော နာမဓာတ်၏အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် "ဓာတွတ္ထဝါစကေန" စသည်မိန့်၊ "ပဗ္ဗတာယတိ"၌ ပဗ္ဗတောသည် နာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုသို့ နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း အာစာရ (ပြုကျင့်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နက်ကိုဟောသော အာယပစ္စည်းနှင့် တွဲယှဉ်ရသောကြောင့် (ပဗ္ဗတာယ-ဟု ဖြစ်သောအခါ) နာမ်အဖြစ်ကို စွန့်၍ ဓာတ်၏သဘော၌ တည်သည်။ ["သမုဒ္ဒါယတိ စိစ္စိဋ္ဌာယတိ" စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ။]

အတ္တနာ၊ပေ၊ပါကဋော။ ။"အဘယ့်ကြောင့် ဓာတ်သဘောရှိ၏ဟု ဆိုရသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အတ္တနာ" စသည်မိန့်၊ [အာယ-စသော ပစ္စည်းကို"အတ္တနာ"ဟု ဆိုသည်။] အာယစသောပစ္စည် သည် အာစာရ(ပြုကျင့်ခြင်း) စသော ဓာတ်အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုဓာတ်နက်၏ကတ္တာ· ကံတို့ဖြင့် ပဗ္ဗတာယ-စသောသဒ္ဒါမှာ ကတ္တားလည်းရှိ, ကံလည်းရှိ၏၊ "သံဃော အတ္တာနံ ပဗ္ဗတာယတိ" စသည်ဖြင့် ကတ္တားကံရှိပုံကို သိပါ၊ ဤသို့ ရိုးရာဓာတ်တို့သည် ကြိယာအနက် ကို ဟော၍ ကတ္တားကံရှိကြသကဲ့သို့ "ပဗ္ဗတာယ" စသော သဒ္ဒါသည်လည်း

၃၂၄။ ပဗ္ဗတာယတိ သံယောတိ, ဗာလံ မုဏ္ဍာယတီတိစ၊
ဂမကတ္တာစ သာပေက္ခာ–ပေက္ခိတဗ္ဗော ပယုဇ္ဇတေ။

၃၂၄။ သံယော–သံဃာသည်၊ ပဗ္ဗတာယတိ–တောင်သည်ကဲ့သို့ ပြုကျင့်၏၊ ဣတိ–ဤသည်လည်းကောင်း၊ ဗာလံ–ကလေးကို၊ မုဏ္ဍာယတိ–ခေါင်းတုံးကိုပြု၏၊ ဣတိ–ဤသည်လည်းကောင်း၊ (ဥဒါဟရဏာနိ–တို့တည်း၊) စ–ဆက်၊ ဂမကတ္တာ–ဗာလံဟူသော ကံပုဒ်ကိုသိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာပေက္ခာပေက္ခိတဗ္ဗော–ငဲ့ခြင်းရှိသော မုဏ္ဍာသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဗာလသဒ္ဒါကို၊ ပယုဇ္ဇတေ–အပိုယှဉ်စပ် အပ်၏။

အာစာရစသော ကြိယာအနက်ကိုဟော၍ ကတ္တား ကံ ရှိသောကြောင့်“ဓာတုရူပ–ဓာတ်သဘောရှိသော (ဓာတ်နှင့် သဘော တူသော) သဒ္ဒါတစ်မျိုး”ဟု ဆိုရသည်။ [ဤ ဓာတုရူပကိုပင်“နာမဓာတ်”ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏၊ “ပဗ္ဗတော”ဟူသော နာမ်ပုဒ်က ဓာတ်သဘောရှိသော ပုဒ် တစ်မျိုးဖြစ်သည်–ဟူလို၊ ဓာတုယာ+ရူပံ ယဿာတိ ဓာတုရူပေါ၊ နာမမေဝ+ဓာတု နာမဓာတု။] “နာမ်၏နောက်တွင်, ပစ္စည်းဝင်, နာမ်ပင် မလွဲ, ဓာတ်ဖြစ်မြဲ”–နိယာမ်။

မှတ်ချက်။ ။“ပဗ္ဗတာယတိ”စသော ပုံစံအတွက် ဆိုရာဌာနဖြစ်သော ကြောင့် အတ္တနာကို “ပဗ္ဗတာယ–စသော မိမိ၏”ဟု အနက်ဆိုသင့်သော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ တစ်ပုဒ်လုံး၏ တစ်စိတ်ကိုလည်း ယူငင်နိုင်သောကြောင့် ဤနေရာဝယ်“အတ္တနာ”အရ “အာယ”စသော ပစ္စည်းကိုသာ ယူရသည်၊ [အတ္တနာတိ စေတ္ထ အာယာဒိပစ္စယမေဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ နသဗ္ဗော ပဗ္ဗတာ ယာဒိသဒ္ဒေါ၊ ဝုစ္စတိ ဟိ “ဝတ္တု ဣစ္ဆာနုပရောဓိနီ သဒ္ဒပ္ပဝတ္တိ (သဒ္ဒါတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်းရှိ၏၊) တသ္မာ သမာသေပိ ဧကဒေသော အာကမိယတိ”တိ၊–ဒီပနီ။]

၃၂၄။ ။ပဗ္ဗတာယတိ, မုဏ္ဍာယတိတို့ကား ပုံစံတည်း၊ ပဗ္ဗတာယတိ ရုပ်ပြီးပုံကို ကစ္စည်းကျမ်းမှာရှု၊ မုဏ္ဍာယတိကား“မုဏ္ဍံ ကရောတိ”ဟူသော အနက်၌ ဥပမာနမဟုတ်သော “မုဏ္ဍ”ဟူသော ဒုတိယန္တ နာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ အာယပစ္စည်း သက်ထားသည်၊ “အာယနာမတော”ဟူသော ယောဂဝိဘာဂဖြင့်, (တစ်နည်း) “သဒ္ဒါဒီနိ ကရောတိ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် အာယပစ္စည်းသက်။ [ပဗ္ဗတာယတိသည် “သံယော” ဟု ကတ္တားရှိပုံကို ပြသော ပုံစံတည်း၊ မုဏ္ဍာယတိကား “ဗာလံ”ဟု ကံရှိပုံကို ပြသော ပုံစံတည်း။]

ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ။ ။"မုဏ္ဍာယတိ"ဆိုလျှင် "မုဏ္ဍ"ဟု ကံရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဇာလ်ကို ထည့်ဖွယ်မလို၊ အဘယ့်ကြောင့် ထည့်ရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ"ဟု မိန့်သည်-ဟု ဆို၍ "မုဏ္ဍသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဇာလ်ဟူသော ကံကို မုဏ္ဍသဒ္ဒါက သိစေတတ် သောကြောင့် သာပေက္ခဖြစ်သော မုဏ္ဍသဒ္ဒါသည် ငဲ့အပ်သော ဇာလ်ဟူသော ကံကို ယှဉ်စပ်ထည့်စွက်အပ်သည်-ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။ [အယမတ္ထော အတ္ထော၊- မုဏ္ဍ 'သဒ္ဒဿ အတ္တနာ အပေက္ခိတံ ဇာလံ ဂမကတ္တာ (ဉာပကတ္တာ) တေန မုဏ္ဍ သဒ္ဒေန အပေက္ခိတဗ္ဗော ဇာလသဒ္ဒေါ ပယုဇ္ဇတေတိ။-ဒီပနီ။] နိဿယ၌ ဤအဖွင့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။

မိမိအယူ။ ။မိမိကား ဒီပနီဖွင့်သလို ကျမ်းဆရာဆိုလိုမည်မထင်၊ ဂမက- သာပေက္ခ အသုံးအနှုန်းသည် သမာသ်စပ်သော အရာ၌ အသုံးအနှုန်းတည်း၊ (၂၄၃) ဂါထာကိုကြည့်ပါ၊ ပဗ္ဗတ+မုဏ္ဍတို့နှင့် အာယပစ္စည်း၏ စပ်ခြင်းလည်း သမာသ်စပ်နှင့် အလားတူပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဗ္ဗတ-မုဏ္ဍတို့၌ အာယနှင့်စပ်၍ "ပဗ္ဗတာယ, မုဏ္ဍာယ"ဟု ဖြစ်သောအခါ "ပဗ္ဗတောဝိယ အာစရတိ"ဟူသော ဝါကျ၏အနက်, "မုဏ္ဍံ ကရောတိ" ဟူသော ဝါကျ၏အနက်ကို သိစေတတ်သော သတ္တိကို "ဂမက"ဟု ဆိုလိုမည်ထင်သည်။

ဤအတိုင်းမှန်လျှင် "ပဗ္ဗတ မုဏ္ဍတို့သည် သံဃောဇာလ်ဟူသော ပုဒ်တစ်ပါး ကို ငဲ့ခြင်းရှိပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် အာယပစ္စည်းနှင့် တွဲစပ်ရသနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဂမကတ္တာ၊ပေ၊ပယုဇ္ဇတေ"မိန့်-ဟု ကျမ်းတက်၍ "ပုဒ်တစ်ပါးကို ငဲ့သော်လည်း ဝါကျအနက်ကို သိတတ်သောကြောင့် တွဲစပ်နိုင် သည်"ဟု အဓိပ္ပာယ်ယူသင့်သည်။

သာပေက္ခာ ပေက္ခိတဗ္ဗော။ ။ပဗ္ဗတသည် သံဃာကိုငဲ့ခြင်းရှိသော သာပေက္ခ လည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသံဃာသည် ပြန်၍ ငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတဗ္ဗလည်း ဟုတ်၏၊ မုဏ္ဍသည် ဇာလကို ငဲ့ခြင်းရှိသောကြောင့် သာပေက္ခလည်း ဟုတ်၏၊ ထိုသံဃာသည် ပြန်၍ငဲ့အပ်သောကြောင့် သာပေက္ခလည်း ဟုတ်၏၊ ဇာလသည် ပြန်၍ငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတလည်း ဟုတ်၏၊ ဤသို့ သာပေက္ခလည်း ဖြစ်-အပေက္ခိတဗ္ဗလည်းဖြစ်သောကြောင့် ပဗ္ဗတ-မုဏ္ဍတို့ကိုသာ အာယနှင့်ကပ်၍ ယှဉ်စပ် သုံးစွဲအပ်သည်။

သံဃသည် ပဗ္ဗတကငဲ့အပ်သောကြောင့် အပေက္ခိတဗ္ဗဟုတ်သော်လည်း ပဗ္ဗတကိုငဲ့ခြင်းရှိသော သာပေက္ခမဟုတ်၊ ပဗ္ဗတကိုမငဲ့ဘဲလည်း "သံဃာသည် ပြုကျင့်၏"ဟု အဓိပ္ပာယ်ရနေသည်ကို "မငဲ့"ဟုဆိုသည်၊ ဇာလလည်း မုဏ္ဍက ငဲ့အပ်သော အပေက္ခိတဗ္ဗဟုတ်သော်လည်း မုဏ္ဍကိုငဲ့ခြင်းရှိသော သာပေက္ခမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သံဃော-ဇာလ်တို့ကို အာယပစ္စည်းနှင့် မယှဉ်စပ်ရ။ [သာပေက္ခောစ+ သော+အပေက္ခိတဗ္ဗောတိ သာပေက္ခာပေက္ခိတဗ္ဗော။]

၃၂၅။ သညာယ ဝတ္တုမိစ္ဆာယ, မာချာတံ နာမိကံ ဘဝေ၊
မာဓလိစ္စာဒိသ္မိံ စေ္စဝံ, သဒ္ဒနီတိယ-မာဟဋံ။

၃၂၅။ မာဓလိစ္စာဒိသု-မာဓလိ အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊ သညာယံ-အမည်ကို၊ ဝတ္တုံ-ဆိုခြင်းငှာ၊ ဣစ္ဆာယံ-အလိုသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊) အာချာတံ-အာချာတ်ပုဒ်သည်၊ ဝါ-အာချာတ်ပုဒ်က၊ နာမိကံ-နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ယှဉ်သော ပုဒ်သည်၊ ဝါ-နာမ်ပုဒ်သည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ သဒ္ဒနီတိယံ-သဒ္ဒနီတိကျမ်း၌၊ အာဟဋံ-ဥဒါဟရဏ် ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

၃၂၆။ ဥပဂ္ဂဟောတု ကတ္တာဒိ-သာခနန္တု·ပရေ ဝိဒူ၊
ကေစိ တဿ ဝိသေသောတိ,ကာရကေ တဿ သင်္ဂဟော။

၃၂၆။ အပရေ-တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ-ပညာရှိတို့သည်၊ ကတ္တာဒိသာခနံ-ကတ္တုအစရှိသော သာခနသည်၊ ဥပဂ္ဂဟော-ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်၏၊ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ တဿ-

---

၃၂၅။ ။ဤအာချာတ်အခဏ်းဝယ် အာချာတ်ပုဒ်ရင်းက နာမ်ပုဒ်ဖြစ်သွားသော ပုဒ်ထူးပုဒ်ဆန်းကိုလည်း ပြလိုသောကြောင့် "သညာယ"စသည်မိန့်၊ "မာဓလိ"ပုဒ်သည် မာသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ဓလဓာတ် ဩဝိဘတ်ကို ဣပြု၍ "မာဓလိ"-မချော်စေနှင့်"ဟု ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ "မာဓလိ ဂေါသာလ" ဟူသော နာမည်ကို ဆိုလိုသောအခါ ထို "မာဓလိ"ဟူသော အာချာတ်နောင် နာမ်ဝိဘတ်သက်၍ "မာဓလိ" ဟူသော နာမည်ကို ဟောသော နာမ်ပုဒ်တစ်မျိုး ဖြစ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် "မာဓလိနာ ဂေါသာလေန"စသည်ဖြင့် ပါဠိတော်ဝယ် နာမ်ပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် တွေ့မြင်ကြရသည်။

အာဒိ။ ။မာဓလိစ္စာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "အညာသိကောဏ္ဍညထေရ်" ဟူသော နာမည်၌ အညာသိ ပုဒ်ကိုယူ၊ ဉာဓာတ်, ဤဝိဘတ်, (အ-သ) လာ၍ "အညာသိ-သိပြီ"ဟု ပြီးသော အာချာတ်ပုဒ်တည်း၊ ပဉ္စဝဂ္ဂီ ၅ ဦးတွင် ပဌမဆုံး ထေရ်၏နာမည်ကို ထိုအညာသိပုဒ်ဖြင့် အထူးပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ရာ၌ကား အညာသိနောင် ပဌမာ စသော ဝိဘတ်သက်၍ နာမ်ပုဒ်ဖြစ်လာရသည်၊ အညာသိစ+သော+ကောဏ္ဍညောစာတိ အညာသိကောဏ္ဍညော။ [ဒီပနီ၌ သိကိုချေ၍ "အညာကောဏ္ဍညော" ဟု ဖွင့်၏၊ ယခုအခါ၌ကား "အညာကောဏ္ဍည"ဟု မခေါ်ကြတော့။]

ထိုကတ္တုအစရှိသော သာဓန၏၊ ဝိသေသော–ဝိသေသနသည်၊ ဥပဂ္ဂဟော–ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊ တဿ–ထို ဥပဂ္ဂဟ ၂ မျိုးကို၊ ကာရကေ–ကာရက၌၊ သင်္ဂဟော–သွင်းယူခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

၃၂၆။ ။"အာချာတ်ဝိဘတ်သည် မိမိ၏ဟောနက်ဖြစ်သော ဘောကံ ကတ္တားသာမက, ဥပဂ္ဂဟကိုလည်း ဟောသေး၏"ဟု သဒ္ဒတ္ထကျမ်း၌ ဆိုအပ်သောကြောင့် ထိုဥပဂ္ဂဟကို ဤနေရာ၌ ပြလိုရကား "ဥပဂ္ဂဟောတု"စသည် မိန့်၊ ပုံစံကို ကတ္တားဟော ကံဟော ဘောဟောဖြစ်သော "ပါစကော ပုရိသော ဂစ္ဆတိ, ဒေဿိတံ ဓမ္မံ သုဏာတိ, ဘာယံ ဇာယတေ"ဟု ဒီပနီထုတ်၏။

ဥပဂ္ဂဟော ကတ္တာဒိသာဓနံ။ ။"ပါစကောပုရိသော–ချက်တတ်သော ယောကျ်ား" ဤပုံစံ၌ ပါစကောဝယ် ပစဓာတ်, ဏွုပစ္စည်းသည် ကတ္တားဟောတည်း၊ ထိုပါစကောနှင့်အရတူသော ပုရိသောလည်း ကတ္တားကိုပင်ဟော၏၊ ထိုတွင် "ပါစကော ပုရိသော"၌ ပုရိသောသည် ပဓာနဖြစ်ရကား "ဥပဂ္ဂဟ" ဟူသော နာမည်သည် ပုရိသောကဲ့သို့သော ပဓာနသဒ္ဒါ၏ နာမည်တည်း"ဟု အပရေဆရာတို့ ဆိုကြသည်၊ ထိုအလို "ပါစကောတိ ဝိသေသနေန+ဥပဂယှတေတိ ဥပဂ္ဂဟော"ဟု ပြု၊ ဝိသေသနသည် ကပ်၍ ယူအပ်သော ဝိသေသျ ပဓာနသဒ္ဒါတည်း။ ["ဒေဿိတံ ဓမ္မံ"၌ ဓမ္မံလည်း ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ ဘာယံ၌ကား ဘာယံချည်းသာ ဥပဂ္ဂဟမည်၏။]

ကေစိတဿ ဝိသေသော။ ။ကေစိဆရာတို့ကား "ပါစကော, ဒေဿိတံ" ဟူသော ဝိသေသန အပဓာနကို "ဥပဂ္ဂဟ"ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုအလို "ဥပဂယှတေ ဓောနာတိ ဥပဂ္ဂဟော"ဟု ပြု၊ ဓောန–ဤ အပဓာန ဝိသေသန သဒ္ဒါသည်၊ ပဓာနတ္ထော–ပဓာနအနက်ကို၊ ဥပဂယှတေ–ကပ်၍ ယူအပ်၏၊ ဣတိ–ထိုသို့ ကပ်၍ယူတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပဂ္ဂဟော–ဥပဂ္ဂဟမည်၏၊ အဝုတ္တ ကတ္တုသာဓန။

ကာရကေ တဿ သင်္ဂဟော။ ။"ကတ္တာဒိသာဓနံ"ဟု ဆိုသော အပရေနှင့် ကေစိဆရာတို့သည် ကာရကနှင့် သာဓနကို သဘောတူမယူကြ၊ ပစ္စည်း၏ ဟောနက်ကိုသာ သာဓနဟု ယူလို၍, ကြိယာကိုပြီးစေတတ်သော ပုရိသော၌ ကတ္တုသတ္တိ, ဓမ္မံ၌ ကမ္မသတ္တိ, စသည်ကိုသာ ကာရကဟု ယူလိုကြ၏၊ ကာရကနှင့် သာဓနကို သဘောတူဟု ယူဆကြသော ဆရာတို့ကမူ "ပါစကော ပုရိသော ဟူသော ဥပဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံးပင် အပဓာနပဓာနအားဖြင့်သာ ကွဲပြားသော ကတ္တုကာရကချည်းဖြစ်၏"ဟု ယူကြသည်။

၃၂၇။ ဝုတ္တေပိ ဓာတုနာ ဘာဝေ, ဝိဘတ္တိပစ္စယာ ဝိနာ၊
ဘာဝိနော ဓာတုနောတ္ထသာ-ချာတေ ပါကဋဘာဝတော။

၃၂၈။ ကြိယာပဓာနဘာဝေန, ကြိယမာစိက္ခတေ ဣတိ၊
အာချာတံ ကေစိ ဓာတွတ္ထော, ပဓာရေနာတိ ဓာဖြဝုံ။

၃၂၇, ၈။ ဓာတုနာ-ဓာတ်သည်၊ ဘာဝေ-ကြိယာကို၊ ဝုတ္တေပိ-ဟောအပ်ပါသော်လည်း၊ ဝိဘတ္တိပစ္စယာ·ဝိနာဘာဝိနော-ဝိဘတ်ပစ္စည်းနှင့် မကင်းမူ၍ဖြစ်လေ့ရှိသော၊ ဓာတုနော-ဓာတ်၏၊ အတ္ထဿ-ကြိယာအနက်၏၊ အာချာတေ-အာချာတ်၌၊ ပါကဋဘာဝတော-ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ယံပဒံ-အကြင်ပစတိ အစရှိသော ပုဒ်သည်၊) ကြိယာပဓာနဘာဝေန-ကြိယာပြဋ္ဌာန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကြိယံ-ကြိယာကို၊ အာစိက္ခတေ-ဟောတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တံ ပဒံ-ထို ပစတိအစရှိသော ပုဒ်သည်၊) အာချာတံ-အာချာတ်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဖြဝုံ-ဆိုကြကုန်ပြီ၊ ကေစိ-အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဓာတွတ္ထောပဓာရေန-ဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော ကြိယာကို ကတ္တားကံ၌ တင်စားသော ဥဒ္ဓါရပဓာရအားဖြင့်၊ ကြိယံ-ကြိယာကို၊ (ကတ္တားကံကို-ဟူလို၊) အာစိက္ခတေ-ဟောတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ အာချာတံ-အာချာတ်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဖြဝုံ-ဆိုကြကုန်ပြီ။

၃၂၇,၈။ ။ယခုအခါ အာချာတသဒ္ဒါ၏ ဝိဂြိုဟ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "ဝုတ္တေပိ"စသည်မိန့်၊ ထို ၂ ဂါထာ၌ လိုရင်းကား-"ကြိယံ အာစိက္ခတေတိ အာချာတံ"သာတည်း၊ "အာစိက္ခတေ"သည် ချာဓာတ်၏ အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "အာစိက္ခတေတိ အာချာတံ"ကို ဓာတွတ္ထဝိဂ္ဂဟဟု မှတ်ပါ၊ အာပုဗ္ဗ-ချာဓာတ်ဟူသော မိမိဓာတ်ရင်းဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင်ကား "ကြိယံ အာချာယတီတိ အာချာတံ"ဟု ပြုပါ။

ကြိယာပဓာနဘာဝေန။ ။"ပစတိ" စသော အာချတ်သည် ကံ ကတ္တားကိုဟောသေးသော်လည်း ကြိယာအနက်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနနည်းအားဖြင့် "ကြိယံ အာစိက္ခတေ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုရသည်-ဟူလို၊ "အာစိက္ခတေ-ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောတတ်၏" ဟု ပေး။

၃၂၉။ ဗျတိရေကေန ဂစ္ဆာမိ, န ဂစ္ဆာမိတိ ပါကဋာ၊
ကိံ ကရောသိ ပစာမိတိ, ပဥှတော ဝါ ပျယံကြိယာ။

၃၂၉။ ဂစ္ဆာမိ–ငါသွား၏၊ (ဣတိ–ဤသို့၊ ဝုတ္တာဝစနသဿ–ပြောဆိုအပ်သော စကား၏၊) န ဂစ္ဆာမိ–ငါမသွား၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ဗျတိရေကေန–ဆန့်ကျင်ဘက်စကားဖြင့်၊ (အာချာတေ–အာချာတ်၌၊) အယံကြိယာ–ဤကြိယာသည်၊ ပါကဋာ–ထင်ရှား၏၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ကိံ–အဘယ်ကို၊ ကရောသိ–ပြုသနည်း၊ ပစာမိ–ချက်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ပဥှတောပိ–အမေးအားဖြင့်လည်း၊ ဝါ–အမေးအဖြေအားဖြင့်လည်း၊ (အာချာတေ–၌၊) အယံကြိယာ–သည်၊ ပါကဋာ–၏။

ဝုတ္တေပိ၊ပေ၊ ဘာဝတော။ ။ကြိယာကို ဟောသောကြောင့် "အာချာတ်" ဟု ဆိုလျှင် ဂမု–ပစ စသောဓာတ်ကိုသာ အာချာတ်ဟု ခေါ်ထိုက်သည်မဟုတ်လော–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်"ဝုတ္တေပိ" စသည်မိန့်၊ ဓာတ်သည်သာ ကြိယာကို ဟောသော်လည်း ဓာတ်သည် တိစသော ဝိဘတ်, အ–စသော ပစ္စည်းနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်, ထိုဝိဘတ်ပစ္စည်းပါမှ ပုဒ်အရာဝင်၍ ကြိယာကို ဟောနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဂစ္ဆတိ–ပစတိစသော တစ်ပုဒ်လုံးကိုသာ အာချာတ်ဟု ခေါ်ရသည်–ဟုလို။

ကေစိ၊ပေ၊ အဖြဝုံ။ ။"ဂစ္ဆတိ ပစတိ"စသော တစ်ပုဒ်လုံးကို အာချာတ်ဟု ခေါ်ရသောကြောင့်ပင် ကေစိဆရာတို့က "ကြိယံ အာချယတိ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟ၌ "ကြိယံ"အရ ကြိယာကို မယူဘဲ, ကြိယာအမည်ကို ကတ္တားကံတို့၏ အပေါ်၌တင်စား၍ ဥာချုပစာရအားဖြင့် ကတ္တားကံကို "ကြိယံ"ဟု ခေါ်ကြသည်၊ ထိုကေစိတို့ကား ဘောဟူသော ကြိယာသာမက, ကတ္တားကံကိုလည်း ကြိယာဟု နာမည်တပ်ကြသည်။

၃၂၉။ ဗျတိရေကေန၊ပေ၊ပါကဋာ။ ။အာချာတ်ပုဒ်တို့က ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟောပုံမှာ "ဂစ္ဆာမိ–ငါသွား၏" ဟူသော အန္ဝယစကား န ဂစ္ဆာမိ–ငါမသွား"ဟူသော ဗျတိရေကစကားကိုထောက်၍ သိသာ၏၊ ဂစ္ဆာမိ–နဂစ္ဆာမိ တို့ဖြင့် သွားသူဒြပ်ကို ဆိုလိုရင်းမဟုတ်၊ သွားခြင်း မသွားခြင်း ကြိယာကိုသာ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။

ကိံ၊ပေ၊ကြိယာ။ ။ကိံ ကရောသိ–ဘာလုပ်နေသနည်း, (အမေး)၊ ပစာမိ–ထမင်းချက်နေ၏၊ (အဖြေ)၊စ ဤသို့ အာချာတ်ပုဒ်ဖြင့် မေးဖြေရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မမေးဘဲ, ကြိယာ(အလုပ်)ကိုသာ မေးသောကြောင့်လည်း အာချာတ်၏ ကြိယာပဓာနဟောကြောင်း ထင်ရှားသည်။

၃၃၀။ ဝေမ္ဘိသာချရူပတ္တာ, ချာတသော၀ ကြိယာပဓာ-
နတ္တံ ကိတဿ ဒဗ္ဗပ္ပ-ဓာနတ္တံ သိဒ္ဓရူပတော။

၃၃၀။ ဝေမ္ဘိ-ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း၊ (ဥေယျံဥ္စပ်)၊ သာချရူပတ္တာ-ကတ္တားကံတို့သည် ပြီးစေအပ်သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာချာတသော၀-အာချာတ်၏ သာလျှင်၊ ကြိယာပဓာနတ္တံ-ကြိယာပြဓာန်းသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဥေယျံ-သိအပ်၏၊) ကိတဿ-ကိတ်၏၊ သိဒ္ဓရူပတော-ကတ္တား ကံစသော ထင်ရှားသောသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတ္တံ-ဒြပ်ပြဓာန်း သည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဥေယျံ-သိအပ်၏၊) [ဝေမ္ဘိ-ဣမိနာ၀က္ခမာနာကာ ရေနာပိ ဥေယျံ-ဒီပနီ။]

၃၃၀။ **ဝေမ္ဘိ၊ပေ၊ ကြိယာပဓာနတ္တံ**။ ။အာချတ်သည် ကတ္တား ကံ ၂ မျိုးလုံးနှင့် ဖြစ်စေ, ကတ္တားနှင့်ချည်းဖြစ်စေ တွဲရမှ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ကတ္တား ကံသည် ပြီးစေအပ်သော သဘောရှိ၏၊ "ပုရိသော မဂ္ဂံ ဂစ္ဆတိ"၌ ဂမနကြိယာ သည် ယောကျ်ားဟူသော ကတ္တား, မဂ္ဂဟူသော ကံပါမှ ပြီးစီးနိုင်၏၊ ဤသို့ ကတ္တားကံတို့က ပြီးစေအပ်သောကြောင့် အာချာတ်၏ ကြိယာပဓာနအဖြစ်ကို သိရသည်။ [သာဓီယတေတိ သာချံ-(သာဓဓာတ် ဏျပစ္စည်း၊) သာချံ-ကံကတ္တားတို့သည် ပြီးစေအပ်သော (ကံကတ္တားပါမှ ပြီးနိုင် ဖြစ်နိုင်သော)+ရူပံ (သဘောသည်) ယဿာတိ သာချရူပံ၊ (အာချာတံ)။]

ကိတဿ၊ပေ၊ရူပတော။ ။ကိတ်၌ကား "ပါစကော-ချက်တတ်သူ" ဟူရာ၌ ချက်တတ်သူက ကတ္တားဒြပ်သည် ထင်ရှား၏၊ "ပစိတော-ချက်အပ်သော ထမင်း"ဟူရာ၌ ချက်အပ်သော ထမင်းဒြပ်သည် ထင်ရှား၏၊ "ပဟရဏံ-ပုတ်ခတ်ကြောင်း" ဟူရာ၌ ရိုက်နက်ပုတ်ခတ်ရာဝယ် အသုံးပြုရသော လက်နက် ဒြပ် ထင်ရှား၏၊ ဤသို့ ဒြပ်ထင်ရှားသောကြောင့် ကိတ်အနက်၏ ဒြပ်ပြဓာန် သည်၏ အဖြစ်ကို သိရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာဖြင့် အာချာတ်က ကြိယာကို ပဓာနအားဖြင့် ဟော ကြောင်းကို သိစေလိုရင်းဖြစ်သည်၊ သို့သော် ဤဂါထာကို ထောက်၍ "အာချာတ် သည် ကြိယာပဓာနဖြစ်၏, ကိတ်သည် ဒြပ်ပဓာနဖြစ်၏"ဟု အာချာတ်နှင့် ကိတ် အထူးကိုလည်း သိနိုင်ပြန်သည်။

အာချာတ်ခဏ်း ပြီး၏။

၃၃၁။ ပါစကော ဘတ္တကာရော ပ–ဟရဏံ သူာဒိ ပစိတော၊
ဩဒနော ဒါနိယော ဘိက္ခု, ပဘာဝေါ ဟိမဝါဒိကော၊
၃၃၂။ အာသန္နံ မဋ္ဌပိဋ္ဌာဒိ, ဌာနံဌာနကြိယာ ဣတိ၊
ကိတေနာ·ဘိဟိတံ သတ္တ–သာဓနံ ဘာဝသတ္တမံ။

၃၃၁,၂။ ပါစကော–ချက်တတ်သူ၊ ဘတ္တကာရော–ထမင်းချက်တတ်သူတည်း၊ ဝါ–ထမင်းချက်တတ်သူကို အရကောက်ရ၏၊ ပဟရဏံ–ပုတ်ခတ်ကြောင်းလက်နက်၊ အသူာဒိ–သန်လျက် အစရှိသော လက်နက်တည်း၊ ပစိတော–ချက်အပ်သောအရာ၊ ဩဒနော–ထမင်းတည်း၊ ဒါနိယော–ပေးလှူရာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘိက္ခု–ရဟန်းတည်း၊ ပဘာဝေါ–စ၍ ဖြစ်ရာအရပ်၊ ဟိမဝါဒိကော–ဟိမဝန္တာ အစရှိသော အရပ်တည်း၊ အာသန္နံ–ကပ်ဝင်နေထိုင်ရာ၊ မဋ္ဌပိဋ္ဌာဒိ–ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် အစရှိသောအရပ်တည်း၊ ဌာနံ–တည်ခြင်း၊ ဌာနကြိယာ–တည်ခြင်းကြိယာတည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ကိတေန–ကိတ်သည်၊ ဘာဝသတ္တမံ–ဘောလျှင် ၇ ခုမြောက်ရှိသော၊ သတ္တသာဓနံ–သာဓန ၇ ပါးကို၊ အဘိဟိတံ–ဟောအပ်၏။

၃၃၃။ ကတ္တုကရဏ ကမ္မ သမ္ပဒါနာ၀ဓိယာဓိက၊
ရဏဘာဝပ္ပဘေဒေန, သာဓနံ သတ္တဓာ မတံ။

၃၃၃။ ကတ္တုကရဏ ကမ္မ သမ္ပဒါနာ၀ဓိယာဓိကရဏ ဘာဝပ္ပဘေဒေန–ကတ္တုသာဓန, ကရဏသာဓန, ကမ္မသာဓန, သမ္ပဒါနသာဓန, အပါဒါန်ဟု ခေါ်အပ်သော အ၀ဓိသာဓန, အဓိကရဏသာဓန, ဘာဝသာဓနတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ သာဓနံ–သာဓနကို၊ သတ္တဓာ–၇ ပါးပြား၏ဟူ၍၊ မတံ–သိအပ်၏။ [ဤ ဂါထာကား သာဓန ၇ ပါးကိုပြသော ဂါထာတည်း။]

၃၃၁,၂။ ။အာချာတ်ခဏ်းကိုပြပြီး၍ ကိတ်အခဏ်းကို ပြလိုသောကြောင့် "ပါစကော" စသည်မိန့်၊ ပစတီတိ ပါစကော၊ ပဟရတိ ဧတေနာတိ ပဟရဏံ၊ ပစိတဗ္ဗောတိ ပစိတော၊ ဒဒါတိ ယဿာတိ ဒါနီယော၊ ပဘာဝန္တိ ဧတသ္မာတိ ပဘာဝေါ၊ အာသန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသနံ၊ (အာသဓာတ်)၊ ဌီယတေ ဌာနံ၊ ဤသို့ သာဓန ၇ ပါး၏ ပုံစံများကို ဝိဟဂ္ဂပြုပါ။

၃၃၄။ ဘာဝေါတု ကာရကာမိဿော

ဓာတွတ္ထော သ ကြိယာ ယဒိ၊

ဓာတွတ္ထော ဓာတုနာ ဝုတ္တော

ကိမတ္ထံ ပစ္စယော ကတော။

၃၃၄။ တု–ဆက်ဦးအံ့၊ ဘာဝေါ–ဘာဝသာဓနသည်၊ ကာရကာမိဿော–ကာရကတို့နှင့်မရောနှောသော၊ဓာတွတ္ထော–ဓာတ်နက်တည်း၊ သ (သော)–ထို ဓာတ်နက်သည်၊ ကြိယာ–ကြိယာတည်း၊ ဓာတုနာ–ဓာတ်သည်၊ ဓာတွတ္ထော–ဓာတ်နက်ကို၊ ယဒိဝုတ္တော–အကယ်၍ ဟောအပ်သည်ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ–ဤသို့ ဖြစ်လသော်၊) ကိမတ္ထံ–အဘယ်အကျိုးငှာ၊ ပစ္စယော–ဝိဘတ်ပစ္စည်းကို၊ ကတော–ပြုအပ်သနည်း။

၃၃၅။ န ကေဝလာ ပယုဉ္ဇန္တိ, ပကတိ နစ ပစ္စယာ၊

ဣတိ ဉာယေန ဘာဝတ္ထ–သာဓနာပေက္ခဘာဝတော။

၃၃၅။ ဘာဝတ္ထ သာဓနာပေက္ခဘာဝတော–ဘော အနက်ဟူသော ဘာဝသာဓနကို ဆရာတို့က ငဲ့ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ "နကေဝလာ ပယုဉ္ဇန္တိ ပကတိ နစပစ္စယာ" ဣတိဉာယေန–**န** ကေဝလာ ပယုဉ္ဇန္တိ ပကတိ နစ ပစ္စယာ ဟူသော ဤပရိဘာသာ

၃၃၄။ ။သာဓနေ ၇ ပါးတွင် ဘာဝသာဓနပါ၏၊ အာချတ်၏ ဟောနက်တွင်လည်း **ဘောအ**နက်ပါ၏၊ ထို "ဘော" ဟူသည် ကတ္တား ကံစသော ကာရကတို့**နှင့် မရောသော** "သွားခြင်း, ချက်ခြင်း, ရခြင်း" စသော ဓာတ်နက်တည်း၊ ထိုဓာတ်နက်ဟူ**သည်လည်း** ကြိယာတည်း၊ ထိုဓာတ်နက်ဟူသော ကြိယာကို ဓာတ်ချည်းသက်သ**က်က ဟော**နိုင်လျှင် ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကို အဘယ်အကျိုးငှာ ထည့်ထားပါသနည်း–**ဟု မေး**သည်။ [ဂစ္ဆိယတေဒ္ဓ တေဝိဘတ်ယပစ္စည်း၊ ဂမနံဒ္ဓ ယုပစ္စည်းစသည်ကို ထည့်ရခြင်း၏ အကျိုးကို မေးသည်။]

၃၃၅။ **ဘာဝတ္ထသာဓနာပေက္ခဘာဝတော**။ ။ဓာတ်သည် ကြိယာကိုသာ ဟော၏၊ ဝိဘတ်နှင့် ပစ္စည်းတို့ကား ဘာဝသာဓနအနက်ကို ဟော၏၊ ထိုသို့ သာဓနအနက်ဟောဖို့ရန် (ကျမ်းဆရာတို့က) ငဲ့သောကြောင့် "န ကေဝလာ ပယုဉ္ဇန္တိ" စသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့ကို ထည့်၍သုံးစွဲထား

နည်းအားဖြင့်၊ (ပစ္စယော–ကို၊ ကတော–၏။) [ကေဝလာ–ဝိဘတ်ပစ္စည်းမဖက် သက်သက်ကုန်သော၊ ပကတိ–လိင်ဓာတ် ဟူသော ပကတိတို့ကို၊ နပယုဇ္ဇန္တိ–မယှဉ်စပ်အပ်, မသုံးစွဲအပ်ကုန်၊ ကေဝလာ–လိင်ဓာတ် မဖက် သက်သက်ကုန်သော၊ ပစ္စယာ–ဝိဘတ် ပစ္စည်းဟူသော ပစ္စယတို့ကိုလည်း၊ န ပယုဇ္ဇန္တိ–ကုန်။]

၃၃၆။ သိဒ္ဓသာချုပ္ပဘေဒေန, ဒုဓာ ဘာဝေါ ယထာက္ကမံ၊ ပါကော ဋ္ဌိယတိ ဣတျတ္ထ–ဗျာချာနေ သဒ္ဒသတ္တိယာ။

၃၃၆။ သဒ္ဒသတ္တိယာ–ကိတ်ပစ္စည်း၊ အာချာတ်ဝိဘတ် ဟူသော သဒ္ဒါ၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့်၊ ဘာဝေါ–ဘောသည်၊ သိဒ္ဓသာချုပ္ပဘေဒေန–သိဒ္ဓဘော, သာချဘောတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဓာ–၂ ပါး အပြားအားဖြင့် (ပဘိဇ္ဇတေ–ပြား၏။) ယထာက္ကမံ–အစဉ်အတိုင်းသော ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ပါကောဋ္ဌိယတိ–ပါကော, ဋ္ဌိယတိ ဟူသည်တည်း၊ ပါကော ချက်ခြင်းသည်၊ (ဘဝတိ–ဖြစ်၏။) ဋ္ဌိယတိ–တည်ခြင်း၊ ဝါ–တည်ရာ၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အတ္ထဗျာချာနေ–အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း၌၊ (ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ။)

ရသည်၊ ချဲ့ဦးအံ့–"ပစ္စတေ–ချက်ခြင်း" ဟူရာ၌ "ချက်ခြင်း" ဟူသော အနက်သည် ပစဓာတ်၏အနက်လည်း ဟုတ်၏၊ တေဝိဘတ်၏ ဘာဝသာဓနအနက်လည်း ဟုတ်၏၊ ပစန်၌လည်း– "ယုပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန အနက်လည်း ဟုတ်၏" ဟု ဆိုရုံသာ၊ ဤသို့ ဘောအနက်ဟူသော ဘာဝသာဓနကို ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်က ငဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုဘာဝသာဓနကို ဟောဖို့ရန် ပစ္စတေ–ပစန်တို့၌ တေဝိဘတ်, ယုပစ္စည်းတို့ကို ပြုရ (ထည့်ထားရ) သည်။

၃၃၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် အတ္ထဗျာချာန်ကျမ်း၌ ဆိုအပ်သော "သိဒ္ဓဘော သာချဘော"ဟု ဘော ၂ မျိုးအပြားကိုလည်းကောင်း, ပုံစံကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ သိဒ္ဓဘောဟူသည် ဒြပ်ထင်ရှားသော ကိတ်ဘောတည်း၊ ပုံစံကား– "ပါကော"တည်း၊ ဤပုံစံ၌ "ချက်ခြင်း" ဟူသော ကြိယာသည် လောက၌ ကြိယာဒြပ်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားခြင်းကြောင့်ပင် "ပါကော ဘဝတိ, ပါကံ ကရောတိ" စသည်ဖြင့် နာမ်ဝိဘတ်သက်၍ နာမ်ပုဒ်တစ်ခုအနေအားဖြင့် ကတ္တားကံ စသည် ဖြစ်နိုင်ပြန်သည်။ ["ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ"နှင့်အညီ နာမ်ပုဒ်မှန်လျှင် ဒြပ်ဟောဖြစ်ရသည်၊ သိဒ္ဓိတ္ထ–အထင်အရှား ပြီးစီးပြီး ဣတိ သိဒ္ဓေါ။]

၃၃၇။ မာတုလောစရိယောတျေကော, ပျေဝံ ဘာဝေါပိ မနျတေ၊
ကြိယာစ သာဓနေဿတိ, ပကတျာ ပစ္စယေနစ။

၃၃၇။ ဧကောပိ–တစ်ပါးတည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း၊ မာတုလောတိ–ဦးကြီးဟူ၍လည်းကောင်း၊ အာစရိယောတိ–ဆရာဟူ၍လည်းကောင်း၊ မနျတေယထာ–သိအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ–ဤအတူ၊ ဘာဝေါပိ–တစ်မျိုးတည်းသော ဘောကိုလည်း၊ ပကတျာ–ပကတိဟူ သော ဓာတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပစ္စယေနစ–ပစ္စည်းဝိဘတ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကြိယာတိစ–ကြိယာဟူ၍လည်းကောင်း၊ သာဓနံတိစ–သာဓနဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မနျတေ–သိအပ်၏။

၃၃၈။ ဘာဝေါတိ သတ္တိမံ ဒဗ္ဗံ, ယံ ယဒူပစရိယတေ၊

ဆဋ္ဌီ သာမိနိ တံယောဂေ, ဓာတွတ္ထာ·ပေက္ခိတေ ပန၊
၃၃၉။ ကတွတ္ထေ တတိယာ ဆဋ္ဌီ, ကေစိ လာဒူပမာတိစ၊
ကြိယာဝိသေသနံ ဆဋ္ဌီ–ယန္တံ တံယောဂတောတိစ။

၃၃၈,၃၃၉။ ယဒါ–အကြင်အခါ၌၊ သတ္တိမံ–ကာရကသတ္တိရှိသော၊ ယံဒဗ္ဗံ–အကြင်ကြိယာ ဒြပ်ကို၊ ဘာဝေါတိ–ဘောဟူ၍၊ ဥပစရိယတေ–ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ တဒါ–ထိုအခါ၌၊ တံယောဂေ–ထို ကြိယာ

သာရုဘော ဟူသည် ကတ္တားသည် ပြီးစေအပ်သော အာချာတ်ဘောတည်း၊ ပုံစံကား–"ဌီယတေ"တည်း၊ "ပုရိသေန–သည်၊ ဌီယတေ–တည်ခြင်း" ဟူရာ၌ ပုရိသေနကတ္တားက တည်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေရပုံကို ကြည့်ပါ၊ ကြိယာက ပဓာနဖြစ်သောကြောင့်ပင် ဌီယတေနှောင် နာမ်ဝိဘတ်များ မသက်နိုင်ဘဲရှိရသည်။ ["ဩဒနံ ပစ္စတေ"၌ကား ကျက်ခြင်းကြိယာကို ဩဒနံဟူသော ကံက ပြီးစေရ၏။]

၃၃၇။ ။ဘောအနက်တစ်ခုတည်းကိုပင် ဓာတ်ဟူသော ပကတိ၏အနက် ဖြစ်သောကြောင့် ကြိယာအနက်ဟုလည်းကောင်း, တေဝိဘတ် ယုပစ္စည်း စသော ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏အနက် ဖြစ်သောကြောင့် သာဓနအနက်ဟုလည်းကောင်း ၂ မျိုးခွဲ၍သိရသည်၊ ဥပမာ–ဘုန်းတော်ကြီးတစ်ပါးကိုပင် အမေ့မောင်ဖြစ်သောကြောင့် "ဦးကြီး"ဟုလည်းကောင်း, မိမိအားစာချသူဖြစ်သောကြောင့် "ဆရာ"ဟုလည်း ကောင်း ခေါ်ရသကဲ့သို့တည်း။

ဒြပ်နှင့် ယှဉ်ရာ၌၊ သာမိနိ–သာမီအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ ဓာတွတ္ထေ–ဓာတ်၏အနက်ကို၊ အပေက္ခိတေပန–ငဲ့အပ်သော်ကား၊ ဝါ–ငဲ့အပ်ရာ အခါ၌ကား၊ ကတ္တတ္ထေ–ကတ္တားအနက်၌၊ တတိယာ–တတိယာဝိဘတ်သည်၊ ဘဝေ–ဖြစ်၏၊ ကေစိ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ လာခုပမာ (လာခါ+ဥပမာ)– ချိတ်ဟူသော ဥပမာရှိ၏၊ ဝါ–ချိတ်နှင့် တူ၏၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်းကောင်း၊ တံယောဂတော–ထိုဓာတ်နှင့်, ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆဋ္ဌီယန္တံ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်အဆုံးရှိသော၊ ကြိယာ ဝိသေသနံ–ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ဣတိစ–ဤသို့လည်းကောင်း၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။)

၃၃၈,၉။ ဘာဝေါ၊ပေ၊ တံယောဂေ။ ။ဘောဟောကြိယာပုဒ်၌ စပ်လာသော ပုဒ်များ၏ သမ္ဗန်, ကတ္တား, ဝိသေသနဖြစ်သင့်ရာကို ပြလို၍ "ဘာဝေါတိ" စသည်မိန့်၊ ကြိယာဒြပ်ကို "ဘော"ဟု ဆိုလိုရာအခါ၌ ထိုကြိယာဒြပ်နှင့် ယှဉ်စပ်မည့်ပုဒ်ဝယ် သာမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ရသည်၊ ပုံစံကား– "ပါဒဿ+ဥက္ခိပနံ–ခြေ၏+ကြွခြင်း"တည်း၊ ဤပုံစံ၌ကြွခြင်းကို "ကြိယာဒြပ်"ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဒြပ်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း (၃၃၆) ဂါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဓာတွတ္ထ၊ပေ၊တတိယာ။ ။ဓာတ်နက်ဖြစ်သော ကြိယာကိုငဲ့လျှင်ကား (စပ်လျှင်ကား) ကတ္တားအနက်၌ တတိယာသက်၍ "သူဒေန+ပစနံ–စဖိုသည်+ချက်ခြင်း"ဟုဖြစ်၏၊ ဤပုံစံ၌ သူဒေနကို"ချက်"ဟူသော ဓာတ်နက်၌ စပ်ရသည်၊ အာချာတ်၌လည်း နည်းတူ။

ဆဋ္ဌီလာခုပမာ။ ။ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို ချိတ်ကဲ့သို့ ဥပမာထား၍ "ကတ္တားအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်နိုင်၏"ဟု ကေစိဆရာတို့က ဆိုကြ၏၊ "သူဒဿ–စဖိုသည်သည်+ပစနံ–ချက်ခြင်း"တည်း။ [ကွဲအက်နေသောနေရာ၌ ချိတ်ဖြင့် ဖာထေးရသကဲ့သို့ "တတိယာဝိဘတ်နေရာ၌ တတိယာဝိဘတ် မသက်သဖြင့် ဟာနေသော ကတ္တားအနက်ကို ဆဋ္ဌီဝိဘတ်တည်းဟူသော ချိတ်ဖြင့် ဖာပေးရသည်–ဟူလို၊– "ဆဋ္ဌီကတ္တား, ရံခါပြားမူ, ကတ္တားတတိယာနှင့် တူမြဲတည်း"။]

ကြိယာ၊ပေ၊ဆဋ္ဌီယန္တံ။ ။တချို့ကလည်း "ဓာတ်အနက်နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်သည်"ဟုဆိုကြ၏၊ "ပုရိသဿ ဘယ်"တည်း၊ ဤပုံစံ၌ ရိုးရာသမ္ဗန်ဖြစ်သော်လည်း "မိန်းမ၏ကြောက်ခြင်းမဟုတ်"ဟု ကြောက်ခြင်းကြိယာကို အထူးပြုသောကြောင့် "ပုရိသဿ"ကို "ကြိယာဝိသေသန"ဟု ဆိုသည်၊ သို့ဖြစ်လျှင် "ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ"လည်း လက်၏ကြွခြင်းမှ အထူးပြုသောကြောင့် ပါဒဿကို ကြိယာဝိသေသနဟု ဆိုနိုင်၏။

၃၄၀။ ဘေဒေါသမ္ဗန္ဓိဘေဒေန,
ဘာဝဿုပစရီယတေ၊
အဘေဒဿ အဘေဒေါစာ-
ဘာဝါကာသာဒိနော ယထာ။
၃၄၁။ ပါကာ တေလဃဋာဒီနံ,
ယော္ဂ ပါကောတိ ဝါ ကိတေ၊
ဘာဝေ ချာတေ အယုတ္တတ္တာ,
န ဆဋ္ဌီသာမိလက္ခဏော။

၃၄၀,၁။ အဘေဒဿ–အထူးအပြား မရှိသော၊ အဘာဝါကာသာဒိနော–အဘာဝ, အာကာသ အစရှိသည်၏၊ သမ္ဗန္ဓိဘေဒေန–သမ္ဗန္ဓိဒြပ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ဘေဒေါ–အထူးအပြားကို၊ ဥပစရီယတေ ယထာ–ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ–တူ၊) အဘေဒဿ–အထူးအပြားမရှိသော၊ ဘာဝဿ–ကြိယာ၏၊ သမ္ဗန္ဓိဘေဒေန–ခြင်းကြောင့်၊ ဘေဒေါ–အထူးအပြားကို၊ ဥပစရီယတေ–၏၊ အဘေဒေါစ–ပင်ကို သဘောအားဖြင့် မထူးပြားခြင်းကိုလည်း (ဥေယျော–သိအပ်၏)။

၃၄၀,၁။ ။"အဘာဝ(မရှိခြင်း), အာကာသ (ကောင်းကင်)" တို့သည် ပင်ကိုအတိုင်းအားဖြင့် အများအပြားမရှိဘဲ တစ်ခုတည်းဖြစ်၏၊ သို့သော် သမ္ဗန္ဓိဒြပ်တို့၏ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် "မကသာနံ အဘာဝေါ–ခြင်းတို့၏ မရှိခြင်း၊ မက္ခိကာနံ အဘာဝေါ–ယင်ကောင်တို့၏ မရှိခြင်း" စသည်ဖြင့် အဘာဝ အမျိုးမျိုး, "ဃဋာကာသ–အိုးအပေါက်၊ ဒွါရာကာသ–တံခါးအပေါက်" စသည်ဖြင့် အာကာသအမျိုးမျိုး ကွဲပြားရသကဲ့သို့'

ထို့အတူကြိယာသည် ကျက်ခြင်းဖြစ်လျှင် ကျက်ခြင်းတစ်မျိုးသာတည်း၊ သွားခြင်းဖြစ်လျှင် သွားခြင်း တစ်မျိုးသာတည်း၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကြိယာ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း ထိုကြိယာ၏ စပ်ဆိုက်လာသော ဒြပ်တို့၏ များပြားခြင်းကြောင့် ကြိယာအမျိုးမျိုးလည်း ကွဲပြား၍ "တေလဿ ပါကော–ဆီ၏ကျက်ခြင်း၊ ဃဋဿ ပါကော–ထောပတ်၏ ကျက်ခြင်း"ဟုလည်းကောင်း, "တေလဃဋာဒီနံ ပါကာ–ဆီ ထောပတ်တို့၏ ကျက်ခြင်းတို့"ဟုလည်းကောင်း ဖြစ်ရ၏၊ "ထိုသို့ ဒြပ်အများနှင့်မစပ်ဘဲ ပင်ကိုအတိုင်းဆိုလျှင် "ကျက်ခြင်း" တစ်မျိုးတည်းဖြစ်၍ မကွဲပြားပါ" ဟူလို။

ယထာ–ဥဒါဟရဏ်ကား၊ တေလဃဋ္ဋာဒီနံ–ဆီ ထောပတ် အစရှိသည်တို့၏၊ ပါကာ–ကျက်ခြင်း‌တို့သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ ပါကော–ကျက်ချင်းသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ–သို့၊ ကိတေဘာဝေ–ကိတ်ဘော၌၊ ဧဟ္ဝာတိ–၏၊ အာချာတေ–အာချာတ်ဘော၌၊ အယုတ္တတ္တာ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ မယှဉ်သင့်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာမိလက္ခဏေ–သာမိလက္ခဏာ၌၊ ဆဋ္ဌီ–သည်၊ န ဟောတိ–မဖြစ်။

၃၄၂။ ကြိယာနိမိတ္တကတ္တာဒိံ, ဓာရေန္တော့မှိ ကဋ္ဌာဒိကံ၊

ကြိယာဓာရော ယထာ ကတ္တု, ဒဗ္ဗေ တန္တိသယေပိစ။

၃၄၃။ ဘာဝသာပိ အဘာဝဿ, ကတ္တုပညတ္တိ ဝုစ္စတေ၊

သဒ္ဒနိတိယ မေတဿ, ဒဗ္ဗဘေဒေန ဘေဒတော။

၃၄၂, ၃။ ကြိယာနိမိတ္တကတ္တာဒိံ–ကြိယာ၏ မှီရာ ကတ္တား အစရှိသော ကာရကကို၊ (အာဒိဖြင့် ကံကိုယူ)၊ ဓာရေန္တော့မှိ–ဆောင် တတ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ ကဋ္ဌာဒိကံ–ကဋ္ဌအစရှိသော ကာရကကို၊

ပါကာ၊ပေ၊ကိတေဘာဝေ။ ။"တေလဃဋ္ဋာဒီနံ ပါကာ" သည် သမ္ဗန္ဓိဒြပ် တွေက "တေလဃဋ္ဋာဒီနံ"ဟု များသည့်အတွက် "ပါကာ"ဟု ကြိယာလည်း များပြားပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ "တေလ ဃဋ္ဋာဒီနံ ပါကော"ကား သမ္ဗန္ဓိဒြပ် တွေ များပြားသော်လည်း ကျက်ခြင်းသာမညဇာတ်ကို ငဲ့၍ "ပါကော" ဟု တစ်ခုတည်းနေပုံကိုပြသော ပုံစံတည်း၊ ဤနောက်ပုံစံကို ရည်ရွယ်၍ ရှေ့ဂါထာ၌ "အဘေဒေါစ"ဟု ဆိုခဲ့သည်။

အာချာတေ၊ပေ၊သာမိလက္ခဏေ။ ။အာချာတ်သည် ကြိယာပဓာနဖြစ်၏၊ ထိုကြိယာကိုလည်း ကတ္တားက ပြီးစေရဖြစ်စေရ၏၊ ထို့ကြောင့် အာချာတ် ဘော၏ယှဉ်ရာ၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ် မသက်သင့်သောကြောင့် (သဒ္ဒယုတ္တိ မရှိသော ကြောင့်) သာမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီမသက်ရ၊ "ပုရိသဿ ဌီယတေ–ယောကျ်ား၏+ တည်ခြင်း"ဟု ပါဠိမစီရ–ဟူလို။ ["သာမီအနက်၌ မသက်ရ"ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် "ကတ္တားအနက်၌ကား ဆဋ္ဌီသက်တော့" ဟု ခွင့်ပြုရာရောက်သည်။]

၃၄၂,၃။ ။"ဘော"ဟူသော ကြိယာသည် ပင်ကိုသဘာဝအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ၊ "ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသော ဘောသည် အဘယ်နည်းဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို ပြီးစေနိုင်သော ကတ္တားစသော ကာရကဖြစ်နိုင်သနည်း" ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်

ကြိယာခေရော–ကြိယာ၏ တည်ရာဟူ၍၊ ဝုစ္စတေယထာ–ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ (တထာ–ထို့အတူ၊) တန္နိဿယေ–ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော၊ ကတ္တုဒဗ္ဗေပိ–ကတ္တားဒြပ်၌လည်း (စအနက်မရှိ)၊ (ဝတ္တဗ္ဗာ–ဆိုထိုက်သော၊) ကတ္တုပညတ္တိ–ကတ္တားဟူသော အမည်ပညတ်ကို၊ အဘာဝဿ–ထင်ရှားမရှိသော၊ ဘာဝဿာပိ–ဘော၌လည်း၊ သဒ္ဒနီတိယံ–သဒ္ဒနီတိ၌၊ဥစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊ (ဤကား ဒီပနီအလိုတည်း။)

[(တစ်နည်း) အဘာဝဿ–ထင်ရှားမရှိသော၊ ဘာဝဿာပိ–ဘော၏လည်း၊ ကတ္တုပညတ္တိ–ကို၊ သဒ္ဒနီတိယံ–၌၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏၊]

(တဥ္စဝစနံ–ထိုစကားကိုလည်း၊) တေသ–ဤ ကိတ်ဘော၏၊ ဒဗ္ဗဘေဒေန–ကတ္တား အစရှိသော ဒြပ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဘေဒတော–ကွဲပြားခြင်းကြောင့်၊ ဝုစ္စတေ–ဆိုအပ်၏။

"ကြိယာနိဿယ ကတ္တာဒိ" စသော ဂါထာ ၂ ရပ်ကို မိန့်သည်၊ "ပုရိသော ကဋေ နိသီဒတိ" ပုံစံ၌ ထိုင်ခြင်းကြိယာသည် ယောကျ်ား ဟူသော ကတ္တား၌ တည်သောကြောင့် ပုရိသောကို ကြိယာ၏တည်ရာ "အာဓာရ" ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်း မခေါ်ဘဲ ယောကျ်ား၏ တည်ရာနေရာ ဖျာကိုသာ ဥာချုပစာရအားဖြင့် "အာဓာရ"ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့...[ကတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကံကိုယူ၍ ကဋာဒိ၌ အာဒိဖြင့် "ထာလိယံ ဩဒနံပစတိ"ဝယ် ဩဒနံဟူသော ကံ၏တည်ရာ "ထာလိယံ"ကို ယူပါ။]

ကတ္တုဒဗ္ဗေ တံနိဿယေပိ။ ။ထို့အတူ ထိုကြိယာ၏ မှီရာဖြစ်သော ကတ္တာ·ဒြပ်၌ (ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သော) ကတ္တားဟူသော နာမည်ကိုလည်း ထင်ရှားမရှိသော ဘော၌ တင်စား၍ ဘောကိုလည်း ကတ္တားဟု ခေါ်ဆိုရသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား "ပါကာ တေလ ယဋ္ဌာဒီနံ ဟောန္တိ"၌ ကျက်ခြင်းဟူသော ဘောအနက်သည် ထင်ရှားမရှိ၊ ဆီ၏ ဆူပွက်မှုကိုကြည့်၍ "ကျက်ခြင်း"ဟု သိရ ခေါ်ရသော ပညတ်မျှသာဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ကျက်ခြင်း၏ တည်ရာ တေလ(ဆီ)စသည်ကား ထင်ရှားရှိရုံမက ကျက်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိလည်းရှိ၏၊ ထိုတေလ၏ကတ္တုသတ္တိကို ပါကဲ၌တင်စား၍ "ပါက"ကို ကတ္တားဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်ရသည်–ဟူလို။

အမှာ။ ။နိဿယေ ကတ္တုဒဗ္ဗေပိ၏ စပ်ဖို့ရာ "ဝတ္တဗ္ဗာ"ဟုထည့်၍ ဒီပနီစပ်သည်၊ ထိုဝတ္တဗ္ဗာကိုကား ကတ္တုပညတ္တိ၌စပ်၊ "ဘာဝဿာပိ အဘာဝဿကိုလည်း သတ္တမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်"ဟုဖွင့်၏၊ "ဘော၏+ကတ္တုပညတ်"ဟု စပ်နိုင်သောကြောင့် ဆဋ္ဌီအနက်လည်း သင့်သည်သာ။

၃၄၄။ ဝေါဟာရဝိသယတ္တတ္တာ, ကိတေ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတော၊
ဒဗ္ဗသော၀ စ နေယျတ္တာ, ဘာဝေါ ဒဗ္ဗန္တိ တညုနာ။

၃၄၄။ (ဘာဝသဒ္ဒ-ကိတ်ဘော၏၊) ဝေါဟာရဝိသယတ္တတ္တာ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းတို့၏အရာဖြစ်သော အနက်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိတေ-ကိတ်၌၊ ဒဗ္ဗပ္ပဓာနတော-ဒြပ်ပြဓာန်းသည့်အတွက်၊ ဒဗ္ဗသော၀-ဒြပ်၏ကဲ့သို့၊ နေယျတ္တာစ-သိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ဘာဝေါ-ကိတ်ဘောကို၊ဒဗ္ဗန္တိ-ဒြပ်ဟူ၍၊ တညုနာ-ထိုကိတ်ဘောကိုသိ, ပညာရှိသည်၊ ဝုတ္တော-ဆိုအပ်ပြီ။

တေသဒ္ဒပေါဘာဝတော။ ။ကတ္တားက "တေလ-ဃဋ္ဋ"ဟုများလျှင် ဘော ကြိယာ)လည်း "တေလ၏ပါက, ဃဋ္ဋ၏ပါက"စသည်ဖြင့် များပြားနိုင်ပုံကို ထောက်၍ တေလဃဋ္ဋတို့၏ ကတ္တုသတ္တိကို ပါကဋ္ဌတင်စား၍ ကတ္တားဟု ခေါ်ဆိုရကြောင်းသိနိုင်သည်။ [ဤ ၂ ဂါထာသည် သဒ္ဒနီတိပဒမာလာ အစ၌ လာသော အောက်ပါဂါထာတို့ကို မှီသော ဂါထာများ ဖြစ်၏။]

ယဇ္ဇေဝံ ကတ္တုဝေါဟာရော, ဘာဝသဒ္ဒ တု ကထံ သိယာ၊
သာဓကာနံ သန္နိပါတော, အဟောသိ ဣတိအာဒိသု။
ဣတိ စေ နိဿယာနံ တု, ဝသာ နိဿိတသမ္ဘဝါ၊
ကတ္တုဋ္ဌာနေပိ ဘာဝသ, ကတ္တုပညတ္တိ သိဇ္ဈတိ။

မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ "သန္နိပါတော"သည် ဘောတည်း၊ "စည်းဝေးခြင်းသည်" ဟု ကတ္တားလည်းဖြစ်၏၊ ထိုကတ္တုသတ္တိသည် သာဓကတို့၌ရှိသော သတ္တိကို တင်စားထားသော သတ္တိတည်း၊ ဂါထာ၌ပါသော ဘာဝသကို ကတ္တုပညတ္တိ၌ စပ်ရသကဲ့သို့ ဘေဒစိန္တာ၌လာသော ဘာဝသကိုလည်း ကတ္တုပညတ္တိ၌ သမ္ဗန် အဖြစ်ဖြင့်ပင် စပ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒီပနီ၌ဖွင့်သော "သတ္တမီအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်" ဟူသည်ကို စဉ်းစားပါ။

၃၄၄။ ဝေါဟာရပေ၊တညုနာ။ ။"ဘော"ဟူသည် ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်ဖြစ်ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဒြပ်ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ် ရှိသောကြောင့် "ဝေါဟာရဝိသယတ္တတ္တာ"စသည်မိန့်၊ ဤ ဂါထာ၌ "ဝေါဟာရဝိသယတ္တတ္တာ, ဒဗ္ဗသော၀စ နေယျတ္တာ"ဟူသော ဟိတ် ၂ ပါးသာ မူလပဓာနဟိတ်များတည်း၊ "ကိတေ ဒဗ္ဗပဓာနတော"ကား ""ဒဗ္ဗသော၀ နေယျတ္တာ"၏ အကူအညီ မူလီ အပဓာန ဟိတ်တည်း။ [ပဓာနတော၌ "ပဓာန ဘာဝတော"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကြေကြေ။]

၃၄၅။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန, ကြိယာဇာတျာ ဝိသေသိတာ၊
ကြိယာ ဝုစ္စတိ ဒဗ္ဗန္တိ, သတ္တိဗျတ္တိကြိယန္တ ရေ။

၃၄၅။ သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေန-သဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ဝါ-သဒ္ဒပဝတ္တိ နိမိတ်ဖြစ်သော၊ ကြိယာဇာတျာ-ကြိယာသာမညဇာတ်သည်၊ ဝိသေသိတာ-အထူးပြုအပ်သော၊ ကြိယာ-ဝိသေသကြိယာကို၊ ဒဗ္ဗန္တိ-ဒြပ်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ကြိယန္တ ရေ-ဟောန္တိ စသော ကြိယာတစ်ပါးသည်၊ (သတိ-ရှိသော်၊) သတ္တိဗျတ္တိ-ကတ္တာစသော သတ္တိ၏ ထင်ရှားခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဝေါဟာရဝိသယံတ္တတ္ထာ။ ။ဝေါဟာရာနံ-လောက၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်းတို့၏+ဝိသယော-အရာတည်း၊ ဝေါဟာရဝိသယော-ရာ၊ ဝေါဟာရဝိသယောစ+သော+အတ္တောစာတိ ဝေါဟာရဝိသတ္တော၊ ပါဠိလို ပါကော,' မြန်မာလို "ချက်ခြင်း"ဟူသည် လူအများတို့၏ ပြောစရာ အနက်တစ်မျိုးဖြစ်၏၊ လူတို့သည် အမှန်ရှိသော အရာကိုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြ, ပြောဆိုကြသည် မဟုတ်သေး၊ ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း ပြောစရာတစ်ခု အနေအားဖြင့် ပြောဆိုကြသည်၊ ဥပမာ-ယုန်ချိုသည် လောက၌မရှိ၊ သို့သော် ပြောစရာ စကားအဖြစ်ဖြင့်ကား "ယုန်ချို"ဟု ပြောကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း, ရေသဖန်းပင်သည် ပွင့်လေ့မရှိ၊ သို့သော် "ဥဒုမ္ဗရပုပ္ဖံ"ဟု ပြောရိုးပြုကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း အမြုမ၌ သားမရှိ၊ သို့သော် "ဝဈာပုတ္တော-မိန်းမမြုံ၏သား" ဟု ပြောရိုးပြုကြသကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။

ကိတော၊ပေ၊နေယျတ္တာ။ ။ကိတ်ဘောသည် ဒြပ်ပဓာနဖြစ်ရကား ဒြပ်ကဲ့သို့ပင် အသိအမှတ်ပြုအပ်၏၊ ဒြပ်ကဲ့သို့ အသိအမှတ် ပြုရပုံကိုလည်း "ပါကော ဇာယတိ, ပါကံ ကရောတိ" စသည်ဖြင့် နာမ်ဝိဘတ် သက်လျက် ကတ္တားကံ ထင်ရှားပုံကို ကြည့်၍သိနိုင်၏၊ "ဒဗ္ဗဝါစကံ နာမံ"နှင့်အညီ ဒြပ်ကို ဟောသောကြောင့်သာ နာမ်ဝိဘတ်သက်ရသည်၊ ဤအကြောင်းများကြောင့် ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ကိတ်ဘောကို "ဒြပ်"ဟု ဆိုအပ်သည်-ဟူလို။ [ပါကောနေရာဝယ် ဋီကာ၌ "ဘယံ ဇာယတေ"ကို ပုံစံထုတ်၏၊ သဘောတူပင်တည်း။]

၃၄၅။ သဒ္ဒဝုတ္တိ၊ပေ၊ဒဗ္ဗန္တိ။ ။ကိတ်ဘော၏ "သကတ္တ ဒဗ္ဗ လိင်္ဂါနိ" စသော ပဌမကတ္တတွင် ကြိယာဒြပ်ဖြစ်ပုံကိုပြလို၍ "သဒ္ဒဝုတ္တိ၊ပေ၊ ဒဗ္ဗန္တိ" ဟု မိန့်သည်၊ "ပါကော"၌ ချက်၍ကျက်နိုင်သော အရာဝတ္ထုအားလုံးတို့၏ ကျက်ခြင်း

၃၄၆။ ကိရတီတိ ကိတော သိဿ–က၀ိဝိကွိပတာပနေ၊

တိတျွေဿာ ပါယဝုတ္တိတ္တာ, ကိတကောတိ ပဝုစ္စတိ။

၃၄၆။ (ယော–အကြင်ပစ္စည်းသည်၊) ကိရတိ–ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ–ကြောင့်၊ (သော–ထို ပစ္စည်းသည်၊) ကိတော–ကိတမည်၏၊ သိဿက၀ိ–တပည့်တို့၏ ယုံမှားခြင်းကို၊ ဝိကွိပတိအပနေတိ–ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော–ဤကား အနက်၊ ပါယဝုတ္တိတ္တာ–ကိတပစ္စည်းတို့က များသောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကိတကောတိ–ကိတကကျမ်းဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ–ဆိုအပ်၏။

ကြိယာသာမညသည် "သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်" ဖြစ်သောသကတ်တည်း၊ "တေလဃဋ္ဋာ ဒိန့် ပါကော"အရ "ဆီ၏ ကျက်ခြင်း, ထောပတ်၏ ကျက်ခြင်း" စသော ကျက်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသည် ဒြပ်တည်း၊ "ဤနည်းအားဖြင့်လည်း ကိတ်ဘော၏ ဒြပ်ဖြစ်ကြောင်းသိသာသည်" ဟူလို။ [သဒ္ဒဝုတ္တိနိမိတ္တေနသည် ကြိယာဓာတျာ၏ ဝိသေသနဖြစ်သော်လည်း နပုံလိင်မြဲသောကြောင့် ဓာတျာ၏ ဣတ္ထိလိင်သို့ မလိုက်ဘဲ နပုံလိင်ရှိမြဲ ရှိရသည်။]

သတ္တိ ဗျတ္တိ ကြိယန္တရေ။ ။"ဒြပ်"ဆိုလျှင် ထိုဒြပ်၌ ကတ္တု–ကမ္မစသော ကာရကသတ္တိရှိရလိမ့်မည်၊ အဘယ်အခါ ကာရကသတ္တိထင်ရှားသနည်း–ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သတ္တိ ဗျတ္တိ ကြိယန္တရေ"ဟုမိန့်သည်၊ "ဟောန္တိ" စသော ကြိယာတစ်ပါးရှိသောအခါ "ပါကာဟောန္တိ"ဟု ကတ္တုသတ္တိထင်ရှား၏၊ [ဋီကာ၌ "ဇာယတေ"ဟု ကြိယာတစ်ပါးရှိသောအခါ "ဘယံ ဇာယတေ" ဟု ကတ္တုသတ္တိထင်ရှား၏–ဟု ပုံစံထုတ်၏။] "ကရောတိ"ဟု ကြိယာ တစ်ပါး ရှိသောအခါ "ပါကံ ကရောတိ" စသည်ဖြင့် ကမ္မသတ္တိ ထင်ရှား၏၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးနှင့် စပ်ရသောအခါ ကာရကသတ္တိ ထင်ရှားပါသည်၊ ထိုသို့ ကာရကသတ္တိထင်ရှားပုံကိုကြည့်၍ ကိတ်ဘော၏ ဒြပ်ဖြစ်ကြောင်းလည်း ထင်ရှားပါသည်–ဟူလို။

အမှာ။ ။"ဤဂါထာအဆုံး၌ အာချာတ်အကျယ်ပြီးသည်"ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ မိမိကား–(၃၃၀)ဝေမှ့ သာချရူပတ္တာဂါထာ အဆုံးကပင် အာချာတ်အကျယ် ပြီးခဲ့ပြီဟု ထင်သည်။

၃၄၆။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကိတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့် ကိတကအမည်ရပုံကိုပြ၏၊ "ကိရတီတိ ကိတော"ဟု ဝစနတ္ထပြုပါ၊ ကိရဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ကိရဓာတ်၏ ဝိက္ခပန, ဝိကိရဏအနက်တို့တွင် ဝိက္ခိပနအနက်ကို ယူစေလို၍ "ဝိက္ခိပတိ"ဟု

၃၄၇။ ပစ္စယော ကိတကော ကိစ္စ, ကိတဘေဒေန ဒွိဓာ၊
ပဉ္စ တဗ္ဗာဒယော ကိစ္စာ, ကိတညေ ဏာဒိပစ္စယာ။

၃၄၇။ ကိတကေ–ကိတ်ကျမ်း၌၊ ပစ္စယော–ပစ္စည်းသည်၊ ကိစ္စ ကိတဘေဒေန–ကိစ္စ ပစ္စည်း၊ ကိတ ပစ္စည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒွိဓာ–၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ တဗ္ဗာဒယော–တဗ္ဗ အစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ–ငါးပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိစ္စာ–ကိစ္စပစ္စည်းတို့မည်၏၊ အညေ–ကိစ္စ ငါးပစ္စည်းမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ဏာဒိပစ္စယာ–ဏ အစရှိသော ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိတာ–ကိတပစ္စည်းတို့တည်း။

ဖွင့်သည်၊ ထို ဝိဂ္ဂဟအရလည်း ပစ်လွှင့်ခြင်း အဓိပ္ပာယ်ကို ယူမည်စိုး၍ "အပနေတီတိ အဏ္ဍော"ဟုဖွင့်သည်၊ [ယုံမှားမှုပယ်ပုံကို ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကိတ်ခဏ်းမှာ ရှု။] ဆိုလိုရင်းကား–"သိဿာနံကာဓကိရတီတိ ကိဋော"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ–ဟူလို။

ပါယဝုတ္တိတ္တာပေ၊ ပဝုစ္စတိ။ ။"ကိတော"အရ ကိတပစ္စည်းသာရ၍ ကိစ္စပစ္စည်းမရသောကြောင့် ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ကိတ်ကျမ်း၌ မပါဝင်တော့ ပြီလော" ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိရကား "ပါယဝုတ္တိတ္တာ"ဟု မိန့်သည်၊ ကိတ ပစ္စည်းက များသောကြောင့် ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် "ကိတက" ခေါ်ရသည်၊ အနည်းငယ်အားဖြင့် ကိစ္စပစ္စည်း, ယဿီလပစ္စည်းများလည်း ပါဝင်ပါ၏–ဟူလို။

ကိတကကျမ်း။ ။"ကိတာနံ–ကိတပစ္စည်းတို့၏+သမူဟော–အပေါင်းတည်း၊ ကိတကော–ပေါင်း"ဟု ဒီပနီပြု၏၊ သညာအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်၍ "ကိတက"ခေါ်သည်–ဟု ကြံသင့်၏၊ ထိုကိတကပစ္စည်းတို့ကို ပြရာကျမ်းလည်း ဌာန္ယူပစာရအားဖြင့် ကိတကျမ်း, ကိတကကျမ်းဟု ခေါ်ရသည်။

၃၄၇။ ။ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်းဟု ၂ မျိုးခွဲပါ၊ တဗ္ဗ, အနီယ, ဏျ, တေယျ, ရိစ္စပစ္စည်းတို့သည် (ကစ္စည်းကျမ်းလာ) ကိစ္စပစ္စည်း ၅ မျိုးတို့တည်း၊ [အခြားကျမ်း၌ကား တဗျပစ္စည်းလည်းရှိသေး၏။] ဏစသောပစ္စည်းများကား ကိတပစ္စည်းတို့တည်း၊ ဤကား–"တေကိစ္စာ, အညေကိတ်"ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်ကိုမှီ၍ ကိစ္စအမည်မရသော ပစ္စည်းဟူသမျှကို "ကိတ်"ဟု အမည်မှည့်လျက် ပစ္စည်း ၂ မျိုးသာ ခွဲသောနည်းတည်း။

၃၄၈။ ပစ္စယော တိဝိဓော ကိစ္စ, ကိတ ကိစ္စ ကိတဗ္ဗသာ၊
ဘာဝကမ္မေသု ကတ္တွေ, တီသု ဝါတ္ယပရေ ဝိဒူ။

၃၄၈။ ဝါ–ကစ္စည်းကျမ်းနည်းမှ တစ်နည်းကား၊ ပစ္စယော–ပစ္စည်းသည်၊ ကိစ္စ ကိတ ကိစ္စကိတဗ္ဗသာ–ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်း, ကိစ္စကိတပစ္စည်းတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓော–သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ ဘာဝကမ္မေသု–ဘောအနက် ကံအနက်တို့၌လည်းကောင်း၊ကတ္တွေ–ကတ္တားအနက်၌လည်းကောင်း၊ တီသု–ဘော ကံ ကတ္တားသုံးပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ ပဝတ္တတိ–ဖြစ်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–တစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကုန်၏။

၃၄၉။ ကိစ္စာ ဓာတူဟျ·ကမ္မေဟိ, ဘာဝေယေဝ နပုံသကေ၊
တဒန္တာ ပါယတော ကမ္မေ, သကမ္မေဟိ တိလိင်္ဂိကာ။

၃၄၉။ အကမ္မေဟိ–ကံ မရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ–ဓာတ်တို့မှ နောက်၌၊ ကိစ္စာ–ကိစ္စ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဘာဝေယေဝ–ဘောအနက်၌သာ၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒန္တာ–ထို ဘောဟော ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ နပုံသကေ–နပုံလိင်၌၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ သကမ္မေဟိ–ကံရှိကုန်သော၊ ဓာတူဟိ–ဓာတ်တို့မှနောက်၌၊ ပါယတော–များပြားသောအားဖြင့်၊ ကမ္မေ–ကံအနက်၌၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒန္တာ–ထိုကံဟော ကိစ္စပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ တိလိင်္ဂိကာ–သုံးပါးသော လိင်ရှိကုန်၏။

၃၄၈။ ။အပရေဆရာတို့ကား "ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ"နှင့်အညီ ဘော ကံအနက်၌သက်သော ကိစ္စပစ္စည်း၊ "ကတ္တရိကိတ်"နှင့်အညီ ကတ္တားအနက်၌ သက်သော ကိတပစ္စည်း၊ ဘော ကံ ကတ္တား သုံးပါးလုံး၌ သက်သော ကိစ္စ ကိတပစ္စည်းအားဖြင့် သုံးမျိုးခွဲခြားကြသည်။ [ဋီကာ၌ "မဟာထေရ ဋီကာဆရာ, တိမုနိသတ္တဟူသော ပါဏိနီကျမ်းဆရာ, ဗာလပ္ပဗောဓနကျမ်းဆရာတို့ကို အပရေ" ဟု ဖွင့်သည်။]

၃၄၉။ **ကိစ္စာ၊ပေ၊ နပုံသကေ။** ။ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ကံမရှိသော အကမ္မက ဓာတ်နောင်ဖြစ်လျှင် ဘောအနက်၌သာ သက်၍ နပုံလိင်သာရှိ၏၊ "ဘဝိတဗ္ဗံ–ဖြစ်ခြင်း, ဖြစ်ရာ၏" စသည်တည်း။ [ဒီပနီ၌ "အပ္ပကတော ပါကောတျာဒိ"

၃၅၀။ ကိတာ ကတ္တရိ ဝိညေယျာ, ဣဒမေဝေါပလက္ခဏံ၊
တေန ကိစ္စကိတာ ကတ္တု-ကမ္မဘာဝါဒိကေ သိယုံ။

၃၅၀။ ကိတာ-ကိတပစ္စည်းတို့ကို၊ ကတ္တရိ-ကတ္တားအနက်၌၊ ဝိညေယျာ-သိအပ်ကုန်၏၊ ဣဒံ-ဤစကားသည်၊ ဥပလက္ခဏမေဝ-ဥပလက္ခဏ နည်းမျှသာတည်း၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကိစ္စကိတာ-ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်းတို့သည်၊ ကတ္တုကမ္မဘာဝါဒိကေ-ကတ္တား,, ကံ, ဘော အစရှိသော အနက်၌၊ သိယုံ-ဖြစ်ကုန်၏။

ဟု ဘောဟောပုံလိင်ရုပ်ကို ထုတ်ပြ၏၊ သို့သော် ပါဌောသည် ပစခတ်, ဏပစ္စည်းဖြစ်သောကြောင့် ကိစ္စအရတွင် မပါဝင်ရကား ထိုစကားကို စဉ်းစားပါ။]

တဒ္ဓိတ၊ပေ၊တိလိင်္ဂကာ။ ။ကိစ္စပစ္စည်းတို့သည် ဂမုစသော သကမ္မက ဓာတ်နောင်ဖြစ်လျှင်များသောအားဖြင့် ကံအနက်၌ သက်၏၊ လိင်အားဖြင့် "ဂန္တဗ္ဗံ နဂရံ, ဂန္တဗ္ဗော မဂ္ဂေါ, ဂန္တဗ္ဗာသာဝတ္ထိ" စသည်ဖြင့် ၃ လိင်ရှိ၏၊ ဤအဓိပ္ပာယ်ကိုရည်ရွယ်၍ "ကိတကာ အဘိဓေယျလိင်္ဂါ"ဟု ဆိုသည်။

ပါယတော။ ။[ကမ္မသာ-ဝနိစ္ဆာယံ, သကမ္မာ-ချာတပစ္စယာ၊ ဘာဝေပိ တံယထာ, ဂေဟေ, ဒေဝဒတ္တေန ပစ္စတေ" ဟု အာချာတ်ခဏ်း၌ ဆိုသကဲ့သို့, ကံကိုမဆိုလိုသောအခါ သကမ္မကဓာတ်နောင်လည်း "ကတ္တဗ္ဗံ-ပြုရာ၏". စသည်ဖြင့် ဘောအနက်၌ အနည်းငယ် သက်သေးသောကြောင့် "ပါယတော ကမ္မေ" ဟု ဆိုသည်။]

၃၅၀။ ကိတာ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ။ ။"ကတ္တရိကိတ်" သုတ်နှင့်အညီ ကိတ်ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားအနက်၌သက်ကုန်၏၊ "ကတ္တရိကိတ်"၌ ကတ္တရိ ဟူသော စကား, "ဘာဝကမ္မေသု တဗ္ဗာနီယာ"၌ ဘာဝကမ္မေသု ဟူသော စကားသည် ဥပလက္ခဏမျှသာတည်း၊ အခြားအနက်များ၌လည်း ကိစ္စပစ္စည်း, ကိတပစ္စည်း များ သက်နိုင်ပါသည်-ဟူလို။

တေန၊ပေ၊ သိယုံ။ ။ထို့ကြောင့် ကိစ္စကိတ ပစ္စည်းတို့သည် ကတ္တားစသော အနက်၌လည်း သက်ကုန်၏၊ ပုံစံကား-တပနီယာ-လောင်မြိုက်တတ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တို့၊ (အနီယပစ္စည်း) "ကရီယတေတိကာရော-ပြုအပ်သော ကောင်းမှု၊ ကရဏံ ကာရော-ပြုခြင်း၊ (ဏပစ္စည်း)၊"သတ္တဟာရကံ"၌ ဟာရကံ-ဆောင်ယူထားအပ်သော လက်နက်၊ (ဏွုပစ္စည်း) စသည်တည်း။

၃၅၁။ ဉျာသေ သုတ္တေန ယေ ဏာဒီ,
လက္ခိတာ တေ တိကာလိကာ၊
ဝုတ္တာ အလက္ခိတာ ကာလ-
မုတ္တေကဒွတ္တိကာလိကာ။

၃၅၁။ ဉျာသေ-ဉျာသကျမ်း၌၊ သုတ္တေန-ဏာဒယော တေ ကာလိကာသုတ်ဖြင့်၊ ဏာဒီ-ဏ အစ ယုအဆုံးရှိကုန်သော၊ ယေပစ္စယာ-အကြင်ပစ္စည်းတို့ကို၊ လက္ခိတာ-မှတ်သားအပ်ကုန်ပြီ၊ တေ ပစ္စယာ-ထိုပစ္စည်းတို့ကို၊ တိကာလိကာ-ကာလသုံးပါး၌ယှဉ်သော ပစ္စည်းတို့ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ကုန်ပြီ၊ ယေ-အကြင်ပစ္စည်းတို့ကို၊ သုတ္တေန-သုတ်ဖြင့်၊ အလက္ခိတာ-မမှတ်သားအပ်ကုန်၊ တေ-ထိုပစ္စည်းတို့ကို၊ ကာလမုတ္တာ-ကာလသုံးပါးမှလွတ်သော ပစ္စည်းတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဧကဒွတ္တိကာလိကာ-တစ်ခုသောကာလ, ၂ ခုသောကာလ, ၃ ခုသော ကာလ၌ယှဉ်သော ပစ္စည်းတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝုတ္တာ-ကုန်ပြီ။

၃၅၁။ **သုတ္တေန၊ပေ၊ တိကာလိကာ**။ ။ကိတ်ပစ္စည်းတို့၏ ဟောအပ်သော သာဓနကိုပြပြီး၍ ဟောရာကာလကို ပြဖို့ရန် အခွင့်ရောက်လာသောကြောင့် ထိုကာလကိုပြရာဝယ် ဉျာသဝါဒကို ရှေးဦးစွာပြလိုရကား "ဉျာသေ" စသည် မိန့်၊ ကစ္စည်း၏ ကိတ်အခဏ်းဝယ် "ဓာတုယာ ကမ္မာဒိမှိဏော"ဟု ဏပစ္စည်းက စပြီးလျှင်"နန္ဒာဒီဟိယု"ဟု ယုပစ္စည်းကိုအဆုံးထား၏၊ ထို့နောက် "ဏာဒယော တေကာလိကာ"ဟု ထိုပစ္စည်းများကို "ကာလသုံးပါး၌သက်ကုန်၏"ဟု မှတ်သား ထားသည်၊ ထိုသို့ မှတ်သားအပ်သောကြောင့် "ဏအစ ယုအဆုံး (တူရာကိုပေါင်း၍ ချုံးလိုက်လျှင်)၁၇ ပစ္စည်းတို့သည် တေကာလိကပစ္စည်းများတည်း"ဟု မှတ်ပါ။

အလက္ခိတာ၊ပေ၊တိကာလိကာ။ ။ထိုသို့ မမှတ်သားအပ်သော ပစ္စည်းများ ကား နိဗ္ဗာန်ပညတ်ကိုဟောရာ၌ ကာလဝိမုတ်လည်း ရှိ၏၊ "အတီတေ တ တဝန္တုတာဝီ"စသည်ဖြင့် အတိတ်ကာလတစ်ပါး၌သာ သက်သော ပစ္စည်းလည် ရှိ၏၊ ကာလ ၂ ပါး ၃ ပါး၌သက်သော ပစ္စည်းလည်းရှိ၏၊ ဤသို့ ဉျာသ၌ ဆိုသည်။ [ဉျာသအဆိုကို "ဏာဒယော တေ ကာလိကာ"သုတ်အဖွင့် ကြည့်ပါ၊ သို့သော်ထိုအဖွင့်၌ ဧကကာလိကမပါ။] ဒီပနီဖွင့်ပုံမှာ- အတီတေ တ တဝန္တုတာဝီ" စသည်ဖြင့် ကာလကို တိုက်ရိုက်ပြထားသော ပစ္စည်းများကိုလည်း "လက္ခိတ" ဟု ဆိုလိုဟန် တူသည်။

၃၅၂။ သေနသေန အနိဒ္ဒိဋ္ဌ–ကာလာ အဒ္ဓေ န လက္ခိတာ၊
တေ လက္ခိတာဝ နိဒ္ဒိဋ္ဌ–ကာလာ ယေ ရူပသိဒ္ဓိယံ။

၃၅၂။ အဒ္ဓေ–ဏာ အစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းမှ တစ်ပါးကုန်သော၊ ယေ–အကြင်ပစ္စည်းတို့သည်၊ ·သေနသေန–မိမိမိမိသုတ်ဖြင့်၊ အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ–မညွှန်ပြအပ်သော ကာလရှိကုန်၏၊ တေ–ထိုပစ္စည်းတို့ကို၊ နလက္ခိတာ–ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မမှတ်သားအပ်ကုန်၊ အဒ္ဓေ–ဏာ အစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းမှတစ်ပါးပင်ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ–အကြင် ပစ္စည်းတို့သည်၊ သေနသေန–မိမိမိမိသုတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ–ညွှန်ပြအပ်သော ကာလရှိကုန်၏၊ တေဝ–ထိုပစ္စည်းတို့ကိုသာ၊ လက္ခိတာ–ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ–ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၅၂။ နိဒ္ဒိဋ္ဌနှင့် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ။ ။"အတီတေ တ တဝန္တုတာဝီ, ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ, ဘဝိဿတိ ဂမာဒီဟိ ဏီဃိဏ်"ဤသို့ စသောအားဖြင့် မိမိမိမိသုတ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ကာလရှိသော ပစ္စည်းများသည် နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ ပစ္စည်းများမည်၏၊ "သညာယံ ဒါဓာတော ဣ" စသည်ဖြင့် မိမိသုတ်ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ကာလ မရှိသော ပစ္စည်းများသည် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလပစ္စည်းများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုပစ္စည် များသည် သင့်တော်သောကာလ၌လည်းကောင်း ကာလဝိမုတ်အနက်၌လည်းကောင်း သက်နိုင်ကြသည်–ဟူလို။

ဒီပနီ။ ။ဏာဒိယုပစ္စယန္တတော အဒ္ဓေ ဣအာဒယော ယေပစ္စယာ "သညာယံ ဒါဓာတော ဣ" ဣတိ အာဒိနာ သကေန သကေန သုတ္တေန အနိဒ္ဒိဋ္ဌ ကာလာ၊ တေပစ္စယာ ကာလဝသေန ဧဝ န လက္ခိတာ၊ ဏာဒိ ယုပစ္စယန္တတော အဒ္ဓေဝ တတဝန္တုတာဝီအာဒယောပေ၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ။

မှတ်ချက်။ ။ဏာအစ ယုအဆုံးရှိသော ပစ္စည်းများကား မိမိသုတ်ဖြင့် မညွှန်ပြအပ်သောကြောင့် အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလ ဖြစ်ကြသော်လည်း "ဏာဒယော တေ ကာလိကာ" ဟူသော ပရိဘာသာဖြင့် ကာလကို မှတ်သားပြီးဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာ၌ ဏာအစ ယုအဆုံးရှိသောပစ္စည်းအတွက် အထူး မဆိုဘဲ အဒ္ဓေ၏ အပါဒါန်အဖြစ်ဖြင့် ချန်လှပ်ထားသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ "အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ" ဟူသော စကားသာ ဏာဒယော တေ ကာလိကာသုတ်၌ပါ၏၊ ထိုစကားကို ယူ၍ ဤဂါထာကို ဆိုဟန်တူသည်။ [နိဒ္ဒိဋ္ဌော (တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြအပ်သော)+ ကာလော ဧတေသံတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌကာလာ။]

၃၅၃။ တေသံ တေကာလိကတ္တေပျ-တီတေ ဝေါပပဒတ္တတော၊
ယထာ ပုရိန္ဒဒေါစ္စာဒေါ, ဝတ္တမာနေတိ ကေနစိ။

၃၅၃။ တေသံ-ထို ဏအစ, ယု အဆုံးရှိသော ပစ္စည်းတို့၏၊ တေကာလိကတ္တေ-ကာလ ၃ ပါး၌ ယှဉ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပုရိန္ဒဒေါစ္စာဒေါ-ပုရိန္ဒဒေါ အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ (ပစ္စယော)ယထာ-(အ) ပစ္စည်းကဲ့သို့၊ဥပပဒတ္တတော-ပုရေ စသော အနီးပုဒ်၏ အနက်ကြောင့်၊ အတီတေဝ-အတိတ်၌သာလျှင်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဝတ္တမာနေ-ပစ္စုပ္ပန်အနက်၌၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ကေနစိ-အချို့ဆရာသည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

၃၅၄။ နေကာဘာဝေန ဘိန္နေပိ, သန္တာနေ့နေကတံ ပတိ။
ဝတ္တမာနံ ကတံ ဗုဒ္ဓ-ဝံသအင္ဂကထာဒိသု။

၃၅၄။ အနေကေဘာဝေန-တစ်ပါးမက များသော ဘဝအားဖြင့်၊ ဘိန္နေပိ-ကွဲပြားပါသော်လည်း၊ သန္တာနေန-သန္တာန် အစဉ်အားဖြင့်၊ ဧကတံ-တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်ကို၊ ပတိ-စွဲ၍၊ ဝါ-အကြောင်းပြု၍၊ ဗုဒ္ဓဝံသအင္ဂကထာဒိသု-ဗုဒ္ဓဝင်အင်္ဂကထာ အစရှိသည်တို့၌၊ ဝတ္တမာနံ-ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ။

၃၅၃။ **တေသံ၊ပေ၊ ကေနစိ။** ။တေကာလိကပစ္စည်းတို့တွင် ပါဝင်သော (အ)ပစ္စည်းသက်ပါလျက် တေကာလိကမဖြစ်ဘဲ ဧကကာလိကသာဖြစ်သော "ပုရိန္ဒဒေါ"စသော ရုပ်များအတွက် မှတ်သားဖွယ်ရာ ဝါဒကွဲပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "တေသံ တေကာလိကတ္တေပျ"စသည် မိန့်၊ ပုရိန္ဒဒေါ၌ "ပုရေ" ဟူသော အနီးပုဒ်၏ အနက်ကြောင့် "ပုရေ ဒါနံ အဒဒီတိ ပုရိန္ဒဒေါ"ဟု အတိတ်ကာလ၌ (အ) ပစ္စည်းသက်ထားသည်။

ဝတ္တမာနေပိ ကေနစိ။ ။"ကေနစိ" ဟူသော စကားသည် ကစ္စည်းဝုတ္တိ ဆရာကို ဆိုသောစကားဖြစ်သတတ်၊ ထိုဆရာက ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ သက်၍ "ပုရေ ဒါနံ ဒဒါတီတိ ပုရိန္ဒဒေါ"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုသည်-ဟူလို၊ သို့သော် "အဒါသိ" ဟုလည်း မူကွဲရှိပါသည်။ [ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။]

၃၅၄။ ။အတော်ဝေးသော ရှေးအတိတ်က အလှူပေးခဲ့သူကို "ဒဒါတိ" ဟု ပစ္စုပ္ပန်ကာလဖြင့် သုံးစွဲနိုင်ကြောင်းကိုပြလို၍ "နေကာဘာဝေန" စသည်မိန့်၊ ဘဝ များစွာ ကွဲပြားသော်လည်း သတ္တဝါတစ်ယောက်၏ သန္တာန်အစဉ်အားဖြင့် တစ်ခု

၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌိကာယံ, တံကာလာပေက္ခဏေပိပါ၊

ဇာတကဋ္ဌကထာယန္တု, ဣတော•ပေက္ခာယ တီတတာ။

၃၅၅။ ဝါ–တစ်နည်းကား၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋ္ဌိကာယံ–ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၌၊ တံကာလာပေက္ခဏေပိ–ထိုဖြစ်ဆဲကာလကို ငဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း၊ ဝတ္တမာန်–ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ကို၊ ကတံ–ပြုအပ်ပြီ၊ ဇာတကဋ္ဌကာထာယန္တု–ဇာတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား၊ ဣတော–ဤဘုရားဖြစ်ရာ အတ္တဘောမှ၊ အပေက္ခာယ–အခြားသော အတ္တဘောကို ငဲ့ခြင်းအားဖြင့်၊ အတီတတာ–အတိတ်၏အဖြစ်ကို၊ ကတာ–ပြုအပ်ပြီ။

တည်းဖြစ်သောကြောင့် "သုမေဓဘူတော အဟံ အမ္ဗရေ ဂစ္ဆာမိ တဒါ–ထိုအခါ တုန်းက သုမေဓာဖြစ်သော ငါသည် ကောင်းကင်၌ သွား၏"ဟု ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ကို အသုံးပြုနိုင်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဝံသအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားသည်။

ထို့ကြောင့် မဃဘဝနှင့် သကြားဘဝတို့ (ဘဝချင်း) ကွဲပြားသော်လည်း ကေသန္တာနနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းဖြစ်သောကြောင့် ပုရိန္ဒဒေါဝယ် ပစ္စုပ္ပန် အနက်၌ (အ)ပစ္စည်းသက်နိုင်ရကား "ပုရေ ဒါနံ ဒဒါတိ"ဟု ပစ္စုပ္ပန် ဝိဂ္ဂဟ ပြုနိုင်ပါသည်–ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဤဂါထာသည် "ဝတ္တမာနေတိ ကေနစိ"ကို ထောက်ခံသောဂါထာတည်း–ဟု မှတ်ပါ။

၃၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ပေ၊ ပေက္ခဏေပိဝါ။ ။ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ၌ လွန်ခဲ့ပြီး အတိတ် အကြောင်းအရာကို ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့်ဆိုရာဝယ် "တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်" ဟု ဆို၏၊ [တံကာလ–ထိုအတိတ်၌ ဖြစ်ဆဲကာလကို+ဝတ္တမာန် ဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုနိုင်သည်–ဟူလို။ ပုံစံကား–"ဝိဟရာမိ အဟံ တဒါ"တည်း၊ ဤပါဠိသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူရာကာလ၌ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ဝယ် နေတော်မူခဲ့ခြင်းကို ဘုရားဖြစ်တော် မူပြီးနောက်မှ မိန့်တော်မူအပ်သော ပါဠိတည်း၊ လွန်ပြီး အတိတ်ဖြစ်သော်လည်း "ဝိဟရာမိ"ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် မိန့်တော်မူသည်။

ဇာတက၊ပေ၊ တီတတာ။ ။ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၌ကား ဘုရားဖြစ်ရာ ကာလမှ တခြားဖြစ်သော ကာလကို ငဲ့၍ (လွန်ပြီးကို ငဲ့၍) အတိတ်အဖြစ်ဖြင့်ဆို၏၊ "ဒတ္တော ဒါနိ လုဒ္ဒေါ အဟောသိ" ဤပုံစံ၌ "ဒါနိဒတ္တော–ယခုအခါ ဒေဝဒတ် သည်၊ တဒါလုဒ္ဒေါ အဟောသိ–ထိုအခါတုန်းက မုဆိုးဖြစ်ခဲ့ပြီ" ဟု လွန်လေ ပြီးသော ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဘဝတုန်းက မုဆိုးကို "အဟောသိ"ဟု အတိတ်အဖြစ် ဖြင့် သုံးစွဲသည်။

၃၅၆။ ဒေတွော ဒါနိ တဒါ လုဒ္ဒေါ, အဟောသိ ဝိဟာရာမဟံ၊
တဒါ သုမေဓဘူတောဟံ, ဂစ္ဆာမိ အမ္ဗရေ တဒါ။

၃၅၆။ ဒါနိ–ယခုအခါ၌၊ ဒေတွော–ဒေဝဒတ်သည်၊ တဒါ–ထိုအခါ၌၊ (ဆဒ္ဒန္တ ဇာတ်ဖြစ်ရာအခါ၌၊) လုဒ္ဒေါ–မုဆိုးသည်၊ အဟောသိ–ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ တဒါ–သစ္စာ ၄ ပါးတရားကို သိတော်မူရာ ထိုအခါ၌၊ အဟံ–ငါဘုရားသည်၊ ဝိဟာရာမိ–ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူခဲ့၏၊ တဒါ–လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းလွန်ခဲ့ရာ ထိုအခါ၌၊ သုမေဓဘူတော–သုမေဓာဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အဟံ–ငါသည်၊ အမ္ဗရေ–ကောင်းကင်၌၊ ဂစ္ဆာမိ–သွားခဲ့၏။

၃၅၇။ ပစ္စုပ္ပန္နဉာဏပေက္ခံ, ယတော တီတ·မနာဂတံ၊
တတော ကေကမ္ဗဏော ကာတုံ, ယုတ္တရူပေါဝ ဝိဂ္ဂဟော။

၃၅၇။ ယတော–အကြင့်ကြောင့်၊ အတီတံ–အတိတ်ကာလသည်လည်းကောင်း၊ အနာဂတံ–အနာဂတ်ကာလသည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန္နဉာဏပေက္ခံ–ပစ္စုပ္ပန်ဉာဏကို ငဲ့ခြင်းရှိ၏၊ တတော–ထို့ကြောင့်၊ ကေကမ္ဗဏော–တပြိုင်နက်သော ဉာဏ်၌၊ ဝိဂ္ဂဟော–တေကာလိက ဝိဂြိုဟ်သည်၊ ဝါ–တေကာလိကဝိဂြိုဟ်ကို၊ ကာတုံ–ပြုခြင်းငှာ၊ ယုတ္တရူပေါဝ–သင့်လျော်သော သဘောရှိသည်သာ။

၃၅၆။ ။ဤဂါထာကား ရှေ့ ၂ ဂါထာ၏ ဥဒါဟရဏ်ကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ထိုသို့ပြရာ၌ ပစ္စာသတ္တိနည်းအားဖြင့် အနီးကပ်ဆုံးကို စ၍ ပြသည်၊ မှန်၏–"ဒေတွော ဒါနိ တဒါ လုဒ္ဒေါ အဟောသိ"သည် "ဇာတကဠ ကထာယ၊ ပေ၊ တီတတာ"၏ပုံစံတည်း၊ "တဒါ ဝိဟာရာမိ အဟံ"သည် "ဝိသုဒ္ဓိ မဂ္ဂဋီကာယံ၊ပေ၊ ပိဝါ" ၏ ပုံစံတည်း၊ "သုမေဓ၊ပေ၊ တဒါ"သည် "နေက ဘဝေန၊ပေ၊ ဒိသု"၏ပုံစံတည်း၊ ဤပုံစံများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆိုင်ရာ ရှေ့စကားတို့၌ ပြခဲ့ပြီ။

၃၅၇။ ပစ္စုပ္ပန္န၊ပေ၊ ဝိဂ္ဂဟော။ ။ကုမ္ဘကာရော၌ ဏပစ္စည်းတစ်ခုတည်း.က ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကာလ ၃ ပါးကို တပြိုင်နက် မဟောနိုင်ရကား "ကုမ္ဘံ ကရောတိ, အကာသိ, ကရိဿတီတိ ကုမ္ဘကာရော"ဟု ကာလ ၃ ပါးနှင့်ဆိုသော ဝိဂြိုဟ်ကို တပြိုင်နက် မပြုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက် "ကစ္စည်းဝုတ္တိ၌ အဘယ့်ကြောင့် တေကာလိကဝိဂြိုဟ်ကို တပြိုင်နက်ပြုထားသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပစ္စုပ္ပန္နဉာဏပေက္ခံ"စသည်ကိုမိန့်။

၃၅၈။ ယတော ပုဗ္ဗာပရော ဘာဂေါ, တံ-မုပါဒါယ ‘မဇ္ဈတော၊-
တေကာလိကောတိ ဝတ္တိစ္ဆာ-ယတ္တဘာဝေန ဝုတ္တိတော။

၃၅၈။ ယတော်-အကြင် ပစ္စုပ္ပန်ခဏမှ၊ ပုဗ္ဗာပရော-ရှေ့နောက် ဖြစ်သော၊ ဘာဂေါ-အတိတ် အနာဂတ် အဖို့သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တံ-ထို ပစ္စုပ္ပန်ခဏကို၊ ဥပါဒါယ-စွဲ၍၊ တေကာလိကောတိ-ကာလ ၃ ပါး၌ ဖြစ်သော ပစ္စည်းဟူ၍၊ မဇ္ဈတော-သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့် နည်း၊) (သဒ္ဒါနံ-သဒ္ဒါတို့၏၊) ဝတ္တိစ္ဆာယတ္တဘာဝေန-ဝဒန္တု ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုနှင့် စပ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝုတ္တိတော-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ဆိုလိုရင်းကား-အတိတ်ကာလနှင့် အနာဂတ်ကာလ ၂ ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုငဲ့လျက်ရှိ၏၊ [ပစ္စုပ္ပန်ကာလကိုထောက်၍ လွန်ပြီးသောကာလကို အတိတ်, လာလတ္တံ့ကာလကို အနာဂတ်ကာလဟု ခေါ်ရသောကြောင့် ထိုကာလ ၂ ပါးက ပစ္စုပ္ပန်ကာလကို ငဲ့နေသည်ဟု ဆိုသည်။] ထိုသို့ ပစ္စုပ္ပန်ကို ငဲ့သောကြောင့် "ကုမ္ဘံ ကရောတိ"ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုလျှင်ပင် "အကာသိ, ကရိဿတိ" ဟူသော ဝိဂ္ဂြိုဟ်များလည်း ဆက်သွယ်ပါဝင်နေရကား တပြိုင်နက်သောခဏ၌ တေကာလိက ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုနိုင်ပါသည်-ဟူလို၊ "သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဇ္ဈတိ အဗုဇ္ဈိ ဗုဇ္ဈိဿတီတိ ဗုဒ္ဓေါ"စသော တေကာလိကဝိဂ္ဂြိုဟ်တိုင်း၌ ဤနည်းချည်း မှတ်ပါ။

၃၅၈။ ယတော၊ပေ၊ ဝုတ္တိတော။ ။ဤပြခဲ့သော အကြောင်းကြောင့် တေကာလိက ဝိဂ္ဂဟပြုနိုင်လျှင် ပြုပါစေတော့၊ ဏစသော ပစ္စည်းကား ကုမ္ဘကာရောစသော ပုဒ်တစ်ခုတည်း၌ အဘယ်နည်းဖြင့် ကာလ ၃ ပါးကို ဟောနိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ယတော၊ပေ၊ဝုတ္တိတော" ဟု မိန့်၏။

ဆိုလိုရင်းကား-အကြင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ ရှေ့ဘက် နောက်ဘက်၌ အတိတ် အနာဂတ်အဖို့ရှိ၏၊ ထိုပစ္စုပ္ပန်ကာလကို စွဲ၍ဖြစ်သော (သက်ရသော) ဏ စသောပစ္စည်းသည် ရှေ့ဘက် နောက်ဘက် (အတိတ် အနာဂတ်) အနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း-သဒ္ဒါဟူသည် ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆိုလိုခြင်းနှင့်စပ်၍ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဝဒန္တုပုဂ္ဂိုလ်က ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှ ရှေ့နောက် ၂ ရပ်ကိုလည်း သိမ်းကျုံး၍ ဆိုလိုလျှင် ထိုသဒ္ဒါ(ပစ္စည်း)ကလည်း ရှေ့ဘက် နောက်ဘက်အနက်ကိုပါ ဟောရ၏၊ ထို့ကြောင့် တေကာလိက ဝိဂ္ဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ပစ္စည်းကလည်း ကာလ ၃ ပါးကိုပင် ဟောနိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၃၅၉။ ပစ္စုပ္ပန္နေ ကြိယာယောဂေ၊ ကာရကတ္တုပစာရတော၊
ယောဂျတ္တာဝါ အတီတာနာ-ဂတာနံ ကတ္တုတာ သိယာ။

၃၅၉။ ပစ္စုပ္ပန္နကြိယာယောဂေ-ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ၏သာလျှင်၊ ကာရကတ္တုပစာရတောဝါ-ကာရက၏အဖြစ်ကို အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာ၏ ကတ္တား၌ တင်စားခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ယောဂျတ္တာဝါ-အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာတို့ကိုပြုခြင်းငှာ သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အတီတာနာဂတာနံ-အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာတို့၏၊ ကတ္တုတာ-ကတ္တား၏အဖြစ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏။

၃၆၀။ ယထာ ပစံပိယောဂျတ္တာ၊ ပါစကောတိ ပဝုစ္စတိ၊
ဧဝံ ကရဏယောဂျတ္တာ၊ ကတ္တုတာ ကရဏေပိစ။

၃၆၀။ အပစံပိ-ချက်ဆဲမဟုတ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ချက်ဆဲမဟုတ်သူကိုလည်း၊ ယောဂျတ္တာ-ချက်ခြင်း၌ သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ချက်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပါစကောတိ-ပါစကဟူ၍၊ ဝါ-ချက်တတ်သူဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊

၃၅၉။ ။ဝတ္တိစ္ဆာအားဖြင့် ပစ္စည်းတစ်ခုတည်းက ကာလသုံးပါးကို ဟောနိုင်လျှင် ဟောပါစေတော့၊ တပြိုင်နက်ဝိဂြိုဟ်ပြုသောအခါ ကတ္တားပုဒ်က တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကတ္တားတစ်ခုတည်းက ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ကြိယာသုံးပါးကို အဘယ်နည်းဖြင့် တပြိုင်နက် ပြီးစေနိုင်ပါသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပစ္စုပ္ပန္န" စသည်ကို မိန့်သည်။

ပစ္စုပ္ပန္န၊ပေ၊ပစာရတော။ ။"ကုမ္ဘကရောတိ အကာသိ ကရိဿတိ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ "ယော ပုရိသော"ဟု ကတ္တားထည့်ရ၏၊ ထိုကတ္တားသည် "ကရောတိ"ဟုသော ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ၏ ကတ္တားတည်း၊ ထိုပစ္စုပ္ပန်ကြိယာ၏ ကတ္တားအဖြစ်ကို အတိတ်ကြိယာ၏ ကတ္တား၌ တင်စားသောအားဖြင့် ထိုကတ္တားတစ်ခုတည်းသည်ပင် အတိတ် အနာဂတ်ကြိယာတို့၏ ကတ္တားလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ယောဂျတ္တာဝါ။ ။"ယော ပုရိသော" ဟူသော ပစ္စုပ္ပန်ကတ္တားသည် အတိတ်ကြိယာကိုလည်းကောင်း၊ အနာဂတ်ကြိယာကိုလည်းကောင်း (ထိုခဏ၌ မပြုစေကာမူ) ပြုခြင်းငှာစွမ်းနိုင်သော သတ္တိရှိသောကြောင့်လည်း အတိတ် အနာဂတ်ကြိယာ၏ ကတ္တားဖြစ်နိုင်သည်။ [ဤဂါထာ၌ ဥပစာတင်စားခြင်း၊ ပြုစွမ်းနိုင်ခြင်းအားဖြင့် အကြောင်း ၂ ပါးပြထားသည်ဟု မှတ်။]

ဇေ-ဤအတူ၊ အကရဏေ-မပြုခြင်းသည်၊ သတိပိ-ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ကရဏယောဂျတ္တာ-ပြုခြင်း၌ သင့်လျော်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-ပြုခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကတ္တုတာ-ကတ္တား၏အဖြစ်သည်၊ သိယာ-ဖြစ်နိုင်၏။

၃၆၁။ သမာသတ္တာ ဝိဘတ္တီနံ, လောပေ ဝေါပပဒေ ကတေ၊

နွာဂမော တဒညုနာ ရူပ-သိဒ္ဓိယံ သမုဒါဟဋော။

၃၆၁။ (ဒီပင်္ကရောတျာဒီသု-ဒီပင်္ကရော အစရှိသော ပြယုဂ်တို့၌၊) သမာသတ္တာ-သမာသ်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဥပပဒေ-အနီးပုဒ်၌၊ ဝိဘတ္တီနံ-ဝိဘတ်တို့၏၊ လောပေ-ကျေခြင်းကို၊ ကတေဝ-ပြုအပ်ပြီးသော်သာ၊ ဝါ-ပြုအပ်ပြီးမှသာ၊ နွာဂမော-နုအက္ခရာလာခြင်းကို၊ တဒညုနာ-ထိုသမာသ်လက္ခဏာကိုသိသော ပညာရှိသည်၊ (အရှင် ဗုဒ္ဓပ္ပိယဆရာသည်၊) ရူပသိဒ္ဓိယံ-၌၊ သမုဒါဟဋော-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ။

၃၆၀။ ယထာပစံပိ၊ပေ၊ ပိစ။ ။"ယောဂျတ္တဝါ"ဟူသော ဟိတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားပြလို၍ "ယထာပစံပိ"စသည်ကို မိန့်သည်၊ ["ယထာ+အပစံ"ဟုလည်းကောင်း, "ကတ္တုတာ+အကရဏေ"ဟုလည်းကောင်း ပုဒ်ဖြတ်။] လူတစ်ယောက်သည် ထမင်းချက်နေဆဲ မဟုတ်သော်လည်း ချက်စွမ်းနိုင်သူဖြစ်သောကြောင့် "ပါစက-ချက်တတ်သူ"ဟု အမြဲခေါ်နိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ "ကုမ္ဘကာရောတိ"စသည်၌လည်း အိုးကိုပြုပြီးသူ ပြုလတ္တံ့သူမဟုတ်စေကာမူ အတိတ်၌လည်း ပြုစွမ်းနိုင် အနာဂတ်လည်း ပြုစွမ်းနိုင်သောကြောင့် အတိတ်ကြိယာ အနာဂတ်ကြိယာတို့၏ ကတ္တားဖြစ်နိုင်ပါသည်-ဟူလို။

၃၆၁။ သမာသတ္တာ၊ပေ၊ဟဋော။ ။တေ ကာလိကပစ္စည်းများသက်ရာပုဒ်တို့တွင် ဒီပင်္ကရောပုဒ်နှင့်စပ်၍ ဝါဒအမျိုးမျိုးကို ပြလိုသောကြောင့် "သမာသတ္တာ" စသည်မိန့်၊ ဒီပင်္ကရောကို ရုပ်တွက်သောအခါ သညာယမနသုတ်ဖြင့် နုအက္ခရာကို ဘယ်အခါ လာစေရမည်နည်း-ဟု မေးလျှင် "သမာသ်စပ်၍ဝိဘတ်ချေပြီးမှ နုအက္ခရာလာစေရမည်"ဟု ရူပသိဒ္ဓိ၌ဆိုသည်-ဟူလို။ [အယံပန နွာဂမော သမာသံကတ္ဘာ ဥပပဒဝိဘတ္တိလောပေ ကတေယေဝ ဟောတီတိဝေဒိတဗ္ဗံ၊-သညာယမနသုတ်အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ။] ရုပ်တွက်ပုံ အစဉ်ကို ထိုသုတ်၏ ရူပသိဒ္ဓိမှာ ရှုပါ။

၃၆၂။ ကစ္စာယနေစ ဉျာသေစ, ဝုတ္တာ·လုတ္တ သမာသတာ၊
သမာသေ န္တာဂမေနေဝ, ကိတေ လုတ္တသမာသတာ။

၃၆၂။ ကစ္စာယနေစ–ကစ္စည်းကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ ဉျာသေစ–ဉျာသကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ (ဒီပင်္ကရောတျာဒိ ပယောဂေ–ဒီပင်္ကရော အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊) သမာသေ–သမာသ်ကျမ်း၌၊ ဝါ–သမာသ်ကျမ်း တုန်းက၊ အလုတ္တသမာသတာ–အလုတ္တသမာသ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ၊ ကိတေ–ကိတ်ကျမ်း၌ကား၊ ဝါ–ကိတ်ကျမ်း·ရောက်တော့ ကား၊ န္တာဂမေနေဝ–နအက္ခရာလာခြင်းကြောင့်ပင်၊ လုတ္တသမာသတာ– လုတ္တသမာသ်၏အဖြစ်ကို၊ ဝုတ္တာ–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၆၃။ သတ္တသာဝနေမုတ္တေပိ,
တသီလာဒိသု ပစ္စယေ၊
ဓာတုတော ပစ္စယတ္တတ္တာ,
ကတ္တုန္တာနေစ ဝုတ္တိတော။

၃၆၃။ တသီလာဒိသု–တသီလ တဒ္ဓမ္မ တသာဓုကာရိတာ အနက် သုံးပါးတို့၌၊ ပစ္စယေ–သက်သောပစ္စည်းသည်၊ သတ္တသာဝနေ

၃၆၂။ **ကစ္စာယနေ၊ပေ၊သမာသေ။** ။ကစ္စည်းကျမ်း၏ ဝုတ္တိ၌ ဒီပင်္ကရော ပုဒ်ကို ကိတန္တသမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် သမာသ်ခဏ်း၌လည်းကောင်း, ကိတ် ခဏ်း၌လည်းကောင်း ၂ ဌာန၌ ပြထား၏၊ သမသ်ခဏ်းဝယ် တေသံ ဝိဘတ္တိ ယောလောပါစသုတ်၌ ဒီပင်္ကရောနှင့်တကွ အလားတူရုပ်များကို ဉျာသရုပ်တွက် ပြ၏၊ ထိုသို့ပြရာ၌ ဒီပံနောင် အံဝိဘတ်ကိုမချေဘဲ (အလုတ္တသမာသ် အဖြစ် ဖြင့်) တွက်သည်၊ ထို့ကြောင့် "ကစ္စာယနေစ ဉျာသေစ ဝုတ္တာ·လုတ္တသမာသတာ သမာသေ" ဟု ဆိုသည်။

န္တာဂမေနေဝ၊ပေ၊သမာသတာ။ ။ကိတ်ကျမ် ဝယ် သညာယမနသုတ်၌ ဒီပင်္ကရော စသောရုပ်များကို ဉျာသတွက်ပြရာ၌ကား အပစ္စည်းသက်, နအက္ခရာ လာစေ၍ တွက်ပြ၏၊ သမာသ်ဖြစ်ပုံကို တွက်၍မပြတော့၊ အကယ်၍ သမာသ် ဖြစ်ပုံကိုပါ တွက်ပြလျှင်, နလာရဦးမည်ဖြစ်သောကြောင့် ဒီပံ၌ အံကိုချေ၍ တွက်ရလိမ့်မည်။ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ အံကိုချေ၍ပင် တွက်ပြ၏။] အံကိုချေရလျှင်ကာ· ဒီပင်္ကရောသည် ကိတန္တလုတ္တသမာသ်ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် "န္တာဂမေ နေဝ ကိတေ လုတ္တသမာသတာ=ကိတ်အခဏ်း၌ လုတ္တသမာသ်ဆိုသည်" ဟု မိန့်သည်။

၃၆၄။ ပေါရာဏောဟိ ကတော တဿ,

သင်္ဂဟော ကတ္တုသာဓနေ၊

တုလျာဓိကရဏတ္တေန,

သီလံ ပကတိ မချတေ့။

မုတ္တောပိ–ခုနစ်ပါးကုန်သော သာဓနတို့မှ..လွတ်ပါသော်လည်း၊ ဓာတုတော–ဓာတ်မှ နောက်၌၊ ပစ္စယတ္တတ္တာ–သက်သောပစ္စည်းအနက်၏ အဖြစ်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကတ္တုဋ္ဌာနေ–ကတ္တားအရာ၌၊ ဝုတ္တိ

၃၆၃။ **သတ္တသာဓနမုတ္တောပိ**။ ။တေကာလိကပစ္စည်းများနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်များကို ပြပြီးလျှင် ယခုအခါ တဿီလစသော အနက်တို့၌ သက်သော ပစ္စည်းနှင့် စပ်သော မှတ်သားဖွယ်များကို ပြလိုသောကြောင့် "သတ္တသာဓနမုတ္တောပိ" စသော ဂါထာ ၃ ရပ်ကို မိန့်သည်။ [ဤဂါထာများ၀ယ် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံကို နားလည်ဖို့ရာ ကစ္စည်းသုတ်၌ "ကတ္တရိ" စသည်ဖြင့် သာဓနအနက်မပါဘဲ "တဿီလာဒီသု"ဟု ဆိုထားပုံကိုလည်းကောင်း၊ ပုံစံ၌လည်း "ပိယံ ပသံသိတုံ သီလံ ယဿာတိ"စသည်ဖြင့် သာမီအနက်၌ သက်သော ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြပုံကိုလည်းကောင်း သတိပြုနှင့်ရာ၏။]

သတ္တ၊ပေ၊ပစ္စယေ။ ။"တဿီလ စသော အနက်တို့၌ ဏီစသော ပစ္စည်းသက်"ဟု သုတ်ကဆိုထား၏၊ ထိုတဿီလစသော အနက်သည် ကတ္တုကရဏ စသော သာဓန ၇ ပါးအနက်မဟုတ်၊ ပုံစံထုတ်ရာ၌လည်း ကစ္စည်းဝုတ္တိ၀ယ် "သီလံ ယဿ"စသည်ဖြင့် သမ္ဗန်အနက်ကိုပြထား၏၊ သမ္ဗန်အနက်ကား သာဓန ၇ ပါးမှ အလွတ်ဖြစ်၏၊ ကိတ်ပစ္စည်းတို့လည်း သာဓန ၇ ပါးမှ တစ်ပါးသော အနက်ကိုမဟောကြ၊ ထို့ကြောင့် တဿီလစသော အနက်၌သာ သက်သော ပစ္စည်းသည် ကိတ်ပစ္စည်းမှ ဟုတ်ပါ၏လော, ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်လျှင် ထိုပစ္စည်းအနက်ကို အဘယ်သာဓန၌ သွင်းမည်နည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "သတ္တ၊ပေ၊ ပစ္စယေ" ဟု မိန့်သည်၊ "တဿီလ"စသော အနက်၌ သက်သော ပစ္စည်းသည် (ပစ္စည်း၏ အနက်သည်) သာဓန ၇ ပါးမှ လွတ်နေသော်လည်း...

ဓာတုတော၊ပေ၊ဝုတ္တိတော။ ။"ဓာတုတော ပစ္စယတ္တတ္တာ–ဓာတ်နောက်၌ သက်ရသောပစ္စည်း၏အနက်၌ဖြစ်သောကြောင့်" ဟူသော ဟိတ်ဖြင့် (တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်းမဟုတ်) ကိတ်ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းကိုပြ၏၊ မှန်၏–ဓာတ်နှင့် ပစ္စည်းချည်းစပ်ခြင်းသည် ကိတ်၏လက္ခဏာတည်း၊ ထိုသို့ကိတ်ဖြစ်သောကြောင့် သာမညအားဖြင့် သာဓနတစ်ခုခု၌ သွင်းရမည်အကြောင်းကိုပြ၏၊ "ကတ္တုဋ္ဌာနေစ ဝုတ္တိတော" ဟူသော ဟိတ်ဖြင့် ကတ္တုသာဓနဟူသော သာဓန ဝိသေသ၌ သွင်း

၃၆၅။ ဓာတုဝ္ဘောတိ သတာစာရော,

ဓမ္မော တသာာဓုကာရိတာ၊

ဘိန္နာဓိကရဏာတ္တေန,

တတ္ထ သက္ကစ္စကာရိတာ။

တောစ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပေါရာဏောဟိ-ရှေး၌ ဖြစ်ပေါ် ဆရာတော်တို့သည်၊ တဿ-ထို ပစ္စည်း၏အနက်ကို၊ ကတ္တုသာဓနေ-ကတ္တုသာဓန၌၊ သင်္ဂဟော-သွင်းယူခြင်းကို၊ ကတော-ပြုအပ်ပြီ။ . . . ပကတိ-ပင်ကိုသဘောဖြစ်သော၊ သီလံ-အလေ့အလာ ဝါသနာကို လည်းကောင်း၊ သတာစာရော-သူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော၊

ယူရခြင် ၏ အကြောင်.ကိုပြ၏၊ မှန်၏-"ဘိက္ခိတုံ သီလ်ယဿ"၌ ယဿဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တောင်းခြင်းကြိယာကို ပြီးစေတတ်သော (တောင်းတတ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ထိုသို့တောင်းခြင်း ကြိယာကို ပြီးစေတတ်သောကြောင့် ကတ္တားအရာ၌တည်သည်။ [ဓာတုတော ပစ္စယတ္ထတ္တာတိ ဣဒံ သာဓနသာမညေ သင်္ဂဟိတဗ္ဗဿ ကာရဏဝစနံ၊ ကတ္တုဋ္ဌာနေစ ဝုတ္တိတောတိ ဣဒံ ပန သာဓနဝိသေသေ။]

၃၆၄။ သင်္ဂဟောကတ္တုသာဓနေ။ ။ပြခဲ့သောအကြောင်း ၂ ပါးကြောင့် ရှေးဆရာတို့က ထိုပစ္စည်းများ၏အနက်ကို ကတ္တုသာဓန၌ သွင်းကြသည်။ [ရူပသိဒ္ဓိ၌ "ကတ္တရိ"ဟု ထည့်၍ ကတ္တုသာဓန၌ တိုက်ရိုက်သွင်းထားပုံကို မြင်ရသော ကြောင့် "ပေါရာဏောတိ၊ပေ၊ကတ္တုသာဓနေ"ဟု ဆိုသည်။]

တုလျာဓိ၊ပေ၊ကာရိတာ။ ။["တဿီလာဒိသု"၌ အာဒိဖြင့် တဒ္ဓမ္မတဿာဓု ကာရိတာတို့ကိုယူ။] တဿီလစသည်၌ သီလ, ဓမ္မ, သာဓုကာရိတာဟူသည် အဘယ်အနက်ပါနည်း၊ တဿဒ္ဒါနှင့် သီလ, ဓမ္မ, သာဓုကာရိတာတို့ကို အဘယ်သို့ တွဲစပ်ရမည်နည်း"ဟု မေ ဖွယ်ရှိသောကြောင့် "တုလျာဓိကရဏတ္တေန" စသည် မိန့်။

သီလံပကတိ။ ။လူတစ်ယောက်၏ ပင်ကို အလေ့အထကို "သီလ" ဟု ခေါ်၏၊ ဘိက္ခုပုစ္ဆ၌ ဆွမ်းခံခြင်းစသော တောင်းခြင်းအလေ့သည် ထိုဘိက္ခုတစ်ပါး၏ အလေ့အထဖြစ်သော သီလတည်း။

၃၆၅။ သတာစာရော ဓမ္မော။ ။ဆွမ်းခံခြင်းအမှုသည် သူတော်ကောင်း တို့၏ ထုံးစံဓမ္မတာတည်း၊ ထိုဓမ္မတာကိုပင် "ဓမ္မ"ဟု ခေါ်ရသည်။ ["ပါပ ကာရီ"စသော ပုံစံ၌ကား မျိုးရိုးအားဖြင့် မကောင်းမှုပြုခြင်း အသတာစာရသည် ဓမ္မတည်း၊ ထို့ကြောင့် သတာစာရောကို ဥပလက္ခဏာနည်းဟု မှတ်။]

သဘောတံထွာ ဓမ္မတာကိုလည်းကောင်း၊ တုလျာဓိကရဏတွေ့နဲ–တသဒ္ဒါ၏ အနက်နှင့်တူသော တည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဓာတွတ္တောတိ–ဓာတ်၏အနက်ဟူ၍၊ မနျတေ–သိအပ်၏၊တဿာစုကာရိတာ–တဿာစုကာရိတာကို၊ ဘိန္နာဓိကရဏတွေ့နဲ–တသဒ္ဒါ၏အနက်နှင့်ကွဲပြားသော တည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ တတ္ထ–ထိုဓာတ်၏အနက်၌၊ သက္ကစ္စကာရိတာ–ကောင်းစွာ ပြုခြင်းရှိသူ၏အဖြစ်ဟူ၍၊ မနျတေ–သိအပ်၏။

တုလျာဓိ၊ပေ၊ဓာတွတ္တောတိ။ ။"တဿီလ, တဒ္ဓမ္မ"၌ ဘိက္ခဓာတ်၏ တောင်းခြင်း, ကရဓာတ်၏ပြုခြင်း, ဤသို့စသော ဓာတ်၏ အနက်ကို တသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြ၏၊ ထိုတသဒ္ဒါနှင့် သီလ–ဓမ္မတို့လည်း (ထိုတောင်းခြင်းအလေ့အထ, ထိုတောင်းခြင်း သဘောတံထွာ–ဟု) အရတူကြ၏၊ ဤသို့ အရတူသောကြောင့် "သောဓေ+သီလံ တဿီလံ၊ သောဓေ+ဓမ္မော တဒ္ဓမ္မော"ဟု တုလျာဓိကရဏကမ္မဓာရည်းသမာသ်စပ်ရသည်။

["သောဓေ–ထိုတောင်းခြင်း စသော ဓာတ်နက်သည်ပင်+သီလံ–(ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး၏) အလေ့တည်း၊ တဿီလံ–လေ့၊ သောဓေ–သည်ပင်+ဓမ္မော–ထုံးစံတည်း၊ တဒ္ဓမ္မော–စံ၊ ဆရာတို့ကား သီလံပုဒ်နှင့်အရတူအောင် "တမေဝ+သီလံ တဿီလံ" ဟု ပြုကြ၏၊ ဤကျမ်း၌ကား ဓာတွတ္တောကိုငဲ့၍ "သောဃေဝ သီလံ တဿီလံ" ဟု ပြုသည်။]

တဿာစုကာရိတာ၊ပေ၊ကာရိတာ။ ။သာစုကို သက္ကစ္စဟုဖွင့်၏၊ ဘိက္ခုအမည်ရသူသည် (ဘိက္ခဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သော) ဆွမ်းခံခြင်းအမှု, တောင်းခြင်းအမှု၌ လေးလေးစားစားပြုမှသာ (ဆွမ်းခံရခြင်းကို ကျင့်ဝတ်တစ်ပါး အနေအားဖြင့် လေးလေးစားစားပြုမှသာ) "သာစုကာရီ–ကောင်းစွာ ပြုလေ့ရှိသူ"မည်၏၊ မလွဲသာ၍ ဆွမ်းခံနေရလျှင် သာစုကာရီ မမည်၊ သာစုကာရိနော–ကောင်းစွာ ပြုလေ့ရှိသူ၏+ဘာဝေါ–ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ကောင်းစွာပြုပုံ အခြင်းအရာ)တည်း၊ သာစုကာရိတာ–ရာ။

ဤသို့ တသဒ္ဒါ၏အရ ဘိက္ခဓာတ်၏ တောင်းခြင်းစသော ဓာတ်နက်ရ၍ "သာစုကာရိတာ"အရ ပြုပုံအခြင်းအရာ (ထိုသူ၏ စိတ်အနေအထား ကိုယ်အမူအရာ)ရသဖြင့် အရမတူသောကြောင့် "တသ္မိံ+သာစုကာရိတာ တဿာစုကာရိတာ"ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ တပ္ပုရိသ်သမာသ်ပြုရသည်။ [ကစ္စည်း ဘာသာဋီကာ၌ အကျယ်ပြထား၏]

၃၆၆။ ယထာ ကာလတ္တယေ ကုမ္ဘ-ကာရော ဒီပင်္ကရော ပန၊
လုတ္တာလုတ္တေသု တဿီလာ-ဗျတ္တေ ဘိက္ခုတျုဒါဟဋံ။

၃၆၆။ ယထာ-ဥဒါဟရဏ်ကား၊ ကာလတ္တယေ-ကာလ ၃ပါ. အပေါင်း၌၊ ကုမ္ဘကာရော-ကုမ္ဘကာရောဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋံ-ထုတ်ဆောင်အပ်ပြီ၊ လုတ္တာလုတ္တေသုပန-လုတ္တာလုတ္တသမာသ်တို့၌ကား၊ ဒီပင်္ကရော-ဒီပင်္ကရောဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋံ၊ တဿီလာဗျတ္တေ-တဿီလအစရှိသော အနက်၌၊ ဘိက္ခုတိ-ဘိက္ခုဟူသော ဥဒါဟရဏ်ကို၊ ဥဒါဟဋံ။

၃၆၇။ ဏျုတ္တန္တဿ တု ကမ္မတ္ထေ, ဆဋ္ဌီ ဘဝတိ ကေဒါ၊
ကိတော ဘာဝဿ ကမ္မတ္ထေ, ကတ္တတ္ထေစ ယထာရဟံ။

၃၆၇။ တု-ထိုမှတစ်ပါး၊ ဏျုတ္တန္တဿ-ဏျုပစ္စည်း, တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသောဓာတ်၏၊ ကမ္မတ္ထေ-ကံအနက်၌၊ ဆဋ္ဌီ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ကေဒါ-တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ ဘဝတိ-ဖြစ်၏၊ ကိတော-ကိတ်၌၊ ဘာဝဿ-

---

၃၆၆။ **ယထာ၊ပေ၊ဒါဟဋံ။** ။ဤဂါထာသည် "ပစ္စုပ္ပန္နခဏာပေက္ခံ" စသော ဂါထာတို့၏ ပုံစံကိုပြသော ဂါထာတည်း၊ ကုမ္ဘကာရောသည် ကာလ ၃ ပါးအတွက်, ဒီပင်္ကရောသည် လုတ္တ-အလုတ္တသမာသ်အတွက်, ဘိက္ခုသည် တဿီလာဒိအတွက် ပုံစံများတည်း၊ အဓိပ္ပာယ်ကို ဤပုံစံနှင့် ဆိုင်ရာ ရှေ့ဂါထာများ၌ ပြခဲ့ပြီ။

၃၆၇။ **ဏျု၊ပေ၊ကေဒါ။** ။ဏျုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဓာတ်, တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဓာတ်၏ ကံအနက်၌ တစ်ရံတစ်ခါ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်၏၊ (၃၆၉) ဂါထာ၌ ကာရကောသည် ဏျုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဓာတ်တည်း၊ ထိုဓာတ်၏ ကံ၌ "ကမ္မဿ" ဟု ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သက်သည်၊ "ကေဒါ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ဆဋ္ဌီ မသက်ဘဲ "ကမ္မံ"ဟု ဒုတိယာသက်သောအရာလည်း ရှိသေး၏၊ ထိုဂါထာ၌ "ဥဒ္ဓတာ"လည်း တုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော ဥပုဗ္ဗ ဓရဓာတ်တည်း၊ ထိုဓာတ်၏ ကံ၌ "သတ္တာနံ"ဟုတစ်ရံတစ်ခါ ဆဋ္ဌီသက်၍ "သတ္တေ"ဟု ဒုတိယာလည်း သက်သည်၊ ကံ၌ ဆဋ္ဌီကို "ဒုတိယာ ပဋ္ဌမိနဋ္ဌ" သုတ်ဖြင့် သက်။

ကိတော၊ပေ၊ယထာရဟံ။ ။ကိတောဘာဝဿ-ဟူသော စကားဖြင့် အာချာတ်ဘောကို ကန့်သည်၊ ကိတ်ဘော၏ ကံ၌လည်းကောင်း, ကတ္တား၌လည်းကောင်း, ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဆဋ္ဌီသက်၏၊ ကံအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်လျှင် ကတ္တား၌

ဘော၏၊ ကမ္မတ္တေစ–ကံအနက်၌လည်းကောင်း ၊ ကတ္တတ္တေစ–ကတ္တား အနက်၌လည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ–စွာ၊ဆဋ္ဌီ–သည်၊ ဘဝတိ–ဖြစ်၏။

၃၄၈။ တျာဒျန္တသ္သ တု ကတ္တတ္တေ, ကမ္မတ္တေ ဒိဿတေ ကဒါ၊ န စာ·ချာတေန သမ္ဗန္ဓာ–ဘာဝတော သာမိလက္ခဏော။

၃၄၈။ တု–ထိုမှတစ်ပါး၊ တျာဒျန္တသ္သ–တိအစရှိသော အာချာတ် ဝိဘတ် အဆုံးရှိသော ဓာတ်၏၊ ကတ္တတ္တေ–ကတ္တား အနက်၌လည်း ကောင်း၊ ကမ္မတ္တေ–ကံအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကဒါ–တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ (ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို၊) ဒိဿတေ–တွေ့မြင်အပ်၏၊ အာချာတေနစ– အာချာတ်နှင့်ကား၊ သမ္ဗန္ဓာဘာဝတော–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ ဆက်စပ်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သာမိလက္ခဏော–သာမိလက္ခဏာ၌၊ ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီ ဝိဘတ် ကို၊ န ဒိဿတေ–မတွေ့မြင်အပ်။

ဆဋ္ဌီမသက်ရ၊ (အဝုတ္တကတ္တားဖြစ်၍) တတိယာသာ သက်ရသည်၊ ကတ္တား အနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်လျှင် ကံ၌ ဆဋ္ဌီမသက်ရ၊ (အဝုတ္တကံဖြစ်၍) ဒုတိယာသာ သက်ရသည်၊ ဤသို့ ထိုက်သင့်သလို သက်ရသောကြောင့် "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသည်၊ ပုံစံကား–"သူဒေန သြဒနဿ(ကို) ပါကော၊ သူဒဿ(သည်) သြဒနံ ပါကော"တည်း၊ ကံအနက်၌ ဒုတိယာပဋ္ဌမိနဋ္ဌသုတ်ဖြင့် လည်းကောင်း, ကတ္တာ အနက်၌ "ဆဋ္ဌီစ" သုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း သက်။

၃၄၈။ **တျာဒန္တသ္သ၊ပေ၊ ကဒါ**။ ။တိစသော အာချာတ်ဝိဘတ်ဆုံးသော (အာချာတ်)ပုဒ်၏ ကတ္တားအနက် ကံအနက်၌ တစ်ရံတစ်ခါ ဆဋ္ဌီသက်၏၊ (၂၇၀) ဂါထာ၌ "သီဃဿ ခမ္မံ ပါဒ္ဒေတိ"ကား ကတ္တာ အနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ပုံ တည်း၊ ထိုကတ္တားလည်း ကာရိတ်ကံ နေရာ၌ ကံကိုမဆိုလိုဘဲ ဓာတ်၏ ကတ္တာ အဖြစ်ကို ဆိုလိုသောကြောင့်ဖြစ်၏၊ ပါဒ္ဒေတိ၌ ဏေပစ္စည်း၏ ကတ္တား ကိုကာ အာစရိယောဟု ထည့်ရ၏၊ "န ရဇ္ဇဿ"ကား သရဓာတ်၏ ကံအနက်၌ ဆဋ္ဌီသက်ပုံတည်း။ [ရူပသိဒ္ဓိ–ဒုတိယာ ပဋ္ဌမိနဋ္ဌသုတ်၌ "သရိဏ္ဍာနံ ကမ္မနိ" ဟူ သောစကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

နစာချာတေန၊ပေ၊သာမိလက္ခဏော။ ။အာချာတ်ကြိယာက သမ္ဗန်နှင့် မစပ်သော ကြောင့် ထိုဆဋ္ဌီဝိဘတ်ကို သမ္ဗန်အနက်၌ မသက်ရ၊ ထို့ကြောင့် "ရဇ္ဇဿ၌ သမ္ဗန်အနက်မဟုတ်, ကံအနက်သာဖြစ်သည်" ဟူလို။ [မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကား သမ္ဗန်အနက်ဟုပင် ဆိုလတ္တံ့။]

၃၆၉။ ကမ္ဗသ ကာရကော ကမ္မံ, သတ္တေ သတ္တာနံ·မုဒ္ဒတာ၊
ပါကောဒနဿ သူဒေန, ဝါ သူဒဿောဒနမ္ပိဝါ။
၃၇၀။ ခမ္မံ ပါဌေတိ သိဿဿ, န ရုဇ္ဇဿ သရိဿသိ၊
မောဂ္ဂလ္လာနေ တု သမ္ဗန္ဓေ, ကတ္တာဒျ·ဝစနိစ္ဆိတော။

၃၆၉, ၃၇၀။ ကမ္ဗဿ–ကံကို၊ ကာရကော–ပြုတတ်၏၊ ကမ္မံ–ကံကို၊ ကာရကော–၏၊ သတ္တေ–သတ္တာတို့ကို၊ ဥဒ္ဒတာ–ထုတ်ဆောင်တတ်၏၊ သတ္တာနံ–တို့ကို၊ ဥဒ္ဒတာ–တတ်၏၊ သူဒေန–စဖိုသည်သည်၊ ဩဒနဿ–ထမင်းကို၊ ပါကော–ချက်ခြင်း၊ ဝါ–တစ်နည်း၊ သူဒဿ–သည်၊ ဩဒနံ–ကို၊ ပါကော–ခြင်း၊ ဣတိပိဝါ–ဤသို့လည်း ဥဒါဟရဏ် ရှိသေး၏၊ (အာစရိယော–သည်၊) သိဿဿ–တပည့်သည်၊ ခမ္မံ–ပါဠိကို၊ ပါဌေတိ–ရွတ်ဖတ်စေ၏၊ ရုဇ္ဇဿ–တိုင်းပြည်ကို၊ နသရိဿသိ–အမှတ်မရလတ္တံ့၊ မောဂ္ဂလ္လာနေတု–မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကာ၊ ကတ္တာဒိ အဝစနိစ္ဆိတော––ကတ္တားအစရှိသော အနက်ကို မဆိုလိုအပ်သော်၊ ဝါ–မဆိုလိုရာ၌၊ သမ္ဗန္ဓေ–သမ္ဗန်အနက်၌၊ (ဆဋ္ဌီ–ဆဋ္ဌီဝိဘတ်သည်၊ ဟောတိ–၏၊ ဣတိ–သို့၊ ဝုတ္တံ–ဆိုအပ်ပြီ၊) ["ကမ္ဗဿ" မှစ၍ "န ရုဇ္ဇဿ သရိဿသိ"တိုင်အောင် ပုံစံများကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၃၆၉။ **ကမ္ဗဿ၊ပေ၊ပိဝါ**။ ။ဤဂါထာ၌လာသော ပုံစံများကို ရည်ရွယ်၍ ယုပစ္စည်းနှင့်တကွ "ယုဏ္ဍုတုမှိ, ပစ္စည်းပြီ, ဆဋ္ဌီကံနေစေ"ဟုလည်းကောင်း, "ဘာဝသာခနေ, နောက်ပုဒ်ပြ, ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌီ"ဟုလည်းကောင်း, "ဆဋ္ဌီကတ္တား, ရံခါငြားမူ, ကတ္တာ·တတိယာနှင့် တူမြဲ"ဟုလည်းကောင်း နိယာမ်ဆိုကြသည်။

၃၇၀။ **မောဂ္ဂလ္လာနေ၊ပေ၊နိစ္ဆိတော**။ ။မောဂ္ဂလ္လာန်၌ကာ.–ကတ္တားအနက် ကံအနက်ကို မဆိုလိုသောအခါ "ရုဇ္ဇဿ သရိဿသိ"ဝယ် ရုဇ္ဇဿ၌ "သမ္ဗန် အနက်ဟော ဆဋ္ဌီတည်·" ဟုဆို၏၊ "တိုင်·ပြည်နှင့်စပ်သော သတိမဖြစ်လတ္တံ့" ဟု သမ္ဗန်ဖြစ်ပုံကို အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ၊ [ဤစကားသည် မောဂ္ဂလ္လာန်, ဒုကဏ္ဍ, "သရတိ ရုဇ္ဇဿာတိ သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီ"ဟူသော (၃၉)သုတ်ကို ရည်ရွယ်သော စကား·တည်း၊ ထို့ကြောင့် "မောဂ္ဂလ္လာနေ တု သိဿဿ ရုဇ္ဇဿာတိ ပယော ဂေသု ကတ္တာဒိအဝစနိစ္ဆာယံ သမ္ဗန္ဓေ ဆဋ္ဌီတိ ဝုတ္တံ"ဟု ဒီပနီ၌ သိဿဿကိုပါ မောဂ္ဂလ္လာန်ဝါဒ၌ သွင်းယူထားသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

၃၇၁။ မာနန္တာ ဝတ္တမာနာနာ–ဂတေကေ·သေသကေန္တိ တိ၊

အန္တော ကတ္တရိ မာနော တု, ဘာဝေ ကမ္မနိ ကတ္တရိ။

၃၇၁။ မာနန္တာ–မာနပစ္စည်း, အန္တ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ဝတ္တမာနေ–ဝတ္တမာန်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ အနာဂတေ–အနာဂတ်ကာလ၌လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ–ဖြစ်ကုန်၏၊ ကေ–အချို့ဆရာတို့သည်၊ အန္တော–အန္တ ပစ္စည်းသည်၊ အသေသကေ–အကြွင်းမရှိသော ကာလသုံးပါး၌၊ ဟောတိ–၏၊ ဣတိ–ဤသို့၊ (ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏၊) အန္တော–အန္တ ပစ္စည်းသည်၊ ကတ္တရိ–ကတ္တားအနက်၌၊ ဟောတိ–၏၊ မာနော တု–မာနပစ္စည်းသည်ကား၊ ဘာဝေ–ဘောအနက်၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိ–ကံ အနက်၌လည်းကောင်း၊ ကတ္တရိ–ကတ္တားအနက်၌လည်းကောင်း၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏။

၃၇၁။ မာနန္တာ၊ပေ၊ န္တိတိ။ ။"ကေ+အသေသကေ+အန္တော–ဟု ပုဒ်ဖြတ်။] မာနအန္တ ပစ္စည်းတို့သည် ကာလအားဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ အနာဂတ်ကာလ၌ သက်ကုန်၏၊ အချို့ဆရာတို့ကား "အန္တ ပစ္စည်းသည် အကြွင်းမရှိသောကာလ (ကာလ ၃ ပါး)၌ သက်ကုန်၏"ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုတွင် "ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ, သေသေသ္ယန္တု မာနာနာ"ဟူသော ကစ္စည်းသုတ်, တေ ဿပုဗ္ဗာနာဂတေ (ထို အန္တ မာနတို့သည် ဿရှေ့ရှိရာဝယ် အနာဂတ်ကာလ၌ သက်" ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်တို့ကို မှီ၍ "ဝတ္တမာနာ နာဂတေ"ဟု ဆိုသည်၊ "ဒဿန္တော အာဟ–ပြလိုသည်ဖြစ်၍ ဆိုပြီ" စသော အဋ္ဌကထာဝယ် အာဟာနှင့်တွဲပုံကို ကြည့်၍ "အန္တသည် အတိတ်နှင့်တကွ ကာလသုံးပါး၌ သက်၏"ဟု ကေ ဆရာတို့ ဆိုကြဟန်တူသည်။

အန္တော၊ပေ၊ကတ္တရိ။ ။သာမညအားဖြင့် အန္တ ပစ္စည်းသည် ကတ္တား အနက်၌ သက်၏၊ မာနကား ဘော ကံ ကတ္တား သုံးပါးတို့၌ သက်၏၊ ဤစကား လည်း ရူပသိဒ္ဓိ၌ အန္တကို ပရဿပုဒ်, မာနကို အတ္တနောပုဒ် မှည့်ထားသောကြောင့် ဆိုအပ်သောစကားဖြစ်သည်၊ ထို့ကြောင့် "အန္တ ပစ္စည်းသည် ပရဿပုဒ် ဝိဘတ် များနှင့် အလားတူ၏"ဟုလည်းကောင်း, "မာနပစ္စည်းသည် အတ္တနောပုဒ် ဝိဘတ်များနှင့် တူ၏"ဟုလည်းကောင်း ဆိုကြ၏၊ တစ်ရံတစ်ခါ အန္တ ပစ္စည်းက ကံအနက် ဟောလျှင်လည်း အတ္တနောပုဒ်က ပရဿပုဒ် ပြန်သက်သို့ မာနပစ္စည်း ကို ပြန်ထားသည်ဟု ဆိုကြသည်။ [ဤမာနအန္တနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ရူပသိဒ္ဓိ နှင့် ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဝတ္တမာနေ မာနန္တာ" သုတ်အဖွင့်မှာ ရှု။]

၃၇၂။ တိဋ္ဌန္တော တိဋ္ဌမာနော ဟံ, ကရိဿာမိ ဝိဘာဝယံ၊

ဋ္ဌိယမာနံ မယာ ဘည-မာနံ တုမှေ သုဏိဿထ။

၃၇၂။ တိဋ္ဌန္တောတိဋ္ဌမာနော-ရပ်တည်ဆဲသည်၊ (ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ စသည်ဖြင့် ထည့်၍ စပ်ပါ၊) အဟံ-ငါသည်၊ ဝိဘာဝယံ(ဝိဘာဝယန္တော)-ထင်စွာ ပြလတ္တံ့သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ ဋ္ဌိယမာနံ-တည်လတ္တံ့ခြင်း၊ မယာ-ငါသည်၊ ဘညမာနံ-ဆိုအပ်လတ္တံ့သော စကားကို၊ တုမှေ-သင်တို့သည်၊ သုဏိဿထ-နာရကုန်လတ္တံ့။

၃၇၃။ တဒတ္ထေ·နာဂတေ ဘာဝေ,

တာယေတုံတျာဒယော တယော၊

စတုတ္ထိယာ တဒန္တေ ဟိ,

မောဂ္ဂလ္လာနမှိ လောပတာ။

၃၇၃။ တာယေ တုံ တျာဒယော-တာယေပစ္စည်း တုံပစ္စည်း အစရှိကုန်သော၊ တယော-၃ ပစ္စည်းတို့သည်၊ တဒတ္ထ-ထိုအကြောင်း

၃၇၂။ ။ရှေ့ဂါထာ၏ ပုံစံကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ "တိဋ္ဌန္တော တိဋ္ဌမာနော"တို့သည်၊ ဝတ္တမာန်ကာလနှင့် ကတ္တားအနက်ဟောပုံကို ပြသောပုံစံတည်း၊ "အဟံ ဝိဘာဝယံ ကရိဿာမိ"ကား အန္တ၏ အနာဂတ်ကာလဟောပုံတည်း။ [ဝိဘာဝယံ၌ အန္တမှ န္တကို အံပြု။]

"ဋ္ဌိယမာနံ"သည် အနာဂတ်ကာလ၌ ဘောအနက်ဟောပုံတည်း၊ "ဘညမာနံ"ကား သုဏိဿထဟူသော အနာဂတ်ကြိယာကိုထောက်၍ အနာဂတ်ကာလ၌ ကံဟောပုံစံဟု သိပါ။ [ဤသို့ နောက်ကြိယာထောက်၍ အတိတ် အနာဂတ်ဟောနိုင်ပုံကို ကစ္စာယနသာရ၌ "ကိတာ ဓာတွတ္ထသမ္ဗန္ဓေ, ဟောန္တိ ကာလန္တရေသွပိ"ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ကိတ်ကြိယာနှင့် အာချာတ်ကြိယာတို့တွင် အာချာတ်ကြိယာသည် ပဓာန(လိုရင်း)ဖြစ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း, ကိတ်ကြိယာသည် ဒြပ်ကိုဟောသဖြင့် နာမ်ပုဒ်တွင် ပါဝင်ရ၍ အာချာတ်သည်သာ အဆုံးသတ်ကြိယာအနက်ကို ဟောသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် နောက် အာချာတ်ကြိယာကိုလိုက်၍ မာနအန္တပစ္စယန္တပုဒ်တို့က အတိတ် အနာဂတ် ကာလကို ဟောကြရသည်။

ကြိယာ၏ အကျိုးဖြစ်သော၊ အနာဂတေ-အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ ဘာဝေ-ဘောအနက်၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ တဒတ္ထေ ဟိ-ထိုပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့မှ နောက်၌၊ စတုတ္ထိယာ-စတုတ္ထီဝိဘတ်၏၊ လောပတာ-ကျေသည်၏အဖြစ်ကို၊ မောဂ္ဂလ္လာနမှိ-မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်း၌၊ (ဝုတ္တာ-ဆိုအပ်ပြီ။)

၃၇၄။ ကစ္စာယနေစ န္ယာသေစ, သဗ္ဗကာလေသု ကတ္တရိ၊

ကိတ္တညတ္တာ တဝေ တုန္န, ဒွေ ဟောန္တီတိ ပတီယရေ။

၃၇၄။ တဝေ-တဝေပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ တုန္န-တုံပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဒွေ-၂ ပစ္စည်းတို့သည်၊ ကိတ္တညတ္တာ-ကိတ်အမည်ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗကာလေသု-အလုံးစုံသောကာလတို့၌၊ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ကစ္စာယနေစ-ကစ္စည်းကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ န္ယာသေစ-န္ယာသကျမ်း၌လည်းကောင်း၊ ပတီယရေ-ထင်ရှားပြအပ်ကုန်၏။

၃၇၃။ ။[တုံ တျာဒယောကို "တုံ+ဣတိ+အာဒယော"ဟု ဖြတ်၊ အာဒိဖြင့် တဝေပစ္စည်းကိုယူ၊ တာယေပစ္စည်းကား ကစ္စည်း၌ တိုက်ရိုက်မပါ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌သာ ပါ၏၊ "ထိုသုံးပစ္စည်းတို့သည် တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်, အနာဂတ်ကာလနှင့် ဘာဝသာဓနအနက်၌ သက်ကုန်၏"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်၌ ဆိုသည်။ တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်၌ သက်သောကြောင့် "စတုတ္ထီဝိဘတ်ကျေသည်"ဟုလည်း ဆိုသည်၊ ထို မောဂ္ဂလ္လာန်အဆိုအတိုင်းပင် ယခုအခါ၌ "ကာတုံ-ပြုခြင်းငှာ၊ ဂန္တုံ-၏၊" စသည်ဖြင့် "ခြင်း"ဟူသော ဘာဝအနက်, "ငှာ" ဟူသော တဒတ္ထသမ္ပဒါန်အနက်ကိုပေးကြရသည်။

၃၇၄။ ။ကစ္စည်းကျမ်းနှင့် န္ယာသကျမ်း၌ကား "အညေကိတ်" ဟု ကိတ်အမည်မှည့်အပ်သော ပစ္စည်းတို့တွင် တဝေ-တုံပစ္စည်းကိုလည်း သွင်းထား၏၊ ကိတ်အမည်ရလျှင် "ကတ္တရိ ကိတ်" သုတ်နှင့်အညီ ကတ္တားအနက်၌ သက်ရမည်၊ ကာလအားဖြင့် ကာလ ၃ ပါး၌ သက်ကုန်၏၊ [ကိတာဣတိ+သညာ ယေသန္တိ ကိတသညာ-ဟု ဖြစ်သင့်လျက် တ၏ အကို သုတ်ကြီးဖြင့် ချေ၍ "ကိတညာ" ဟု ဖြစ်၏၊ ကိတညာနံ+ဘာဝေါ ကိတညတ္တံ၊ ကစ္စည်းကျမ်း၌ "တာယေ"ပစ္စည်း မရှိသောကြောင့် "တဝေ-တုံ" ၂ ပစ္စည်းသာ ပြသည်။]

၃၇၅။ ဂစ္ဆတိစ္ဆတိ ကတ္တာယေ, တထာ ကာတုံ့ စ ကာတဝေ၊
ဓဝံ တု သမ္ပဒါနတ္ထံ, ကတ္တုတ္တဋ္ဌ ယထာရဟံ။

၃၇၅။ ကတ္တာယေ–ပြုလတ္တံ့ခြင်းငှာ၊ တထာ–ထိုမှ တစ်ပါး၊ ကာတုံ–ပြုလတ္တံ့ခြင်းငှာ၊ စ–တစ်နည်း၊ ကာတဝေ–ပြုလတ္တံ့ခြင်းငှာ၊ ဂစ္ဆတိ–သွား၏၊ ဓဝံ–ဤသို့၊ သမ္ပဒါနတ္ထံ–မောဂ္ဂလ္လာန်အလို သမ္ပဒါန်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ကာတုံ–ပြုဖို့ရာ၊ စ–တစ်နည်း၊ ကာတဝေ–ပြုဖို့ရာ၊ ဣစ္ဆတိ–အလိုရှိ၏၊ ဓဝံ–သို့၊ ကတ္တုတ္တဋ္ဌ–ကစ္စည်း, နျာသတို့အလို ကတ္တား၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယထာရဟံ–စွာ၊ (ပတီယတေ–၏။)

၃၇၆။ ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကနံ, မဇ္ဈေ တုနာဒိ ပါယသော၊
သမာနာပရကာလာနေ–က ကတ္တုကနံ နိဒ္ဒသယနာ။

၃၇၆။ ဧကကတ္တုကနံ–တူသော ကတ္တားရှိကုန်သော ရှေ့နောက်ကြိယာတို့၏၊ မဇ္ဈေ–အလယ်၌၊ ပုဗ္ဗကာလေ–ရှေ့ကာလ၌၊ တုနာဒိ–တုနအစရှိသောပစ္စည်းကို၊ ပါယသော–များသောအားဖြင့်၊ ပတီယတေ–သိအပ်၏၊ (ကသ္မာ–အဘယ်ကြောင့်၊ ပါယသော–ဟု ဆိုအပ်သနည်း၊)

၃၇၅။ ။ရှေ့ ၂ ဂါထာ၏ ပုံစံဂါထာတည်း၊ "ကတ္တာယေ ဂစ္ဆတိ, ကာတုံ ဂစ္ဆတိ, ကာတဝေဂစ္ဆတိ"ဟု မောဂ္ဂလ္လာန်ဝါဒအတွက် ပုံစံထုတ်၏၊ "ကာတုံ ဣစ္ဆတိ, ကာတဝေဣစ္ဆတိ"ဟု ကစ္စည်းနျာသတို့အတွက် ပုံစံထုတ်၏၊ ထိုတွင် "ဂစ္ဆတိ"အရ သွားနေခိုက် "ကာတုံ"အရ မပြုရသေး၊ ထို့ကြောင့် မောဂ္ဂလ္လာန် အလိုအားဖြင့် ကာတုံစသည်၌ အနာဂတ်ထင်ရှားအောင် ဂစ္ဆတိနှင့် တွဲရသည်၊ "ဣစ္ဆတိ"အရ အလိုရှိခြင်းမှာ ပြုတုန်းဆဲဆဲလည်းဖြစ်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ကစ္စည်းနျာသတို့အလိုအားဖြင့် "ဣစ္ဆတိ"နှင့်တွဲ၍ ပုံစံထုတ်ရ၏၊ ကစ္စည်းနျာသတို့က ကတ္တာ.အနက်ဟုဆိုသောကြောင့် "ကာတုံ ကာတဝေ–ပြုဖို့ရာ (ပြုတတ်ဖို့ရာ)" ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြသည်။

၃၇၆။ ပုဗ္ဗ၊ပေ၊ပါယသော။ ။"သူဒေါ ဩဒနံ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတိ" ကဲ့သို့သော ပုံစံ၌ သူဒေါကဲ့သို့ ကတ္တားတူသော ပစနကြိယာ ဘုဉ္ဇနကြိယာ ၂ ပါးတွင် ချက်ခြင်းသည် ရှေ့ကာလ (ရှေ့ဦးစွာ ပြုရသော ကြိယာ)တည်၊ စားခြင်းကား နောက်ကာလ ၂ မျိုးရှိရာဝယ် များသောအားဖြင့် ရှေ့ကာလကို ဟောသော ကြိယာ၌ တုန, တွာပစ္စည်းတို့ သက်ကြရသည်။

သမာနာပရကာလာနေကကတ္တုနံ-သမာနကာလ, အပရကာလ, အနေကကတ္တုကကြိယာတို့ကို၊ နိဒဿနာ-မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ (ဝုတ္တံ-ပါယသောဟု ဆိုအပ်ပြီ။)

၃၇၇။ နာနာကြိယာသု သတ္တိနံ, နာနတ္တေပိ ပတီယတေ၊
ကတ္တုနမေကဝါကျေက-ဒဗ္ဗဋ္ဌတ္တေက ကတ္တုတာ။

၃၇၇။ နာနာကြိယာသု-အထူးထူးသောကြိယာတို့၌၊ သတ္တိနံ-သတ္တိတို့၏၊ နာနတ္တေ-ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ သတိပိ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဧကဝါကျေ-တစ်ခုတည်းသော ဝါကျ၌၊ ကတ္တုနံ-ကတ္တုသတ္တိတို့၏၊ ဧကဒဗ္ဗဋ္ဌတ္တာ-တစ်ခုသော ဒြပ်၌ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧကကတ္တုတာ-တစ်ခုတည်းသော ကတ္တားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

သမာနာ၊ပေ၊နိဒဿနာ။ ။သမာနကာလ, အပရကာလ, အနေကကတ္တုကကြိယာတို့၌ တုနစသောပစ္စည်းသက်ပုံကို မြင်ရသောကြောင့် "ပါယသော"ဟုဆိုသည်၊ "အနည်းငယ်အားဖြင့် သမာနကာလ စသည်၌လည်း သက်ကြသေး၏" ဟူလို၊ ပုံစံမှာ (၃၈၁) ဂါထာ၌ လာလတ္တံ့။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တုကာနံတုန တွာန တွာဝါ သုတ်ကိုမှီသော ဂါထာတည်း၊ "မဇ္ဈေ"ဟူသော စကားသည် နိဒ္ဒါရဏနေရာ၌ နိဒ္ဒါရဏအစား ဆဋ္ဌီဝိဘတ်နှင့်တွဲ၍ သုံးစွဲအပ်သောစကားတည်း၊ [မဇ္ဈေသဒ္ဒေါ နိဒ္ဓါရဏဇောတကော၊ "အန္တရေ"ဟု ရှိရာ၌လည်း ဤနည်းပင်၊ ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ "ဗျဉ္ဇနေသု ဝိသဇ္ဇောဂေါ" သုတ်အဖွင့်ကို ကြည့်ပါ။]

၃၇၇။ နာနာ၊ပေ၊ ကတ္တုတာ။ ။ရှေ့နောက်ကြိယာ ၂ မျိုးရှိလျှင် ထို ကြိယာ ၂ မျိုးကို ပြီးစေတတ်သော သတ္တိလည်း ၂ မျိုးရှိ၍ ကတ္တားလည်း ၂ မျိုးပင် ဖြစ်သင့်ရကား အဘယ်နည်းဖြင့် ကြိယာ ၂ ခုမှာ ကတ္တားတစ်ခုတည်း (ဧကကတ္တုက) ဖြစ်နိုင်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနာ၊ပေ၊ ပတီယတေ"ဟု မိန့်သည်၊ "သုဒေါ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတိ"၌ ချက်ခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိက တစ်မျိုး, စားခြင်းကြိယာကို ပြီးစေနိုင်သော သတ္တိက တစ်မျိုးဟု သတ္တိ ၂ မျိုးကွဲပြားပါသော်လည်း ထိုသတ္တိ ၂ မျိုးလုံးပင် စဖိုသည် ဒြပ်တစ်ခုတည်း၌ တည်သောကြောင့် (သတ္တိကတ္တားက ၂ မျိုးပြားသော်လည်း ဒြပ်ကတ္တားမှာ တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့်) ဧကကတ္တုက-ကတ္တားတစ်ခုတည်းရှိသော ကြိယာများ ဖြစ်နိုင်ကြသည်-ဟူလို။

၁၇၈။ ကလာပါဒီသု ဘာဝတ္တေ, တုနာတျာဒိ ဝိဓီယတေ၊
ကစ္စာနာဒီသု ကတ္တွေ, ကိတ္တညာယ ဝိဓီယတေ။

၃၇၈။ ကလာပါဒီသု–ကလာပ်အစရှိသောကျမ်းတို့၌၊ ဘာဝတ္တေ–ဘောအနက်၌၊ တုနာတျာဒိ–တုနအစရှိသောပစ္စည်းကို၊ ဝါ– တုန, တွာန, တွာပစ္စည်းကို၊ ဝိဓီယတေ–စီရင်အပ်၏၊ ကစ္စာနာဒီသု–ကစ္စည်း အစရှိသော ကျမ်းတို့၌၊ (အာဒိဖြင့် ချာသကိုယူ)၊ ကိတ္တညာယ–ကိတ်အမည်ကြောင့်၊ ကတ္တွေ–ကတ္တားအနက်၌၊ ဝိဓီယတေ–စီရင်အပ်၏။

၃၇၉။ ကိတ္တညတ္တေက·ကတ္တျုန–မိတိ ဝုတ္တသဘာဝတော၊
ကတ္တရိယေဝ တုနာဒိ, ကထိတံ ရူပသိဒ္ဓိယံ။

၃၇၉။ ကိတ္တညတ္တာ–ကိတ်အမည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကေကတ္တျုန္ကတိ–ကေကတ္တျုန် ဟူ၍၊ ဝုတ္တသဘာဝတော–ဆိုအပ်သော သဘောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကတ္တရိယေဝ–ကတ္တားအနက်သာလျှင်၊ တုနာဒိ–တုန အစရှိသောပစ္စည်းကို၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ–ရူပသိဒ္ဓိကျမ်း၌၊ ကထိတံ(ကထိတော)–ဆိုအပ်ပြီ။

၃၇၈။ ။ကလာပ်ကျမ်း အစရှိသည်တို့၌ တုန တွာန တွာပစ္စည်းကို ဘောအနက်၌ စီရင်၏။ [ကလာပါဒိ–၌ အာဒိဖြင့် မောဂ္ဂလ္လာန်ကျမ်းကို ယူ၊ ထိုမောဂ္ဂလ္လာန်–ခါဒိကဏ္ဍ(၉၃)သုတ်မှာလည်း ဘောအနက်၌ပင် စီရင်၏၊] ထိုဆရာတို့ကား "ပစိတွာ–ချက်၍" ဟူရာ၌ ချက်ခြင်းကြိယာသာ ရ၏၊ ထိုကြိယာဟူသည် ဘောပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် "တုန စသော ပစ္စည်းသည် ဘောအနက်ကိုဟော၏"ဟုဆိုသည်၊ ["ချက်၍"၌ (၍) ဟူသော အနက်ကား ကြိယာဝိသေသန အနက်သာတည်း၊ ကတ္တုစသော သာဓနအနက် မဟုတ်။]

ကစ္စာနာဒီသု။ ။ကစ္စည်းကျမ်း ချာသကျမ်းတို့၌ကား "အညေကိတ်" ဟူသော သုတ်အရ "ကိတ်"ဟု အမည်ရသော ပစ္စည်းတွင် တုနစသည်တို့လည်း ပါဝင်သောကြောင့် "ကတ္တရိကိတ်"သုတ်နှင့်အညီ ထိုတုနစသော ပစ္စည်းများကို ကတ္တားအနက်၌ စီရင်သည်။

၃၇၉။ **ကိတ္တညာပေ၊ ရူပသိဒ္ဓိယံ။** ။ရူပသိဒ္ဓိ–"ပုဗ္ဗကာလေကကတ္တု ကာန် တုန တွာန တွာဝါ"သုတ်အဖွင့်၌လည်း တုနစသော ပစ္စည်းကို ကတ္တားအနက်၌သာ ဆိုအပ်၏၊ ဘာ့ကြောင့်နည်း–ကိတ်အမည်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း,

၃၈၀။ ကြိယာဝိသေသနတ္တာ၀, `တွာဒျန္တာ တဗ္ဗိသေသတော၊
ကတ္တုဝိသေသနတ္တာတိ, ကေစိ ကတ္တရိ ဝုတ္တိတော။

၃၈၀။ တွာဒျန္တာ–တွာဒိပစ္စည်း အဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ တဗ္ဗိသေသတော–ထို ပဓာနကြိယာကို အထူးပြုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကြိယာဝိသေသနတ္တာ၀–ကြိယာဝိသေသနအနက်ရှိကုန်သည်သာလျှင်၊ (ဟောန္တိ)၊ ကတ္တရိ–ကတ္တားအနက်၌၊ ဝုတ္တိတော–ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ကတ္တုဝိသေသနတ္တာ–ကတ္တားကို အထူးပြုတတ်သော ဝိသေသနအနက်ရှိကုန်သည်၊ (ဟောန္တိ)၊ ဣတိ–သို့၊ ကေစိ–တို့သည်၊ ဝဒန္တိ။

"ကေကတ္တုကာန်–နောက်ကြိယာနှင့် ကတ္တားတူရမည်"ဟူသော စကားနှင့် (ကတ္တားဟောဖြစ်မှသာ) လိုက်လျောသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ [တုနာဒိပစ္စယောကိုငဲ့၍ "ကထိတော"ဟု ရှိသင့်လျက် လိင်္ဂဝိပ္ပလ္လာသနည်းဖြင့် "ကထိတံ" ဆိုသည်–ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။]

၃၈၀။ ကြိယာဝိသေသနတ္တာ၀။ ။တွာ (အာဒိဖြင့် ယူရသော တုန, တွာန) တို့သည် နောက်ကြိယာကို အထူးပြုရသောကြောင့် ကြိယာဝိသေသန အနက်ရှိကြကုန်၏၊ မှန်၏–"ဘုဥ္ဇတိ"ဟုသာ ဆိုထားလျှင် "ချက်၍ စားလေသလား၊ တောင်း၍စားလေသလား"ဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိသောကြောင့် ဘုဥ္ဇတိသည် သာမညဖြစ်နေ၏၊ ထို့ကြောင့် တောင်း၍စားခြင်းမှ ထူးခြားအောင် "ပစိတွာ"ဟု ဘုဥ္ဇနကြိယာကို အထူးပြုရသည်၊ [ပစိတွာလည်း ချက်ပြီး၍ "စားသလား ပေးသလားဟု ယုံမှားဖွယ်ရှိ၍ သာမညဖြစ်သော်လည်း ကြိယာ ၂ ပါးတွင် ဘုဥ္ဇနကြိယာသည် ပဓာန (ထိုဝါကျ၌ လိုရင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပစိတွာဟူသော အပဓာနကသာ ပဓာန ကြိယာကို အထူးပြုရသည်။]

ကတ္တုပေ၀ုတ္တိတော။ ။"သူဒေါ"ဟူသော ကတ္တားကို (မချက်ဘဲ စားသူမှ) အထူးပြုသောကြောင့် "ပစိတွာ" စသော တွာဒိပစ္စည်း အဆုံးရှိသော ပုဒ်များကို ကတ္တုဝိသေသနပုဒ်ဟုလည်း ကေစိဆရာတို့ ဆိုကြသေး၏၊ [ကြိယာဝိသေသနကို "ဘာဝနပုံသက–ကြိယာ၌စပ်ရသော နပုံလိင်ရှိသော သဒ္ဒါ"ဟု ဆိုသော အဋ္ဌကထာများ အလိုအားဖြင့်လည်း တွာဒိပစ္စယန္တပုဒ်များသည် ကြိယာဝိသေသနသာဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ကတ္တုဝိသေသနဟူသော ဝါဒကို ကေစိဝါဒဟု အောက်ချ၍ ဆိုသည်။]

၃၈၁။ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတေ သူရော, တမံ ဟန္တွာ·ဒိတော ဃတံ၊
ပိတွာ ဟောတိ ဗလံ ဒွါရ–မာဝရိတွာန နိက္ခမိ။

၃၈၁။ ပစိတွာ–ချက်ပြီး၍၊ ဘုဉ္ဇတေ–စား၏၊ သူရော–နေသည်၊ တမံ–အမိုက်မှောင်ကို၊ ဟန္တွာ–ပယ်ဖျောက်၍၊ ဥဒိတော–တက်လာ၏၊ (ပုရိသော–သည်)၊ ဃတံ–ထောပတ်ကို၊ ပိတွာ–သောက်ရ၍၊ ဗလံ–အားသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ဒွါရံ–တံခါးကို၊ အာဝရိတွာန–ပိတ်လတ္တံ့ဖြစ်၍၊ နိက္ခမိ–ထွက်ပြီ။

၃၈၁။ ။(၃၇၆) မှစ၍ ဆိုအပ်သောစကားရပ်တို့၏ ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ "ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတေ"သည် ပုဗ္ဗကာလဥဒါဟရဏ်တည်း၊ "ဘုဉ္ဇတေ"သည် ကတ္တားဟော ကြိယာတည်း၊ ထို့ကြောင့် "သူဒေါ ဩဒနံ ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတိ" ဟု ထုတ်ခဲ့သည်။ [အကယ်၍ ကံဟောကြိယာဖြစ်စေလိုလျှင် "ဗုဇ္ဇတေ"ဟု ရှိရမည်၊ ထိုအခါ "သူဒေန ဩဒနော ပစိတွာ ဘုဇ္ဇတေ"ဟု ကတ္တားနှင့် ကံကို ပြောင်းလွှဲ၍ ထည့်ပါ။]

သမာန။ ။သူရော တမံ ဟန္တွာ ဥဒိတော–နေမင်းသည် အမိုက်မှောင်ကို ပယ်ဖျောက်၍ တက်လာ၏၊ ဤ၌ နေထွက်ရာကာလနှင့် အမှောင်ဖျောက်ရာ ကာလသည် တူသောကြောင့် (နေထွက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အမှောင်လည်း ပျောက်သောကြောင့်) ဟန္တွာသည် သမာနကာလကြိယာဝိသေသနတည်း။

အနေကကတ္တု။ ။ဃတံပိတွာ ဗလံဟောတိ–ထောပတ်ကို သောက်ရ၍ (သောက်ရခြင်းကြောင့်) အားဖြစ်၏၊ ဤ၌ ပိတွာ၏ကတ္တားသည် ပုရိသော ဟူသော ထည့်ပါဌ်တည်း၊ ဟောတိ၏ ကတ္တားကား ဗလံတည်း၊ ဤသို့လျှင် တစ်ဝါကျ၌ ကတ္တား ၂ ခုရှိသောကြောင့် အနေကကတ္တုပုံစံဖြစ်သည်။

ဟိတ်အနက်လည်းဖြစ်သင့်။ ။ထောပတ်ကို သောက်ရခြင်းကြောင့် အားခွန် ဗလဖြစ်ရကား ပိတွာ၌ ဟိတ်အနက်၌သက်သော တွာပစ္စည်းပုံစံလည်းဖြစ်၏၊ ထိုအခါ ပုရိသောကို သမ္ဗန်အနက်ပေးပါ။ [ပုရိသော–၏၊ ဃတံ–ကို၊ ပိတွာ–သောရခြင်းကြောင့်၊ ဗလံ–သည်၊ ဟောတိ–၏၊ နောက် (၃၈၉) ဂါထာ၌ ဟိဟ် အနက်လာဦးလတ္တံ့။]

အပရကာလ။ ။ဒွါရံ အာဝရိတွာန နိက္ခမိ–တံခါးကိုပိတ်၍ ထွက်၏၊ ဤပုံစံ၌ ထွက်ပြီးမှ တံခါးကို ပိတ်ရမည်ဖြစ်၍ ပိတ်ခြင်းကြိယာက နောက်ကျ သောကြောင့် အာဝရိတွာနသည် အပရကာလကြိယာဝိသေသနတည်း။ [ပြခဲ့သော အနက်များ၌ လက္ခဏအနက်မပါသေး၊ "သီဟံ ဒိသွာ ဘယံ ဟောတိ–ခြင်္သေ့

၃၈၂။ ပစိတွာ ဩဒနော ဘုဉ္ဇ-တေ ဘုတွော ဝါတိ ယဒျပိ၊
ကမ္မမေကံဝ တေတေဟိ, ဥတ္တံ တွာပစ္စယေနတု။
၃၈၃။ နုတ္တံ ပဓာန သမ္ဗန္ဓ-ဒ္ဒါရေနေဝ တု ကာရိယံ၊
သိဒ္ဓံ ပုဗ္ဗာပရေသွေဝါ-ပရကာလပ္ပဓာနတော။

၃၈၂,၃။ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ပစိတွာ-ချက်ပြီး၍၊ ဘုဉ္ဇတေ-စားအပ်၏၊ ဝါ-တစ်နည်း၊ ဘုတွော-စားအပ်၏၊ ဣတိ-ဤပြယုဂ်တို့၌၊ ဧကံဝ-တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ဩဒနော ဟူသော ကံကို၊ တေ တေဟိ-ဘုဉ္ဇတေ၌ တေဝိဘတ်, ဘုတွော၌ တပစ္စည်းတို့သည်၊ ယဒျပိဥတ္တံ-အကယ်၍ကား ဟောအပ်ပါပေ၏၊ တွာပစ္စယေန တု-တွာပစ္စည်းသည်ကား၊ ယဒိပိ နုတ္တံ (န+ဥတ္တံ)-အကယ်၍ကား မဟောအပ်ပါပေ၊ တု-ထိုသို့ပင် ဝုတ္တ, အဝုတ္တ ၂ မျိုး ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ပုဗ္ဗာပရေသု-ပုဗ္ဗကာလကြိယာ, အပရကာလကြိယာတို့တွင်၊ အပရကာလပ္ပဓာနတော-အပရကာလကြိယာ၏ ပဓာန၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဓာနသမ္ဗန္ဓဒ္ဒါရေနေဝ-ပဓာနကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ကာရိယံ-ဩဒနောဟူသော ပဌမန္တ ကာရိယသည်၊ သိဒ္ဓံ-ပြီးစီး၏။

ကိုမြင်ရသော် ကြောက်ခြင်းသည်ဖြစ်၏" ဟူသော ပုံစံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒပုဒ်အဖွင့်၌ ထုတ်ထား၏။ [ရူပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာ, ပုဗ္ဗကာလေက ကတ္တုကာန် တုန တွာန တွာဝါသုတ်အဖွင့် ကြည့်ပါ။]

၃၈၂, ၃။ ပစိတွာ။ပေ။ နုတ္တံ။ ။သူဒေန ဩဒနော ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတေ, (တစ်နည်း) သူဒေန ဩဒနော ပစိတွာ ဘုတ္တော၊ ဤပုံစံများ၌ "ဩဒန" ဟူသော ကံတစ်ခုကိုပင် တေဝိဘတ် (တပစ္စည်း)ကဟော၍, ပစိတွာ၌ တွာပစ္စည်းက မဟော၊ ထို့ကြောင့် ဩဒန၌ ဝုတ္တအဖြစ်ကို ငဲ့လျှင် ပဌမာ, အဝုတ္တအဖြစ်ကို ငဲ့လျှင် ဒုတိယာဟု ၂ မျိုးစီရင်ခွင့် ရှိနေသည်"ဟူလို။

ပဓာန။ပေ။ပဓာနတော။ ။ဤသို့ စီရင်ဖွယ် ၂ မျိုးဆိုင်နေရာ၌ အဘယ်နှင့်စပ်၍ ကာရိယ (အစီအရင်) ပြီးနိုင်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ပဓာန။ပေ။ တော"ဟု မိန့်သည်၊ ရှေ့နောက် ကြိယာ ၂ ပါးတွင် ဘုဉ္ဇတေ, ဘုတ္တောဟူသော ထိုပဓာနကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့် "ဩဒနော"ဟု ဝုတ္တကံဖြစ်သော ပဌမန္တ ကာရိယသာ ပြီးစီးရသည်။

၃၈၄။ ကဒါစိ ဂုဏသမ္ဗန္ဓ, ဒွါရေနေ၀ တု ကာရိယံ၊

ဂန္တွာ ပိဏ္ဍာယ သာ၀တ္ထိံ, စရတီတိ နိဒဿနံ၊

၃၈၄။ တု–ထိုမှတစ်ပါး၊ ကဒါစိ–တစ်ရံတခါ၌၊ ဂုဏသမ္ဗန္ဓ ဒွါရေ နေ၀–ဂုဏ်ဖြစ်သော အပဓာနကြိယာနှင့် စပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ကြောင့်သာလျှင်၊ ကာရိယံ–ဒုတိယန္တ ကာရိယသည်၊ (သိဒ္ဓ– ပြီး၏၊) သာ၀တ္ထိံ–သာ၀တ္ထိမြို့သို့၊ ပိဏ္ဍာယ–ဆွမ်းအလို့ငှာ၊ ဂန္တွာ– သွား၍၊ စရတိ–လှည့်လည်၏၊ ဣတိ–ဤကား၊ နိဒဿနံ–ညွှန်ပြ အပ်သော ဥဒါဟရဏ်တည်း။

၃၈၅။ နာနာကြိယာသု နာနတ္တေ, ကာရိယာနမ္ပိ မန္ယတေ၊

အတ္တေန ဒုတိယန္တာဒိ–ဘာ၀ေါ ၀ိယ ယထာရဟံ။

၃၈၅။ နာနာကြိယာသု–အမျိုးမျိုးသော ကြိယာတို့သည်၊ (၀ိဇ္ဇ မာနာသု–ထင်ရှားရှိကုန်လသော်၊) ကာရိယာနံပိ–ကာရိယတို့၏လည်း၊ နာနတ္တေ–ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်သည်၊ (သတိပိ–ရှိသင့်ပါသော်လည်း) [တကယ်ကား မရှိ–ဟူလို၊] အတ္တေန–အနက်အားဖြင့်၊ ဒုတိယန္တာဒိ ဘာ၀ေါ၀ိယ–ဒုတိယန္တ အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုကဲ့သို့၊ ယထာရဟံ– ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ မန္ယတေ–သိအပ်၏။

၃၈၄။ **ကဒါစိပေ၊ နိဒဿနံ။** ။ပဓာနကြိယာကို မသိဟန်ဆောင်လျက် အပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ပြီးစီးရသော အစီအရင် (ကာရိယ)လည်း တစ်ခါတစ်ရံရှိပါသေး၏၊ ပုံစံကား–"သာ၀တ္ထိံ ပိဏ္ဍာယ ဂန္တွာ စရတိ"တည်း၊ ဤ၌ ဂန္တွာသည် အပဓာနကြိယာ, စရတိသည် ပဓာနကြိယာတည်း၊ အပဓာနဖြစ်သော ဂန္တွာကြိယာ၌စပ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ "သာ၀တ္ထိံ"ဟု ဒုတိယန္တ အစီအရင်ပြီးစီးရသည်၊ စရတိဟူသော ပဓာနကြိယာ၌ စပ်မှုကို အကြောင်းပြု လျှင်ကား "သာ၀တ္ထိယံ"ဟု သတ္တမျန္တ စီရင်ရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကား မစီရင်ရတော့– ဟူလို။ ["အတီပ္ပဂေါခေါ သာ၀တ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရိတုံ"စသည်ဖြင့် စရဓာတ် ယှဉ်ရာ၌ အာဓာရထားလေ့ရှိသည်။]

၃၈၅။ **နာနာကြိယာသုပေ၊ယထာရဟံ။** ။"ကြိယာက ၂ မျိုးကွဲပြားလျှင် ထိုကြိယာ၌စပ်မည့်ပုဒ်တို့က ကာရိယအစီရင်လည်း ၂ မျိုးကွဲပြားထိုက်သည်မဟုတ် လော"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "နာနာကြိယာသု" စသည်မိန့်၊ "သူဒေန

၃၈၆။ သာသညာယ ဟတော ရတ္တော, ပုတ္တော ဇီဝေါဝပက္ခိတော၊

ပဓာနေပိ န သင်္ခါရော, အပ္ပဓာနေပိ နသသတော။

၃၈၆။ ရတ္တော–ညဉ့်မှောင်မိုက်၌၊ သာသညာယ–ခွေးဟူသော အမှတ်ဖြင့်၊ ဟတော–သတ်အပ်မိသော၊ ပုတ္တော–သားသည်၊ အပေက္ခိတောပိ–သားအဖြစ်ကို ငဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊ အဇီဝေါဝ–အသက်တစ်ဖန်, ပြန်၍ မရှင်သကဲ့သို့၊ တထာ–တူ၊ အပဓာနေ–ဂန္တွာဟူသော အပဓာနကြိယာကြောင့်၊ သင်္ခါရော–သာဝတ္ထိံဟု စီရင်အပ်ပြီးသော အစီအရင်သည်၊ ပဓာနေပိ–စရတိ ဟူသော ပဓာနကြိယာကြောင့်လည်း၊ န နသသတော–မပျက်စီးတော့။

သြဒနော ပစိတွာ ဘုဉ္ဇတေ” ၌ ဘုဉ္ဇတေကိုငဲ့၍ “သြဒနော”ဟုလည်းကောင်း၊ ပစိတွာငဲ့၍ “သြဒနံ”ဟုလည်းကောင်း ကာရိယ ၂ မျိုးဖြစ်သင့်သော်လည်း (တစ်ဝါကျတည်း၌ ပုဒ်တစ်မျိုးအတွက် ဝိဘတ် ၂ မျိုး ၃ မျိုး သက်ရိုးမရှိသောကြောင့်) ပဌမန္တ သြဒနောကို ပစိတွာ၌ စပ်လိုသောအခါ အနက်အားဖြင့်သာ ဒုတိယန္တ အနေငဲ့၍ စပ်ရတော့သည်။

ဒုတိယန္တာဒိ။ ။အာဒိဖြင့် သတ္တမျန္တကို ယူ၊ “သာဝတ္ထိံ ပိဏ္ဍာယ ဂန္တွာ စရတိ”၌ “သာဝတ္ထိံ”ဟူသော ဒုတိယန္တကို စရိတွာ၌ စပ်လိုသောအခါ အနက်အားဖြင့်သာ သတ္တမျန္တအနေငဲ့၍ စပ်ရသည်–ဟု ဆိုလိုသည်။

၃၈၆။ သာသညာယ၊ပေ၊နသသတော။ ။ပြခဲ့သော ပုံစံ ၂ မျိုးတွင် ပဌမပုံစံဝယ် ဘုဉ္ဇတေကြိယာက ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် သြဒနောသည် သြဒနံဟု ပြောင်းလွဲ၍မရလျှင် ရှိပါစေတော့၊ နောက်ပုံစံ၌ကား ဂန္တွာဟူသော အပဓာနစပ်ခိုက် သာဝတ္ထိံသည် စရတိ ဟူသော ပဓာန၌ စပ်သောအခါ အဘယ့်ကြောင့် သာဝတ္ထိယံဟု ပြုပြင်၍မရပါသနည်း––ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “သာသညာယ” စသည် မိန့်။

ဆိုလိုရင်းကား–ညဉ့်မှောင်မိုက်၌ ခွေးဟုမှတ်ထင်၍ သတ်အပ်မိသော သားသည် သားမှန်း သိသောအခါ ပြန်၍ မရှင်လာတော့သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဂန္တွာဟူသော အပဓာနကိုငဲ့၍ “သာဝတ္ထိံ”ဟု ဒုတိယန္တ ဖြစ်မိပြီးသော အစီအရင်သည် ပဓာနဖြစ်သော စရတိကို ငဲ့မှုကြောင့် သာဝတ္ထိယံဟု မဖြစ်နိုင်တော့။ [ခွေးထင်၍ သတ်ခြင်းနှင့် အပဓာနဖြစ်သော ဂန္တွာကိုငဲ့၍ သာဝတ္ထိံဟု စီရင်မိခြင်း, သားမှန်း သိသော်လည်း ပြန်၍မရှင်ခြင်းနှင့် စရတိဟူသော ပဓာနကို ငဲ့သော်လည်း “သာဝတ္ထိယံ”ဟု သတ္တမျန္တ မပြောင်းခြင်း တူ၏။]

၃၈၇။ ဒုဝိဓော ဟိ အဓိပ္ပာယော, ဝတ္တုနော ဒီယတောဒနံ၊
ပစိတွာနာတိသာမညာ-ဓိပ္ပာယော ဘုဉ္ဇတောဒနော။
၃၈၈။ ပစိတွာတိ ဝိသေသာဓိ-ပ္ပာယော နေကပဒေ အယံ၊
ကာရေတိစ္စာဒိကေ နာနာ, ပဒေ ပန ပတီယတေ။

၃၈၇, ၈။ ဟိ-မှန်၏၊ ဝတ္တုနော-ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အဓိပ္ပာယော-အလိုသည်၊ ဒုဝိဓော-သာမညာဓိပ္ပာယ, ဝိသေသာဓိပ္ပာယအားဖြင့် ၂ ပါးအပြားရှိ၏၊ ဩဒနံ-ထမင်းကို၊ ပစိတွာန-ချက်ပြီး၍၊ ဒီယတေ-ပေးအပ်၏၊ ဣတိ-ဤအလိုသည်၊ သာမညာဓိပ္ပာယော-သာမည အဓိပ္ပာယတည်း၊ ဝါ-သာမညကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ခြင်းငှာဖြစ်သော အလိုတည်း၊ ဩဒနော-ထမင်းကို၊ ပစိတွာန-ချက်ပြီး၍၊ ဘုဉ္ဇတေ-စားအပ်၏၊ ဣတိ-ဤအလိုသည်၊ ဝိသေသာဓိပ္ပာယာ-ဝိသေသ အဓိပ္ပာယတည်း၊ ဝါ-ဝိသေသကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ခြင်းငှာဖြစ်သော အလိုတည်း၊ ပန-ဆက်ဦးအံ့၊ အယံ-ဤသာမညဓိပ္ပာယ, ဝိသေသာဓိပ္ပာယကို၊ ကာရေတိစ္စာဒိကေ-ကာရေတိ အစရှိသော၊ ဧကပဒေ-တစ်ပုဒ်တည်း၌၊ နပတီယတေ-မသိအပ်၊ နာနာပဒေ-အထူးထူးသော ပုဒ်၌သာ၊ ပတီယတေ-သိအပ်၏။

၃၈၇, ၈။ ဒုဝိဓော ဟိ။ ။ပြခဲ့သော ဂါထာတို့၌ "ပဓာနကို ငဲ့၍ ပဌမန္တ ထားခြင်း, အပဓာနကိုငဲ့၍ ဒုတိယန္တ ထားခြင်းဟူသော စကား၏ သင့်လျော်သော (ယုတ္တိရှိသော)စကားဖြစ်ကြောင်းကို ပြလို၍ "ဒုဝိဓောဟိ"စသည်မိန့်၊ ပါဠိဝါကျတစ်ခုတစ်ခုကို ရွတ်ဆိုသောဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုသည် "သာမညာဓိပ္ပာယ, ဝိသေသာဓိပ္ပာယ"ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုအလိုကြောင့် သုံးစွဲအပ်သော စကားဝါကျလည်း ကာရကရူပစာရအားဖြင့် သာမညာဓိပ္ပာယ, ဝိသေသာဓိပ္ပာယမည်၏၊ ကြိယာ ၂ မျိုးရှိရာဝယ် အပဓာနကြိယာကိုငဲ့၍ထားလျှင် သာမညာဓိပ္ပာယမည်၏၊ ပဓာနကြိယာကိုငဲ့၍ထားလျှင် ဝိသေသာဓိပ္ပာယမည်၏။

ဩဒနံ ပစိတွာ ဒီယတေ။ ။"ပစိတွာ"အရ ချက်ခြင်းကြိယာသည် (ချက်ပြီးနောက် စားခြင်း, ပေးခြင်း, ရောင်းခြင်း စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးနှင့် ဆက်ဆံသောကြောင့်) သာမညကြိယာဖြစ်၏၊ ထိုသာမညဖြစ်သော ပစိတွာ ဟူသော အပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်လိုသောကြောင့် "ဩဒနံ"ဟု ဒုတိယန္တ ထားသည်၊ "ဒီယတေကိုငဲ့၍ ပဌမန္တ မထား"-ဟူလို။

၃၈၉။ ဘာဝလက္ခဏဟေတွတ္ထာ, တွန္တာဒယော ယထာရဟံ၊
သင်္ကော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ, ပဋ္ဌန္တော ဝသတီတိစ။

၃၈၉။ တွန္တာဒယော–တွာပစ္စည်း, အန္တပစ္စည်းအဆုံးရှိသော သဒ္ဒါတို့သည်၊ ယထာရဟံ–ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဘာဝလက္ခဏဟေတွတ္ထာ–ဘာဝလက္ခဏအနက်, ဟိတ်အနက်ရှိကုန်၏၊ သင်္ကော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ–သင်္ကောဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ပြယုဂ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဋ္ဌန္တော ဝသတီတိစ–ပဋ္ဌန္တော ဝသတိဟူသော ပြယုဂ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥဒါဟရဏံ–ဥဒါဟရဏ်တည်း၊ သင်္ကော–သိကြား၏၊ ဝါ–သိကြားသည်၊ ဟုတွာန–ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ–ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏၊ ပဋ္ဌန္တော–ရွတ်ဆိုလသော်၊ ဝါ–ရွတ်ဆိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝသတိ–နေ၏။

ဩဒနော ပစိတွာ ဘုဥ္ဇတေ။ ။"ဘုဥ္ဇတေ"အရ စားခြင်းသည် (ပေးခြင်း, ရောင်းခြင်းတို့နှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့်) ဝိသေသကြိယာဖြစ်၏၊ ထို ဝိသေသဖြစ်သော ပဓာနကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်လိုသောကြောင့် "ဩဒနော"ဟု ပဌမန္တထားသည်၊ "ပစိတွာကကိုင်၍ ဒုတိယန္တမထား"ဟူလို။

နေကပဒေ၊ပေ၊ ပတီယတေ။ ။"ပုရိသော ပုရိသံ ကမ္မံ ကာရေတိ"၌ ကာရေတိဝယ် ကရဓာတ်၏ အနက်ဖြစ်သောပြုခြင်းကြိယာ, ကာရိတ်ပစ္စည်း၏ အနက်ဖြစ်သော စေခိုင်းခြင်းကြိယာဟု ကြိယာ ၂ မျိုးရှိနေပါသော်လည်း "ကာရေတိ"ဟု တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်သောကြောင့် သာမညာဓိပ္ပာယ, ဝိသေသာဓိပ္ပာယ ၂ မျိုးကို မသိနိုင် (မရနိုင်)၊ "ပစိတွာ ဘုဥ္ဇတေ" ကဲ့သို့ ပဓာနကြိယာ အပဓာနကြိယာပုဒ်ဟု ကြိယာပုဒ် ၂ မျိုးရှိရာ နာနာပဒ၌သာ ဤအဓိပ္ပာယ ၂မျိုးကို သိအပ်၏၊ (ရအပ်) သိနိုင်(ရနိုင်)သည်။

၃၈၉။ ဘာဝ၊ပေ၊ယထာရဟံ။ ။["တွန္တာဒီနံ"ဟု စာအုပ်တို့၌ရှိသော်လည်း ဘာဝလက္ခဏဟေတွတ္ထာပုဒ်ကို ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဖွင့်ကြသောကြောင့် "တွာန္တာဒယော" ဟု ရှိမှ သဒ္ဒါနေ မှန်သည်။] တွာ အစရှိသော ပစ္စည်း, အန္တ အစရှိသော ပစ္စည်းအဆုံးရှိသောသဒ္ဒါတို့သည် ဘာဝလက္ခဏအနက်, ဟိတ်အနက်ရှိကုန်၏၊ တွာန္တာဒိကို"တွာ+အန္တာဒိ"ဟုဖြတ်၊ အာဒိဖြင့် တုန တွာနတို့ကိုလည်းကောင်း, မာနကိုလည်းကောင်း ယူမှသဘာအဝကျသည်၊ ဒီပနီ၌ကား မာနကို မယူ၊ "ယထာရဟံ"ဟု ဆိုသောကြောင့် "တွာဒိပစ္စည်းသည် ဘာဝလက္ခဏအနက်သာရှိ၍, အန္တ မာန ပစ္စည်းတို့ကား လက္ခဏအနက်ပြင် ဟိတ်အနက်လည်း ရှိ၏"ဟု ဒီပနီဖွင့်သည်။

သို့သော် တွာပစ္စည်းလည်း လက္ခဏာအနက် ဟိတ်အနက် ၂ မျိုးလုံးကို ဟောနိုင်သည်သာ၊ သီဟံ ဒိသွာဘယံ ဟောတိ–ခြင်္သေ့ကိုမြင်သော် ကြောက်ခြင်းဖြစ်၏၊ "ဃတံ ပိတွာ (သောက်ရခြင်းကြောင့်) ဗလံဟောတိ" ဟု အထက်ဋီကာကြီးတို့လည်း ပုံစံထုတ်ကြသည်၊ [ရှေ့(၃၈၁)ဂါထာ၌လည်း ဖွင့်ခဲ့ပြီ။] မာန အန္တတို့ အတွက်ကား ကစ္စာယနသာရ၌ "မာနန္တာ ဝတ္တမာနေစ, လက္ခဏေ ဟေတုကေ သိယုံ" ဟု ဆိုသည်၊ ဤသို့ဋီကာကြီးတို့ပုံစံ, မာနအန္တအတွက် လက္ခဏာအနက် ပုံစံများသည် အဋ္ဌကထာဋီကာကြီးတို့ အဆိုအတိုင်း ရှင်းလင်းပြီးဖြစ်သည်။

သဏ္ဍော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ။ ။ဤကား တွာပစ္စည်း၏ ဘာဝလက္ခဏာပုံစံ ဖြစ်သတဲ့၊ [အခြားကျမ်းတို့၌ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏာ(ကြိယာတစ်ပါးဖြင့် ကြိယာတစ်ပါးကို မှတ်သားခြင်း) ဟု ခေါ်သော "သော်" ဟု ပေးရသောလက္ခဏာအနက်ကို ပင် "ဘာဝလက္ခဏာ" ဟု ဤ၌ခေါ်သည်။] "သဏ္ဍော–သကြား၏၊ (နိဗ္ဗတ္တိ၌စပ်၊) ဝါ–သကြားသည်၊ (ဟုတွာန၌ လက္ခဏာဝန္တ စပ်၊)ဟုတွာန–ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ–ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဟောတိ–ဖြစ်၏"ဟု အနက်ကို ပေးစေလိုသတတ်။ [ဟုတွာနှာတိ ဘဝမာနေ့တိ အတ္ထော၊–ဒီပနီ။]

အချို့ကာ –"သဏ္ဍော–သကြား၏၊ ဟုတွာန(ဘာဝေန)–အဖြစ်ဖြင့်၊ နိဗ္ဗတ္တိ–ဖြစ်ခြင် သည်၊ ဟောတိ–၏" ဟု ပေးကြသေး၏၊ ထိုဆရာတို့သည် "ဟေတု+ဟုတွာ+ပစ္စယော"၌ ဟေတုဘာဝေန+ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံဟောတိ" ဟူသော ပဋ္ဌာန်း အဋ္ဌကထာ (ဟေတုပစ္စယောအဖွင့်)ကို အတု ယူကြဟန်တူ၏၊ သို့သော် ထိုအဋ္ဌကထာ၌ "ဟေတု+ဟုတွာ"ဟု ၂ ပုဒ်ကို "ဟေတုဘာဝေန" ဟု တစ်ပုဒ် တည်.လုပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ခြင်းသာ ဖြစ်၏၊ သဒ္ဒတ္ထဖွင့်ခြင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဤအနက် ပေးပုံသည် ထို အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် မလျော်၊ နောက်ဂါထာ၌ ဤပုံစံကို စိစစ် ဦး.အံ့။

ပဋ္ဌန္တော ဝသတိ။ ။ဤပုံစံ၌ ပဋ္ဌန္တော ဝယ် အန္တပစ္စည်း၏ လက္ခဏာအနက် ဟောခိုက် "ပဋ္ဌန္တော–ရွတ်ဆိုလသော်၊ ဝသတိ–နေ၏" ဟု ပေး၊ ဟိတ်အနက်ဟောခိုက် "ပဋ္ဌန္တော–ရွတ်ဆိုလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ဝသတိ–၏" ဟုပေး၊ အဋ္ဌကထာတို့ဝယ် "ဒဿေန္တော–ပြလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ–ဆိုပြီ" စသည်ဖြင့် ပေးရသောအနက်မျိုးတည်း၊ ဒဿေန္တော၌ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပကြံရသကဲ့သို့, ဤပဋ္ဌန္တော၌လည်း ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ ကြံရ၏၊ ဒီပနီ၌ "ပဋ္ဌဟေတု–ရွတ်လိုခြင်းကြောင့်"ဟု သောအနက်ဖွင့်သည်မှာ မကောင်း၊ ကတ္တာဟောပုဒ်အပေါ်မှာ ဘာဝပ္ပဓာနကြံခြင်းသာ ကျမ် ရှိ.ထုံးစံကျ သည်။

၃၉၀။ ဒွိန္နံ ပဋိစ္စဘာဝတ္ထံ, ဆဋ္ဌျတ္တေ ပဉ္စမာ·ထဝါ၊
နပ္ပဓာန မပေက္ခာယ, သမ်ါရော နသာတေ ကဒါ။

၃၉၀။ ဒွိန္နံ–ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ၂ ပုဒ်တို့၏၊ ဘာဝတ္ထံ–ဘောအနက်ကို၊ ပဋိစ္စ–စွဲ၍၊ ဆဋ္ဌျတ္တေ–ဆဋ္ဌီအနက်၌၊ ပဉ္စမာ–သက္ကော၌ ပဉ္စမာဝိဘတ်သည်၊ (ဟောတိ–၏၊) အထဝါ–ထို့ပြင်တစ်နည်းကား၊ ကဒါ–တစ်ရံတစ်ခါ၌၊ အပ္ပဓာနံ–အပ္ပဓာနဖြစ်သော ဟုတွာနပုဒ်ကို၊ အပေက္ခာယ–ငဲ့ခြင်းအားဖြင့်၊ သမ်ါရော–စီရင်အပ်ပြီးသော သက္ကောဟူသော ပဉ္စမန္တကာရိယသည်၊ (ပဓာနေ–နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ပဓာနပုဒ်ကို၊ အပေက္ခိယမာနေပိ–ငဲ့အပ်ပါသော်လည်း၊) န နသာတေ–မပျက်တော့။

၃၉၀။ ဒွိန္နံ၊ ပေ၊ ပဉ္စမာ။ ။ "သက္ကော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ" နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကိုပြလိုသောကြောင့် "ဒွိန္နံ၊ ပေ၊ ပဉ္စမာ" မိန့်၊ ဟုတွာနနှင့် နိဗ္ဗတ္တိ၂ပုဒ်၏ ဘာဝသာဓနေအနက်ကို ထောက်၍ သက္ကော၌ ပဉ္စမာဝိဘတ်သည် ဆဋ္ဌီအနက် ဟောတည်းဟု ကြံရမည်–ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဤအလို "သက္ကော–၏၊ ဟုပေး၊ သက္ကော ဟုတွာန–သက္ကသဘာဝေန၊ နိဗ္ဗတ္တိ နိဗ္ဗတ္တနံ–ဋီကာ၊ ဒီပနီ၌ ရှေ့ဂါထာ ဝယ် ဟုတွာနကို "ဘဝမာနေ" ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။]

အထဝါ၊ ပေ၊ ကဒါ။ ။ဤနည်း၌ကား ဟုတွာနသည် ကတ္တာ·ဟောပင် တည်း၊ ထို့ကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ၌ ဟုတွာနဟူသော အပဓာနကြိယာကိုငဲ့၍ "သက္ကော"ဟု ဆိုအပ်သော ပဉ္စမန္တကာရိယသည် နိဗ္ဗတ္တိဟူသော ဘောဟော ကြိယာကိုငဲ့သော်လည်း (သာသညာယ ဟတော–ဂါထာ၌ ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း) ပဉ္စမန္တကာရိယ မပျက်တော့။ [ဤအလို "သက္ကော–သည်၊ ဟုတွာန–ဖြစ်လသော်၊ နိဗ္ဗတ္တိ–ဖြစ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ–ပြီ"ဟု ပေး။]

မှတ်ချက်။ ။နိဗ္ဗတ္တိကို နိပုဗ္ဗ, ဝတုဓာတ်, တိပစ္စည်းကြံ၍ ဘောဟောဟု ဆိုထား·သော်လည်း ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာများစွာသော နေရာတို့၌မူ "သော အပရဘာဂေ ကာလံကတွာ တာဝတိံသဘဝနေ အတ္တနော ဝိမာနေယေဝ နိဗ္ဗတ္တိ"ဟု နိပုဗ္ဗ, ဝတ္တုဓာတ်, (ဝတုဓာတ် ဆိုလျှင်လည်း· "တ" တစ်လုံးလာ) ဤ ဝိဘတ်, ဣပြု၍ ကတ္တုရုပ်အဖြစ်ဖြင့်သာ ရှိသည်၊ ဤ "သက္ကော ဟုတွာန နိဗ္ဗတ္တိ" ၌လည်း သက္ကောကို ရိ·ရာကတ္တားဟု ယူ၍ နိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း အဋ္ဌကထာ အတိုင်း· အတိတ်ကတ္တာ ဟောကြံခြင်းသာ ကောင် သည်။

၃၉၁။ သံယောဂေါ ဇာယတေ တျာဒေါ,
ယောဂေ ဇာတော န ဇာယတေ၊
သံယောဂေါ ဇာယမာနဿ,
ကတ္တုတ္တေန နတိဋ္ဌတေ။

၃၉၁။ သံယောဂေါ-ဝဏ္ဏ ၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ ဇာယ တေ-ဖြစ်၏၊ ဣတိအာဒေါ-ဤသို့အစရှိသော ပြယုဂ်၌၊ ဇာတော- ရှေးကဖြစ်ပြီးသော၊ ယောဂေါ-ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ န ဇာယတေ-ဖြစ်ဆဲမဟုတ်နိုင်၊ ဇာယမာနဿ-ယခုမှ ဖြစ်ဆဲသော၊ သံယော ဂေါ-ဝဏ္ဏ ၂ ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ အဿ-ထို"ဇာ ယတေ" အရ ဇနနကြိယာ၏၊ ကတ္တုတ္တေန-ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့်၊ န တိဋ္ဌတေ-မတည်နိုင်။ (ဇေဝံသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ သံယောဂေါ ဇာယတီတိ-သံယောဂေါ ဇာယတိဟူ၍၊ သာဓျသာဓနေဘာဝေါ-ပြီးစေအပ်သော ကြိယာ, ပြီးစေတတ်သော ကတ္တား၏ အဖြစ်သည်၊ ကထံသိယာ- အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ ....ဤသို့ အပြည့်အစုံထည့်ပေးပါ။]

၃၉၁။ သံယောဂေါ၊ ပေ၊ နဇာယတေ။ ။"သံယောဂေါဇာယတေ" ဟူသော ဝါကျ၌ မှတ်ဖွယ်များကို ပြလို၍ "သံယောဂေါ" စသည်မိန့်၊ ဝဏ္ဏ၂ရပ် တို့၏ ပေါင်းစပ်ခြင်းကို "သံယောဂ" ဟု ဆို၏၊ "ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်ဖြစ်၏" ဟု ဆိုရာ၌ အတိတ်က ဖြစ်ပြီးသော ပေါင်းစပ်မှုသည် ယခုဖြစ်ဆဲမဟုတ်နိုင်၊ (ဇာယတေ-ဟု ဝတ္တမာန်ဝိဘတ်ဖြင့် ပါဠိမစီနိုင်။)

သံယောဂေါ၊ ပေ၊ နတိဋ္ဌတေ။ ။"ပေါင်းစပ်မှုသည် ယခုဖြစ်ဆဲ" ဟု ဆိုပြန်လျှင်လည်း (ဖြစ်ဆဲကတ္တားက ကြိယာတစ်ခုကို မပြီးစေနိုင်သေးသော ကြောင့်) ထို ပေါင်းစပ်မှုသံယောဂသည် "ဇာယတေ" အရ ဇနနကြိယာ၏ ကတ္တာ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဇာယတေ"၌ သာဓျသာဓနအဖြစ် (ပြီးစေအပ်သော ကြိယာ, ပြီးစေတတ်သော ကတ္တားအဖြစ်) သည် အဘယ်နည်း ဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း-ဟု စောဒနာသော ဂါထာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဇာယမာနဿကို ဒီပနီ၌ သဝိဘတ်အဆုံးရှိသောပုဒ်-ဟု ယူ၍ "အနာဒရေဆဋ္ဌီ"ဟု ဖွင့်၏၊ ဋီကာ၌ကား "ဇာယမာနော သံယောဂေါ အဿာဇာတကြိယာယ" ဟု ဖွင့်၏၊ တစ်ဝါကျတည်း၌ အရတူပုဒ်များ သည် ဝိဘတ်တူမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာဖွင့်ပုံက ကောင်းသည်။

၃၉၂။ ပါကဋဘာဝတောဘောဥပ္ပါဘိမုခံ သတ္တိရူပကံ၊ ဒွိန္နံ သင်္ဂတိယံ ဗျတ္တိ-ရူပံ ပါကဋဘာဝတော။

၃၉၂။ ဒွိန္နံ-၂ ပါးသောဝတ္ထုတို့၏၊ အဘောဥပ္ပါ-အချင်းချင်း၊ အဘိ မုခံ-ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်သည်၊ ပါကဋဘာဝတော-ပေါင်းစပ်ခြင်း၏ ထင်ရှားမှုမရှိသေးခြင်းကြောင့်၊ သတ္တိရူပကံ-သတ္တိရုပ်မည်၏၊ ဒွိန္နံ-၂ပါးသော ဝတ္ထုတို့၏၊ သင်္ဂတိယံ-ပေါင်းစပ်မိရာအခါ၌၊ ပါကဋဘာဝ တော-ပေါင်းစပ်မှု၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗျတ္တိရူ ပကံ-ဗျတ္တိရုပ်မည်၏။ (သတ္တိရူ ပေ-သတ္တိရုပ်၌၊ ဋ္ဌိတော-တည်သော၊ သံယော ဂေါ-ပေါင်းစပ်ခြင်းသည်၊ ဗျတ္တိရူပံ-ဗျတ္တိရုပ်သည်၊ ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဓာယတေ-ဖြစ်၏၊ကတိ-ဤကား အပရေဆရာတို့၏ အဖြေတည်း။) [ဤသို့ အပိုထည့်၍ ပြည့်စုံအောင် အနက်ပေးမှ အဖြေ သဘော ထင်ရှားသည်။]

၃၉၂။ ပါကဋဘာဝတော၊ ပေ၊ ရူပကံ။ ။ထို စောဒနာအတွက် အပရေ ဆရာတို့၏ ဖြေပုံကို ပဌမပြလို၍ "ပါကဋ" စသည်မိန့်၊ ပေါင်းစပ်ဖို့ရန် ဝတ္ထု ၂ခုတို့၏ အချင်းချင်း ရှေးရှုနေသောအခိုက်ဝယ် ပေါင်းစပ်ပုံထင်ရှားမရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝတ္ထု ၂ခု၏ ရှေးရှုနေခြင်းသည် သတ္တိရုပ်(ပေါင်းစပ်ဖို့ရန် စွမ်းနိုင် သောသဘော)မည်၏၊ ဥပမာ-လုလင်ပျို့နှင့် လုံမပျိုတို့၏ လက်မထပ်မီ လက်ထပ်ဖို့ရန် ကြောင်းလမ်းထားခြင်းမျိုးတည်း။

ဒွိန္နံ၊ ပေ၊ ပါကဋဘာဝတော။ ။ထို ဝတ္ထု၂ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်မိသောအခါ၌ ထိုပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ဗျတ္တိရုပ် (ပေါင်းစပ်မှုထင်ရှားလာသော သဘော)ဖြစ်၏၊ ဥပမာ-ရှေ့ဦးစွာ ကြောင်းလမ်းပြီးသော လုလင်ပျို့နှင့် လုံမပျိုတို့၏ လက်ထပ်ခြင်း မျိုးတည်း။

သတ္တိရူပေ၊ ပေ၊ ဓာယတေ။ ။ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဓာယတေ"၌ လုလင်ပျို-လုံမပျိုဟူသော ဝတ္ထု ၂ရပ်တို့၏ ပေါင်းစပ်ဖို့ရန် ရှေ့ရှုနေသော သတ္တိရုပ် သံယောဂသည် "ဓာယတေ" အရ ပေါင်းစပ်ခြင်းကြီးယာဟူသော ဗျတ္တိရုပ်၏ ကတ္တားအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်-ဟူလို၊ ဤကား အပရေဆရာ တို့၏ အဖြေတည်း ။

မှတ်ချက်။ ။ဤအပရေ ဆရာတို့သည် "သံယောဂေါ ဓာယတေ"၌ (စကာ အဖြစ်ဖြင့် ပြောခြင်းဟုသာ သဘောမထား၊ဘဲ) သံယောဂ၏ အရကို တကယ် ကတ္တာဖြစ်အောင် ကြံစည်၍ သတ္တိရုပ် ဗျတ္တိရုပ်ဟု ခွဲကြလေသည်။

၃၉၃။ လောက သင်္ကေတ သိဒ္ဓတ္တာ, သတ္တိ ဗျတ္တိဒွယေန ဟိ၊
အတ္ထော နတ္ထိတျာဘူတမ္ပိ, ဘူတံဝေါပစရိယတေ။

၃၉၃။ (သဒ္ဒပ္ပယောဂဿ–သဒ္ဒါပြယုဂ်၏၊) လောကသင်္ကေတသိဒ္ဓတ္တာ–လောကအမှတ်အသားအတိုင်း ပြီးရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တိဗျတ္တိဒွယေန–သတ္တိဗျတ္တိ ၂ပါးအပေါင်းဖြင့်၊ ဟိယသ္မာ–အကြင့်ကြောင့်၊ အတ္ထော–အကျိုးသည်၊ နတ္ထိ–မရှိ၊ တ္တတိ–ထို့ကြောင့်၊ အဘူတမ္ပိ–ထင်ရှားမရှိသေးသော သံယောဂကိုလည်း၊ ဘူတံဝ–ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့၊ ဥပစရိယတေ–တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်၏၊ တ္တတိ–ဤကား ကျမ်းဆရာ၏ အဖြေတည်း။

၃၉၃။ **လောက၊ ပေ၊ စရိယတေ။** ။အပရေဆရာတို့၏ ဝါဒကို ပယ်၍ မိမိအလိုကို ပြလိုသော အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာသည် "လောကသင်္ကေတ သိဒ္ဓတ္တာ" စသည်မိန့်၊ သဒ္ဒါဆိုသည်မှာ လောက၌ ရှေးလူကြီးတို့၏ အမှတ်သင်္ကေတ အတိုင်း ဖြစ်ရ ပြီးစီးရ၏၊ ရှေးလူကြီးများသည် ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း (စကားအနေအားဖြင့်) ထင်ရှားရှိသကဲ့သို့ ပြောဆိုလေ့ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဇာယတေ" စကား၌ အပရေဆရာတို့ ဆိုအပ်သော သတ္တိ – ဗျတ္တိ ၂မျိုး ခွဲသဖြင့် အကျိုးမရှိပါ။

မှန်၏–သတ္တိ, ဗျတ္တိကိုသာ အတည်ယူလျှင် သတ္တိသည် "ဇာယတေ"အရ ဖြစ်ဆဲမဟုတ်, ဖြစ်ပြီးတည်း၊ "ဇာယတေ" အရ ဖြစ်ဆဲသတ္တိလည်း ထိုသတ္တိ အခိုက်မှာ မရှိသေး၊ ထို့ကြောင့် အပရေဆရာတို့၏ သတ္တိ–ဗျတ္တိဟု ခွဲဆခြင်း သည် အကျိုးမရှိ၊ အမှန်ကား "ထင်ရှားမရှိသော သံယောဂကိုပင် တင်ရှားရှိသကဲ့ သို့ တင်စား၍ ပြောဆိုထားခြင်းသာ ဖြစ်သည်" ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ထင်ရှားမရှိသောအရာကို ထင်ရှားသကဲ့သို့ တင်စား၍ ပြော ခြင်းကို "တဗ္ဗမ္ဗူပစာရ"ဟု ခေါ်၏၊ တဿ–ထိုထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု၏+ ဓမ္မော–သဘောတည်း၊ တဗ္ဗမ္မော–ဘော၊ တဗ္ဗမ္မဿ–ကို+ဥပစာရော–ထိုသဘော မရှိသော ဝတ္ထု၌ တင်စားခြင်းတည်း၊ တဒမ္မူပစာရော–ခြင်း။

လောကသင်္ကေတ။ ။"လောကသင်္ကေတ" ဟု လာသမျှ၌ "လောက" အရ ရှေးကျသောလူကြီးများကိုချည်း ယူရသည်၊ "ဤစကားဖြင့် ဤအနက် ဤအကြောင်းအရာကိုပြ၏"ဟု ရှေးလူကြီးတို့၏ အမှတ်အသားကို "လောက သင်္ကေတ"ဟု ခေါ်သည်။ [သဂြိုဟ်ပစ္စည်းပိုင်းအဆုံး "လောကသင်္ကေတနိမ္မိတာ" ဟူသောပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆက်သွယ်ကြည့်ပါ။]

၃၉၄။ ဝေါဟာရဝိသယေ သဒ္ဒေါ၊
ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော၊
ဝေါဟာရတ္ထော ဟိ သဒ္ဒတ္ထော၊
ဘာဝတ္ထော တေန ဒီပိတော။

၃၉၄။ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ ဝေါဟာရဝိသယော–ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော အနက်ဟူသောအရာရှိ၏၊ ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော–ထင်ရှားရှိသောအနက်၊ ထင်ရှားမရှိသောအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ဟိ–မှန်၏၊ ဝေါဟာရတ္ထော – ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော အနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္ထော–သဒ္ဒါ၏ အနက်တည်း၊ တေန–ထို ဝေါဟာရတ္ထဖြင့်၊ ဘာဝတ္ထော–အဓိပ္ပာယ်အနက်ကို၊ ဒီပိတော–တစ်ဆင့် ပြအပ်၏။

၃၉၄။ ဝေါဟာရ၊ ပေ၊ ဝါစကော။ ။"အဘူတံ ဘူတံဝ ဥပစရိယတေ" ဟူသော ရှေ့စကားကို ထင်ရှားစေလို၍ "ဝေါဟာရ၊ ပေ၊ ဝါစကော"ဟု မိန့်သည်၊ လူအများတို့ ပြောဆိုအပ်သော သဒ္ဒါ(စကား)သည် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော အနက်ပေါ်မှာ တည်၏၊ ခက်မာသောသဘောကို မြန်မာလို မြေဟုခေါ်၏၊ ပါဠိလို ပထဝီဟုခေါ်၏၊ ထို မြေ-ပထဝီဟူသော အခေါ်အဝေါ်စကား (သဒ္ဒါ)သည် ခက်မာသောသဘော၌ တည်၏၊ ထိုခက်မာသောသဘောသည် မြေဟူသော မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ပထဝီဟူသော ပါဠိသဒ္ဒါတို့၏ ဝိသယ (တည်ရာ၊ ဟောရာ) ဖြစ်၏။

ခန္ဓာ၅ပါးအပေါင်းဖြစ်သော ပညတ်ကို လူတို့က "မိန်းမ၊ ယောကျ်ား (ဣတ္ထီပုရိသော)"ဟု ခေါ်ထား၏၊ ထိုသမ္မုတိပညတ်သည် မိန်းမ၊ ယောကျ်ားဟူသော (ဣတ္ထီပုရိသဟူသော) ထိုဝေါဟာရသဒ္ဒါ၏ တည်ရာ ဝိသယဖြစ်၏။ဤနည်းအားဖြင့် သဒ္ဒါသည် ထင်ရှားရှိသောအရာကိုလည်း ဟော၏၊ ထင်ရှားမရှိသော အရာကိုလည်း ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် "သံယောဂေါ ဇာယတေ" ၌ သံယောဂသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားမရှိသေးသော ပေါင်းစပ်မှုကိုလည်း ဟောနိုင်သည်–ဟူလို။

ဝေါဟာရတ္ထောဟိ၊ ပေ၊ ဒီပိတော။ ။မှန်၏၊ –မြန်မာသဒ္ဒါဖြစ်စေ၊ ပါဠိစသော အခြားသဒ္ဒါဖြစ်စေ၊ ထိုသဒ္ဒါတို့၏ ဟောနက်သည် အများပြောဆိုအပ်သော အနက်ပင်တည်း၊ ထို ဝေါဟာရတ္ထကို သိပြီးမှ ထိုဝေါဟာရအနက်ကာတစ်ဆင့် "ဘာဝ" ဟု ခေါ်အပ်သော ဆိုလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ပြရသည်၊ ဥပမာ–မြေ (ပထဝီ)ဟု ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါသည် "မြေကြီးဒြပ်ဟူသော အနက်

၃၉၅။ အဘူတတ္ထော ခံပုပ္ဖာဒိ, ဘူတတ္ထော ပုရိသာဒိကော။
ပရမတ္ထော၀ ဖဿာဒိ, ဘူတတ္ထောတျ·ပရေ ဝိဒူ။

၃၉၅။ ခံပုပ္ဖာဒိ–ကောင်းကင်ပန်း အစရှိသောအနက်သည်၊ အဘူတတ္ထော–ထင်ရှားမရှိသောအနက်တည်း၊ ပုရိသာဒိကော–ယောကျ်ား အစရှိသော အနက်သည်၊ ဘူတတ္ထော–ထင်ရှားရှိသောအနက်တည်း၊ ဖဿာဒိ–ဖဿအစရှိသော၊ ပရမတ္ထော၀–ပရမတ်အနက်သည်သာ၊ ဘူတတ္ထော–ထင်ရှားရှိသောအနက်တည်း၊ ဣတိ–ဤသို့၊ အပရေ–အခြားကုန်သော၊ ဝိဒူ–ပညာရှိတို့သည်၊ ဝဒန္တိ–ဆိုကြကုန်၏။

ကို ဟော၏၊ တို မြေကြီးဟူရာ၌ "ခက်မာခြင်းဓာတ်သဘော" ကို ဆိုလိုသည်–ဟု အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ထိုဝေါဟာရတ္ထက တစ်ဆင့်ပြရ(သိစေရ)သည်၊ မိန်းမ(ဣတ္ထီ) ဟု ခေါ်ရာ၌လည်း "မိန်းမ" ဟူသော အနက်ဒြပ်ကိုသာသိရ၏၊ ထို့နောက်မှ "မိန်းမဆိုတာ ဤသို့ပုံသဏ္ဌာန်, ဤသို့အပြုအမူရှိသူကို ခေါ်၏ " ဟု အဓိပ္ပာယတ္ထကို သိရသည်။ [ဘာ၀တ္ထော၌ ဘာဝသဒ္ဒါသည် ဤနေရာ၌ အဓိပ္ပာယ်ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ "ဘာဝေါ ပဒတ္ထေ သတ္တာယ–မဓိပ္ပာယံ ကြိယာယစ"–(၈၀၇)အဘိဓာန်။]

၃၉၅။ အဘူတတ္ထော၊ ပေ၊ ဝိဒူ။ ။"ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော"နှင့် စပ်၍ ဘူတတ္ထ, အဘူတတ္ထကို ဝါဒအမျိုးမျိုးဖြင့် ခွဲ ပြလိုသောကြောင့် "အဘူတတ္ထော" စသည်မိန့်၊ "ကောင်းကင်ပန်း" အစရှိသောအနက် (ယုန့်ချို, လိပ်မွေး, ပုစွန်သွေး, ခွေးလေးတောင်ပံဖြူ" စသောအနက်)သည် အဘူတတ္ထ(လောက၌ထင်ရှားမရှိသော အနက်)တည်း၊ ယောကျ်ား မိန်းမစသော အနက်သည် ဘူတတ္ထ (လောက၌ ခေါ်ဝေါ်ပြောရိုးအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောအနက်)တည်း၊ ဤဝါဒ၌ လောကမျက်မြင်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောအနက်သည် ဘူတတ္ထ, ထင်ရှားမရှိသော အနက်သည် အဘူတတ္ထဟု ဆိုသည်။

ပရမတ္ထော၀၊ ပေ၊ ဘူတတ္ထော။ ။အပရေဆရာတို့ကား တွေ့ထိခြင်း, ခံစားခြင်း စသော နာမ်ပရမတ္ထနှင့် ခက်မာခြင်း, ဖွဲ့စည်းခြင်းစသော ရုပ်ပရမတ္ထတို့သာ ဘူတတ္ထ(ထင်ရှားရှိသောအနက်) ဟု ဆိုကြ၏၊ ထိုဆရာတို့ကား မိန်းမ, ယောကျ်ား, ကောင်းကင်ပန်း စသော အနက်အားလုံးမှာ အဘူတတ္ထချည်းဖြစ်သည်–ဟု ဆိုလိုသည်။ [အပရေဆရာတို့ကား ပရမတ္ထအားဖြင့်ရှိလျှင် ဘူတတ္ထ, ထင်ရှားမရှိလျှင် အဘူတတ္ထ ဟု ယူသည်။]

၃၉၆။ လောကသင်္ကေတသာရုဠှော
သဒ္ဒေါနေကန္တ ဘူတိကော၊
သမ္မုတျတ္ထော ဟိ သဒ္ဒတ္ထော,
ဗုဒ္ဓိယာ ပရိကပ္ပိတော။

၃၉၆။ သဒ္ဒေါ–သဒ္ဒါသည်၊ လောကသင်္ကေတသာရုဠှော–လောက သင်္ကေတဖြင့် ပြီးစေအပ်သော အနက်ရှိ၏၊ ဧကန္တဘူတိကော–ဧကန်ထင်ရှားရှိသော အနက်သည်၊ ဝါ–ထင်ရှားရှိသော အနက်ကိုသာ ဟောသည်၊ န ဟောတိ–မဟုတ်၊ ဟိ–မှန်၏၊ ဗုဒ္ဓိယာ–အသိဉာဏ်ဖြင့်၊ ဝါ–စိတ်ဖြင့်၊ ပရိကပ္ပိတော–ရှေး၌လူကြီးတို့ ကြံစည်အပ်သော၊ သမ္မုတျတ္ထော–သမ္မုတိအနက်သည်၊ ဝါ–အများအသိအမှတ်ပြုအပ်သော အနက်သည်၊ သဒ္ဒတ္ထော–သဒ္ဒါ၏အနက်တည်း။

၃၉၆။ **လောက၊ပေ၊ ဘူတိကော။** ။သဒ္ဒါဟူသမျှသည် ရှေးလူကြီးတို့၏ သင်္ကေတ (အမှတ်အသား)အတိုင်း ပြီးစေအပ်သောအနက်ရှိ၏၊ (ဘုရားသခင်က ခက်မာခြင်းသဘောကို "ပထဝီ" ဟု သင်္ကေတပြုတော်မူ၏၊ ထိုသင်္ကေတအတိုင်းပင် ပထဝီသဒ္ဒါက ခက်မာခြင်းဟူသောအနက်ကို ဟောရ၏၊ ရှေးလူကြီးတို့က ထင်ရှားမရှိသော(ယုန်ချို) စသောအနက်ကို "သသဝိသာဏစသောသဒ္ဒါက ဟော၏" ဟု သင်္ကေတပြုထား၏၊ ထိုသင်္ကေတအတိုင်းပင် သသဝိသာဏသဒ္ဒါသည် ထင်ရှားမရှိသော ယုန်ချိုအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဒါဟူသမျှသည် ဧကန်ထင်ရှားရှိသော ပရမတ္ထအနက်ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်" ဟု မှတ်ပါ၊ ဤစကားဖြင့် "ဘူတာဘူတတ္ထဝါစကော"ကို ထပ်၍ ထင်ရှားပြသည်။

သမ္မုတျတ္ထော၊ ပေ၊ ပရိကပ္ပိတော။ ။[စိတ်ကိုပင် "ဗုဒ္ဓိ" ဟု ယူပါ။] လောကသင်္ကေတ သာရုဠှော ဟူသော ရှေ့စကားကိုပင် ခိုင်မြဲစေလိုသောကြောင့် "သမ္မုတျတ္ထောဟိ" စသည်မိန့်၊ ရှေးလူကြီးတို့သည် အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ခေါ်ဖို့ရန် စိတ်ဖြင့်ကြံစည်အပ်၏၊ ထိုကြံစည်အပ်သော အနက်(အရာဝတ္ထု)သည်အများအသိအမှတ်ပြုသော သမ္မုတိအနက် (ပညတ်အနက်) ဖြစ်လာ၏။ [သံ–ကောင်းစွာ+မုတိ–သိအပ်သောအနက်။] ထိုသမ္မုတိအနက်သည် အမှန်ရှိသည်ဖြစ်စေ, မရှိသည်ဖြစ်စေ သဒ္ဒါ၏ ဟောနက်အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားလေတော့သည်–ဟူလို။

ကိတ်အခန်းပြီး၏။

ကျမ်းပြီးနိဂုံး

၃၉၇။ တမ္ဗဒီပဝှယေ ရဋ္ဌေ, ရိမဒ္ဒနပုရေ ကတာ၊
သဒ္ဓမ္မသိရိနာ ဂူဠှ-သာရသဒ္ဒတ္ထဘေဒနီ။

၃၉၇။ တမ္ဗဒီပဝှယေ-တမ္ဗဒီပအမည်ရှိသော၊ ရဋ္ဌေ-တိုင်းနိုင်ငံ၌၊ အရိမဒ္ဒနပုရေ-ရန်သူခပင်းကို နှိမ်နင်းရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် အရိမဒ္ဒန မည်, ပေါက္ကံပြည်၌၊ သဒ္ဓမ္မသိရိနာ-သဒ္ဓမ္မသိရိ အမည်ရှိသော ထေရ်သည်၊ ကတာ-ပြုစီရင်အပ်သော၊ ဂူဠှသာရ သဒ္ဒတ္ထဘေဒနီ-လျှို့ဝှက် ကျစ်လျစ်, အဆီအနှစ်ဖြစ်သော သဒ္ဒါအနက်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရာ စိတ်ဖြာကြောင်းဖြစ်သော။....

၃၉၈။ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ·ယံ, နိဋ္ဌိတာ ဂန္ထတော ပန၊
တိသတံ နဝုတိ သတ္တ, တိပါဒ စတုရက္ခရံ။

၃၉၈။ အယံ သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ-သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ, အမည်သာသော, ဤသဒ္ဒါကျမ်းသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-ဝန်းကျင်ပတ်ကုံး, ကမ္ပတ်ဖုံး၍, နိဂုံးအရောက် ပြီးမြောက်ပေပြီတကား၊ (ဧတ္ထ-ဤသဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ ကျမ်း၌၊) ဂန္ထတောပန-သီကုံးထုံးဖွဲ့အပ်သော ဂါထာအားဖြင့်ကား၊ တိသတံ-သုံးရာသည်လည်းကောင်း၊ နဝုတိ-ကိုးဆယ်သည် လည်းကောင်း၊ သတ္တ-ခုနစ်ဂါထာတို့သည် လည်းကောင်း၊ တိပါဒ စတုရက္ခရံ-၃ ပါဒနှင့် အက္ခရာ ၄ လုံးသည်လည်းကောင်း၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

၃၉၇။ ။ဤဂါထာတို့ဖြင့် ကျမ်းဆရာ၏ သီတင်းသုံးရာ တိုင်းပြည်မြို့နှင့် ကျမ်းဆရာ၏ အမည်ကိုပြသည်၊ "တမ္ဗဒီပ"ဟု ရှေးအခါက ခေါ်အပ်သော တိုင်းဝယ် "အရိမဒ္ဒန"ဟု ခေါ်အပ်သော (ယခုအခါ "ပုဂံ"ဟုခေါ်အပ်သော) မြို့၌ အရှင် သဒ္ဓမ္မသိရိမည်သော ဆရာသည် ဤသဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာကျမ်းကို စီရင်သည်-ဟူလို။

၃၉၈။ ။ဤဂါထာဖြင့် ကျမ်းပြီးကြောင်းကိုလည်းကောင်း, ကျမ်း၏ပရိမာဏ (အတိုင်းအရှည်)ကိုလည်းကောင်း ပြ၏၊ အရေအတွက်အားဖြင့် "ဂါထာပေါင်း ၃၉၇ နှင့် ၃ ပါဒ-အက္ခရာ ၄ လုံးရှိသည်" ဟူလို။ [အက္ခရာ ၄ လုံးဟူရာ၌ ရှေးရှေးက ဂါထာများဝယ် အချို့အချို့ ဂါထာပါဒ အတွက် အက္ခရာလုံးရေ မပြည့်ဘဲ စီရင်ခဲ့ဟန်တူ၏၊ ယခုအခါ၌ကား (မပြည့်သောအက္ခရာဝယ် နောက်ထပ်ဖြည့်ထားဟန် တူသောကြောင့်) အာ.လုံးဂါထာပါဒ၌ အက္ခရာအလုံးရေ ရှစ်လုံးအပြည့် ရှိနေရကား "၃၉၈" ဂါထာအပြည့် ရှိသည်။]

၃၉၉။ သဒ္ဓတ္ထလက္ခဏေ ဗောဓိံ, ယောယော နိဋ္ဌိတလက္ခဏေ၊
သောသော ဉာတု မကိစ္ဆေန,ပဟောတိ ပိဋကတ္တယေ–တိ။

၃၉၉။ ယောယော–အကြင်အကြင် အမျိုးသားတို့သည်၊ နိဋ္ဌိတ လက္ခ ဏေ–ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော၊ သဒ္ဓတ္ထ လက္ခဏေ– သဒ္ဒါအနက်တို့၏ လက္ခဏာ၌၊ ဗောဓိံ–ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့ရှိ၏၊ သော သော–ထိုထိုအမျိုးသားသည်၊ ပိဋကတ္တယေ–ပိဋကတ် ၃ ပုံ အလုံးစုံ၌၊ အကိစ္ဆေန– မငြိုငြင် မပင်ပန်းသဖြင့်၊ ဉာတုံ–သိခြင်းငှာ၊ ပဟောတိ– စွမ်းနိုင်လောက်၏၊ ဣတိ–သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာကို ပြဆိုရာ စကားရပ်အပြီး သတ်သတည်း။

၄၀၀။ ဣမိနာ လက္ခိတပုညေန, ပါပုဏေယျံ မနုတ္တရံ၊
တံ ပတ္တာ သကလေ သတ္တေ, မောစေယျံ ဘဝဗန္ဓနာ။

၄၀၀။ ဣမိနာ လက္ခိတပုညေန–ဤမှတ်မှတ်သားသား ပြုထား အပ်သော ကောင်းမှုကြောင့်၊ အနုတ္တရံ–အတုမရှိမြတ်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်သို့၊ပါပုဏေယျံ–ရောက်ရပါလို၏၊ တံ–ထို သဗ္ဗညုတဉာဏ် တော်သို့၊ ပတ္တာ–ရောက်ပြီး၍၊ သကလေ–အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တေ– သတ္တဝါတို့ကို၊ ဘဝဗန္ဓနာ–ဘဝအနှောင်အဖွဲ့မှ၊ မောစေယျံ–လွတ်မြောက် စေနိုင်တဲ့ကိုယ် ဖြစ်ရပါလို၏။

၃၉၉။ ။ဤကျမ်းကို သင်ယူသောပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရနိုင်သော အကျိုးကို ပြသော ဂါထာတည်း၊ ပြခဲ့သောအစဉ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာရှိသော သဒ္ဒလက္ခဏာ၌ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာတတ်သော အမျိုးကောင်းသားတိုင်းပင် ပိဋက ၃ ပုံ၌ မပင်မပန်း သိစွမ်းနိုင်ပါသည်–ဟူလို။

၄၀၀။ ။ဤဂါထာဖြင့် အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာ၏ ဆုတောင်းကို ပြသည်၊ ဤအမှတ်တရပြုရသော ကောင်းမှုကြောင့် အတုမရှိ မြတ်သောဘုရား အဖြစ်သို့ ရောက်ရပါလို၏၊ ထိုသို့ ရောက်၍ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို ဘဝ နှောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်စေနိုင်ရပါလို၏–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ၄၀၀ နံပါတ် ဂါထာတော်သည် အရှင်သဒ္ဓမ္မသိရီဆရာ၏ ဂါထာ ဟုတ်–မဟုတ်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဒီပနီ၌ လုံးလုံးမဖွင့်၊ ဋီကာဆရာဖွင့် ထားသောကြောင့်သာ နိဿယ ရေးလိုက်ရသည်။

ဘာသာဋီကာ နိဂုံး

သိဗ္ဗုတ္တဘော ဘာသာဋီကာ, ဒေသဘာသာယ သစ်တာ၊

ဗျာချာနာ သဒ္ဒတ္ထဘေဒ-စိန္တာယ သောတုစိန္တနာ။

သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာယ-သဒ္ဒတ္ထဘေဒစိန္တာ, မည်သည်ဖြင့်, သဒ္ဒါစုံပြွမ်း, စာငယ်ကျမ်း၏၊ သောတုစိန္တနာ-သောတုနုနယ်, စာသင်ငယ်တို့, ဉာဏ်ကျယ်စေတုံ, သိဖွယ်စုံသော၊ ဗျာချာနာ-နိဿယည်းအစိပ္ပာယ်, ခပ်လွယ်လွယ်ဖြင့်, အကျယ်သိကြောင်း, ခေတ်မီကောင်းသော၊ ဒေသဘာသာယ-တိုင်းရင်းဒေသ, ပြောနေကျသည့်, မြန်မာ့ဆိုင်ရာ, အမိဘာသာဖြင့်၊ သစ်တာ-တသန့်တသန့်, အကန့်ကန့်လျက်, ခံ့ခံ့စီရရီ, တည်ကြည်စွာစီရင်အပ်သော၊ ဘာသာဋီကာ-ဘာသာဋီကာ, အမည်သာသည့်, မှီရာသိဿည်း, နိဿယည်းသည်လည်း၊ သိဗ္ဗုတ္တဘော-သုံးရာနှစ်ဆယ်, သုံးသွယ်ကျော်ဆင်း, တော်သလင်း၌, မျှော်ရင်းမှန်း သလောက်, ပြီးမြောက်ပြန်ပြီ တကား။

သမ္ဗုဇ္ဈယာမိ ထေရာနံ, ယေသာဟံ သမ္ပဂ္ဂဟိတော၊

စိန္တသိလော သဒ္ဒတ္ထေပိ, ပတ္တောမှိ ပကတညုတံ။

ယေသံ ထေရာနံ-အထက်ဝေဟင်,နေအသွင်သို့, မြေပြင်ထင်ရှား, အကြင်ဆရာတော်ဘုရားတို့သည်၊ သမ္ပဂ္ဂဟိတော-အထူးစောင့်ရှောက်, ချီးမြှောက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ သဒ္ဒတ္ထေပိ-ပါဠိမြန်မာ, ပြန်ဆိုရာသည့်, သဒ္ဒါ ၂ ချက်, ဟောနက်သွယ်သွယ်, အစိပ္ပာယ်၌လည်း၊ စိန္တသိလော-အမှားအမှန်, ခွဲဝေဖန်ဖို့ ဉာဏ်မီသရွေ့, ကြံစည်လေ့ရှိသည်(ဖြစ်၍)၊ ပကတညုတံ-လောကသာသနာ, စပ်ဆိုင်ရာလည်း, လျော်စွာသိမြင်, ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်သို့၊ ပတ္တောအမှိ-ခေတ်ကြိုက်ခါကြိုက်, ၂ ဖြာကိုက်အောင်, ထိုက်လိုက်ပုံသေ,ရောက်ရပေ၏၊ တေသံ ထေရာနံ ကျေးဇူးတော်ရှင်, ဂုဏ်အင်ကြီးမား, ထိုဆရာတော်ဘုရားတို့အား၊ သမ္ဗုဇ္ဈယာမိ-ကျမ်းစာရေးသား, ကောင်းမှုများဖြင့်, လေးစားကော်ရော်, ပူဇော်ပါ၏။

အကျိုးသိမှ အကြောင်းပြု။ ။မည်သူမဆို အကျိုးသိမှ အကြောင်းကောင်းအောင် ပြုလေ့ရှိကြ, ပြုလိုသောဆန္ဒလည်း ပြင်းပြကြသည်၊ "ဒု-သ-န-သော" ဟု ထင်ရှားသော သေဋ္ဌေးသား ၄ ယောက်သည် ငရဲဒုက္ခကို တိုက်ရိုက်တွေ့မှ လူ့ဘဝ၏ တန်ဖိုးကိုသိ၍ လူ့ဘဝကို တောင့်တရှာကြသည်၊ ဘုရားအလောင်းတော် တေမိမင်းသည် မီကျခဲ့ရသော ငရဲကို ဇာတိဿရဉာဏ်ဖြင့် မြင်သောကြောင့် ထိုငရဲဒုက္ခကို ပေးတတ်သည့် ရှင်ဘုရင်အဖြစ်ကိုပင် အရွံ့ကြီးရွံ့ကာ အအ,အဆွံ့, အထိုင်း, ဟန်ဆောင်၍ ၁၆ နှစ်ကြာအောင် အမိဋ္ဌာန်ပါရမီကို ဖြည့်တော်မူလျက် ထီးနန်းကို စွန့်ခွာတော်မူလေသည်။

"သာမိန" မည်သော အလောင်းတော် ဘုရင်တစ်ပါးကား သကြားမင်း၏ ပင့်ဖိတ်ချက်ဖြင့် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ရောက်၍ အတော်ကြာသောအခါ နတ်မင်းစည်းစိမ်ကို သကြားမင်းက တစ်ဝက်ခွဲ၍ပေးသော်လည်း, ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးပုံကို ကိုယ်တိုင်တွေ့နေရပြီးဖြစ်၍ မိမိကိုယ်တိုင် ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကိုသာ ပြုလိုသောဆန္ဒပြင်းပြနေရကား ထိုနတ်မင်းစည်းစိမ်ကို မယူဘဲ ကောင်းမှုကိုပြုဖို့ရန် လူ့ပြည်သို့ ပြန်လာခဲ့လေသည်။

ကြိုးစားမည်။ ။မိမိမှာလည်း ကျေးဇူးရှင်ဆရာတော်ဘုရားများ၏ သင်ပြဆုံးမမှုကြောင့် ယခုအခါ သိအပ်ရသော ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည် ထက်သန်လျက်ရှိရကား ထိုကမ္မဿကတာဉာဏ်ကို အရင်းခံ၍ "သဒ္ဓါ, ပညာ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ" ဟူသော ဗိုလ်အမည်ခံ တရားငါးပါးလည်း ကြွားကြွားဝင့်ဝင့် အဆင့်ဆင့်ဖြင့် မြင့်လျက်စွင့်လျက် တင့်လျက်ရှိကြပေသည်၊ ထို့ကြောင့်(ကစ္စည်းဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း) သမ္ပတ္တိစက် ၄ ချက်စုပေါင်း၍ စက်ခေါင်း ၄ ခုတပ်လျက် ဗိုလ်မှူး၅ပါးအုပ်ချုပ်ထားသော မဂ္ဂင်ယာဉ်ပျံကြီးကို အပြီးတိုင် မောင်းနှင်ကာ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အမတကမ်းဘက်သို့ လှမ်းတက်ဖို့ရာ ကြိုးစားပေအံ့သတည်း။

စတုစက္ကံ ဝတ္တိယာနံ, ယာနံ့ဗလပရိဂ္ဂဟံ၊

ယာနာဝယ အမတံပါရံ, ကဿံ ပုရိသကာရိယံ။

စတုစက္ကံ–သမ္ပတ္တိစက်, ၄ချက်စုပေါင်း, စက်ခေါင်း ၄ ခုလည်းထပ်ထသော၊ ဗလပရိဂ္ဂဟံ–ရန်ပေါင်းခွင်းဖြို, ငါးဦးဗိုလ်တို့, ကိုယ်စီစောင့်ကြပ်, အုပ်ချုပ်အပ်ထသော၊ ယာနံ–အသွားလျင်လျင်, အများတင်လည်း, အားအင်ခိုင်ဖြိုး, မဂ္ဂင်တည်းဟူသော ယာဉ်ပျံတော်ကြီးကို ၊ ဝတ္တိယာနံ– မတိမ်းမစောင်း, လည်စေကြောင်းဖြင့်, ကောင်းစွာအစဉ်, မောင်းကာနှင်၍, အမတံပါရံ–ဤဘက်မှာနေ, အားလုံးသေလျက်, ဟိုပြည်ရောက်မှ, ဘေးကင်းရမည့်, အမတခေါ်, နေပြည်တော်သို့၊ ယာနာဝယ–ကိလေသာဟူ, ရန်သူပစ်ဖောက်, ဖုံးအမြှောက်တို့, မကြောက်မနား, အရောက်သွားခြင်းငှာ၊ ပုရိသကာရိယံ–ယောကျ်ားမှန်က, ပြုရဲရမည့်, ကမ္ဘာ့လက်ရိုး, လုံ့လမျိုးကို၊ ကဿံ–ငါးဦးဗိုလ်ချုပ်, အဖော်လုပ်၍, မဆုတ်ရစေ, ပြုလုပ်ပေအံ့သတည်း။

ဘေဒစိန္တာဘာသာဋီကာ

ပြီး၏။
